804155

NOUTĂȚI EDITORIALE

- *Al.Ciorănescu*, **Dicționarul etimologic al limbii române**, format 17 x 24 cm, 1056 p.;
- *Florin Marcu*, **Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române**, format 17 x 24 cm, 800 p.;
- *M. Eminescu*, **Opere,** vol. V, ediția Perpessicius reprodusă anastatic, format 29,5 x 24 cm, legat, cartonat, 720 p.;
- *M. Eminescu*, **Opera dramatică. I. Lucrări originale**, 336 p.;
- *Gh. F. Ciaușanu*, **Superstițiile poporului român**, 336 p.;
- *I. Oprișan*, **B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții**, 592 p. + 16 planșe hors text;
- *D. Micu*, **Istoria literaturii române**, format 17 x 24 cm, legat, cartonat, 832 p.;
- *D. Micu*, **Timpuri zbuciumate. Reconstituiri subiective**, 352 p.;
- *Mihnea Romalo*, **România în al doilea război mondial**, 224 p.;
- *Stan Velea*, **Literatura polonă în România**, 480 p.;
- *Giuliano Bonfante*, **Studii române**, 276 p.;
- *Constantin Trandafir*, **Poezia lui Bacovia**, 144 p.;
- *Dan Grigorescu*, **Civilizații enigmatice din Nordul Americii**, 320 p.;
- *Florin Marcu*, **Marele dicționar de neologisme**, legat, cartonat, celofanat, format 17 x 27 cm, 960 p.;
- *Hans-Christian Huf*, **Sfinx. Tainele istoriei**, I–II, 464 p. III–IV, 384 p.;
- *James Churchward*, **Simbolurile sacre ale continentului Mu**, 224 p.;
- *Jerome Clark*, **Enciclopedia fenomenelor inexplicabile**, 560 p.;
- *Philipp Vandenberg*, **Secretul oracolelor antice**, 256 p.;
- *Mihai Gheorghe Andrieș*, **Orizonturi misterioase. Aventuri în cea de-a patra dimensiune**, 224 p.;
- *Mihail Gr. Romașcanu*, **Tezaurul român de la Moscova**, 208 p.;
- *Os Kuhlen*, **Sistemul ocult de dominare a lumii. Istoria secretă a umanității**, 304 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Ovidiu. Marele exilat de la Tomis**, 224 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Enigme ale istoriei române**, 304 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Enigme ale istoriei universale**, I–II, 352+320 p.;
- *Pierre Grimal*, **Dicționar de mitologie greacă și romană**, format 17 x 24 cm, 592 p.;
- *Ștefan Sgandăr*, **Dicționar enciclopedic pentru rebus, integrame, scrabble**, 320 p.;
- **Istoria literaturii române în evocări**, propusă de I. Oprișan, 464 p.;
- *I. Oprișan*, **G. Călinescu. Spectacolul personalității,** dialoguri adnotate, 480 p.;
- **O radiografie a exilului românesc. Corespondență emisă și primită de Grigore Nandriș. 1946–1967**, 464 p.;
- **Tom Tit Tot. Basme și povești populare englezești**, 208 p.
- *Părinții isihaști*, **Iubirea de liniște**, 160 p.;

ÎN CURS DE APARIȚIE

- *Hans Biedermann*, **Dicționar de simboluri**, 528 p.;
- *Nic. Dunăreanu*, **Istoria militară a poporului român**, 336 p.

B. P. HASDEU

PUBLICISTICA POLITICĂ. 1869–1902

Vol. II

Bogdan Petriceicu Hasdeu

OPERE

Ediție critică coordonată de
Stancu ILIN și I. OPRIȘAN

Vol. I:	Poezia	
Vol. II:	Proza	tom 1
		tom 2
Vol. III:	Dramaturgia	
Vol. IV:	Studii și articole literare,	tom 1
	filosofice și culturale	tom 2
Vol. V:	Folclor literar	1 Folclor versificat
		2 Proza populară
Vol. VI:	Folcloristica	
Vol. VII:	**Publicistica politică**	tom 1 (1858–1868)
		tom 2 (1869–1870)
		tom 3 (1870–1902)
Vol. VIII:	Istoria critică a românilor	
Vol. IX:	Studii de istorie	
Vol. X:	Cuvinte din bătrâni	tom 1
		tom 2
		tom 3
Vol. XI:	Etymologicum Magnum	
	Romaniae	tom 1
		tom 2
		tom 3
Vol. XII:	Studii filologice	
Vol. XIII:	Corespondența emisă	tom 1
		tom 2
Vol. XIV:	Bibliografie	

Prezentul volum reprezintă volumul VII, tomul 3 din seria B. P. Hasdeu, OPERE.

Bogdan Petriceicu Hasdeu

PUBLICISTICA POLITICĂ 1869–1902

Vol. II

Ediție critică, prefață, note și comentarii de
I. OPRIȘAN

Editura SAECULUM I. O.
București, 2001

804166

Coperta de I. OPRIȘAN

Editura SAECULUM I. O.
ISBN: 973-9399-90-8
Editura SAECULUM I. O.
ISBN: 973-9399-92-4

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii SAECULUM I. O.

Lucrarea a apărut cu sprijinul
Ministerului Culturii și Cultelor.

PUBLICISTICA POLITICĂ (2)

160
București, 15 / 27 aprilie 1870

În numărul de astăzi se isprăvește studiul răposatului Simion Bărnuț[i]u despre *Domnul Străin*.

Efectul pe care [l-]a produs asupra publicului această sublimă profeție se poate asemăna numai doară cu impresiunea unui orb după ce măiastra mână a chirurgului îi întoarce pierduta vedere.

Nemuritorul dascăl de la Iași scria cu șase ani înainte de așa-numita „mare revoluțiune" din 11 Februarie.

Lectorii noștri se vor grăbi a reciti încă o dată, de două și de zece ori energica icoană în care un adevărat român, visând pe marginea mormântului, dicta Apocalipsul României.

Întreaga teorie se poate reduce la următoarele câteva punturi:

1. A pune pe umerii țării un cap străin, este a înstrăina țara.

2. O dinastie germană ar fi cea mai periculoasă dintre toate, fiind crescută în principiile cele mai feudale și lacomă a întinde elementul teutonic până la Marea Neagră.

3. Colonii străine cu grămada sau unul câte unul; convențiuni internaționale în dauna țării și-n folosul casei princiare; corumperea clasei superioare prin decorațiuni, prin titluri, prin încuscrire cu venetici; reducerea clasei inferioare cel mult la rolul de spioni ai unui altuia; despuierea avuției naționale prin dotațiuni și apanaje fără căpăt pentru toată prăsila domnească prezentă și viitoare; toate acestea sunt niște consecințe necesare.

4. O domnie românească și electivă, bunăoară de trei ani, este singura legitimă.

Neuitatul profesor de peste Milcov reușise a forma o școală întreagă în care trebuie să numărăm pe unul dintre consilierii actuali ai Tronului.

Iacă ce zicea d[omnul] **George Mârzescu** în *Anuarul General al Instrucțiunii Publice din România pe anul școlar 1863*, la pagina 211:

„Așezământul universitar târziu va putea să fie dotat cu un profesor ca Bărnuț[i]u; târziu va putea să aibă ocupată catedra de dreptul public al românilor, care este o creațiune a ilustrului profesor. Studenți, profesori, toți într-un cuvânt,

priveau în Bărnuț[i]u, nu numai un profesor învățat, dară și un stâlp solid pentru toate așezămintele de instrucțiune publică. Într-adevăr, care altul mai mult decât Bărnuț[i]u a știut să ridice așezămintele noastre de instrucțiune publică? Care altul mai mult decât Bărnuț[i]u a știut *prin explicările sale sănătoase și limpezi* să atragă un auditoriu mai numeros? *Care decât Bărnuț[i]u a produs studenți, care fac onoare acestui așezământ?* De pre băncile așezământului nostru universitar au ieșit bărbați cu cunoștințe mai solide decât mulți din aceia care se fălesc că au studiat prin facultățile din străinătate. **Explicările și doctrinele lui Bărnuț[i]u sunt și astăzi privite ca niște tezaure prețioase".**

Dacă așa vorbește un ministru al Măriei Sale, apoi noi ce să mai zicem?

Nici o regulă, însă, fără excepțiune.

Prevederea răposatului Simion Bărnuț[i]u este tot ce poate fi mai adevărat în genere. Și totuși, un Bernadot sau un Leopold au fost și ei *Domni Străini.*

Posteritatea va mai adăuga pe Carol I.

Așa cel puțin credeau acei ce au adus regimul de la 10 Mai, riscând cu patriotism a ucide națiunea în speranța unui miracol.

O axiomă a fost dezmințită printr-un **plebiscit!**

Zilele trecute mai mulți cetățeni din Capitală cutezaseră a se plânge printr-o petițiune colectivă contra celor de la putere.

Guvernul a crezut comod a răspunde în *Monitorul Oficial*, prin sute și mii de subscrieri de prin toate capetele țării contra opozițiunii pe care o numesc cu eleganță: „turburători de meserie".

Ziarul *Românul* observă cu multă logică că nemic nu poate fi mai lesne ca un asemenea *plebiscit* din partea administrațiunii.

Oare la 1866 nu s-a făcut tot așa?

Ministeriul nu s-a compus încă, Parlamentul e în concediu; ziarele sărbătoresc; nu avem de înregistrat nemic nou, afară numai doară de cele spuse de marele Simion Bărnuț[i]u.

Eroare! Paștele ne-a înzestrat cu o broșură foarte mică și foarte remarcabilă, intitulată: *O aruncătură de ochi asupra stării actuale a României.*

Inițialele **S. K.** nu ne permit a ghici numele autorului, dar e destul a constata din vigoarea cugetării sale pe un român verde, în toată puterea cuvântului.

Este, în puține vorbe, aprecierea cea mai fotografică a situațiunii.

Ne vom mărgini aci a extrage un singur pasaj:

Iacă-l:

„În România de multă vreme s-au introdus între noi greci și bulgari, cei mai mulți în comerț și mai ales în exploatarea pământului. Astăzi copiii lor, după ce au priimit o educație mai distinsă, după obicciul locului, sunt intrați mai toți în birocrație: Cameră, Senat, Magistratură sunt în mare parte compuse de aceștia. Ori de câte ori poporul a suferit consecințele vreunei mișelii din câte s-au petrecut și se petrec astăzi, a strigat împotrivă-le; și pentru că interesul

nostru cată să fie strâns legat de al lor, ca unii ce au devenit membri ai familiei noastre şi mai ales de al bulgarilor, care nu numai ca naţiune au fost totdauna aliaţi fireşti ai Românici, dară mai toţi acei care au intrat în sânul familiilor noastre au trecut în cele mai multe împrejurări între cei buni români; – le dăm acest consiliu amical: să cugete totdauna că, afară de cazul când s-ar întâmpla vreo catastrofă ţării, o să pătimim cu toţi împreună, noi sau urmaşii noştri, dară, poate, în niscaiva momente de disperare să se întâmple cu dânşii la noi ceea ce s-a întâmplat în Frata cu francii şi galii. Şi în Franţa, în secolul [al] VI[-lea] au venit preste gali un pumn de franci care au ajuns să stăpânească pre gali, naţiune întinsă şi belicoasă, numai din cauza decadenţei provenite din corupţiune introdusă la ei de la romani. Francii, după ce-şi împărţiră între dânşii domeniile statului, care se chemau pre atunci ale miliţiei, cu politica lor aspră, izbutiră a se face stăpâni definitivi, încuscrindu-se cu cei bogaţi şi puternici dintre gali. Dară cu toate că, mai mult sau mai puţin, se amalgamase între dânşii, tot se simţea când şi când concuerant şi conchistat, şi preste 13 secoli, la al XVIII[-lea] secol, când revoluţiunea cea mare veni să rumpă cu trecutul, cea mai mare parte din franci pieriră, unii pre eşafod, alţii în emigraţiune, şi mai toţi îşi pierdură averile, căci mai toată aristocraţia franceză era de origine francă. Fost-a aceasta o fatalitate, ori că Provedinţa i-a pedepsit pentru reaua lor purtare către gali, aceasta o ştie numai Dumnezeu; faptul însă există. De aceea, fac apel la toţi străinii care au venit în sânul nostru, şi mai cu seamă grecilor, să fie de bună credinţă cu românii şi să nu se amestece în trădări."

Aceste câteva rânduri izolate sunt de ajuns pentru a arăta, în termeni generali, caracterul curat românesc al scrierii d[omnu]lui S. K., care merită pe deplin a atrage asupră-i toată atenţiunea publică.

161

Bucureşti, 19 aprilie / 1 [mai] 1870

În revista noastră trecută n-a fost nici o vorbă despre cele petrecute la Tecuci.

Văzând cauza, noi aşteptam efectul, pentru ca să le putea lega apoi la un loc, prezintând astfel o soluţiune întreagă.

Puterea executivă căuta, cu orice preţ, un motiv de a intra pe mânile d[omnu]lui Iepureanu, fiindcă nemine altul mai puţin compromis şi mai puţin cinic, nu putea primi cârma statului cu condiţiunea cea mai expresă de a fi la porunca d[omnu]lui Baruch Strussberg.

Un preşedinte al Consiliului reprezintă totdauna o idee oarecare, conformă până la un grad cu o trebuinţă a situaţiunii.

În ce consistă stindardul d[omnu]lui Iepureanu?

Vechi aghiotant al lui Crémieux pe scara Camerei [de pe][1] Dealu Mitropoliei şi vechi avocat al *Alianţei Israelite Universale*, în toate procesele ei contra românilor de peste Milcov, dumnealui personifică **triumful iudaismului.**

1. În text: „după" (*n. ed.*).

Astfel, d[omnul] Iepureanu nu putea veni în fruntea Cabinetului fără vreo agitațiune prealabilă în favoarea Palestinei.

Să analizăm acum zgomotoasa exploziune de la Tecuci, de care s-au grăbit a profita unele ziare din Capitală, pentru a recomanda tuturor moderațiune și iar moderațiune, însă numai românilor, iar nu și israeliților.

Mai întâi, să stabilim o doctrină, care poate să nu fie scrisă în legi, dar se aplică de minune în toate zilele de către vecinii noștri de peste Dunăre, și numai de aceea, serbii sunt o adevărată națiune, iar nu batjocura unei scursori de venetici.

Dacă un străin cutează în țara noastră a pălmui pe un român, acesta are tot dreptul de a-i întoarce un *minimum* de zece palme, întocmai precum un individ se apără până la extremitate contra insultelor orișicui în propriul său domiciliu.

România nu mai este, oare, *casa noastră?*

Așadară, dacă s-ar fi întâmplat undeva ca poporațiunea română să înfrâneze cu asprime o insolință străină, fie evreiască, fie muscălească, fie nemțească, – căci nu ne preocupă câtuși de puțin cestiunea religioasă, – noi am fi fost prea departe de a recurge la tradiționalul sentimentalism al unor organe.

Nouă nu ne place ca națiunea română să fie pururea bătută și să nu bată niciodată.

Însă nu așa s-au petrecut lucrurile la Tecuci.

În Duminica Paștilor s-a ivit acolo o mișcare.

D-abia peste trei zile guvernul scoate la lumină un lung comunicat, prin care descrie cea mai perfectă tragi-comedie, poporul cu revolvere aruncându-se furios asupra evreilor și rănind, nu se știe cum, pe bieții soldați români, pe când *nici un israelit n-a suferit măcar o singură zgârietură!!!*

Până aci este numai naiv.

Dar iacă ceva grav:

„După primele informațiuni, rezultă că aceste turburări au fost premeditate și puse în executare de către indivizi străini, **în unire cu unii din perturbatorii indigeni**".

A doua zi, gazeta ministerială apare cu un nou comunicat, în care declară în modul cel mai solemn că:

„Din patruzeci de preveniți, care s-au arestat până acum, **nici unul nu este indigen**".

Cea mai mare parte sunt niște lucrători de la drumul de fier.

Unde, dar, s-au ascuns așa de iute *„perturbatorii indigeni"* din primul comunicat?

Se vor fi bucurând, oare, de prerogativa **neviolabilității?**

Trecând cu vederea „pregătirile" de la Nicorești, unde, după spusa guvernului, aceeași **„mână ascunsă"** era să repete scena

de la Tecuci, constatăm încă o dată faptul, că majoritatea agenților de turburare au fost dintre oamenii d[omnu]lui Baruch Strussberg.

Cu alte cuvinte, evreii au bătut pe evrei, așa însă ca să nu-i atingă, mărginindu-se a răni pe români.

Și care a fost rezultatul?

Națiunea israelită, având aerul de a fi amenințată în România, cheamă la putere pe d[omnul] Iepureanu.

Ba încă, și pe d[omnul] Carp!

Tot ce este mai evreit în Moldova!

În *Talmud,* cartea *Hilchoth-Akkum,* capitolul 10, se află următorul precept:

„Când întâlnești în calea ta pe un creștin, salută-l; dar aceasta s-o faci numai până ce vei reuși a te emancipa; **dindată însă ce va fi sosit ora ca evreii să ajungă ei mai tari, atunci să nu mai suferi pe creștini între voi, nici ca locuitori, nici ca negustători, nici chiar ca drumași!**"

Ora a sosit...

Un singur lucru ne cam minunează.

Monitorul Oficial înșiră mereu sute de mii de iscăliturî din colosalul plebiscit în favoarea d[omnu]lui A. G. Golescu.

Se va scoate, oare, a doua ediție pentru d[omnul] Iepureanu?

Este sigur că subscriitorii nu vor protesta.

Națiunea română a fost totdauna atât de generoasă, încât nu refuza punerea degetului nici chiar în ajunul unei răsturnări.

Cu atât mai mult astăzi, când trebuie să fie cineva orb pentru a nu vază cât de consolidată este Dinastia!...

162

București, 22 aprilie / 4 [mai] 1870

În fine, după o lună întreagă de *căimăcămie, Monitorul Oficial* se îndură a da la lumină următoarea compunere definitivă a Cabinetului:

D[omnul] M. C. Iepureanu, președinte și la Interne;

D[omnul] C. Grădișteanu la Finanțe;

D[omnul] G. Cantacuzino la Lucrări Publice;

D[omnul] G. Manu la Rezbel;

D[omnul] V. Pogor la Instrucțiune;

D[omnul] P. Carp la Externe;

Acest mult așteptat ministeriu este foarte interesant din mai multe punturi de vedere.

Ne vom mărgini astăzi de a-l caracteriza într-un mod general.

Răposatul Filimon, un adevărat Balzac al românilor, intitulase nemuritorul său romanț: *Ciocoii vechi și ciocoii noi.*

Din fatalitate, moartea a surprins pe profundul observator al

moravurilor țării, fără să fi putut isprăvi partea a doua a superbei sale opere.

El a descris numai pe *Ciocoii vechi.*

Astăzi, mai mult ca oricând, se prezintă cuiva cea mai frumoasă ocaziune de a completa edificiul, abordând pe *Ciocoii noi.*

Ce se naște din pisică, șoareci mănâncă.

Boierismul bătrân și boierismul tânăr ne apar căsătorite la cârma statului român: în întru și în afară, alfa și omega, Iepureanu și Carp!

Toată diferența consistă numai în formă.

Dispreț pentru popor și ură [față] de muncă, cu toate numeroasele lor consecințe, constitue nestrămutatul fond al boierismului din toți timpii și de toate vrâstele.

A dormi cu ciubucul în gură sau a veghea cu geamul într-un ochi, a tortura națiunea prin falangă sau a o ucide printr-un rafinament constituțional, a fluiera grecește sau a peltici franțuzește, dar niciodată a vorbi[1] românește, – toate acestea sunt d-abia ca niște diverse scoarțe, învelind identitatea cea mai perfectă a sâmburelui.

Disprețul pentru popor și ura [față] de muncă, cele două trăsături stereotipe ale boierismului universal, se împacă de minune cu cosmopolitismul; pe de o parte, permițând a pălmui națiunea în favoarea umanității, iar pe de alta, ascunzând neștiința sub negura unei abstracțiuni nedefinite.

Astfel, boierul, fie bătrân, fie tânăr, întrunește, mai întâi de toate, următoarea trinitate morală: despot, leneș și cosmopolit.

În alegeri parlamentare, – căci Camerele sunt în ajun de a fi disolute, – se va demonstra în curând despotismul noului nostru ministeriu.

Precum în Franța desfrâul Restaurațiunii întrecuse terorismul, tot așa în România Iepureanu-Carp va întrece pe Kogălniceanu-Arăpilă.

Deja de pe acum ni se spune că poliția ar fi urmărind mai mulți studenți, voind a-i aresta, numai pentru că ar fi vorbit într-un loc public contra Domnitorului.

Și totuși câți, oare, nu critică cu impunitate chiar pe Dumnezeu, mai ales de când ne-a înzestrat cu regimul: **„Nihil sine Deo!"**

De ce, oare, nu debutați prin a pune mâna pe hulitorii Divinității?

Să trecem la al doilea element: lenea boierească.

Ea va începe a se proba chiar de astăzi, prin cea mai absolută trândăvie administrativă, economică și diplomatică a actualilor

1. În text: „a nu vorbi" (*n. ed.*).

cârmaci ai României, care se vor grăbi, mai pe d-asupra, a-şi asocia din toate părţile, pe felurite trepte ale ierarhiei bugetare, un monstruos nămol de coconaşi, cu frizură pe ceafă şi cu vânt în crieri.

În fine, cosmopolitismul se va manifesta nu numai printr-o persecuţiune sistematică a orice este adevărat românesc, nu numai prin cea mai vilă îngenunchiere tradiţională la ordinele tuturor consulilor, dar mai presus de toate prin *evreizarea Statului Român.*

Să nu se uite, că însăşi aparitiunea acestui guvern se datoreşte comediei de la Tecuci.

Evreii au bătut pe evrei, numai şi numai pentru ca victimele imaginare ale goanei din partea românilor să poată chema la putere o înaltă protecţiune.

Pe la finea anului trecut, *Arhivele Israelite* cutezau a pune în gura Măriei Sale Domnului următoarea promisiune pe care ar fi dat-o în călătorie unui rabin din Paris:

„Eu sum convins că România nu poate trăi fără evrei, care vor forma în patria mea adoptivă, clasa cea de mijloc".

Aci-e aci!

163

Bucureşti, 29 aprilie / 11 [mai] 1870

Alegerile municipale de duminică ne pun pe gânduri.

Înainte de a le analiza, cată să justificăm propriul nostru pun[c]t de vedere.

În 1848 poporul român era *prunc,* după cum îl numise foarte bine unul din veteranii publicismului.

Îi trebuia atunci o **dădacă**, care să-i cânte nani, să-l păzească, să-l vegheze, să-l conducă, fără ca să fi fost permis copilaşului a întreba: de ce aşa şi nu altfel?

În curs de douăzeci de ani şi mai bine, pruncul a devenit bărbat.

Oare tot îi mai trebuie puterea cea dictatorială a dădacei?

Unii cred că *da!*

Noi afirmăm că *nu!*

Astfel, în marele partid, aşa-numit democratic din România, se pot observa de câtva timp, două direcţiuni cu totul diferite, născute dintr-o necesitate a progresului.

Pe de o parte, există o şcoală *autoritară* care voieşte ca ţara întreagă, de la o margine până la cealaltă, să se supună orbeşte la doi-trei, a căror nefalibilitate să nu fie bănuită nici chiar atunci când s-ar rostogoli pe faţă, din eroare în eroare.

Pe de altă parte, există o şcoală *nedependinte,* pentru care singurul cap de partid este numai şi numai principiul.

Autoritarii sunt mai mulți, fiind mai vechi; *nedependinții* s-au ivit d-abia de ieri, dar totuși micul lor număr e menit a crește cu răpeziciune din asimilarea tutuor inteligențelor, atrase, prin însăși natura lucrurilor, acolo unde capacitatea și nulitatea nu sunt puse d-a rândul în anticamera unui stăpân, ba încă, cea dentăi turtită printr-o măsură preventivă contra concurenței, pe când cealaltă înălțată, nefiind periculoasă.

Dădaca nu mai merge!

Suntem datori a o respecta în suvenirea trecutului, deopotrivă cu celelalte, dacă am avut cumva mai multe; nemic nu ne împiedică chiar a o consulta în marginea competenței sale, dacă este în adevăr o ființă superioară, iar nu un joc al [h]azardului; dar trebuie să-i amintim totdodată că națiunea română nu mai încape în leagăn.

Cu mijloace mai mult sau mai puțin diverse, opiniunea publică nedependinte, - se-nțelege în simțul național, liberal și moral, - se manifestă astăzi în România mai cu seamă prin ziarele: *Dreptatea*, *Vocea Oltului* și *Democrația*.

Columna, ca și răposatul *Traian,* pe cât timp i-a fost iertat a trăi, a mers și va merge totdauna pe aceeași cale, oricât de crâncene ar fi fost sau vor mai fi încă lovirile, directe sau indirecte, pe care ne expunem cu frunțile senine a le primi din toate părțile.

Acum intrăm d-a dreptul în cestiunea alegerilor municipale de duminică

Cu câteva zile înainte de scoaterea urnelor electorale, foaia *Românul* convocase vro două întruniri în Sala Slătineanu.

Cine și cum vor fi vrbit acolo, puțin ne pasă.

Concluziunea a fost pur și simplu o listă de șapte candidați, pe care i-a și votat apoi Capitala:

Iacă rezultatul sufragiului:

D[omnii] Ștefan Golescu 776 voturi

Demetriu Brătianu 773 voturi

C. A. Rosseti 754 voturi

N. Blaramberg 745 voturi

D. Culoglu 742 voturi

C. Panaiot 732 voturi

I. Coemgiopolu 668 voturi

D[omnul] Nicolau Blaramberg lângă d[omnul] C. A. Rossetti!

Această ciudată căsătorie de nume provoacă din partea-ne atâtea cugetări, încât suntem siliți a le restrânge în câteva cuvinte, și tot încă ne va mai rămâne o bună rezervă pentru altă dată!

Ziarul Țara, a căruia inimă a fost totdauna d[omnul] Blaramberg, și-a dobândit o tristă nemurire, combătând cu vigoare tot

ce este mai românesc și denunțând, cu stăruință, aspirațiunile noastre cele mai naționale la urgia străinilor.

Foaia *Românul* din 1868 i-a făcut pe acest tărâm un aspru rechizitoriu pe o mie două sute de pagini!

Bandele bulgare, presecuțiunea israeliților, luarea Transilvaniei, și mai câte altele, ieșiseră pe de-[a-]ntregul din fabrica ziarului *Țara,* trecând apoi, calde, în mânile diplomației austro-maghiare.

Acolo era o sinagogă pentru evrei, un grajd pentru cătană, o furcă pentru sărmanul ardelean!

De atunci ziarul *Țara* nu s-a schimbat.

Din contra, reapărând mai dăunăzi, după o lungă întrerumpere, el își începe cu mândrie profesiunea de credință printr-o solemnă declarațiune că va rămâne pururea și pretutindeni credincios trecutului.

Și mai mult decât atâta. Cu puține zile în urmă, d[omnul] Blaramberg dorea cu orice preț să intre în combinațiunea ministerială a d[omnu]lui Iepureanu!

Așadară, chiar presupunându-se vreo conversiune din parte-i, și totuși ea este d-abia de câteva ore, neprobată încă prin nemic, pe când contrariul s-a demonstrat cu profuziune printr-o activitate de doi ani.

Dacă ajunge o promisiune echivocă și momentană, atunci mâini vom revedea pe d[omnul] Kogălniceanu figurând lângă d[omnul] C. A. Rosetti, pe când d[omnul] Ion Brătianu va fi trămis din nou la Filaret ca să se mai sărute încă o dată cu d[omnul] Demetriu Ghica!

D[omnul] Petre Grădișteanu n-are decât să zică *mea culpa,* și pe loc i se vor deschide în lături ușile altarului, unde îl vom admira în haine sacerdotale, oficiind dempreună cu fostele sale victime!

Răsplata d[omnu]lui Blaramberg a fost atât de strălucită, încât îl vedem ales alături cu d[omnul] C. A. Rosetti, prin mai multe voturi decât chiar reprezintanții comerțului bucureștean: d[omnii] Panaiot, Culoglu și Coemgiopolu!

Grăbiți-vă, ceilalți!

Un partid e dator a nu fi *exclusiv.*

Respingând cu indignațiune tot ce este imoral, el trebuie să atragă în sânul său orice onorabilitate, dindată ce vine și-i zice cu sinceritate și fără interes: împărtășim aceleași principii.

Făcut-a, oare, așa?

D[omnul] Blaremberg măsturisit-a rătăcirile sale?

Garantat-a măcar printr-o singură faptă realitatea noii sale religiuni?

Întrecut-a cu toată ardoarea prozelitismului pe acei ce se luptă din față pentru sacra cauză a românismului?

Scuturatu-s-a cu desăvârșire de teribila bubă a cosmopolitismului, dumnealui mai ales, care făcea atâta val-vârtej în Constituantă pentru a dărui Palestinei dreptul de cetățenie în România?

La toate aceste întrebări, noi am dori să ne lămurească ziarul *Românul*!

[Neconsecvențe] peste [neconsecvențe]![1]

În așteptarea unui răspuns, cestiunea israelită ne aduce aminte, vrând-nevrând, tragi-comedia de la Tecuci.

Corespondentul nostru de acolo ne-a fost trămis două scrisori în șir, una din 13 și cealaltă din 14 aprilie, din care, însă, nici o linie n-a ajuns până la *Columna lui Traian*.

Poșta a știut cu multă pătrundere a le face nevăzute, ghicind, pe semne, printr-o sublimă inspirațiune, că ele coprindeau descrierea cea mai exactă a complotului strussbergian de a aduce la putere pe d[omnii] Iepureanu și Carp.

Astăzi, din grația lui Dumnezeu, ne sosește din Tecuci o a treia epistolă, din care iacă un extras:

„În urma pretinsei răscoale contra evreilor, peste 20 de persoane dintre cele mai onorabile au fost aruncate în temniță, la un loc cu hoții. Vro trei zile nu le-a fost îngăduit, nu numai să-și vadă rudele sau amicii, dar nici măcar a-și aduce bucate de acasă, nutriți cu lăturile grosului, până ce s-au decis cu toții a pieri mai bine de foame. D-abia peste optzeci de ore după arestare li s-au liberat mandatele de depunere, în care, însă, faptele nu sunt specificate, lăsându-se loc alb. Au trecut deja cinci sau șase zile și totuși nici unul nu s-a chemat încă la interogatoriu. Corespondența prin telegraf asupra acestei cestiuni este poprită și, se zice, că chiar scrisorile particulare ar fi fost deschise. Oștirea ocupă orașul. Oricine iese pe stradă după opt oare, post meridian, este arestat. Am ajuns ca noaptea, până și apa de băut s-o căpătăm de prin fântâni cu biletul poliției! Mai pe scurt, se aplică în toată puterea cuvântului Legea Marțială, în fruntea căreia figurează nefastul procuror Bonache!!..."

Recomandăm acestea d[omnu]lui Alexandru Lachovary, atât de meșter a vorbi în Parlament despre tot felul de torturi administrative și judiciare.

De nu va face nici o dreptate, îl vom pedepsi, reproducând mai mult pasaje, foarte patetice din numeroasele sale discursuri.

Ca un apendice la scrisoarea din Tecuci, publicăm mai la vale o corespondență din Piatra, asupra căreia atragem cea mai serioasă atențiune din partea d[omnu]lui Mareșal al Curții.

Citind-o, judece dumnealui, dacă știe românește, modul cel expeditiv de a confecționa călduroasele felicitări la adresa Puterii Executive, cu care, de o bucată de timp, lipsind o materie mai instructivă, *Monitorul Oficial* își umple toate columnele.

1. În text: „neconsecințe" (n. ed.).

Grație unei asemenea proceduri, peste puțin vom afla pe nenorociții tecuceni mulțumind d[omnu]lui Baruch Strussberg!

Până aci am avut de înregistrat numai lucruri triste.

O rază de bucurie ne sosește tocmai din Viena!

Pe când, în România cea liberă, domnesc evreii, în Austria un român din Bucovina ajunge ministru și un român din Ardeal - hatman.

D[omnul] Baron Petrino a primit portofoliul Lucrărilor Publice și d[omnul] colonel Doda a căpătat epoletele de general în statul major.

Sunt cei dentâi români, urcați atât de sus în Imperiul [H]absburgic!

*

A apărut la lumină primul număr din revista *Societății* **Românismul,** despre care vom vorbi mai mult în numărul viitor...

164
București, 3 / 15 mai 1870

În ziua Armindenului, ministeriul a redeschis Corpurile Legiuitoare, însă numai și numai pentru a le citi în pripă mesajul de dizolvare.

Așa-numitul Parlament al lui Popa-Tache nu mai există.

Dar viitoarele Camere ale d[omni]lor Iepureanu și Carp, fi-vor ele mai corecte?

Fostul maimar-bașa de la Craiova și de la Ploiești uita-va tradițiunea forței brute?

Fostul croitor patentat al bandelor bulgare cutaza-va a face un pas, fără a fi consultat mai întâi atmosfera consulatului austriac?

Amăgiți adesea de către amici, putem, oare, a mai conserva o umbră de iluziune asupra inamicilor?

Am fi fericiți din tot sufletul de a vedea temerile și bănuielile noastre dezmințite, cel puțin de astă-dată, prin minunea minunilor: liberalismul d[omnu]lui Iepureanu și naționalismul d[omnu]lui Carp!!!

Un simptom însă ne sperie.

Guvernul a dizolut Reprezentațiunea Națională *fără nici un motiv.*

Majoritatea madatarilor, cel puțin din Adunarea Deputaților, dacă nu și din Senat, era prea plecata servă a tuturor guvernelor fără excepțiune.

Născută în jug, ea știa de frică.

Prin urmare, este o absurditate de a zice către un asemenea Parlament: „Te dizolv, fiindcă nu sum din majoritatea ta!"

Așa a făcut ministeriul!

De ce să nu le fi zis clar și limpede: sunteți o expresiune falsificată a țării?

Dar atunci trebuia ca el însuși să lase națiunea a se manifesta în cea mai deplină libertate.

Aceasta nu-i vine la socoteală.

Iacă de ce, încă o dată, noi persistăm a crede că noul Parlament, la rândul său, va fi o emanațiune curat administrativă, în care se vor furișa, pe ici și pe colea, vreo câteva rândunele din actuala opoziție, numai doară printr-o perfidă simulare a unei împăcări cu autoritatea prefectorală.

Nu vom fi noi din această tristă specie de contrabandă.

Voind a crește națiunea, în adevăr, nu vom înșela niciodată pe nimeni prin minciună.

Totuși, sunt mulți și prea-mulți, ale căror figuri, până ieri atât de posomorâte, au început deja cu o elasticitate sublimă a zâmbi fabricanților de diplome electorale.

Cu toate astea, dacă influența ministerială va lăsa cumva măcar un singur colegiu mai liber, atunci noi propunem alegătorilor ca să nu acorde sufragiile lor, fără a lega pe cel ales printr-un riguros program, în care să ocupe locul principal:

1. Vom combate din răsputeri toate încercările directe sau indirecte în favoarea israeliților.

2. Mergând fără șovăire pe calea principiului, nu voi recunoaște nici un cap de partid, nici un dictator, nici un fetiș.

3. Nu voi intra în coaliție cu nimeni de altă culoare, dacă nu va declara, mai întâi de toate, că renunță cu desăvârșire la pun[c]tele de divergință.

4. Voi respinge cu energie orice concesiune, orice dotațiune, orice apanaj, orice cheltuială pentru străini și pentru trântori, fie sub orice pretext sau de orice formă.

5. Mă oblig pe parola de onoare a vota totdauna pe față.

Acest mic cathehism al candidatului la deputăție, deși este departe de a fi complet, totuși ar ajunge deocamdată spre a grupa în sânul Parlamentului moleculele unui adevărat corp național.

În orice caz, noi ne adresăm către provincie, iar nu către Capitală.

În București, unde se alegea atât de lesne altă dată d[omnul] Ianov, sub cinicul bici al lui vodă-Cuza, lucrurile au ajuns de mult până acolo, încât astăzi, din cinci sau șase mii din cei cu drept, numai vro câteva sute au rămas cu monopolul buletinului.

Pe cine, oare, nu-l va fi uimit, citind mai dăunăzi într-o foaie, cu ocaziunea ultimei alegeri municipale, că *două mii* de

cetățeni împleau cu entuziasm Sala Slătineanu; pe când a doua zi numărul tuturor votanților, inspirați în aceea întrunire, se urca d-abia la o miniatură de șapte sute, scoțând apoi din urmă, pe d[omnul] N. Blaremberg lângă d[omnul] C. A. Rosetti!

Logica cere ca tot așa să se întâmple și-n elecțiunile parlamentare.

Directorul ziarului *Țara,* unde se sfâșia fără cruțare orice idee națională, după cum o constata mereu directorul ziarului *Românul,* va fi ales, mulțumită recomandațiunii fostului său cenzor și alăturea cu dânsul, deputat al Colegiului III din București!

Asta-i politică! strigă de pe acum, cu o stupidă admirațiune o mulțime de gură-cască.

Noi plângem Capitala, dar felicităm totdodată pe d[omnul] Blaramberg.

Dumnealui a binevoit mai alaltăieri a primi sarcina de consilier municipal și va demna [sic!] peste câteva zile a nu refuza mandatul de deputat, deși s-a menținut neclintit în aceeași profesiune de credință, pe care o fulgera adiniori ziarul *Românul* cu atâta foc, cu atâta vână, cu atâta durere de inimă!

D[omnul] Blaramberg denunța diplomației maghiare pretinsele bande bulgare din România!

D[omnul] Blaramberg denunța presei israelite imaginara persecuțiune religioasă a evreilor din Moldova.

D[omnul] Blaramberg denunța diplomației maghiare și presei isralite orice suspin al sărmanului român de peste Carpați.

D[omnul] Blaramberg, vine acum în numărul de joi al foii *Țara,* pe cele două pagini din frunte, pe de o parte cu un ironic apel către d[omnul] Ion Brătianu, pe care-l roagă **să-și mărturisească păcatele,** iar pe de alta, cu o sarcastică epistolă către alegătorii bucureșteni, adică mai adevărat către ziarul *Românul,* zicându-i cu o fină răzbunare: *„tu m-ai ales, căci eu* **nu m-am schimbat niciodată!...**

165
București, 6 / 18 mai 1870

Din toate ziarele fară excepțiune, *Columna lui Traian* a fost singurul carele nu s-a sfiit a declara din capul locului, că libertatea în alegeri nu s-a întâlnit niciodată și nu se va întâlni în vecii vecilor cu ciubucul d[omnu]lui Iepureanu și cu geamul d[omnu]lui Carp.

O baladă țărănească zice:

„Unde s-a aflat
Că s-a-mpreunat
Corbi cu turturele

Șerpi cu floricele
Urși cu căprioare
Și norii cu Soare..."

Pentru ca această scară antitetică să fie mai completă, poporul mai adaugă câteodată:

„Unde s-a aflat
Că s-amprcunat
Ciocoiul cu legea
Și dracul cu crucea?"

Previziunile noastre, care se păreau atât de posomorâte în alăturea cu „zâmbitorul sentimentalism al celorlalte organe, au început deja a se realiza.

Noul ministeriu a voit numai să ameţească pe cei lesne-crezători prin frumoasa nălucă a elecţiunilor municipale din Bucureşti.

În adevăr, din trei puncturi de vedere foarte ponderoase, el avea tot dreptul de a îngădui în această privinţă, dacă nu cea mai deplină libertate, ceea ce ar fi fost peste măsură nepotrivit cu temperamentul regimului, apoi cel puţin ultimul grad posibil de răbdare guvernamentală.

Cuvintele sale au fost:

1. A face ca lumea să spere că tot aşa se va petrece viitoarea operaţiune parlamentară, cu mult mai serioasă prin natură şi prin întindere.

2. A pemite cu generozitate ca şapte membri comunali din opoziţiune să se aşeze cu mândrie lângă zece membri comunali din bâtă.

3. A râde cu o satanică mulţumire, admirând pe d[omnul] Blaramberg braţ la braţ cu d[omnul] Rosetti!

Acuma Cabinetul actual şi-a îndestulat gustul.

Libetatea, într-o doză fie cât de mică, nu mai are raţiunea sa de a fi.

Astfel dară, ministeriul s-a grăbit a scoate la lumină o circulară, pe care o reproducem mai la vale.

Toţi consilierii Tronului în corpore, roagă pe fiecare prefect în parte:

„Vă cerem înţeleptul concurs ca să ne înlesniţi misiunea, ce guvernul voieşte a îndeplini".

Într-un alt loc ministeriul zice:

„Avem în mână **forţa** pentru a mănţine **ordinea**".

Un al treilea pasaj este şi mai caracteristic.

Iacă-l:

„Din nefericire, Camera din urmă n-a prezintat niciodată

acea omogenitate, care poate singură da un guvern tare și compact".

Așadară, circulara întreagă se poate reduce prin analiză, la următoarea prismă:

Sub pretext de ordine, prefecții sunt datori prin forță a trămite în Parlament fericita omogenitate, prin care să se întărească guvernul.

În fața acestei sublime programe ministeriale, ce fac, oare, cele două școale ale marelui partid democratic: catolicii și protestanții?

Școala cea nedependinte, cel puțin în Capitală, se află deocamdată în aceeași pozițiune, în care gemea neobositul Luther până la Dieta din Nürnberg, *protestând* cu vigoare, dar tot în zădar, contra traficului de *indulgențe.*

Puțini o ascultă, puțin o înțeleg, puțini o îmbrățișează, căci unii se tem de guvern și ceilalți de disciplină: de *Împarat* și de **Papa!**

Școala cea autoritară, pe de altă parte, se conformă tradițiunii de la Filaret: se sărură astăzi cu aceia, pe care îi scuipa cu o zi înainte și de care va fi scuipată cu o zi mai târziu.

În loc de a se îndrepta prin erorile trecutului, ea ține cu orice preț a justifica la tot pasul un cuvânt al lui Bălcescu și o observațiune a lui Saint–Simon.

Nemuritorul istoric român zicea: **„ei nu pot trăi fără boieri"!**

Ilustrul martir al ideilor sinceramente democratice în Franța, vorbind despre așa–numitul **partid liberal** de acolo, carele se ferea cu stăruință de a nu fi mai presus de toate un *partid național,* a rostit următoarea osândă:

„Stindardul cel adevărat al **capilor** acestui partid este: dă–te jos, ca să mă pun eu. Scopul lor pare a fi desființarea abuzurilor, dar ținta cea reală este de a abuza ei înși[ș]i în propriul lor folos".

Aducem aici chiar textul francez:

„La véritable devise des chefs de ce parti est: ôte–toi de lá, que je m'y mette. Leur but apparent est la suppresion des abus; leur but réel est de les exploiter pour leur propre avantage".[1]

Sauit Simon scria aceasta la Paris în luna lui decembrie din anul 1823.

Cine, oare, ar putea crede, că nu la București în mai 1870?...

Și totuși un Luther, un Bălcescu, un Saint–Simon mult timp se zbuciumau într–o oribilă singurătate, pe când idolatria ducea după sine, legată de mâni și de picioare, o nenumărată turmă de victime ale rătăcirii!

1. *Oeuvres choisies* de Saint–Simon, Bruxelles, 1859, t. 3, p. 104.

Diseară se va ține, după invitațiunea ziarului *Românul,* o întrunire electorală în Sala Slătineanu.

Suntem siguri de a revedea pe d[omnul] Blaramberg lângă d[omnul] Rosetti.

Să le fie de bine!

Tot ce ne pare rău, este că la spatele dumnealor zărim în umbră pe d[omnul] Ion Brătianu, care sosește iarăși, prea târziu, ca și **la 1866...**

166

București, 10 / 22 mai 1870

E 10 Mai.

Această zi ne aduce o tristă amintire în trecut și un amar presimțământ în viitor.

Sunt acum patru ani, de când Măria Sa Carol I intra, cu o extremă solemnitate oficială, în capitala României.

Negreșit, nu acesta este faptul cel dureros, despre care noi voim a vorbi.

Persoana Principelui fiind neviolabilă, nu tocmai *Columna lui Traian* va veni a călca litera și spiritul Constituțiunii.

Ceea ce ne mâhnește în 10 mai, este un fapt anterior acestei date lunare: atunci, mai bine ca orișicând, s-a putut constata ceea ce produce în țara noastră o adulteră însoțire între elementul democratic și acel boieresc.

Cuza-Vodă trebuia restaurat, căci nu mai putea să domnească, și nu mai putea să domnească căci se pogorâse cu ușurință a fi o nedemnă unealtă a sacerdoților imoralității.

Acei ce se credeau predestinați a regenera națiunea cea pângărită erau datori mai întâi să vază dacă sunt buni cu toții ei înșiși, să depărteze cu abnegațiune pe membrii cei cangrenați; să respingă cu dispreț orice alianță impură; și apoi, Doamne ajută!

După victorie, cei învinși n-ar fi găsit fini și nași în tabăra învingătorilor.

Răul era pedepsit fără cruțare.

Națiunea se curăța de bube.

Aceasta se cheamă o adevărată revoluțiune.

Așa s-a făcut, oare?

Din contra, cei ce pretindeau a fi amici ai poporului, încheiară o desfrânată coalițiune cu secularii dușmani a tot ce este românesc pe fața pământului.

Tactica boierismului a fost pururea și pretutindeni de a-și rezerva un adăpost în toate eventualitățile.

Sub fanarioți, când tronurile lui Ștefan și Mihai colindau în

cercul cel restrâns al câtorva case din mahalaua grecească de la Stambul, în fiecare familie boierească din România era reprezintată totalitatea Fanarului: tatăl ține cu un Caragea, fiul mai mare cu un Muruz, cel mai mic cu un Hangerliu, fata cu vro slugă de-a lui Suțu și așa mai încolo.

Când venea domn Caragea, tatăl apăra neamul întreg.

Același rol juca fiul mai mare când sosea la domnie un Muruz.

Un Hangerliu d-abia își punea piciorul pe țărmul Dunării, și iată că fiul mai mic alerga înaintea-i, devenit reazemul cel mai sigur al rudelor.

În sfârșit, fata ocrotea interesele tuturor pe lângă un Suțu.

Astfel, mulțumită unei strategeme mai bizantine decât chiar acea a Bizanțului, căci elevul întrecuse pe dascăl, ciocoimea s-a bucurat la noi totdauna de impunitatea cea mai absolută.

Într-o epocă mai proaspătă, cine oare nu-și aduce aminte că n-a fost în Moldova mai nici o curte boierească, din care unul să nu fi fost de-ai lui Vogoride, pe când cellalt se păuna cu mândrie în așa-numitul partid național?

În urma alegerii lui vodă-Cuza, vărul cel *național* scotea din năpaste pe vărul *vogoridist.*

Mâna spăla mâna.

Orice să se fi întâmplat, amândoi rămâneau tari și mari.

După tipicul tuturor coaliținilor în România, s-a făcut și acea din 1866.

O parte din boierime se furișase cu abilitate în câmpul democratic, care-i primea cu brațele deschise, pe când restul veghea cu prudență pe lângă stăpânul lui Librecht.

Luați lista ultimilor miniștri ai lui vodă-Cuza și confruntați-o cu nomenclatura jumătății celei aristocratice din coaliținue.

Nemotenii și iarăși nemotenii!...

În loc să fie trămis la ocne, un Iepureanu se urca cu fudulie la Președinț[i]a Parlamentului, rădicându-i-se toasturi - o, Doamne! - tocmai în Sala Slătineanu.

Acest exemplu ajunge.

Iacă de ce 11 Februarie a ieșit așa cum a ieșit!

Iacă de ce națiunea a fost victima unei crude amăgiri!

Iacă de ce noi plângem în ziua de 10 Mai!

Din fatalitate, acei pe care am dori să-i vedem la tot pasul alături cu noi, căci suntem frați gemeni dintr-un singur mare corp de acțiune, - noi școală *nedependinte* și ei, școală *autoritară,* - n-au învățat și nu voiesc să învețe nemic din ispitele trecutului, din lecțiunile istoriei și din propria experiență.

Fiecare nouă greșeală face ca Papa să strige și mai tare că este nefailibil.

După 11 Februarie nu s-a repetit, oare, scandalosul fenomen al coaliţiunii pe la finele lui 1868, când d[omnii] Brătianu, Rosetti, Kogălniceanu, Boerescu, Arăpilă, şi Beizadea-Mitică se desfătau într-o mutuală admiraţiune pe Dealu Mitropoliei, unii ca miniştri şi ceilalţi ca preşedinţi ai Camerei, declamând într-o duioasă armonie despre „împăcarea tuturor partidelor"?

Rezultatul este situaţiunea actuală.

Să nu fie, oare, timp de a căpăta mai multă minte?

Două coaliţiuni succesive, acea din 1866 şi acea din 1868, paralizând mereu românismul prin străinism şi democraţia prin reacţiune, ne-au împins treptat la marginea abisului.

Unde ne va mai duce, oare, o a treia încercare, re-nnoindu-se din doi în doi ani, cu o regularitate astronomică?

Ei bine, s-a făcut încă o dată!

Recurgând la vechea comedie, boierii au trămis transfugi în toate direcţiunile.

Pe de o parte, îi vedem gurguţându-se la guvern, unde s-au contopit cu destulă artă ambele nuanţe ale dreptei: cea bătrână şi cea tânără.

Pe de alta, ei s-au grupat la un loc cu avocaţii, cu bandele electorale şi cu diverse specimeni de renegaţi, scoţând la lumină împreună un apel, pe care noi îl publicăm mai la vale, subscris de patruzeci şi doi, după cum îl găsim într-o foaie volantă.

Ei îşi dau aci numele cel tradiţional al retrograzilor din toate ţările: *partidul ordinei.*

Semnăturile cele mai caracteristice din coada actului sunt: Beizadea-Mitică, Iancu Manu, Petre Grădişteanu, general Florescu, Bolliac şi fraţii Boereşti.

D[omnul] Iorgu Brătianu nu poate să lipsească, pentru ca să nu fie zis, că a fost un an, în care dumnealui a pierdut ocaziunea de a face obişnuitul său tranzit prin toate culorile politice d-a rândul.

Între ceilalţi subscriitori mai este şi un d[omn] Efrem Ghermani, despre care va fi o vorbă mai jos.

În fine, asiguraţi nu numai de guvern, dar încă şi într-o clică deosebită *sui generis,* în care s-au amalgamat trei august, bâta lui Popa-Tache, *Trompeta Carpaţilor* şi alte ingredinţi, nu mai puţin disparate; - boierii şi-au mai pus înţeleapta întrebare: ce vom face, oare, dacă ar reuşi Roşii sau Fracţiunea?

Vro şase adunări în locuinţa unuia din cei doi capi ai şcoalei autoritare, urmate apoi de vro trei întruniri în Sala Slătineanu, au produs un comitet despre care noi dăm mai la vale o dare de seamă a ziarului *Românul.*

Este o coaliţiune în toată puterea cuvântului.

Boierii şi democraţii sunt amestecaţi iarăşi într-o zeamă, întocmai ca în 1866 sau în 1868.

Ceea ce-i şi mai ciudat, este că unul din membri, anume d[omnul] Efrem Ghermani se citeşte totdodată în apelul cel cu Berzadea-Mitică!

Printre ceilalţi, fără a-i fi consultat cineva de mai-nainte, au fost băgaţi vro doi *nedependinţi.*

Suntem autorizaţi a crede, că d[omnul] Iancu Codrescu şi Georgiu Missail au respins această onoare.

Despre d[omnul] Papiu-Ilarian, nu ştim.

Pentru d[omnul] Eugeniu Predescu, ne pare rău.

Noua coaliţiune, ca şi acelea din 1866 şi 1868, după care este copiată orbeşte din virgulă, în virgulă, se încearcă a se justifica prin banala frază: ţara este într-un mare pericol!

Da! Într-un mare pericol au îmbrâncit-o trecutele sărutări ale confraţilor noştri cu ciocoismul, şi este învederat, chiar pentru inţelegenţele cele mai tâmpite prin disciplină, că o a treia sărutare, executată după acelaşi model şi în aceleaşi condiţiuni, este fatalmente menită de a mări şi mai mult pericolul.

Pentru ca România să poată avea vreodată o *adevărată revoluţiune,* pentru ca să nu mai vedem o simplă strămutare de persoane, în loc de o schimbare radicală a sistemei; pentru ca cei răi să fie pedepsiţi cu asprime şi cei buni la locul lor; după proporţiunea meritului; pentru ca poporul să meargă fără piedică, triumfând pe calea cea naţională a progresului; trebuie, mai întâi de toate, ca românismul şi democraţia să nu se mai pupe în vecii vecilor cu fârtaţii consulilor şi cu ruginele Regulamentului!

Un partid limpede, iacă unicul remediu!

Ar fi de dorit ca toate cetele marelui corp de acţiune să se adune într-o strânsă unire împrejurul unui singur stindard.

Pentru această grandioasă concordie, iar nu pentru o meschină zizanie, lucrează *Columna lui Traian.*

Şcoala autoritară, purificată de tot ce este bastard, de tot ce este postulant, de tot ce este cosmopolit, n-are decât să se lapede de idolatrie, formulând o programă şi recunoscând-o ca singurul cap de partid, de la care să nu fie permis a se depărta nimănui, fie el Rosetti sau fie el Mircea Mălăiaru, - şi atunci micul grup nedependinte de astăzi nu va mai avea raţiunea sa de a fi.

Noi voim a lucra cu voi, şi voi preferaţi a vă dezmierda cu boierii.

Rău!

167

Bucureşti, 13 / 25 mai 1870

În ajunul alegerilor parlamentare suntem datori, mai întâi de toate, a constata şi a explica un fenomen foarte caracteristic, despre care nimeni încă nu şi-a dat seama.

O majoritate pronunțată, omogenă, compactă, a fost totdauna în România efectul unei presiuni guvernamentale.

Din contra, de câte ori sufragiul a fost lăsat ceva mai liber, națiunea trămitea în Cameră o mulțime de minorități, care nu puteau lucra decât numai prin felurite aliante indigeste, producând în rezultat o majoritate artificială, șubredă, fictivă.

În ambele cazuri a fost rău.

O majoritate din bâtă sau din retevei, chiar când ministrul era bine inspirat, totuși rămânea stigmatizată prin bastardețea originii sale, pângărind până și legile cele mai frumoase; iar când guvernul se poticnea, ceea ce se întâmpla cele mai de multe ori, atunci vedeam pe ciracii săi votând cu grămadă contracte, dotațiuni, loterii, impozite, beilicuri, pradă în întru și dispreț în afară, toate în numele cel uzurpat al națiunii.

Pe de altă parte, o majoritate imaginară, combinată din niște grupe disparate, ieșite pe diverse căi din adevărata libertate a alegerilor, nu putea avea nici o durată, fiindcă nu putea avea nici un pincipiu, mergând câtva timp în șovăială numai prin concesiuni reciproce, până când sosea momentul, ca tovărășia cea nenaturală să se spargă cu scandalul recriminațiunilor mutuale.

Cu toate acestea, noi credem că marele partid de acțiune, de nu era condus într-un mod vițios, ar fi reușit orișicând a intra în Parlament într-o grandioasă majoritate, să fi fost alegerile cât de libere sau presiunea ministerială să fi fost cât de brută.

Greșeala cea perpetuă a capilor școalei autoritare în materie electorală a fost de a adresa pururea națiunii niște cuvinte vagi, abstracte, nedefinite, pe care amicii nu puteau să le înțeleagă, iar adversarii se grăbeau a le parodia.

Astăzi, de exemplu, care este stindardul rădicat în preziua alegerilor de către oratorii din Sala Slătineanu?

Constituțiunea!

Constituționalismul fiind o idee prea complicată, compusă dintr-o mie de elemente foarte controversate, nu este nici un partid în țară care să nu poată striga: Constituțiune!

D[omnul] Iepureanu se pretinde a fi ultra-constituțional.

D[omnul] Petre Grădișteanu nu mai puțin.

D[omnul] Cezar Bolliac cu atât de mult.

În fine, începând de la d[omnul] Mareșal al Curții, cea mai înaltă autoritate în Statul Român și până la cel mai din urmă bandist de-al lui Popa-Tache, toată lumea poate să repete cu mândrie într-un singur glas: mă voi lupta pentru Constituțiune!

Ce va face, oare, alegătorul în fața acestei monstruoase confuziuni?

Va pune mâna pe cel dentâi venit din așa-numita Opoziție

trămițând în Parlament o supermă galimatie de roșii, albi nedependinți, kogălnicești, guvernamentali, indiferenți, etc., etc., etc., sau, și mai bine, va prefera a curma orice nedomerire, supunându-se cu lene poruncii prefectorale.

Așa va fi totdauna de câte ori vom ului sărmana țară prin termenii generali de libertate, dreptate, umanitate și celelalte, sub scutul cărora lesne pot să se furișeze cu dibăcie nu numai toate taberele politice fără excepțiune, dar chiar toate neamurile de pe suprafața globului pământesc!

Poporul cere să-i vorbiți mai pe înțeles, arătându-i un drapel atât de lămurit, încât cu ajutorul obscurității să nu-l poată amăgi dușmanii națiunii române.

Așadară, clasa cea disciplinată a marelui partid de acțiune, în loc de a se încumetri din nou cu retrograzii făcându-se tot o apă, în care nimenea să nu fie în stare a deosebi neghina din grâu, trebuia să dea țării, în fața urnelor, cel puțin de astă-dată, o busolă clară și limpede.

Dar cum s-o găsim?

În natura situațiunii!

Mai mult ca orișicând, România este amenințată astăzi a deveni o Palestină.

Iudaismul și numai iudaismul, iar nu fel de fel de concepțiuni metafizice, despre care grăiesc cu multă forță de fantezie diferitele comitate electorale, este unicul steag al guvernului actual, dăruit țării de către jupânul Baruch-Strussberg prin tragi-comedia de la Tecuci.

Deocamdată nu e vorba de Constituțiune, ci de evrei.

D[omnul] Armand Lévy, în faimasa-i epistolă către d[omnul] Ion Brătianu, declara cu toată seriozitatea că israeliții pot fi împământeniți în România fără nici o greutate, pur și simplu printr-o interpretare a pactului nostru fundamental.

Deci, Constituțiunea va avea aparența de a rămâne în picioare, deși încălcată de evrei.

Acesta este planul d[omnu]lui Iepureanu.

Dumnealui a transmis la toate foile din străinătate următoarea depeșă:

„Programa capului noului Cabinet este pentru menținerea ordini și **respectul drepturilor israeliților**".

Iată și franțuzește după *Independența Belgică:*

„Le programme du chef de nouveau cabinet est: à l'intérieur le maintien de l'ordre et le **respect des droits des israélites**".

Prin urmare, evreii posedă *drepturi de respectat* chiar după Constituțiunea din 1866, întocmai precum o comenta odinioară d[omnul] Armand Lévy.

De ce, oare, nici unul din organele coaliţiunii n-a spus măcar o vorbă în treacăt despre această oribilă telegramă?

Ecoul Danubian, foiţa evreiască din Capitală, asigură totdodată că principala misiune a viitorului Parlament este de a rezolva cestiunea israelită, adăugând apoi următorul apel:

„Unirea face puterea, să fim uniţi şi să ne iubim unii cu alţii, şi **vom participa toţi şi în curând la fericirea şi prosperitatea tuturor**".

Precum vedeţi, evreii se ambiţionează şi ei de a intra în coaliţiune!

După retragerea domnilor Missail şi Iancu Codrescu, aproape nemic nu-i mai împiedică de a figura în comitatul cel numai şi numai constituţional din Grădina-Retoride!

Înţelegeţi acuma care este şi care trebuie să fie nestrămutata busolă a unui alegător adevărat român în operaţiunea electorală de peste câteva zile.

Să nu daţi sufragiul vostru nici unui amic al evreilor.

Să cercetaţi bine trecutul fiecărui candidat anume în cestiunea israelită.

Să legaţi pe mandatarul vostru printr-o profesiune de credinţă precisă şi riguroasă, iar nu cu două feţe.

Cele cinci punturi pe care noi le reproducem încă o dată în fruntea ziarului, numai ele vor putea da României o Reprezentaţiune Naţională în toată puterea cuvântului.

168

Bucureşti, [17/29][1] mai 1870

În revistele noastre precedinţi ne-am încercat a constata situaţiunea şi a propune un remediu.

Stindardul guvernului actual, reprezintat prin d[omnii] Carp şi Iepureanu, adică tot ce poate fi mai evreiesc în sărmana Românie, este **împământenirea israeliţilor.**

Capul Cabinetului a declarat-o cu franchеţe într-o hidoasă telegramă, transmisă tuturor ziarelor din străinătate, şi pe care, afară de *Columna lui Traian,* nici o altă gazetă din Capitală n-a crezut şi nu crede de cuviinţă a o reproduce.

Foiţele evreieşti, între care noi citarăm, mai în specie *Ecoul Danubian,* celebrează deja, de mai-nainte, cu o zgomotoasă veselie, aproapiata emancipare a israeliţilor de pe ţărmii Dunării.

Este şi mai mult decât atâta.

Un decret princiar, publicat în *Monitorul Oficial,* nu se sfieşte a recunoaşte de pe acum, prin anticipaţiune, calitatea de cetăţean român unui evreu, numit Emanuil Hillel: începutul fiind pus,

1. În text: „13/25" (*n. ed.*).

nemic nu mai împiedică de a vedea în curând investiți cu suveranul exercițiu al drepturilor politice alte cinci sute de mii de vagabonzi din Palestina!

Astfel, se va realiza în pripă și pe neașteptate infernala promisiune pe care *Arhivele Israelite* din Paris cutează a o atribui pe față Capului Statului Român:

„Evreii vor forma la noi clasa de mijloc".

Biciul zapciului și punga jupânului, adecă frica și corpuțiunea, cele două arme favorite ale tiraniei, vor lucra cu cea mai strânsă concordie în opera electorală, spre a nu aduce pe băncile Parlamentului, decât numai și numai pe cumetrii Talmudului.

Aceasta este situațiunea.

Pentru a ieși dintr-însa, unicul remediu ni se pare a fi ca alegătorii să impună cu orice preț vânătorilor de mandate cele cinci punturi pe care noi nu încetăm a le da în fruntea ziarului.

Acolo este scăparea.

Simțim cea mai profundă durere că ambele școale ale marelui partid de acțiune nu se grăbesc, cu o oră înainte, a-și da mâna lucrând în armonie, cel puțin pe tărâmul iudaismuluiu, buba cea de moarte a națiunii române.

Noi unii, ne-am făcut și ne vom face datoria.

Din nenorocire, suntem izolați deocamdată.

Amicii noștri din școala autoritară au preferat a se arunca pentru a treia oară în brațele boierismului, a cărei simpatie pentru evrei, confrați ai săi prin *lojele franc-masonice,* au fost totdauna de cea mai pipăită notorietate publică.

Nu vom vorbi nemic despre un manifest secundar, semnat de d[omnii] Vulturescu și Carada, de-mpreună cu alți trei-patru și citit mai dăunăzi în ultima întrunire din Sala Slătineanu.

Puțina greutate a tuturor subscriitorilor, afară de d[omnul] Ștefan Golescu; lipsa cea foarte caracteristică a d[omni]lor Rosetti și Ion Brătianu; anonimitate acelora, ce se zice că l-ar fi votat prin aclamațiune; nici o dezbatere prealabilă; toate astea ne scutesc de a lua în serios o asemenea lucrare.

Este cu mult mai gravă asociațiunea propriu-zisă coaliționistă, pe care noi o analizarăm deja în *Columna lui Traian* și asupra căreia publicăm mai la vale articolul d[omnul]ui Missail.

Comitetul din Grădina-Retoride a confecționat, în fine, un apel, după care se poate judeca, dacă nu despre scopul cel adevărat al acestui nepermis concubinaj politic, încă despre concesiunile reciproce din luna de miere, oferite în schimb pe altarul adulterului între ambele părți asociate.

Coaliția deplânge în următorul mod aspectul țării:

„Independința Bisericii noastre naționale pusă în cestiune;
Finanțele, aduse în cea mai mare dezordine;

Legea armării lăsată în nelucrare;

Puterea administrativă întrebuințată ca o armă de persecuțiune și răzbunare;

Justiția subordonată acțiunii administrative;

Interesele cele mai vitale ale țării sacrificate printr-o culpabilă complezență în favoarea capitaliștilor *străini*, mai ales în modul [în][1] care s-au construit căile ferate;

Raporturile noastre internaționale subordonate unor considerațiuni străine adevăratelor simpatii și interese ale națiumii;

Naționalitatea română amenințată prin invaziunea neîmpiedicată a elementelor *străine*, mai ales în părțile de peste Milcov;

Acestea sunt tristele rezultate ce la vedem înaintea noastră."

Lăsând la o parte elastica obscuritate a unor faze, bunăoară, despre „modul construirii căilor ferate", pe care-l vor îndrepta pe viitor negreșit, sub-concesionarii cei noi ai d[omnu]lui Baruch Strussberg: d[omnii] Arghiropol, Simeon Mihălescu, etc., – ne vom mărgini a înregistra aci un singur pun[c]t.

Coaliținea se ferește cu o spaimă superstițioasă a menționa măcar în treacă numele de **evrei.**

Ea se supără pe *capitaliști* **străini.**

Ea se plânge de *invaziunea elementelor* **străine.**

Străini și iarăși străini, pe când evreii nu sunt nicăirea!

Dar și d[omnul] Armand Lévy ar putea să strige tot așa de tare împotriva *străinilor* sub cuvânt că israeliții sunt **pământeni.**

Spre a nu atinge cumva susceptibilitatea noului român Emanuil Hillel, Coaliținea este gata a lovi chiar pe frații noștri francezi, italieni, spanioli, care sunt și ei *străini.*

De ce nu vorbiți d-a dreptul, verde, românește, anume și anume de evrei?

Aci-i aci!

Boierii nu vă lasă!

Însă până și-n privința străinilor în genere, fie ea cât de vagă și cât de mlădioasă, nu toți membrii Comitetului din Grădina-Retoride s-au putut înțelege unii cu alții.

D[omnul] Ion Ghica n-a subscris apelul.

Vechi amic al lui Andrassy, pe carre-l felicita altă dată cu atâta căldură asupra hoțeștii luări a Ardealului, dumnealui se teme, pe semne, de două ciocniri scandaloase:

1. Nu cumva sub epitetul de străini să fie coprinși și maghiarii;

2. Nu cumva numele d[omniei] sale să figureze lângă al d[omnu]lui Papiu-Ilarian, tribun transilvan din 1848.

Trist!

Indulgența din partea elementului democratic pentru jumătatea cea aristocratică a mers până acolo, încât poderosul apel din Grădina-Retoride, din niște considerațiuni personale pentru cutare

1. În text: „cu" (*n. cd.*).

sau cutare fost privilegiat, a uitat cu desăvârșire nu numai cestiunea israelită, dar până și **responsabilitatea ministerială,** o altă condițiune de viață despre care d[omnul] Papiu-Ilarian scrisese oarecând o admirabilă broșură.

Cum să ne explicăm acestea?

Mai poate fi cineva care să nu vază cu ochii, cum că noua Coaliținne, ca și cele vechi, s-a născut din sacrificiul binelui în favoarea răului?

Să nu ne spuneți că marele partid de acțiune, chiar de se prupau laolaltă *autoritarii* cu *nedependinții* și tot încă era prea slab fără ajutorul caducului boierism.

Dar cum de nu pricepeți că de acum înainte veți trebui fatalmente să deveniți și mai șubrezi, tocmai din cauza paraliticei căsătorii?

Dacă Christ, în loc de a se restrânge cu bărbăție în cercul celor doisprezece apostoli, ar fi plecat să cerșitorească alianța fariseilor, *Evangheliul* murea în fașă.

Drapelui cel etern, iar nu cifra cea momentană, iacă tăria partidelor.

Timpul nu este încă pierdut.

Lepădați-vă de Satana!

Lauți o profundă lecțiune cel puțin de la d[omnul] Scarlat Crețulescu, cel mai român dintre boieri a căruia epistolă către președintele Comitetului din Grădina-Retoride noi o reproducem în josul acestei reviste.

Dumnealui vă anunță, cu o cavalerească nepăsare, că poate să ierte greșelile orișicui, numai pe ale d[omnu]lui Ion Brătianu ba.

Ceea ce un Crețeulescu spune pe față, fiindcă nu e grec, boierii cei de viță bizantină o ascund cu o străbună abilitate în taina cugetului, sperând că vor reuși să vă mai amăgească încă o dată.

Rumpeți fără nici o cruțare primele noduri ale legăturii!

Arborați cât mai curând o programă, împrejurul căreia să se poată întruni, cu drepturi și cu datorii egale, toate nuanțele marelui partid de acțiune!

Columna lui Traian va fi cea dentăi.

Ceea ce voim noi este ca totul să fie condus printr-un nestrămutat catechism, iar nu printr-o capricioasă poruncă.

Nu acordăm nimănui despotica facultate de a trece mereu prin toate culorile curcubeului, rămânând pururea cu o ridicolă nefailibilitate pe buze și numind cu perfidie renegați pe acei puțini martiri ai credinței, care nu vor să fie slugi ale versalității.

Apostazia este schimbarea principiilor, iar nu părăsirea acelor

false divinități, care își petrec viața călcându-le necontenit sub picioare...

Nu rezumăm.

Am arătat în puține vorbe ceea ce trebuie să facă țara întreagă și ceea ce trebuie să facă întregul mare partid de acțiune în starea actuală de lucruri.

Dacă alegătorii vor înfige în mandatari cele cinci punturi din crezul *Columnei lui Traian,* vom ajunge printr-aceasta deodată la realizarea ambelor trebuințe.

Pe de o parte, țara va dejuca atitudinea cea mai mult decât evreiască a d[omni]lor Iepureanu și Carp, iar pe de alta, se va consolida marele partid de acțiune pe o cale adevărat liberală și adevărat românească...

169

București, 24 mai / 5 [iunie] 1870

Pe timpul lui Cantemir, când domnia cea străină a fanarioților nu strivise încă bărbăția părinților noștri, românii aveau un proverb eroic care zicea: un singur tătar din Bugeac bate cinci tătari din Crâm și un singur moldovean bate cinci tătari din Bugeac.

Astăzi, când traiul așa-numit reprezentativ a dat o altă direcțiune spiritului național, vorba străbună poate fi parodiată în privința rolului guvernamental în sfera electorală: ca să se sugrume *prin tot felul de torturi morale* și fizice voința alegătorilor, un singur Kogălniceanu face câți cinci de *ceilalți* și un singur Iepureanu lasă în urmă pe cinci Kogălniceni!

La prima apariție a ministerului actual, confrații noștri de la toate organele marelui partid de rezistință, legându-se într-o aurită nălucire, măguleau și tămâiau cu cea mai armonioasă unire patriarhala familie boierească de la guvern, pe coconul cel cărunt, înconjurat, ca o cloșcă, de coconașii cei fără barbă.

Columna lui Traian este unicul ziar pe care n-a fost în stare să-l amețească *florile cucului;* nici *lupul schimbat la păr;* nici *cei ce se nasc din pisică!*

Iacă ce am spus noi, sunt acum cinci săptămâni, în revista din 23 aprilie:

„Boierismul bătrân și boierismul tânăr ne apar căsătorite la cârma Statului Român: în întru și în afară, alfa și omega, Iepureanu și Carp!

Toată diferența consistă numai în formă.

Dispreț pentru popor și ură de muncă, cu toate numeroasele lor consecințe, constituie nestrămutatul fond al boierismului din toți timpii și de toate vârstele.

A dormi cu ciubucul în gură sau a veghea cu geamul într-un ochi, a tortura națiunea prin falangă sau a o ucide printr-un rafinament constituțional, a fluiera grecește sau a peltici franțuzește, dar niciodată a vorbi[1] românește, –

1. În text: „a nu vorbi" (*n. ed.*).

toate acestea sunt d-abia ca niște diverse scoarțe, învelind identitatea cea mai perfectă a sâmburelui.

Disprețul pentru popor și ura de muncă, cele două trăsături stereotipe ale boierismului universal, se împacă de minune cu cosmopolitismul; pe de o parte permițând a pălmui națiunea în favoarea umanității, iar pe de alta, ascunzând neștiința sub negura unei abstracțiuni nedefinite.

Astfel, boierul, fie bătrân, fie tânăr, întrunește mai întâi de toate următoarea trinitate morală: despot, leneș și cosmopolit.

În alegeri parlamentare, – căci Camerele sunt în ajun de a fi disolute, – se va demonstra în curând despotismul noului nostru ministeriu.

Precum în Franța desfrâul Restaurațiunii întrecuse terorismul, tot așa în România Iepureanu-Carp va întrece pe Kogălniceanu-Arăpilă.

Deja de pe acum ni se spune că poliția va fi urmărit mai mulți studenți voind a-i aresta, numai pentru că ar fi vorbit într-un loc public contra Domnitorului.

Și totuși, câți oare nu critică cu impunitate chiar pe Dumnezeu, mai ales de când ne-a înzestrat cu regimul: **Nihil sine Deo!**

Să trecem la al doilea element: lenea boierească!

Ea va începe a se proba chiar de astăzi prin cea mai absolută trândăvie administrativă, economică și diplomatică a actualilor cârmaci ai României, care se vor grăbi mai pe d-asupra, a-și asocia din toate părțile, pe felurite trepte ale *ierarhici bugetare, un monstruos nămol* de coconași, cu frizură pe ceafă și cu vântul în creieri.

În fine, cosmopolitismul se va manifesta nu numai printr-o persecuțiune sistematică a orice este adevărat românesc, nu numai prin cea mai vilă îngenunchiere tradițională la ordinele tuturor consulilor, dar mai presus de toate prin *evreizarea Statului Român.*

Să nu se uite că însăși nașterea acestui guvern se datorește comediei de la Tecuci.

Evreii au bătut pe evrei, numai și numai pentru ca victimele imaginare ale goanei din partea românilor să poată chema la putere o înaltă protecțiune.

Pe la finele anului trecut, *Arhivele Israelite* cutezau a pune în gura Măriei Sale Domnului următoarea promisiune, pe care ar fi dat-o în călătorie unui rabin din Paris:

«Eu sum convins că România nu poate trăi fără evrei, care vor forma în patria mea adoptivă clasa cea de mijloc...»"

Acestea le spuserăm noi cu o lună înainte.

Toate câte am prevestit, justificatu-s-au, oare?

Oribila telegramă a d[omnu]lui Iepureanu către ziarele din străinătate, pe care, mai repetim încă o dată, nici până astăzi nu voiesc în ruptul capului a o atinge gazetele Coaliționii din Grădina-Retoride, – a arăta în modul cel mai scandalos că ținta cea mare a noului Cabinet este împământenirea evreilor.

Toate numirile în funcțiune, lungite cu grămada în *Monitorul Oficial,* dovedesc orișicui până la evidință, că n-a rămas necăpătuit în sărmana Românie nici o mediocritate aristocratică, nici o goliciune poleită, nici un obraz pocit prin fanfaronada sticlei,

grupându-se cu răpeziciune împrejurul nodului ministerial într-o comună netrebnicie!

Mai în sfârșit, să mai vorbim, oare, despre gluma electorală!

Dosarele foii *Românul* sunt mai pline astăzi ca orișicând cu tot neamul de petițiuni, epistole, rapoarturi, depeșe, etc., etc., etc., constatând cu o spăimântătoare nuditate domnia bâtei!

În București, ziua-n amiaza mare, sub ochii tuturor cetățenilor, niște bande de galeriani au scăldat în sânge alegerile de delegați din Colegiul IV.

Pentru a descri[e] groaza de prin districte, ar trebui pana unui Shakespeare sau penelul unui Rubens!

Iacă d[omnul] Iepureanu!

Iacă d[omnul] Carp!

Iacă ciocoii vechi și ciocoii noi, după nemuritoarea vorbă a răposatului Filimon!

Și totuși, cu simpla schimbare de nume: *coconu-Iorgu* sau *coconu-Ion* în loc de *coconu-Manolache* sau *coconu-Petreche,* frații noștri din „școala autoritară" după tristul obicei pe care-l biciuia altădată cu indignațiune neuitatul Bălcescu, persistă a se desfăta în apele boierești.

Coaliținea merge înainte!

Aristocrații și democrații se pupă din nou, dacă nu la Câmpul-Filaret, cel puțin la Slătineanu, la Ateneu, la Retoride!

În numărul viitor vom reproduce sublima corespundință între d[omnul] Ion Ghica și colegii săi din nefastul comitet de la 6 Mai.

Ex-beiul din Samos declară pe față, cu o cinică mândrie, că este pentru evrei, pentru unguri, pentru moartea industriei naționale, pentru feudalism, pentru tot ce nu poate fi românesc, iar frăția liberală admiră cu o superbă naivitate **„atâta pătrundere"**, manifestând speranță că **„în curând va avea fericirea de a-l vedea participând la lucrările sale"...**

Cum, oare, să ne mai mirăm de situațiunea actuală, când nenorocitul popor român, o biată jucărie în mâna unei tactici bizantine, a fost crescut în curs de douăzeci de ani prin cea mai disperată versalitate de principii!!!...

170

București, 27 mai / 8 [iunie] 1870

Ne-am făcut datoria în numerii trecuți de a constata regimul bâtei, și rezultatul colegiului I vine a justifica pe deplin prevederile noastre.

Iacă numele până acum cunoscute ale celor aleși:

București - Dimitrie Ghica,
Focșani - George Apostoleanu,

Ploiești – Teodor Văcărescu,
Târgoviște – G. Cantacuzino,
Buzău – Dr. Iatropol,
Olt – colonel Manu,
Caracal – Golescu-Arăpilă,
Ismail – A. Tulceanu,
Bârlad – M. C. Iepureanu,
Pitești – Radu Michai,
Tecuci – Petre Ciucă,
Iași – Petre Mavrogheni,
Râmnicu Sărat – Costică Grădișteanu,
Bacău – M. Ghica,
Roman – Catargi Calimaki,
Galați – Lascar Catargiu,
Brăila – Ion Câmpineanu,
Vaslui – Ion Sturza,
Cahul – D. Crăciunescu,
Fălciu – M. Kogălniceanu,
Vâlcea – A. Lachovary,
Botoșani – L. Ciolac,
Dorohoi – Enric Cortazzi,
Craiova – N. Gr. Racoviță,
Suceava – maior G. Boian,
Ialomița – N. Moscu,
Câmpulung – A. C. Golescu,
Bolgrad – Aristide Pascal,
Severin – C. Scafeș,
Teleorman – Costică Boerescu...

Precum vedeți, imensa majoritate este curat boierească.

Ieși-va mai bine, dacă nu colegiul II, totdauna pe jumătate căftănit, apoi cel puțin sufragiul urban?

Aceasta n-ar fi fost peste putință cu tot brutul terorism al puterii dacă frații noștri din „școala autoritară", deocamdată ei cei mai tari în sânul marelui partid de acțiune, nu repeta, nu mai știm pentru a câta oară deocheata sărutare de la Câmpul-Filaret.

Cum, oare, voiți ca nenorocitul alegător să priceapă ceea ce trebuie să facă, când vede coconi, iarăși coconi și numai coconi, oriunde și-ar întoarce privirile?

În București, bunăoară deopotrivă două comitete, compuse dintr-un bizar amestec de elemente democratice și aristocratice, patronează următorii candidați la colegiul [al] III[-lea]

COMITETUL ORDINII:

General Crist[ian][1] Tell

1 În text: „Cristea" (n. ed.).

Barbu Vlădoianu
Efrem Ghermani
Dr. A. Marcovici
Dobre Nicolau
N. Ioanide

COMITETUL ACȚIUNII:

General Nicolae Golescu
Iorgu Ghica
C. A. Rosetti
Dumitru Brătianu
Teodor Mehedințeanu
Ion Brătianu

Închipuiți-vă acum curioasa pozițiune a sărmanului popor.

El ar vrea să aleagă mai bine pe un Tell sau Vlădoianu, decât pe un Iorgu Ghica, dar nu mai puțin ar primi mai bucuros pe un Brătianu sau Golescu decât pe un Efrem Ghermani.

Ambele liste fiind un talmeș-balmeș fără nici o unitate de principii, cetățenii cei buni le vor respinge pe amândouă, abținându-se de la orice vot, iar cei mai slabi de înger, speriați de goana bandelor electorale, își vor zice cu o legitimă naivitate: decât cu ciubucul opoziținii de ce nu cu ciubucul Guvernului!

Nemic mai logic!

Iacă unde ne duce sistema coaliționistă!

Amicii noștri din „școala autoritară", trimit pe un Papiu-Ilarian să se aleagă la Giurgiu, uită cu desăvârșire pe un Ion Ionescu, trec ca totdauna cu o superbă nepăsare peste vro câteva alte rândunele, rătăcite din când în când, fără știrea lui Dumnezeu, p[r]intre stoluri de coțofene, și-n loc să fi propus pe aceștia burgheziei bucureștene, aleargă cu lăcomie să pescuiască tocmai pe d[omnul] Iorgu Ghica, pentru ca să-l boteze apoi cu mândrie mandatar al Capitalei!!

Avea-vom, oare, cel mai mic drept de a ne plânge în urma bătăliei pierdute?

D[omnul] Blaramberg ieri, d[omnul] Iorgu Ghica astăzi, d[omnul] Ulise Crețeanu mâine!!

Scuturați-vă cu o oră înainte de cumetria boierească, îmbrânciți la o parte umilitoarea disciplină, înălțați o programă lămurită și riguroasă, chemați la o sinceră înfrățire tot ce-i adevărat național și adevărat progresist în România, și atunci vom putea striga cu fruntea senină: cine nu este cu noi, e contra noastră, dispreț și rușine!

Deviza modestului grup de protestanți de la *Columna lui Traian* a fost, este și va fi: **concordie pe baza principiului.**

*

Publicăm mai la vale epistola d[omnu]lui Ion Ghica către președintele comitetului coaliționist din Grădina Retoride și răspunsul d[omnu]lui Nicolau Golescu în numele colectiv al asociațiunii.

În numerii viitori, fiind mai ușurați de preocupațiunea electorală, vom analiza mai pe larg această prețioasă corespundință, care luminează situațiunea într-un mod mai categoric, decât tot ce s-a spus și s-a scris la noi de la 1848 încoace.

D[omnul] Ion Ghica proclamaă următoarele dogme:

1. Revoluțiunea de la 11 Februarie s-a executat numai și numai în interesul unei dinastii germane.

2. Pentru ca să ne putem alia cu maghiarii, sacrificând pe frații noștri de peste Carpați, cată să tot agităm stafia pan-slavismului, ca o spaimă comună pentru unguri și pentru români, deși se știe foarte bine că niciodată două națiuni slavice n-au trăit în pace una cu alta, mâncându-se mereu muscalii cu polonii, sârbii cu bulgarii, slovacii cu boemii, încât pericolul unirii lor pe spinarea noastră este o pură fantasmagorie, pe când biciul lui Atilla ne brăzduește cu sânge.

3. Despre pan-germanism, încorporat deja într-o mare parte și visând cu stăruință teutonizarea gurilor Dunăii, mulțumită antegardei prusiene, - tăcere!

4. Nefiind nici un israelit, care să nu-și poată da titlul de comerciant, bancher, meseriaș, samsar sau cărăuș, toți evreii sunt buni.

5. Să deschidem în lături porțile României, așa-numitul liber schimb ucizând în față orice manufactură națională și devenind pentru Germania și chiar pentru Ungaria un simplu grânar de materie brută: ceea ce este India pentru John-Bull...

Acesta-i crezul d[omnu]lui Ion Ghica.

Dumnealui declară cu franchețe că nu poate lucra în armonie cu oricine n-ar împărtăși pe deplin astă hidoasă confesiune.

Cum îi răspunde, oare, comitetul din Grădina-Retoride?

Îl poftește cu căldură...

171

București, 3 / 15 iunie 1870

Rezultatul cel definitiv al alegerilor pentru Adunarea Deputaților este foarte instructiv din mai multe punturi de vedere.

Existența bandelor de ciomăgași a fost de astă dată mai pipăită decât sub oricare altul din ministeriile precedinți.

D[omnul] Iepureanu, precum am mai spus-o, a reușit a întrece

chiar pe d[omnul] Kogălniceanu, ceea ce se credea a fi peste putință.

În București și la Pitești lucrurile au mers până la vărsare de sânge, mai adăugându-se astfel încă două orașe lângă vechile „coronae murales", ale călăului de la Ploiești și de la Craiova, pe care neîmpăcata Fatalitate se pare a-l împinge din rele în rele ca pe anticul [O]edip, cu acea numai diferință că acela se scălda în crime fără ca să știe și fără ca să voiască el însuși.

Precum împărații romani își încununau triumful lor de distrugere prin fastidioase epitete de *Gothicus, Sarmaticus, Germanicus* și altele, tot așa actualul prim consilier al Măriei Sale Carol I a câștigat cu prisos dreptul cel mai necontestat la o lespede comemorativă, pe care România recunoscătoare să înscrie pentru eternitate:

MANOLACHE COSTACHE
IEPUREANU.
CRAIOVEANUL. PLOIEȘTEANUL.
PITEȘTEANUL. BUCUREȘTEANUL.
NEC PLUS ULTRA.

Cu toate astea o națiune este ca și fierul: cu cât o bați mai mult, cu atât se mai întărește.

Învățată treptat, prin izbiri succesive, la o rezistință din ce în ce mai activă, țara a grămădit în Parlament o formidabilă opoziție, în fața căreia ar trebui să tremure **nu numai** d[omnul] Iepureanu.

Unele ziare anunță de pe acum trimiterea denaintea Curții de Casațiune a unicului ministru român pentru care nici această tristă călătorie nu va fi o noutate.

Noi unii credem că dreptatea n-o să ajungă tocmai până acolo.

De ce numai d[omnul] Iepureanu?

Fost-au mai buni Kogălniceanu, Beizadea, Arăpilă, Boierescu și alții?

Așadară, despre Curtea de Casațiune nu poate fi vorbă: s-ar naște o prea mare îmbulzeală pe băncile preveniților.

Deznodământul comediei se va mărgini cu retragerea d[omnu]lui Iepureanu în așteptare ca să-l mai spele încă o dată o nouă coaliție ca la 1866!

Alegerea parlamentară de ast timp are cu totul o altă însemnătate.

Departe de a se rădica la înălțimea unui tribunal, Reprezentațiunea Națională nu va fi nici măcar un adevărat *corp legislativ:* lipsa de majoritate o va împiedica la tot pasul a vota o singură

măsură radicală, afară numai doară de **una,** pentru care nu se cere legământul principiilor, fiind de ajuns calitatea comună de opoziţiune.

Admirabil pentru a dărâma, neputincios a clădi, acest Parlament este, totuşi, cel mai frumos *mozaic,* din câte s-au văzut vreodată în cariera politică a României!

Caracterul său distinctiv este de a coprinde la un loc mai multe capacităţi, decât toate Camerele trecute, de când există la noi regimul constituţional.

Iacă lista diferitelor somităţi, bătrâne şi tinere, democratice şi aristocratice, libere şi organizate, deocamdată numai din Adunarea Deputaţilor: Kogălniceanu, Mavrogheni, Demetriu Ghica, Apostolianu, Golescu, Arăpilă, Iepureanu, Basiliu Boerescu, Ionescu, Costaforu, Nicolau Creţulescu, Bosianu, Negri, Blaramberg, Chiţu, Florescu, Negură, Petre Grădişteanu, Holban, Urechia, Voinov, Vernescu, Codrescu, Ion Brătianu, Bolliac, etc.

Fără a cerceta pestriţa varietate a acestor multicolore elite, ne mulţumim a constata un progres colosal, când ţara întreagă începe a împuţina în templul parlamentar turma profanlor atât de ponderoasă în cartea trecului.

O altă trăs[ăt]ură şi mai caracteristică a actualei Reprezentaţiuni Naţionale este grandioasa cifră a mandatarilor din *şcoala nedependinte* al cărei drapel, arborat d-abia de ieri a reuşit deja a covârşi prin vigoare bătrâna tabără a *şcolei autoritare.*

Iacă-i:

Costache Negri, Tacu, d[octo]r. Fătu, Gună Vernescu, A. Holban, N. Ionescu, P. Suciu, P. Scafeş, N. Gr. Racoviţă, G. Mantu, C. Brăiescu, V. Holban, P. Georgiade, I. Negură, I. Adrian, A. Gheorghiu, N. Voinov, C. Bozianu, M. Ganea, Bălănescu, Eraclide, I. Codrescu, S. Beloescu, Gâlcă, D. Lupaşcu, E. Fillppescu, D. Comănesceanu, I. Agarici, A. Lăzărescu, N. Bosie, Sefendache, G. Vucenic, L. Moldoveanu, G. Lecca...

Treizeci şi patru!

Încă o alegere şi-i veţi vedea într-o majoritate absolută, nu prin reteveie şi prin bâte, nu prin prestigiul guvernamentalismului, nu prin tot felul de cochetării în dreapta şi-n stânga - cu coconii şi cu jupânii, - ci numai şi numai prin nerezistibila forţă a principiului.

Acea oră se apropie...

Ne rezumăm.

Adunarea Deputaţilor pe care o vom privi peste câteva zile urcând Dealu Mitropoliei, este un fenomen în toată puterea cuvântului, menit a rămâne nemuritor în analele parlamentarismului nostru, mai cu seamă prin următoarele trei *începuturi:*

1. Națiunea română arată că n-o mai poate speria tortura administrativă.

2. Națiunea română arată că nu mai este dispusă a fi reprezintată printr-o droaie de gură-cască.

3. Națiunea română arată că partidul viitorului nu este la noi nici al șubredului boierism, nici al înjositoarei discipline...

Rămășițele muribunde ale unei generațiuni pe jumătate stinse ar trebui să înțeleagă cel puțin acum, rigurosul verdict al țării, ar trebui să renege odată pentru totdauna învechitele lor păcate, re[î]nnoindu-se ca vulturul, după energica expresiune a *Bibliei,* ar trebui să caute cu stăruință transmisiunea unui alt suc de viață, altoindu-se din contactul cel mai intim cu junimea; iar de nu voiește cu nici un preț a renunța la putregai și la rugină, atunci încă să-și prepare ele însele mormântul, zicând ca feudalul baron Attinghausen din Schiller: „se naște o nouă epocă, alte cugetări preocupă lumea, nu mai este locul meu aice!..."

172

București, 7 / 19 iunie 1870

Aproape toate capacitățile bătrâne intrând în Adunarea Deputaților, iar ilustrațiunile cele tinere – câte nu și-au pus candidatura sau n-au reușit a se alege, – neavând căruntul drept de a călca peste pragul Senatului, consecința cea naturală este că dieta noastră cea matură prezintă, într-o mare majoritate, un grandios areopag de nulități.

Tocmai de aceasta ea are mai multe sorțuri de a rămânea în picioare, pe când tânărul său confrate de pe[1] Dealu Mitropoliei va fi concediat pe acasă, dând locul, după vechiul obicei, unui nou exercițiu electoral de bâte și de reteveie, din ce în ce mai energic, din ce în ce mai sfruntat, din ce în ce mai pipăit.

În adevăr, toate simptomele ne prevestesc de pe acum viitoarea dizolvare a Adunării Deputaților.

În fața unei viguroase majorități de opozițiune, în numărul căreia figurează vro patruzeci de *nedependinți,* d[omnul] Iepureanu se află pus în cea mai imperioasă dilemă: ori de a se retrage, ori de a se [h]azarda printr-un al doilea apel la națiune.

Dumnealui însuși a înțeles-o bine și iacă de ce *Monitorul Oficial* de ieri, adecă [de] îndată după finea tuturor alegerilor parțiale, când s-au putut cântări în cunoștință de cauză diferitele elemente ale ambelor Camere se grăbește a publica următorul *comunicat:*

„De vro câteva zile circulă prin public zgomotul unor modificări ministeriale. Acest zgomot este neîntemeiat. *Niciodată ministeriul n-a fost mai mult ca acum decis a împlini, în perfectă armonie,* **misiunea cu care s-a însărcinat."**

1. În text: „după" (*n. ed.*).

Aceste câteva rânduri, venite la timp, pot fi considerate ca și un decret de disoluțiune, cel puțin pentru unul din cele două Corpuri Legislative, căci Senatul, mai repetim încă o dată, va dobândi, mulțumită absolutei sale pasivități, o înaltă indulgență ministerială, afară de cazul foarte probabil când dd[omnii] Cuza, Ion Ghica și C. A. Rosetti, cei trei notabili de acolo, s–ar încerca a forma o periculoasă **coalițiune.**

Carol I din Anglia stricase patru Parlamente unul după altul, până să dea peste ceea ce se părea tuturor că–i lipsește, anume capul, a cărui existență s–a putut constata numai atunci când îl izbi justiția națională.

D[omnul] Iepureanu ar trebui să–și aducă aminte că Legislatura noastră de astăzi este tocmai *a patra* sub pactul actual, încât, un adevărat amic al stabilității e dator cu orice preț a se popri aci de frica unei ciudate imitațiuni istorice.

Atâta deocamdată.

Să presupunem, însă, ceea ce noi unii suntem departe de a crede, că d[omnul] Iepureanu s–ar hotărî cumva la o abdicațiune, lăsând să–i succeadă un alt cabinet, adevărat constituțional, ieșit din grupul cel mai tare al Reprezentațiunii Naționale.

Numai în acest mod situațiunea ar fi scăpată cu o oară mainte, înconjurându–se totdodată necesitatea unei catastrofe.

Majoritatea Parlamentului consistă din Marele Partid de Acțiune, împărțit în două școale: caducul *autoritarism* și juna *nedependință.*

Porțiunea cea disciplinată n–ar avea decât a scutura jugul stăpânilor, renunțând pentru totdauna la periodicele sale pupări cu boierii și subscriind cu sinceritate o măreață programă națională, în care să fie coprinse toate cestiunile vitale, – și astfel într–o clipă ambele școale s–ar contopi într–o unică bătaie românească de inimă.

Un ministeriu, răsărit dintr–o asemenea superbă concordie, pe care *Columna lui Traian* o cere cu stăruință în toate zilele, injuriat astăzi și binecuvântat mâni, – numai el va fi în stare a consolida zdruncinatul regim, silindu–l să cugete și să lucreze numai și numai românește.

Mai curând sau mai târziu, tot acolo va trebui să ajungă; dar amânându–se soluțiunea, noi ne temem prea mult, de ceea ce s–ar putea întâmpla în interval.

Un al cincilea parlament ca și cel englez de sub Carol I, va fi nu mai puțin național ca predecesorul său, însă cu mult mai radical și cu mult mai iritat printr–o stupidă trăgănare.

Zicând acestea, noi am uitat că ne adresăm către d[omnul] Iepureanu.

Dumnealui știe românește dar nu ne poate înțelege.

„Niciodată ministeriul n-a fost mai mult ca acum decis a împlini, în perfectă armonie, **misiunea cu care s-a însărcinat".**

Un *al cincilea* parlament!

Până atunci mandatarii cei interimari sunt convocați pentru 15 iunie.

De ce atâta pripă?

Cum să ne explicăm această extremă grabă din partea d[omnu]lui Iepureanu?

„Misiunea, cu care s-a însărcinat"...

*

Ziarul *L'Etoile Belge*, în numărul său de la 5 iunie, publică o curioasă telegramă din Washington.

Evreii americani au trămis o solemnă deputațiune către generalul Grant, rugându-l a interveni cu energie pe lângă guvernul român în favoarea israeliților.

Președintele Statelor Unite a promis.

Până la d[omnul] Iepureanu, Palestina ne amenința numai cu fulgerele Europei.

Am făcut un gigantic pas înainte.

Iudaismul începe a ne speria prin colosul ambelor lumi!

Pentru fiecare jupân zgâriat, o flotă cuirasată va străbate ca o săgeată Oceanul Atlantic, spre a bombarda fără milă țărmii cei evreiți ai României!

De ce, oare, un pumn de sârbi, într-o țară de cinci ori mai mică și cu totul lipsită de imaginarul prestigiu al unei dinastii regale, nu se tem de niște gascoande analoage sub auspiciile lui Caiafa?

Acolo nu sunt mișei: nici jos, nici la mijloc, nici sus.

Însă afară de *Talmud,* se mai rădică cu încetul și pe nesimțite, la Dunărea de Jos un alt vampir, a cărui mărime și lăcomie se pot recunoaște deja din față.

Reproducem mai la vale două acte, emanate de la suprema autoritate spirituală de peste Milcov.

Iezuitismul ca și ciuma iudaică, este pe cale de a deveni la noi o cestiune internațională.

Evreii aleargă la Statele Unite, catolicii vor căuta ajutor, cine mai știe de nu, în Brazilia!!

Industria română este sugrumată de evrei; educațiunea națională – de către misionarii putredului papism...

173
Bucureşti, 10 / 22 iunie 1870

Un portret poate fi foarte exact şi totuşi cu mult mai p[r]ejos de veritate, dacă artistul s-a mărginit a reproduce forma subiectului fără să fi ştiut a surprinde partea-i cea mai fundamentală, elementul său moral, *expresiunea.*

Spre a reuşi în această culme a artei, pictorul, înarmat cu răbdarea şi cu pătrunderea, trebuie să pândească anume momentul când inima se manifestă întreagă în lutul corpului, printr-o mişcare, printr-un joc al figurii, printr-o impresiune.

Noi de mult ne batem capul a zugrăvi pe tinerii coconi, căpătuiţi pe lângă bătrânul boier din actualul divan, şi d-abia astăzi, – graţie d[omni]lor Iordache Manu şi Petrache Carp, reprezentanţilor celor mai completi, celor mai stereotipi, celor mai prismatici ai junei boierimi – ni s-a întâmplat a nimeri ceea ce căutăm de atâta timp: fondul intim al fizionomiei.

Fiecare din dumnealor ne procură câte o trăs[ăt]ură caracteristică, mulţumită cărora icoana colectivă este gata.

Bandele electorale, bâta şi reteveiul, au fost o proprietate comună a mai multor cabinete succesive, încât s-ar putea zice, că ele nu aparţin nimănui în special, formând la noi, într-o doză mai mare sau mai mică, un fel de atmosferă generală a tuturor trecătorilor pe la putere.

D[omnii] Carp şi Manu vin a ne oferi nişte specimene mai obiective.

Este buchetul cel mai perfect al imberbei nobleţi!

Avem de-naintea ochilor noştri două acte autentice: un raport al domnului ministru de Externe şi un ordin de zi al confratelui său de la Rezbel.

Amândouă sunt sublime!

Vom începe cu d[omnul] Carp.

Mai dăunăzi un teribil incendiu distrusese cu desăvârşire Fanarul.

Oricui putea să-i pară rău, afară numai de români.

Să admitem, însă că naţiunile, ca şi indivizii, ar fi datoare, după doctrina evanghelică, a ierta celor greşiţi.

Să mai presupunem, că-n loc de o simplă absoluţiune este humos a răsplăti pe inamicii noştri, deşi o asemenea teorie n-ar putea să nu ne facă nedrepţi către amici, pe care am fi siliţi de a i pune pe aceeaşi linie cu adversarii.

Toate acestea sunt bune, dar este şi mai bun cuvântul Mantuitorului: „dă pâine mai întâi copiilor tăi, şi miluieşte apoi pe străini cu făr[ă]miturile prânzului."

În România, – lipsă, plâns, vaiet, – și generosul d[omn] Carp dăruiește din partea Statului Român 25.000 de franci celor pârliți din Constantinopole!!

Milionarii Stambulului dat-au vreodată o singură lescaie sărmanei Românii pe care de atâtea ori au bântuit-o tot felul de focuri naturale și artificiale?

Guvernul român trămis-a [odinioară][1] cel puțin un leu în ajutorul fraților noștri de peste Carpați, carne din carne și os din os, torturați la Tufăleni de cătră sălbătăcia maghiară?

Rușine, de trei ori rușine, domnule Carp!

Fapta d[omniei]tale este o tristă oglindă, în care se răsfrânge cu o scârboasă goliciune, firea cea venetică a puilor de năpârcă.

Să trecem la d[omnul] Manu.

Opera d[omniei]sale n-are trebuință de comentariu.

Ea este de o naivitate cambroniană.

Iat-o:

ORDIN DE ZI PE ARAMTĂ

„Ofițeri, subofițeri, caporali și soldați,

Cele patrusprezece zile destinate *pentru alegerea Corpurilor Legiuitoare,* au luat sfârșitul lor.

Datoria oștirii în acest timp era menținerea ordinei și-a liniștii publice, spre a putea fiecare cetățean să-și exprime sincer opiniunea sa.

Pasiunea, cu care diferitele partide luptau între dânsele, era mare, frigurile electorale erau violinți.

În fața, dar, acestora împlinirea datoriei voastre nu era fără osteneală, nici fără greutate.

România se poate felicita că armata sa a știut s-o împlinească, învingând acele greutăți, supunându-se cu devotament acelor ostenceli.

Trei ocaziuni s-au prezintat în care armata a avut în aceste zile chiar *un rol activ:* la Pitești, Giurgiu și la Ploiești.

În câtetrele cazuri acest rol a fost împlinit în chipul cel mai corect.

Apoi, dezarmarea gardei cetățenești din Ploiești, decretată de *Măria Sa* pentru întrebuințarea în mod nelegal a armelor *împărțite* ei, s-a făcut prin armată în chipul cel mai demn și totdodată cel mai liniștit.

Sunt însărcinat de *Măria Sa* a vă exprima mulțumirile sale și mă achit cu o vie satisfacțiune de această înaltă însărcinare.

Mărirea României este asigurată, căci armata înțelege misiunea sa adevărat militară.

Să trăiască Domnitorul nostru și Dinastia Sa.

Să trăiască România.

Ministru *Manu...*"

Autorul acestei monstruozități nu mai există.

A îndemna baioneta să străpungă pe un frate, este a se sinucide.

A celebra cu emfază violarea drepturilor cetățenești, este nu mai puțin a se sinucide.

1. În text: „adiniori" (n. ed.).

A striga: „Să trăiască Domnitorul nostru și dinastia Sa", mai presus de **„România"** este cu atât mai mult a se sinucide.

D[omnul] Manu cată să fie șters pentru totdauna din cadrurile națiunii române.

Dar încăi trăit-a dumnealui?

O singură clipă, când combătuse în fostul Parlament ciuntirea oștirii naționale.

D[omnul] Carp n-a avut nici măcar atâta!

Înțelegeți acum cine este așa-numita *„tânără Dreaptă"*?

Cosmopolitism și tiranie!

Pentru ca această imagine să devină și mai vivace, noi vom recurge la efectul contrastului.

Atragem toată atențiunea lectorilor noștri asupra celor doi articoli, publicați mai la vale: *Partidul nedependinte* și *O programă*.

174

București, 14 / 26 iunie 1870

Cel mai profund istoric al timpurilor antice a zis că frica a fost prima fântână a religiunii, omul inventând pe zei, în speranța că-l vor apăra la nevoie.

Cel mai profund istoric al timpilor moderne, aplicând același criteriu către sfera politică, constată tactica cea stereotipă a despoților, de a menține pe sclavii lor într-o perpetuă temere din afară, pentru a-i popri astfel de la orice tentațiune de emancipare în întru.

Mai pe scurt, după Tacit și după Vico, ceea ce dă naștere și prelungește durata unei dictaturi, fie ea clericală sau civilă, a fost totdauna o spaimă, fie reală sau artificială, de un rău și mai mare.

România ne prezintă astăzi cea mai frumoasă ocaziune de a verifica adevărul acestei observațiuni, datorate celor mai sublimi cugetători ai viței latine.

La noi există două feluri de tirani: capii partidelor și capii puterii executive.

Adesea, în luptă de rivalitate unii cu alții, ambele specii se asemănă totuși una cu alta prin cea mai perfectă identitate de mijloace.

Filosofia unui **stăpân** a fost pururea aceeași: la Roma ca și în Elada, în Africa ca și-n America, în rafinatul Albion ca și la sălbaticii din Noua-Zeelandă.

De câte ori autoritatea lor se clatină sub loviturile generosului spirit de nedependință, acești Dalai-Lami se apucă, într-o duioasă armonie, a striga cu disperare: invaziune!

Este un cuvânt magic, înzestrat cu o facultate narcotică asupra

minților celor vulgare: pe unii el reține în lanțurile ministeriului și pe ceilalți în jugul fetișismului.

În adevăr, o invaziune este mai rea, decât chiar bâta și reteveiul!

Această farsă se repetă într-un mod periodic.

De la 1859 și până la 1869, într-un interval de zece ani, noi am urmărit-o din trimestru în trimestru.

Este, însă, și mai remarcabil că o comedie atât de banală, tot încă n-a pierdut o doză oarecare de trecere, persistând a atrage, din când în când, o droaie de cască-gură, întocmai ca *Baba Hârca* a domnului Millo.

De vro câteva zile, agenții guvernului șoptesc în dreapta și-n stânga: suntem amenințați de o invaziune.

De vro câteva zile sateliții capilor de partide se prefac a acorda cel mai serios crezământ acestor frivole zgomote.

Turcii sunt la Rusciuc; muscalii sunt la Bender; nu-i timp de combătut pe *Costache;* nu-i vreme de spulberat pe *Manolache,* – murmură cu tremurici unii și alții.

Țâțâna cea intimă a macinei este că, atât guvernul precum și capii de partide, ar dori să mai răsufle, simțindu-se fiecare din ce în ce mai pe pogorâș în fața unei națiuni deșteptate din adormire cu o fermă deciziune de a nu mai fi turmă pentru nimeni.

Românii știură a sfâșie Convențiunea – și străinii n-au trecut hotarele.

Românii consumară grandiosul fapt al Unirii, – și străinii n-au trecut hotarele.

Românii dezrobiră opinca de sub piciorul ciocoiului, – și străinii n-au trecut hotarele.

Românii smulseră averea națională din ghearele unui stol de corbi de prin Grecia, – și străinii n-au trecut hotarele.

Românii înfruntară insolența unui vizir, – și străinii n-au trecut hotarele.

Românii înlocuiră pe un Cuza printr-un Hohenzollern – și străinii n-au trecut hotarele...

Apoi, să le treacă, oare, tocmai acum, când nu se mai drege nemica?

Ar trebui să fie cineva prea naiv, pentru ca să se mai prindă în cursă.

Un organ eminamente nedependinte, precum este *Columna lui Traian*, gata orișicând, cu o stoică nepărtinire și să izbească până și greșelile **amicilor celor mai de aproape,** – este dator a liniști și a lumina în această privință opiniunea publică.

Astăzi, mai mult ca ieri și mâine, mai mult ca astăzi, stafia cea băbească a invaziunii este o umbră chineză.

Europa, pe zi ce merge, se tot încurcă în propriile sale iţe. Şi apoi, cronica naţiunii noastre este aci denaintea tuturora:

De câte ori românii au luptat românește, ei au închis ochii asupra graniței și au izbutit totdeauna.

Acesta este crezul *Columnei lui Traian*, a cărei politică nu se bazează nici pe triviala poftă de dominaţiune, nici pe nătângia unei agramate fantazii, ci numai şi numai pe *ştiinţa română*.

Noi zicem şi repetim încă o dată: **„ştiinţa română."**

Cosmopoliţilor le vom răspunde cu un autor cosmopolit.

Ilustrul Humboldt definea câmpul ştiinţific în genere: „spiritul aplicat către natură".

Ei bine, ştiinţa română este: *„spiritul aplicat către natura pământului român şi către natura naţiunii române."*

Puţin ne pasă de [h]otentoţi şi de irochezi.

Vom fi osândiţi a zace într-o trândavă stârpiciune, dindată ce imaginara groază a fruntariei ne va ţine cu braţele încrucişate.

Momentul decisiv bate la uşă.

Peste câteva ore se deschide la Dealu Mitropoliei o Cameră, precum n-am avut încă.

Elementul nedependinte, fără a fi deocamdată în majoritate, totuşi joacă deja rolul acelei greutăţi definitive, de la care atârnă, fiind aruncată în cumpănă, a stabili ultimul echilibru.

Ne aşteptăm a-l vedea la treabă.

El are o îndoită măreaţă misiune:

1. *Regenerarea Puterii Executive*
2. *Regenerarea Partidelor.*

Ambele la un loc formează:

Regenerarea României!

Pentru ca această ţintă să fie ajunsă, este o singură cale:

Nici un trafic de principii!

Dar dacă Reperezentaţiunea Naţională va fi cumva disolută?

Cu atât mai bine...

175

Bucureşti, 18 / 30 iunie 1870

Am primit în aceeaşi zi un apel din Piteşti şi o poezie din Paris.

Aceasta din urmă, intitulată: *Memoriei lui Ştefan cel Mare*, va apare în numărul viitor.

Ea răspunde într-un mod admirabil la sublima chemare, pe care junimea universitarie română de peste Carpaţi o adresase confraţilor săi din România aşa-numită Liberă, îndemnându-i a serba cu toţii împreună ziua de 15 august în Bucovina, la

monăstirea Putna, pe mormântul celui mai ilustru erou al viței latine de la Dunăre.

Tot atunci se făcuse o călduroasă invocațiune către orice suflare adevărat românească, pentru ca fiecare să contribuie la facerea unei urne comemorative.

Unicul ecou a fost – tăcerea!

Și totuși, gloria lui Ștefan cel Mare nu aparține unei singure provincii, unui singur district, unei singure comune, ci totalității neamului românesc, de la Bugeac și până la Maramureș!

Pretinșii noștri patrioți făceau să se golească pungile pentru o curioasă medalie în onoarea fraților ploieșteni, grămădind atâta bănet, încât din sumele până acum adunate, lesne s-ar putea fabrica, nu un cerculeț de aur, ci o colosală decorațiune de mărimea turnului de la Coltea; și iată că mai vine acum o altă poznă, de aceeași natură, prin care se vor mai scutura buzunărele cu o egală abnegațiune, – pe când viguroasa voce a tinerimii române și măreața umbră a învingătorului de la Războieni – rămân fără nici un răsunet!

E trist.

Noi am fost cei dentăi a lăuda civica bărbăție a alegătorilor de la Prahova.

Suntem nu mai puțin mișcați de suferințele electorale ale cetățenilor de la Argeș.

Apelul, pe care-l primim din Pitești, descrie cu culorile cele mai patetice pe cei uciși sau ciuntiți de către sicarii cârmuirii.

Așa este.

Ne unim pe deplin asupra faptului, dar diferim cu totul în căutarea soluțiunii.

La Pitești ca și la Ploiești, la Ploiești ca și la Giurgiu, la Giurgiu ca și la Galați, la Galați ca și la Bârlad, – tortura guvernamentală trage după sine două consecințe.

Consecința cea morală este ca Reprezentațiunea Națională să zmulgă, cu o ultimă asprime din magicul cerc al impunității pe capii călăilor, lungiți cu cinică nepăsare, în cele șapte fotolii ministeriale.

Consecința cea materială este ca fiecare localitate să întinză ea însăși o generoasă mână de ajutor propriilor sale victime, pe care nimeni altul nu le poate cunoaște mai bine și mai de aproape.

Cel puțin cu această ocaziune să începem și noi o dată a înțelege și a aplica salutarul principiu al **descentralizării!**

Națiunea întreagă să dea cu amândouă mânile când este pusă în joc o sacră proprietate a națiunii întregi.

Astfel este mormântul lui Ștefan cel Mare!

Astfel este junimea română!

Ar fi însă o ciudată aberațiune de a neglija aceste gigantice sarcini generale, concentrându-și toată atențiunea în ceea ce este numai și numai a unui district, a unei urbi, a unui cătun.

Iacă de ce noi vom publica cu cea mai vie mulțumire poezia din Paris, deși nu putem acorda aceeași satisfacțiune apelului din Pitești.

Altfel, de ce oare să nu se facă o subscriere, tot atât de nimerită, dacă nu și mai justă în favoarea nenorociților tecuceni, bătuți și târâți prin mucezeala temnițelor pentru hatârul *Alianței Israelite?*

Nu numai Piteștii și nu numai Ploieștii sunt sarea pământului românesc!

Am atins mai sus două cestiuni de o gravitate extremă, care ne aduc aminte superba misiune a noului nostru Parlament.

Despre **Respunsabilitatea Ministerială** publicăm mai la vale articolul d[omnu]lui Missail.

Ne vom mărgini aci a alunca în treacăt câteva cuvinte introductiv, numai asupra *descentralizării.*

Am spus deja, și o mai repetim încă o dată că Reprezentațiunea Națională de astăzi nu se poate împăca în vecii vecilor cu d[omnul] Iepureanu.

Amânată sau disolută, una din două, ea va trebui să plece pe acasă.

În orice caz, în puținele zile ale duratei sale parlamentare, îi este rezervată facultatea de a rămâne eternă, pripindu-se a depune pe biroul Adunării Deputaților un proiect de lege atât de uriaș, încât rezumă tot viitorul gintii române.

Descentralizarea administrativă, prin electivitatea prefecților și a subprefecților; descentralizarea comunală, printr-o perfectă autonomie municipală, față cu ingerința ministerială; descentralizarea judiciară, prin alegerea magistraților după un tablou de competință; descentralizarea militară prin realizarea gărzilor și a milițiilor; descentralizarea financiară ca un rezultat definitiv, al tuturor celorlalte; - iată o bază pentru această grandioasă lucrare.

Votat sau nevotat, un asemenea proiect de lege cată să fie pus cu o oară înainte în vederea națiunii, servindu-i apoi ca cea mai sigură busolă în toate alegerile viitoare.

Sămânța nu va pieri.

176

Camera Deputaților
Ședința din 15 iunie 1870

D[omnul] Iepureanu deschide ambele Corpuri Legiuitoare prin următorul *Mesaj Princiar*, pe care nu putea să-l citească însuși

Capul Statului, fiind tocmai atunci cufundat într-o plimbare la Târgoviște;

„Domnilor Senatori,

Domnilor Deputați,

V-am convocat în sesiune extraordinară pentru 15 zile, spre a proceda la verificarea titlurilor și a constitui cât mai curând Puterea Legiuitoare.

Cunosc că ocupațiunile agricole reclamă pe cei mai mulți dintre d[umnea]voastră și de aceea am mărginit la un termen mai scurt durata acestei sesiuni.

D[umne]zeu să binecuvânteze lucrările d[umnea]voastre.

CAROL

(Urmează semnăturile miniștrilor)

RUCĂR, 14 iunie 1870 No. 1. 00031"

Urmează o luptă pentru biroul provizoriu.

Albii propun ca președinte de vârstă pe d[omnul] general Tell.

Roșii strigă, că nu este un adevărat deputat.

Roșii propun ca președinte de vârstă pe d[omnul] Sacaloff.

Albii strigă, că-i muscal.

Toți se împacă, în fine, mulțumită intervenirei câtorva nedependinți, suind la birou pe venerabilul d[omn] Iordache Beldiman.

Ca secretari se primesc; d[omnii] Carandino, Teodor Văcărescu, Retoride și Câmpineanu.

D[omnul] Petre Grădișteanu voiește cu orice preț să intre în secretariat, sub cuvânt că ar fi foarte tânăr; dar nici chiar dumnealui nu reușește totdauna.

Albii cer un apel nominal.

Roșii insistă ca să nu se facă.

D[omnul] Retoride, uitând că este secretar și că nu poate vorbi ori de la birou, ține un speech în înțelesul roșilor.

D[omnul] Pillat susține dreptul d[omnu]lui Retoride de a vorbi de unde.

Protestațiuni.

D[omnul] Gună Vernescu arată utilitatea de a se face un apel nominal, pentru ca să se vadă pe cine anume a admis și pe cine n-a admis guvernul ca mandatari.

Se face.

Prezenți; 50 deputați.

Se trag la sorți secțiunile.

Rezultatul este;

Secțiunea I Dorohoi, Prahova, Muscel, Ismail

- „ - II Olt, Suceava, Botoșani, Tutova

- „ - III Iași, Brăila, Fălciu, Putna

- „ - IV Râmnicu-Sărat, Mehedinți, Vlașca, Romanați

– „ – V Argeș, Tecuci, Dolj, Roman
– „ – VI Ialomița, Ilfov, Buzău, Vâlcea
– „ – VII Bacău, Gorj, Bolgrad, Covurlui
– „ – VIII Vaslui, Neamț, Cahul, Teleorman, Dâmbovița

După regulă, cea dentâi secțiune verifică titlurile deputaților din cea de a doua și așa mai încolo, iar cea din urmă va verifica titlurile deputaților din cea dentâi.

*

Ședințele din 16, 17 și 18

Adunarea lucrează în secțiuni.

Se fac câteva acte de justiție.

Alegerile d[omni]lor; Șerbănescu la Tecuci, C. Boerescu la Teleorman, Grecenu la Fălticeni și Negre la Bârlad, se anulează.

Din dosare se descoperă, că-n colegiul boierilor mari de la Tutova a avut voturi nu numai d[omnul] Iepurean, dar încă și d[omnul] Crémieux, ceea ce demonstrează, încă o dată, că un cocon fără un jupân – nu merge!

*

SENATUL

Se alege președinte de vârstă; d[omnul] Iancu Manu.

Procedându-se în secțiuni la verificare titlurilor, nimeni nu se respinge, toți fiind deopotrivă.

D[omnii] C. A. Rosetti, Cuza, Ion Ghica etc. au lipsit de la ședințe.

177

București, 22 iunie / 4 [iulie] 1870

Publicând în fruntea ziarului poezia d[omnu]lui Ciru Economu, răspundem la o nouă teorie pe care se încearcă a o acredita, de o bucată de timp, confrații noștri din *școala autoritară*.

Când furia bandelor geme la Ploiești și la Pitești, adică la Meca și la Medina, cele două cuiburi ale islamului românesc, – nu este timp a ne gândi deocamdată la mormântul lui Ștefan cel Mare.

Așa a spus o foaie din Capitală, adunând bani peste bani, colecte peste colecte, tributuri peste tributuri, pentru niște cazuri curat districtuale, pe când cestiunea *neamului* rămâne totdauna în coadă.

În alegerile din Giurgiu se zice că un bulgar ar fi ucis pe un grec; de ce oare să nu organizăm o zgomotoasă subscriere în favoarea Eladei precum făceam altădată, cu atâta ostentațiune, pentru răscoala polonă și pentru statua lui Voltaire?

Predomnirea tendințelor cosmopolite asupra simțului național, – iacă la noi păcatul cel de moarte, pe care unii, ca d[omnul] Ion Ghica bunăoară, nu se sfiesc a-l tipări pretutindeni cu litere de afiș, pe când alții, mai bizantini decât chiar bizantinii, îl îmbrobodesc sub tot felul de marafeturi.

Popoarele cele căzute se rădică prin suvenirea trecutului.

Precum arborele nu prinde rădăcină, până ce n-a putrezit mai întâi sămânța, tot astfel o națiune îngropată nu se renaște decât numai din cadavrele eroilor săi.

Mai dăunăzi boemii au mers să caute inspirațiunea dreptului și a forței pe sicriul ilustrului Zizka.

Nedependința Serbiei răsărise pentru prima oară din adunările anuale la monastirea Remeta, unde zac oasele cneazului Lazăr.

Și numai noi ne batem joc de mormântul lui Ștefan cel Mare, punând mai presus ciomăgeala electorală de la Prahova și de la Argeș!

Ș-apoi se mai găsesc spirite destul de obtuze, pentru ca să admire cu o clasică naivitate o asemenea hidoasă doctrină!

Suntem prea jos!

Parlamentul dormind până acum în secțiuni și guvernul prefăcându-se iarăși că doarme, pentru ca să poată dormi cu atât mai bine Parlamentul, – nu avem nemic nou de înregistrat.

Artic[o]lul de fond și scrisoarea pariziană, asupra cărora atragem toată atențiunea lectorilor noștri, vor împle până la un grad această lacună.

Studiul d[omnu]lui Missail, deși în aparență se referă la Belgia, totuși în realitate prezintă cea mai fotografică imagine a partidei de acțiune din România: cei *discilinați* și cei *nedependinți*.

Epistola de pe malurile Secuanei, pe de altă parte, arată cu o minunată vigoare de colorit în ce mod fanarioții răsplătesc cele mii de franci pe care farmazonii de la guvern le-au smuls mai ieri din carnea opincii române trămițându-le peșcheș la cei pârliți din Stambul.

Citiți...

178

Cestiunea Davila

„Domnului Director al ziarului *Columna lui Traian*

În n[umă]r[ul] 28 al ziarului D[umnea]v[oastră] avurăți bunăvoința a zice câteva vorbe asupra *Tratatului elementar de anatomie* al subsemnatului.

Răpeziciunea, însă, cu care mă tratați de polison, zicând că e o polisonerie, făcând din d[omnul] Davila un mare om, sub pretext că aceasta nu intră în ideile d[umea]v[oastră], îmi impune

datoria a vă ruga să binevoiți a face, ca să se publice în cel dintâi număr al ziarului d[umea]v[oastră] următorul articol.

Fiind deplin convins că d[umea]v[oastră], omul imparțial, nu veți lăsa nesatisfăcută o cerere ce-mi este de drept, vă rog să binevoiți a primi încredințarea prea osebitei mele considerații.

Dr. GR. ROMNICEANU

Să dai chiar dușmanului tău ceea ce i se cuvine este **o datorie.**

Mai-nainte de a începe permiteți-mi, vă rog, a mă mira și a întreba totdodată, de ce D[umea]v[oastră], pe care vă credeam judecător imparțial – de ce, zic, fuserăți atât de mult impresionați la vederea frazei în onoarea acestui mare om?

Credeam, iertați-mi vă rog simplitatea, credeam că era inutil de a da cetitoruui explicațiunea acelei fraze, fiind sigur că oricine va înțelege: marele om al corpului medical; căci nu am voit a pune pe d[om]nul Davila alături cu oamenii mari, pe care îi cunoașteți D[umea]v[oastră].

Tot D[umea]v[oastră] vă întrebați dacă acel mare om este un Hipocrat, Vesale, Harvey sau Bichat; apoi, răspunzând prin negativ, arătați că: „marele om este d[om]nul Davila.

Rugându-vă a fi calm, permiteți-mi a vă mai repeta cu destula D[umea]v[oastră] părere de rău, că în micul corp medical marele om este d[om]nul Davila.

Recunosc oricăruia a nu[-i] place ochii lui X; nu mi-aș permite însă eu unul a nega meritele lui, când nu mi-ar place ochii lui.

Oare pentru D[umea]v[oastră], D[omnu]le Director, se cere a fi un Vesale, Harvey sau Bichat, pentru a fi marele om al unui mic corp medical ca cel [sic!] din România?!

A, d[omnu]le Directore! Fiți indulgent, vă rog, și permiteți corpului medical de a avea un mare om, fără însă a-i impune să egaleze un Vesale sau Harvey.

Ceva mai la vale, în articolul citat și publicat cu litere vizibile chiar de miopi, vă întrebați: cum s-a sacrificat? – răspunzând că: „nu se știe".

Ei bine! permiteți celui tratat de polison sau polisonerie a vă spune cum s-a sacrificat, dacă d[umea]v[oastră] nu știți încă!

D[omnu]l Davila, fondând școala de medicină, contribui la ridicarea acestei frumoase și liberale profesiuni din mâna străinilor, și mai cu seamă a neplăcuților D[umea]v[oastră] evrei, dând medici României, Bulgariei, Serbiei, Rumeliei etc.

În această școală se primi în 1861 un număr de 80 tineri de peste Milcov, tineri care, devenind medici, fură trimiși în

județele [de] dincoace de Milcov. Prin acest mediu, dacă nu veți priimi că frăția între noi se mări, cel puțin nu cred că veți nega, că puturăm face mai bine cunoștința reciprocă.

A nu recunoaște această mică operă neplăcutului D[umea]v[oastră] d[omn] Davila, este, îmi pare mie, a fi în contradicție cu D[umea]v[oastră] însivă, care puneți «Românismul» în capaul ziarului ce dirigeți.

Taxați de polisonerie, fiindcă am recunoscut meritul d[omnu]lui Davila, care nu făcu ca mulți alți, ce nu căutară decât a se îmbogăți și apoi a părăsi mult ospitaliera Românie?

Numiți polisonerie fiindcă nu i-am negat dreptul de creator al muzeului d-anatomie și organizator al serviciului medical?

Ei bine, D[omnu]le Directore, permiteți-mi a vă spune, că eu nu numai că nu aș avea curajul a taxa de polisonerie pe cel ce v-ar numi pe D[umea]v[oastră] *mare om istoric,* ba încă, aș condamna pe [a]cela care, dacă nu i-ar place figura D[umea]v[oastră], ar avea curajul a vă nega dreptul de *„mare om istoric al României"!*

Polisoneria este pentru d[umea]v[oastră], când elevul arată profesorului său aceea ce el simte, aceea ce-i dictează inima.

A! D[omnu]le Directore! Vă creadem cu totul altfel. Nu-mi puteam imagina că D[umea]v[oastră], omul independent, omul care protest[eaz]ă contra oricărei injustiții, să veniți a taxa de polison pe un elev care face justiție profesorului său!

Nu credeam ca tocmai D[umea]v[oastră] să căutați a da o ștersătură de condei asupra lucrărilor unui om ce a muncit cu atâta perseverență în timp de 16 ani, tratând de polison și pe elevul care vine a-i face un act de justiție. Credeam că vă supără injustiția!!

Spunându-vă că acea ștersătură de condei va rămânea ca literă moartă cel puțin pentru polisonul D[umea]v[oastră], care nu-și permite a face istoricul anatomiei fără a da partea ce i se cuvine d[omnu]lui Davila, vă rog să binevoiți a priimi încredințarea deosebitei mele considerații și stima ce vă păstrez.

DR. ROMNICEANU

Ne-am grăbit a publica răspunsul d[omnu]lui Dr. Romniceanu la o analiză bibliografică, apărută într-unul din numerii trecuți ai *Columnei lui Traian.*

Dumnealui se adresă d-a dreptul la *directorul ziarului.*

Îi va replica *autorul articolului.*

1. A zice cuiva că o vorbă a lui este o *polisonerie,* nu e nicidecum a-l face *polison:* până și Napoleon a făcut *nebunii,* fără a fi *nebun.*

2. Orice s-ar susține despre așa-numitele creațiuni medicale

ale d[omnu]lui Davila, și tot încă noi unii persistăm a nu lua în serios epitetul de „mare om", pe care cineva ar putea să-i acorde, nu în sfera științifică, ci numai doară într-un înțeles politic, ca o cunună de admirațiune pentru eternul succes de curte sub toate domniile.

3. Și mai ciudate ni se par a fi *„sacrificiile acestui mare om"!!*

4. Ceea ce a făcut cineva, fie el chiar Iepureanu sau Kogălniceanu, nu-i vom tăgădui niciodată; imparțialitatea *Columnei lui Traian* a început deja a fi de notorietate publică; dar tocmai pentru a nu degenera, ne vom feri totdauna, cu o extremă stăruință de a nu octroia nimănui ceea ce nu i se cuvine.

Atâta.

Cât privește în specie pe d[omnul] dr. Romniceanu, repetim încă o dată că *Columna lui Traian* l-ar fi putut atinge numai atunci dacă s-ar fi identificat cu pretinsa «mărime de sacrificiu» a d[omnu]lui Davila, ceea ce nu este.

June, instruit și nedependinte, dumnealui face parte din acel mic grup curat național, în care noi vedem cu cea mai fermă credință mântuirea României...

179

Bucureşti, 26 iunie / 8 [iulie] 1870

Zilele acestea s-a răspândit în București o ciudată telegramă, cum că d[omnul] Leopold Hohenzollern s-ar fi ales rege al Spaniei.

Este o glumă în prezinte și-n viitor.

În fond, e cu totul peste putință ca frații noștri de la marginea opusă a lumii latine, deșteptați prin pățeala altora, să comită la rândul lor monstruoasa crimă de les-naționalitate, jucându-se astfel cu patria lui Cid-Campeador, pe care o ucisese în trecut tocmai dinastia cea nemțească a lui Filip [al] II[-lea].

În formă, cel puțin deocamdată, nu avea cine în Madrid să-și comisioneze un nou stăpân din bogata fabrică de la Brandenburg, Marea Adunare Națională a Cortesilor nefiind încă întrunită.

Se prea poate ca d[omnul] Leopold Hohenzollern să fie unul dintre amatori[i] de coroane atât de numeroși p[r]intre ilustrațiunile cele sără[că]cioase ale Rinului. Se prea poate ca să-l patroneze vreun corifeu al *școlii autoritare* de pe malurile Mançanarezului, deși acolo această specie are mai puțină trecere, decât pe râpile Dâmboviței. Se prea poate, în fine, ca o asemenea candidatură să fie ridicată la înălțimea „sublimului" de către un ziar miop de paralizie. Dar e sigur, în orice caz, că d[omnul] Bismarck nu va reuși de astă-dată.

Este un altceva, cu mult mai grav, cu mult mai pozitiv, cu mult mai serios, despre care, însă, n-a vorbit până acum nici o foaie în România.

Nu știm încă ceea ce se va face cu d[omnul] Leopold Hohenzollern, dar știm deja ceea ce s-a făcut cu d[omnul] Leopold Buchner, și din acești doi Leopolzi, tocmai acest[a] din urmă ni se pare a fi cel mai periculos.

De la prima apariție a Cabinetului Iepureanu noi ne grăbirăm a denunța opiniunii publice o oribilă depeșă ministerială, reprodusă de către toată presa din străinătate și prin care ținta interioară a noului nostru guvern se reduce la următoarele trei cuvinte: **respectul drepturilor israeliților.**

Celelalte gazete din Capitală au tăcut, ferindu-se a supăra, pe semne, una din două: sau pe d[omnul] Carp, ori pe d[omnul] Crémieux.

De aci încolo, în revista noastră de mai dăunăzi, din numărul 25, semnalând cea mai proaspătă cursă din partea clienților cuconului Manolache, pe care iarăși au ascuns-o ș-o tot ascund până astăzi cu multă durere de inimă ceilalți confrați ai noștri din publicistica bucureșteană, noi am zis următoarele:

„Ziarul *L'Etoille Belge*, de la 5 iunie, publică o telegramă din Washington.

Evreii americani au trămis o solemnă deputațiune către generalul Grant, rugându-l a interveni cu energie pe lângă guvernul român în favoarea israeliților.

Președintele Statelor Unite a promis.

Până la d[omnul] Iepurcanu, Palestina ne amenință numai cu fulgerele Europei.

Am făcut un gigantic pas înainte.

Iudaismul începe a ne speria prin colosul ambelor lumi!

Pentru fiecare jupân zgâriat, o flotă cuirasată va străbate ca o săgeată Oceanul Atlantic, spre a bombarda fără milă țărmii cele evreiți ai Românici!

De ce, oare, un pumn de sârbi, într-o țară de cinci ori mai mică și cu totul lipsită de imaginarul prestigiu al unei dinastii regale, nu se tem de niște gasconade analoage sub auspiciile lui Caiafa?

Acolo nu sunt mișci: nici jos, nici la mijloc, nici sus."

D[omnul] Grant este expeditiv.

Pentru a proteja cât mai curând pe fiii lui Israel în modernul Caanan, dumnealui a croit pentru România un nou consul american.

Este un evreu!!!

D[omnul] Leopold Bucher.

Ziarele din străinătate au anunțat de mai multe zile această fenomenală numire.

De ce, oare, nu vedem nici o vorbă [măcar][1] în *Monitorul Oficial*?

D[omnul] Iepureanu refuzat-a oare *exequaturul*?...

1. În text: „numai" (*n. ed.*).

Nu este de crezut.

Constatând faptul, aşteptăm consecinţa.

Într-o ţară, în care, mulţumită regimului actual, cei de la cârmă sunt nişte slugi prea umilite ale căprarilor, Europa n-are decât să imiteze exemplul Americii, punând pe *jupâni* în fruntea tuturor consulatelor, şi iată că s-a realizat printr-o singură trăs[ăt]ură de condei, nu egalitatea între evrei şi români, ci subjugarea cea mai perfectă a lui Traian de către Maccabeu!

Ce face Parlamentul?...

Nu este în cestiune bagatela unor înţelegeri momentane în fundul urnei, pentru a respinge pe cutare roib sau a primi pe cutare breaz!

Nu este în cestiune gentila cochetărie a unor atacuri incolore la adresa celor şapte fotolii.

Pentru ca România să iasă odată din hopul situaţiunii, unicul mijloc, precum am mai repeţit-o de atâtea ori, este o reformă radicală a marelui partid democratic, fără ciocoi, fără farmazoni, fără paraponisiţi, fără clapişti, aşezat pe baza unei programe foarte clare, foarte complete, foarte sincere şi foarte româneşti, încât să nu-l mai poată învârti după fantasmagoria aşa-numitei *oportunităţi* doi-trei antrepenori de turmă.

Concordie! Concordie! Concordie!

180

Adunarea Deputaţilor
Şedinţa din 24 iunie

Părăsind întunerecul secţiunilor, Camera apare într-o şedinţă publică.

Prezenţi; 107 deputaţi

D[omnul] Iacob Negruzzi este raportor pentru districtele; Muscel, Izmail, Dorohoi şi Prahova.

Se validează toţi, afară de colegiul IV de la Ploesci, în care, fiind îndoiala despre adevăratul ales – d[omnul] Filli sau d[omnul] Ion Brătianu, – se lasă a se discuta la urmă.

D[omnul] Enric Cortazzi se primeşte ca mandatar al colegiului I de Dorohoi, deşi un protest îi tăgăduieşte calitatea de român.

Camera trece cu prea multă uşurinţă peste acest incident, sub ciudatul cuvânt, că nu s-a prezintat nici o probă despre *streinismul* d[omnu]lui Enricu Cortazzi.

Dar dacă se alegea cumva un evreu şi nu se depunea pe birou nici o dovadă în formă?

Suntem curioşi de a şti, în ce limbă va vorbi în Cameră românul Enricu românul Cortazzi, românul Enricu Cortazzi.

Cu câțiva ani în urmă dumnealui nu știa bechi românește!!!

Un alt lucru cam de aceeași natură au fost discursurile d[omni]lor N. Blaramberg și A. Pascal, apărînd *junimea română* contra glumelor d[omnu]lui Costaforu.

Trei chinezi sau [h]ottentoți puteau să vorbească absolutamente cu același drept despre țara lui Traian.

Dacă națiunea noastră – ferească Dumnezeu – ar pieri cu totul, rămânând în anale numai această trinitate, plus colegul dumnealor de la Dorohoi; Cortazzi–Costaforu–Pascal–Blaramberg, – oare ca ce [sic] fel de idee și-ar putea forma un filolog asupra originii românilor?

D[omnul] Iancu Codrescu, urmează la tribună după d[omnul] Iacob Negruzzi, ca raportor pentru districtele; Iași, Putna, Brăila și Fălciu.

Se adună toți aleșii.

Un zîmbet de milă a fost provocat pe mai multe buze, când s-a menționat în raport o plângere tocmai din partea d[omnu]lui Kogălniceanu contra ingerinței adinistrative de la Huși.

Dracul se mira de porumbe negre.

D[omnul] Kogălniceanu și d[omnul] Iepureanu – ce sarcasm!

După d[omnul] Iancu Codrescu, vine la tribună d[omnul] Alexandru Sihlenu, ca raportor pentru districtele; Râmnicu–Sărat, Mehedinți, Romanați, Vlașca.

Validându-se colegiile I, II și III din Râmnicu–Sărat, se încinge apoi asupra celui IV o lungă dezbatere, care înghite întreaga ședință, mai rămânând o bună bucată pentru a doua zi.

Să fi văzut cineva pe coconi sfâșiindu-se și demascându-se fără cruțare unii pe alții, ba încă pe jumătate franțuzește!

D[omnul] Costică Grădișteanu demonstră d[omnu]lui Ionică Bălăceanu, cum că d[omnul] Ionică Bălăceanu se ruga de d[omnul] Costică Grădișteanu, ca d[omnul] Costică Grădișteanu să înlesnească alegerea d[omnu]lui Ionică Bălăceanu.

Recriminațiunile de această cumetrir boierească au fost în adevăr duioase!

Oratorul care s-a distins mai în specie în această ședință, este d[omnul] Fleva.

D[omnul] Alexandru Lahovary, ne mai știind cum să răspundă vigurosului mandatar de la focșani, a cutezat a zice că d[omnul] Fleva nu este „destul de grav și destul de serios".

O asemenea replică ministerială ar fi fost scandaloasă, dacă nu era ridicolă.

ȘEDINȚA DIN 25 IUNIE

Prezenți; 99 deputați.

D[omnul] N. Blaramberg acuză pe d[omnul] Iordache Beldi-

man, că închisese prea curând ședința precedentă și arătă că misiunea Parlamentului este; „a menține maiestatea *poporului român*".

De la un altul producea efect!

Ce făc *bandele bulgare?* Ce face *persecuțiunea israelită*? Ce face *arsenalul*? Ce face *demagogia*? Ce face *apelul la amestecul streinilor*?

D[omul] Iordache Beldiman probează d[omnu]lui Blaramberg, că a greșit numai cu 10 minute.

Reîncepându-se verificarea colegiului IV din Râmnicu-Sărat, alesul se admite.

Opoziținea a avut 74 voturi, guvernul 33.

Deputații din Mehedinți și Romanați se primesc, precum și colegiile I și II de la Vlașca, iar III și IV, fiind bănuite de neregularitate, sa amână pentru urmă.

D[omnul] Alexandru Lăzărescu citește raportul pentru districtele; Dolj, Roman, Tecuci și Argeș.

Alegerile colegiilor IV în Tecuci și în Argeș, fiind controversate, rămân la urmă.

Pentru colegiul III din Pitești, unde nu s-a ales nimeni, afară numai de sângele cetățenilor, vărsat de zbirii administrațiunii, Camera cere de la guvern depunerea dosarului, pe care-l reține ministeriul.

D[omnul] Iepureanu promite cu o învederată displăcere.

D[omnul] Leon Eraclide, succedând după d[omnul] Alexandru Lăzărescu, raportează pentru districtele; Buzău, Ialomița, Vâlcea și Ilfov.

Colegiile III din Vâlcea și din Ilfov se lasă la urmă.

Celelalte alegeri se primesc.

Astfel, dezbaterea cea mai interesantă, deja după constituirea Camerei, va urma cu ocaziunea verificării alegerilor celor contestate.

Atunci s-ar putea da și un vot de blam, - dacă nu zece, unul după altul.

Dar apoi de! Mulți sunt cam slabi de înger...

181

București, 30 iunie / 12 [iulie] 1870

Pretinsa regalitate spaniolă a d[omnu]lui Leopold Hohenzollern urmează a preocupa spiritele.

Noi persistăm a crede, precum am mai spus-o în revista trecută, că din toată această zgomotoasă comedie nu se va alege absolutamente nemic, amatorul de listă civilă rămânând în Düssel-

dorf, mângâiat numai doară prin teancul de telegrame, răspândite astăzi cu atâta profuziune.

Ministeriul spaniol, după inițiativa individuală a lui Prim, a propus o candidatură prusiană, despre care însă vor avea a se pronunța Cortezii d-abia în luna lui august, ca și asupra restului pretendinților, mai mult sau mai puțin serioși. Iacă totul!

În Madrid nu se va juca brutala farsă a *plebiscitului,* precum s-a văzut pe aiuri într-o ocaziune analoagă, scamotându-se voința națională prin niște absurde registruri, în care, fără știrea lui Dumnezeu, lesne s-ar fi putut înșira țara întreagă în favoarea unui mandarin din Peking.

Mai avem câteva săptămâni: rezultatul o să justifice pe deplin previziunile *Columnei lui Traian.*

Gibraltarul va fi un Waterloo pentru abilitatea cea îmbătrânită a lui Bismarck.

În România se află, totuși, două elemente, certate deocamdată în aparență, întocmai ca femeia cu bărbatul, când acesta îi refuză o cheltuială, dar pentru care amândouă imaginara încoronare a d[omnu]lui Leopold Hohenzollern, deși fatală ginții latine, ar fi semnalul propriului lor triumf.

Pe de o parte este Dinastia, pe care ar întări-o extrema creștere a prestigiului brandenburgic, iar pe de alta, - sunt acei ce ne-au hărăzit-o și pe care nebunia națiunii spaniole i-ar pune în stare de a recurge la trista scuză: „nu vedeți că tot așa se păcălesc și frații noștri de pe peninsula Iberică?"

Ambele tabere leopoldiste se amăgesc deopotrivă!

Noi ne bucurăm.

Poticneala unui Hohenzollern de dincolo de Pirinei va servi a îndrepta măcar în parte fața situațiunii de dincoace de Carpați.

Simțindu-se mai slab, regimul nostru, asemenea Bernadoților din Svezia, se va putea încerca a deveni mai națională: unicul liman de mântuire.

Mărturisind crima din 1866, *școala autoritară* va fi silită, ca un fel de Maria Magdalena, a răscumpăra trecutul printr-o schimbare radicală: singura iertare a păcatului.

Botezați-vă mai curând în Iordanul simțului românesc, - iacă ceea ce *Columna lui Traian* n-a încetat și nu încetează de a le repeți mereu, deși până acum fără nici un răsunet de simpatie!

Un văl de roșeață acoperă fruntea adevăratului român, când privește cu disperare pogorâșul, pe care ne-a tot împins pe nesimțite, în curs de douăzeci de ani, sistematicul altoi al cosmopolitismului!

Un exemplu va ajunge.

Pe când mii de galbeni se adună cu toptanul de prin toate

colțurile țării pentru o fantastica bisericuță de la Doamna Elena, pentru pârliturile cele grecești de la Fanar, pentru o extravagantă medalie de la Ploiești, sau pentru o cestiune de tot locală a bătăilor electorale de la Pitești, – junimea română din întreaga Dacie în deșert își rădică răgușita voce ca să poată depune cu mâinile cele nevinovate o mică urnă de recunoștință pe mormântul marelui Ștefan!

Citiți mai la vale ceea ce ne scriu în această privință tinerii patroni ai sublimei idei; citiți și înțelegeți dacă nu cumva o cultură pe jumătate evreiască a șters din firea voastră până și umbra unei cugetări naționale; citiți și nu vă mai mirați că antipaticul neamț, a cărui sărăcie a vărsat milioane în onoarea ilustrațiunilor teutonice din Panteonul de lângă Ratisbona, are tot dreptul a-și bate joc de fiii cei degenerați ai Urbii Eterne!...

182

Adunarea Deputaților
Ședința din 25 iunie

Cea mai mare parte a acestei ședințe am descris-o deja în numărul trecut.

Vom atinge restul.

Ne oprirăm la dezbaterea în privința colegiului IV de Ilfov.

D[omnii] Petre Grădișteanu și Basiliu Boerescu susțin cu mult foc neexistența bandelor electorale în București. cuvintele dumnealor produc efectul acelui ungur, care își căuta calul, pe când tocmai dânsul ședea călare!

D[omnul] Alexandru Lahovary, mai puțin radical, nu tăgăduiește bătăile, dar le atribuie mulțimii cârciumelor din Capitală, adăugând apoi cu naivitate; „d[umnea]voastră știți, din nefericire, domnilor deputați, cât de multe sunt în București. "

Protestațiuni într-o parte a Camerei.

Oratorii cei mai marcanți din această ședință n-au fost, însă, nici d[omnul] Grădișteanu, nici d[omnul] Boerescu. nici chiar d[omnul[Lahovary, ci d[omnii] Aristide Pascal și Nicolae Ionescu.

Cel de-ntâi – carele mai dăunăzi, în numele duumviratului de la ziarul *țarra*, declama atât de patetic în Sala Slătineanu pentru roșii, procurând astfel d[omnu]lui N. Blaramberg grațioasa apostilă a *școlii autoritare* de a fi ales consilier muncipal alături cu d[omnul] C. A. Rosetti, – vorbește acum... dar iacă propriile sale cuvinte, după cum le găsim stenografiate anume în ziarul *Românul*;

„Alegerile din 1867 au fost libere pretutindeni, afară de București, unde atunci s-au creat bandele și unde, prin violențe de tot felul, au triumfat aceia, cari, apoi, s-au zis aleșii Capitalei.

Cu toate acestea, în Camera de atunci, d[omnul] N. Blaramberg n-a găsit nici măcar patru deputați, cari să susțină propunerea sa de contestare a alegerii colegiului al patrulea de Ilfov, alegere pătată de violență și de sânge. Porniți pe această pantă fatală, era logic să mergem din rău în mai rău. Astfel, văzând tocmai pe *d[omnul] Brătianu și cu amicii săi, cari singuri pătrunseră prin violență în acea cameră,* vemind la putere și dizolvând camera fără motiv. Apoi se făcură noi alegeri, și *d[omnul] Brătianu, acela care purtase atâția ani drapelul libertății, nu se dete înapoi dinaintea nici unei violențe, nici unei călcări de lege; permise chiar a se sparge urnele pentru a putea reeși candidatura amicilor d[omni]sale.* Astfel, reuși a aduce, nu o cameră expresiune a națiunii, ci o adunare compusă din partizanii săi. *Din 1867, s-a creat, dară, starea de lucruri, care se agravează din ce în ce de atunci prin lipsa unei reprezentațiuni în adevăr naționale.* Domnitorul a fost pus direct față cu națiunea, căci el își alese miniștuii prin propria lui voință, făr-a lua în considerare, – cum este neapărat într-un regim francamente parlametar – voința corpurilor legiuitoare. *D[omnul] Brătianu dar a strâmbat mai întâi regimul parlamentariu, d[umnea]lui este inventatorul bandelor, cari ne bântuiesc din ce în ce mai cu furie.* "

Este o frumoasă lecțiune pentru confrații noștri din *școala autoritră!*

Coaliținne ați vrut, din coaliținne ați mâncat, de coaliținne săturați-vă!

Astăzi vă târăște prin noroi un Pascal, mâine un Iorgu Ghica, poimâni un Marcovici, mai încolo beiul de Samos, și așa mai departe!

Este o consecință naturală a tuturor alianțelor de oportunitate.

Discursul d[omnu]lui Nicolau Ionescu a fost incolor.

Dumnealui combate pe guvern și nu-l combate, vorbind așa, încât ascultătorii să aibe tot dreptul de a admira frazele și de a nu înțelege cuvintele.

O singură vorbă a fost foarte clară.

Menționând pe d[omnul] Pascal, d[omnul] Ionescu l-a numit; **„amicul meu".**

D[omnul] Pascal *amic* cu d[omnul] Ionescu!

D[omnul] Ionescu *amic* cu d[omnul] Pascal!

Despre o amiciă personală nu se vorbește într-un Parlament.

Amicie politică – ciudat și trist!

Din norocire însă școla nedependinte, afară de două-trei excepțiuni posibile, nu poate împărtăși această mistică afecțiune eminamente individuală a d[omnu]lui Ionescu.

A fi cineva „amic" cu d[omnul] Pascal, este a fi amic cu

creatorii *bandelor bulgare*, ai *arsenalului*, ai *persecuțiunii israelite*, ai *apelului la străini*, ai *marchezatelor* și *baronatelor*...

Unde mergem, d[omnu]le Ionescu?...

ȘEDINȚA DIN 26 IUNIE

Urmarea dezbaterii asupra colegiului IV de Ilfov.

D[omnul] Robescu descrie cu toată expansiunea veracității scandalul faimoaselor bâte, analizând mai în specie operațiunea din Gimnaziul Matei-Basarab, unde galerianii nu s-au rușinat a spurca prin brutele lor violențe până și un templu al instrucțiunii.

După ce d[omnul] Carp îngână vreo cîteva locuri comune, îi succede d[omnul] Lahovary, având recurs la obișnuita-i urbanitate; aruncă în fața d[omnu]lui Robescu epitetul de „noul deputat" și scuză bandele prin sublima maximă că; „în București este peste putință ca oamenii să nu se tragă de păr".

După această teorie lucrurile cată să ajungă o dată, ca însiși membrii Cabinetului *să devină oameni*...

In fine, după o discuțiune de două zile, alesul colegiului IV de Ilfov se admite.

Bande sau nebande, l-au susținut 63 din 111 votanți.

D[omnul] Simșon Michălescu citește raportul pentru districtele; Bacău, Gorj, Bolgrad și Covurlui.

Colegiul II din Bacău, fiind o controversă, se amână la urmă.

Ceilalți aleși se admit.

D[omnul] Iepureanu, profitând de un interval, declară, că se va grăbi a regula poziționea constituțională a ministeriului de-ndată după constituirea Camerei.

D[omnul] Aristide Pascal se urcă la tribună, ca raportor pentru districtele; Vaslui, Dâmbovița, Teleorman, Cahul și Neamț.

Toți aleșii se primesc.

Adică nu toți, căci la colegiul I de Teleorman, se proclamă d[omnul] Ion Ghica, iar nu d[omnul] Costică Boerescu, carele vorbise atât de mult în ședințele precedente, presimțind, pe semne, că nu va mai deschide gura în această legislatură.

Admiterea d[omnu]lui Ion Ghica a fost foarte aplaudată de către o porțiune oarecare a Camerei.

Va fi însă și mai bine primită la Pesta!

Dar apoi *Alianța Israelită!*...

Se trece la alegerile cele contestate.

ȘEDINȚA DIN 27 IUNIE

Cu ocaziunea colegiului II din Prahova, d[omnul] Teodoru Văcărescu emite o teorie, care nu poate fi a strămoșilor d[omniei] sale din „țara Făgărașului."

Dumnealui zice că, d[omnul] Radovici nu este Român, fiind din Transilvania.

Cutremură-te, umbra lui Lazăr!

Pe când Constituțiunea cere de la frații noștri cei *înstrăinați* numai o *recunoaștere spontană* din partea Parlamentului, d[omnul] Văcărescu le impune *împământenirea*, întocmai ca pentru un neamț, ungur sau o altă *litfă*.

Și cu toate astea, dumnealui nu se sfiește a-și încheia discursul cu sonora exclamațiune; "Naționalitatea este singurul palatdiu al românilor".

Dar nu cumva această puternică naționalitate se întinde numai de la Sculeni și până la Vârciorova?

Sufletele cele mici ar dori s-o scurteze și mai mult, după propriul lor calibru.

Pentru onoarea Camerei, din 101 prezenți, d[omnul] Radovici avu 84 voturi, iar d[omnul] Văcărescu - 17.

Urmează dezbaterea asupra colegiului IV din Prahova.

Discursurile cele mai cu miez, deși fiecare dintr-un alt punct de vedere, au fost al d[omnu]lui Vernescu și al d[omnu]lui Voinov.

Cel dentâi cere numirea unei anchete parlamentare, lăudând spiritul de opoziție al ploieștenilor, dar dezaprobând lupta între garda națională și armata permanentă și constatând totdodată, că nu numai Prahova merită cununi, fiind în România mai multe locuri tot atât de românești.

D[omnul] Voinov acuză cu multă elocință purtarea gardei naționale prin datoria cea fundamentală a acestui corp de a apăra drepturile națiunii.

Mai vorbesc d[omnii] Costaforu și Ion Brătianu, adresând unul altuia niște recriminațiuni mai mult de represalii personale.

D[omnii] Iepureanu și Lahovary au curajul a susține inocența guvernului până și-n alegerile de la Prahova!

ȘEDINȚA DIN 28 IUNIE

Urmează discuțiunea din ședința precedentă.

D[omnul] Nicolae Ionescu aderă la propunerea de a se trimite la Ploiești o anchetă parlamentară.

Rezultatul lungii dezbateri a fost admiterea alesului colegiului IV din Prahova prin 75 voturi contra a 30.

D[omnul] Aristide Pascal întreabă pe guvern, dacă va avea sau nu grațiozitatea de a prelungi sesiunea peste cele 15 zile.

D[omnul] Iepureanu răspunde că da.

Se procede[ază] la verificarea colegiului II din Tutova; se primește d[omnul] Costache Negri.

La colegiul III din Suceava, în locul d[omnu]lui Greceanu se validează d[omnul] Agioglu.

La colegiul III din Vlașca d[omnul] Gogoașă se suspinde.

Restul ședinței se pierde în cestiuni personale, din cari una a fost comică; d[omnul] Paul Angelescu, protestând că nu țipă, precum i-a spus d[omnul] Ion Brătianu, ci numai vorbește tare, fiind născut la munte, unde apa curge cu torente, – președintele îi observă, că în Cameră nu curge apă.

În numărul viitor, vom analiza celelalte ședințe, precum și atitudinea definitivă a diferitelor grupuri...

Biroul nu s-a ales nici până astăzi.

183

București, 4 / 16 iulie 1870

Atragem toată atențiunea lectorilor noștri asupra buletinului parlamentar și corespondenței pariziene, prin care, amândouă, *Columna lui Traian*, rezumă mai la vale, în modul cel mai obiectiv, politica internă și diplomația externă ale momentului.

Ne putem făli, nu pentru prima oară, că am semnalat totdauna pe deplin, cu mai multe zile înainte, ultima fază a lucrurilor, fiindcă niciodată nu ne-am pogorât a cerceta situațiunea sub auspiciile oportunității, ci numai și numai în vederea adevărului.

Pe când toate ziarele din București, unele lingușind speranțele Palatului și celelalte justificând propria lor neghiobie din 1866, celebrau pe diferite tonuri alegerea cea spaniolă a d[omnu]lui Leopold Hohenzollern, noi am fost singuri a declara cu cea mai energică convicțiune, cum că, în vecii vecilor, o a doua edițiune a locotenintului prusian nu se va întâlni în coroana lui Ferdinand și a Isabellei.

Astăzi, se știe cu siguranță că favoritul lui Prim și-a tras el însuși candidatura.

S-o atribuim, oare, atitudinii de tot ostile, pe care o luase Franța în fața ambițiosului vis al Brandenburgului?

Speriat-a pe învingătorul de la Sadowa amenințarea trofeelor de la Solferino?

Nu...

În tristele împrejurări în care evenimentul surprinde imperiul napoleonian, cu foametea în sate, cu nemulțumirea în orașe, cu criza în comerț, cu catastrofa coloniei franceze de la Peking, cu frica unei revolte în întru și cu necesitatea unui depărtat rezbel, în afară, – Prusia nu poate avea nici o umbră de temere denaintea supărării bătrânului Bonaparte.

Cea mai puternică dovadă despre această firească nepăsare este că regele Frederic Guilelm a cutezat a face ambasadorului

francez afrontul de a-i refuza o audiență. Și totuși d[omnul] Leopold Hohenzollern renunță la sceptrul Spaniei.

Acțiunea diplomației pariziane este nulă în această cestiune.

Neamțul ar fi putut domni la Escurial, înfruntând cu sânge rece toate trăsnetele de pe malul Secuanei.

Ar fi fost mai nimerit a crede, din contra, că aerul imperativ al Curții de la Tuilleri va irita până la culme pe mândrul Castilian, făcându-l să mănânce rodul cel oprit, chiar fără să-l fi dorit câtuși de puțin, anume ca o măreață manifestare a nedependinței naționale.

Dacă amatorul de listă civilă se mărginește acum, deși cam târziu, a rămâne liniștit în Düsseldorf, nesocotind un concurs atât de avantajos în aparență de tot felul de elemente, cauza cea intimă este că l-a invitat dintr-o nebunie numai ministeriul spaniol, pe când superba națiune iberică, menită a se pronunța peste o lună, nu prin sila unui plebiscit, ci prin organul unei legale Reprezentațiuni, nu vrea cu nici un preț nici măcar să audă despre o domnie nemțească!

În revista precedentă noi am spus că „Gibraltarul va fi un Waterloo pentru abilitatea cea caducă a lui Bismarck".

A doua zi s-a anunțat în Camera [de pe][1] Dealu Mitropoliei, cum că d[omnul] Leopold Hohenzollern găsește de cuviință a refuza propunerea spaniolă, pe care o primisese deja cu atâta zgomot!

Ghicit-am?...

Tot atât de just a fost presimțământul nostru în privința Parlamentului Român.

În numărul de la 8 iunie, arătând cifra școalei *nedependinți* din Adunarea Deputaților, această foaie prevedea, cu o lună înainte, perspectiva *de a se alege neghina din grâu.*

Noi ne grăbim a respinge din capul locului orice solidaritate definitivă, adăugând din partea-ne următoarea caracteristică notă:

„Buni, foarte buni, totuși *Columna lui Traian* i-ar combate **ca și pe ceilalți,** dindată ce s-ar alunceca pe calea oportunității, **abătându-se de la Democrație și mai ales de la Românism.**"

Astăzi d[omnul] Nicolau Ionescu se desfătează cu o cinică voluptate pe sânul *Ciocoiului* și al *Evreului.*

Micul grup nedisciplinat se purifică cu încetul de materia cea bolnavă: bubele ies afară.

Fost-am circumspecți?...

Jana d'Arc răspundea lui Dunois: „nu te pot iubi, bastardule, căci orice unire profană m-ar face să pierz superioritatea morală, care, singură, mă duce la victorie".

1. În text: „după" (*n. ed.*).

Tot așa, forța *Columnei lui Traian* consistă în deciziunea de a nu fi a nimănui.

Ba da; ea este a principiului; ea a fost și va fi pururea a tuturora, cine nu ciunteşte credinţele sale dintr-o meschină lăcomie, asemenea acelui avar din drama chineză, carele poruncea pe patul morții ca să-i taie picioarele, pentru ca bietul cadavru să poată fi băgat într-o veche lădiță, ferindu-se de o nouă cheltuială...

184
D[omnul] N. Ionescu și D[omnul] Iepureanu

În darea de seamă din numărul trecut al ***Columnei lui Traian*** despre ședința de la 25 iunie a Adunării Deputaților, cu ocaziunea punerii în dezbatere a colegiului IV din Prahova, noi am analizat în următorul mod un discurs al d[omnu]lui Nicolae Ionescu:

„Dumnealui combate pe guvern și nu-l combate, vorbind așa, încât ascultătorii să aibă tot dreptul de a admira frazele și de a nu înțelege cuvintele.

O singură vorbă a fost clară.

Menționând pe d[omnul] Pascal, d[omnul] Ionescu l-a numit; «**amicul meu**».

D[omnul] Pascal *amic* cu d[omnul] Ionescu!

D[omnul] Ionescu *amic* cu d[omnul] Pascal!

Despre o amicie personală nu se vorbește într-un Parlament.

Amicie politică - ciudat și trist!

Din norocire, însă, școala nedependentă, afară de două-trei excepțiuni posibile, nu poate împărtăși această mistică afecțiune eminamente individuală a d[omnu]lui Ionescu.

A fi cineva «amic» cu d[omnul] Pascal, este a fi amic cu creatorii *bandelor bulgare*, ai *arsenalului*, ai *persecuțiunii israelite*, ai *apelului la străini*, ai *marchezatelor și baronatelor*...

Unde mergem, d[omnu]le Ionescule?..."

Ședințele de ieri și de alaltăieri, prescurtate mai sus în foaia noastră de astăzi, completează treptata cădere a nepriceputului retor.

Cunoscând deznodământul, nu este fără interes a ne urca la obârșia lucrului.

În ajunul ultimelor operațiuni electorale, d[omnul] N. Ionescu avusese în Iași o conversațiune intimă cu d[omnul] Iepureanu. Unele foițe s-au grăbit de pe atunci a spune multe și mărunte asupra *nedependenților* în genere și a *fracțiunii* mai cu deosebire, făcându-i pe toți responsabili de poticnelile unui singur individ, mai mult mare vorbitor decât om politic; noi însă, din parte-ne, ne mulțămirăm a declara cu liniște că vom combate răul *din*

orice parte, nefiind solidari cu păcatele nimănui și așteptând cu nerăbdare apariţiunea la lumină a frumoasei întrevorbiri din casa d[omnu]lui Iamandi.

În fine, gazeta ***Dreptatea*** de la Iași o publică tocmai acuma. Iacă-o:

„Socot, zice, d[omnu]l N. Ionescu, că este momentul cel mai oportun să declar că între mine și d[omnu]l prim-ministru actual n-a fost nici un angajament politic. Consultat de d[omnu]l Manolache Costache, eu i-am dat consiliul să facă alegeri libere și alta nemica.

-D[omnu]l Iancu Sturza, întrerumpând; **i-ai promis concursul**.

-D[omnu]l Sturza, care mă întrerumpe aici, era atunci de față; poate să adevereaască zisele mele, și să vină să spună dacă, în convorbirea mea cu d[omnu]l Iepureanu, viitorul prim-ministru nu s-a declarat convins, că trebuie să se lase alegerile libere în totul, și în toate colegiile, și mai vârtos în colegiul al IV [-lea], al contribuabililor în genere.

Eu n-am promis concursul meu d[omnu]lui Manolache Costache; dar nici nu văz cum aș fi putut da eu concurs în alegeri d[omnu]lui Manolache Costache?

Doară venind în sânul întrunirilor publice, cum fac acuma, și îndemnându-vă să alegeți în conștiință, fără de alte preocupări? Dar aceasta o fac necontenit, de când sunt alegeri la noi; acuma, ca și atunci, când ploua și când trăsnea asupra alegătorilor amenințările guvernului!

Eu am zis chiar că voi face oposiţiune statornică administraţiunii d[omnu]lui Manolache Costache, *îndată ce voi căpăta convicţiunea că cu ştirea d[omnu]lui ministru de Interne s-au făcut presiuni și ingerinţe în alegeri.*

Este drept că d[omnu]l Manolache Costache a stat mult până s-a determinat a lăsa alegerile libere și în colegiul [al] IV-lea. D[omnia]sa mi-a espres chiar franc dorința de a scoate la lumină pe unii din *junii inteligenți*, amici ai d[omniei]sale, precum pe d[omnia]sa și alții, a zis d[omnu]l Manolache, arătând la *d[omnu]l Sturza, care era de față*.

- D[omnu]l Sturza; protestez; n-a zis despre mine; a zis; ilustrațiuni!

- D[omnu]l Sturza protestează! D-apoi *ilustrațiunile* de când au necesitate de a se pune sub protecțiunea guvernului spre a ieși deputați și mai ales de când, oare, alegătorii celorlalte colegii lasă ilustrațiunile cu șansele numai din colegiul al IV-lea? D[omnu]l Iepureanu a vorbit despre ambițiuni tincre și o menţin aceasta cu toate protestele d[omnu]lui Sturza.

- D[omnu]l Sturza; n-a voit să vă ia în minister!

- Vă înșelați, d[omnu]le Sturza, și întru aceasta! D[omnu]l Manolache Costache mi-a descoperit și din dificultățile sale asupra compunerii Cabinetului. Mi-a zis chiar că ar dori ca în cabinetul său partea de dincoace de Milcov să fie reprezentată și cu elemente din fracțiune și mi-a făcut curtuoasa invitare de a intra și eu în Cabinet. I-am răspuns că această propunere nu cred că va accepta-o vreunul din amicii mei politici; și cât pentru mine personal, i-am declarat în mod categoric că n-o pot accepta; căci, atât în cestiunile naționale, cât și în cele constituționale, fac parte din o școală politică, care a avut onoarea de a combate întotdeauna pe

aceea din care participă d[omnu]l Iepureanu. I-am mai declarat că-i voi face opoziţiune, **chiar** şi în afară de aceste două câmpuri, *de îndată ce mă voi convinge că ministeriul său nu va urma cel puţin pe calea strictei legalităţi.*

– D[omnu]l Sturza; **n-am auzit nemica din aceste.**

– Şi n-aveţi cuvânt să vă miraţi. D[umnea]voastră aţi putut auzi numai conversaţiunile, urmate faţă cu mai multe persoane; nu trebuie însă să vă supăraţi dacă *d[omnu]l Manolache Costache a crezut de trebuinţă a mă consulta şi în particular.*

Acuma îmi rămâne a vă spune, d[omni]lor, cum cred eu că vor fi alegerile de astă dată?

D[omni]lor! Dacă ar trebui să judec după promisiunile personale ce mi-a făcut d[omnu]l prim-ministru, după declaraţiunile sale oficiale şi după ordinele cunoscute către agenţii administrativi; atunci *nu mai încape nici o îndoială pentru mine*, alegerile de acuma vor fi poate, după dorinţa noastră, a tuturora, libere de orice presiune şi ingerinţă administrativă.

Dar trebuie, din nenorocire, să ţinem seamă şi de *agenţi[i] inferiori ai puterii centrale*; de prefecţi. Aceştia au o rutină în alegeri, şi chiar atunci când guvernul central le ordonă abţinerea în alegeri, ei ţin, dacă nu la altceva, cel puţin a proba că sunt agenţi inteligenţi şi că cunosc ce li se recomandă în realitate, chiar când li se recomandă contrariul. Se înţelege de la sine, d[omni]lor, că vorbind astfel despre agenţii inferiori ai administraţiunii centrale, nu voi să ating nici prin cea mai mică aluziune pe onorabilii prefecţi de Iaşi. Aceşti juni onorabili, aceşti onesti funcţionari, merită toată lauda. Dacă nu m-aş teme că propunerea vi s-ar părea prea americană, aş cuteza a vă cere din parte-vă o triplă salvă de aplauze la adresa prefecţilor de Iaşi, pentru atitudinea onestă şi liberală, de care ei v-au dat atâtea probe până acuma în luptele noastre electorale.

Însă la Roman, am înţeles că d[omnu]l prefect n-a cam păzit neutralitatea între partidele electorale. Din contra, mi s-a afirmat, şi încă din partea unor oameni, pe care îi cred de bună credinţă şi cari au fost în poziţiune de a cunoaşte lucrurile de aproape, că la alegerea delegaţilor colegiului al IV-lea s-a păzit din partea administraţiunii locale o procedere, pe care n-o putem califica decât de manoperă administrativă în alegeri. De aceea, fiindcă este încă timp spre a obveni răul, rog pe d[omnu]l Iancu Sturza să ia note din cele ce voi spune şi să prevină, dacă va crede şi d[omnia]sa necesar, prin o telegramă pe d[omnu]l ministru de Interne.

În judeţul Roman, în comune, până acuma chiar, nu se cunoaşte nemica din declaraţiunile actualului Cabinet, că va lăsa alegerile să fie libere. Mai mult încă, subprefecţii, se afirmă cu siguranţă, au cerut dezlegare de la prefect, ce atitudine au a ţine la alegerea delegaţilor, şi li s-ar fi răspuns; urmaţi ca şi în trecut!

Şi astfel, alegerile delegaţilor colegiului al IV [-lea] din Roman ar fi fost şi acum o singură înregistrare de certificate de la primăriile locale, fără ca alegătorii primari, în cea mai mare parte, să fi ştiut că erau să aleagă delegaţii şi că s-au ales aceşti delegaţi.

De asta, **îmi pare rău că nu pot fără rezervă să aduc omagiile mele d[omnu]lui actual ministru de Interne**. D[omnia]sa trebuia să ţină în frâu ardoarea vechilor prefecţi, cari sunt compromişi în regimul căzut al presiunii electorale.

Încă un cuvânt, d[omni]lor, și termin. Față cu acest fapt de la Roman, am stat mult să-mi fac o icoană adevărată despre modul în care au a se petrece alegerile actuale și mă tem că, între alegerile actuale și acele din anul trecut, nu cumva să nu fie altă diferență decât cea următoare;

An, poporul alegător a fost prins și surprins ca și un călător în mijlocul unei păduri de o bandă de briganzi cari i-au cerut; votul sau viața, la bourse où la vie.

Iar în ist an, poporul este prins adormit de potlogarii de voturi. Voiesc să zic, pare-mi-se că în ist an, cu protestațiunile așa de des și de solemn repetite, că alegerile vor fi în totul libere, nu se caută decât să se facă o aciuială, o adormitare a poporului, prin mijlocirea căreia, când momentul va sosi, potlogarii de voturi să facă cu dânsul ceea ce fac furătorii de avere, cari, când nu mai pot ieși la drumul mare, caută să fure pe om în timpul somnului."

Până aci.

Așadară, încă înainte de începerea alegerilor, d[omnul] N. Ionescu se aluneca deja după următoarea scară;

1. Promitea concursul său d[omnu]lui Iepureanu, negând-o apoi în public într-un mod foarte echivoc.

2. Scuza prin anticipațiune bâta guvernamentală, atribuind-o zelului unor prefecți, fără știrea ministeriului.

3. Se mărginea a se plânge în privința propriului său cuib de la Roman, imitând astfel ciudata patimă a *școlii autoritare* de a nu vedea în toată România decât numai Ploieștii și Piteștii!

4. Despre evrei, despre antecedentele d[omnu]lui Iepureanu, despre vechiul sânge de la Argeș și de la Craiova, despre noile telegrame în străinătate, despre românism și democrație ca baza politicii naționale – nici o vorbă!

Începând atât de rău afară din Cameră, d[omnul] Ionescu trebuia să progreseze în sânul Parlamentului.

Columna lui Traian, în suprema-i nepărtinire pentru toți și pentru toate, ca un adevărat organ al *școlii nedependinți*, nu se sfiește a da orișicui o lovitură pe față.

Cine nu iartă șovăirile unui Brătianu, va măguli cu atât mai puțin smintelile d[omnu]lui Ionescu.

Cel dentâi posedă încai o doză de trecut, pe când cellalt nu mai are nici măcar prezentul...

185

București, 8 / 20 iulie 1870

Ședințele Parlamentului nostru ajunse[1] tocmai pe la finea sesiunii a[u] degenerat într-un adevărat Congres, în care nu mai vorbeau reprezintanții cei franci și liberi ai unei națiuni, ci mai mult niște diplomați, suciți prin natură și timizi prin deprindere.

1. În text: „ajunseră" (*n. ed.*).

Rezbelul franco-prus[ian] îi făcuse să uite cu desăvârșire toate preocupațiunile interne, afară numai doară de câte o pișcătură personală, fără nici un folos pentru țară, certându-se doi-trei corifei, adversari prn egoism, dar deopotrivă învechiți în zile rele, deopotrivă goi de orice principiu, deopotrivă gata a se împăca pentru cea dentăi trebușoară comună, deopotrivă sterili în ogorul românismului.

Ș-apoi, cel puțin această politică din afară să fi fost sănătoasă, matură, demnă de corpul unei reprezentațiuni naționale!

Nicidecum.

Atât Guvernul, precum și capii diferitelor grupări și grupușoare disciplinate, s-au întrecut care de care a înota în puerilitate și a se îneca în confuziune.

D[omnul] Nicolau Ionescu a fost unica excepțiune: dumnealui merse până la seriozitatea batjocurei, cutezând cu o frunte de aramă a susține de la înălțimea tribunei, cum că națiunea română nu are nici măcar dreptul de a vorbi despre Europa, căci nimeni nu ne bagă în seamă, cu nimeni n-am tratat niciodată, nimeni nu se turbură de voința noastră, nimeni nu ne roagă pentru alianță, nimeni nu ne cunoaște!

Astfel a vorbit d[omnul] Ionescu. Ciudat!

Astfel a vorbit un deputat: și mai ciudat!

Astfel a vorbit un profesor de istoria română. Foarte ciudat!...

Ceilalți, fie miniștri sau aspiranți, fie guvernamentali sau opoziționiune, s-au mărginit precum am mai spus, – în strictul cerc de a glumi și de a se contrazice.

Toți au recunoscut, cu o duioasă armonie, că neutralitatea este singura posibilitate a României în fața uriașei lupte dintre cele două mari puteri.

Așa-i.

Însă o neutralitate dezarmată este o copilărie.

Belgia și Elveția, două state cam de aceeași forță cu România în privința materială, sunt de asemenea neutre, dar nu ca noi, ci cu tunul și cu baioneta la fruntarii.

Ce vom face, oare, dacă muscalul sau austriacul, unul în interesul Prusiei și cellalt în numele Franței, ar trece Prutul și Carpații, strivind platonica noastră neutralitate?

Putea-vom [h]azarda o umbră de rezistență?

Iacă o bagatelă, despre care nu și-a bătut capul, nici Cabinetul, nici Parlamentul, nici Dreapta, nici Stânga.

O neconsecință la mână...

Apoi, trâmbițând sus și tare neutralitate și iarăși neutralitate, înșiși patronii acestei sonore fraze s-au grăbit a striga în gura mare că *vor merge orișicând după drapelul Franței.*

A spus-o până și un ministru: fugosul d[omn] Carp.

Dar atunci unde-i pretinsa neutralitate?

A doua neconsecință la mână...

„Vom urma totdauna politica franceză", – este pentru români, ca și cum francezul ar zice: „voi urma totdauna politica italiană", iar italianul va spune: „vom urma totdauna politica spaniolă".

Politica franceză este bună pentru Franța.

Politica italiană este bună pentru Italia.

Politica spaniolă este bună pentru Spania.

Românilor le trebuie mai presus de toate: **politica românească.**

Franța, Italia și Spania sunt pentru noi surori de aceeași treaptă.

Când Italia s-ar lupta cu Franța, sau Franța ar combate pe Spania, ca ce [sic!] fel de *politică* am avea noi, oare?

Și totuși, aproape în toate complicațiunile continentale, aceste trei superbe ginți latine s-au arătat mai pururea mișcate de niște vederi diferite.

Chiar astăzi Spania nu se prea unește cu Franța și atitudinea Italiei rămâne deocamdată foarte dubioasă.

Deci „urmând totdauna politica franceză", noi am fi prea departe de „a urma totdauna *politica latină*".

Unde-i, dar, vocea sângelui?

Unde-i gintea?

A treia neconsecință la mână...

Cauza cea primordială a acestui trist haos în capetele cârmacilor noștri din Legislativă și Executivă este o lipsă absolută de orice educațiune românească.

Crescuți din leagăn într-o atmosferă străină, ei cred a face un gigantic pas înainte, când îndrăznesc a murmura cu un aer de satisfacțiune, că sunt mai mult gali decât teutoni.

De ce nu români mai întâi de toate?

O să ajungă și acolo.

Peste puțin...

Așadară, rolul cel verde al Ministeriului și al Parlamentului în impasul situațiunii actuale era de a declara pe față următoarele trei punturi:

1. Politica noastră este numai și numai românească.

2. Nefiind puși în joc, vom conserva cea mai perfectă neutralitate.

3. Pentru a putea respinge orice atentat din afară, suntem datori a avea pe picior, cel mult în două săptămâni, o forță defensivă de cincizeci [de] mii de oameni, afară de gardă și de miliție.

D[omnul] ministru de Rezbel râde.

Apoi de!

În comica poziţiune, în care l-au aşezat Camera şi colegii d[omniei] sale din Minister, aste îi mai rămâne de făcut...

Însă o neutralitate armată pe baza unei plitici româneşti nu este totul.

Parlamentul mai avea o datorie.

Constituţiunea noastră există ea sau nu?

Dacă nu există, atunci nu înţelegem, cum de a mai rămas dintr-însa tocmai ce avea de lepădat?

Dacă există, atunci afacerea d[omnu]lui Leopold Hohenzollern ne priveşte pe noi mai de aproape, decât pe Franţa, şi chiar pe Prusia.

După pactul nostru fundamental, dumnealui este astăzi moştenitorul prezumtiv al Tronului român, adecă ca [sic!] şi domn, dreptul admiţând faptul.

Ca principe român, dumnealui nu putea primi sub nici o formă propunerea unei coroane străine, fie ea spaniolă sau alta, fără o autorizare prealabilă din partea ţării.

Ei bine:

Cerut-a încuviinţarea României?

Dobândit-a suverana încuviinţare?

Conformatu-s-a prescripţiunii constituţionale?

Nu.

Călcând obligaţiunea, d[omnul] Leopold Hohenzollern a pierdut dreptul.

Era, dar, cea mai sacră prerogativă a Parlamentului nostru, răzbunând votul nesocotit al naţiunii române, de a constata în modul cel mai energic, în marginea deplinei legalităţi, că candidatura lui Prim a decăzut de la sceptrul marilor Ştefan şi Mircea.

Acesta ar fi surâsul lui Napoleon mai mult decât toate marafeturile de galomanie.

Era o **politică curat românească.**

Dumneavoastră n-aţi priceput-o...

186

[*O dare de seamă...*]

O dare de seamă mai dezvoltată despre ultimele şedinţe ale Adunării Deputaţilor, a cărora esenţă este rezumată în revista de mai sus, o vom publica în numărul viitor.

Astăzi numai câteva cuvinte.

În şedinţa din 3 iulie d[omnul] Tacu a cerut de la minister, în conformitate cu legile existente de a nu admite pe evrei la licitarea în arendă a averilor statului.

Moțiunea s-a primit cu 84 din 88 votanți.

În ședința din 4 iulie d[omnul] Fleva interpelează pe guvern asupra telegramei trămise în străinătate și prin care d[omnul] Iepureanu promite cu ostentațiune a apăra drepturile israeliților.

Lectorii noștri o cunosc din *Columna lui Traian*, căci celelalte ziare n-au reprodus-o nici până astăzi.

D[omnul] Iepureanu declară cu ironie, că va răspunde peste trei zile.

Cu alte cuvinte, când Camera nu va mai fi!

În ședința din 4 iulie d[omnii] Gheorghiu și Fleva somează pe minister de a preciza natura atitudinii sale în fața conflictului franco-prusac.

Incidentul grav a fost o manifestațiune pe față a bandelor guvernamentale, care au început din tribuna publică a chema pe deputați la ordine!!

Indignațiune în toată Camera.

D[omnul] Costaforu pretinde, că n-au fost bande, ci numai un singur om beat.

Avantajul de a avea pe un avocat la președinț[i]a Parlamentului!. . .

D[omnul] Ion Brătianu, vorbind despre o *politică românească*, citează mereu proverbe grecești, încât Camera exclamă; „Ortodoxie"!...

În această ședință, voind a fi mai Iepurean decât însuși Iepureanu, d[omnul] Nicolau Ionescu deplânge întreaga națiune română ca pe o turmă de mișei.

Înțelegem acum precauțiunea, pentru ce dumnealui încetase de mai -nainte de a fi român.

Tot ce-i mai rămâne, este de a face apoligia Alianței Israelite Universale.

Nu e departe.

Ședința din 5 iulie se petrece în cestiuni personale.

A fost frumos de a auzi pe d[omnul] Aristide Pascal sfâșiind fără milă pe d[omnul] Ion Brătianu, pe a cărui politică o numește *moscovită*.

Iacă-vă Coaliținea!

Ședința din 6 iulie e secretă.

D[omnul] ministru de Războ desfășoară mijloacele și neajunsurile armatei române.

Nici un rezultat.

La 7 iulie, Camera nu s-a putut completa.

La 8 - pleacă pe acasă...

187
București, 11 / 23 iulie 1870

Școala autoritară era în agonie.

Demascată în cosmopolitism, în supremația oportunității asupra principiului, în natura eminamente postulantă a corifeilor săi, în invidioasa mediocritate a conducătorilor, în tactica de a rădica nulitățile și de a sugruma spiritele cele superioare, în perfidia de a ucide pe ascuns prin calomnie, când nu poate răspunde pe față prin adevăr, în sistematica cochetărie cu jupânul, cu ciocoiul și cu străinul, – această vrednică moștenitoare a diplomației bizantine nu mai avea multe zile de trăit.

Națiunea întreagă își îndrepta cu nerăbdare duiosa privire către născânda *școală nedependinte,* întemeiată pe piedestalul de granit al unor dogme fără trafic: **Românism** și **Democrație.**

Redusă la ultimă extremitate, disciplina cea murindă își căuta o umbră de mântuire pe la d[omnul] Ion Ghica sau pe la d[omnul] Blaramberg: p[r]intre amicii maghiarului și p[r]intre amicii „bandelor bulgare".

România trămitea în Parlament peste treizeci de protestanți.

Papa trebuia să piară sub această vigoare a avântului, dacă nu primea reforma cu o oară înainte.

Vine însă d[omnul] Nicolau Ionescu și-l scapă, dezorganizând totdodată sacra legiune a nedependinților.

Autoritatea triumfă, mulțumită unui transfug.

De ce, însă, tocmai d[umnea]voastră îl goniți astăzi cu atâta urgie, după ce numai lui îi datorați, de nu victoria, încai o doză de reabilitare?

Cum de nu voiți a recunoaște, că unica-i vină este de a fi imitat într-un moment de amețeală, ceea ce înșivă ați comis cu o profundă premeditare în zece rânduri?

D[omnul] Ionescu se sărută cu d[omnul] Iepureanu; v-ați pupat cu d[omnul] Demetriu Ghica.

D[omnul] Ionescu se sărută cu d[omnul] Iepureanu; v-ați pupat cu d[omnul] Boerescu.

D[omnul] Ionescu se sărută cu d[omnul] Iepureanu; v-ați pupat cu d[omnul] Golescu-Arăpilă.

D[omnul] Ionescu se sărută cu d[omnul] Iepureanu; v-ați sărutat cu d[omnul] Kogălniceanu.

D[omnul] Ionescu se sărută cu d[omnul] Iepureanu; nu v-ați pupat, oare, cu dânsul, a doua zi după 11 Februarie?...

Așadară, chiar astăzi tribunul de la Roman e mai puțin rău decât d[umnea]voastră, deși este un criminal neiertat în fața *școalei nedependinți,* care singură nu s-a pupat niciodată cu

nimeni și singură are tot dreptul de a stigmatiza pactul din casa d[omnu]lui Iamandi, împreună cu orice alt concubinaj politic de această nepermisă specie.

Să analizăm acum cestiunea, arătând în câteva cuvinte ceea ce trebuie să facă *școala nedependinte* în Reprezentațiunea Națională și ceea ce ea n-a făcut, nu căci n-a voit să facă, ci pentru că a fost împiedicată de a face.

Grupul protestant intra în Cameră cu o intimă convicțiune de a fi numai el pur: fără pete coaliționiste, fără bube evreiești, fără miasme prusiene, fără samsarlâc.

Într-o asemenea situațiune, mandatarii nedependinți aveau denainte-le o riguroasă alternativă: sau de a purifica pe ceilalți, ori de a nu se amesteca cu dânșii.

Calea cea dentâi era posibilă numai doară în privința *școalei autoritare*, în care păcatul se perpetuă prin neromânească și agramata dictatură a celor doi-trei capi, iar nu prin însăși firea organică a totalității precum este, din contra, în diversele nuanțe boierești.

Foarte mulți dintre așa-numiții *roșii* sunt tot ce poate fi mai național și mai democratic, înregimentați altădată sub drapelul disciplinei, în lipsa unei școale mai bune, și setoși de a scutura mai curând jugul la prima apariție mai luminoasă.

Nedependinții din Parlament erau datori să le propună o programă pe care ar fi fost peste putință a o respinge.

Calea cealaltă era nu mai puțin corectă.

Combătând deopotrivă pe toți fără deosebire, fie Brătianu sau epureanu, fie Kogălniceanu sau Ion Ghica, grupul protestant din Cameră recuza astfel orice solidaritate cu erorile sau crimele trecutului, menținându-se în cea mai deplină puritate, ca un sâmbure nevătămat al prezentului și mai ales al viitorului.

Care ar fi fost consecința cea practică?

Dizolvarea Parlamentului, fie imediat de către Cabinetul actual, fie prin intermediul unui alt ministeriu orișicare, urmând apoi o nouă alegere, de unde am putea vedea răsărind, ca o superbă manifestațiune din partea Românismului și a Democrației, nu treizeci, ci șasezeci de nedependinți, tot unul și unul!

Iacă ceea ce trebuia să se facă.

Și de ce nu s-a făcut?

A fost la mijloc un *Ieremia-Pârcălabul!...*

Sunt acum trei secoli, în luna lui iunie 1574, un Domn român, demn de a fi succes marelui Ștefan și de a fi preces pe viteazul Mihai, rădicase pe țărmurii Dunării stindardul *nedependenței*.

Un șir de strălucite izbânde a semnalat mersul eroului.
Încă un pas – și Dacia renăștea din cenușă.
S-a dat ultima bătălie.
Dușmanul era gata să fugă.
Deodată, un regiment trece în partea păgânului.
Era *Ieremia-Pârcălabul.*
Demoralizarea coprinde armata română.
D[omnul] Nicolau Ionescu, părăsind tabăra și aruncându-se în brațele d[omnu]lui Iepureanu, a fost *Ieremia-Pârcălabul*...

*

Post-scriptum. Se asigură cum că d[omnul] Radu Mihai, reprezentantul colegiului I de Argeș, ar fi descoperit și citit într-un loc public o epistolă autentică, prin care se arată, într-un mod foarte scabros, rolul cel trist al d[omnu]lui Simeon Mihălescu și *alți câțiva deputați* **în concesiuea Strussberg...**

188

Societatea *Românismul*

D[omnu]lui Nicolae Teclu, președintele Comitetului Central din Viena pentru serbarea la mormântul lui Ștefan cel Mare

Domnule Președinte,

O Societate a cării țintă este tot ce concurge la *susținerea și înflorirea Românismului,* nu are nevoie de a vă spune cât de profund a fost în sânul său răsunetul la apelul d[umnea]v[oastră] pentru măreața serbare comemorativă la mormântul lui Ștefal cel Mare.

Acest entuziasm n-a fost însă fără un amestec de durere, văzând plângerea D[umnea]v[oastră] de puținul sprijin material pe care l-a aflat o idee atât de națională.

Și Societatea noastră încă nu s-ar putea făli până acum de o prea mare încurajare, scuzându însă o asemenea răceală din partea națiunii prin mulțimea preocupațiunilor de zi în aceste momente de criză.

Mic este, dar, obolul, pe care-l putem depune, trămițând acum, într-un grop, la aceeași adresă suma de *una sută* lei noi, după deciziunea Adunării Societății, din ședința-i generală de la 1 iulie corent, dar nu ne îndoim că celelalte societăți române de dincoace de Carpați, destul de numeroase și cu mult mai vechi decât a noastră, grăbindu-se a urma pre aceeași cale, contribuțiunea totală va deveni suficientă pentru completarea neajunsului de care vă plângeți.

189
Bucureşti, 15 / 27 iulie 1870

Mulţumim d[omnu]lui Radu Mihai pentru comunicarea unei copii după scrisoarea menţionată în post-scriptu[mu]l revistei precedinţi.

Dumnealui nu se înşeală, crezând că ne vom grăbi a o publica, deşi în cestiune nu este numai d[omnul] Simeon Michălescu, floarea fruntaşilor *şcoalei autoritare*, dar încă şi un alt deputat, anume d[omnul] Scafeşu pe care *Columna lui Traian*, îl număra până acum între *nedependenţi*.

În micul grup din care suntem mândri de a face parte, nu există *solidaritatea păcatelor*.

Am declarat deja şi nu încetăm de a mai repeţi, că vom fi totdauna cei dentăi a lovi cu vigoare pe oricine, *fie în joc chiar o legătură de douăzeci de ani,* dindată ce se va poticni pe cale principiului.

De ce nu ne imitează confraţii noştri din tabăra cea disciplinată?

De ce nu arborează la rândul lor sacrificiul persoanei pentru cultul adevărului?

De ce merg orbeşte, cu doctrina cârdăşiei până acolo, în întru şi în afară, încât nu se sfiesc a lăuda pe greci, atunci când Elada conspiră pe faţă contra fraţilor noştri din Macedonia, cărora le atribuie brigandajul de la Maraton, cerând de la toată Europa [ex]terminarea ginţii latine din Balcani, şi persisită, pe de altă parte, a tăcea despre buba cea internă a concesionarismului, oricât de strigătoare ar fi de mult notorietatea publică?

Pentru noi unii, nu există nici Ionescu, nici Scafeşu, nici Brătianu, nici Michălescu, ci numai şi numai **Românismul** şi **Democraţia!**

Scrisoarea pe care o datorăm d[omnu]lui Radu Mihai, complică într-o singură speculaţiune următoarele şapte individualităţi:

1. D[omnul] Scafeşu:
2. D[omnul] Simeon Michălescu;
3. D[omnul] Ghiculescu;
4. D[omnul] Broşteanu;
5. Consulul rus;
6. Un nu ştim care *Iordache;*
7. Cele două iniţiale: M. S.

Pe d[omnii] Ghiculescu şi Broşteanu îi lăsăm cu totul la o parte, fiind nişte personaje prea secundare, măcar că unul dintre dumnealor – după expresiunea documnetului – **„are în particular afecţia M. S."**

Între d[omnii] Scafeşu şi Simeon Michălescu, noi nu vedem

nici o altă diferință, afară numai doară că cel dentăi a fost mai *norocos,* deși ambii, dacă aserțiunea scrisorii nu va fi cumva dezmințită, alergară întocmai la aceeași țintă: **„pricepi, în față va fi gloria națională și pe sub mâna interesul nostru".**

Despre d[omnul] *Iordache* ar trebui să se mai cerceteze, cine anume poate fi acest semi-anonim, care însă, în realitate, are cerul de a fi cel mai bun dintre toți: *„e neglijent în această afacere".*

În sfârșit, mai rămân ceilalți doi: **M. S.** și **Consulul rus.**

Până acum, n-a venit în capul nimănui, că reprezintantul *Ortodoxiei* în România ar putea avea vreun rol direct sau indirect în Concesiunea Strussberg.

Grație scrisorii pe care ne-o împărtășește d[omnul] Radu Mihai, suntem, astăzi, mai luminați.

Dar ceea ce-i și mai grav este misteriosul **M. S.**

El, care *„dă epistole la Berlin."*

El, care *„ține mult la Broșteanu."*

El, care *„protege Societatea Scafeș."*

El care, *deși a fost promis lui S. Michălescu, în urmă n-a voit a-i mai da.*

El, în fine, care pare a fi mai proprietar al Concesiunii, decât însuși Strussberg...

Cine să fie?

Sărmană Românie!

Frumos te-ai mai căptușit!...

Să trecem mai bine la politica din afară...

190

D[omnu]lui Simeon Mihălescu

Domnule,

În epistola D[umnea]v[oastră] sunt amestecate la un loc niște lucruri total diferite.

Pe de o parte, dați o *categorică dezmințire,* precum o numiți însivă, fără ca să știți încă despre ce este vorba,

O declarațiune atât de pozitivă o puteți face numai doară astăzi, deja în urma publicării scrisorii d[omnu]lui Ghiculescu.

Mă aștept, dară, că acum vă veți grăbi a arăta în fața lumii una din două: ori că n-ați solicitat nici o întreprindere în Concesiunea Strussberg, ca d[omnul] Scafeș et Compania, cu acea numai deosebire că dumnealor au fost mai fericiți; ori că ați solicitat-o dar aceasta nu vi se pare a fi un *rol trist* pentru un român, un deputat, un amic al d[omnu]lui Ion Brătianu, ci o simplă și nevinovată călătorie pe la Palat după un răvășel la Berlin.

Vă pun, Domnul meu, în această dilemă.

D[umnea]v[oastră] însă nu v-ați mărginit în așa-numita *categorică dezmințire.*

Ați mai socotit de cuviință a-mi aduce aminte, în treacăt, că aș fi fost eu unul dintre acei deputați, cărora li se datorește votarea Concesiunii-Strussberg, pe când D[umnea]v[oastră] din contra: „nu aveți nici o înclinare către dânsa, și nici o solidaritate cu ea", fiindcă – ați uitat s-o mai adăugați – pe la 1868 nu erați mandatar în Cameră, ci *Director General la Ministerul de Interne.*

Vă mulțumesc, domnul meu, de a-mi oferi motivul unei explicațiuni.

În adevăr, am votat **și eu** Concesiunea Strussberg.

Am votat fără *Ambron,* fără feluritele *acte suplimentare,* fără *hatâr,* fără toate celelalte acte de compromitere, dar totuși am votat.

Am votat nu dintr-o oarbă simpatie către un ministeriu, pe care tot atunci am știut a-l combate fără cruțare pentru beilic, pentru sistema prusiană în armată, pentru lipsa școalilor sătești și pentru coaliținea cu d[omnul] Demitriu Ghica; dară, totuși, am votat.

Am votat fără egoistica perspectivă de a împărți mai în urmă, în calitate de subconcesionar, printr-o înaltă favoare, grăsuțele beneficii ale lădiței celei cu două chei; dar totuși am votat.

Am votat și nu recurg cu măiestrie la vreo *categorică dezmințire.*

Am votat și nu mă descarc asupra altora, fie jos sau sus, precum a făcut-o oarecine într-o adunare publică.

Am votat printr-o eroare, printr-o zăpăcire, printr-o bună-credință, care este curat a mea proprie, și pe care *Columna lui Traian* va fi cea dentăi a o dezaproba, zicând cu o perfectă imparțialitate: „rău a făcut Hăsdeu de a primi Concesiunea Strussberg."

Ceea ce, însă, rămâne constant, este că, precum am votat-o, tot astfel aș fi respins-o: **fără cel mai mic interes personal, în prezinte sau în viitor, pentru mine sau pentru amici.**

Vă rog acum, Domnul meu, a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni!

191

București, 18 / 30 iulie 1870

3 August bate la ușă și 11 Februarie nu e departe, succedându-se unul după altul, ca Soarele și Luna din balada poporară, cu acea numai diferință că în loc de căldură și de

lumină, ele nu ne aduc, din nefericire, decât numai răceală și întunerec.

În ajunul primei ediții a lui 3 August, vodă-Cuza plecase la băi, lăsând țara în părintească oblăduire a d[omnu]lui general Florescu.

O telegramă din Brașov, publicată în numărul 30 al ziarului vienez *Der Osten,* zice că M[ăria] S[a] Carol I este așteptat la Zaizon, unde își va face în depărtare și-n siguranță o cură personală, pe când d[omnul] Iepureanu, vechi amic politic și coleg ministerial al învingătorului de la Costangalia, va căuta să vindece România de boala opoziției după sistema doctorului Sangrado.

Cât privește capacitatea administrativă a d[omnu]lui Manolache Costache *de a lua sânge,* probele au fost prea dese și unele chiar de tot proaspete, pentru ca până și un Toma Necredinciosul să-și mai poată permite cea mai slabă umbră de îndoială.

Noi nu afirmăm nemic, fiind deprinși a nu vorbi niciodată cu ușurință și mai ales cu patimă, dar nu ne putem stăpâni de a nu constata cu o deplină durere, că cel puțin elementele unui 3 August sunt deja adunate, deși am dori din tot sufletul ca teribila grămadă de materialuri să rămână numai o înșelătoare aparență.

Întâmplându-se însă ceea ce s-a mai întâmplat, atunci, o copie revăzută și adăugată a lui 11 Februarie, iarăși printr-o bastardă asociațiune a *școalei autoritare* cu puișorii Regulamentului Organic sub auspiciile vreunui cabinet străin, va deveni o fatală consecință a politicii de oportunitate.

România sughiță după scăpare.

Așa este.

Dar văzutu-s-a vreodată, ca cel [sic!] înveninat să ceară antidotul tocmai de la monstrul ce-l otrăvise?

Nu este, oare, lucrul cel mai firesc de a crede mai degrabă că va căpăta de la dânsul, sub perfida etichetă de remediu, drojdiile unui venin și ma atroce?

Cine a ucis o natură românească printr-un medicament nemțesc, nu mai are decât să-l înlocuiască printr-un drog israelit[1]: din rău în mai rău!

În 1866, neamul lui Traian de la Dunăre a simțit până-n baierele inimii sinistrul rezultat al unei coaliții, care a mers cu obscenitatea până a minți în fața lumii întregi, cum că simbolul unității germane *este de viță latină.*

De ce oare nu ne veți spune mâni sau poimâni că un Crémieux sau un Montefiori se trag d-a dreptul din sămânța lui Romul?...

1. În text: „printr-o droagă israclită" (n. ed.).

Marele partid de acțiune *purificat* a fost și este unicul pas către mântuirea nenorocitei Românii, a cărei agonie se datorește marelui partid de acțiune *pângărit.*

De cinci luni de zile, *Columna lui Traian* repetă întruna: „lepădați-vă de slugarnica disciplină, renunțați la antecamerele ciocoiești, astupați urechile voastre la șoaptele consulare, respingeți pe visătorii de funcțiuni și de contracte, formulați un catechism național, mergeți totdauna pe calea cea dreaptă și, apoi, grupându-ne cu toții împreună, spălați de orice cârdășie cu păcatele trecutului, de vom lucra ceva, va ieși încai o operă curat românească."

Ți-ai găsit!

Dumnealor fără boieri?

Dumnealor fără postulanți?

Dumnealor fără chilipirgii?

Dumnealor fără ortodoxie?

Dumnealor fără greci și bulgari?

Dumnealor fără facultatea de a tergiversa cu principiile după morboasa fantezie a doi-trei?...

Timpul nu este încă pierdut.

Inspirațiunile cele mai sublime sunt fetele unui singur moment.

Națiunea română ar serba în curs de secoli jubileul unirii tuturor nuanțelor deocamdată răzlețite ale marelui partid de acțiune!

„Luminează-te și vei fi!
Voiește și vei putea!"...

*

Ziarul *Țara* publică, în fruntea numărul său de astăzi, următoarea clasică confesiune:

„Neputând încasa, cu toate reclamațiunile noastre, o mare parte din abonamentele noastre din provincie și găsindu-ne, din această cauză mai ales, în fața unor deficite considerabile, suntem siliți **a suspenda deocamdată ediținea română a foii noastre,** până în ziua unde, mulțumită unei mai mari înlesniri a comunicațiunilor(?) și a spiritului de asociațiune(?) în ceea ce privește nuvelele și anunțurile, condițiunile ziarismului vor deveni și la noi mai puțin oneroase și avide(?) pentru acei mai ales care voiesc chiar și când(?) a rămânea rigizi în principiile lor și a se emancipa de tutelea partidelor existente(?)..."

Așadară, ziarul *Țara* va apare de acum înainte numai într-o limbă străină, fiindcă n-a putut afla nici un concurs **din partea românilor!...**

Cu câteva zile în urmă el admira pe oricine pentru a fi adresat Consulului francez o epistolă:

„În care îi zice, că **român de naștere, francez de inimă** etc."

Vrea să zică, d[umnea]v[oastră] nu aveți **o inimă românească?**

Apoi, cum dară, să vă susțină o națiune, cu care sunteți legați d-abia și d-abia prin materialul nud *al locului de naștere.*

Oare nu tot așa s-ar putea făli israeliții, țiganii sau lipovenii, pe care [h]azardul i-a făcut să se reproducă într-un mod brutal pe pământul Daciei?

Dacă ziarul *Țara* mai ieșea încă românește, l-am vedea peste puțin înzestrându-ne cu vreo nouă monstruozitate și mai superbă: *„Român prin naștere, francez prin inimă, prusian prin minte, muscal prin brațe, grec prin picioare, și [h]otentot prin limbă!!!*

Ultimul act al unui organ atât de universal a fost o epistolă de scumpă **confraternitate** către ziarul *Românul*, pe care acesta s-a grăbit de a o publica **cu fericire.**

Apoi de!...

192
Cestiunea Mihălescu

Epistola de mai sus[1] este mai puțin o operă individuală a d[omnu]lui Mihălescu, decât o credincioasă oglindă a asociațiunii intregi, din care dumnealui se pare a fi unul dintre membrii cei mai distinși.

O tactică stereotipă a *școalei autoritare* cere de a nu răspunde niciodată la cestiune, preferind mai bine a ataca cu dibăcie pe acela ce întreabă.

Astfel, în ambele sale scrisori, d[omnul] Mihălescu se silește mereu a răsuci lucrul într-un așa mod, încât să fie pururea în joc nu dumnealui și nici măcar Strussberg, ci numai și numai personalitatea d[omnu]lui Hăsdeu.

Dacă o doză de maliție este nedispensabilă chiar atunci când scrie un bărbat de greutatea d[omnu]lui Mihălescu, apoi închipuiți-vă, dară, cu cât trebuie să crească și mai mult, rădicându-se la niște dimensiuni colosale, când șoapta ia locul scrisului și când iese din gura vreuneia din acele mărunțele insecte de cafenea, atât de numeroase în unele cete politice!

D[omnul] Mihălescu nu se sfiește a pune *Columna lui Traian* pe aceeași linie cu *Pressa,* întocmai precum mai dăunăzi unul din organele de aceeași culoare nu se rușina a zugrăvi pe d[omnul] Hăsdeu primind o pungă de la d[omnul] Iepureanu!

Cum de nu vede d[omnul] Mihălescu că o apropiere cu *Pressa* este permisă numai doară acelora care s-au apropiat deja în atâtea rânduri de d[omnii] Kogălniceanu, Boerescu, Ion Ghica,

1. Reprodusă în note (*n. ed.*).

Beizadea-Mitică, Lascar Catargu, Mavrogheni etc., etc., etc., recurgând cu ostentațiune la tot felul de mijloace, scuzate pentru dânșii, prin nepotolita sete de a ajunge la putere?

Cum de nu vede d[omnul] Mihălescu că *Pressa* nu are a face cu un ziar care respinge cu desăvârșire orice specie de coalițiune, combătând deopotrivă pe toți aceia a căror șubredă viață se mănține cu vai și cu chiu unicamente prin sistematicele lor căsătorii cu un nămol de elemente eterogene?

Cum de nu vede d[omnul] Mihălescu, că, pe pogorâșul *Pressei,* care este foaia cea mai dinastică în România, se pot aluneca numai acei deprinși de a urca mereu scările Palatului, cu treabă sau fără treabă, ei înșii sau uneletele lor, pentru a căpăta ceva în prezent sau cel puțin vro rază de speranță în viitor, pe când micul grup de la *Columna lui Traian* nu s-a întâlnit și nu se va întâlni în vecii vecilor cu d[omnul] Mareșal al Curții?...

O altă trăsătură caracteristică a taberei în care adversarul nostru ocupă unul din locurile cele mai eminente, este faimoasa doctrină de *nefa[i]libilitate.*

Și în această privință d[omnul] Mihălescu ne apare în corespondența d[omniei] sale ca un adevărat microcosm al macrocosmului.

Dumnealui pretinde că nu poate greși, căci o greșeală este: „sau o nerozie, sau o rea-credință". Consecinte în toate, dumnealui „nu combate astăzi ceea ce a susținut ieri".

Popa Piu IX este mai puțin nefa[i]libil!...

Nefiind nici orator și nici scriitor, d[omnul] Mihălescu se pare a fi nevulnerabil, când afirmă „credința domniei sale", pe care foarte rar avusese ocaziunea de a o manifesta în publicitate.

Dumnealui, însă, din fericire, este din acea *școală autoritară* în care toți răspund pentru unul și unul pentru toți, sau precum însuși se exprimă: „sum solidar cu faptele amicilor mei politici".

Dacă n-ați greșit în 1866, de ce vă plângeți astăzi contra regimului?

Dacă v-ați purtat bine în 1868, de ce sfâșiați acum pe d[omnul] Demetriu Ghica cu compania?

Dacă sunteți atât de conse[cve]nți[1], nu aveți dreptul de a vă certa vreodată nici chiar cu d[omnul] Iepureanu, cu care ați fraternizat cu patru ani în urmă, întocmai precum fraternizați actualmente cu d[omnul] Blaramberg!

O ciudată *nefa[i]libilitate* pentru recunoașterea căreia mai lipsește numai un congres de tot ce este mai tâmpit prin *disciplină!*

Arătați d[omnu]lui Hăsdeu, care n-a făcut niciodată o politică

1. În text: „consecinți" (*n. ed.*).

platonică, ci *a scris* și *a vorbit,* adică s–a arătat orișicând pe față, unde anume a ținut dumnealui, fie măcar indirect, cu evreii, cu ciocoii și cu străinii?

Și totuși în cestiunile secundare a putut să greșească foarte des, neavând nici un brevet de nefa[i]libilitate, pe când d[umnea]v[oastră] vi–l dați înșivă, deși v–ați contrazis la tot pasul în dogmele cele mai fundamentale!!

În 1868, ca scriitor și ca deputat, d[omnul] Hăsdeu a fost cu d[umnea]voastră pe cât timp ați avut un scurt interval calculat de ostilitate contra evreilor, contra ciocoilor și contra străinilor, deși atunci încă v–a înfruntat pentru sistema prusiană în armată, pentru beilic și pentru lipsa școalelor sătești, despărțindu–se apoi cu totul în fața necalificabilei alianțe cu d[omnii] Kogălniceanu, Boerescu, Beizadea Mitică etc.

Chiar astăzi *Columna lui Traian* vă repetă necontenit: faceți o programă curat românească, scuturați jugul celor doi–trei *antreprenori de turmă,* curățați–vă de mulțimea postulanților și a contracgiilor, arborați principiul în loc de oportunitate, și apoi să mergem cu toții împreună!...

Dacă nu voiți, cine–i de vină?...

Am descusut până aci, în corespondența d[omnu]lui Mihălescu stofa întregii *școale autoritare:* detractarea celor nesupuși și monopolul de nefa[i]libilitate.

La ceea ce–l privește mai de aproape, dumnealui nu răspunde.

A declara pur și simplu în două cuvinte cum că n–a solicitat nemic de la Palat este o manieră prea expeditivă de a distruge aserțiunea cea *foarte categorică* a d[omnu]lui Ghiculescu, pe care în zădar ni–l aruncă nouă în spinare, numindu–l *nedependinte,* pe când acest personaj, chiar în calitatea–i de bulgar, a fost totdauna proprietatea cea mai necontestată a *școalei autoritare,* azil favorit al tuturor ortodocșilor de la Sișov și de la Atena!

D[omnul] Mihălescu zice că d[omnul] Ghiculescu *a vrut* să–l compromită.

Dar scrisoarea către d[omnul] Scafeș era ea menită a fi scoasă la lumină?

Ș–apoi autorul ei nu se sinucide, oare, pe sine însuși, mai nainte de a lovi pe oricine altul?

Nu așa lucrează cineva pentru a compromite pe un inamic, chiar când acesta ar fi o somitate!

Este o glumă.

D[omnul] Mihălescu se apără astfel încât i se poate întoarce cu tot dreptul propria–i exclamare: „Pretențiunea este atât de absurdă, că nu merită nici o combatere".

Conchidem, dară, că epistola d[omnu]lui Ghiculescu a rămas

până aci neclintită în picioare, cu toate pretinsele răspunsuri ale d[omnu]lui Mihălescu, care se leagă din senin, pe câte două columne de individualitatea cea neutră a d[omnu]lui Hăsdeu în loc de a cere seamă de la denunțător: **„M.S. i-a fost promis, dar în urmă nu i-a dat".**

Încă o dată, scumpul meu domn, aveți a face cu d[omnul] Ghiculescu, iar nicidecum cu d[omnul] Hăsdeu, a căruia singură culpă este de a fi publicat un document descoperit de către d[omnul] Radu Mihai...

193

București, 22 iulie / 3 [august] 1870

Sunt trei cestiuni foarte grave, din diferite punturi de vedere, diferite, despre care noi toțuși am fost reținuți de a vorbi măcar în treacăt, observând strictamente regula de a nu [h]azarda niciodată nemic cu ușurință, fără a poseda de mai nainte certitudinea aserțiunii noastre.

Columna lui Traian n-a fost dezmințită și nu va fi.

Acele trei cestiuni de prima ordine sunt:

1. Spionajul prusian în Franța, investit cu masca pașapoartelor române.

2. Nota ziarului francez semi-oficial *Le Constitutionnel* în favoarea actualei stări de lucruri în România.

3. Bancruta cea frauduloasă a evreului Leiba-Cahana.

Colegul nostru din Paris, a cărei *Revistă Exterioară* o publicăm mai la vale, ne permite a ne pronunța astăzi în deplina cunoștință de cauză asupra celor două dentâi.

El zice curat și limpede:

„Din *știrile pozitive* ce avem, mai mulți spioni prusieni au fost prinși cu pașapoarte **semnate de d[omnul] Strat".**

Așadară, numele cel sacru al cetățeniei române, pe care o primiseră cu atâta mândrie un Gladstonne, un Vegezzi-Ruscalla, un Edgar Quinet, și chiar d[omnul] Antoniu Hohenzollern, a fost profanat de astă-dată pentru a acoperi cu purul său prestigiu, cea mai vilă meserie a unor nerușinate iscoade de la Marea Baltică!

Înțelegem foarte bine că ministeriul nostru, prin niște frumoase lingușiri pe lângă Curtea de la Tuilleri, să fi reușit a face treaba mușama; dar ceea ce nu putem pricepe, este persistența faimosului curier al casei de Düsseldorf de a mai sta cu orice preț în fruntea Agenției Române de pe malurile Secuanei!

Regimului din București nu-i ajunge, pe semne de a înmulți cetatea națională prin vro câțiva păcătoși de pe la Berlin ci-i mai trebuie încă pe d-asupra, ca toată Dacia să fie reprezintată în Occident printr-o *gazdă de mușarzi!*...

Redactorul parizian al *Columnei lui Traian*, mai explică, pe de altă parte, misterul pasajului celui măgulitor din organul intim al lui Bonaparte.

Mai întâi, iacă–l întreg, aşa precum îl traduce *Monitorul Oficial*:

„Mai multe ziare s–au exprimat în zilele trecute *într–un mod cu totul neexact* asupra atitudinii ce Principele Carol al României şi reprezentantul său la Paris, d[omnul] Strat, ar fi luat în evenimentele, care au adus pe principele Leopold să renunţe la coroana Spaniei.

Spre a rectifica nişte asemenea impresiuni cronate, ne credem în poziţiunea de a zice că guvernul imperial vede în Principele Carol un principe *amic al Franţei* şi în guvernul, care dirige actualmente afacerile române, un guvern care are drept la simpatiile sale.

D[omnul] Mellinet, agentul şi consulul general al nostru în România, care se afla în concediu, şi care a plecat spre a se re–nturna la postul său, nu va lăsa în această privinţă nici o îndoială principelui Carol şi consilierilor săi, a căror politică înţeleaptă este asigurată că va avea aprobarea şi încurajările Franţei pe cât timp nu se va depărta *din calea ce a urmat până acuma.*

Limbajul, ce d[omnul] Mellinet nu va lipsi de a ţine în România, va putea face să mediteze pe agitatorii şi ambiţioşii, care de prea mult timp turbură ordinea în această ţară..."

Citiţi acum *Revista exterioară* de mai jos şi o să vedeţi în ce chip perfid s–a obţinut acest curios atestat de bună purtare!...

În fine, trecând la o sferă mai modestă în aparinţă, dar nu mai puţin importantă prin efectul său economic asupra ţării, reproducem în numărul de faţă artic[o]lul ziarului *Dreptatea* despre onestitatea israelită.

Ceea ce–i mai cu seamă remarcabil, este tovărăşia cea bănuită a primului–ministru Costache–Manolache–Iepureanu cu mofluzul evreiesc, lucrând amândoi în cea mai perfectă solidaritate la fraudarea legii!

Dacă–l întrece cineva în astă privinţă, apoi este numai doară consulul austriac din Iaşi, cellalt complice al criminalului jupân, formând câteşitrei la un loc un admirabil birou de înşelătorie!

Consecinţele acestei catastrofe financiare sunt imense, reducând la sapă de lemn o mulţime de cetăţeni şi consumând ruina creditului nostru tocmai într–un moment de criză. Dar nu este nici un rău în lume fără un amalgam de bine.

Românii vor şti, de acum înainte, de a nu mai încredinţa cu dragoste capitalurile lor în mânile veneticilor de tot felul, în loc de a le depune la visterie, de unde nimenea n–a pierdut încă nici o lescaie şi unde li se oferă, fără nici o bătaie de cap, o dobândă întreită de cum este aceea ce o pot căpăta prin cerşetorie de la speculanţii de prin Palestina...

194
Bucureşti, 29 iulie / 10 [august] 1870

Orice localitate în lume reprezintă o idee.

Românul a observat-o, cu mult înainte de părinţii filosofiei istoriei, prevenind în astă privinţă pe un Vico, pe un Herder, pe un Ritter.

Aproape fiecare district, fiecare urbe, fiecare cătun se bucură în enciclopedia poporului nostru de o icoană proverbială, zugrăvind în două-trei cuvinte cuprinsul unui volum.

Astfel, locuitorii vechii capitale a Munteniei, în care spiritul de conversaţiune s-a fost dezvoltat prin secolarul contact cu tot ce era mai de frunte în România, încât întunecau prin limbuţia lor pe bieţii provinciali, au căpătat epitetul de: *gură de Târgovişte.*

Astfel, Hârlăul, o mică comună de pescari şi de pădurari, unde principii Moldovei veneau din când în când a petrece, vânând zimbri şi căprioare, avea o aparinţă sălbatică în comparaţiune cu spledida boierime de la curtea domnească, dobândind, prin efectul contrastului, botezul de: *nătărău de la Hârlău.*

Astfel, marele nostru port dunărean, la care abordau în Evul Mediu corăbiile din Ratisbona, din Genova şi chiar din Barcelona, a dat naştere zicătoarei: *cu întrebarea nemereşti Brăila.*

Astfel, în fine, în epocile cele întuncoase ale istoriei noastre naţionale, când rareori invaziunile tătare, ungureşti şi slavice se poticneau undeva de un pun[c]t izolat de rezistenţă pe câmpia cea lucie a Istrului, bărbăţia unui antic orăşel de peste Milcov a produs vorba: *şi-a găsit Bacăul!*

Au trecut zile, ani şi veacuri, fără să se fi şters până astăzi aceste viguroase portrete, schiţate după natură de mâna naţiunii române întregi.

Bacăul, mai cu seamă, ţine mult a nu-şi pierde străbuna-i reputaţiune.

Alegătorii d[omnu]lui Iancu Negură posedă o modestă foiţă, intitulată *Comuna.*

Iacă ce ne spune ea în numărul său de la 19 iulie:

„Zgomotul armelor, ce turbură continentul, n-a deşteptat încă naţiunea română din somnul desperărei. Ea reposează, cu o falsă încredere, pe siguranţa vorbelor de neutralitate *a unui ministru, falit de orice credinţă politică.* Ameninţaţi din toate părţile, noi nu putem opune pentru respectul drepturilor şi al teritoriului nostru, decât neputinţa, la care ne-a redus *politica destructivă şi demoralizatoare a faţiunilor desnaturate;* şi neutralitatea noastră este cu atât mai periclitată, cu cât *în capul Statului se află un prinţ german, rezultat al politicii, care a adus rezbelul dintre Franţa şi Prusia, şi depopularizat de toate faţiunile, ce au exploatat autoritatea guvernământului său.* Armata, dezorganizată şi descurajată, finanţele ruinate şi creditul ţării epuizat pe pieţele Europei, iată zestrea care

ne-au lăsat-o *scelerații, ce s-au strecurat pe la putere.* Factori de împrumuturi și de concesiuni, cele două partide, care se luptă pentru putere, au adus țara la pieire prin trădările și infamiile lor. *Întemeierea Dinastiei este drapelul politic, sub care se grămădesc acești mizerabili luptători; pentru întemeierea Dinastiei s-a trădat direcțiunea afacerilor politice ale țării în mânile prusacilor; pentru întemeierea Dinastiei s-a făcut împrumutul Openheim; pentru întemeierea Dinastiei s-a vândut țara lui Strussberg și comapania; pentru întemeierea Dinastiei s-a falsificat reprezentațiunea națională de atâtea ori;* și cu toate acestea, după informațiunile ce ne vin din București, *căpitanii dinastici ai ambelor bande politice voiesc răsturnarea adoratului lor idol.* **Roșii în favoarea d[omnu]lui Nicolae Bibescu și adversarii lor sub firma Prințului Cuza.** Noi credem că de astă dată surprinzătorii vor plăti cu capul, chiar când ar izbuti a pune mâna pe guvern, și că țara întreagă va rezista sau îi va sfărâma. **Cât despre prințul Carol, credem că, apreciind gravitatea circumstanțelor, nu va zăbovi a depune puterea în mânile reprezentațiunii naționale, spre a scuti țara de dificultățile ce-i aduce prezența M[ăriei] Sale pe Tronul României, căci pericolul M[ăriei] Sale va fi cu atât mai mare, cu cât succesul armatelor prusiene va [fi] mai strălucit".**

Noi reproducem acest energic pasaj, nu pentru altceva, decât ca o palpabilă probă despre profetica prevedere a *nedependinților* din Bacău, căci anunțaseră cu o săptămână înainte: „strălucitul succes al armelor prusiene".

Și totuși, nu este nici un român care să nu resimță cea mai profundă durere în fața evenimentelor de la Rin, deși se poate afirma cu tot dreptul, că nu Franța a suferit bătaia, ci numai și numai Bonaparte.

Dați fraților noștri din Gallia dublul drapel al libertății și al latinității, încât să fie siguri, că nu se luptă pentru întărirea despotismului în întru și a austro-evreismului în afară, și atunci toți Bismarkii și toți Moltkii după fața globului pământesc, mai căptușiți la nevoie cu perspectiva Gortschakovilor, nu vor fi în stare a susține o singură clipă sunetul *Marseillesei!...*

Deocamdată victoria Brandemburgului ne sfâșie inima.

Ziarul *Românul* are cea mai deplină dreptate de a zice:

„Stindardul Prusiei însemnează pentru toți, în genere, **feudalismul, inicitatea din Danemarca, uciderea libertății în Germania,** și pentru noi în parte, **sau germanizarea, sau nimicirea națiunii române".**

Așa este și de trei ori așa.

Numai un lucru ne surprinde.

Cum de nu le-ați știut toate acestea în 1866?

Feudalismul prusian nu exista el atunci?

Inicitatea în Danemarca nu era ea comisă?

Uciderea libertății în Germania nu gâfâia încă fierbinte?

Germanizarea sau nimicirea naționalității române, oare nu

este o consecință fatală a politicii voastre de oportunitate, demascată, *cu cinci ani mai nainte* de către *prorocul* Bărnuțiu?

Dec! În 1866, Hohenzollernii erau **de viță latină!!!**

*

P. S. Mai dăunăzi poliția bucureșteană a fost poprit o manifestare în onoarea Franței.

De vro câteva zile, toți șvabii din Capitală, de sus și până jos, serbează în modul cel mai solemn, în diferite grădini publice victoria patronului de la Berlin...

De ce taci, domnule Agă?...

195

București, 29 iulie / 10 [august] 1870

În fața cumplitului duel dintre cei doi uriași ai lumii politice moderne, prima sarcină a adevăratului publicist este de a căuta posibilitatea unui deznodământ.

Oricine ar fi fost învingător până astăzi sau oricine ar putea deveni de aci încolo, ambele forțe beligerinți sunt convinse că nici una din ele, fie cât de mare perspectiva sacrificiului, nu va îndura cea mai slabă umbră de umilință.

În acest mod, unica soluțiune admisibilă este de a împăca gloria Franței cu gloria Prussiei pentru gloria Europei întregi.

Noi credem că ar fi cu putință.

Dar cum?

Pe socoteala Austriei.

Machiavelismul [h]absburgic, al cărui secular atmosferă este de a înșela pe toți, în dreapta și-n stânga, în întru și-n afară – mănținând printr-o capdoperă de ingratitudine monstruosul amestec de o mulțime de naționalități, turtite într-o îngustă cutie, – trebuie să răscumpere odată pentru totdauna nenumăratele păcate ale trecutului și ale prezentului.

Prussia pândește de mult pe Austria.

Franța a început s-o cunoască.

Istoria așteaptă cu nerăbdare de a vedea ștearsă cu o oară înainte, din cartea vieții una din principalele cauze ale suferințelor umanității.

Cu acest preț, deopotrivă glorios pentru ambii adversari, oricare să fi fost rezultatul izolat al unor bătălii parțiale, lupta franco-prussiană s-ar eterniza ca cea mai sublimă binefacere în analele universului.

Bismarck vizează provinciile germane ale Austriei.

Franța, conservându-se intactă în propriul său teritoriu, ar câștiga o imensă influință în Orient, reconstituind pe țărmii Dunării

puternicul regat latin al Daciei, căruia să i se întoarcă Transilvania, Bucovina și partea cea răpită a Banatului Craiovei.

Susceptibilitate Rusiei s-ar liniști prin cesiunea Galiției, al cărei element rutean o reclamă el însuși pe baza principiului naționalităților.

Serbia ar redobândi totalitatea posesiunilor neamului iliric.

Pe lângă Dacia și Iliria, am mai aplauda renașterea nedependinței în Ungaria și-n Boemia, patru mari regate, scutite atunci de orice motiv de ceartă, încât să poată încinge o formidabilă horă de rezistință contra pan-germanismului și contra pan-slavismului, egalmente amenințătoare pentru fiecare din ele.

În fine, Italia capătă Tirolul.

Cestiunea Turciei ar rămâne cu totul la o parte...

Prefaceți în acest simț carta continentului, realizând în toată puterea cuvântului vechiul precept: „suum cuique tribuere", ș-o să dispară pentru veacuri, afară de câteva bagatele, orice pretext de zânzanie între cele trei gigantice vițe rivale: latină, slavică, și teutonică.

Moartea Austriei surâde în același grad lui Bonaparte și lui Hohenzollern.

Moartea Austriei convine nu mai puțin Muscalului.

Moartea Austriei nu atinge Imperiul Otoman, iar, prin urmare, nici pe Anglia.

Moartea Austriei este mărirea Italiei.

Moartea Austriei re-nviază, printr-o singură suflare, România, Serbia, Ungaria și Boemia.

Moartea Austriei este pacea Europei...

Știm foarte bine că modesta voce a unei foițe române nu va străbate niciodată în înaltele cercuri diplomatice; dar suntem mulțumiți de a ne fi făcut încai datoria pentru arhivarul viitorului...

Veniet tempus...

196

București, 19 / 30 august 1870

Opt zile am fost azvârlit în grosul din Văcărești.

Nu voi descri aci modul ilegal cu care mi s-a oferit temnița printr-un simplu *mandat de aducere;* barbarele piedici ca nu cumva să-mi pot revedea nici măcar speriata familie, din sânul căreia mă răpise un funebru cortegiu de poliție; însemnatele daune materiale din cauza întrerumperii ziarului, etc., etc., etc.

Procesul instrucțiunii arată clar și limpede, cum că singurul motiv al închiderii mele au fost dorința superioară de a desființa prin mijloace indirecte *Columna lui Traian* sau, cel puțin, de a

o abate pe nesimțite din calea cea dreaptă prin șicane și prin intimidare.

D[omnul] Lahovary a uitat că o pușcărie pentru un om politic, demn de a purta acest nume, este întocmai ca o rană pentru un bun ostaș, o onoare mai mult și o nouă încurajare.

Ceea ce m-a surprins, însă, a fost de a mă vedea înfășurat deodată în același giulgiu cu *școala autoritară,* de care m-ar putea apropia numai doară sincera adoptare din parte-i a unei **programe de principii** în loc de **porunca duumvirală,** ce o duce fatalmente până astăzi.

Ceea ce m-a uimit, nu mai puțin, este că *nici un avocat,* fie cât de guraliv în întruniri publice și-n cafenele, n-a îndurat în companie soarta nenorociților cetățeni, târâți chiar din senin p[r]intre baionetele dorobanților.

În fine, ceea ce ne minunează și mai mult, este că *boierii din coalițiune* s-au strecurat toți până la unul ca prin urechea acului...

Constatând acestea, trecem la analiza comediei din Ploiești, de care știuse a profita cu atâta dibăcie d[omnul] Iepureanu spre a revărsa foc și urgie peste toată suflarea neguvernamentală, cu unica miraculoasă excepțiune a *avocaților* și a *boierilor.*

Se zice că într-o dimineață, d[omnul] Candiano-Popescu ar fi rădicat în Ploiești stindardul revoltei, proclamând detronarea lui Carol I și inaugurarea unui regim republican sub președinț[i]a d[omnu]lui Nicolau Golescu.

Mai pe scurt, un individ dintr-un târgușor pune la cale după fantezie [destinul întregii națiuni latine][1] din Orient, de la Sculeni până la Cerneț, de la Chilia până la Turnu-Roșu, de la Carpați până la Dunăre.

Un român poate fi dinastic sau antidinastic; dar nu este permis nici unui român de a aproba o tentativă, pe baza căreia un pumn de oameni, dintr-un colțișor al țării și-ar aroga dreptul de a impune la cinci milioane o voință izolată.

Noi am stigmatizat totdauna așa-numita revoluțiune de la 11 Februarie, prin care vro câțiva burghezi din Capitală au călcat sub picioare grandiosul vot unanim al tuturor românilor de ambele laturi ale Milcovului.

Neiertând păcatul bucureștenilor, nu putem îngădui cu atât mai puțin, unui pun[c]tuleț din Prahova de a regula, după propriul său gust, nu numai prezentul, dar până și viitorul Daciei.

De unde știe d[omnul] Candiano-Popescu că posteritatea lui Ștefan și a lui Mircea primește forma republicană, care la toate

1. În text: „înreaga națiune latină" (*n. ed.*).

popoarele latine n-a fost niciodată decât numai un răpede moment de tranziţiune spre cea mai brută dictatură?

Cine, oare, spus-a domniei sale că preşedinţ[i]a d[omnu]lui Nicolau Golescu, pe care noi unii îl stimăm personalmente foarte mult, fără a-l dori totuşi în capul Statului, ar putea surâde deopotivă majorităţii românilor?

Reuşind visul, acordat tribunului ploieştean, consecinţa cea naturală ar fi fost o imediată şi poate chiar o nereparabilă dezbinare.

A face şi a desface domnia, adoptând sau schimbând calapodul statului printr-o dare jos şi o punere sus, este – a Reprezentaţiunii Naţionale.

Nu degeaba, Constituţiunea noastră, atât de perfectibilă, coprinde în sine articlii 84 şi 129...

Sfârşind această revistă ne întoarcem din nou la ceea ce n-am încetat de a tot propaga mereu, de la 1866 încoace: concordia marelui partid de acţiune.

Nu este nici un adevărat român, care să nu se grăbească a se înregimenta cu mândrie sub conducerea unui catehism curat naţional şi curat democratic, pe când numai cei tâmpiţi, numai cei paraponisiţi, şi numai cei orbiţi se vor putea supune, cu o somnoroasă pasivitate, la bagheta magică a doi-trei iniţiatori de *echilibraţiune japoneză*...

197

[La 8 august, dimineaţa...]

La 8 august, dimineaţa, s-a răspândit în Bucureşti un surd zgomot despre o ciudată revoluţiune în Ploieşti, sub conducerea d[omnu]lui Candiano-Popescu: republică cu generalul Golescu în frunte.

Pe la 11 oare toată lumea se mira de o extremă agitaţiune între agenţii poliţieneşti, alergând în dreapta şi-n stânga, pre când membrii Cabinetului se concentraseră în edificiul Prefecturii.

Pe la 2 post-meridiane, cetăţenii au început a fi arestaţi cu grămada: colonelul Cretzulescu, Hăsdeu, căpitanul Mălinescu, maiorul Radu Mihai, Costache Panaiot, Răchtivanu, Ciocârlan, Serurie, etc., etc., etc.

D[omnii] Carada şi Pilat s-au ascuns; d[omnul] Candiano-Popescu, încercându-se a fugi în urma bucluculuí, a fost prins.

De prin districte se povestesc grozăvii, mai ales din Ploieşti.

Între ceilalţi, d[omnul] Ion Brătianu a fost întemniţat în Piteşti, d[omnul] Misail în Slatina şi d[omnul] Stolojan la Craiova.

Nu avem încă nici o relaţiune despre modul tractării pri-

zonierilor, afară numai de pușcăria din Văcărești, unde imparțialitatea ne silește a mărturi[si], că întreținerea curat matarială a arestaților a fost foarte bună, dar partea morală, - vai!

Liberările de până acum sunt prea puține, judecându-se după cele din București. Se susține, din contra, că numărul victimelor se înmulțește mereu și că condițiunile arestului devin din ce în ce mai grele; soțiile celor prinși îi pot vedea cu cea mai mare dificultate; amicii, mai nicidecum; ucigașii și furii sunt mai puțin străjuiți.

Ce va ieși, oare, din toate acestea?

D[omnul] C. A. Rosetti s-a grăbit a se întoarce din străinătate, declarând cu cavalerism că voiește a împărți soarta amicilor săi.

Ministeriul, însă, pe semne ca să-l năcăjească cu atât mai mult, nu-l arestează.

Ziarul *Românul* afirmă că guvernul nostru ar fi cerut din Constantinopole o armată turcă de 50.000 sub cuvânt că țara ar fi amenințată de o invaziune rusească.

Serios?

Să nu ne fie oare de ajuns osmanlii și muscalii, cunoscuți sub numele de *judecători de instrucțiune?*

Sărmană Românie!...

198

București, 19 / 30 august 1870

Pentru a nu supăra pe d[omnii] judecători de instrucțiune, ne mărginim a reproduce revista noastră din 23 aprilie 1870, sunt acum tocmai cinci luni.

Iat-o:

„Răposatul Filimon, un adevărat Balzac al românilor, intitulase nemuritorul său romanț: *Ciocoii Vechi și Ciocoii noi.*

Din fatalitate, moartea a surprins pe profundul observator al moravurilor țării, fără să fi putut isprăvi partea a doua a superbei sale opere.

El a descris numai pe *ciocoii vechi.*

Astăzi, mai mult ca oricând, se prezintă cuiva cea mai frumoasă ocaziune de a completa edificiul, arborând pe *ciocoii noi.*

«Ce se naște din pisică, șoareci mănâncă».

Boierismul bătrân și boierismul tânăr ne apar căsătorite la cârma statului român: în întru și-n afară, alfa și omega, Iepureanu și Carp!

Toată diferința consistă numai în formă.

Dispreț pentru popor și ură de muncă, cu toate numeroasele lor consecințe, constituie nestrămutatul fond al boierismului din toți timpii și de toate vârstele.

A dormi cu ciubucul în gură sau a veghea cu geamul într-un ochi, a tortura națiunea prin falangă sau a o ucide printr-un rafinament constituțional, a fluiera grecește sau a peltici franțuzește, dar niciodată a vorbi[1] românește, -

1. În text: „a nu vorbi" (*n. ed.*).

toate acestea sunt d-abia ca niște diverse scoarțe, învelind identitatea cea mai perfectă a sâmburelui.

Disprețul pentru popor și ura de muncă, cele două trăsături stereotipe ale boierismului universal, se împacă de minune cu cosmopolitismului: de o parte permițându-și a pălmui națiunea în favoarea umanității, iar, pe de alta, ascunzând neștiința sub negura unei abstracțiuni nedefinite.

Astfel boierul, fie bătrân, fie tânăr, urmărește mai întâi de toate următoarea trinitate morală: despot, leneș și cosmopolit.

Precum în Franța desfrâul Restaurațiunii întrecuse terorismul, tot așa, în România, Iepureanu-Carp va întrece pe Kogălniceanu-Arăpilă.

Deja de pe acum ni se spune că poliția ar fi urmărind mai mulți studenți, voind a-i aresta numai pentru că ar fi vorbit într-un loc public contra Domnitorului.

Să trecem la al doilea element: lenea boierească.

Ea va începe a se proba chiar de astăzi, prin cea mai absolută trândăvie administrativă, economică și diplomatică a actualior cârmaci ai României, care se vor grăbi, mai pe d-asupra, a-și asocia din toate părțile, pe felurite trepte ale ierarhiei bugetare, un monstruos nămol de coconași, cu frizură pe ceafă și cu vânt în creieri.

În fine, cosmopolitismul se va manifesta, nu numai printr-o persecuțiune sistematică a orice este adevărat românesc, nu numai prin cea mai vilă îngenunchiere tradițională la ordinile tuturor consulilor, dar mai presus de toate prin *evreizarea statului român.*

Să nu se uite că însăși aparițiunea acestui guvern se datorește comediei de la Tecuci.

Evreii au bătut pe evrei numai și numai pentru ca victimele imaginare ale goanei din partea românilor să poată chema la putere o înaltă protecțiune..."

Fost-am profeți sau nu?...

*

În acest moment, sosește o telegramă: armata franceză capitulează și Napoleon prins.

Ne cade condeiul din mână...

199

[Ciudata legătură bastardă între Rin și Dunăre]

Există o ciudată legătură bastardă între Rin și Dunăre.

Fiecare nouă victorie a prusianilor în Franța sporește terorismul în România.

Dacă d[omnul] Bismarck - ferească Dumnezeu - ar reuși a pune mâna pe Paris, ce s-ar mai face, oare, la noi?

Fără a vorbi despre arestările din București - care s-au mai adaus prin persoanele d[omni]lor Buiescu, Hernia și Carada, - orice suflet adevărat românesc se înfiorează numai la auzul acelora ce se petrec în districte, iar mai ales în Prahova și-n Argeș.

Ziarul *Românul* afirmă că d[omnul] Stan Popescu ar fi fost bătut cu o brutalitate neauzită, în fundul unei pimnițe, de către

zbirii din Ploiești, și că până și venerabilul d[omn] Ion Brătianu, pe care nu pot a nu-l stima chiar acei ce dezaprobă cu franchețe erorile sale politice, ar fi amenințat de un asemenea atentat!

Ni se spune, pe de altă parte, cum că d[omnul] ministru al Justiției, același d[omn] Alexandru Lahovary, a cărui voce tuna cu atâta zgomot în 1868 contra celei mai problematice violențe guvernamentale, ar fi adresat o circulară către toți procurorii din țară, autorizându-i a aresta în dreapta și-n stânga pe oricine li s-ar părea lor că turbură ordinea publică.

Astfel, dacă toate acestea sunt adevărate, dictatorialul 3 August al lui Vodă-Cuza este o miniatură pe lângă constituționalul 8 August al d[omnu]lui Iepureanu.

Știrea despre monstruoasa cerere a ministeriului așa-zis român către Poarta Otomană, rugând-o să ne înzestreze cu o invaziune de 50.000 de turci, sub fantasticul pretext că muscalii ar avea de gând să intre în țară, – se află confirmată prin *Le Constitutionnel*, organ semioficial al Cabinetului din Tuilleri.

Nouă însă tot încă nu ne vine a o crede, atât de hidos, atât de murdar, atât de infam ar fi un asemenea act de trădare, care ar proba numai că restaurațiunea boierească, ajunsă astăzi la cârma nenorocitei Românii, nu mai are destulă încredere nici măcar în biciul dorobanților, încât îi mai trebuie cazaci și başibuzuci pentru ca să poată strivi pretutindeni orice [e] național și orice [e] democratic!

Există o singură consolațiune!

Se zice că tortura cea mai teribilă este *durerea facerii.*

Să ne mângâiem, dară, că România nu suferă atât de cumplit, decât numai spre a scoate la lumină *o nouă viață*...

200

București, 26 august / 7 [septembrie] 1870

Republica în loc de imperiu schimba-va ea mersul rezbelului franco-prusian?

Iacă întrebarea pe care și-o adresează astăzi toată Europa.

Pentru ca să putem dobândi o soluțiune, cată să definim, mai întâi de toate, intima cauză a succesului german.

S-a zis adesea, în urma victoriei de la Sadowa, cum că triumful Prusiei ar fi provenind de la extrema dezvoltare a instrucțiunii publice.

Spiritele mai vulgare se mărginesc a-l atribui pur și simplu pușți cu ac a lui Dreyssen.

Ambele explicațiuni sunt rătăcite.

Armele franceze pot rivaliza orișicând cu ale Brandenburgului; iar cât privește, mai în specie, importanța învățăturii asupra

ostașului, am dori ca cel mai erudit dintre avocații noștri să fie trămis în luptă, fiind convinși că știința de carte nu-l va împiedica de a căuta la prima ocaziune un adăpost în tufe.

Ceea ce a asigurat până acum izbânda Landverei prusiane, nu este nici glonțul, nici alfabetul, ci numai și numai **educațiunea națională.**

Cuibul lui Bismarck este țara cea mai puțin cosmopolită din toată Europa.

Ideea concretă, practică, palpabilă a germanismului a fost pentru dânsul singura baionetă.

Universul nu poate fi iubit, - a observat de mult profundul Goethe - pe care l-a înțeles atât de bine în aplicațiune cancelarul regelui Frideric-Guilelm.

De ce, oare, n-a zis tot așa Napoleon [al] III[-lea], părăsind fantasmagoria umanitară pentru realitatea latinismului?

Dacă Iberia și Italia țineau cu Galia, fără a mai vorbi despre depărtata Dacie, niciodată un Hohenzollern nu s-ar fi apropiat de murii Parisului, considerat ca sacra capitală a întregii lumi romane solidare.

Așadară, republicanizarea imperiului constituie în sine un eveniment foarte secundar.

Cestiunea este de a ști: Franța, fie oricare forma-i guvernamentală, rămâne-va ea cosmopolită ca Bonaparte, sau nu?

De aici depinde totul.

Aflăm în acest moment că evreul Crémieux ar fi unul din miniștrii Republicii Franceze, în care, totuși, nu s-a găsit nici un locușor pentru marele naționalist Thiers.

Vai!!!

201

[*Monitorul Oficial* dezminte...]

Monitorul Oficial dezminte zgomotul răspândit mai zilele trecute, despre cererea din partea guvernului a unei invaziuni tucești în țară.

Noi unii crezurăm lucrul peste putință din capul locului.

Există, însă, o altă cestiune, care ni se părea a fi mai serioasă și-n privința căreia ministeriul se justifică de asemenea, însă printr-un comunicat atât de curios, încât bănuiala devine cu tot dreptul și mai întemeiată.

S-a spus că mai mulți cetățeni din Ploiești ar fi fost bătuți de către agenții administrațiunii în fundul unei pimnițe, - o monstruozitate în toată puterea cuvântului, demnă numai doară de un Ali-Pașa Telebeni!

Monitorul Oficial răspunde cu naivitate că d-abia doi s-au

plâns de a fi fost bătuți, anume d[omnii] Stan Popescu și Petru Apostolescu, fără însă a fi în stare de a arăta pe acei ce-i bătuseră.

Ciudat! Dar cum, oare, nenorociții puteau să vază pe ucigașii lor, deoarece scena se petrecea într-o groapă întunecoasă, ba până și cu precauțiunea suplimentară de a arunca mantale pe capetele victimelor.

Ș-apoi chiar de era lumină, și tot încă meschinele instrumente ale torturii ministeriale nu se recrutează din niște celebrități naționale, pe care să fie datori a le cunoaște toți românii personalmente și nominalmente!

Prin urmare, faptul bătăilor din Prahova nu este nicidecum dezmințit.

Din contra, ni se spune că înșiși dorobanții, mai miloși decât d[omnul] Alexandru Lahovary, ajunseră a refuza de a mai bate pe mulți dintr-aceia, pe care le indicau cu profunziune așa-numitele autorități constituite!

Atâta știm deocamdată despre Ploiești.

În Capitală, unii dintre arestați s-au liberat: colonelul Cretzulescu, căpitanul Mălinescu, Radu Mihai, Costache Panaiot, M. Rachtivanu etc.

D[omnii] Ciocârlan, Seruruie, Carada și alții continuă însă a petrece la Văcărești, în așteptarea de a se mai înmulți societatea prin noi convivi sau prin reîncarcerarea celor ieșiți într-un mod provizoriu.

În adevăr, după copilăria de la Ploiești, n-au trecut multe zile și iacă ivindu-se de după culise o altă glumă și mai ridicolă: conspirațiunea de la Jilava: o moșie a d[omnu]lui Grigore Băleanu, unde s-ar fi descoperit arsenaluri, arhive, bombe, minunăție!

Până acum nu se știe nemic pozitiv asupra originii, naturii și scopului acestei comedii, gata a degenera în tragedie, ca și aceea de la Ploiești.

D[omnul] C. A. Rosetti, întors în țară sub cuvânt că voiește a împărți soarta amicilor săi, a plecat iarăși în străinătate cu multă precipitațiune, tocmai atunci când guvernul răpezea asupră-i un mandat de aducere.

Se pretinde cum că era să fie arestat chiar la bordul vaporului, de nu se opunea cu energie consulul austro-maghiar.

Unde să se fi dus, oare, d[omnul] C. A. Rosetti, pe când principalii membri ai partidului zac în pușcărie ori sunt în ajun de a fi azvârliți cine mai știe pe unde?...

Avem durerea de a constata, între ceilalți, că d[omnul] Ion Brătianu tot încă este închis.

202

Bucureşti, 1 / [12] septembrie 1870

Am avut totdauna dureroasa mulţumire a bătrânei Casandre de a privi realizându-se catastrofele, pe care numai noi le semnalarăm cu mai multe luni înainte.

Astfel, în sfera politicii interioare, am fost prevestit din capul locului porţiunii celei disciplinate a marelui partid de acţiune grozavele consecinţe ale maritajului său cu d[omnii] Kogălniceanu, Demetriu Ghica, Boerescu şi Golescu-Arăpilă, în urma căruia ne reţinurăm cu totul de a figura alături.

Astfel, în privinţa diplomaţiei din afară, noi nu numai prevăzurăm din anul trecut apropiata cădere a prestigiului latin faţă de zbuciumările pangermanismului, dar încă am propus de pe atunci un remediu, la care, mai curând sau mai târziu, vom fi siliţi a alerga cu toţii.

Furând sublima idee a congresului pan-latin emisă în treacăt într-o scrisoare a fratelui Basiliu Maniu, noi o dezvoltarăm apoi în zece reviste succesive ale ziarului *Traian*.

Iacă ce ziceam la 8 iulie 1869:

„Am propus tinerimii române, împrăştiate prin şcoale italiane, spaniole şi franceze, de a lua o nobilă iniţiativă, propagând prin toate mijloacele junci lor persistenţe pentru care nemic nu e imposibil, ideea unui mare congres latin în Paris.

Revenim şi vom reveni mereu asupra acestei propuneri, având convicţiunea cea mai nestrămutată că de la dânsa depinde nu numai existenţa naţionalităţii române, dar încă tăria latinismului întreg, pe care noi singuri, zece milioane de români, un element compact şi omogen, dar ameninţat din toate părţile, îl reprezintăm deocamdată în Orient.

A vorbi mai pe larg despre supremele pericole ale situaţiunii noastre ar fi de prisos: politica Prusiei a început deja a se desemna cu destulă claritate, pentru ca fraţii noştri din Occident să fi înţeles pe deplin, precum se vede de o bucată de timp din principalele lor organe de publicitate, infernalul plan al germanizării gurilor Dunării, dentăi prin o invaziune jidovească, apoi prin o unire cu Ungaria sub un principe din dinastia berlineză, de aci încolo d-a dreptul prin o colonizare nemţească, şi aşa mai departe.

Nu trebuie să uităm niciodată, că de doi secoli şi mai bine, de la electorul Friderich-Wilchelm I, dibaciul fundator al monarhiei brandemburgice actuale, şi până astăzi, diplomaţia prusiană, luându-şi drept deviză: „tarde sed tuto", a fost totdauna aceea care a mers mai încet, dar a ajuns la ţintă mai cu siguranţă, uimind Europa tocmai în momentele cele oportune, ca la Sadowa, bunăoară, printr-o desfăşurare neaşteptată a unor forţe combinate şi pregătite în misterul cel mai perfid cu zecimi de ani înainte.

Nu trebuie să uităm o singură minută, pe de altă parte, că nici un alt stat nu poate rivaliza cu Prusia în machiavelica tactică de a subjuga şi de a deznaţionaliza; un pumn de cavaleri teutonici, năvăliţi în secolul [al] XIII[-lea],

peste o numeroasă poporațiune slavică și litvană, a făcut-o să dispară cu desăvârșire, deși teribilii venetici erau în proporțiune d-abia de unul la o sută de indigeni; și chiar în zilele noastre, cinci sau șase decade au fost prea suficienți pentru ca nenorociții poloni, atât de tenaci în Rusia și în Austria, numai și numai sub sceptrul dinastiei brandenburgice să devină mai nemți decât nemții!

Nu este român acela care nu va studia astăzi cu tot dinadinsul istoria Prusiei, pentru ca să poată citi acolo ceea ce așteaptă *naționalitatea* noastră, de nu ne vom arunca fără un pic de zăbavă în brațele consângenilor de la Apus, formând un grandios ocean din toate fluviile latine, precum se zbuciumă a face teutonii un ocean pan-germanic și muscalii un ocean pan-slavic.

Și apoi, însuși Occidentul simte o nevoie tot atât de urgentă de acest măreț *consiliu de familie*. Fără a vorbi despre trecutul cel de departe, nu este, oare, învederat că numai neînțelegerea între latini a fost adevărata sorginte a căderii lui Napoleon I, compromis în Spania mai nainte de a se expune la ghețurile Moscovei?

Nu este, oare, învederat că Spania, la rândul său, a pierdut vechea-i splendoare mai cu seamă prin certele intestine cu Franța și cu Italia?

Nu este, oare, învederat că numai lipsa unei cordialități fraterne din partea Curții de la Tuilleri a fost în stare, sunt acum trei ani, a împinge pe desperata Italie în cursa d[omnu]lui Bismarck, spre dauna prestigiului latin?

Pentru români, un congres în Paris este o cestiune de viață; pentru Occident este o cestiune de putere; pentru toți strănepoții lui Romul este o cestiune de legitimă apărare; și dacă primul apel în această privință răsună anume din josul Dunărei, cauza este că tocmai aci slăbiciunea e mai mare, primejdia mai simțită, buba mai coaptă.

Știm, însă, bine că se vor găsi între noi unele inimi... ba nu! unele inteligențe fără inimă, îmbuibate până-n creștet într-un cosmopolitism univesal, cărora le va fi peste putință a pricepe electrica voce a sângelui!..."

Apoi, după vro două zile, am mai adaus:

„Geniul latinității ne șoptește că peste puțin Parisul nu va mai zâmbi nici d[omnu]lui Beust, dar nici d[omnu]lui Bismarck; nici neamțului de la Beci, dar nici neamțul de la Berlin.

O alianță federală ofensivă și defensivă, între toate naționalitățile latine, este singura politică solidă și durabilă la care ne împinge nu numai vocea sângelui, dar încă imposibilitatea de a ne certa unii cu alții, căci Alpii, Pirineii și Carpații poprese prin niște gigantice șanțuri firești, pretențiunile fiecăreia..."

După cum am profetizat-o, „Parisul nu mai zâmbește nici d[omnu]lui Beust, dar nici d[omnu]lui Bismarck, nici neamțului de la Beci, dar nici neamțului de la Berlin."

După cum am profetizat-o, „o alianță federală ofensivă și defensivă între toate naționalitățile latine", începe deja a fierbe cu vigoare în Galia, în Italia și-n Iberia la adresa cărora nenorocita Dacie scosese ea cea dentâi strigătul de larmă.

În fine, pe când propunerea congresului pan-latin nu găsise altă dată nici un răsunet în publicistica română, acum ziarul *Federațiunea* din Peste zice:

„Dacă în anul trecut această idee n-a fost îndestul dezbătută decât de unicul ziar *Columna lui Traian*, apoi astăzi ar fi timpul ca s-o propage și jurnalele cele mari franceze, italiane și spaniole"!

Să dea Cerul!...

203

[Afară de problema cea mare...]

Afară de problema cea mare a luptei franco-prusiane, ale cărei consecințe, în orice caz, nu pot a nu fi foarte grave pentru atitudinea viitoare a României, - trei cestiuni mai puțin capitale preocupă astăzi la noi toate spiritele: facerea princiară, dispariționea d[omnu]lui C. A. Rosetti și complotul de la Jilava.

Măria Sa Doamna a născut o fiică.

Trompeta Carpaților măsoară cu acestă ocaziune la adresa Curții o profundă reverență, observând cu o mare doză de entuziasm că: „fata este noroc la casa omului".

Dar dacă se năștea cumva un băiat, oare să fi fost o nenorocire?

Ciudat dinasticism!...

Cu o zi înainte de istoria de la Jilava, d[omnul] C. A. Rosetti se strecusare deodată din București, din Ilfov, din Vlașca și chiar din țară, fără să fi anunțat *Românul*, dacă nu printr-o zgomotoasă epistolă, cel puțin printr-o modestă notiță.

Această abatere de la regulă era menită a surprinde pe oricine.

Peste vro două zile, s-a răspândit în Capitală vestea cum că guvernul a voit să aresteze pe d[omnul] C. A. Rosetti tocmai la Severin, precum arestase pe d[omnul] Ion Brătianu în Pitești și pe alți mulți pe aiuri, dar s-a văzut dejucat de astă dată prin energia, cu care directorul *Românului* s-a pus sub protecțiunea pavilionului austro-maghiar.

Nu a trecut mult timp și iacă apărând la lumină o scrisoare justificativă, sosită după bordul batelului cezaro-crăiesc „Franz-Joseph".

D[omnul] C. A. Rosetti își scuză defecțiunea prin următoarele argumente:

1. Dumnealui putea să se întoarcă la București din Paris, dar nu voiește nicidecum s-o facă din Severin, deși distanța este cu mult mai mică.

2. Dumnealui dorea foarte mult să fie arestat pentru copilăria din Ploiești dar nu-i place în ruptul capului a fi închis pentru farsa de la Jilava.

3. Dumnealui simte că poate fi folositor țării din străinătate, măcar că de ar simți așa toți românii, sărmana Dacie s-ar preface într-o pustietate africană.

4. Dumnealui a recurs la scutul flamurei habsburgice, fiindcă era sigur că administrațiunea română va prefera mai bine să se umilească decât să cuteze a înfrunta pe vulturul lui Rudolf și pe crucea lui Geysa.

5. Dumnealui nu poate birui sufleteasca ispită de a fi liber, deși îi pare foarte rău de pușcăria amicilor săi politici, întemnițați cu grămada în București, în Prahova, în Dolj, în Muscel, în Brăila, pe când capul taberei se preîmblă cu *accéléré.*

Oricum să fie, curioasa evaziune a d[omnu]lui C. A. Rosetti a adus o lovire de moarte „școalei autoritare", rămasă în zăpăcire, fiind lăsată fără *instrucțiune.*

Ea suferă pe o scară în miniatură spectacolul de confuziune al Franței după moartea Cezarului: orice specie de dictatură ucide viitorul, tâmpind prezentul.

Astăzi, mai mult ca oricând, este palpabilă necesitatea de a reface într-un mod radical marele partid de acțiune, arborând *programă* în loc de *poruncă,* după cum *Columna lui Traian* n-a încetat de a o cere mereu de atâtea luni...

În fine, vălul de la Jilava tot încă nu s-a rădicat.

Monitorul Oficial se mărginește deocamdată de a publica următorul comunicat:

„Ceea ce de acum se poate afirma, este că epistole compromițătoare au fost prinse și că, în interogatoriul urmat, elc au fost formal mărturisite de către autorii lor. Rămâne, dară, ca justiția să-și facă datoria; ea trebuie să lămurească dacă a fost aici o conspirațiune urzită în mod serios de către inamicii ordinii publice, sau dacă a fost o simplă exploatare băneasca de către câțiva dibaci a unor ambițiuni, atât inepte cât și culpabile. Într-un cuvânt, în puțin timp se va ști dacă autoritatea a pus mâna pe revoluționari sau pe escroci, sau pe oameni care sunt și una și alta..."

S-a vorbit mult zilele acestea despre o modificare ministerială.

Quadrillul cel tânăr, compus din d[omnii] Carp, Lahovary, Cantacuzino și Grădișteanu, era să se retragă.

Monitorul Oficial s-a grăbit a protesta, după obicei, despre *cea mai perfectă armonie între toți membrii Cabinetului.*

Vrea să zică: este ceva.

D[omnul] Iepureanu a plecat peste Milcov.

Nu cumva să-și arvunească colegi?

În tot cazul, biata Românie se scaldă sistematic într-o uricioasă baltă, formată din stătuta apă boierească peste un noroi evreiesc!...

204

București, 6 / 18 septembrie 1870

Arborii de la Văcărești mi-au zgândărit memoria.

Cu cât mai mult zâmbea frunzișul lor la lumina Soarelui, cu

atât mai sumbră devenea cugetarea, cufundată în labirintul de ceea ce a fost și ceea ce este, de acum și de altă dată, de aici și aiurea.

Pe drumul de la Vera-Cruz la Mexic se vede un colosal cipres, la umbra căruia se adăpostise în 1519 Ferdinand Cortez, ducând cu nepăsare un pumn de aventurieri contra unei lumi întregi.

La Friburg, în Elveția, călătorul admiră un tei, sădit în aceeași zi în care formidabila armată a burgundului Carol fusese bătută, în 1476, de către fiii libertății pe câmpia de la Morat.

În Sicilia, aproape de vulcanul Etnei, veneraţiunea poporului arată celebrul *castagno di cento cavalli,* care, în curs de un lung șir de secoli, înfruntă cu liniște capriciul omului, furtuna atmosferei și focul pământului.

Normandia este mândră de stejarul de la Allouville, sub care se oprise, în 1402, viteazul de la Béthencourt, înainte de a întreprinde pe o șubredă barcă cucerirea insulelor Canarice la capătul Africii.

Un cipress, un tei, un castan, un stejar, rămași pentru eternitate, ca niște marturi pururea animați ai gloriei naționale, al căror aspect renaște, chiar fără voie, setea străbunei bărbății în pieptul privitorului!

Oare stejarul normandez nu resimte o nouă forță vitală, de câte ori un laur de eroism se mai adaugă la cununa Franței, sublimă în catastrofă și-n triumf?

Oare teiul elevețian nu are tot dreptul de a se făli cu nestrămutata vigoare de nedependință a unei țărișoare, la marginea căreia s-a sfărâmat totdauna dușmana invaziune?

Oare castanul sicilian și cipresul mexican n-au trebuit să re-ntinerească cu trufie în fața unei Juarez și a unui Garibaldi?

România are mii de brazi, a căror perpetuă verdeață a privit oarecând din culme pe bătrânul Mircea, pe marele Ștefan, pe bunul Alexandru și pe înțeleptul Neagoe.

Patru sau cinci veacuri sunt o nemica toată pentru giganții anticelor păduri ale Daciei.

Cine știe, dacă măreţul copac lângă care trece cu o absurdă vanitate vreun procuror de-ai d[omnu]lui Lahovary, n-a umbrit în vechime pe Dragoș sau pe Negru-Vodă, când descindeau din creștetul Carpaților, în speranță de a re-nvia în corp și-n suflet ideea patriarhului Traian: bariera civilizațiunii latine contra sălbăticiei nordice și orientale!

Oare ce vor fi zicând astăzi aceste plante seculare, văzând hidosul giulgiu de mișelie, ce ne-nfășoară în agonie din toate părțile, ca otrăvita cămașă a lui Nessus pe murindul [H]ercule în tragedia lui Sofocle?

În dreapta un guvern evreiesc, în stânga o opoziţiune cosmopolită, în centru o scandaloasă apatie, sus trădare, jos neştiinţă, cinism pretutindeni şi nicăiri – România!!...

205

[Ministeriul actual a reuşit...]

Ministeriul actual a reuşit a-şi croi o tactică guvernamentală a sa proprie, prin care diferește, într-un mod radical de toţi predecesorii săi.

Cabinetul Brătianu avea *influinţa morală,* pe care o întrebuinţa pretutindeni, la Ismail ca şi-n Bucureşti, la Dorohoi ca şi-n Severin, pentru Parlament ca şi pentru Municipalitate, în lucruri mari, ca şi-n cele mici.

Cabinetul Kogălniceanu o înlocuise prin uzul universal al *influinţei brutale,* pe care o întinsese peste toate afacerile statului, începând de la Ianov-deputat şi până la Fălcoianu-martir.

Cabinetul Iepureanu a inventat ceva mai *nostim.*

Pe când bâta electorală se învârtea cu energie într-o parte a ţării, în cealaltă se parodia cu meşteşug o perfectă libertate.

Mulţumită acestei admirabile stratageme, un mandatar din Iaşi, bunăoară, fiind ieşit el însuşi dintr-o adevărată alegere, cu greu putea înţelege posibilitatea bandelor de ciomăgaşi în Ilfov sau pe aiuri.

Se năştea o teribilă confuziune în spirite, la spatele căreia se ascundea rânjind, ca după zidurile unei fortăreţe de prima ordine, perfida putere executivă.

Întocmai aşa s-a întâmplat şi cu fenomenul arestărilor în urma strengăriei de la Ploieşti.

Preveniţii din Capitală se îngrăşeau la Văcăreşti ca nişte curcani ţinuţi în loc şi hrăniţi cu abundinţă, pe când barbaria de prin districte a mers până [la] a tortura pe nenorociţii cetăţeni în fundul pimniţelor!

În acest chip, întâmplându-se cumva ca vreun ploieştean să-şi ridice plângerea în viitoarea sesiune a Camerelor, d[omnul] Lahovary nu va avea decâ să se întoarcă către un bucureştean, întrebându-l cu naivitate: mărturiseşte, domnule, dacă nu te-am tratat foarte bine?

Cabinetul Brătianu a fost *influinţa-morală,* Cabinetul Kogălniceanu a fost *influinţa-brutală,* Cabinetul Iepureanu este *influinţa-iezuită.*

Fără această caracteristică definiţiune, ar fi cu anevoie a înţelege cineva toate câte se petrec şi se vor mai petrece încă în jurul nostru...

Arestaţii din Bucureşti s-au liberat deja toţi, până la unul.

Nemini nu s-a găsit culpabil.

Cu ce drept, dară, atâtea zecimi de cetăţeni au fost despuiaţi de libertate în curs de atâtea zile, pierzându-şi interesele, sănătatea, liniştea, chiar familia!?

Craiovenii şi brăilenii, scăpaţi de asemenea din puşcărie, au cuvânt de a adresa guvernului o întrebare tot atât de firească.

Ploieştenii nu sunt încă liberi, dar mâni sau poimâni o să le vină şi lor rândul, grupându-se apoi sute de voci spre a asurzi cu grămada pe d[omnul] Iepureanu prin teribila cestiune: de ce, oare, ne-ai încătuşat o lună întreagă, numai şi numai din cauza excentricităţii unui Candiano?

D[omnul] Radu Mihai, fiind închis în Văcăreşti făcea un calcul foarte ingenios.

Să presupunem, - zicea el, - că în România sunt 5000 [de] *roşii;* să presupunem, apoi, că fiecare din ei va vrea să facă într-o bună dimineaţă o încercare *à-la-Prahova;* să presupunem, în fine, că pentru fiecare din ei guvernul mă va închide pe mine în preventiune numai pe două zile; iacă, dară, **28 [de] ani** petrecuţi în temniţă, fără nici o vină şi fără nici o judecată!

Recomandăm cu tot dinadinsul d[omnu]lui Lahovary această logică atât de riguroasă.

Calculul însă nu este complet.

Dacă fiecare copilărie de la Ploieşti, după socoteala de mai sus ar face să se închiză în toată ţara numai câte 100 de indivizi şi numai pe câte 2 zile, - ar urma cu exactitatea matematică o pierdere colectivă de **2800 [de] ani** din activitatea totală a naţiunii.

Unde mergem, d[omnule] Iepureanu?...

Peste Milcov, pentru a împăca pe jupânul Leiba-Cahana cu creditorii săi!!!...

206

Bucureşti, 10 / 22 septembrie 1870

Triumful Prusiei a speriat pe români, nu numai prin căderea prestigiului latin în genere, dar mai cu seamă prin ceea ce ne aşteaptă mai de aproape pe noi înşine în faţa aspiraţiunii pan-germanice.

Această spaimă se poate reduce în ultima analiză la două punturi esenţiale.:

1. Colonizarea teutonică;
2. Educaţiunea nemţească.

A combate ambele este datoria fiecărui român; a înlătura orice motiv de disperare, insuflând astfel cetăţenilor încredere şi energie, e sarcina unui adevărat publicist naţional.

Răposatul Marţian a constatat prin cifre statistice, că suma

totală a emigrațiunii anuale din întreaga Germanie este de vro 200.000 [de] suflete.

Mai mult decât atâția n-ar putea părăsi regiumea Rinului fără a expune la [a] depopora propria lor patrie.

Rezbelul franco-prusian a secerat până acum peste 400.000 de nemți.

Prin urmare, nici un picior de teuton nu va emigra de astăzi înainte în curs de doi ani și mai bine, ca să se mai echilibreze din nou proporțiunea dintre popor și pământ, lăsând în disponibilitate un excedent.

Până atunci avem destul timp de a trece *de la sapă la armă,* după o antică expresiune străbună.

Multe se fac într-o oră, necum într-o mie de zile!

Însă România poate fi germanizată și fără o colonizare directă: prin introducerea unei educațiuni nemțești.

În anul acesta, bunăoară, patrioticul nostru guvern a pus lucrurile la cale cu atâta dibăcie, încât capitala Daciei va avea un teatru german, dar o scenă națională - ba.

Școalele române paralizându-se cu desăvârșire prin platonica activitate a d[omnu]lui Carp, vom vedea peste puțin înființate la tot pasul câte un nou pensionat nemțesc de felul celor două faimoase institute filiale din Iași și din București, unde fiii și fiicele noastre vor deveni în rezultat mai șvabi decât șvabii.

De la teatru la școală, de la școală la armată, de la armată la finanțe, și așa mai încolo!...

Să ne permită, totuși, actualii consilieri ai Tronului, de a conserva cea mai profundă convicțiune, că mai lesne vor ajunge chiar dumnealor a se româniza, ceea ce-i atât de greu, decât să se germanizeze vreodată România.

Istoria universală ne prezintă trei legi fatale, sempiterne, pe care ar trebui totdauna să le aibă în vedere orice bărbat de stat din Europa.

Legea cea întâi este că slavii pururea se germanizează, de câte ori îndură un contact mai intim cu teutonii: așa în Saxonia, așa în Brandenbrurg, așa în Schwerin și pe aiuri.

Niciodată însă, din contra, nu s-a slavizat o singură comună germană.

Legea a doua este că latinii pururea se slavizează, de câte ori îndură un contact mai itim cu slavii: așa în Dalmația, așa în Moravia, așa în Galiția și pe aiuri.

Niciodată, însă, din contra, nu s-a latinizat o singură comună slavică.

Legea a treia este că germanii pururea se latinizează, de câte ori îndură un contact mai intim cu latinii: așa goții în Spania, așa longobarzii în Italia, așa francii în Galia și pe aiuri.

Niciodată, însă, din contra, nu s-a germanizat o singură comună latină.

Mai pe scurt, în această misterioasă procedură a endosmosului internațional, slavii se pot germaniza, dar germanii nu se slavizează; latinii se pot slaviza, dar slavii nu se latinizează; germanii se pot latiniza dar *latini nu se germanizează.*

D[omnul] Bismarck, oricât de căptușit ar fi cu d[omnul] Iepureanu, nu va schimba mecanica naturii.

Nemțismul este atât de urât unei națiuni latine, încât orice încercări de germanizare n-au reușit și nu vor reuși în vecii vecilor, decât numai să mai mărească antipatia.

Sasul de la Baltica să întrebe pe sasul din Ardeal: ca ce [sic!] fel de mâncare este românul?...

207

[La ordinea zilei...]

La ordinea zilei este reaua-credință a unei specii de abonați.

Ultimul număr al *Românului* publică următorul aviz:

„Ne vin în toate zilele, prin telegraf, cereri de abonare cu promisiunea d-a ni se trămite de-ndată costul. Satisfacem totdeauna cererile, însă adesea ni se-ntâmplă ca nici peste mai multe luni nu ni se trămite prețul abonării."

Informațiunile, Dreptatea și celelalte organe de publicitate, a căror sorginte nu curge direct sau indirect din generoasa pungă a administrațiunii, se plâng de asemenea.

Atmosfera României a devenit în astă privință atât de miasmatică, încât până și nemții de la noi, atât de proverbiali în propria lor țară prin exactitatea cea mai minuțioasă, s-au învățat a nu mai plăti abonamentele.

Ziarul bucureștean *Die Epoche* somează cu o comică asprime pe lectorii săi *zum letzten Mal* de a nu mai amâna cu plata.

Și noi am pățit multe, ba încă nu numai de la niște necunoscuți, ci chiar de la aceia cărora le lipsește numai și numai bunăvoința de a fi solvabili.

Ne vom mărgini *deocamdată* cu vro două exemple nominale.

Un mare proprietar de la Izmail, numit d[omnul] **Sandu Cristea,** cere foaie *prin telegraf,* promițând costul *cu prima poștă.* Trec zile, săptămâni, luni, - nemic!

Un avocat foarte renumit de la Călărași, d[omnul] **Iosef Patriciu,** ne comunică o listă de șapte abonați pe câte șase luni, oglingându-se a trămite banii *cât mai curând,* - pace!

Cu o altă ocaziune vom publica un catastif întreg.

Să-și închipuiască acum oricine cât de grea este sarcina bietului publicist român, pe care tipografia, administrațiunea și

expedițiunea îl silesc a se împrumuta în dreapta și-n stânga, pe când *marii proprietari* și *avocații foarte renumiți* îi datoresc în perspectivă sute de galbeni!

Mai este o altă rubrică de abonați, care plătesc cu multă onestitate, dar niciodată la timp, crezând, pe semne, că ziariștii sunt niște milionari, încât puțin le pasă o zi mai mult sau o zi mai puțin.

Și totuși, cât de ușor se poate expedi[a] prin poștă un napoleon sau doi, chiar fără bătaia de cap de a mai face un grop, simplu numai lipind moneda cu ceara tare către scrisoare și indicând apoi valoarea pe plic!

Cată să mărturi[si]m că aliații cei mai puternici ai guvernului contra presei de opoziție sunt acei abonați care nu plătesc sau mereu întârzie.

Columna lui Traian, bunăoară, ar fi apărut până acum de trei ori pe săptămână, anume o dată în ediția franceză, dacă ne-ar fi achitat toți datornicii noștri de prin districte...

Ce se mai aude, oare, despre monstruoasa bufonerie de la Jilava, asupra căreia ministeriul a făcut în primele zile atâta tărăboi?

Cum de nu s-a gândit guvernul din capul locului, că d[omnul] Băleanu este *cumnat* cu ministrul Lucrărilor Publice?

Dacă n-a fost nemic, atunci de ce ați alungat din țară, sub pretext de complice, pe cuscrul lui Garibaldi, un brav colonel italian, care avea un mai mare drept de a gusta aerul României, decât sumbra mulțime de nemți, ce cotropesc pe zi ce merge sărmana provincie a lui Traian?

Nu ne putem popri de a nu publica aci frumoasa epistolă a gonitului nostru văr primar de pe țărmul Tib[ru]lui[1]:

„CĂTRE FRAȚII ROMÂNI!

Fraților,

O putere brutală și arbitrarie a călcat în picioare legile internaționale și dreptul ginților, respectat până și de beduinii pustiurilor, izgonindu-mă de pe pământul cel mai ospitalier și generos din Europa, România, sora patrici mele, Italia.

Primiți salutările mele, frați români! Toată viața mea nu voi uita simpatia pe care totdauna mi-ați demonstrat-o și recunoștința mea va fi eternă.

Va veni timpul când drojdiile care s-au urcat d-asupra voastră, vor dispare, și națiunea română se va îmbrățișa cu națiunea italiană: atunci voi avea fericirea d-a reveni între voi și d-a vă îmbrățișa strigând:

Trăiască România!

Giuzeppe Bidischini"

1. În text: „Tiberelui" (*n. ed.*).

Am ruga foarte mult pe d[omnul] Iepureanu de a ne spune: oare câți evrei gonit-a dumnealui în curs de un an de pe pământul Daciei?

Întrebarea e cam indiscretă, tocmai acum, când d[omnul] prim-ministru se pare a fi ocupat în Iași anume cu reabilitarea jupânului Leiba-Cahana!...

Domnul Ion Brătianu tot încă este arestat.

În loc de a tortura pe unul din bărbații cei mai iubiți ai României, oricât de mari ar fi fost păcatele sale, și mai cu seamă unul, - guvernul ar avea mai bine nevoie de a-și aduce aminte versurile lui Nicoleanu, scrise pe fața peșterii de la Dâmbovicioara:

„Peșteră posomorâtă,
Mare, umedă, tăcută,
Ai fi bună-n București,
Ca să servi de pușcărie
Hoților care sfâșie
Pieptul țării românești!..."

208

[În lipsă de orice altă actualitate...]

În lipsă de orice altă actualitate mai serioasă, *Românul* și *Presa* urmăresc de vro câteva zile cu o furie orlandică Cestiunea-Bidischini, în privința căreia ne-am pronunțat deja în numărul trecut al *Columnei lui Traian*.

Foaia ministerială și-a dat bătaia de cap de a descoperi toată biografia colonelului italian, pe care d[omnul] Iepureanu a crezut de cuviință a-l azvârli într-un mod brutal peste graniță, în loc s-o fi făcut mai bine nenumăratelor locuste evreiești, sau cel puțin vagabunzilor șvabi, ce au început de o bucată de timp a cerșitori nemțește pe toate străzile Capitalei.

Într-o revistă întreagă și-ntr-un articol de fond întreg *Presa* se zbuciumă a demonstra, cu multă erudițiune, că d[omnul] Bidischini a fost jucător de flaut[1] la Smirna, apoi emisar rusesc în Constantinopole, de aci spion austriac și așa mai departe.

Faptul este că pe fiia acestui pretins aventurier, pe care-l zugrăvește atât de frumos ziarul cu predilecțiune al ministeriului, ține în căsătorie fiul lui Garibaldi. Am dori prea mult să știm dacă sublimul erou al Italiei s-ar fi înrudit vreodată cu o *canalie?*

Presa tocmai despre aceasta nu vorbește!

Să presupunem însă că toate aserțiunile sale sunt luminoase, ca fluturul când iese din uricioasa crisalidă.

1. Cântăreț. Autorul traduce tale qualle expresia germană (*n. ed.*).

D[omnul] Bidischini jucător de flaut.[1]
D[omnul] Bidischini emisar rusesc.
D[omnul] Bidischini spion austriac.
D[omnul] Bidischini tot ce vă place!
Dar, oare, pentru aceasta l-a gonit guvernul din țară!
Nu.
Cauza exilului este comedia de la Jilava.
Atunci ce mai face d[omnul] Băleanu?
Cumnatul d[omnu]lui Cantacuzino, ministrul Lucrărilor Publice al d[omnu]lui Iepureanu, să fie, oare, mai neviolabil decât *cuscrul* lui Garibaldi, liberatorul Italiei?
Aici este cestiunea.
Dacă la Jilava a fost în realitate *ceva,* apoi de ce nu ne arătați la lumină pe d[omnul] Băleanu? Dacă la Jilava n-a fost în realitate *nemica,* apoi de ce ați surghiunit pe d[omnul] Bidischini?
Iacă riguroasa dilemă în care noi închidem logica consilierilor actuali ai Tronului!
O facem numai și numai din cea mai perfectă imparțialitate, căci pe d[omnii] Băleanu și Bidischini nu-i cunoaștem personalmente nici măcar din vedere...
D[omnul] Ion Brătianu este liber.
La Ploiești inchiziținea merge înainte.
D[omnul] C. A. Rosetti călătorește în lung și-n larg prin Italia: se vede că acolo are de gând a se strămuta *teatrul rezbelului!*
Ajungând la Roma, dumnealui va avea mâhnirea de a se convinge, printre celelalte, că nici chiar în Vatican, nu mai există *nefailibilitatea.*
În toată România deocamdată nemic nou.

209
București, 17 / 29 septembrie 1870

D[omnul] C. A. Rosetti trămite din Franța următoarea telegramă:

„Tours, 26 Septembre 1870
Grandios spectacol!
Franța întreagă e în picioare!
Victoria este sigură, *dacă se va câștiga timp.*"

Nu există nici un adevărat român, a cărui inimă să nu fi fost sfâșiată prin dezastrul fraților noștri din Occident.
Ne-am identificat cu cauza lor mai mult decât chiar ei înși[ș]i.
Pe când Italia se manifesta în onoarea Prusiei, pe când Spania

1. Cântăreț. Autorul traduce tale qualle expresia germană *(n. ed.).*

cocheta cu Bismarck, pe când partea cea latină a Belgiei și a Elveției rămânea surdă la vocea sângelui, numai România nu se sfia a împinge entuziasmul său pentru Galia până la ultima margine posibilă a neutralității.

Fiecare victorie a prusienilor ne-a costat multe lacrimi; fiecare succes al Franței ne făcea să uităm de bucurie până și propriile noastre suferințe; numai pe acest unic tărâm încetau cu abnegațiune orice lupte de partide; numai pe această singură cale roși, albi, nedependinți, toți fără excepțiune, afară de d[omnul] Iepureanu, se întreceau care de care a da pe față focul iubirii și al urii!

După un moment de expansiune urma o oră de cugetare.

Toți deopotrivă își adresau pe rând fatala întrebare: care să fie, oare, sorgintea situațiunii?

Fără a cunoaște această diagnoză, este cu neputință a găsi sau a prevedea remediul.

Aci însă culorile politice se dezbinau din nou în cele două direcțiuni opuse: cosmopolitism și naționalism, umanitate și latinitate, fantazie și adevăr.

Astfel, d[omnul] C. A. Rosetti crede, că Franța o să învingă cu siguranță, *dacă se va câștiga timp.*

Timp, spațiu, tot, nimic, om și om, gravitațiunea monadelor, o superbă metafizică!

Nu prin obscuritatea unor formule transcedentale se decide soarta națiunilor.

Originea răului, care trebuie paralizată spre a dobândi o vindecare, nu consistă în *lipsă de timp.*

La Tours, mai mult ca oriunde, d[omnul] C. A. Rosetti ar fi putut să constate într-un mod palpabil ceea ce a dărâmat virtutea Franței.

Tocmai acolo în fruntea republicii se află **evreul Crémieux.** *„Grandios spectacol!"*

Pe când Prusia vorbește în numele *germanismului,* cu care amenință de aproape întreaga viță latină, avocații din Paris îi răspund cu francmasonica deviză de *frățietatea popoarelor!*

Răsturnarea evreismului, arborarea principiului curat național, închegarea unei colosale alianțe pan-romane, iacă talismanul de la care depinde mântuirea Franței.

De nu va vrea s-o înțeleagă, dea Cerul atunci, ca cel puțin Italia, re-nviată astăzi în rolul său strămoșesc prin posesiunea Capitoliului și netocită încă de tot prin viermele cosmopolitismului, să se pună ea în fruntea Latinității, pentru ca un al doilea Mariu, să aplice o nouă lecțiune cimbrilor și teutonilor.

Atunci am striga și noi:

„Grandios spectacol!"

De ar mai trăi Cavour!...

210
[De o bucată de timp...]

De o bucată de timp miniștrii noștri, schimbându-se unii după alții și diferind unii de alții, nu se schimbă totuși și nu diferesc nicidecum într-o singură privință: le place grozav la toți cuvântul *armonie.*

Armonie între puterea executivă și acea legislativă!

Armonie între prefecți și judecători!

Armonie între armată și administrațiune!

Armonie între membrii cabinetului!

Armonie, armonie și iarăși armonie!

În adevăr, mulțumită acestei stereotipe *armonomanii* ministeriale, România a ajuns a fi țara cea mai armonioasă din lume.

Ori încotro îți întorci privirea, vezi aceeași apucătură sub o altă formă: armonie!

Ne vom mărgini astăzi a constata curiosul fenomen de armonie între guvern și magistratură.

În alte state, aceste două puteri se află în cea mai perfectă diz-armonie, fiindcă unul nu poate să poruncească și cellalt nu vrea să asculte.

La noi, din contra, spune-mi cine-i ministru și-ți voi răspunde cine-i judecător; arată-mi pe judecător și-ți voi ghici juriul, apoi viceversa, de la juriu mă voi rădica la judecător și de la judecător la ministru: o sublimă armonie!

Într-o bună dimineață, profitând de strengăria de la Ploiești, d[omnu]lui Iepureanu îi vine ciudatul gust de a azvârli în temniță tot ce-i mai de frunte în România.

La moment, sute de procurori și de instructori își fac o deosebită plăcere de a vedea universul întreg prin ochii d[omnu]lui Iepureanu.

Parchetul este miop prin servilism!

D[omnul] Iepureanu, însă, nu este numai om poltic ci și comerciant.

Vechea-i amicie cu israeliții a dat naturii d[omniei]sale o direcțiune eminamente mercantilă.

Chiar astăzi, bunăoară, bancruta cea frauduloasă a lui Leiba-Cahana nu găsește un ocrotitor mai călduros, decât [pe] primul consilier al Tronului.

Ei bine, sub un asemenea ministru, magistratura ar lovi grandiosul principiu al armoniei, dacă n-ar deveni și ea, la rândul său, comercială.

Am reușit a pune mâna pe un act foarte interesant: tabloul

prețurilor de expropriere pentru construcțiunea drumului de fier din districtul Covurlui.

Se crede, în genere, că concesiunea Strussberg îmbogățește numai pe acei fericiți, care au izbutit a căpăta contracte de antrepriză ca simpli muritori, după ce votaseră posibilitatea lor ca deputați.

Ei bine nu, ori pe unde va trece calea ferată, se vor putea înavuți, nu numai contracicii, ci încă toate tribunalele și toți jurații: nemic mai lesne!

Unii direct, alții indirect, moralitatea singură se sărăcește!

Oricine posedă o palmă de pământ, pusă din întâmplare în linia exproprierii ceară pentru ea de la Strussberg, adecă în ultimă analiză, tot din punga statului, valoarea unei moșii întregi, și fie sigur că o va dobândi fără nici o greutate: i-o va dărui așa-numita *justiție.*

Oare dintr-o pură generozitate?

Problematic!

Tabolul pe care-l avem denaintea noastră, ne descoperă niște minuni apocaliptice.

Vom da vro câteva exemple.

Un individ din comuna Costea, d[omnul] Iancu Neculaides, se expropriază de 29 prăjine și 23 stânjeni, prețul curent al cărora, după analogia locurilor vândute de prin prejur fiind de 524 [de] lei noi și 28 bani: tribunalul îi acordă 23.500 franci, iar juriul mai urcă cifra la 50.000!

Astfel, **o prăjină de pământ, într-un sătuleț de lângă Galați costă 170 galbeni!**

Tabloul întreg prezintă 43 [de] proprietari din comunele Costea, Filești, Bărboși, Cătușu, Movileni și Serdaru, într-o mare parte **greci,** care capătă în acest mod suma colectivă de 612.760 lei noi, în loc de valoarea reală de 53.744, adică mai mult decât înzecit, grație puterii judiciare.

Ar trebui prea multă bunăvoință pentru a crede cineva în absoluta gratuitate a unui dar de această specie.

În București, de asemenea, d[omnul] Efingham Grant a câștigat tot așa 30.000 franci pentru vro două pogoane, adică câte **1500 galbeni de pogon!!!**

Vai și iarăși vai când armonia între guvern și magistratură ajunge atât de departe, încarcerând mereu prin politică și zeciuind mereu prin comerț!

Dacă cineva voiește a cunoaște o țară, sau mai bine zicând un *regim,* să consulte justiția de acolo.

Armata are în vedere rezbelul: o situațiune anormală.

Instrucțiunea publică, rezultat al unei preparațiuni lungi și

gradate, e peste putință a se naște printr-o vărguță magică, deși nemic n-o mai distruge dindată ce reușise a prinde rădăcină.

Finanțele, în însușirea lor de raport al indivizilor către Stat, pot fi destul de încurcate, fără ca să fie tot atât de triste relațiunile indivizilor unii către alții, adică viața socială și națională propriu-zisă.

Justiția însă este simbolul păcii, o stare normală, un ce care poate înflori deodată printr-o purificare radicală a magistraturii și care oglindește toate referințele societății fără deosebire, fie dintre indivizi și stat, fie dintre indivizi și indivizi.

Unde ești Arioane, ca s-o mai purici!...

211

[S-a răspândit în Capitală un zgomot...]

S-a răspândit în Capitală un zgomot, care ne-ar face să ne înfiorăm dimpreună cu toată suflarea românească, dacă numai am putea să-l credem câtuși de puțin serios.

Din norocire, noi îl punem pe aceeași linie de tot enigmatică, pe care puseserăm deja, mai dăunăzi, cererea din partea d[omnu]lui Iepureanu a unei invaziuni turcești.

Guvernul actual al României, devenit proverbial prin excesul cinismului său, ar fi eminamente capabil de a da țara până și hotentoților, dacă însă hotentoții ar putea s-o primească în momentul de față, căci în politică adesea nevoia silește a refuza darul.

Se zice că muscalul ar fi notificat zilele acestea Cabinetului Român, cum că nu mai recunoaște tratatul de Paris, încât pretinde a i se da înapoi petecul de jos al Basarabiei fiindcă altfel Țarul îl va lua fără să ne mai întrebe.

Cu alte cuvinte, Rusia declară rezbel:

1. Turciei, care este suzerana noastră;

2. Austriei, pentru care orice mișcare a muscalilor spre Balcani ar fi astăzi un semnal de răsculare în Iliria, Croația, Dalmația și mai departe;

3. Angliei, care consideră integritatea Imperiului Otoman ca cea mai înaltă cestiunea comercială;

4. Prusiei, care ține și ea, dacă nu la noi, cel puțin la *altceva* în România...

Nu mai vorbim despre condițiunile atmosferice, greutatea drumurilor și celelalte punturi mai mărunte, care joacă un rol capital la începutul unui rezbel.

Mai pe scurt, nota muscălească, pe care o semnalează cu ușurință unele ziare din București ca un lucru foarte pozitiv, ni se pare a fi mai mult decât problematică.

Cu toate astea, după zicătorea românului: nu-i fum fără foc. Este și trebuie să fie ceva.

Ni se scrie din Galați că principele Vorontzov ar fi așteptat acolo.

Pentru ce?

Mister.

Aflăm totdodată, că M[ajestatea] S[a] Vodă ar fi plecat la Bacău, de unde este tot ce poate fi mai natural ca să se încerce calea ferată până la Galați.

Astfel - *o întâmplare!*

Capul Statului Român și mâna dreaptă a Țarului se vor întâlni.

Întâlnidu-se, vor vorbi.

Vorbind, - cine mai știe!

În orice caz, despre gurile Dunării nu poate fi vorba.

Articolul 2 din Constituțiunea noastră zice:

„Teritoriul Românieie este nealienabil".

Apoi, stricându-se acest articol, se vor strica și celelalte...

Probabila întrevedere de la Galați va fi dat naștere teribilei rumori despre o invaziune rusească.

Ajunge ca cineva să zică *musca* la Obor, pentru ca ea să se prefacă în *muscal* până la Filaret.

„It fama per urbes!" după exclamațiunea lui Virgiliu.

Un ziar, câruia nu-i lipsește o doză de gravitate, poate înregistra în treacăt această specie de „se-zice", dar nu-i este permis niciodată de a le da aparența certitudinii, expunându-se a fi dezmințit peste o oară.

Dacă vom deprinde națiunea a tremura denaintea umbrelor, ce va face ea, oare, în fața realității?

Este o educațiune paralitică.

Oricum să fie, petrecerea principelui Vorontzov la Galați, deși nu este chiar încă o invaziune, totuși e prea departe de a bucura inimile românilor.

Ceea ce nu se întâmpla în toamna lui 1870, poate să se croiască pentru primăvara lui 1871.

Tocmai de aceea, noi atragem cea mai concentrată atențiune a lectorilor noștri asupra studiului domnului Missaill: *Rusia.*

Acolo oricine va putea să vază, săpată prin fapte nerecuzabile, iar nu prin oracole delfice, îngrozitoarea perspectivă, ce ne așteaptă cu siguranță, de câte ori vom căuta a ne mai apropia de aurora boreală.

Marele Montesquieu zicea: „Il faut écorcher un Moscovite pour lui donner du sentiment"[1].

1 *Esprit des lois,* lib. 14, ch. 2.

Dacă d[omnul] Iepureanu nu este apt a executa această scabroasă operațiune, atunci mai bine să consilieze Tronul de a mai amâna pentru altă dată inspecțiunea drumului de fier până la Galați.

Sub d[omnul] Brătianu – ortodoxia.

Sun d[omnul] Kogălniceanu – Livadia;

Sub d[omnul] Iepureanu – Galații;

O fatalitate!...

Afară de preocupațiunea cea mare despre imaginara invaziune moscovită, alte două supărări mai reale agită spiritele burgheziei noastre.

Consiliul municipal din Capitală e disolut.

În această privință guvernul a fost încă o dată un organ foarte fidel al ziarului *Presa,* care deploră de atâta timp inactivitatea bandelor electorale.

Nu noi vom cădea în naivitatea de a întreba: cine oare se va alege în locul celor concediați?

Numele candidaților se par scrise încă de pe acum pe scoarța acelor arbori, din care se va confecționa peste puțin o nouă ediție a faimoaselor bâte.

O altă grijă bântuie și mai mult Capitala.

Epidemia anginei difterice seceră pe fiecare zi o mulțime de copii.

Credem a face părinților de familie o deosebită plăcere, publicând mai la vale un articol special asupra acestui bici, care lovește etatea cea fragedă, pe când procurorii și instructorii d[omnu]lui Iepureanu au luat pe seama lor partea cea matură a poporațiunii.

Aceasta ne aduce aminte farsa de la Ploiești și de la Jilava.

Ce s-a făcut, oare?...

212
București, 25 septembrie / 7 [octombrie] 1870

Ziarul *Românul,* călăuza *școalei autoritare,* și foaia *Dreptatea* unul din organele *școalei nedependinți,* au crezut de cuviință de a încinge o polemică foarte curioasă, care se poate rezuma în trei cuvinte:

„Domnie ori republică?"

Cu această ocaziune publicistul din Iași izbește pe adversarul său din București cu următoarea serie de incriminațiuni:

„Ei care făceau o crimă aceluia ce exprima dorința de a vedea țara organizată pe baza principiului electiunii de sus până în jos, – ei, astăzi, ascunzându-și

cugetarea cea adevărată şi dându-şi acrul c-ar repudia ceea ce au făcut, ne impută că n-am fi republicani!

Şi cum roşii s-au arătat în cestiunea formei guvernamentale, astfel s-au arătat şi în toate celelalte cestiuni.

Au răsturnat prin conspiraţiune domnia electivă, sub cuvântul că ea a compromis interesele financiare ale statului, şi sub ordinul de lucruri constituit de ei şi dires exclusivamente tot de ei doi ani neîntrerupţi, au adus ruina completă a tuturor resurselor statului.

Au răsturnat prin conspiraţiune domnia naţională, sub cuvânt că ea conspiră contra intereselor naţionale, şi au adus acea formă de guvern, care a pus ca *dogmă politică* conspiraţiunea sistematică şi ne-ntreruptă în contra acelorași interese.

S-au arătat amici ai împroprietăririi şi au declarat-o pe urmă, când ea s-a efectuat, de atentat în contra proprietăţii.

S-au arătat campioni ai secularizării averilor monastireşti şi au proclamat-o în urmă de crimă împotriva ortodoxiei.

S-au declarat fanatici amici ai dezvoltării intereselor naţionale, economice şi comerciale şi, în acelaşi timp, cereau darea drepturilor politice la jidani.

Şi spre a cruţa lectorilor noştri citirea obositoare a acestui catalog voluminos de contradicţiuni, să amintim că tot ei, la începutul rezbelului erau acei ce nu se mulţumeau numai cu declaraţiunea simpatiilor de ginte, ci ne cereau o acţiune în rezbelul început, iară astăzi insinuează că pacea internă, pacea naţională, vom avea-o asigurată numai dacă vom renunţa cu totul la simpatiile de ginte şi ne vom da de partea acelora ce cer Franţei închiderea unei păci umilitaore!

Şi când roşii fac un sistem din aceste contradicţiuni flagrante, numai în scopul de a le rămânea câmpul deschis a profita la turburarea apelor, de calea cea mai compatibilă cu interesele lor autoritare, stăm şi ne înrebăm: cu ce curaj vin ei să acuze pe un organ de publicitate, reprezentantul în presă al unui grup politic, de *indeciziune*, într-o cestiune care nici [nu] este la ordinea zilei?..."

Lăsând la o parte veritatea acestui lung rechizitoriu, ne vom mulţumi a face confratelui nostru de peste Milcov o scurtă bagare de seamă.

Naţiunea română nu poate dori şi nu trebuie să dorească, decât numai şi numai ceea ce este *curat naţional* şi *curat românesc*.

Prin urmare: **domnia,** iar nu **republica.**

Răposatul Bărnuţiu va completa ideea noastră:

„«Numele de *Domn* a însemnat la români numai pe *diregător*.»"

Miron Costin zice:

„La toate aceste provincii ieşeau *domni* de la Râm..."

«Măcar că capetele dacilor, *domnii* cu toate cascle lor s-au tras toţi peste munţi...

După ce a biruit Iuliu Cezar pre Pompei cel Mare, a căutat şi lui Libon să-şi mute şi el locaşul la Litva, fiind şi el *domn mare de sfat*.

Traian, împăratul de la Italia, a adus căsaşi şi case de *domni* acea pre la cetăţi...

Vasile Lupul avea fire înaltă şi împărătească mai mult decât *domnească*»...

Românii din Ardeal încă numeau domni pe membrii comitetului națiunii române, și astăzi încă numesc *domni* pe diregătorii români.

Domnii românilor au fost și s-ar cădea să fie ceea ce au fost consulii și pretorii la romani"...[1]

Iacă **domnia națională românească** prin care „școala nedependinte" caută să răspunză pur și simplu, fără multă metafizică și multă dialectică, la **republica cosmopolită elveto-americană** a *„școalei autoritare"*.

213

[Despre invaziunea muscălească...]

Despre invaziunea muscălească nu se mai vorbește.

A fost o pură stratagemă de măruntă politică.

Acei ce-și fac plăcerea de a acredita mereu asemenea zgomote, uită că o panică continuă, pe de o parte, enervează națiunea, iar, pe de alta, – paralizează comerțul, distrugând astfel, printr-o singură lovitură, elementul moral și elementul material.

Un organ serios se întemeiază totdauna pe siguranță.

Cine vrea să-și împle urechile, ducă-se la o cafenea: un ziar, din contra, nu va trebui să se adreseze la *acustică,* ci la *logică.*

Încetând fantasmagoria rusească, aceleași foi ne spun astăzi o altă poznă: peste câteva zile, *printr-o înțelegere amicală între Prusia și Austria,* România va fi anexată către Ungaria.

Și mai boacănă!!!

Constatăm ridicolul și trecem înainte.

La Ploiești s-au petrecut niște monstruozități, care împodobesc cu o nouă specie de cunună fruntea d[omnu]lui Alexandru Lahovary: *laureatul în drept de la Paris* mai capătă titlul suplimentar de *laureat în ne-drept de la Prahova!*

Iacă ceea ce afirmă ziarul *Românul* în numărul său de la 24 septembrie:

„Sf[ința] S[a] Preotul Ștefan a fost luat de acasă pe la 3 ore noaptea, dus în cumplite bătăi la cazarma dorobanților, acolo din nou bătut de către dorobanți: a fost apoi supus la maltratarea cea mai odioasă: dorobanții ordonau celorlalți arestați politici, bătându-i când nu voiau a se supune, a trage de barbă pe nefericitul preot și a-l bate. Un arestat, anume Andrei Zidaru, refuzând d-a se supune acestei infamii, a fost bătut grozav.

Mihăiță Gogălniceanu, comerciant însemnat și consilier comunal, a fost rădicat prin bătăi de către dorobanți, apoi torturat cu neomenie. Acest cetățean este, din nefericire, foarte gras; dorobanții îi ordonau sub amenințarea d-a-l ucide, de a se pune la pământ, de a se scula iute în sus, a se trânti p-o coastă, a se trânti pe alta, cu fața în jos, cu fața în sus, tot pe pământ la comandă, în râsetele acestor mișele unelte ale guvernului; îi mai ordonară a face diferite degrădătoare mișcări, la care, opunându-se, a fost bătut, maltratat ș-amenințat

1. *Dreptul public al românilor,* p. 147.

că i se va da foc prăvăliei. Bravul cetățean se supunea, zicând cu resemnațiune: «cum găsiți d[umnea]voastră cu cale!»

D[omnul] Ilie Sfetcu, măcelar, a fost luat noaptea pe la 3 ore de pe stradă, pe când se ducea la măcelărie; bătut fără încetare până la cazarmă ș-acolo din nou bătut, până ce rămase nemișcat și zăcu mai multe zile.

D[omnul] T. A. Drăghiceanu, acel care a refuzat a servi sub un perceptor prevaricator, a fost luat noaptea pe la 2 ore de acasă de către un alt dorobanț. Dus în pumni până la cazarmă, a fost băgat acolo într-o porcărie și târât de păr în cea mai grozavă murdărie.

D[omnul] Tănase Antonescu, comerciant cunoscut, a fost rădicat, asemenea, de la domiciliul său, bătut tot drumul și apoi la cazarma dorobanților.

D[omnul] Christea Tutungiul a fost bătut atât de cumplit, ducându-l la cazarmă, încât mult timp i-a rămas capul și ochii inflamați.

D[omnul] Avram Cismarul asemenea.

D[omnul] Iancu Nicolau, cofetarul, bătut și supus la aceleași munci ca și d[omnul] Mihăiță Gogălniceanu, a fost pus apoi *a curăți cu mânile privata dorobanților,* împreună cu mai mulți alții.

D[omnul] Andrei Zidarul, bătut pentru că n-a vrut să tragă de barbă, cum ziserăm, pe preotul Ștefan.

D[omnul] Titu Bălăceanu, bătut de d[omnul] Beresceanu în temniță pentru c-a cutezat să se plângă.

D[omnul] George Ștefănescu a fost luat de la prăvălia sa și bătut.

D[omnii] Oprea Clinceanu, Dinu Plăpâmarul, Dumitru Plăpâmarul - aceeași soartă.

D[omnul] Iancu Ștefănescu, lipscan, proprietarul magazinului «Bazar de Londra» a fost dus în bătăi până la cazarmă.

D[omnul] Vasile Alecu, birjar și *vizitiul George* al d[omnu]lui Radu Stănianu - bătuți grozav.

D[omnul] Costache Ionescu, șeful gardiștilor de noapte - asemenea.

D[omnul] Ghiță Antonescu, în fine, starostele de grădiinari, a fost bătut și tăiat cu sabiile la cap.

Pe când se comiteau aceste oribile fapte, au fost aduși la cazarma dorobanților doi juni *țigani* d-afară de Ploiești, legați de păr, unul de altul și, la cazarmă, - spre a-i despărți într-un mod mai expeditiv - li s-a tăiat părul cu sabia."

Un ministeriu sub auspiciile căruia se poate comite astă lungă verigă de torturi, - căci relațiunea ziarului *Românul* este prea precisă pentru ca s-o putem crede neadevărată, - nu mai merită nici măcar numele de *guvern călău.*

Ceva și mai mult decât atâta.

Este un *guvern ciocoi!...*

D[omnul] C. A. Rosetti trimit din Franța o nouă epistolă, în care, însă, din nenorocire, ca și-n celelalte opt, se mulțumește a vorbi exclusivamente despre propria persoană a domniei sale.

Obiectul discuțiunii este foarte interesant și foarte instructiv, dar se putea pune în dezbatere fără a pleca din București...

În privința farsei de la Jilava, ministeriul persistă în cea mai adâncă tăcere.

Se zice că d[omnul] Gregoriu Băleanu ar fi plecat la Viena.

Apoi de! mai zică cineva că nu este o imensă fericire de fi

nescine *cumnat* cu un ministru, chiar atunci când acesta este numai d[omnul] Cantacuzino!...

214
[La ordinea zilei...]

La ordinea zilei este brutalitatea *comunicatelor.*

Un cabinet, care nu se temuse adineaori, prin gura cea aristocratică a Logofătului Dreptății, a denunța în mijlocul Parlamentului *reaua creștere* a burgheziei române, a ajuns, în cele din urmă, a întrece el însuși prin energia limbajului său pe cea mai guralivă precupeață de la Obor.

Orice aserțiune cam [h]azardată dintr-un ziar de opoziție este gratulată la moment în *Monitorul Oficial* cu expresiunile cele mai triviale, care nu au nici măcar meritul de a fi ciceroniene, pentru ca să poată figura în dicționarul Academiei Române.

În fața unui asemenea devergondaj ministerial, nu este de mirare, că împiegații subalterni, mergând cu prea mult zel pe calea imitațiunii, au început a întuneca pe capii lor.

Avem denaintea noastră un exemplu extra-scandalos, de această natură, publicat într-o foiță de la Craiova, intitulată prin antiteză *Aurora,* nr. 22, de la 24 septembrie.

Un jude instructor, numit Ștefan M. Petrescu, răspunde la plângerile d[omnu]lui Stolojan, arestat curat tătărăște cu atâția alții în urma comediei de la Ploiești.

Acest infim agent al guvernului actual compară pe un deputat cu „insectele ce se prăsesc în camera arestului", declară că: „deși om, dar din nefericire îi lipsesc toate facultățile unui om", îl califică de: „mai mult cântăreț decât politic", și încheie apoi cu următoarea tiradă de taverna:

„Ca nu vro idee, din toate calomniile arătate de Stolojan să impresioneze pe oamenii care nu-l cunosc de ajuns și care nu știu că acest om este foarte mult aplicat la nebunie, după cum mai toată lumea dup-aici o știe, și chiar actele lui probează la evidență, vă rog etc..."

D[omnul] Alexandru Lahovary - ministru de Justiție.

D[omnul] Ștefan M. Petrescu - jude instrutor.

Admirabil!

Cum să ne mai îndoim despre bătăile cele secrete de prin pimnițele Ploieștiului, când creaturile puterii cuteză a ne scuipa în față, cu zgomot, ziua-n amiaza mare, sub propria lor semnătură, în columnele unei gazete!

D[omnul] Stolojan este un doctor în drept, un reprezentant al națiunii, un fost primar al Capitalei de peste Olt.

Ce se va fi făcând, oare, cu ființele mai mărunte?

O, Doamne!...

215

Cosmopolitism și naționalism

*Discursul președințial de redeschiderea ședințelor Societății „**Românismul**", ținut în 26 septembrie 1870, de d[omnul] **B. P. Hăsdeu***

„Și iacă o muiere chananeană ieși dintr-acele hotare, strigă lui grăind: «Fie-ți milă de mine, Doamne, fiul lui David!...» Iar el, răspunzând zise: «Nu sunt trimes, ci numai către oile cele pierite a[le] casei lui Izrail.»

Dar ea veni și se închină lui grăind: «Doamne, ajută-mi!»

Iar el răspunse, zise: «Nu-i bine a lua pâinea feciorilor și a o arunca cânilor...»"

Mântuitorul, Mat. XV, 22–26 (după ediținea din 1648).

Domnilor,

Sunt două luni de când nu ne-am văzut.

Prea puțin și prea mult totdodată.

Două luni d-abia rădică din sământă un fir de iarbă; două luni rostogoleasc după piedestaluri secolare împărățiile cele mai strălucite; două luni – nemic pentru un atom și o eternitate pentru un colos.

Ce contrast!

Dar tocmai această extremă fragilitate umană în fața mersului domol și trăgănat al naturii întregi, – ne îndeamnă a fi pururea în pază, pururea observând legile lumii morale, pururea calculând relațiunile dintre cauze și efecte, pururea paralizând catastrofa sau asigurând succesul prin puterea cugetării, care nu este decât programa acțiunii.

În intervalul despărțirii noastre s-a petrecut un mare eveniment.

Este rezbelul franco-german.

Electrizați prin suferința fraților noștri din Gallia, noi am oftat, am plâns, am gemut.

Acum însă, în urma unei sincere expansiuni, să oprim pentru un moment prin stavila rațiunii impetuosul torent al simțimântului.

Să ne întrebăm cu sânge rece: care să fie secretul triumfului prusian și al calamității franceze?

Pentru noi unii, aceasta nu este o cestiune de actualitate politică, ci o problemă eminamente științifică.

Și dacă m-am decis a o atinge anume denaintea d[um-

nea]v[oastră], o fac numai și numai în vederea sublimei ținte, pe care și-a propus-o societatea „Românismul".

Această asociațiune a fost efectul unei necesități.

Ea trebuia, și de aceea este, și de aceea va fi.

Grupându-ne pentru prima oară prin impulsul unei comune aspirațiunei, noi ne-am fost zis: România piere prin cosmopolitism de nu se va găsi un pumn de cetățeni, de juni, de apostoli, care s-o recheme de timpuriu la calea naționalității.

Așa-i Domnilor?

Așa este.

Însă de unde știți d[umnea]v[oastră], cu atâta convicțiune, că generalitatea cosmopolită trage după sine pieirea indivdualtăți naționale?

Era o teorie.

Lipsea practica.

Teribilul duel de la Rin a venit să demonstreze prin fapt ceea ce d[umnea]v[oastră] concepurăți în idee.

Prusia învinge, din nenorocire; ea învinge, pentru că urmează un drapel național: *Germanism[ul].*

Franța este învinsă, iarăși din nenorocire; ea este învinsă fiindcă aroganta nepricepere a unor oameni de stat i-a legat brațele, i-a trândăvit inima, i-a zăpăcit mintea prin *Umanitate.*

E destul a zice, că președintele parlamentului lui Bonaparte era un neamț: *Schneider.*

E destul a zice, că ministerul cel mai influent al actualei republici, arbitru de justiție și arbitru de rezbel, totdodată este un evreu: *Crémieux.*

Este destul a zice că geniul cel mai superb al Franței, marele Victor Hugo nu se sfiește a striga într-un palid manifest: de ce să ne batem cu germanii, când suntem *om și om?*

„Om și om", negațiunea naționalismului, înscrisă cu litere rabinice pe lojele francmasonilor, – aci este pogorâșul Franței.

„Om și om", ziceau cu un aer filosofic 50.000 de cetățeni din Nancy, lăsându-se pălmuiți și despuiați în voie bună de către patru soldați prusieni!

„Om și om!" Scheinder, Crémieux sau Bismark, tot una!!!

Acei ce confundă naționalitățile într-o singură abstracțiune haotică a umanității de ce, oare, să nu facă încă un pas înainte: dobitoc și dobitoc?

Francezul este om, ca și germanul; germanul este om, ca și francezul; dar omul în genere, fie francez sau german, este animal ca și hiena, care-i dezgroapă și-i mănâncă pe furiș cadavrul.

O consecință logică a patimei de a generaliza!

Să dea Providența ca surora noastră cea mare din Apus să înțeleagă cu o oară înainte absurditatea cosmopolitismului.

Atunci și numai atunci ea va fi nebiruită.

Cel puțin nouă, coloniei lui Traian de la Dunăre, să ne profite deocamdată dureroasa lecțiune de familie.

Să fim români mai presus de toate.

Ca români, să nu uităm, că suntem latini.

Numai români și *numai* latini.

Zic „numai" și mă grăbesc a da cheia cuvântului.

Ceea ce nu se pierde, n-are nevoie de veghere.

Așa este calitatea de *om.*

Chiar dacă am voi s-o renegăm și tot încă vom conserva nestrămutat sigiliul lui Adam.

Oare tot așa de sigură să fie și *naționalitatea?*

Cine n-o iubește n-o conservă.

Să păstrăm, dară, cu o fanatică gelozie acest gingaș tezaur, pe care poate să ni-l răpească într-o zi pentru totdauna pestifera suflare a demonului de monotonie, distrugând în cale-i orice varietate, reducând armonia la un singur ton, încarcerând lumina într-o unică rază, ucigând originalitatea prin imitațiune, sugrumând entuziasmul prin apatie, înlocuind lupta prin inerție și depunând viața în mormânt!

Acesta este nivelul cosmopolit, dușmanul cel mai înverșunat al adevăratei umanități, pe care o pogoră până la o brută uniformitate.

Trăiască Naționalismul!

216

București, 4 / [16] octombrie 1870

Prima faptă a evreului Crémieux, ca ministru de Rezbel al Republicii Franceze, a fost o monstruoasă circulară către *scumpii săi prefecți,* pe care o reproduce cu multă veneratiune ziarul *Românul* în numărul său de la 1 octombrie.

Ea se încheie prin următorul sacrilegiu:

„Să nu ne supărăm că *francezii catolici* se închină Sântei Fecioare, pe când *francezii liberali* se închină Sântei Libertăți".

Astfel în Franța nu mai există nu numai *naționalitate,* deoarece împielițarea cea mai scârboasă a Palestinei se gurguță în capul regimului, dar nici măcar o slabă umbră de *religiune,* de vreme ce nu sunt **liberali** acei ce adoră pe Sânta Fecioară.

Și cine o spune?

Un președinte al „Alianței Israelite Universale", bazat pe propaganda hidosului TALMUD!!!

O țară lipsită de naționalitate și de religiune, cele două picioare ale statului, cum oare voiți să nu tremure, să nu șovăiască, să nu cază?

Sărmană Franță! Iubită Franță! Cavalerească Franță! Tu ești un al doilea Christ crucificat de bunăvoie prin trădarea unui nou Iuda!

Pe la 1420, Galia gemea într-o criză, soră-geamănă cu catastrofa de astăzi.

În locul prusienilor erau englezii.

A venit Janna d'Arc și a scăpat-o.

Dar eroina de la Domrémy credea în naționalitate și-n religiune, care singure sunt în stare a crește un luceafăr până și într-o stână de ciobani.

Pe unde fâlfâia altădată stindardul de la Patay, un *jupân* conduce în momentul de față destinele Franței.

Nemic mare fără entuziasm.

Entuziasm fără naționalitate, entuziasm fără religiune, căldură fără foc – ce ironie!

Pe când d[omnul] Crémeiex insultă din Tours pe Dumnezeul Sântului Ludovic, d[omnul] Thiers negociază la Petersburg ajutorul Țarului: *cu tocmeala de a lăsa muscalilor o acțiune exclusivă în Orient.*

Latinitatea de la Dunăre este precupețită.

Ziarele franceze o spun pe față.

Legătura crucii și legătura sângelui pălmuite totdodată!...

Puși între Bismarck și Sinagogă, între Scilla și Caribda, între ciocan și nicovală, între rău și rău, între neamț și haham, – ce să facă, cum să cugete, cu cine să simpatizeze românii?

Grozavă, oribilă, infernală situațiune!

E cumplit duelul cel material din Occident, dar este și mai crâncenă lupta cea morală, care sfâșie astăzi pe orice adevărat român: se bate într-însul inima cu rațiunea, ambele înfruntate, apoi din afară de stupiditatea și indiferentismul altora...

217

[A ieșit la lumină...]

A ieșit la lumină un al patrulea organ al *școlei nedependinți.*

Până acum au fost *Dreptatea* în Iași, *Comuna* în Bacău și *Columna lui Traian* în București.

Mai avem pe *Sămănătorul* la Bârlad[omnul]

Primul său număr, apărut la 27 septembrie, coprinde o programă politică, care nu diferește întru nemic de a noastră proprie: *Românism și Democrație.*

Salutăm cu căldură pe noul confrate.

Această desfășurare treptată a forțelor ofensive și defensive de care dispune grupul adevărat național în România, este mai necesară astăzi și la noi ca oricând și oriunde.

Străinismul și cosmopolitismul, care nu sunt în realitate decât tot una, fie la guvern, fie în magistratură, fie în comerț, fie la vechii amici ai lui Armand Lévy și ai lui Strussberg, ne sapă cu energie în toate direcțiunile.

Vom da un exemplu mai de actualitate.

În edificiul cel mare al așa-numitului Teatru Național din capitala României va figura o comedie nemțească, dar ceva românesc – nu.

D[omnul] Petrache Carp a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a goni românitatea, deocamdată cel puțin, de pe scenă, înlocuind-o prin blondini și blondine de la Marea Baltică.

Se zice, că între condițiunile păcii, propuse Franței din partea d[omnu]lui Bismarck, ar fi un articol foarte riguros, în puterea căruia frații noștri de pe țărmii Senei să fie siliți a subvenționa în Paris un teatru teutonic.

Berlinul crede că nu este în lume nici un mijloc mai radical și mai nesimțit de a germaniza o țară.

La noi aceasta se petrece fără ca să fie la mijloc barem scuza cuceririi!...

218

[Puține noutăți în întru...]

Puține noutăți în întru, fiind prea multe cele din afară.

Măria Sa Vodă a plecat peste Milcov, precum noi am prevăzut-o în *Columna lui Traian* încă din 22 septembrie.

Nu cumva să se întâlnească acolo din întâmplare cu principele Vorontzov, mâna dreaptă a Țarului, precum noi am prevestit-o tot acolo.

Trecând prin Ploiești, Domnitorul fu primit cu o paradă oficială, pe care *Monitorul* o numește iubirea poporului.

Apropozit de orașul d[omnu]lui Candiano.

Denaintea juriului din Dâmbovița s-a înfățișat procesul politic de la Ploiești.

Între ceilalți apărători ai acuzaților este și d[omnul] Ion Brătianu.

Oricine o aștepta de la cavalerismul d[omniei] sale.

Aflăm în acest moment că toți pârâții ar fi achitați.

Într-un asemenea caz, pe care-l dorim din toată inima, deși am dezaprobat și vom dezaproba în perpetuu orice copilărie fără nici o țintă sănătoasă, rolul d[omnu]lui Iepureanu în viitoarea sesiune a Parlamentului va fi cam greu.

Nu pentru prima oară.

Dumnealui a văzut deja fața Înaltei Curți de Casațiune.

O fatalitate!

Însă Ploiești ca Ploiești, dar ce să fie, oare, cu comedia de la Jilava?

Actorul principal fiind cumnat cu unul din miniștri, treaba s-a făcut mușama...

Fiscul se află de mai multe zile într-o extremă strâmtorare.

Mandatele statului au devenit ca un fel de asignatele lui Bailly din timpul Revoluțiunii Franceze.

Și totuși s-au găsit aproape trei mii de napoleoni în numărătoare pentru frivolitatea unor reparațiuni de fantazie la Palatul Domnesc.

Ziarul *Dreptatea* din Iași reproduce în această privință următoarele cuvinte, ieșite tocmai din gura d[omnu]lui Iepureanu în Constituanta din 1866 cu ocaziunea Listei Civile:

„D[omnul] Manolache Costache susține cifra de 100 mii galbeni, zicând că nu ar fi o sporire de cheltuială, *fiindcă statul plătea pentru Principele Cuza, pe lângă 60 mii galbeni leafa* și CHELTUIELI DE REPARAREA PALATULUI, MOBILIMENT, PROGOANE, ETC. CARE ACUM ÎNCETEAZĂ".

De încetat, n-are încotro!

Teatrului Național din Capitală i se refuză o biată subvențiune anuală de 3.000 [de] galbeni, și de două ori atâta se aruncă în vând contra constituțiunii.

Negreșit că Consilierii Tronului s-au ferit de a-i arăta dezbaterile Constituantei.

Suntem siguri că Principele ar respinge cu indignațiune un dar atât de ilegal...

La începutul săptămânii, locuitorii Capitalei au fost izbiți printr-un spectacol fizic, cu mult mai extraordinar decât chiar moralitatea politică a d[omnu]lui Iepureanu.

În seara de luni, o parte a cerului devenise cu totul roșie.

Comentariile vulgare au fost care de care mai ciudate.

Publicăm mai la vale un studiu de maestru asupra acestui fenomen, care nu are a face nici un șiroaiele, ce se varsă acum în Franța, nici cu pâraiele ce se vor mai vărsa cine mai știe pe unde...

Este pur și simplu o refracțiune a Aurorei Boreale.

Și totuși sângele, tot atât de roșu ca și meteorul, nu lipsește în România.

Până și ziarul *Presa* s-a speriat de hoțiile, jafurile și omorurile, ce se comit de câtva timp prin mai multe districte, de către numeroase bande de tâlhari, armați cu pușți și cu revolvere.

În loc de a se înspăimânta, el ar trebui să se bucure: la caz de vro nouă operațiune electorală, Popa-Tache va avea de unde să recruteze.

Mizerie în dreapta și mizerie în stânga!

219
Suveniri din actualitate

București, 17/29 octombrie 1870

Se petrece ceva curios.

Fenomenul cel mare din Occident ne-a împiedicat pe toți a acorda o doză de atențiune fenomenului celui mic, ce se mișcă pe nesimțite sub ochii noștri.

D[omnul] C. A. Rosetti a început a mustra de o bucată de timp, cu multă amărăciune pe d[omnul] Ion Brătianu.

Duumvirii nu se mai înțeleg.

Mai dăunăzi, cu ocaziunea arestărilor guvernamentale, publicistul din București adresa tribunului din Pitești teribila sentință: „ale tale dintru ale tale".

De atunci încoace, direct sau indirect, pișcăturile n-au mai încetat.

Ultima bombă se coprinde în ziarul *Românul* de la 14 octombrie.

D[omnul] Rosetti scrie în Franța:

„Prusienii îmi promit că peste opt zile vor veni să-mi facă o vizită la Tours. Se poate. Sunt oameni binecrescuți și mi-au dat deja dovezi că mă iubesc pentru **greșelile de la 1866 ale amicilor mei**".

Promisiunea prusiană o lăsăm la o parte.

Este pentru noi o enigmă.

Nu cumva d[omnul] Bismarck sau însuși bătrânul rege vor fi cutezat a neliniști pe d[omnul] Rosetti prin niște epistole autografe și ologrefe?

Mai știi!?

Inamici ai frazelor obscure, trecem d-a dreptul la porțiunea cea clară a pasajului.

O mai repetim încă o dată:

„Greșalele de la 1866 ale amicilor mei".

Dar de când, oare, faptele și zisele d[omnu]lui Brătianu nu mai sunt și ale d[omnu]lui Rosetti?

Ne aducem aminte o scenă destul de caracteristică dintr-o epocă de perfectă identitate.

Eram în Camera din 1868.

Într-o zi, abordând banca ministerială, am rugat pe d[omnul] Brătianu de a nu spune părerea d[omniei] sale într-o cestiune, ce era să vină la ordinea zilei.

Se gândește un moment și răspunde:

— Consultă pe Rosetti.

Ne veni atunci o idee.

Apropiindu-ne de d[omnul] Rosetti, l-am întrebat la rândul său, fără a-i spune totuși ceea ce vorbirăm cu cellalt magistru.

Se gândește un moment și răspunde:

— Consultă pe Brătianu.

Dacă solidaritatea era atât de completă pe la 1868, apoi ce, oare, trebuie să fi fost cu doi ani înainte?

Cum dară să percepem misterioasa incriminațiune, pe care o reproducem aci pentru a treia oară:

„Greșalele de la 1866 ale amicilor mei".

Și care să fie fost acele „greșale"?

În memorabilul an al lui 11 Februarie s-au îndeplinit d-abia două fapte de o greutate oarecare: nocturna elimninare a lui Vodă Cuza și plebiscitara aducere a lui Vodă Carol.

Despre Vodă Cuza nu poate fi vorba: l-a alungat d[omnul] Rosetti prin unire cu d[omnii] Ghiculești în lipsa d[omnu]lui Brătianu.

Rămâne introducerea regimului actual.

Dar de ce d[omnul] Rosetti n-a numit-o „greșelă", scuturându-se personalmente de orice răspundere, tocmai până acuma?

Fără a ne propi asupra sărbătorescului entuziasm de luna de miere al ziarului *Românul* din 1866, ne vom mărgini a aminti ceva cu mult mai proaspăt.

În ajunul lui 1869, Adunarea Deputaților alesese o comisiune parlamentară pentru a schița proiectul de răspuns la Adresa Tronului.

Erau d[omnii] Rosetti, Arghiropol, Iorgu Ghica, Alexandru Giani, Hăsdeu, etc.

D[omnul] Rosetti se însărcinase cu redacțiunea.

Cât de mare ne-a fost surprinderea, ca să nu zicem altfel, auzind deodată în opera d[omniei]sale următarea tiradă:

„Pe fiecare zi ne dovedești, c-aducând pe Tron **virtuțile și tradițiunile unei glorioase familii,** Măria Ta știi etc."[1].

Dezbătându-se lucrarea în comisiune, am fost singur a combate criminala frază, declarând că Tronul Român, pe care-l respectăm numai în astă calitate, nu poate avea alte virtuți și alte tradițiuni, afară de acelea moștenite de la Mircea și Ștefan, de la Mihai și Alexandru, de la Radu și Dragoș.

D[omnul] Rosetti și-a menținut redacțiunea.

D[omnul] Iorgu Ghica s-a ales raportor.

Camera a votat într-o grandioasă majoritate.

Pentru a nu cădea în contrazicere cu conștiința, ne-am retras din comisiune, depunând apoi în urnă, ca un simplu mandatar, o bilă neagră.

1. *Monitorul [Oficial]*, nr. 266, 26 noiembrie 1868.

Astăzi *„virtuțile și tradițiunile unei glorioase familii"* izbesc Franța și surpă Latinitatea întreagă.

Astăzi, d[omnul] Rosetti uită *„dovada pe fiecare zi"*.

Astăzi dumnealui strigă: *„greșalele de la 1866 ale amicilor mei"*.

Astăzi nefailibilitatea încarnată aruncă asupra altora oribilul: *„ale tale dintru ale tale"!...*

D[omnul] Brătianu a fost mai generos.

Ne vom permite în astă privință încă o suvenire.

Pe la finea lui 1869, când divergența dintre ziarele *Traian* și *Românul* devenise prea văzută, comitetul celui dentăi se întrunise într-o seară la d[omnul] Missail, unde a venit și d[omnul] Brătianu.

S-a pus în discuțiune necesitatea de a restabili armonia.

Ca director al lui *Traian*, acuzat atunci mereu în columnele *Românului*, crezurăm de cuviință a lua cuvântul pentru a explica și a justifica dezbinarea.

Constatarăm în puține vorbe esențiala diferență între cele două epoci, pe care le desparte 1866: până la 11 Februarie numai libertățile amenințate în România, de la 11 Februarie amenințată însăși naționalitatea.

Punându-ne pe această bază, a cărei justețe s-a grăbit a o recunoaște d[omnul] Brătianu, am combătut ziarul *Românul*, care nu voiește s-o înțeleagă, persistând pe calea trecută a unui vag liberalism, fără nici o preocupațiune de naționalitate.

D[omnul] Brătianu a răspuns printr-o călduroasă apărare a d[omnu]lui Rosetti, silindu-se a demonstra că numai necunoștința istoriei naționale îl împiedică a da organului său o culoare românească pronunțată.

Ceea ce am aflat atunci cu fericire, este necosmopolitismul d[omnu]lui Brătianu.

Vorbise ca un adevărat român în toată puterea cuvântului.

Și cine, oare, l-a opintit în mai multe de a lucra pe când era la putere?

D[omnul] Rosetti acuză pe d[omnul] Brătianu pentru „greșalele" de la 1866.

D[omnul] Brătianu nu acuză pe nimeni pentru „greșalele" de la 1868.

Nu știm cine anume va fi greșit în trecut, dar știm bine că unul din doi nu încetează de a tot greși.

Lecțiunile epistolare ale d[omnu]lui Rosetti de la Tours, ajunse la respectabila cifră de douăzeci, formează un curs întreg de francmasonism teoretic și practic, redus în ultimă analiză la absoluta negațiune a orice naționalitate în favoarea unei fantastice umanități biblice cu evreul Adam în frunte!

Catastrofa Franței, pe care o resimte cu atâta durere, prin

legătura sângelui, orice inimă românească, va produce, peste puțin, o gigantică reacțiune în umanitatea cea reală.

Luptându-se două despotismuri, Regele și Cezarul, despotul național a învins pe despotul cosmopolit.

Cu cât și mai fulgerătoare ar fi naționalitatea în libertate!...

Fiecare popoor va pipăi că nu poate fi mare și tare, dacă nu se dezvoltă din sine și prin sine, încolțind din propria sămânță și crescând ca o floare deosebită, fie garoafă, fie crin, fie trandafir, din care numai Divinitatea culege apoi sublimul buchet uman, ridicol fără această varietate.

Lupta cosmopolitismului cu naționalismul, devenită cu atât mai crâncenă, cu cât mai apropiat e deznodământul, să nu fie, oare, intima cauză a supărării d[omnu]lui Rosetti pe d[omnul] Brătianu?

În orice caz, școala autoritară a partidului de acțiune a jucat în România un rol prea însemnat în bine și în rău, pentru ca să nu ne fie permis a trece cu vederea un simptom de disoluțiune, din care nu va putea să nu se nască o nouă viață, după vorba Mântuitorului: „grăunțul nu aduce rod, până n-a putrezit în pământ".

220
[Alegerile municipale]

Alegerile municipale • Monumentul de la Târgoviște • Lovitura de Stat • Criza ministerială • D[omnii] Ambron și Steege • Teatru – tavernă.

La 1 noiembrie se va executa în București formalitatea alegerilor municipale.

Mulțumită unei deznaturări radicale a regimului constituțional, această operațiune, care este însăși baza unui stat democratic, a încetat la noi de mult, nu numai de a pune în mișcare urbea întreagă, dar nici măcar de a mai atâța o puerilă curiozitate.

Apatia alegătorilor este tot așa de mare ca și intima lor convicțiune că consilierii municipali, părinții orașului, *județul și pârgarii,* după antica expresiune, vor fi *numiți.*

În această stare de lucruri și de spirite ni se pare ciudată sumbra prevestire, pe care o răspândește de câteva zile o foaie din Capitală, acreditând zgomotul despre apropierea unei *lovituri de Stat.*

Și ce trebuință?

Guvernul poate să facă tot ce-i place fără această patentă de permisiune.

Singura stâncă de care s-a zdrobit atotputința ministerială a fost juriul din Târgoviște.

Acest fenomen a emoționat atât de adânc pe d[omnul] Demetriu Brătianu, încât vechiul propunător al *medaliei pentru Ploiești*, – cu care, fie zis în paranteze, nu știm ce s-a mai făcut, – se grăbește a provoca în glumețele columne ale *Românului* o nouă subscripțiune: „liberalismul cere ca în scaunul Dâmboviței să se clădească un... *Templu al Conștiinței!*

Juriul din Târgoviște s-a purtat frumos și foarte frumos, căci este frumos și foarte frumos orice act de nedependință; dar de aci și până la un monument – este departe, mai cu seamă când toată lumea a început a înțelege propria destinațiune a acestor tribute periodice din trimestru în trimestru.

Dacă fiecare verdict al unui juriu va fi urmat de câte o piramidă, România în curând, se va preface într-o specie de Egipt.

Ni se va răspunde, negreșit, că asemenea edificii, vor figura numai pe hârtie, în timpul circulațiunii listelor de colectă.

Așa este...

Întorcându-ne la cestiunea *loviturii de Stat*, o credem, cel puțin pentru momentul de față, tot așa de fantastică, precum fusese mai dăunăzi *invaziunea moscovită*.

Până și impresiunea de mirare, produsă asupra tuturor prin sentința de la Târgoviște, dovedește extremul servilism la care a ajuns biata Românie, și pe care regimul actual l-a primit gata din mânile acelora, ce a tot *disciplinat* națiunea în curs de douăzeci de ani, îndopându-o cu frauze de oracul și cu lipsa de carte.

Dacă se va face ceva, este cel mult retragerea d[omnu]lui Iepureanu.

Primul-ministru a căpătat zilele acestea decorațiunea Hohenzollern calsa I.

Prin urmare, bacșișul de concediu fiind dat, nemic nu-l mai împiedica să plece.

Se zice, în adevăr, c-a și plecat tocmai la Viena.

O preîmblare de deprindere cu un trai de repaos.

Ca și d[omnul] Kogălniceanu în ajunul căderii.

La noi toate se repetă, după vorba lui Shakespeare:

„There is a history in all men's lives!"

Vor veni alții, – aceeași comedie!

Oricine va succede, va tot trâmbița mereu cuvintele stereotipe ale d[omnu]lui C. A. Rosetti de la 1868:

„Pe fiecare zi ne dovedește, **c-aducând pe Tron virtuțiile și tradițiunile unei glorioase familii, Măria Ta etc.**"

Când *liberul cetățean* n-are decât să ajungă la putere pentru

a deveni la moment *sluga cea mai plecată,* – ce mai trebuie *lovitura de Stat?*

Ar fi un lux.

În așteptarea probabilei sale demisiuni sub trăsnetul de la Târgoviște, ministeriul a făcut o abilă încercare, după exemplul tuturor predecesorilor săi, de a-și prepara tărâmul popularității în viața privată printr-o umbră de reconciliere cu opiniunea publică.

S-a strigat mult contra celebrului Ambron.

Un prusian, reprezentând la Berlin faimoasa *ladă cu două chei* a României, sub cuvânt de a controla pe d[omnul] Strussberg, dar în realitate sub ordinile directe ale acestuia, în privința căruia era un simplu salariat!

D[omnul] Ambron este destituit.

În locul lui s-a pus d[omnul] Ludwig Steege.

Tot neamț, nu-i vorbă, dar încai naturalizat!

Un fel de *Schneider* sau *Haussmann* al francezilor.

Frații noștri din Galia pier astăzi din cauza acestor *naturalizați,* pe care străbuna alegorie îi zugrăvea sub forma de lup cu pielea de oaie.

Totul se poate câștiga, – afară de *natură.*

Vorbind despre numirea d[omnu]lui Ludwig Steege, ziarul *Românul* face următoarea observațiune:

„Cestiunea este d-a se ști care sunt descoperirile mărturisite și nemărturisite încă ale d[omni]lor Sturza și mai cu seamă Teodor Văcărescu, trimiși pentru a constata trebșoarele pe care le făcea d[omnul] Ambron cu d[omnul] Strussberg. Cestiunea este d-a se ști: este sau nu răspunzător guvernul, că, lăsând pe d[omnul] Ambron mult timp în funcțiune, chiar după votul Camerei, i-a dat înlesnirea d-a deșerta casa Jacques și de cele din urmă 45.000.000 lei noi ce mai avea acolo România, pe când lucrări nu sunt făcute nici o pătrime din suma acțiunilor ce a luat până acum?"

Ne asociem pe deplin la toate aceste întrebări.

Cronica săptămânii ne mai procură încă un fapt.

În urma *epitafului* pe care l-am publicat în *Columna lui Traian* de la 5 octombrie, d[omnul] Petrache Carp și-a dat aerul de a răscula din morți Teatrul Național, admițând pe scenă o trupă română.

Ba nu.

O caricatură!

Pe când d[omnii] Pascali, Bălănescu, Gestian, Demetriad, toți reprezintanții unui *teatru-școală,* au fost siliți a părăsi Capitala, publicul bucureștean s-a dat în speculațiune d[omnu]lui Millo, fatalul geniu al unui **teatru-tavernă.**

Baba-Hârca, Paraponisitul, Paracliserul Chirița, Lăutarul, Prăpăștile, cel mult *Salamandra,* iacă ceea ce ne așteaptă în această iarnă.

Însuși d[omnul] Iepureanu, de l-ar pune cineva într-o farsă, n-ar putea oferi un spectacol mai cinic, mai monstruos, mai corumptător?...

221
[Azilul Elena și d[omnul] Davila]

Azilul Elena și d[omnul] Davilla • Petrecerea Măriei Sale la Tecuci • Criza ministerială • Cestiunea municipală • Juriul din 1868 și juriul din 1870 • Comedie!

D[omnul] Iorgu Radu ne trămite din antica republică a Bârladului, la adresa Măriei Sale Domnitorul, o verde epistolă, pe care o publicăm mai la vale.

Columna lui Traian a fost cel întâi și chiar unicul organ de publicitate, care dezaprobase cu energie, din capul locului, monstruosul bir, impus țării, în numele Tronului, sub ciudatul pretext de a clădi o bisericuță la Azilul Doamna Elena.

Cu toate astea, am fost și suntem prea departe de a căuta originea păcatului aiurea, decât numai și numai în inventiva răpeziciune a d[omnu]lui Davilla de a îndatora pe rând toate curțile câte s-au succes în România, una după alta, începând de la Vodă Știrbei și cine mai știe până când.

Iacă unde anume izbește în realitate energica scrisoare a cetățeanului bârlădean.

Astăzi d[omnul] Davilla figurează în *Românul.*

Nu face nemic. O momentană dizgrație.

Mâini îl vom revedea la Palat, născocind cu fecunditate vrun nou beilic.

Din Bârlad să trecem la Tecuci.

Ziarul *Semănătorul* publică în numărul său din 25 octombrie, următoarea relațiune despre trecerea Capului Statului pe acolo:

„Țărani în mare număr fiind adunați întru întâmpinarea M[ăriei] Sale după obicei, unul dintre ei, după o așteptare în deșert de a fi cercetați și ei, ar fi întrebat, se zice:

— Adevărat este jupâne că ar fi venit Domnitorul?

— Așa este.

— Te rog, spune-mi, care era M[ăria] Sa?

— M[ăria] Sa este acel tânăr frumos cu pieptul plin de ordine și cavalerie.

— Nu te pot crede. M[ăria] Sa dacă venea, noi așa știm de alte-dăți, de când alți Domnitori aveau obiceiu a ne întreba, [ne întreba] și pe noi: de suntem sănătoși noi și chiar vitele noastre, de avem pâne, dacă anul a fost bun în roade; de nu avem nedreptățiri din partea dregătorilor; de nu suntem prea încărcați cu birurile; de nu suntem asupriți în alte feluri de către cei mai puternici. Poate am fi avut și noi a ne plânge de câte ceva.

Țăranul, crezându-se tot amăgit, mai întreabă, dar văzând că i se răspunde tot așa, a rămas în tăcere, făcând un semn posomorât de mirare!!!"

Tronul fiind pus sub egida constituțională a neviolabilității, aci iarăși noi ne grăbim a atribui răul nu Domnitorului, ci frizaților coconași de la putere, deprinși a considera biata opincă din superbul punt de vedere al seniorilor feudali.

De la d[omnul] Carp sau de la d[omnul] Lahovary nu învață cineva democratismul românesc de pe timpul când marele Ștefan se sfătuia frățește cu plugarul Burcilă!...

Se vorbește din ce în ce mai mult despre schimbarea ministeriului.

Va fi.

Dar cine, oare, să vină?

Negreșit d[omnul] Demetriu Ghica sau cel mult d[omnul] Basiliu Boerescu, ori poate amândoi împreună.

De asemeni îmbunătățiri să ne ferească Dumnezeu!

Beizadeaua ne sperie mai cu seamă.

Este teribil.

Teribil în înțelesul lui Goethe: „e teribilă neștiința când se simte pusă în acțiune".

De câte ori îl vom vedea la cârmă, ne va înfiora mereu, cu o perfectă forță de iluziune, spectrul re-nviat al Regulamentului Organic, pe când simplul act de naștere turtea talentul într-un plebeu și învăluia în pulberea luminii mediocritatea patricianului.

Nu mai caracterizăm românismului d[omnu]lui Demetriu Ghica.

Dumnealui însuși îl definise la 1866, într-o întrunire publică în Sala Slătineanu, zicând despre frații noștri de peste Carpați: „să nu ne batem capul cu toți *creștinii*"...

Când, oare, va avea și sărmana Românie un guvern, în care capacitatea să nu fie în contradicțiune cu onestitatea, cetățenia să nu se ciocnească cu servilismul, știința să nu fie o etichetă a trândăviei și democrația să nu se ia de păr cu simțul național?...

Alegerile municipale din Capitală s-au făcut, se fac, se vor face: nu știm.

Nici un om serios nu se gândește câtuși de puțin, în starea actuală de lucruri, la această operațiune curat administrativă, al cărei spectacol se anunțase amatorilor de curozități pentru 1 noiembrie.

Am văzut o listă de candidați în ziarul *Presa*.

Desigur că vor ieși aceia...

Deocamdată juriul din Târgoviște nu încetează a tot preocupa la noi atențiunea publică, deși nimeni n-a răspuns la entuziastul apel al d[omnu]lui Demetriu Brătianu de a dea bani și iarăși bani pentru un fantastic „Templu al Conștiinței" în scaunul Dâmboviței, precum se ceruse mai dăunăzi, cu mai mult succes,

bani și iarăși bani, pentru o vaporoasă „Medalie" în onoarea Ploieștilor.

Juriul e bun! Juriul e sublim! Juriul e dumnezeiesc! – strigă acum ziarul *Românul.*

Juriul e rău, juriul e ticălos! juriul e infernal! – îi răspund adversarii.

Curios!

În 1868 se achitară în București autorii faimoasei caricaturi *Avanti–Carolina!*

Era un caz absolutamente identic cu revolta de la 8 august: o glumă antidinastică.

Dar atunci nu erau la putere cei de astăzi, ci acei ce se supără de a nu mai fi.

Juriul e rău! – juriul e ticălos! – juriul e infernal! – striga anțărț ziarul *Românul.*

Juriul e bun! – juriul e sublim! – juriul e dumnezeiesc! – îi răspundeau adversarii.

O admirabilă mutare de roluri într–un interval d–abia de doi ani, demonstrând matematicește cea mai completă lipsă de orice principiu în lupta de plapomă dintre cele două tabere guvernative.

222

[D[omnul] Boerescu și ceva bun!]

D[omnul] Boerescu și ceva bun! • Invaziunea moscovită – gogoriță și realitate • Ordonanța municipală • D[omnul] Candiano Popescu • Pensionarii • Teatrul–tavernă și reprezentațiunea română din Tours.

Ceea ce deșteaptă mai cu seamă darul de pătrundere până și–n capetele cele mai vulgare, este *coincidența.*

Iacă de ce un om de stat în toată puterea cuvântului nu se expune niciodată la ciocnirea a două sau mai multe fapte, a căror întâlnire este necesarmente menită a produce o impresiune neplăcută.

Bunăoară.

D[omnul] Basiliu Boerescu, pe când era ministru, se ilustrase prin fa[i]mosul proiect de înzestrarea dinastiei cu dotațiuni, apanaje, casteluri, etc.

D[omnul] Basiliu Boerescu, în calitate de director al ziarului *Presa,* propune astăzi, curat ca din senin, rumperea anticelor noastre legături cu Turcia prin desființarea tributului și urcarea Tronului român la pompa de regat.

Toate sunt bune și frumoase, dar e foarte rea și foarte slută *coincidența.*

În gura d[omnu]lui Basiliu Boerescu ea însemnează pur și

simplu că cei 50.000 de galbeni ce se plătesc până acum sultanului, se vor adăoga, de aici înainte, către lista civilă a Măriei Sale Carol I, plus alte prerogative morale și materiale ale *maiestății* și minus foloasele, ce ne-au oferit de secole alianța cu Poarta Otomană.

Mai este ceva.

Artic[o]lul cel cu pricina apare la 3 noiembrie.

A doua zi îl reproduc, cu o extremă grăbire cele două organe ale Curții: *Lloydul de București* și *Trompeta Carpaților*.

Nici mai mult și nici mai puțin.

Ei bine, în fața acestei dinastice asociațiuni, oricine simte nebiruita tentațiune de a căuta originea ideii în misterioasele conciliabule din Palat.

Dar nici aceasta nu este tot.

Astăzi citim manifestul d[omnu]lui Basiliu Boerescu, și ca mâini sosește tocmai la timp nota rusească în privința Tratatului de Paris.

Care-i *coincidența?*

O înțelegere între Rusia și Prusia de a provoca cu orice preț și în pripă o învălmășeală în Orient spre a împinge astfel Anglia peste nouă mări și nouă țări în ajutorul Turciei, pe când d[omnul] Bismarck, lăsat mai în libertate, va dicta Franței o pace rușinoasă, fără ca să-l tot sperie energica intervențiune a colosului britanic.

Ne pare rău pentru reputațiunea d[omnu]lui Basiliu Boerescu.

Ne pare și mai rău pentru naivitatea acelora, ce se tot bazează pe dibăcia d[omniei]sale.

O adevărată capacitate politică n-ar fi căzut niciodată în trei atât de proaste *conincidențe.*

Aceasta se cheamă a turbura apa fără satisfacțiunea de a pescui.

Oameni de stat!...

Cât despre noi, precum suntem siguri, că nu acum și nu prin domnul Basiliu Boerescu se va emancipa colonia lui Traian, ci altă dată, și anume prin Dacia, - tot așa credem cu stăruință că România n-are a se teme, cel puțin până cu mult mai încolo, de vreo invaziune moscovită.

Și știți de ce?

Nu pentru că Țarul n-ar dori-o din toată pofta inimii.

Nu pentru că nota lui Gorceacov se mărginește în aparență a izbi numai artic[o]lul 14 din stipulațiunile de la 1856.

Nu pentru că i s-ar opune măcar pe hârtie d[omnul] Iepureanu.

Nu pentru că Hohenzollern din Berlin n-ar sacrifica pe Hohenzollern din București, dindată ce această operațiune ar deveni utilă Prusiei.

Nu.

Este o altă cauză.

Rusia nu poate să supere pe d[omnul] Bismarck, iar d[omnul] Bismarck ține cu corp și cu suflet la **germanizarea Dunării.**

Aci este cheia.

Toate previziunile de spaimă ale ziarului *Românul,* căruia i se pare deja a vedea în panoramă pe cazacul și pe calmucul trecând Prutul, sunt prea ușoare, prea fantastice, prea stereotipe.

Pentru a vorbi mai explicit, după datina *Columnei lui Traian* de a nu se aluneca niciodată în obscurantismul apocaliptic, crezul nostru asupra tuturor complicațiunilor exterioare ale momentului se poate rezuma în următorii trei membri:

1. Când Rusia va începe a se certa cu Prusia, ne vom teme de Rusia.

2. Pe cât Prusia trăiește bine cu Rusia, ne temem de Prusia.

3. În situațiunea actuală Rusia poate să calce Tractatul de [la] Paris în toate, afară numai de teritoriul român...

Să trecem și la alte cestiuni.

Despre alegerile municipale din Capitaă nu vom vorbi: ele s-au petrecut într-o liniște admirabilă fiindcă nu le-a turburat câtuși de puțin prezența și mai ales votul alegătorilor.

Precum prevestirăm din capul locului, lista ziarului *Presa* a fost pe deplin aprobată de către poliție.

Suntem, însă, dezolați că un bărbat ca d[omnul] general Tell, căruia nu-i putem refuza o mare doză de considerațiune, n-a respins cu dispreț ordonanța de primar.

Cât pentru ceilalți - puțin ne pasă!...

D[omnul] Demetriu Pandrav, fost al doilea redactor al ziarului *Democrația* din Ploiești, ne adresează următoarea notiță:

„Amicul meu Alexandu-Candiano-Popescu este reținut și astăzi sub verigile temniței.

Printr-o excepțională instrucțiune, se vede, orice proces intentat lui Candiano are proprietatea de a *împuia* altele multe.

Achitat pe 8 august, i se impută azi că ar fi șters un cuvânt din interogatoriul său, preschimbându-l; cu alte vorbe că ar fi comis un fals, adică un fapt, după lege, calificat de crimă.

Un fals, este știut că numai atunci e urmărit penal, când acela căruia i se impută, a uzat de el pentru sine sau pentru altul și acela uzând de el, s-a folosit și presupusul autor.

Falsul, imputat lui Candiano, este o batjocură. Candiano, pe dată ce i s-a rădicat această nouă imputare, a declarat în scris curții, că el n-a comis nici o preschimbare, pentru că dacă ar fi comis-o, ar fi făcut-o cu un scop, să uzeze de ea, sau el sau altul, și a mai adăugat în declarațiunea sa că curtea să aibă în vedere și această imputare și să considere preschimbarea imputată ca neexistând, ținând în locu-i cuvântul, ce se zice că a fost preschimbat.

Jurații, care au avut în vedere toate acestea, moralmente ar fi fost pentru dânșii un cuvânt mai mult, ca să se agraveze poziția lui Candiano, dacă l-ar fi găsit culpabil.

Ei l-au achitat.

Pentru ce, dar, se mai ține și astăzi în temniță Candiano-Popescu, care este și deputat al unui oraș?..."

Pentru ce?

Răspunsul este coprins mai la vale în studiul d[omnu]lui Missail despre „Caractere" și-n artic[o]lul *Școala avocățească*, asupra cărora atragem toată atențiunea lectorilor.

În loc de „caractere" avem „avocați".

Iacă buba!...

Nu mai puțin scabros este tabloul dezordinilor, ce se petrec la noi pe toată ziua în lumea pensionară.

Îl publicăm mai jos.

Nedreptate în dreapta și nedreptate în stânga, nedreptate politică și nedreptate financiară, *nedreptate-Lahovary și nedreptate-Grădișteanu!...*

Alte noutăți lipsesc deocamdată.

Ba da.

Mai sunt două.

D[omnul] Millo joacă *Corabia Salamandra*, iar domnul Valentineanu a plecat la Tours pentru a înlesni domnului C. A. Rosetti sarcina de a reprezinta România pe lângă Crémieux...

223

[Parlamentul]

Parlamentul • Figura ereditară a miniștrilor noștri de Instrucțiunea Publică • Ideea Carp • Teatru-tavernă • Profesorii universitari scoși și puși prin răvaș • Ateneul Român face nazuri • D[omnul] Essarcu și tot D[omnul] Esarcu!

Parlamentul este întrunit.

Dacă ministeriul nu se va grăbi cumva a-i tăia firul vieții, ne vom face datoria de a atrage treptat atențiunea mandatarilor asupra unui șir de monstruozități, comise la tot pasul de către boierii cei bătrâni și coconașii cei tineri de la putere.

Pentru astă singură dată, ne vom mărgini în sfera instrucțiunii publice, ramura cea mai importantă după noi, deși diferitele tabere, câte s-au străcurat la cârma statului român în curs de zece ani, sub vodă-Cuza și sub vodă-Carol, albi, roșii și avocați, au considerat-o pururea ca o lepădătură, în fruntea căreia, cu prea puține excepțiuni, erau meniți a figura în perpetuitate numai idioții, agramații, fanfaronii și nebunii!

Astăzi este d[omnul] Carp, dar noi nu-l avem în vedere.

Îl socotim ca și când n-ar fi.

Vorbește, dar nu spune; se mișcă, dar nu lucrează; decide dar nu cugetă; - d[omnul] Carp e o pretențioasă negațiune a tot ce merită a fi luat într-o serioasă dezbatere.

Directorul d[omniei] sale este altfel.

Pus alături cu d[omnul] Carp, d[omnul] Esarcu apare ca o adevărată somitate.

Asupră-i zace toată răspunderea.

D[omnul] Essarcu și numai d[omnul] Esarcu a desființat teatrul românesc prostituând scena din Capitală caraghioslâcurilor d[omnu]lui Millo; *Prăpăsti[i]le, Baba-Hârca, Herșcu-Boccegiul, Gianul, Paraponisitul, Paraclisierul, Corabia Salamandra!*

În loc de **școală** avem o **tavernă**, în care poporul este îmbrâncit sub egida autorității, ca într-o cursă oficioasă de depravațiune morală și intelectuală!...

Zilele trecute doi profesori de la Facultatea de Medicină, amândoi curați români, iar unul mai cu seamă, d[omnul] Zaharia Petrescu, de prima ordine ca vechime, ca știință și ca elocință, sunt aruncați afară cu o simplă țidulă ministerială, punându-se în locul lor, prin aceeași procedură, un nou venit din Paris, d[omnul] Calenderol, care poate fi foarte românizat și foarte învățat, dar n-a dat încă până acum nici o probă, și d[omnul] Iatropol, bărbat prea-onorabil și cunoscut întrucâtva din lupte politice de a doua mână, însă nu știm de n-a uitat de mult teoria medicală, și putem afirma că nu este în stare a ține un discurs de zece minute.

Tot d[omnul] Essarcu și numai d[omnul] Esarcu a făcut-o!

Dacă nu, - de ce nu protestează, ieșind din platonica-i placiditate cel puțin printr-o sonoră demisiune?

Atunci încai vom ști că d[omnul] Carp a fost capabil a face măcar atâta!...

Aproposit de d[omnul] Essarcu, ne mai aducem aminte că dumnealui se află în capul mai multor societăți de tot feliul, în numărul cărora rolul cel mai modest [îl] joacă „Ateneul Român".

Ni se spune că vro douăzeci [de] doctori și licențiați, întorși de curând din străinătate, ar fi solicitat mai dăunăzi onoarea admiterii în această asociațiune, care n-a pretins niciodată a fi un corp *savant*, ci unicamente o mică întâlnire de *diletanți*.

Au fost respinși sub cuvânt că... n-au devenit *celebri*.

Aida-de, domnule Essarcu!...

Șu tu, Brutu[s]?...

224
Armarea națională

București, 15/[27] noiembrie 1870.

Monitorul Oficial de marți anunță unul din acele fapte, atât de numeroase în viața noastră politică, – ieri, ca și astăzi, astăzi ca și mâini, – care se pot asemăna numai doară cu bășicele de săpun, ameținд la prima vedere spiritele cele ușurele prin mărimea îmflăturii și varietatea coloraţiunii, dar d-abia trece o clipă – și strălucitul balon dispare cu o ridicolă pocnitură.

Iacă însuși testul gazetei guvernamentale:

„Sâmbătă, 7 noiembrie curent, M[ăria] S[a] Domnul a binevoit a trece în inspecțiune, pe platoul Cotrocenilor, batalionul de miliție al districtului Ilfov. M[ăria] S[a], însoțit de d[omnul] ministru secretar de Stat la Departamentul de Rezbel, de d[om]nii capi de regimente, coloneii Lupu și Zefcari, și de adiutantul de serviciu, a ajuns pe la orele 2 după-amiază înaintea batalionului, care prezintând arma a primit pe M[ăria] S[a] în aclamațiuni entuziaste. Îndată după aceasta au început exercițiile școalei de campanie. Atât mânuirea armei cu ac, cât și diferitele evoluțiuni, s-au efectuat cu atâta preciziune, încât M[ăria] S[a], pe deplin satisfăcut, a arătat singur, prin grai domnească sa mulțumire tuturor milițienilor, exprimându-le cu câtă plăcere s-a convins de propășirea ce a făcut esttimp frumoasa instituțiune a milițiilor, și de silința ce a depus fiecare d-între milițieni, în timp de 12 zile, consacrate exercițiului. «Urmând astfel, – continuă M[ăria] S[a], – miliția va constitui în curând tăria țării, iar fiecare milițian, întorcându-se în comună, poate chiar acum a luat cu dânsul măgulitoarea conștiință că a învățat de a-și apăra patria». M[ăria] S[a] ordonă apoi să se dea fiecăruia d-între milițieni câte o mică gratificare, și inspecțiunea s-a terminat printr-un defileu [sic!] perfect al batalionului."

Revista Militară, o foaie până mai dăunăzi destul de gravă, care combătea altădată cu multă energie însăși rădăcina organizațiunii noastre milițiene, se entuziasmează tocmai acum, pe neașteptate, izbucnind în niște exclamațiuni ultrapatetice, precum este bunăoară:

„Întiele zile ale lunii lui noiembrie vor forma, desigur, o epocă în analele puterii noastre armate, căci au fost menite să vază primele încercări ale aplicațiunii unei legi, care în viitor are să dea cele mai mari rezultate. Am văzut concentrările milițienilor din Ilfov, Prahova și Vlașca. Este, oare, de nevoie a mai spune că aceste batalioane în douăsprezece zile au izbutit să ajungă în instrucțiunea practică bătrânele noastre batalioane permaninți?"

Noi întrebăm pe orice militar serios, ba până și pe d[omnul] ministru actual de Rezbel, dacă un exercițiu de două săptămâni ar putea să înzestreze măcar cu un aer ostășesc, nu pe niște simpli muritori, dar chiar pe acei îngeri, ale căror spirituale legiuni sunt descrise cu atâta pompă în *Paradisul pierdut* al lui Milton?

Cum că Măria Sa Domnitorul a găsit toate bune, toate admirabile, toate sublime, – aceasta nu ne surprinde, căci așa este pretutindeni unde o voiește arbitriul ministerial, tradițională formulă a tuturor inspecțiunilor princiare în toate ramurile serviciului; dar ca un ziar special să se contrazică cu atâta forță de fantazie, în dauna logicii celei mai elementare, cu propriile sale observațiuni de altă dată, – ciudat!

Sunt acum cinci luni, – *Revista Militară*, mai tânără și mai matură în același timp, vorbea cu totul altfel, descriind atunci efectele cele practice ale legii organice din 1868 în următorul mod:

„Milițiile, acest element al forței armate, care trebuie să sprijine și să ajute armata permamentă, într-un moment de nevoie, nu ne poate fi de nici un folos, așa cum le-a făcut legea din 1868, și zicem, dar, că ele nu există și nici [nu] pot exista.

Nu este timpul acum și nici că credem că el va veni vreodată, ca să desființăm sau să micșurăm armata permanentă, de aceea zicem: bine a făcut legea din 1868 de a mărit-o. Nu putem zice tot astfel, însă, și-n privința bazelor organizării milițiilor puse de aceeași lege. Căci dacă le-am studia puțin, am vedea că ea aici n-a avut alt scop, decât a strânge cât se poate mai multă lume în elementul acesta al forței noastre, fără să se discute cu destulă maturitate, dacă este bine ca ele, menite a susține imediat armata permanentă, și conform legii, a se încadra cu dânsa, trebuie să strălucească mai mult prin număr, decât prin calitate. Avem un al treilea element, gloatele, care prin rolul ce-i dă legea, și chiar prin denumirea sa, trebuie să aibă condițiunea primordială a fi cât se poate mai numeroase, calitatea fiind un ce secundar. De la miliție însă armata permanentă are să ceară un ajutor puternic, ca împreună cu dânsa și cu rezerva ei să facă față tuturor nevoilor, și în condițiunile actuale ele nu pot să i-l dea.

Dar când vedem astăzi, în mai toate comunele noastre exercitându-se oameni în toate duminicile și sărbătorile împrejurul vetrei comunelor, s-ar putea zice: milițiile se instruesc și dânsele pot deveni aceea ce armata permanentă cere. Eroare, căci, deși se instruesc în adevăr, – și nici nu putea fi altfel după doi ani de aplicare a legii organice, – dar rezultatele n-au să fie și nici nu pot fi acele ce dorim. Milițiile de astăzi au să fie aceea ce legea din 1868 a vrut să facă dintr-însele: mulțime de oameni fără instrucțiune și fără coeziune, și în starea aceasta nu se pot încadra cu armata permanentă, după cum legea o cere fără prejudiciul ei. Căci care poate fi instrucțiunea trupelor acestora? Nulă! o daclarăm mai dinainte. Și dacă milițienii nu sunt destul de bine instruiți și exercitați, n-au ei să fie o încurcătură a armatei permanente, când se vor încadra cu dânsa?

Dar ce zice legea în privința instrucțiunii oamenilor? Ea zice că toți milițienii, – tineri de la 20-36 [de] ani – să exercite o dată pe săptămână în localitățile în care sunt domiciliați. Să punem acum legea în aplicare și să vedem la ce rezultate ajungem.

Înainte de toate, să căutăm la ce cifră se poate urca numărul milițienilor într-un județ, și pentru asta să luăm de bază recensământul tinerilor clasei anului 1870 dintr-un județ oarecare. Să luăm, de exemplu, județul Olt, unul din cele mai mici ale țării.

Recensământul tinerilor de 20 [de] ani în acest județ se urcă la 1900, cifră

rotundă, și dintr-aceștia sunt a se lua la armata permanentă 600, iarăși cifră rotundă. Rămân, dar, 1300 tineri disponibili, care, conform legii, au să treacă în miliție. De la 20 la 36 [de] ani sau în decurs de 16 ani, adăogându-se pe fiecare an câte alți 1300, am găsi la sfârșitul anului al 16-lea un număr de 20.800 [de] milițieni. Să mai adăugăm la aceștia încă 9 contingente, intrate în număr de 600 în armata permanentă - 3 ani - trecute în rezervă - 4 ani - și ieșite în miliție, - și vom găsi un alt număr de 5.400 [de] milițieni care, adăugându-se la cei 20.800 de sus, ne dau un total de 26.200. Din aceștia să scădem morți, infirmi, incapabili și loviți de orice alte infirmități, și să ne oprim asupra unei cifre rotunde de 20.000 milițieni. În treacăt fie zis, pentru toată țara vom avea cel puțun de 30 de ori atâta, adică 600.000 [de] milițieni. Ce putere! Ce miraj!

Să împărțim acum cei 20.000 [de] milițieni ai județului Olt pe plăși, și găsind 5000 din fiecare, să începem a-i instrui.

Legea nu dă ca instructori pentru fiecare plasă decât: 1 căpitan, 1 sergent-major, 1 căprar și 2 tobosari sau corniști. (art[icolul] 54). Întrebăm acum pe oricine știe ce vrea să zică instrucțiunea unei trupe, nu completă, ci elementară cu totul, dacă este materialicește posibil ca trei grade de jos și un ofițer să instruiască, oricât de neperfect, 5000 [de] oameni strânși la un loc și care poate fi rezultatul unei asemenea instrucțiuni? Ni se va zice că art[icolul] 55 al legii hotărește că exercițiile acestea trebuiesc făcute în localitățile unde sunt domiciliați oamenii și nu pot fi toți strânși la un loc. În cazul acesta întrebăm, cum acești trei oameni au să poată face instrucțiunea a 5.000 d-odată în câte 30 sau 40 [de] comune, din care se compune o plasă, în toate duminicile? Numai în glumă ni se poate răspunde că *se poate*. Dar ni se va opune că, conform regulamentului milițiilor, cadrele permanente ale unei plăși se pot servi la instrucțiunea milițienilor cu oamenii aflați în rezervă, și că acești din urmă, fiind împrăștiați în toate comunele, nu este nemic mai lesne, și rolul cadrelor permanente se mărginește atunci în a supraveghea dacă instrucțiunea se face regulat și conform cu ordonanțele în vigoare. Noi susținem că nu poate fi astfel, căci dacă rezervele n-ar voi să ajute cadrele milițiilor, cine le poate sili la aceasta? Regulamentul? Dar ce poate regulamentul în contra legii, care pe tot timpul aflării lor în rezervă, nu-i obligă la altă concentrare, decât la aceea prevăzută la art[icolul] 11, când atunci trebuie să se ceară consimțământul Corpurilor Legiuitoare sau să se cheme acestea în decurs de trei săptămâni, ca să ratifice aceste concentrări? Rămâne dar bine constatat că trei oameni instruie[sc] 5.000! Rezultatul instrucțiunii, prin urmare, nu poate fi decât nul, adică oameni neexercitați sau cel puțin exercitați, astfel ca, încadrați cu armata permanentă, să fie un element de încurcătură, în loc de un ajutor, ceea ce am și zis de la început.

Nu o instrucțiune militară completă cere legea de la milițieni, ni se va zice, ci numai ca să știe să se servească de armă și să tragă focuri. Dar, oare, este posibil a ajunge la acest rezultat cu cele ce ea prescrie în această privință? Nu! răspundem și aci, căci la art[icolul] 64 al legii se zice: «fixarea numărului depozitelor de arme și al localităților unde se vor așeza aceste depozite cu arme ale miliției se va face de guvern.» Nouă ne pare rău că n-a făcut aceasta tot legiuitorul, căci atunci ar fi văzut, că organizarea milițiilor, așa cum e făcută, este o ficțiune! Unde alt' poate face guvernul depozitele de arme, decât cel mult la reședințele companiilor, la subprefecturi, dacă nu numai la acelea a batalioanelor, la prefecturi? Neapărat că acolo, căci armele trebuiesc date în seama cuiva și trebuiesc îngrijite spre a se putea conserva; și deși găsim iarăși

trei oameni îngrijind de 5000 [de] arme, totuși să presupunem că este posibil ca ele să fie ținute în starea cea mai perfectă de curățenie și de conservare. Dar cum se exercitează milițienii cu aceste arme, când exercițiul trebuie făcut «în localitățile unde sunt domiciliați oamenii», iar armele sunt la prefecturi?..."

Ne oprim aci.

Așa scria *Revista Militară* în luna lui iulie.

Mecanismul milițian al legii din 1868 i se părea a fi o nerozie, o galimatie, o bufonadă, o imposibilitate perpetuă.

Astăzi lucrul s-a întors pe dos.

Este minunea minunilor!

Milițiile cele absurde din vară au ajuns până la toamnă a promite în „viitor cele mai mari rezultate".

Hm!

Rațiunile ce îndemnau *Revista Militară* a sfâșia dintru-ntâi fără cruțare actuala organizarea ostășească a României, pe care tot ea o laudă astăzi cu atâta dogmatism, ne-au fost mișcat pe noi înșine încă în 1868, cu ocaziunea dezbaterii în Parlament a acestei pripite și necoapte opere.

Ca deputat, votai singur *contra,* deși stânga întreagă, din care făceam parte, aclama orbește proiectul guvernamental, cu cea mai compactă unanimitate *minus unul.*

Poprit a vorbi de la înălțimea tribunei prin năravul majorității de a se răpezi pe dată la urnă, ne încercarăm a lumina opiniunea publică pe o altă cale, analizând ideea milițiană în columnele ziarului *Românul.*

În zădar!

După doi articoli de introducțiune, d[omnul] C. A. Rosetti a refuzat scurt și neted de a publica urmarea.

Ultimele noastre cuvinte au fost:

„Să ne întrebăm acum, mai nainte de toate, dacă sistema prusiană mai în specie poate fi aplicată către situațiunea particulară, materială și politică a României?"[1]

D[omnul] C. A. Rosetti a fost scandalizat de acest dubiu contra „tradițiunilor și virtuților glorioasei familii".

Ni s-a strigat: *basta!*

Nu exista atunci în București nici un alt organ, de care să ne fi putut apropia câtuși de puțin un grad de afinitate.

Tăcurăm.

Astăzi nu mai avem nevoie a înșira vechile noastre argumente contra puerilei legi din 1868, căci le găsim pe toate dezvoltate cu prisos în *Revista Militară,* nu de acum, ci de pe la începutul anului.

1. *Românul,* 1868, martie 6 (*n. a.*).

Ne mai rămâne însă o altă sarcină.

Armarea națională, așa precum s-a croit, este o caricatură.

Ea va figura din an în an pe hârtie în buget sau în epopeele *Monitorului Oficial* despre *inspecțiunile domnești*, mai fiind celebrată din când în când în *Revista Militară*, dar în faptă, sărmana națiune română, pururea amăgită prin vorbe, va fi întocmai tot atât de dezarmată, precum fusese în zilele cele nefaste ale Mavrocordaților.

Să căutăm un remediu.

Noi îl credem posibil.

Nu vom propune nici o teorie străină.

Nu voim armare *prusiană*.

Nici *sveziană*.

Nici *elvețiană*.

Nici *americană*.

Nici *serbă*.

Nici *cazacă*.

Și mai mult decât atât: dorintd din tot adâncul sufletului ca românii să re-nvie moralmente bărbăția ostașilor lui Ștefan și ai lui Mircea, am crede, totuși, o neghiobie de prima ordine, în condițiunile științei militare de astăzi, de a cere cu sânge rece o copie materială după instituțiunile din epoca arcului și a buzduganului.

Ideea noastră va fi românească, însă din secolul [al] XIX[-lea].

O vom desfășura aci deocamdată numai în câteva cuvinte.

Oricare ar fi modul de a realiza de acum înainte o adevărată armare națională, el cată să lase intactă actualitatea milițiilor așa cum este, căci distrugând-o, fără a împle la moment golul prin altceva, s-ar expune necesarmente a fi crezut ca o unealtă mascată a dezarmării naționale.

Chiar ideile cele mai grandioase pot pieri printr-o umbră de bănuială.

Să ne ferim de aceasta.

Bună, rea, legea din 1868 rămâne în deplina-i vigoare.

Să sădim alături de dânsa un grăunte, care să încolțească, să crească, să se înalțe, și s-o facă nevăzută numai atunci când va deveni el însuși un gigant în comparațiune.

Copilul este belicos din natură.

O sabie de alamă, o pușculiță de bronz, un căluț de lemn, prețuiesc mai mult în ochii săi, decât cea mai scumpă jucărie.

Astă direcțiune, așa-zicând bătăioasă a spiritului, se întărește și mai mult în adolescență, liniștindu-se cu încetul numai în ajunul maturității.

Introducând exercițiul militar pe o scară generală în instrucți-

unea publică, ne vom conforma cu însăși baza psiholgică a pedagogiei: intima cunoștință a inimii umane.

Numai în acest chip mânuirea armei se va învăța cu fericire, prin petrecere, pe nesimțite, în fiecare zi, ca cea mai plăcută gimnastică, ș-apoi, fără nici o protestațiune posibilă din partea Europei.

Ieșit din școala primară, elevul va poseda serviciul ostășesc ca un bun soldat.

Absolvind gimnaziul sau universitatea, el va rivaliza în dibăcie și-n exactitate cu orice veteran, tras pe sub raniță în curs de doisprezece sau chiar cinsprezece ani.

Medic, jurist, filolog, naturalist, fiecare român va ști să-și apere cuibul la caz de trebuință contra celei mai formidabile armate inamice, fără [ca] acest greu studiu să-i fi costat vreodată o umbră de supărare și fără ca să fi încărcat Statul cu o cheltuială de milioane peste milioane.

Știința va merge braț la braț cu acțiunea.

Când toți vor ști carte, întreaga națiune se va deștepta armată.

Și această armare va fi cu atât mai românească, cu cât mai românească va fi învățătura!

Dar rodul definitiv se va putea culege d-abia peste douăzeci de ani!

Și ce însemnează astă clipă de existență în secolara viață a unei naționalități?

De la Tilsitt și până la Sadowa, Prusia a muncit șase decade.

Oamenii de stat de aclo, un Stein sau un Hardenberg, n-au avut mucalita vanitate a miniștrilor noștri de a isprăvi fiecare, printr-o singură învârtitură, ceea ce i-a fost dat numai să înceapă și să pună în mișcare.

Ei au urmat nemuritorul precept al lui August: „grăbiți-vă încet".

De la noi se cere și mai puțin...

225

[O ecuațiune: Ion Ghica-Costaforu]

O ecuațiune: Ion Ghica-Costaforu • D[omnul] Brătianu uitat de toți afară de noi • Analiza Mesajului Princiar • Comisiunile parlamentare • Cestiunea Candiano • Ține-te, d[omnu]le Ionescule! • D[omnul] Essarcu e sublim • D[omnul] Carp și d[omnul] Iacob Negruzzi: prezentul și viitorul Instrucțiunii Publice în România.

De la numărul viitor vom deschide o rubrică specială pentru faptele și gest[urile][1] Parlamentului Român.

1. În text: „gestele" (*n. ed.*).

Deocamdată el n-a lucrat aproape nemic, fiind copleşit cu diferite alegeri nominale: birou, secţiuni, comisiuni şi cine mai ştie ce.

Pentru preşedinţ[i]a Camerei se luptau d[omnii] Ion Ghica şi Costaforu.

Roşii au votat pentru cel dentăi.

Albii – pentru cel de-al doilea.

Membrii grupului nedependinte au fost unii pentru d[omnul] Ion Ghica şi alţii pentru d[omnul] Costaforu, neştiind ei înşi[şi]i pe care anume să prefere, deoarece **amândoi sunt deopotrivă sub toate punturile de vedere.**

D[omnul] Costaforu a reuşit şi d[omnul] Ion Ghica a căzut printr-o deosebire de câteva voturi.

Până şi urna a voit să constate de astă-dată egala greutate a ambilor corifei.

Aceeaşi lipsă, nu numai de simţ românesc, dar până şi de demnitate democratică, de profunditate ştiinţifică şi de abilitate politică, înlocuite toate acestea printr-o mare doză de încovoiere echilibristă la vânturile momentului.

Noi unii, de am fi fost în Adunarea Deputaţilor, votam cu amândouă mânile pentru preşedinţ[i]a d[omnu]lui Ion Brătianu, chiar de eram sigur a rămânea fără nici un răsunet, căci am fi avut astfel conştiinţa împăcată de a alege pe bărbatul cel mai român şi cel mai cetăţean dintre câţi s-au străcurat până aci pe la ispita puterii.

Despre albii d[omnu]lui Costaforu, nu ne mirăm.

Dar roşii – o, Doamne! – uitat-au ceea ce au făcut ei înşi[şi]i d[omnu]lui Ion Ghica pentru trădătoarea-i corespondenţă cu Andrassy şi scabroasa delapidare Scheier-Oppenheim?

Scurtă memorie?!...

Comisiunea de răspuns la Adresa Tronului, printr-o ciudată contradicţiune, s-a ales nu tocmai à-la-Costaphor.

Mai întăi o vorbă despre Mesajul Princiar:

1. El anunţă buna-voinţa guvernului austro-maghiar de a procede la desfiinţarea jurisdicţiunii consulare în România, deşi tocmai astăzi noi nu avem nici o nevoie de aceasta, însuşi Imperiul [H]absburgic fiind în ajun de a da ortul popii.

2. El asigură despre echilibrarea bugetului şi promite stingerea datoriei flotante: iacă o superbă *buletă!*

3. El propune o reformă în sistema de percepţiune: să fim cu multă băgare de seamă de a nu reveni cumva printr-o întorsătură de condei la măiestria Regulamentului Organic de a descărca toată sarcina asupra opincii, scutind işlicul de orice contribuţiune.

4. El admiră drumurile ferate: dec!

5. El exprimă o dorință indirectă ca preoții români să nu mai învețe carte, – negreșit pentru a nu putea rivaliza cu *catolicii* sau cu *protestanții*, – zicând că „seminarele dau rezultate minime" și deci: trebuie dărâmate.

6. În fine, el se ocupă foarte mult de un stabiliment de băi la Slănic, ceea ce formează în realitate partea cea mai inofensivă a Discursului Domnesc.

Spre a răspunde la toate aceste minuni, Camera a ales o comisiune de șapte, dintre care patru din opoziție, numărându-se între ei și d[omnul] Nicolau Ionescu, în speranța că nu ne va mai păcăli ca în sesiunea trecută.

Vom vedea...

În comisiunea bugetară, compusă din 21 membri, iarăși s-a brodit o majoritate antiiepurenistă.

În sfârșit, a treia lovitură de moarte pentru boierii cei bătrâni și coconașii cei tineri de la cârmă a fost Cestiunea Candiano.

După inițiativa deputaților din școala nedependinte, care au demonstrat în astă ocaziune cea mai cavalerească imparțialitate, Camera a cerut imediata liberare din arest a capului mișcării ploieștene, și ministeriul, oricât de mult ar fi dorit să sucească, n-a avut încotro.

Totuși, d[omnul] Iepureanu mai speră.

Ține-te bine, domnule Ionescule!

Atâta despre Parlament...

În numărul trecut, povestind scandalurile de la Instrucțiunea Publică, între care bomba cea mai proaspătă este ilegala scoatere a doi vechi, buni și românești profesori de la Facultatea de Medicină și nu mai puțin ilegala lor înlocuire cu alți doi, novici, neprobați și d-abia românizați, noi acuzăm cu energie pe d[omnul] Essarcu, fiindcă n-l vedem protestând măcar printr-o elegantă demisiune.

Aflăm că dumnealui a făcut-o a doua zi după apariținea *Columnei lui Traian*.

E frumos.

Acum rămâne în joc numai d[omnul] Carp, până și ex-directorul său, care nu poate să nu-l cunoască foarte de aproape, vine a-i arunca în față brevetul de cea mai perfectă inepție.

Publicăm mai la vale un articol despre Facultatea de Medicină asupra căruia atragem toată atențiunea Parlamentului.

În numărul viitor vom dezbate cestiunea Teatrului.

De aci încolo complotul contra seminarelor, prin care ne amenință pe furiș tot d[omnul] Carp în Mesajul Princiar.

Apoi – sunt multe și mărunte.

D[omnul] Carp nu poate a nu deveni mai celebru decât chiar predecesorul său d[omnul] Cretzescu.

Numai doară d[omnul] Iacob Negruzzi îl va întrece, când îi va sosi rândul de „înaltă încredere".

Instrucțiunea Publică!!!...

226

[Despre Senat...]

Despre Senat nu vorbim: de când lipsesc de acolo d[omnii] Ionescu, Costaforu și Boerescu, corpul cel bătrân a căzut în copilăria cea mai necuvântătoare.

Din nenorocire, nici Adunarea Deputaților nu a fost mai bună de astă-dată.

Săptămâna întreagă d[omnii] mandatari au lucrat în secțiuni, ceea ce vrea să zică că trei pătrimi se preîmbla pe poduri și numai un pătrar petrece în intime convorbiri fără nici o consecință în edificiul Parlamentului.

O singură ședință publică a mai întrerupt ceva această orientală inacțiune.

D[omnul] Nicolau Blaramberg interpelase pe ministeriu pentru ilegala efigie domnească de pe moneda română.

Dumnealui a repețit ceea ce noi am spus, sunt acum nouă luni, în revista *Columna lui Traian* de la 2 martie, când ziceam următoarele:

„Pe banii, de care face atâta paradă *Monitorul Oficial*, noi privim de o parte efigia Principelui, iar pe revers cuvintele: «un leu» sau «20 lei».

Legea specială asupra monedei, care nu s-a abrogat, prevede clar și limpede, nu chipurile domnești, ci «Marca Țării».

Noi n-o vedem.

O călcare învederată!

Și mai mult decât atât: este o tendință vilă din partea consilierilor Tronului de a face pe Măria Sa a crede, cum că ar fi tot una cu Țara, ceea ce nu-i va recunoaște niciodată nici un adevărat român, de la Sculani și până la Vârciorova.

Moneda pe care ne-o oferiți acuma trebuie să fie a Națiunii, iar nu a Domnitorului, afară numai dacă ar fi făcută într-adins pentru lista civilă sau pentru vro dotațiune.

Pe lângă efigia Principelui, leii noștri cei noi mai prezintă inscripțiunea: «Carol I, Domnul *României*».

Constituțiunea noastră nu acordă Capului Statului decât titulatura de Domn al *românilor*.

Între ideea de teritoriu și aceea de naționalitate există o diferență enormă.

România se vor numi tot România chiar dacă în loc de români s-ar coloniza cu ebrei și cu germani de-ai d[omnu]lui Baruch-Strussberg.

Prusia poartă până astăzi un nume litvan, deși cavalerii teutonici au nemicit acolo de secoli toată poporațiunea primitivă din care mai rămân d-abia câteva cotune.

Oare așa *ROMÂNIE* voiesc d[omnii] miniștri pentru Măria Sa Carol I, pe care noi însă nu-l vom primi în veci, decât numai ca pe Domnul *Românilor*, adică al unei naționalități latine, fără nici un amestec cu Marea Baltică..."

D[omnii] Kogălniceanu și Boerescu au fost campionii portretului Măriei Sale.

Dumnealor au susținut cu mult *toupé*, că un cap de stăpân pe o monedă ar fi însemnând suveranitatea țării!!!

Ne mirăm că nu s-a găsit în Cameră nimeni care să le fi răspuns în două cuvinte:

„Turcia, deși este nu numai suverană pentru sine, dar încă suzerană pentru noi înșine, nu are pe banii săi nici un chip de om; pe dânsa o poprește religiunea mahomedană, iar pe noi, – *religiunea democratică*".

Cu această ocaziune d[omnul] Carp se ilustrase printr-o nouă provocare la veselia generală.

Nemuritorul elev din pensionatul Brunck-Bruchez de la Brașov declară, cu o modestă gravitate, că n-a fost însărcinat de d[omnul] Strat cu umilitorul rol de curier între principele Antoniu Hohenzollern și d[omnul] Olozaga, decât numai și numai din dorința **de a pacifica Europa**.

Dacă Franța se bate astăzi cu Prusia, – nu este culpa d[omnu]lui Carp, carele făcuse tot ce se putea aștepta de la înalta-i înțeligență spre a aduce o soluțiune amicală.

Astăzi, împrejurările fiind schimbate, ar fi bine ca influența europee a ministrului nostru de Externe să se exercite într-un simț cu totul opus.

România are cea mai imperioasă trebuință ca Prusia să se certe cu Rusia, căci altfel nu-i mântuire.

Ei bine, pune-te la lucru d[omnu]le Carp, făcându-te unul din salvatorii providențiali ai neamului latin de la Dunăre dacă vei reuși cumva să arunci o frumoasă sămânță de zâzanie între d[omnii] Gorceacov și Bismarck!...

Camera a gătit răspunsul său la Mesajul Princiar.

Palid!

Într-o țară unde sistema electivă este o simplă mască a poruncii prefectorale, mandatarii cei slabi de înger, care formează mai totdauna majoritățile, se feresc ca dracul de tămâie de orice motiv de dizolvare, știind cu siguranță că nu se mai întâlnesc în vecii vecilor cu mandatul.

Și totuși, – nu veți scăpa!...

Ministeriul se prepară de pe acum la o viguroasă campanie electorală, grăbindu-se a numi primari peste primari, nu din *onorabilul public*, ci tot din *înaltă noblețe*.

Monitorul Oficial de joi comunică unele din aceste *recomandațiuni, făcute prin report de d[omnul] ministru secretar de Stat la departamentul de Interne.*

Bunăoară.

D[omnul] Alexandru Muruzi – primar la Galați.

Evghenicos!

D[omnul] Metaxa – primar la Târgu-Ocna.

Evghenicos!

Și așa mai încolo.

Cu asemenea primari puși la dispoziținea sprâncenaților ispravnici, care se află la rândul lor în faimoasa armonie cu stoica noastră magistratură, pas de nu triumfă, d[omnu]le Iepurene!

Iacă de ce răspunsul la Discursul Domnesc, așa incolor cum s-a brodit, demonstră o mare doză de prudență individuală din partea Reprezentațiunii Naționale.

Și totuși, – mai repețim încă o dată – nu veți scăpa!...

Afară de ședințele Camerei, văzute și nevăzute, s-a mai ținut zilele acestea o conferință particulară de deputați, în care s-a dezbătut cestiunea israelită.

Se zice că d[omnul] Kogălniceanu ar fi dezvoltat cu multă vervă teza, că, orice am vrea noi să facem, tot va trebui să dăm evreilor *ceva.*

Singurul lucru pe care ar putea să le dea România, fără a-și periclita existența națională, este numai doară însuși d[omnul] Kogălniceanu.

Dar dumnealui le aparține de mult...

Pentru ca să se vază, însă, până unde merge de o bucată de timp ne-nfrânta insolență a Palestinei, iacă ce publică *Lloydul de București* în numărul său de la 1 decembrie:

„O foaie din Iași a aflat timpul [d]e față mai acomodat pentru de a atrage atențiunea asupra înmulțirii numărului jidanilor și totdeodată face apel către toate comunele de acolo pentru ca aceste[a] împreună să facă pași la corpurile legiuitoare spre a se pune în lucrare unele măsuri energice, prin care să se împiedice înmulțirea jidanilor și totdeodată să se îngrijească pentru **întărirea elementului român. Pare că a pretinde așa ceva de la Cameră e un ce prea exagerat, și de aceea credem că foile glumețe ar avea o materie gată dacă s-ar ocupa cu asemenea discuțiuni...**"

Întărirea elementului român este o cerere umoristică!

Ce mai zici, oare, d[omnu]le Kogălnicene?

Terminăm, atrăgând toată atențiunea lectorilor noștri asupra articolului despre *Facultatea de Medicină,* care nu poate a nu fi îndoit interesant, de vreme ce personajul principal este tocmai favoritul ilarității publice: **d[omnul] Carp**.

227
Revista Militară

În numărul 56 al *Columnei lui Traian*, noi am surprins *Revista Militară* într-o flagrantă contradicțiune.

În luna lui iulie 1870, ea găsea legea milițiilor din 1868 nu numai rea, dar *peste putință de a deveni vreodată bună.*

În luna lui noiembrie 1870, ea o găsea *mai mult decât admirabilă.*

Revista Militară ne răspunde în ultimul său număr într-un mod de tot original.

Ea declară astăzi că legea milițiilor din 1868, prin câteva mici modificări regulamentare – căci o reformă serioasă nu se putea introduce fără a trece prin Parlament – *a reușit a deveni destul de bună.*

Așadară, pe lângă cele două elemente contradictorii de până acum, se mai adauge un al treilea:

Nu poate deveni bună – este admirabilă – a devenit destul de bună!!!...

228
[Declarațiunea d[omni]lor Hasdeu și Missail]

Publicând *epistola scumpului nostru amic*, d[omnul] Missail, și asociindu-ne pe deplin la profundul simț de indignațiune ce a dictat-o, renunțăm, de asemenea, din parte-ne, la echivoca onoare de a figura sub stăpânirea actuală în listele municipale, din care arbitriul ne-a șters **tocmai de la 1866**...

229
[Regatul Boierescu-Wechsler]

Regatul Boerescu-Wechsler • România și bucătăria de la Palat • Delicatețea d[omnu]lui Essarcu și nepolitețea d[omnu]lui Cernătescu • Pacificarea Europei și a Facultății de Medicină • Ce contrast: d[omnul] Carp și d[omnul] Ion Ionescu

Ziarul *Presa* merge înainte cu propaganda *Regatului Român.*

Din fatalitate, ea și-a găsit până acum un călduros răsunet numai în *Lloydul de București.*

De câte ori organul d[omnu]lui Basiliu Boerescu cântă splendoarea coroanei regale, organul d[omnu]lui Iulius Wechsler se extaziază denaintea *„eines rumänischen Königreiches".*

Ciudată simpatie tocmai din partea unei foi care batjocorește

mereu cu atâta cruzime, precum am arătat-o textualmente în numărul trecut, orice tendință de a *întări elementul român*!

Regatul Român – fără întărirea elementului român, – iacă ceea ce doresc *Presa* și *Lloydul de București*.

Să ne ferească Dumnezeu de o asemenea *crăie Boerescu-Wechsler*!!!

Ea ne speria cu atât mai mult, cu cât urmărim cu groază în juru-ne treptata scădere a simțului național.

Din cele două corpuri ale Parlamentului unul a ajuns deja a face profunde plecăciuni până și la adresa lacheilor celor galonați și pudrați de la Palat.

Noi vorbim despre răspunsul Senatului la Mesajul Princiar.

După complimente peste complimente, care de care mai dezgustătoare, opera se încheie prin următoarele osanale:

„Să trăiești, Măria Ta!
Să trăiască Măria Sa Doamna!
Să trăiască *juna principesă Maria!*
Să trăiască România, și atotputernicul Dumnezeu să aibă sub a sa sântă protecțiune națiunea și alesul ei!"

Fidelă literei și spiritului pactului nostru fundamental, *Columna lui Traian* dorește cu toată sinceritatea să vază Tronul Român, mângâiat și susținut de respectul cetățenilor.

Departe însă de noi sacrilega idee de a pune **România** în coada unui lung catastih, în loc de a-i da pururea și pretutindeni scaunul cel mai de onoare!

Așa-numita *Românie* din răspunsul senatorial nu poate fi decât numai doară bucătăria de la Palat!...

Vorbind despre Curte, ne tresare în imaginațiune d[omnul] Essarcu.

Cestiunea Facultății de Medicină l-a fost împins pe neașteptate la un pas în adevăr eroic pentru o natură gingașă: o demisiune.

Am fost cei dentâi a-l admira.

Ne căim.

Aflăm în acest moment, dintr-o **sorginte sigură,** că: „d[omnul] Essarcu a făcut totul spre a rămânea director, a îmblat pe la Palat cu rugăciuni de a nu i se primi demisiunea, și a pus pe unii-alții ca să intervină la ministru spre a-l lăsa tot director, încât a izbutit, în fine, prin purtarea-i plină de consecință logică, și astăzi, funcționează sub d[omnul] Carp."

Mai repetim încă o dată: „am aflat-o dintr-o **sorginte sigură**".

Oare aceasta să fie *învățătură pentru poporul român?*

Asta-i *instrucțiunea și educațiunea?*

Allez-donc!

Ni se spune totdodată că în intervalul activei neactivități a

demisio-nedemisionatului d[omn] Essarcu, directoratul Ministerului de Culte, s-ar fi propus d[omnu]lui Cernătescu, carele însă nu s-a sfiit a-l refuza în modul cel mai decisiv, și nici că putea face altfel.

Ca membru al Consiliului Permanent, acest onorabil oltean combătuse cu energie destituirea celor doi profesori de la Facultatea de Medicină, susținând că ei nu sunt niște simpli suplinitori, pe care ministerul să-i poată înlătura după plac, ci profesează *în virtutea proponimentelor*, încât numai concursul este în stare a-i depărta în favoarea celor mai capabili, adică nu a d[omnu]lui Calenderol, și cu atât mai puțin a contemplativului d[omn] Iatropol.

Astfel primirea directoratului a fost pentru d[omnul] Cernătescu o imposibilitate morală.

Niște considerațiuni atât de masive n-au mișcat, totuși, pe d[omnul] Essarcu.

Păcat de tinerețe!

Rămâne de aci încolo ca însăși Camera să curme scandalul sulucismului ministerial de la Facultatea de Medicină, pe care d[omnul] Carp a știut s-o încurce, dar nu va reuși s-o împace cu tot roul său de *pacificator al Europei!...*

Pe când guvernul paralizează școalele, se găsesc și-n România vro câteva inimi alese, pe care tot cinismul apatiei generale nu le poate popri de a scăpăra lumina numai și numai din șubredele lor mijloace particulare.

Citiți mai la vale epistola venerabilului d[omn] Ion Ionescu...

230

Adunarea Deputaților
Ședința din 30 noiembrie

Președinte; d[omnul] Leca.

Două interpelațiuni, din cari una foarte serioasă, ocupă ziua întreagă.

D[omnul] Agarici demonstr[eaz]ă ilegalitatea patentei pentru vite, pe care ministeriul actual o impune cu arbitraritate proprietarilor de pământ, fără ca această dare să fi trecut vreodată prin Parlament.

După o lungă discuțiune se votează propunerea de trecere la ordinea zilei, *de vreme ce guvernul promite a reveni din reaua interpretare a legii.*

Este sau nu un vot de blam?

D[omnul] Iepureanu a găsit de cuviință a înțelege că nu.

Are dreptate, deoarece Camera îi vorbește numai cu o jumătate de gură.

A urmat apoi o interpelațiune din partea d[omnu]lui N. Blaramberg; dacă ministeriul este dispus a primi drumul Strussberg, oricât de proastă ar fi starea-i de construcțiune.

D[omnul] Demetriu Ghica, simțind musca pe căciulă, se scoală, în calitatea-i de fost ministru al Lucrărilor Publice, mustrând cu durere pe interpelant pentru că a uitat adecă acele timpuri, când zicea cu mândrie; sum soldatul lui Beizadea-Mitică.

D[omnul] N. Blaramberg protest[eaz]ă, dar nu convinge.

D[omnul] Cantacuzino, acela ce-și dă titlul de ministru până și-n afacerile sale de comerț, bunăoară în firma băncii „Dacia", – răspunde cu un aer religios, că nu va face nemic fără voia Camerei.

Reprezentațiunea Națională se mulțumește.

Nu e pretențioasă!

ȘEDINȚA DIN 1 DECEMBRIE

Nu se lucrează.

ȘEDINȚA DIN 2 DECEMBRIE

Președinte; d[omnul] Costaforu.

Dentâi o discuțiune fără nici un interes, dacă d[omnul] Pilat trebuie sau nu mai trebuie socotit deputat, ca unul ce perise fără veste din țară.

Se decide a-i trimite o chemare la tabăra lui Garibaldi, în presupunere că – de! – se va fi aflând acolo.

D[omnul] Eraclide, în numele comisiunii ad-hoc, citește raportul despre alegerile colegiului III din Ilfov, rămase până aci în suspensiune, conchizând la invalidarea ambelor serii de pretinși mandatari, atât a listei guvernamentale cu d[omnul] Costică Boerescu, precum și a celei coaliționiste cu d[omnul] Iorgu Ghica.

Vorbesc din partea opoziținii d[omnii] N. Blaramberg și Candiano, adecă tocmai acei ce nu trebuiau să vorbească; cel dentâi, fiindcă – vezi mai jos ceea ce i-a spus d[omnul] Lahovary, și cel de al doilea, susținând cu francheță extrema anarhie, cată să-i admire toate consecințele.

D[omnul] Iepureanu cutează a declara, cu un dispreț vizirial, că nu voiește a intra pe tărâmul d[omni]lor Blaramberg și Candiano.

D[omnul] Lahovary, sculându-se la rândul său din banca ministerială, profită de poziținea personală a d[omnu]lui Blaramberg, zicându-i cu ironie; „n-ai dreptul să vorbești contra cabinetului actual, căci doreai cu căldură să intri în combinațiune și te necăjești acum că n-ai putut. "

D[omnul] N. Blaramberg mărturisește că a vrut, în adevăr, să fie coleg cu d[omnul] Iepureanu, însă... însă... însă... numai pentru a lăsa alegerile libere.

Ilaritate.

Urmarea dezbaterii rămâne pe ședința viitoare.

A proposit.

În anticamera Paralamentului, d[omnul] agă Hiotu zice cu multă profunditate d[omnu]lui Candiano, fiind față d[omnii] Hasdeu și Alessandru Pencovici; avem martori că alegerile au fost libere, **căci noi știm cum să le facem**.

Ecce homines!...

ȘEDINȚA DIN 3 DECEMBRIE

Președinte; d[omnul] Costaforu.

Urmează dezbaterea din ziua precedentă și nu se isprăvește.

Toți, afară de d[omnii] Apostoleanu și Basiliu Boerescu, recunosc necesitatea de a anula năluca trecutei operațiuni electorale din București, dar orișicine voiește totdodată să profite de cea mai frumoasă ocaziune de a conserva posterității, măcar prin proces-verbal, tragica icoană *à la Caravaggio* a unui *minister-călău* - căci mâini sau poimâini un decret de dizolvare va închide din nou gura Reprezentațiunii Naționale prin bâta lui popa Tache!

Ca oratori din opoziținne s-au distins în această ședință mai cu seamă d[omnii] Fleva și Voinov, cu toată președințiala zbuciumare a d[omnu]lui Costaforu de a nu-i lăsa să se distingă.

ȘEDINȚA DIN 4 DECEMBRIE

Președinte; d[omnul] Costaforu.

După o mulțime de discursuri de diferite calibruri, dezbaterea din ședința trecută se isprăvește prin mai unanima admitere a concluziunilor raportului, ceea ce - în urma vorbei de trei zile - este ca și un vot de încredere, dat ministeriului actual în genere, iar mai ales imaculatului d[omn] Iepureanu.

Se încinge apoi un duel în cestiune personală între cei doi vechi colegi de la ziarul *țara*; *Pacificatorul Europei* și d[omnul] N. Blaramberg.

Principalele revelațiuni, cu cari ne-a înavuțit această superbă ceartă, au fost;

1. La Palat, sub numele de *junime română*, se înțeleg cei alde d[omnul] Carp; ce deriziune!

2. D[omnul] Iepureanu zicea la începutul ministeriului său, în obscura intimitate a consiliului, că voiește *a face educațiunea Măriei Sale*; a și făcut-o!

3. D[omnul] Carp atât de mult sughița după portofoliu, încât se făcuse trei zile nevăzut, numai și numai ca nu cumva să-l rețină d[omnul] N. Blaramberg; era și trebuincios, dacă nu României, cel puțin Europei!

4. D[omnul] N. Blaramberg dorea să fie ministru și dumnealui, dar se căiește astăzi, fiindcă tronul n-a vrut să-l primească.

5. D[omnul] Alessandru Lahovary este un *Cincinatus*, pe care d[omnul] Iepureanu l-a căutat cu tot adinsul în fundul moșiei pentru ca să-l așeze cu pompă la cârma țării; ce de mai justiție de atunci!

6. În fine, după solemna declarațiune a d[omnu]lui N. Blaramberg, Beizadeaua Mitică este *principe*, dar nu *principiu*; nu-i nici măcar atâta din cauza afurisitei de Constituțiuni!

Iacă cu ce se ocupă Areopagul din Dealul Mitropoliei!...

ȘEDINȚA DIN 5 DECEMBRIE

Și președintele și nemicurile, – toate ca în ziua trecută!

231

[D[omnii] Veissa și Deșliu]

D[omnii] Veissa și Deșliu – alfa și omega în Senat • Adresa Camerei se drege prin dezbatere • Domn român • D[omnul] Ionescu se dezamăgește • D[omnul] Negură pus între *popor* și între *Ploiești* • Legea militiană din 1868 • Răsturnătorii se apropie de Tron • Alianța Iepureanu–Iatropol • D[omnul] Millo pleacă; dar pacificatorul Europei? • Regulamentul Organic • Am scăpat!

Precum am arătat în numărul trecut, întregul răspuns al Senatului la Cuvântul Domnesc se coprinde îndesat în următoarea concluziune:

„Să trăiești, Măria Ta!
Să trăiască Măria Sa Doamna!
Să trăiască juna principesă Maria!
Să trăiască România!"

Acest admirabil diptic pune pentru noi un perpetuu sigiliu de tăcere asupra existenței lorzilor de la Sântu Sava.

O pretinsă reprezentațiune națională, în care guvernamentalismul se manifestă prin d[omnul] Veissa și opoziționea prin d[omnul] Deșliu, ambele reducându-se în ultimă analiză la o baterie de *vivaturi*, nu poate preocupa cu seriozitate organele opiniunii publice, de nu doară în rubrica Varietăților.

Adunarea Deputaților a fost cu mult mai instructivă, cel puțin în intervalul ultimei săptămâni.

Dezbaterea adresei a vindecat într-o mare parte pe calea interpretativă neajunsurile de naștere ale unei redacțiuni palide și șovăinde.

Zisele d[omni]lor Vernescu, Ionescu și Negură au concurs mai cu deosebire a pironi cu toată vigoarea talentului unele pun[c]turi de vedere, care au fost totdauna ale *Columnei lui Traian*.

Contra unor luptători de această forță e prea șubredă activitatea ministerială, cu tot energicul ajutor, pe care i l-au oferit cu grăbire în situațiunile cele mai grele d[omnul] Demetriu Comănescu și chiar – d[omnul] Iacob Negruzzi.

D[omnul] Vernescu a spulberat îngroșata prusofilie guvernamentală printr-un singur discurs de cinci minute, urmat apoi de niște aplauze de entuziasm, precum de mult n-au răsunat în Dealu Mitropoliei.

„Să constatăm cu solemnitate, – zise dumnealui, – că simpatiile noastre pentru Franța, manifestate astăzi prin vocea Parlamentului, sunt încă prea puțin în alăturare cu datoria națiunii române de a vărsa sângele său pe altarul acelei țări surori care sângerase pentru noi câmpiile Crimeii!"

„Această expansiune, – mai adăuse d[omnul] Vernescu, – nu poate să displacă Tronului, căci **Domnul nostru este și trebuie să fie român.**"

D[omnul] Ionescu, dezamăgit după un an de tristă nedomerire, a venit să arunce în fața d[omnu]lui Iepureanu o sentință, pe care ne place s-o credem definitivă: **„ai pus sapa la rădăcina instituțiunilor naționale și democratice ale României".**

De ce nu ne-ai spus-o mai-nainte? – îl întreabă cu naivitate cel mai tânăr din membrii Cabinetului.

În fine, d[omnul] Negură, a cărui atitudine a fost atât de corectă în tot cursul legislaturii, a propus un amendament, solicitând de la Măria Sa în loc de Dobrovăț și de Văcărești: **„satisfacerea cerințelor legitime ale poporului".**

Dumnealui a dezaprobat însă, cu o justă asprime, *republica de la Ploiești...*

Ceea ce au spus d[omnii] Vernescu, Ionescu și Negură, este unicul câștig al discuțiunii săptămânale, dacă vom mai adăuga încă implicitul rezultat, la care au ajuns toți, miniștri și deputați, dreapta și stânga, direct și indirect, în privința legii miliției din 1868: *o neaplicabilă copilărie.*

Noi unii o prevestirăm din capul locului.

Așa cum s-a comentat, adică cu *românismul Tronului,* cu *anticonstituționalismul ministerial* și cu *cerințele legitime ale poporului,* – adresa fu dusă la Palat.

Sorțul a voit ca d[omnii] Arion, Candiano și Gregorescu, – victimele torturilor din Prahova, – să iasă tocmai d[umnea]lor din urnă în capul comisiunii, menite a prezenta salutările parlamentare Capului Puterii Executive.

Răsturnătorii se apropie de Tron!!!

În fața acestui echivoc, mulți se mângâie, însă, că apropierea fiind posibilă în două feluri, unul din ele nu este periculos pentru nimeni.

D[omnul] Iatropol, bunăoară, caracterizează apropierea cea nevătămătoare.

Numit de către Pacificatorul Europei, prin călcarea cea mai cinică a legii celei mai pozitive, profesor de favoare la Facultatea de Medicină, dumnealui... dar citiți textualmente *Monitorul Oficial* de marți, pagina 2212, coloana III.

În ședința Adunării Deputaților din 3 decembrie d[omnul] Iepureanu căuta marturi, care să ateste cu mâna pe conștiință libertatea fostelor alegeri:

„*D[omnul] Președinte al Consiliului.* **Invoc pe d[omnul] Iatropol, dacă nu a venit la minister și mi-a mulțumit. Așa este, d[omnu]le Iatropol?**

D[omnul] P. Iatropol. **AU FOST LIBERE.**

D[omnul] Președinte al Consiliului. **Vă mulțumesc de această mărturie".**

Iacă o catedră, ieftin vândută și scump plătită!...

Jocul d[omnului] Iatropol în Cameră ne aduce aminte pe d[omnul] Millo.

Scena așa-numitului *Teatru Național* din București a rămas lipsită până și de farsă.

După ce d[omnul] Carp a reușit a goni din Capitală pe d[omnii] Pascaly, Bălănescu, Demetriad, etc., înlocuind *școala* prin *tavernă*, experiența s-a pripit să demonstreze că publicul român, batjocorit în timp de douăzeci de ani, nu se mai împacă cu *Cucoana Chirița* și cu *Corabia Salamanadra.*

D[omnul] Millo a declarat că pleacă în provincie.

Ar trebui să-i urmeze cel puțin și d[omnul] Carp...

Încă o vorbă.

S-a răspândit zilele acestea, într-o mulțime de exemplare tipărite o petițiune către „Adunările Legislative" în privința căreia *Monitorul Oficial* anunță cu iuțeală printr-un comunicat, că nu împiedică pe nimeni s-o subscrie.

Nu ne mirăm nici de petițiune, nici de comunicat, nici chiar de rumoarea publică, cum că înșiși agenții polițienești s-ar fi însărcinat cu strângerea semnăturilor.

Actul în cestiune critică tot ce s-a făcut în România de la 1859 încoace.

Deci, regimul constituțional fiind *radicalmente rău,* cât să ne întoarcem prin mijloace prezise la Regulamentul Organic.

Petiţiunea fiind anonimă, nimic nu ne împiedică a o atribui lui d[omnul] Iepureanu.

Aşadară, din toată opoziţiunea o va putea subscrie numai doară d[omnul] Iatropol...

*

P. S. Aflarăm în acest moment că ministeriul s-ar fi retras.

232
Bucureşti, 1870 decembrie 20

Când Dumnezeu era să tune blăstemul asupra Sodomei, s-a sculat o inimă pură, rătăcind în acea imundă totalitate şi rugând pe Sabaot să-şi poprească mânia, dacă se vor descoperi acolo încă cinci, numai cinci, d-abia cinci suflete albe.

Cercetarea a fost în deşert.

Scaunul păcatului pieri în flăcări, generosul mijlocitor al iertării scăpând singur prin virtuţile sale din urgia lui Iehova.

Dacă această tragedie biblică s-ar repeţi cumva în România, am afla destui Loţi, uitaţi sau huiduiţi în hora bachanalelor, dar nimeni nu şi-ar da bătaie de cap de a-i căuta în noianul domnitoarei perversităţi.

Am pieri şi noi ca urbea asfaltită; am pieri cu toptanul într-o uriaşă catastrofă; am pieri, - nu prin sărăcia de elemente, ci prin lipsă de voinţă.

Cine-i mai de plâns?

De la Sodoma sărim drept la noul minister.

Ba nu.

Vom începe cu geneza ilustrului retor, din al cărui elocinte neant de simţ şi de cugetare s-a zămisit cabinetul actual.

Serioasa vervă a lui Niebuhr numea pe palavragiul Villemain „făcător de fraze de dascăl": *Lehrerphrasenmacher.*

Şi d[omnul] Ionescu este profesor ca şi răposatul său rival de la Sorbona, dar noi i-am găsit o altă poreclă care prezintă bunătatea de a fi mai românească, fără să împiedice totdodată existenţa sincronică a celei de mai sus.

În sesiunea anterioară, când dumnealui susţinea, până la hidoasa voluptate de a aspira sângele victimelor de la Piteşti, desfrâul d[omnu]lui Manolache Costache, deşi tocmai atunci şcoala nedependinte avea cea mai măreaţă ocaziune a se afirma

pentru totdauna, – noi zicem următoarele în *Columna lui Traian* de la 12 iulie:

„A fost la mijloc un *Ieremia Pârcălabul!...*
Sunt acum trei secoli, în luna lui iunie 1574, un Domn Român, demn de a fi succes marelui Ștefan și de a fi preces pe viteazul Mihai, rădicase stindardul *nedependinței.*
Un șir de strălucite izbânzi a semnalat mersul eroului.
Încă un pas, – și Dacia renăștea din cenușă.
S-a dat bătălia decisivă.
Dușmanul era gata să fugă.
D-odată un regiment trece în partea păgânului.
Era *Ieremia Pârcălabul...*
Demoralizarea coprinde armata română.
D[omnul] Nicolau Ionescu, părăsind tabăra și aruncându-se în brațele d[omnu]lui Iepureanu, a fost Ieremia Pârcălabul..."

Transfugii contractează năravul acestei frivole operațiuni.
D[omnul] Ionescu nu mai este astăzi al cui fusese până ieri.
Îl credeam întors cu sinceritate cel puțin la o ultimă căință.
Am fost prea optimiști.
Ieremia Pârcălabul trădează pe d[omnul] Manolache Costache pentru un *Iepureanu-și-jumătate.*
Iacă guvernul răsărit din flori de retorică:
D[omnul] Ion Ghica – președinte al Consiliului și la Interne;
D[omnul] Demitriu Sturza – la Finanțe;
D[omnul] Callimaki-Catargiu – la Externe;
D[omnul] Nicolaus Racoviță – la Culte;
D[omnul] colonel Pencovici – la Rezbel;
D[omnul] Cariagdi – la Justiție;
D[omnul] Berindei – la Lucrările Publice.
Lăsând la o parte două onorabile inofensivități tinere și pe d[omnul] Cariagdi, dând în lături până și pe capul Cabinetului, care pe țărmii Dunării, în modul cel mai autograf și olograf reprezintă politica arpandiană a lui Andrassy și suspinele de emancipare ale Palestinei; – noi întrebăm pe oricine dacă d[omnii] Demetriu Sturdza, Calimaki-Catargiu și Nicolau Racoviță sunt câtuși de puțin mai ceva decât d[omnii] Costică Grădișteanu, Carp și Lahovary.
Astă *oală putredă* să fie o prismă a majorității parlamentare?
Nu. Căci atunci ar fi fost împinși în ea, necesarmente, cei mai de frunte din Roșii și din Fracțiune.
Ce-i dară?
Ceea ce este însuși părintele acestui haos: un splendid foc bengal de cea mai variată colorațiune, care nu încălzește și nu luminează o clipă dintr-o clipă, decât numai și numai pentru a face cu atât mai întunecos întunericul și cu atât mai rece răceala!

Politic[en]ii de piață, încântați de gambada d[omnu]lui Ionescu, se mângâiau cu mioapa iluziune că noul prim-ministru va dizolva Camerele, urmându-le o perfectă libertate electorală, pe aripile căreia să se urce cu grămada la Dealu Mitropoliei și la Sântu Sava partidul de acțiune.

Așa a fost în 1867, – și nici chiar atunci.

Măria Sa Vodă re-nnoi-va în fruntea *Monitorului Oficial* vechea-i epistolă prin care să lege, pentru a doua oară mâna guvernamentală, pururea gata a se băga pe furiș și pe hoțiș în urnă?

Nu-i speranță.

Ș-apoi tocmai în fa[i]moasa epocă așa-numita *liberă* a d[omnu]lui Ion Ghica încolțeau altă dată atâția *coconi* și atâția *coconași* anume din colegiul țărănesc, negreșit nu cu știrea și nu cu voia grădinarului de opincă!

Veți vedea ce o să mai fie...

Pentru ca să nu se zică, însă, că *Columna lui Traian* combate sistematic orice manifestare a Puterii Executive, – noi care suntem departe de a fi republicani și cu atât mai puțin diletanți de anarhie, – ne vom spune gândul pe față.

La alegerea Biroului Adunării Deputaților, nu d[omnul] Ion Ghica trebuia să fie corifeul opoziției.

D[omnii] Bosianu, Brătianu, Cretzulescu și dr. Fătu, iacă dintre cine se spicuia pe calea consecinței logice președintele Camerei.

Eroarea fiind comisă din zăpăceala, mai era în rezervă un chip de vindecare.

Înainte de a târî jos ministeriul, Parlamentul putea spulbera cu mult mai lesne pe d[omnul] Costaforu, înlocuindu-l prin unul din cei patru.

Pârcălabul Ieremia a preferat pe beiul de Samos.

Să le fie de bine!

Ne pare rău, însă, că unii dintre amicii noștri au căzut în recidiva unei fărmecate pasivități pentru o admirabilă voce de operă.

Când va muri de răgușeală tenorul vostru, pe lespedea-i funerară se va înscri[e] versul poetului elin: „cel mai bun a vorbi și cel mai rău a spune"!

Λαλεῖν αριςρος, αδυνατωτατος λέγειν...

233

[Școala-Bărnuțiu și Școala-Andrassy reconciliate de către Ieremia Pârcălabul]

Școala-Bărnuțiu și Școala-Andrassy reconciliate de către

Ieremia Pâcărlabul • Epistola deschisă a d[omnu]lui Hasdeu • Ce se cheamă: „partid guvernativ" • Fără d[omnul] Iorgu Ghica nu va fi! • O libațiune lui Mercur • Barometrul fluturilor • Materialuri pentru a defini ceea ce este principiul roșu

Punând mai sus profesiunea de credință a d[omnu]lui Ion Ghica și mai jos admirabilul studiu al d[omnu]lui Maniu asupra actualității noastre interne și externe, nu avem alta de făcut în acest spațiu intermediar, decât numai doară a le dedica ambele lui **Ieremia Pârcălabul.**

În ultima ședință a Camerei Deputaților, în urma căreia ea și-a luat un popas de recreațiune, până la 10 genariu, după ce acordase totuși ministeriului, drept *Morgengabe,* din luna de miere, permisiunea să vânză prin licitațiune, bonuri de ale Statului pentru o sumă de peste un milion, – d[omnul] Nicolau Ionescu a fost mai cu seamă instructiv.

Dumnealui nu s-a sfiit a declara cu mâna pe locul conștiinței, că d[omnul] Ion Ghica este *exponentele* credințelor politice ale Fracțiunii.

Și fiindcă s-a găsit un ziar în Capitală care să nu voiască a recunoaște nici cu un preț logica acestei extravagante solidarități între *Școala–Bărnuțiu* și *Școala–Andrassy*, ilustrul retor a atacat cu nervozitate întreaga presă bucureșteană, contestându-i printr-o vagă sentință facultatea de a lumina opiniunea publică.

Trădătorul d[omnu]lui Iepureanu, în așteptare de-a trăda pe d[omnul] Ion Ghica, a ajuns deocamdată prin petrecere să trădeze până și ziaristica, în fașele căreia crescuse vechiul redactor al *Stelei Dunării* și al *Tribunei Române!*

În numărul viitor vom publica o epistolă deschisă a d[omnu]lui Hasdeu prin care arată pe calea demonstrativă, – cât de jos s-a alunecat porțiunea cea nedependinte a Parlamentului, punându-se sub dictatura unei ideofobe frazeologii.

Până atunci, roșii se grăbesc a re-nnoda întrerupta tradițiune de ceea ce le place a numi cu emfază: *partid guvernativ.*

D[omnul] Simeon Mihălescu este deja agă, și nu ne îndoim câtuși de puțin, că d[omnul] Iorgu Ghica, mulțumită apropiatelor alegeri ale colegiului III, va reprezinta în curând la Dealu Metropoliei burghezia din Cetatea lui Bucur.

La direcțiunea telegrafo-poștală s-a așezat d[omnul] Epaminonda Peride.

O rugăminte în paranteze pentru acest zeu Mercur: avem patru abonați la Calafat, cărora *Columna lui Traian* li s-a expediat totdauna cu o regularitate matematică, și care totuși n-au primit-o de la 9 noiembrie încoace.

Cerem cercetare și îndreptare...

Mai pe scurt, atmosfera ziarului *Românul* devine din ce în ce mai mult atât de aromatică, încât a și început de timpuriu să atragă o mulțime de fluturași, ce se desfătau până mai dăunăzi într-o regiune mai puțin îmbălsămată.

Cu tate astea, furtuna lesne poate să izbucnească în mijlocul acestei duioase serenități.

Ministeriul ar dori să restituie la Despărțimântul Finanțelor pe d[omnul] Lambru în fruntea comptabilității.

Astă singură crimă este de ajuns pentru a scăpăra un teribil vot de ne-ncredere din partea Amicilor Constituțiunii.

Fii cât îți place frate de cruce cu Andrassy, d[omnu]le Ion Ghica; cochetează în voie bună cu „Alianța Israelită"; fă după pofta inimi din cuibul lui Traian o scursoare americană pentru toate varietățile antropologiei; dar nu pune pe Lambru, căci – trăsnim.

Principiu!!!

234

[Ce voim noi de la Vodă?]

Ce voim noi de la Vodă? • Ce vor roșii de la d[omnul] Ion Ghica? • Ce ar fi voit ei de la d[omnul] Iepureanu? • Sau trei Ghica sau măcar unul! • D[omnul] Simeon Mihălescu și d[omnul] Hiotu: care pe care?

Românească, urare pe care o trămite d[omnul] Iorgu Radu la adresa tronului, este foarte semnificativă.

Ea probează că-n toată țara nu există nici un cetățean, oricât de antidinastic ar fi în aparență, carele să nu-și sacrifice aspirațiunile de schimbare pe altarul stabilității monarhice, precum o făceau străbunii noștri sub viteazul Mircea și sub bunul Alexandru, dindată ce Măria Sa Vodă s-ar decide o dată a fi român și numai român.

Anarhiștii de temperament sunt prea puțini, și mai puțini pretendenți la domnie; iar candidați la o președinț[ie] republicană – d-abia unul sau doi; numai doară aceștia în cea mai mare parte străini ei înși[ș]i, nu s-ar mulțumi nici chiar atunci când ar vedea pe Capul Puterii Executive, – după energica expresiune a amicului nostru din Bârlad, – cu *burca românească* și *cu căciula țurcănească*.

Dar nu d[omnul] Iepureanu, – cel cu Leiba Cahana și nu d[omnul] Ion Ghica, cel cu Andrassy sunt în stare a deprinde Coroana cu ideea națională!...

*

Până la întoarcerea Parlamentului din festivala-i preîmblare, unicul lucru mai nou prin ediţiune, deşi foarte vechi în fond, este furioasa năvală bugetară a *partidului guvernativ:* prefecţi, poliţai, zapcii, sergenţi, totul devine roşu, afară numai de posturi onorifice.

Zilele trecute, *Românul* a mers până la naivitatea de a zice fără a râde, în fruntea revistei sale, că d[omnul] Ion Ghica este *constituţional,* fiindcă... a trămis isprăvnic la Piteşti pe d[omnul] Anton Gudgiu!...

Ce lesne putea deveni corect însuşi d[omnul] Iepureanu dacă se pricepea a căuta pactul nostru fundamental într-o abilă distribuţiune a decretelor de numire!...

*

Roşii şi Ordinea n-au început încă pe faţă lupta lor pentru Colegiul III din Bucureşti.

Dintre candidaţii *Românului* se ştie deocamdată numai d[omnul] Pantazi Ghica, carele, totuşi, se va retrage, poate, în favoarea d[omnu]lui Iorgu Ghica, sau pentru d[omnul] Vladimir Ghica, dacă nu cumva câteşitrei vor reuşi a forma jumătatea listei.

Candidaţii *Presei* se ghicesc cu mai greu, fiind un partid atât de vioi, încât îşi schimbă de patru ori pe lună până şi pe administratorii ziarului.

În orice caz, vorbind despre perspectiva electorală, suntem curioşi a vedea mai curând, dacă d[omnul] agă Simeon Mihălescu întrece pe d[omnul] agă Hiotu, care se lăuda cu mândrie în gura mare: „noi ştim a face!"

Este o cestiune eminamente poliţienească...

235

Prima epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Domnul meu,

În ultima şedinţă a Corpului Legislativ, în care te-a trămis clasica urbe a lui Roman-Vodă, după ce aruncaşi o intrepidă reprobaţiune generală asupra presei bucureştene, răpindu-i dreptul de a lumina opiniunea publică, căutaşi apoi o clipă de repaos după oboseala filonichiei în antecamera Parlamentului, unde, întâlnindu-mă din întâmplare, mi-ai spus cu un aer triumfal: „ţi-am răspuns"!

Așdar, *Columna lui Traian* a fost singura cauză a *sacrosantei ranc[hiune?]* cu care izbișì din zăpăceală publicismul Capitalei, uitând că până la acel moment, afară de noi, mai toate ziarele comunicaseră păcatul de a admira din parte-ți agerimea evoluțiunii de la Iepureanu la Ion Ghica, încât condamnându-le, îți pronunțai prin însăși aceasta propria osândă.

Mărturie...[1] mod preliminar o curioasă ciocnire de soarte: fiecare din noi a fost *ministerial* de două ori în viață.

Sunt caracteristice epocile acestui dublu guvernamentalism respectiv, de care eu unul, în cât mă privește în parte, sum foarte mândru, rămânând ca și Domnia ta să fii tot așa de mulțumit cu apanajul ce ți se cuvine în specie.

Am fost ministerial în 1864, când Vodă-Cuza împropietărise pe țărani și despropietărise pe greci.

Multe și mari puteau fi erorile fostului Domnitor, pe care nu eu le voi acoperi vreodată, fiind convins, din contra, că ele *l-au înmormântat pentru totdauna,* dar în ziua de 2 Mai orice adevărat român era *dator* a fi guvernamental, cel puțin un interval de douăzeci și patru de ore, în urma cărora, din nenorocire, tot ce are mai rău Kogălniceanu a venit să șteargă tot ce avea mai bun Cuza.

Am mai fost ministerial în 1868, când d[omnul] Ion Brătianu - ale cărui numeroase rătăciri, iarăși, nu vor găsi în mine o oarbă veneratiune de idolatrie - începuse pentru un moment a zgândări idealul Daciei, rupse pentru un moment cu tradițiunea pupărilor coaliționiste și luase pentru un moment o atitudine atât de antiisraelită, încât nu se sfiise, dacă nu altceva, încă a pune în capul prefecturilor celor mai gingașe de peste Milcov pe d[omnii] Leca, Miller și Lupașcu.

Sub farmecul acelei metamorfoze era *permis* oricărui adevărat român a fi guvernamental, se-nțelege de la sine că numai până la proba contrarie.

Dar d[omnia]ta, domnule Ionescu?

Ca să te faci ministerial, ai așteptat cu răbdare în curs de ani, asemenea lui Simeon din *Evangeliu*, pe Mesia lui Israel: d[omnii] Iepureanu și Ion Ghica!!!

Dacă era pusă în joc numai personalitatea d[omniei] tale, România pierdea pe unul din cei mai buni vorbitori, precum pierduse, mai dăunăzi, prin o căzătură analoagă, pe d[omnul] Iorgu Brătianu: nemic mai mult. C-o fatalitate, însă, atrăseși în urmele-ți o colectivitate parlamentară, ai compromis o asociațiune

1 Exemplarul din Columna lui Traian de la Biblioteca Academei Române deteriorat (*n. ed.*).

până acum plină de vigoare, scoseși din minte un colegiu întreg de vestale, ai ucis porțiunea transmilcoviană a „școalei nedependinți", cunoscută vulgarmente sub nepotrivitul nume de Fracțiune.

O ființă se nemicește când își neagă principiul.

Care a fost rațiunea de a fi a micii armate, dăruite inamicului în focul luptei printr-o repețită dezer[ta]țiune?

Manifestându-se pentru prima oară pe scena politică în 1866, ea se văzu față-n față cu un partid vechi, numeros, constituit, disciplinat, în fruntea căruia era scris: *Românul*, pe când în piept găseai America, Elveția, Polonia, Ungaria, Elada, Palestina, tot ce vrei și tot ce-ți place, dar numai România nu!

În jurul acestui corp organizat furnicau o mulțime de elemente de tranzițiune, fie lacome cârduri de avocați și de postulanți, cultivând cu cinism unica divinitate a lui Mamona; fie resturi postume ale Regulamentului, zbuciumându-se a paraliza, prin tot felul de piedici, dezvoltarea poporului; fie coconași fără minte și fără inimă, crescuți într-o idioată flanare pe bulevardele Parisului; - unii și alții pururea gata a cocheta cu așa-numitul „partid liberal", de care-i apropia deopotrivă o lipsă comună a simțului național.

Pe lângă aceste grupe mai compacte, dacă nu chiar rătăciți și încurcați în vârtejul lor, zăreai câte o fire curat românească, colindând pe ici și pe colea, fără o țintă definită, asemenea atomelor purtate în spațiu, până ce, întâlnindu-se una câte una, reușesc a forma o lume.

Fracțiunea apăru ca o tânără protestațiune contra bătrânului cosmopolitism, ca un sâmbure sănătos în mijlocul pestiferului putregai, ca un centru de gravitațiune pentru moleculele viitorului.

Patru ani în șir practica fu conformă teoriei.

Un oarecare exces de pasiune, o prea mare iuțeală de neastâmpăr sau o trecătoare nuanță de exclusivism, au fost singurele cususuri, ce s-ar fi putut imputa junelui luptător, dar niciodată vro umbră de neconsecință.

Emanată din atmosfera lui Bărnuțiu, Fracțiunea își înscrisese pe stindard: **jos străinismul!**

Ca o expresiune mai concretă, mai constantă și mai urgentă a acestui principiu, a fost **cestiunea evreiască.**

Pe tărâmul purificării românismului de miasme eterogene, nimeni nu întrecea pe viguroșii campioni de la Iași, Roman, Bârlad sau Bacău, denaintea cărora până și tirania lui Țepeș ar fi fost un simplu delict, pe când *străinismul* și mai ales *evreo-filia* constituia o crimă capitală, un păcat de moarte, o monstruoasă sinucidere.

Fost-a așa sau nu, domnule Ionescu?

Afirmându-se neșovăită și nestrămutată, pe astă măreață cale, pe care nțiunea română în zadar a visat-o, patru lungi decenii după moartea lui Tudor Vladimirescu, Fracțiunea deveni dintr-un punt o linie și dintr-o linie o putere, ajungând, în fine, a ocupa treizeci de fotolii într-o Cameră, unde, cu câteva ierni în urmă d-abia îi aparținea un *modest* colțișor de bancă.

Încă puțin, - și ea venea într-o decisivă majoritate.

Dar la începutul bătăliei de la Cahul, când bucinul român suna deja izbândă, cine oare putea să ghicească neașteptata întorsătură a lui *Ieremia Pârcălabul?*

Ne aducem bine aminte, domnule Ionescule, fioroasa elocință cu care sfâșiai de fiecare dată [de pe][1] tribuna Senatului pe d[omnul] Ion Brătianu, pentru că elevul revoluțiunii franceze nu se grăbea să alunge pe toți evreii din țară, preferând a opri d-asupra lor sabia lui Damocle[s] în hatârul lui Armand Lévy.

Au trecut un an sau doi, - și iată că te-am surprins pitulat pe sânul d[omnu]lui Iepureanu, alături cu care însăși Alianța Israelită Universală nu este destul de călduroasă în susținerea cauzei lui Iuda.

Aș fi râs, dacă nu vedeam întreaga Fracțiune - efect de complicitate sau de pudoare? - suferindu-te prin tăcere.

Două sesiuni parlamentare ai fost pe față epitropul d[omnu]lui Manolache Costache, pe care-l spălași cu o iubire paternă până și de cruntele pete de la Mavrodol.

Ai vorbit despre toate, răsfoind codul retoricii și smulgând în fiecare ședință aplauzele Camerei și ale Cabinetului, prin metafore peste metafore, dar numai un lucru nu l-ai atins o singură dată: **cestiunea evreiască.**

Înpinseși acest miraculos mutism până la a ascunde în baierele conștiinței faimoasa telegramă, publicată în toate foile din Europa și prin care pupilul d[omniei] tale, promitea rabinilor din Occident emanciparea jupânului Moise din România!

Uimit însuți de enormitatea contradicțiunii, ai căutat s-o justifici printr-o procedură plebiscitară. Plecând la malul Bistriței, generozitatea alegătorilor ți-a confecționat în pripă o teșcherea de bună-purtare, după specime[ne]le urărilor administrative din *Monitorul Oficial*, pe care te grăbiși cu fală a o da la lumină în ziarul *Dreptatea.*

Aceasta se cheamă în limbajul d[omniei] tale „a se inspira directamente din *sorgintea* Reprezentațiunii Naționale.

Însuși Suluc, domnule Ionescu, n-ar fi fost în stare să

1. În text: „după" (*n. ed.*).

calomnieze într-un mod mai sarcastic natura regimului constituțional!

Acuma, înzestrând România cu d[omnul] Ion Ghica în locul d[omnu]lui Iepureanu, te-ai dus iarăși la **sorginte** de unde ne vei aduce, peste câteva zile, după tipicul anului trecut, un nou certificat de *aferim-efendi*.

Te întreb, însă: cum va rămâne și de astă-dată cu **cestiunea evreiască**?

Tot ca sub d[omnul] Manolache Costache?

Unde-i Fracțiunea?...

Lăsându-te sub greul acestei întrebări, în epistola viitoare voi analiza toate motivele d[omniei] tale, mărturi[si]te și latente, adevărate și probabile, așezând la cârma Statului Român anume pe omul ce mai nenațional, cel mai *străino-latru*, cel mai **evreofil**, dintre Nistru și Tisa.

Primește, domnule meu, etc.

236

A doua epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Domnul meu,

E rău d[omnul] Ion Ghica pentru mine, e foarte rău, e tot ce poate fi mai rău, ca unul ce este negațiunea cea mai radicală a pozitivismului românesc în favoarea unei confuziuni cosmopolite; însă oricât de rău ar fi beiul de Samos pentru micul grup protestant de la *Columna lui Traian*, el cată să fie cel puțin de două ori cu atât și mai nesuferit d[omniei]tale, al cărui regiment, adus prin descântec a o tuli cu steagul plecat în tabăra actualului prim-ministru, îi contesta altădată nu numai *simțul național*, dar până și **onestitatea**.

Faptul este prea memorabil și prea instructiv, pentru ca să-mi fie iertat a-l trece cu vederea.

În ședința Adunării Deputațior din 21 martie 1868, dezbătându-se scabroasa afacere de celor 600.000 [de] franci dăruiți pe sub mână lui Scheier-Oppenheim de administrațiunea d[omnu]lui Ion Ghica, Camera a constatat **scandalul** printr-un vot expres, la care luară parte următorii 60 mandatari:

I. AGARICI, Arion Anton, P. Buescu, C. Cantacuzin, A. Candiano, R. Campiniu, E. Carada, Călinescu, M. Kogălniceanu, P. Kencia, G. Chițu, C. Cristescu, G. Dăscălescu, C. Dionisie, G. Ionescu, Gr. Eliade, L. ERACLIDE, G. Fălcoianu, T. Giuvara, A. HOLBAN, P. Iatropulo, A. Ionescu, C. Lapati, T. Lateș, A. Lăzărescu, I. Lerescu, D. Licescu, T.

Mehedinţeanu, T. Moscu, I. NEGURĂ, S. Nicolau, M. Nicolau, V. Obedeanu, P. Oprean, G. Petrescu, C. Platon, C. Pleşoianu, G. Polizu, C. Rosetti, V. Şeicaru, Gr. Serurie, G. Şerbănescu, I. Strejescu, A. Stolojan, P. SUCIU, D. TACU, D. Ţanu, A. Theohari, I. Vasiliu, V. Zaharia, A. Zeuceanu, B. Radian, I. CODRESCU, A. GEORGIU, C. Grigorescu, Gr. Arghiropolu, A. Laurian, N. Golescu, S. Turnavitu.

Prin urmare, toţi *Roşii* şi toată **Fracţiunea** aruncară atunci în unanimitate o deasă pânză de dubiu asupra ultimului refugiu al d[omnu]lui Ion Ghica, căruia, lipsindu-i de mult românismul, nu-i mai rămânea de aci înclo nici încai prestigiul probităţii.

Eram şi eu deputat în aceea legislatură, dară mă abţinui, temându-mă cu scrupulozitate, ca nu cumva pasiunea politică a momentului să mă împingă şi pe mine cu undele unei oarbe majorităţi pe calea calomniei.

Până astăzi, îmi place a crede că d[omnul] Ion Ghica a fost şi este un om foarte onorabil: **om**, nu **român**.

Fracţiunea, însă, fără a mai vorbi despre Roşii, pentru care e pururea sublim oricine-i îndoapă cu isprăvnicii şi zapcilâcuri, Fracţiunea - pe care o personifici D[omnia] Ta într-un mod atât de dictatorial - Fracţiunea nu are dreptul de a murmura nici măcar atâta în onoarea alesului său din fruntea Cabinetului.

Pentru ea, d[omnul] Ion Ghica este o specie de Crémieux sau de Montefiori, minus reputaţiunea de solvabilitate a acestor corifei ai Palestinei.

Şi tocmai dânsa îl face deodată vâslaş al bărcii lui Traian, permiţându-ţi d[omniei] tale, în numele colectiv al partidului, a te prosterna jos, ca smerita lăiţă, pe care pilotul vostru îşi razimă călcâiul spre a nu pierde echilibrul în faţa talazurilor!

Pe când un posomorât giulgiu de deznaţionalizare înfăşură cu încetul, din toate părţile, mucenica Dacie, d[umnea]v[oastră] *chemaţi cioclu pe d[omnul] Ion Ghica, pe care-l ştiţi de minune*, mai bine ca oricine, a fi antipodul credinţelor şi aspiraţiunilor celor mai sacre ale neamului românesc.

Pe când dezmăţarea financiară începe a cobi de aproape o catastrofă economocă a Statului Român, d[umnea]v[oastră] îndesaţi punga ţării în pumnul aceluia, pe care însivă îl stigmatizarăţi cu atâta urgie pentru delapidarea obolului public.

Sonore sunt vorbele d[omniei] tale, domnule Ionescule, dar - pentru mila lui Dumnezeu! - dă-mi un miez de idee!

Shakespeare zice că dracul, numai ca să-şi ajungă ţinta, găseşte argumente până şi-n *Sânta Scriptură*.

„The devil can cite Scripture for his purpose".

Această dibăcie lipsi-va domnului Ieremia Pârcălabul?

În discursul d[omniei] tale din ultima ședință a Parlamentului, te-ai încercat a justifica venirea noului Cabinet prin două cuvinte:

„Am scăpat de camarilă și am dobândit un minister *constituțional*".

Deci:

1. D[omnul] Ion Ghica poate fi **evreo-fil**, însă nu *camarilă*.

2. D[omnul] Ion Ghica poate fi **Scheier-Oppenheim**, însă constituțional.

Ți-a fost de ajuns atâta pentru a îmbrobodi într-o diafană aparență masiva contradicțiune, în care nu m-aș fi mirat a te privi căzut personalmente, dar mi se sfâșie inima, văzând întreaga Fracțiune alunecată pe pripor în urma D[omniei]tale, imitând docilitatea Roșilor din 16 noiembrie 1868, când se târau la picioarele domnului Kogălniceanu după gestul duumvirilor.

D[omnul] Ion Ghica nu e camarilă.

Sus copii!

D[omnul] Ion Ghica e constituțional.

Jos copii!

Ha, ha, ha!...

În luna lui mai **1870**, clientul d[omniei]tale publicase pentru memoria posterității, un testament politic pe care i-a plăcut să-l boteze: **nestrămutat**.

Iacă partea-i cea mai esențială:

„Principiul în numele căruia s-a făcut revoluțiunea de la 11 Februarie, revoluțiunea ace[e]a prin care poporul român a răscumpărat și a înmulțit libertățile sale hrăpite, a fost proclamarea creditării Tronului într-o familie regească. Acest principiu este înscris în fruntea *Constituțiunei* noastre. *Conservarea și întărirea dinastiei de Hohenzollern pe Tronul României este un principiu sacru, de care nimeni nu se poate atinge fără de a vătăma edificiul nostru social. Suirea lui Carol I a deșteptat speranțele cele mai mari în inimile românilor; ea a fost salutată cu încredere și susținută cu tărie de toate puterile, acelea care voiesc cu sinceritate dezvoltarea și întărirea statului român; ea a mâhnit numai pe [cei] care se uită cu invidie la tot ce poate garanta existența noastră națională, pe acei care au pentru România iubirea ce are fiara pentru pradă. S-au posomorât când au văzut că le scapă din mâni mijlocul de acțiune ce găseau în ambițiunea competitorilor la domnie și ar fi preferat proclamarea republicii decât stabilitatea Tronului.*

De m-aș fi născut poloneză, – zicea Lady Craven, – aș fi adunat pe concetățenii mei și le-aș fi propus să renunțăm pentru totdauna noi și urmașii noștri, la privilegiul care este izvorul nenorocirilor noastre și să chemăm vreun principe **german**, *să-i oferim coroana ca să devină ereditară în familia sa.*

Asigurarea existenței noastre naționale, garanția de a nu fi cotropiți și striviți de o gintă mare și puternică, care stă la spatele nostru, este cea d-întâi cale a civilizațiunii și a progresului. Acea garanție este astăzi nedespărțită de conservarea și întărirea Tronului. Numai inamicii României ar putea voi să dezlipească pe români de suveranul lor, numai ei se pot complace în orbirea acelora care mențin agitațiunea în spirite, încurajând idei subversive și de

răsturnare, căutând să deştepte speranţe iluzorii în Cuzism şi în restaurarea lui 2 Mai.

Stabilirea dinastiei de Hohenzollern a dat ţării în afară un avânt, a pus România pe o treaptă mult mai înaltă în ierarhia statelor europene. Acţiunea inamicilor ţării este [de] a face pe români să se îndoiască de bunele şi patrioticele cugetări ale Domnului lor şi [de] a face să se strecoare în inima acestuia mâhnirea şi amărăciunea, ca să poată menţine ţara în agitaţiune, şi a arăta Europei civilizate că edificiul, ce a ridicat la gurile Dunării, nu are elmente de stabilitate şi de durată".

Fă-ţi violenţa de a cugeta o clipă, domnule Ionescule, şi spune apoi însuţi, într-un paroxism de sinceritate, dacă a existat vreodată, pe suprafaţa globului pământesc o *camarilă*, care să fi împins mai departe, insultând toată românitatea, fetişismul unei **individualităţi princiare**?

Mă adresez către d[omnia] ta din 1870.

Generozitatea mă opreşte a consulta pe **cel din 1866**.

Un cetăţean poate şi trebuie să fie devotat unui Vodă, care simte, pricepe şi lucrează după dorul Naţiunii.

De aci însă e prea departe până la umilita temenea, cum că 11 Februarie s-ar fi clocit anume pentru Măria Sa, iar fără Măria Sa - vai şi amar de ginta latină de la Dunăre!

11 Februarie s-a făcut pentru a mântui ţara de neamţul Liebrecht.

Ginta latină de la Dunăre n-a pierit chiar fără Ştefan şi Mircea...

Sărmane Bărnuţiu!

Mai rămâne în cestiune pretinsul *constituţionalism* al d[omnu]lui Ion Ghica.

Îl voi descoase în epistola viitoare, lăsându-te docamdată răsfăţat în platonica mângâiere de a fi distrus camarilla, precum eroul lui Cervantes ucidea aripile morilor, fiindcă ai reuşit a preveni ahtul Palatului, oferindu-i cu multă gentilеţe un cabinet după toată pofta inimii.

Primeşte, Domnul meu, etc.

237

A treia epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Domnul meu,

În momentul de a pune mâna pe condei pentru a dezbate cu d[omnia]-ta gingaşa cestiune a constituţionalismului d[omnu]lui Ion Ghica, *Monitorul Oficial* anunţă *orbi et urbi*, cum că domnul Ştefan Bellu s-a ales senator de Huşi.

Nu-mi permit a nutri cea mai fragedă îndoială despre întinderea

popularității noului *pater-conscriptus*, al cărui renume, bazat pe îndelungile-i servicii în templul națiunii române, va fi străbătut la Prut, la Nistru, la Don, la Caucaz.

Departe de a-i contesta o asemenea posibilitate, eu aș fi chiar dispus a crede că votul Fălciului, cel puțin din pun[c]tul de vedere al tradițiunii istorice, nu este îndestul de măgulitor pentru o reputațiune atât de vastă, căci acest district, după părerea lui Cantemir, a fost vechea reședință a poporului celui mai deocheat din veacul de mijloc despre care Ammian Marcelin zice: „Taifalorum gentem *turpem ab obscenae vitae*" (XXXI, 9).

Mai pe scurt, eu admit cu dragă inimă, că d[omnul] Ștefan Bellu, printr-un fatal decret al Provindenței, putea să se fi brodit anume la Huși, dar ceea ce mă uimește cu tot dreptul, este că această vrednică răsplată a unor merite netăgăduite, nu s-a întâmplat tocmai-tocmai-tocmai până la d[omnul] Ion Ghica.

Femeia lui Cezar, după vorba antică, nu trebuie nici macar bănuită. Ei bine, d[omnu]le Ionescule, toată logomachia D[omniei] tale n-ar fi în stare să poprească limbile cele rele de a căuta o misterioasă legătură electrică, între dorința d[omnu]ui prim-ministru, dibăcia ispravnicului de Fălciu și urna senatorială din care d[omnul] Ștefan Bellu a ieșit deodată reprezentând Movila-Răbâia la Sântul Sava!

Spiritele cele neastâmpărate vor merge cu îndreăzneala până la a împărechea această curiozitate cu fa[i]moasa prestidigitațiune din zilele lui Vodă Cuza, când d[omnul] Ianov fusese hirotonit fără știrea lui Dumnezeu mandatar al Bucureștilor.

Ce vrei! Nu toată lumea se poate avânta pe calea încrederii cu acea candoare cu care te văzurăm pe d[omnia] ta, azvârlindu-te în giubeaua domnului Iepureanu, de unde te moșteni apoi, tot atât de entuziast, redingota d[omnu]lui Ion Ghica.

Actualul președinte al Cabinetului este constituțional, fiindcă a lăsat în trecut, lasă în prezent și va lăsa în viitor alegerile libere.

Iacă elastica dogmă, pe altarul căreia ai îmbrățișat d[omnia] ta, după o lungă carieră de ateu, nu numai religiunea ministerialismului, dar până și oficiul de sacerdot.

Să cercetăm.

Nu voi răsfoi cu amănuntul analele din 1867, pentru a-ți demonstra în modul cel mai peremptoriu, că sistema electivă a d[omnu]lui Ion Ghica este în cea mai strânsă înrudire cu tactica preventivă a domnului Iepureanu: fagur la Văcărești și fiere la Prahova, un văl de libertate în centre mari sau apropiate și ingerință în colegiul țărănesc sau pe-n burguri depărtate, ipocrizie pretutindeni.

Dacă n-o știi domnia ta, citește *Românul* din aceea epocă, unica foaie bucureșteană, căreia nu-i poți nega darul de a lumina opiniunea publică, deoarece vă asemănați atât de frățește în ușoara măiestrie de a vă schimba mereu culoarea – ea din setea prefecturilor și a contractelor, d[omnia] ta pentru varietatea frazei; amândoi, din sărăcie de principiu.

Cu toate astea, bun este d[omnul] Ștefan Bellu și bune sunt toate alegerile, câte s-au executat, se execută și se vor executa vreodată sub d[omnul] Ion Ghica.

Sum gata a-l canoniza orbește, împreună cu d[omnia] ta, pentru sublimul libertății electorale, constatat cu aceeași scrupulozitate, cu care Scaunul Apostolic verifica până mai dăunăzi virtuțile sânților de noua creațiune.

Oare urmează de aci *constituționalismul* d[omnu]lui Ion Ghica?

Dându-ți în mână numai unul din resoartele menite a intra în mecanismul cel complicat al ceasornicului, te-aș ruga să-mi indici oara.

A lua o parte drept o întregime, este cea mai trivială dintre stratagemele parlamentare, descrise de celebrul Bentham în spirituala-i satiră contra unei specii de oratori; așa înțelege, prin urmare, ca această armă atât de vulgară, să servească din când în când la nevoia Roșilor, dintre care cei mai chipeși se glorifică a nu ști carte, iar acei ce o afectează n-o știu în realitate; dar s-o faci d[omnia] ta, domnule Ionescule, cufundat până la imposibil în orice se pare a fi anglez, – ciudat!

D[omnul] Ion Ghica, în adevăr, suferă și îndură o doză de fierbere în alegeri, cu mai mult sânge rece decât d[omnii] Brătianu, Kogălniceanu sau Manolache Costache; însă de la această lipsă parțială de nervozitate și până la ideea totală de constituționalism e tot așa de departe, ca de la d[omnul] Ștefan Bellu și până la Husi!

Constituțiunea noastră este **românească**.

În cazul cel mai rău, ea coprinde o seamă de dispoziții, care nu se află în prototipul său belgian și, cu atât mai puțin, în haotica rutină reprezentativă a Albionului.

Artic[o]lul II, bunăoară, este pentru România un paladiu, mai prețios decât toate chartele, toate statutele, toate uzurile de pe malurile Tamisei.

El oprește colonizarea străină în genere, scutindu-ne, *mai* cu deosebire, de inundațiunea evreiască.

Răpiți acest tezaur, – și restul *Constituțiunii* devine o crudă ironie, acordându-se chiar în schimb libertatea electorală, cea mai perfectă și cea mai nemărginită, precum n-a visat-o, în vecii vecilor, beiul de Samos.

O dată colonizându-se țara, tot ce ne mai rămâne, ar fi de a admira la Dealu Mitropoliei pe *liber alesul* d[omn] Nicolau Ionescu, figurând singur-singurel lângă o sută de *liber-aleși* jupâni Moise, asemenea unui biet lăutar, azvârlit cu vioara la umăr în mijlocul unei nunți israelite!

Un astfel de **constituționalism** poate surâde Roșilor, care tot așa de *amici ai Constituțiunii* au fost în 1866, când se grăbiră în fuga mare a desființa pașapoartele, ridicând cu viclenie ultimul zăgaz, ce mai poprea furibundul potop de la Baltica și din Palestina; dar ne surprinde și ne mâhnește zburdalnica facilitate, cu care întreaga Fracțiune, mulțumită retoricii d[omniei]-tale, se răpede acum la catechismul cosmopolit, la cele zece porunci, la *Talmudul* din Grădina-Retoride.

Puterea executivă posedă orișicând și orișiunde un milion de căi directe sau indirecte pentru a încorpora într-o aparență constituțională convințiunile cele mai personale și cele mai izolate ale consilierilor Tronului.

Bogată în mijloace de acțiune, ea poate cu atât mai lesne a paraliza totul, printr-o sistematică abținere de a lucra sub fălaciosul pretext de a nu împiedica inițiativa particulară, ceea ce-i cunoscut demult ca spuma doctrinei guvernative a d[omnu]lui Ion Ghica.

Așa, de exemplu, pactul nostru fundamental este o glumă, o parodie, o bătaie de joc, fără a fi însoțit de o dezvoltare energică și solidă a învățământului public, în stratele de jos ale societății.

Puteți face circulare peste circulare, invitând mereu pe prefecți a supraveghea viguroasa aplicare a instrucțiunii primare obligatoare în comunele rurale, și totuși țara nu se va alege cu nemic, pe cât timp, niște programe absurde, mănținute cu o criminală abilitate, vor închide ermeticește pentru nefericitul sătean porțile științei, impunându-i să memoreze până și nomenclatura botanică.

Ți-am citat numai două punturi, domnule Ionescule, și le cred suficiente:

1. **Cestiunea evreiască**, fără de care partidul d[omniei]tale pierde rațiunea-i de a fi.

2. **Cestiunea Învățământului Public**, fără de care este stupidă orice Democrație!

Constituționalismul d[omnu]lui Ion Ghica consistând într-o perpetuă luptă ocultă contra acestor două elemente primordiale, dumnealui conspiră la tot pasul și-n tot momentul contra sâmburelui *Constituțiunii* și, prin urmare, nu numai că nu este, dar *nu poate* fi **constituțional**.

Fârtat de suflet al lui Iuda și al străinismului, d[omnul]

prim-ministru e predestinat, vrând-nevrând, a lucra pururea din răsputeri în favoarea cotropirii sărmanei Dacii, de către toate liftele de pe scoarța pământului.

Călduros adept al teoriei de pasivitate guvernamentală, pe care o părăsesc astăzi până și economiștii anglezi cu ilustrul Stuart Mill în frunte, d[omnul] prim-ministru este moralmente dator a eterniza România în întuneric.

Mulți evrei și puțină carte, iacă în două cuvinte constituționalismul d[omnu]lui Ion Ghica, – identic în astă privință cu al Roșilor și, – cu al lui *Ieremia Pârcălabul*!

D[omnul] Ion Ghica o vrea și o spune.

Roșii o vor, fără a o spune.

D[omnia] ta o spui, fără a o vrea!...

Cine nu e anglez până-n creștet, nu poate fi constituțional în Anglia.

Cine nu e elvețian până-n creștet, nu poate fi constituțional în Elveția.

Cine nu e român până-n creștet, nu poate fi constituțional în România!

Te provoc, domnule Ionescule, a dezminți această axiomă, rugându-te, însă, a n-o îneca într-un șinvoi de silabe nedefinite, a căror unică scuză este de a fi combinate după toate regulile melodiei.

În epistola viitoare îți promit un asalt pe tărâmul descentralizării.

Primește, Domnul meu, etc.

238

A patra epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Domnul meu,

Ai știut că d[omnul] Ion Ghica este *străino-fil* în genere, iar mai cu seamă **filo-iudeu**.

Nu puteai să n-o știi, căci altfel, ar trebui să crez, cum că ne-ntrerupta ocupațiune de a vrbi te va fi împiedicat a cugeta din când în când asupra periodicelor manifestațiuni ale oamenilor noștri politici.

Ai mai știut că d[omnul] Ion Ghica, gratulat mereu cu bine-voitorul epitet de părinte al *libertății electorale*, este prea departe de a fi **constituțional**, deoarece însăși existența concretă a unui Stat Român, piatra unghiulară a pactului nostru fundamental, se află într-o flagrantă contradicțiune cu nestrămutata ordine de idei a actualului prim-ministru.

Nu puteai să n-o știi nici aceasta, căci altfel ar trebui să

crez vacantă, în realitate importantissima catedră de istorie, adecă de filosofia politicii, pe care o mânuiești d[omnia]-ta cu atâta răsunet material în universitatea nemuritorului Simion Bărnuțiu.

Filo-iudeu și **neconstituțional**, – unde să fie, dară, acea parte bună a domnului Ion Ghica, în favoarea căreia, uitând trecutul și viitorul te-ai târât cu atâta precipitațiune în amicia amicului lui Andrassy?

Ai spus-o și d[omnia] ta, au spus-o și adepții d[omniei] tale din amăgita Fracțiune, au spus-o și proaspeții voștri aliați din școala autoritară a partidului de acțiune, ați spus-o cu toții pe diferite tonuri și cu diferite intențiuni, în presă și pe stradă, în Parlament și la Ateneu: *Descentralizarea*!

Iacă un lucru a cărui aprofundare mă zbuciumă zi și noapte în curs de patru ani.

Nu aci și nu astăzi este locul de a desfășura pe larg potecile, pe care m-a condus studiul în această spinoasă materie.

Mă voi mărgini deocamdată a semnala punturile cardinale.

1. Pentru a deveni eficace *principiul Descentralizării cată să fie adaptat totdodată către activitatea parlamentară, administrativă, municipală, judiciară, militară, scolastică și financiară.* Rămânând afară măcar una singură din aceste ramuri, va paraliza în modul cel mai decisiv pe toate celelalte.

2. *Orice sistem de descentralizare e dator să aibă în vedere pe prima linie unitatea națională și politică a neamului românesc.* A zdruncina câtuși de puțin această sempiternă legătură ar fi a zdruncina Dacia în sute de fărămituri, adecă de mii de ori mai rău decât ceea ce fusese sub dualismul milcovian de până la 1859.

3. *Unde este acel Principe, care să sancționeze el însuși în fruntea unui proiect de descentralizare propri-ai despuiere de prerogativele și garanțiile cele mai serioase ale Tronului?*

Meditează [la] aceste trei criterii, domnule Ionescule, și apoi, cu aceea mlădioasă elocință, cu care ești deprins a argumenta pentru și contra, mărturisește că nici chiar beiul de Samos nu va putea să-ți descuie edenul lui Mahomed.

Vro câteva problematice reforme comunale sau prefectorale – un abis până la adevărata descentralizare!

Să presupunem, însă, că visul d[omniei] tale este nu numai realizabil, ci realizat toată întinderea cuvântului.

Să ne închipuim că ai reușit a pune mâna fără a te frige pe soarele cel cu șapte raze ale descentralizării: parlamentară, administrativă, municipală, judiciară, militară, scolastică și financiară.

Să ne facem a crede, în ipoteza cea mai plauzibilă, că niște simple cârpituri în legislațiune, obținute cu vai și chiu de la guvern, și, mai ales, de la regim, îți vor permite pe deplin a ajunge pe o cale indirectă la rezultatele unei perfecte descentralizări.

Vedeți, domnul meu, că mă silesc cu tot dinadinsul a intra în obiectivitatea d[omniei] tale.

Ai iertat d[omnu]lui Ion Ghica lipsa românească și abundența evreiască, numai și numai pentru ca să-ți procure cu o oară înainte ceea ce nu sperai de la d[omnul]Manolache Costache: *emanciparea comunei.*

Așa este, domnule Ionescule?

Oricum ai răsuci dicționarul, nu-mi vei putea răspunde că nu.

Întorcându-te apoi mulțumit și zâmbitor la *sorgintea Reprezentațiunii Naționale*, – după cum botezași blândul Colegiu Electoral de la Roman, – vei spune alegătorilor: v-am dat o lege în virtutea căreia puteți mătura pe jupânul Leiba.

Aci-i aici!

Ei bine, nu-i tocmai așa, domnule Ionescule.

Faptele sunt mai puțin geometrice decât frazele.

Pretinsa descentralizare, după cum o înțelegeți d[umnea]v[oastră], adecă fără o continuitate solidară de acțiune și reacțiune între elementele parlamentar, administrativ, municipal, judiciar, militar, scolastic și financiar, – va preface România în Palestină cu mult mai iute și cu mult mai solid, de cum n-o făcuse însăși desființarea pașapoartelor din 1866.

Comuna poate să respingă pe evrei.

Da.

Însă precum îi pote respinge, tot astfel nemic n-o poprește să-i primească.

Iarăși da.

O dată primind pe unul dintr-înșii, el rămâne bun pentru totdauna, căci, fără această bază de stabilitate, actul primitiv ar fi o pură iluziune.

Încă un da.

Cu acești trei *da* în mână, să cântărim situațiunea.

Primo. Românii de peste Milcov, ajunși de mult cu cuțitul la os, și inspirați de naționalismul Fracțiunii, vor fi dispuși a goni pe evrei.

Secundo. Românii de dincoace de Milcov, mai puțin bântuiți de sinagogă și împinși de cosmopolitismul Roșilor, vor îmbrățișa pe cei alungați.

Terțio. Va începe în urmă a se plânge munteanul, precum se plâng astăzi moldovenii, dar prea târziu!

Acum o întrebare!

A revărsa evreimea dintr-o parte a Daciei într-o alta, se cheamă aceasta a scăpa țara?

Eu unul nu mă sfiesc a susține, din contra, că o asemenea *trampă* ar fi cu atât mai periculoasă pentru vitalitatea națiunii române, cu cât mai mult potopul s-ar apropia de Capitală.

Iacă unde, domnule Ionescule, te mână, vrând-nevrând, dezlegarea Cestiunii Evreiești printr-o peticărie de ocaziune, pe care numai doară neștiința și maliția o pot numi descentralizare.

Ș-apoi, – între noi vorbind, – nici chiar în Moldova nu toate comunele, părăsite în propria lor inițiativă, vor fi în stare să azvârle talmudul pragul cetății.

D[omnia] ta, deși nu aveai nici o rațiune destul de ponderoasă, totuși ai făcut imense concesiuni succesive d[omni]lor Iepureanu și Ion Ghica.

Cu cât mai lesne o municipalitate din Piatra sau din Herța, pentru niște motive mai puțin morale, se va lăsa înduplecа[tă] la vocea unui rabin!

Și atunci, ce vei face?

Era să zic: ce vei vorbi?

Primește, domnul meu, etc.

*

Post-scriptum. În momentul de a încheia această epistolă, amicul Missail îmi arătă ziarul nemțesc *Austria* din 1855, în care citesc: **„emanciparea comunei în România ar ajuta mult la germanizarea țării"**.

239

A cincea epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Domnul meu,

Roșu eu, *roșu* d[omnia]-ta, – să vedem însă: cum și când?

Dinstinsul publicist de peste Carpați, d[omnul] Iosif Vulcan, acordându-mi prematura onoare a unei biografii, explică în următorul mod trecuta-mi amicie cu amicii d[omniei] tale de astăzi, osândiți a rămânea mâini sau poimâini chiar fără d[omnia] ta, precum rămaseră treptat, dezlipindu-se unul câte unul, părăsiți de toți acei ce nu puteau îndura gelosul oracol al unui agramat capriciu, începând de la răposatul Bălcescu:

„În curând după 11 Faur, partidul liberal se desfăcu de alianța sa cu boierii, pe care îi întrebuințase numai ca un mijloc spre răsturnarea lui Cuza. De aci

venind la ministeriu Ion Brătianu și încredințându-se cu înșiși ochii săi, într-o călătorie prin toate părțile României, despre imensele pericole economice și naționale din cauza înmulțirii evreilor, începu a înfrâna iudaismul, pronunțându-se pe față contra acestui element ostil, vagabund și parazit.

Astfel, nici o diferență de principiu nu mai reținea pre Hasdeu de a intra în sânul partidului liberal, și el o făcu cu acea franchețe și sinceritate, cu care a lucrat totdauna în viața sa politică."[1]

În adevăr, primul meu articol, publicat în foaia d[omnu]lui C. A. Rosetti, după ce formase mai întâi materia unui discurs din Sala Slătineanu, iată ce zicea:

„De ce, oare, domnilor, toți liberalii fără deosebire să nu se unească, să nu facă o coaliție contra boicrismului, precum unii din ei făcuse, și au reușit, o coalițiune cu boierii contra lui Cuza? *Mărturisesc că până acum era o piedică, o piedică foarte serioasă, căci Roșii susțineau pe evrei. Astăzi, însă, ziarul Românul a declarat verde și lămurit că este împotriva evreilor.*"[2]

Așadară, **antiboierismul** și **antievreismul**, două clauzule pozitive, iar nu fraze cu sute de înțelesuri, au fost preliminarele unui pact federal, prin care nu eu mă pogoram până la concesiuni de credințe în favoarea orișicui, ci am așteptat, din contra ca înșiși adversarii să fie siliți a renunța, vrând-nevrând, la vechile lor năravuri.

Dindată ce Roșii, pocăiți numai în aparență, se re-ntoarseră din nou la *coconi* și la *jupâni*, – adio!

Regulamentul Organic și *Deuteronomul* lui Moise nu m-au înhămat, și nu mă vor înhăma niciodată în funebrul cortegiu al apăsării sociale și economice a României.

Despărțindu-mă, însă, de acei ce trădau religiunea mea politică, eu unul n-am încetat a nutri iluziunea unei reapropieri viitoare, mai radicale, mai loiale, și mai durabile.

Visul meu de la 1866 și până astăzi a fost împăcarea tuturor moleculelor *oneste* ale marelui partid de acțiune pe baza unui singur catechism eminamente național și eminamente democratic.

Am cerut-o necontenit, am cerut-o pretutindeni, am cerut-o ca ultima ancoră de salvare comună, pe când spiritele cele strâmte și căciulile cele cu muscă mă acuzau de a semăna zâzanie.

Îmi voi permite, domnul meu, a cita în astă privință cuvintele mele din 11 mai 1870:

„Pentru ca România să poată avea vreodată o *adevărată revoluțiune*; pentru ca să nu mai vedem o simplă strămutare de persoane, în loc de o schimbare fundamentală a sistemei; pentru ca cei răi să fie pedepsiți cu asprime și cei buni la locul lor după proporțiunea meritului; pentru ca poporul să meargă fără piedică, triumfând pe calea cea națională a progresului, trebuie, mai întâi de

1. *Panteonul român*, Pesta, 1869, t[om] 1, p. 140.
2. *Românul*, 1866, octombrie 26.

toate, ca românismul și democrația să nu se mai pupe în vecii vecilor cu fârtații consulilor și cu ruginele fanariotismului.

Un partid limpede, iacă unicul remediu.

Ar fi de dorit, ca toate cetele marelui corp de acțiune să se adune într-o strânsă unire împrejurul unui falnic stindard.

Pentru această grandioasă concordie, iar nu pentru o meschină dezbinare, lucrează *Columna lui Traian*.

Școala autoritară, purificată de tot ce este bastard, de tot ce este postulant, de tot ce este cosmopolit, n-are decât să se lepede de idolatrie, formulând o programă și recunoscând-o ca singurul cap de partid, de la care să nu fie permis a se depărta nimănui, fie el Rosetti, sau fie el Mircea Mălăiarul – și atunci, micul grup nedependinte de astăzi, nu va mai avea rațiunea sa de a fi.

Noi voim a lucra cu voi, și voi preferați a vă dezmierda cu boierii.

Rău!"[1]

Să te-ntreb acum, domnule Ionescule, care este temelia actualei d[omniei]tale cumetrii cu Roșii?

Purificatu-s-au ei de tot ce este bastard, de tot ce este postulat, de tot ce este cosmopolit?

Lepădatu-s-au ei de idolatrie, formând o programă și recunoscând-o ca singurul cap de partid, de la care să nu fie permis a se depărta nimeni, fie el Rosetti sau fie el Mircea Mălăiarul?

Dacă nu atât, cel puțin dezbăratu-s-au ei pentru nu mai știu a câta oară de periodicele lor cochetării cu boierii și cu evreii, precum aveau aerul o bucată de timp după 11 Februarie?

Nici una din acestea.

Roșii sunt tot roșii, iar d[omnia] ta nu mai ești ce ai fost!

Unde-i **cestiunea evreiască**.

Fracțiunea se mândrește a fi ministerială sub d[omnul] Iepureanu și sub d[omnul] Ion Ghica, tupilându-se de doi ani în șir într-o problematică tăcere despre însăși existența Palestinei!!!

Unde-i **cestiunea boierească**?

D[omnul] Bălceanu – agent la Constantinopole și d[omnul] Iorgu Ghica – deputat în București, sub auspiciile școlii celei puritane a semizeului Bărnuțiu!

Aș fi fost fericit de a te vedea pe d[omnia] ta lângă d[omnul] Bozianu, lângă d[omnul] Brătianu, lângă d[omnul] Tell, lângă d[omnii] Cretzulești; aș fi aplaudat din tot sufletul la smulgerea d[omnu]lui Ion Ghica din brațele lui Andrassy și din sânul lui Avraam; aș fi admis în această „horă de unire" chiar pe d[omnii] Kogălniceanu, Boerescu, Golescu-Arăpilă și [pe] ceilalți, pe care îi îmbrățișau Roșii cu atâta căldură la 16 noiembrie 1868; în fine, pentru mărețul scop de **conservsațiunea naționalității pe calea progresului**, n-aș fi respins pe nimeni de la banchetul

1. *Columna lui Traian*, nr. 19 (*n.a.*).

românismului și al democrației, mai cu seamă tot ce-i mai capabil în țară, întrucât însă fiecare din ei ar fi adoptat pentru viitor un codice solidar de dogme politice, clare, precise, practice, palpabile, promulgate la lumina zilei, iar nu niște vorbe în vânt, făurite numai și numai pentru a îmbrobodi goliciunea egoismului personal!

Încuscrindu-te cu Roșii, v-ați apucat împreuna a striga în dreapta și-n stânga: Constituțiune! Constituțiune! Constituțiune!

Adecă: un lucru care coprinde tot și nu exprimă nemic.

De la 1848 și până astăzi, ceea ce a adus gradat actuala agonie a neamului românesc au fost pururea coaliținile fără principiu, justificate pentru cei demni de împărăția Cerului prin termeni generali și echivoci.

Sărmana națiune, pietrificată într-o specie de carnaval, asistă în permanință la un bal mascat...

Roșu eu, *roșu* d[omnia] ta; să vedem însă: cum și când?

Primește, domnul meu, etc.

240

A șasea epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Domnul meu,

Sunt epoci în istoria popoarelor, când o păpușă ar putea să cârmuiască o țară, întocmai precum cel mai din urmă argat este în stare a priveghea operațiunea mașinei celei mai ingenioase pentru a cărei invențiune trebuise geniul unui Watt sau Vocanson: totul fiind organizat, prevăzut, solid, pacific, scutit de orice zguduire sau explozione, ajunge o minimă doză de exactitate și de bun simț pentru a figura în capul unui stat în aceste momente de perfectă regularitate.

Într-o astfel de situațiune aș fi cel întâi gata a admite nepăsarea cu care ai înlesnit d[omnu]lui Ion Ghica urcarea scării guvernative, fără să fi cercetat mai întâi trecutul, principiile, aspirațiunile, temperamentul alesului d[omniei] tale.

Din nenorocire însă, acest pas a fost astăzi mai puțin permis ca orișicând.

Putea fi al beiului de Samos în 1867, precum putea fi al Roșilor în 1868, putea fi al amândurora în tot intervalul regimului actual, însă numai și numai până la 2 septembrie 1870.

Când Franța era tare, respectată, temută; când vocea Cezarului din Tuilleri făcea senin și furtună în toată Europa; când ecourile de la Solferino și Sebastopol vibrau încă în aer, lumea latină în genere, iar mai ales micul și uitatul cătun al divului Traian de

la gurile Dunării, avea o garanție de existență în prezent și o pârghie de consolidare în viitor.

Toți miniștrii noștri, începând de la 11 Februarie și până la penultimele momente ale d[omnu]lui Manolache Costache, s-au întrecut care mai de care a grămădi erori peste erori, neconsecințe peste neconsecințe, puerilități peste puerilități fără ca totuși acest imens dosar de ianptitudine să fi zdruncinat în temelie edificiul naționalității române.

Căzând Franța, România a rămas ca un biet cavaler, ce și-a pierdut scutul la începutul bătăliei, și tot ce-l mai mângâie este naivitatea de a crede c-o să-l apere contra lăncii dușmane o cruce de postav, cusută pe o cămașă de pânză.

Eu nu mă tem de o cucerire militară.

Sunt acum justamente trei ani, în februarie 1868, vorbind într-o solemnă ședință a Societății „Transilvania", zisei între altele:

„Cum, oare, un popor atât de mic a fost în stare sa se mențină atât de liber în mijlocul atâtor lovituri din atâtea părți în curs de atâția secoli? Îmi veți spune, domnilor, că aceasta se explică prin vitejia strămbunilor noștri? prin minunile Țepeșilor, Mircilor, Ștefanilor, Rareșilor, Mihailor? Soluțiunea mi se pare a fi cu totul iluzorie. Au fost alte popoare tot atât de brave ca și românii, având în fruntea lor niște principi tot atât de eroici, mai bucurându-se pre deasupra de fortificațiunile naturale cele mai neabordabile, și totuși vitejia cea mai supraumană n-a putut asigura independența lor politică. Albania sub Scanderberg este în această privință proba cea mai apropiată de situațiunea istorică a României dunărene. Astfel, nu este de ajuns a zice că naționalitatea noastră de aice s-a conservat mulțumită independenței politice, ci trebuie să mai căutăm însăși originea rațională a acestei independențe și numai atunci vom putea cunoaște adevărata cauză pentru ce eu și D[umnea]voastră, domnilor, suntem români până astăzi. Poziținea geografică, iată cheia enigmei. Sub acest cuvânt, eu nu înțeleg munții, peșterile, pădurile, fluviile, pustietățile și toate celelalte unelte strategice naturale, care pot procura unui popor o scăpare trecătoare într-un rezbel, dar nu vor fi niciodată în stare a garanta în perpetuitate independința politică a unei țări. Poziținea geografică a României dunărene, vrea să zică locușorul său la mijloc între trei imperii mari puternice și rivale; d-întâi Polonia, Ungaria și Turcia; apoi, prin schimbarea numelor: Turcia, Austria și Rusia; dară în orice caz, totdauna trei, nici mai mult, nici mai puțin, ținând câteșitrele ochii lor ațintiți asupra țărișoarei noastre, râvnind-o cu lăcomie câteșitrele și astfel împiedicând fiecare, unul pe altul, în realizarea visului comun. Providența a mai voit, pe deasupra ca aceste trei puteri să nu se poată împăca niciodată în scop de a împărți România dunărcană în mai multe bucăți, precum Austria, Rusia și Prusia împărțiră în secolul trecut regatul polon. Prima încercare în acest simț se făcuse la 1494, când regele Ungariei și acel al Poloniei ținură conferință secretă la Leutschow, de unde se despărțiră în deșert, căci fiecare vroia[1] să aibe tot și nici unul nu se mulțumea cu o parte, fără a mai vorbi că Turcia n-a fost nici măcar consultată. Apoi, în timpii moderni, Austria reuși a sustrage Bucovina și o parte din Banatul Craiovei, Rusia răpi Basarabia, dar însăși inima

1. În text: „vrea" (*n. ed.*).

României dunărene rămase neatinsă, mulțumită eternelor certe internaționale între cele trei colosuri învecinate, cărora le plăceau deopotrivă gurile Dunării."[1]

Astfel, încă o dată, nu cucerirea militară mă va speria pe mine, chiar de ar fi posibil, aș privi-o ca [pe] cea mai puțin periculoasă din toate, de vreme ce ea nu tâmpește și nu adoarme, ci menține într-o perpetuă încordare de rezistență spiritul națiunii până la suprema oară de a scutura jugul.

Apoi mai este ceva.

Dacă Rusia sau Austria ar revărsa asupră-ne stoluri de calmuci și de cătane, nici un ministeriu din lume, fie el cât de românesc, n-ar avea piept a respinge sau a descânta uraganul.

Prin urmare, admițându-se neprobabilul caz al unei cuceriri militare, mi-ar fi cu totul indiferent a vedea sau a nu vedea în fruntea statului român pe d[omnul] Ion Ghica a cărui singură particularitate într-o asemenea ipoteză ar fi de a nu *voi* să facă ceea ce alți n-ar *putea* face.

Cucerirea diplomatică și economică, – iacă buba ce ne furnică, ne ustură, ne mănâncă deja din ce în ce mai mult după catastrofa Franței.

Cucerirea diplomatică și economică, – iacă ceea ce mă tulbură și mă frământă în forul conștiinței mele de român.

Cucerirea diplomatică și economică, – pe care lesne ar putea s-o paralizeze un guvern adevărat național, dar pe care domnul Ion Ghica, crescut în utopia sintezei umanitare, are o sacră datorie de moralitate individuală ca s-o grăbească și să o binecuvânteze.

Și d[omnia] ta, domnule Ionescu, d[omnia] ta, calif al lui Simeon Brănuțiu; d[omnia] ta, nereconciliabilul cel mai superlativ din 1866, [18]67, [18]68; d[omnia] ta așteptai anume triumful germanismului asupra latinității, adecă primul capitol al cuceririi diplomatice și economice a căminului nostru, pentru ca în vârful limbii d[omniei] tale să urci la cârma ursitei naționale tocmai pe d[omnul] Ion Ghica, lăsându-i toată latitudinea de a încheia opera și de a scri epilogul!!...

Cucerirea diplomatică și economică nu este un soldat grosolan și posomorât, insuflând groază prin foc și prin sabie, ci un *dandy* elegant, fin, cochet. În loc de a sparge ușa, el o deschide cu grațiozitate; în loc de a porunci, el propune serviciile sale; în loc de a amenința, el se silește a convinge; în loc de spectacol de sânge, el desfășură denaintea vulgarei credulități perspectiva cea mai strălucită de avuție și de fericire; în loc de a pieri după o scurtă și zgomotoasă apariție, el se așează în liniște pentru totdauna.

1. Actele Societății „Transilvania„ cartea 2, p. 22.

D[omnul] Ion Ghica este cea mai comodă punte pentru duioasele planuri ale acestui musafir de bună societate, pe care-l apără și-l justifică în următorul mod în *edictul perpetuu* al profesiunii sale de credință:

„În ordinul social, ca și în ordinul politic, libertatea nu suferă restricțiuni; **protecțiunile, dările vamale și accizele, corporațiunile, măiestriile și jurandele, sunt cortegiul guvernelor aristocratice și despotice, regimul libertății nu admite nici privilegiuri, nici monopoluri.** El, oriunde se introduce, caută cum fiecare OM să fie mai puțin în contact cu agenții fiscali. **Liberul schimb și asociațiunile libere ale muncii și ale capitalului sunt elementele ce rațiunea și experiența ne arată că hrănesc și înviază comerțul și industria;** nu ne putem depărta de la prescripțiunile științei economice, fără de a întârzia și a împiedica dezvoltarea bogăției noastre naționale."

Uitând că însuși ilustrul Rissi stabilea o distincțiune fundamentală între *economia politică teoretică și economia politică aplicată*[1]; *uitând că nu mai puțin celebrul Michel Chevalier numește liberul schimb o fraudă, întrucât nu-l însoțește principiul creștin al caritătii, care este o excepțiune în lumea cea mercantilă*[2], *uitând că „iubirea propriei sale națiuni mai presus de toate celelalte este una din principalele țâțâne ale economiei politice", după expresiunea unui vechi ministru de Finanțe al Italiei*[3]; *uitând că prost mecanic ar fi acela care ar necunoaște în sfera practică universală piedica frecării*, deși abstracțiunea n-o ține în seamă; uitând, că un bărbat de stat nu este un școlar, care să repete orbește generalitățile manualurilor, d[omnul] Ion Ghica așterne pe pământul dreptului italic o largă cale cuceriri diplomatice și economice, gătindu-ne, din convicțiune și cu precugetare, soarta Indiei, cu modesta rezervă de a juca dumnealui rolul unui nabab!

Și când asta?

1. *Economie politique*, Par[is], 1844, t[omul] I, p. 41–42 (*n. a.*).
2. *Cours*, t[omul] I. Par[is], 1855, leç[on] 8, p. 149–150: „La concurence a son complément dans un autre mobil qui, grâce à Dieu, ne s'éteint pas sur la terre, qui gagne du terrain chaque jour ou lieu d'en perdre, et qui résulte du sentiment de la solidarité, de la fraternité, de la charité. Arracher du coeur humain ce sentiment, alors, je l'admets, la concurrence sera un fléau; elle agira sur la société comme un disolvant, elle isolera tous les hommes. *L'économie politique suppose ainsi l'existence simultanée de la concurence et du sentiment chrétien*".
3. Scialoia, *I principii della economia Sociale*, Lugano, 1848, p. 235: „L'economia trova in questo amore una delle principali sue mole. Chi ama la patria, ne ama la produzioni, e si affatica e secondarle. Questo amore fa precipuamente onorare la cose del proprio paese appetto delle straniere, dà incitamento alle industrie ed alle scienze, e fa di un popolo una forte e riunita famiglia. Povero quel paese ove e poco a poco si estinse questo amore! Ivi sarà amiroto tutto che è straniere, ivi sarà schernito tutto che e nazionale: la nazione decaderà *e lo scherno degli stranieri sarà la pena di coloro, che per troppo ammirarli sckerniron se stessi*".

Am spus-o de la început, ruina Franței ne dă legați de mâni și de picioare pradă aviditații teutone.

Nici neamțul, nici muscalul, nu ne pot lua cu forța, căci ar trebui să debute[ze] prin a se distruge unul pe altul, mai strivind apoi învingătorul tot restul Europei cu Anglia în frunte; dar neputându-ne lua cu forța, rămâne să recurgă, cel mai capabil din ei, la placida irumpțiunea a culturii: aci slavul își resimte, vrând-nevrând, inferioritatea, scăpându-ne din gheara-i drept în palma teutonului.

În aceste patru cuvinte: „cucerire diplomatică și economică", care se reduc în ultimă analiză numai la două: „cucerire industruală", se rezumă astăzi întreaga politică exterioară a României.

Cestiunea Dunării, pe care o mișcă Austria în Conferințele din London; jurisdicțiunea consulară, a cărei pretinsă desființare nu este în realitate decât o întărire legitimată, tratatele de estradițiune, monopolul vapoarelor danubiene, diverse bănci și societăți exotice de imaginar credit și de fictivă asigurare, invaziunea germanismului de lege israelită, furișa colonizare curat gotică, unul câte unul, sistematica surpare a breslelor române prin absoluta lipsă de orice protecțiune, - iacă politica noastră exterioară.

Din acest pun[c]t de vedere, este foarte drept a zice că soarta României, viața sau moartea, a fi sau a nu fi, depinde pe deplin, de la tot felul de relațiuni internaționale, nu însă din arbitriul puterilor străine, fie ele cât de gigantice, ci unicamente din propria noastră neștire, trândăvie, neghiobie sau trădare; căci pe tărâmul industrial, a cărui procedură este totdauna blândă și piezișă, iar niciodată francă și violentă, nimeni nu ne-ar putea impune, dindată ce ar întâmpina din parte-ne o umbră de voință.

Dovadă este micuța Serbie, de care pururea s-a poticnit orice tentativă de cucerire diplomatică și economică.

Acolo nu este d[omnul] Ion Ghica.

Nici d[omnia] ta nu ești acolo, domnule Ionescule!

Practicismul și fapta au mântuit pe vecinii noștri de peste Dunăre în același grad, în care ne pierde pe noi însine metafizica și vorba.

Când proprietatea teritorială a României, urbană și rurală, va trece fâșii-fâșii în mânile goților; când comerțul nemțesc și manufactura nemțească ne vor împietri în exclusiva profesiune de cultivatori ai pământului pe seama dibaciului venetic de la Rin și de la Baltica; când vanitatea sclavului de a nu diferi de stăpân va teutoniza clasele cele de sus în limbă și-n obiceiuri; - d[omnul] Bismarck sau succesorii săi ne vor apuca frățește, nu prin vro cucerire militară, ci pur și simplu în numele „Unității

Germane" în fața căreia va sta cu fălcile încleștate rivalul de la Moscova.

Această lugubră diagnoză rezultă fatalmente din doctrina d[omnu]lui Ion Ghica.

Și ce poate Franța astăzi?

Gâfâie în agonie sub potcoavele cailor de la Mecklemburg.

Bine ți-ai mai chitit momentul, d[omnule] Ionescule!

Îmi vei putea răspunde că pupilul d[omniei]tale nu va dura destul timp spre a prepara o cataclismă.

Adusu-l-ai numai pentru câteva zile?

Atunci unde-i seriozitatea?

Primește, domnul meu, etc.

241
D[omnul] Ion Ghica ca intim cu Andrassy...]

D[omnul] Ion Ghica ca intim cu Andrassy și d[omnul] Ion Ghica ca bei de Samos • Ieremia Pârcălabul între jupân Moise și kir-Zuliaridi • Mărunțișurile *Columnei lui Traian* • Vel-agă și biv-agă • De cine fug Roșii și *Ordinea*? • Să vedem

Mâni revin Camerele din sărbătoreasca lor petrecere.

Peste câteva zile va intra în dezbatere faimoasa jurisdicțiune consulară, pe care guvernul austro-maghiar, după emfatica promisiune a Mesajului Princiar, binevoiește s-o desființeze, adecă s-o întărească și mai mult, făcând pe Parlamentul Român să recunoască cu o rustică naivitate și să rădice la o expresiune legală ceea ce a existat numai în virtutea abuzului.

Atragem, dară, toată băgarea de seamă a Reprezentațiunii Naționale asupra următoarelor două punturi:

1. Nici o capitulațiune a Porții Otomane cu Austria nu acordă acesteia întreținerea pe teritoriul român a unei imense rețele de spioni, cunoscuți sub numele de *starości*: citiți tratatele de la Karlowitz (1699), de la Pasarowitz (1718), de la Belgrad (1739) și de la Sistov (1791).

2. După aceleași capitulațiuni, supușii austrieci au dreptul de a exercita pe pământul nostru numai și numai un comerț *en gros*, iar nicidecum negoțul cu amănuntul, rezervat în beneficiul pământenilor.

Prin urmare, ca bază la orice negociere cu Imperiul [H]absburgic în privința așa-numitei jurisdicțiuni consulare, trebuie să servească două clauzule corespundinți:

1. Rămânerea unui singur consul și agent, gonindu-se toate iscoadele de pe la diferitele starostii districtuale.

2. Închiderea tuturor prăvăliilor în care se păunează, amenințându-ne mereu cu urgia Kaizerului, veneticii nemți și unguri de la Viena sau de la Pesta.

Am dori a afla în această privință opiniunea d[omnu]lui Ion Ghica *în calitatea-i de intim cu Andrassy.*

În calitatea-i de bei de Samos, pe de altă parte, ne permitem a-l zgândări într-o cestiune cu mult mai[1] scandaloasă.

Austria ca Austria, o putere mare și limitrofă, tot mai înțelegem, dar ce fac în România până și pe-n sătulețe, nenumăratele cârduri de *staroști grecești,* fără ca miniatura [grecească][2], numită cu pompă, Elada, să ne fie vecină sau să ne poată sili câtuși de puțin prin cele cinci tunuri ale sale a suferi profanarea templului de autonomie?

Printre anunțurile *Monitorului Oficial* citirăm mai dăunăzi: **tribunalul consular elin.**

Iacă o nouă minune!

O închinăm lui *Ieremia-Pârcălabul,* punându-l drept la mijloc între *jupân Moise* și *kir-Zuliaridi.*

Dar cine, oare, își mai bate la noi capul cu niște lucruri atât de mărunte, până la care se pogoară din când în când numai doară *Columna lui Traian*?!

Alegerea celor șase mandatari ai Capitalei, meniți a ieși din urnă peste o săptămână, iată preocupațiunea cea groasă a momentului.

Roșii cu domnul Iorgu Ghica și *Ordinea*, cu nu mai știm cine în frunte, se prepară la o luptă crâncenă în care d[omnul] vel-agă Mihălescu speră a învinge pe domnul biv-agă Hiotu.

Listele de candidați ale ambelor partide nu s-au publicat încă.

Se afirmă, însă, că ele se feresc deopotrivă de două fantome:

1. De oameni cu totul nedependinți pe care să nu-i poată lega nici o considerațiune de clică;

2. De luptători contra evreilor, măcar că tocmai aceasta este urgent când se află la putere d[omnul] Ion Ghica.

Să vedem!...

P. S. Ministeriul [a] găsit oportun a dizolva Consiliul Municipal din București în ajunul alegerilor: *Românul* se bucură, *Presa* se supără, lumea cea serioasă râde...

---

1. În text: „și mai" (*n. ed.*)
2. În text: „regească" (*n. ed.*).

242
Trei deocamdată

Trei deocamdată • Două Bizanțe • Panegiricul d[omnu]lui Nicolaus Racoviță • Teatrul Național • Facultatea de Medicină • Activitatea Parlamentului • Nihil sine Iorgu Ghica • Hm...

Sub d[omnul] Manolache Iepureanu era domnia Albilor.

Sub d[omnul] Ion Ghica este a Roșilor.

Sub Albi, mecanismul electoral a fost *violent.*

Sub Roși e **neonest.**

În numărul viitor vom publica acte.

Deocamdată ne mărginim a constata că fa[i]moasa listă cu d[omnul] Iorgu Ghica a răsărit în unanimitate din urnă, adecă dintre degetele acelora, ce erau puși prin subterfugiu a mânui buletinurile.

Toți adversarii până la unul avură d-abia d-abia vro câteva voturi.

În numărul viitor, pe lângă acte, vom publica și cifre.

Deocamdată să trăiască *Ieremia Pârcălabul,* acela ce acorda mai dăunăzi, cu atâta grațiozitate d[omnu]lui Manolache Iepureanu *laurii liberelor alegeri.* Consecinte în această singură privință, dumnealui se trudește astăzi, fără cea mai mică îndoială, a descoperi pentru d[omnul] Ion Ghica un alt termen și mai sonor în fecundul său vocabular de pompozități!

Nenorocito Bizanță, unde te aduseră retorii! strigau istoricii din evul mediu către ruinele Constantinopolei.

Nenorocitule retore, unde te aduse Bizanța! striga-vom noi către d[omnul] Nicolau Ionescu, înhămat de bunăvoie la triumfalul car al d[omnu]lui Iorgu Ghica.

În numărul viitor, pe lângă acte și pe lângă cifre, vom publica propriile noastre cugetări asupra noii reprezentațiuni a colegiului III din București.

Deocamdată...

Ce deocamdată?

Deocamdată o vorbă despre d[omnul] Nicolaus Racoviță.

Dreptatea mai presus de toate!

Actualul ministru de Instrucțiune Publică a avut fericitul instinct de a răscumpăra două păcate foarte ponderoase ale predecesorului său.

Pacificatorul Europei declarase un rezbel de exterminațiune teatrului român din Capitală.

Compania dramatică a d[omnu]lui Pascaly a fost silită a fugi la Iași.

D[omnul] Millo, de mult invalid, dempreună cu *Cucoana Chiriţa*, n-a reuşit astă-dată de a fura sufragiile publicului bucureştean cu acea facilitate, cu care le capătă birourile electorale ale Roşilor, ori de câte ori pun mâna pe ministeriu, pe administraţiune şi pe justiţie.

Astfel Capitala rămăsese un timp fără nici o scenă naţională, afară de acea politică, în care prăsila Fanarului joacă astăzi rolul Buzeştilor şi al Calomfireştilor.

D[omnul] Nicolaus Racoviţă s-a grăbit a invita din Craiova pe d[omnul] Teodorini a cărui trupă, ca varietate de personal şi ca moralitate de repertoriu, lasă departe în urmă pe d[omnul] Millo.

Suntem pe deplin satisfăcuţi.

A doua victimă a teribilului *Pacificator al Europei* fusese Facultatea de Medicină din Bucureşti.

Columna lui Traian a fost unicul ziar, carele luase francmente apărarea celor doi profesori, d[omnii] Petrescu şi Severin, smulşi başi-buzucește din catedrele lor printr-o ţidulă ministerială.

Ilegalitatea s-a reparat.

Mai rămâne, însă, un pas de făcut pentru ca mulţumirea noastră să fie completă.

O Facultate de Medicină fără agregaţi nu merge.

Golul trebuie împlut...

Eram cât p-aici să uităm Parlamentul.

Modul [în][1] care se confecţionează la noi aşa-numitele reprezentaţiuni naţionale, ne împinge ades, vrând-nevrând, a nu mai crede în existenţa lor!

De când s-au re-ntors ambele din festivala lor excursiune, Adunarea Deputaţilor n-a lucrat nimic şi Senatul şi mai puţin.

Aşteptau, pe semne, ca tocmai d[omnul] Iorgu Ghica să vină a le da o viguroasă impulsiune.

Dacă era numai această piedică, apoi cată să fim recunoscători d[omni]lor Serurie, Lapati, Panaiot şi celorlalţi preşedinţi ai birourilor electorale din Capitală, căci iată că-l avem şi pe dumnealui, tot atât de român şi tot atât de liberal ca şi dumnealor!

Naţionalitate, democraţie, constituţiune, hmm...

243

Colegiul III din Bucureşti

Am promis acte, cifre şi cugetări asupra modului în care partidul cel *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropolu, Panaiot,

1. În text: „regească" (*n. ed.*).

Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc. a obținut **unanimitatea** voturilor Colegiului III din București.

Ziarul *Românul*, în revista-i de joi, caracterizează ingeniosul product în următorul mod:

„Toți oamenii onorabili, toți deputații care au asistat la operațiunile săvârșite duminică și luni, sunt aci spre a afirma pe onoare și pe conștiință ce au văzut, și *dacă alegerile de estimp au avut cea mai mică asemănare cu cele din 1869 și 1870.*"

Am putea să întrebăm, mai întâi de toate, dacă numai admiratorii d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc., sunt *oameni onorabili*?

Am mai putea întreba, apoi, dacă expresiunea cea clasică de *toți deputații*, coprinde în sine pe vreunul din cei ne-ncumetriți cu actualul Cabinet, fără însă a fi ei *albi*, bunăoară d[omnii] Vernescu, Bozianu, Nicolau Cretzulescu, și alții, negreșit cu mult mai români decât d[omnii] Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc.?

Cu toate astea, noi nu întrebăm nemic, mărginindu-ne din contra, a constata, de-mpreună cu ziarul *Românul*, că „alegerile din estimp n-au avut cea mai mică asemănare cu cele din 1869 și 1870".

Am spus deja în numărul trecut că:

„Sub Albi, mecanismul electoral a fost *violent*.

Sub Roșii e **neonest**".

Mănținem definițiunea.

Și, să se observe bine, că *Columna lui Traian* nu poate fi acuzată de cea mai slabă umbră de parțialitate, nici în favoarea Albilor, ca *Presa*, nici în hatârul Roșilor ca *Românul*, nici *pour le roi de Prusse sau Ieremia Pârcălabul*.

Și mai mult decât atâta: deși noi publicarăm o listă de candidați, totuși n-am susținut-o nici în foaie, nici în întruniri publice, nici în Pasaj sau la Fialhovski, ci am declarat totdauna, clar și limpede, că succesul se clatină numai și numai între d[omnul] biv-agă Hiotu și d[omnul] vel-agă Mihălescu, punându-ne cu totul la o parte pe noi înșine.

Așadară, pârtinirea este oriunde, afară de *Columna lui Traian*.

Să judecăm acum cu tot sângele rece al unui magistrat, pe care n-l pot recuza cei în litigiu.

Suntem dispuși astăzi a nu contrazice în nemic bazele de argumentațiune ale ziarului *Românul*.

El zice:

„Mărturia unui singur om de bine are mai multă valoare decât a tuturor **mișeilor** *uniți".*

Trecând peste sublima urbanitate de stil a partidului celui *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc., vom repeta și noi:

„Mărturia unui singur om de bine!"

Între numeroasele protestațiuni, provocate prin **neonestitatea**, „operațiunilor săvârșite duminică și luni" după expresiunea ziarului *Românul*, una este mai cu seamă marcantă:

Iac-o:

„UN JURĂMÂNT

Domnule redactor,

Ca alegător în culoarea de Negru, am fost ieri la 17 ale curentei la așezarea biroului provizoriu de către d[omnul] Scarlat Orescu, membrul municipalității, care, în contra voinței alegătorilor, a pus pe d[omnul] Pericțeanu de președinte. După ce am reclamat d[omnu]lui membru municipal, că majoritatea alegătorilor cere pe cel mai bătrân *dintre noi toți, pe d[omnul] Vasile Ștefănescu*, – aci este cazul să spui că **mare parte din oamenii ce intrau în sală nici nu le cunoașteam fizionomia și nici nu i-am văzut vro altă dată venind la alegeri sau având dreptul de a vota, deși am îmbătrânit ca proprietar în această culoare**, – după ce am auzit pe d[omnul] membru municipal că el nu înțelege de aceasta, atuncea m-am hotărât să stau să votez biroul definitiv, apoi am plecat acasă. Azi, la 18 ianuarie, am avut curiozitatea să mă duc să stau la deschiderea urnei și înainte de 4 ore fără vro câteva minute, am fost la localul alegerilor. D[omnu]le Redactore, sum om trecut de 60 de ani și ceea ce am văzut azi, mă coprinde cutremurul, și iată pentru ce. Îndată ce s-a deschis urna, m-am apropiat de masă și, **băgând de seamă biletele care le scotea din urnă pentru alegerea deputaților, am văzut câte 3 și câte 4 bilete alăturate, unele într-altele, și astfel erau mai multe PORCOAIE** de felul acesta în urnă. Pe dată am și cerut permisiunea d[omnu]lui președinte de a-i arăta această neorânduială, ce am observat, și i-am zis: «D[omnu]le președinte, fiecare alegător are dreptul să voteze o singură dată, și a pune un singur bilet în urnă, iar nu câte 3 și 4 însoțite unele într-altele. Închipuiți-vă, d[omnu]le redactore, dacă dumnealor au pus bilete în urnă câte trei sau patru în loc de unu, iată dar cu ce legalitate sunt aleși deputații noștrii! Aceasta, d[omnu]le redactore, fiindcă nu am alte dovezi, *sum gata să o jur în biserică înaintea altarului: sum om de peste 60 de ani și sfidez pe orice locuitor din Capitală să vină să mă arate, dacă până în vârsta aceasta m-a găsit în vro categorie criminală. Dacă însă membrii biroului definitiv au curajul să tăgăduiască cele arătate de mine întru aceasta, vină dumnealor înaintea altarului să jure că nu mărturisesc adevăr.*

Notabil al suburbiei S[ân]t[ul] Ștefan, culoarea de Negru, *Fotache Ruzu.*

18 ianuarie 1871."

Un om de peste 60 de ani, cunoscut în toată viața lui prin o purtare nepătată, notabil în suburbiul său și care vine a propune

un asemenea jurământ *bilateral*, merită în toată puterea cuvântului să i se aplice maxima fundamentală a ziarului *Românul*:

„Mărturia unui singur om de bine are mai multă valoare decât a tuturor **mișeilor** *uniți"!*

Sub numele de *mișei* organul d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc. înțeleg negreșit pe acei ce depuneau în urnă „câte 3 și câte 4 bilete alăturate, unele într-altele".

Deputații actuali ai Capitalei se datoresc unor asemenea **porcoaie**!!!

Partidul cel *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc, pretinde a fi avut 1500 de voturi.

Dacă fiecare dintr-ai lor a zămislit nu 4, ci 3 bilete, și tot încă numărul cel real al alegătorilor se reduce d-abia la 500!

Iacă de ce noi repetim încă o dată:

„Sub Albi mecanismul electoral a fost *violent.*

Sub Roșii este *neonest.*"

Să împingem însă mai departe această verificare matematică.

Mai mulți alegători din Negru, al căror protest s-a trămis la Cameră, oferă următoarele detaiuri:

„Arătăm numele unei mici părți din cei ce am putut cunoaște, atât în sala alegerii, cât și cei ce manevrau pe ulițe, amestecați cu agenții polițienești și cu garda orășenească. Florea Chiristigiu, căpitan în garda din coloarea de Verde, legiunea 5; Vasile Ipistatu din Mântuleasa; doi sergenți de noapte au luat de piept pe Vasile Ionica Constandin alegător din Oborul Vechi, amenințându-l să nu se ducă la alegere; tot aceștia au dat pe P. Druzeanu, alegător, în mâinile bătăușilor; Costache Iabrașu cu cinci slugi din prăvălie, fără drept de alegători; Petre Lungu din Obor cu slugile lui, fără drept de alegători, Ilie al lui Gheorghe Pârcălabu, fără drept de alegător și înarmat cu revolver; Tudor Bleunu, fără drept de alegător; Fratele Stan Pescaru, cu slugile lui, fără drept de alegători; Logofătu Răduță, pescar, fără drept de alegător, cu alți pescari care vând pește cu copaia pe uliță; Ienuș pescar, Nica Ghiță cu doi cumnați ai lui cărora le zice Niculae al lui Stan Zărzărică; fii lui Perițeanu cu ginerele lui, fără drept de alegător; Costache pantofaru cu slugile lui, fără drept de alegători; Dumitrache Ionescu și cu ginerele său Ștefan, cojocaru, fără drept de alegători; Ghiță Duțulescu, pescar, locotonent în garda din Delea Veche..."

Acum, dacă fiecare dintre alegătorii pe care îi înspiră ziarul *Românul*, ducea după sine la „operațiunile săvârșite duminică și luni, nu 5 sau 4, ci numai câte o slugă, câte un băiat din prăvălie, câte o rudă, ginere sau cumnat, urmează că cele 500 voturi de mai sus scad la cifra de 250!

Partidul cel *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti,

Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncvici, etc., din 250 face 1500, nu însă pentru binele societății, după parabola celor cinci pâni din *Evangeliu*, ci pentru isprăvnicie și contracte.

Iată de ce mai repetim pentru a treia oară:

„Sub Albi mecanismul electoral a fost *violent*
Sub Roșii este **neonest**."

Dar violența, elementul predomitor al alegerilor trecute, lipsit-a de astă-dată?

Ascultați ce zice în astă privință un membru al Consiliului Municipal, trămis a deschide secțiunea II din coloarea de Galben:

„Procedând la formarea biroului provizoriu, am cerut să se propună cel mai bătrân, și o parte din alegători au propus pe d[omnul] N. Nestor, iar partea cealaltă au propus pe d[omnul] Ioniță Brânzescu, și făcându-se mare zgomot, încât nu se putea înțelege ce voiesc, am cerut să se facă liniște, și spre a evita vreun conflict care se putea isca, am făcut apel la onorabilitatea persoanelor propuse ca președinte, și mi-a declarat d[omnul] I. Brânzescu că este în vârstă de 54 de ani, iară d[omnul] N. Nestor că este în vârstă de 67 [de] ani, și voind a instala ca președinte pe d[omnul] Nestor, ca cel mai bătrân, conform articolului 55 din legea electorală, putință n-a stat, căci deodată m-am văzut înconjurat de mai mulți domni, cerând a înființa pe d[omnul] I. Brânzescu ca președinte și strigând la mine, să mă dau jos și să ies afară, că nu mai am treaba acolo. În acest timp *m-am văzut d-odată ajuns c-un picior jos și cu-n* altul în aer, încât n-am mai putut să rezist, neputând forma nici birou, nici proces-verbal despre cele petrecute; după aceasta, părăsind sala am căutat a găsi pe d[omnul] comisar polițienesc ca să invite pe d[omnul] procuror să vină în sală, însă mi s-a refuzat cererea de a-l invita, cerând a face adresă formală; în urmă cărora trecând la oficțerul civil, am format o adresă către d[omnul] prim-procuror și, voind a o da d[omnu]lui comisar, mi s-a refuzat, obiectându-mi și d[omnul] director al comisiei, și chiar d[omnul] comisar a răspuns, că nu e treaba d[omniilor] lor, ba încă d[omnul] director mi-a zis că sum particular..."

Dacă un consilier municipal s-a văzut deodată cu un picior jos și altul în aer, apoi lăsăm pe oricine a-și închipui ceea ce trebuie să se fi petrecut cu picioarele unor simpli muritori sub moralitatea cea electivă a *principiului roșu*.

Faptul este că bătăile găseau totdauna, parchetul și poliția, schimbate *ad-hoc*, cu câteva zile înainte, corp și suflet la dispoziţiunea partidului celui *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc.

Faptul este că, mulțumită bătăilor parchetului și poliției, fiecare român de natura celor de mai sus putea, nu numai să arunce în urnă câte patru hârtiuțe, mai aruncând iarăși câte patru fiecare din slugile lui, dar până și buletinurile cele rătăcite din întâmplare din partea adversarilor se metamorfozau prin lipsă de control din *Tell* sau din *Cretzulescu* în *Iorgu Ghica*.

Faptul este, în fine, că nu ne putem popri de a nu repeți pentru a patra oară:

„Sub Albi mecanismul electoral a fost *violent.*

Sub Roșii e *neonest*".

Trecem cu vederea protestațiunile cele mici.

Trecem cu vederea că cea mai mare parte dintre alegătorii cei adevărați, comercianți sau industriași de a doua mână, se tem a deschide gura din cauza poliției și a parchetului.

Trecem cu vederea, că votarea și despuierea urnelor se face noaptea, pe când legea le permite în modul cel mai precis numai până la patru oare post meridian.

Trecem cu vederea o mulțime de lucruri și suntem convinși că, – Dealu Mitropoliei le va trece cu vederea pe toate.

Bucură-te, partidule cel *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici, etc.!

Noi însă încheiem această analiză, repețind pentru a cincea oară:

„Sub Albi mecanismul electoral a fost *violent.*

„Sub Roșii este **neonest.**"

244

[Strussberg-Ambron și Măria Sa Vodă]

Strussberg-Ambron și Măria Sa Vodă • Înțelepciunea ziarului *Românul* • Să nu uităm pe tatăl păcatului • Carol I și Enric de Valois • Dinastia și Teatrul Național • Tractatul de extrădare și amicul lui Andrassy • Apucă-te, d[omnu]le Blaramberg! • Dalai-lama în România • Partidul cel românesc • Camera devine traianistă

Două cestiuni mari sunt la ordinea zilei pe Dealul Mitropoliei:

1. Dosarul scandaloasei afaceri Strussberg-Ambron depus pe biroul Parlamentului încă de la începutul acestei sesiuni și asupra căruia așteptăm cu nerăbdare raportul d[omnu]lui Alexandru Holban, unul dintre deputații cei mai nedependinți până mai dăunăzi și cei mai capabili în perpetuitate.

2. Interpelațiunea d[omnu]lui Nicolau Blaramberg, precum nici nu putea fi altfel, relativă la o scrisoare a Măriei Sale lui Vodă, publicată mai în toate foile germane și prin care se anunță deciziunea Capului Statului Român de a abdica din cauza eternei frământări între diferitele partide.

În privința ambelor cestiuni vom imita taciturna înțelepciune a ziarului *Românul* care zice, în numărul său de vineri:

„Credem că e bine a lăsa cuvântul reprezentanților țării și ai puterii executive ca să cearnă și să explice lucrul."

Așadară, să vorbească Parlamentul și apoi noi.

Ne vom permite, însă, două mici observațiuni preliminare.

De-ntâi în cestiunea Strussberg-Ambron.

Se șoptesc monstruozități, ce s-ar fi descoperit în actele acestui colosal bir secolar, impus României în 1868.

Se prezice o imensă responsabilitate morală și materială, ce ar fi gata să izbească pe toți guvernanții noștri, implicați mai mult sau mai puțin în curs de ultimii doi ani în manipularea lăzii celei cu două chei.

Noi credem șoaptelor și dorim realizarea prezicerii, dar ne place mai presus de toate o justiție perfectă: urmărindu-se și pedepsindu-se fiii, să nu se uite nici tatăl păcatului!

Răi sunt acei ce au aplicat concesiunea.

Rău este acela ce a adus-o.

Acum o vorbă despre epistola Domnitorului.

A fost odată în Polonia un principe străin chemat de către o coaliție de *șleahtă* și dezgustat apoi peste puțin de prea marea întindere a constituțiunii naționale, deși în realitate era încă tot mică.

Se numea Enric de Valois.

Voind să părăsească tronul, el n-a spus-o nimănui și, cu atât mai puțin, n-a publicat-o nicăiri, ci a fugit noaptea pe fereastră, temându-se ca nu cumva națiunea s-l poprească: „mai nainte de a pleca, descurcă cele încurcate".

Măria Sa Vodă nu va abdica deoarece o spune.

Și fiind siguri că petrecerea dinastiei pe țărmii Dunării nu va fi așa de scurtă, ne-ar părea bine deocamdată s-o vedem încurajând din când în când cu înalta-i prezență cel puțin Teatrul Național din Capitală, precum nu refuză această onorifică grație Operei Italiane.

Trecem d-a dreptul la o cestiune de o consecință extremă pentru demnitatea ginții române și despre care, totuși, n-a vorbit până acum la noi nici un organ de opiniune publică.

Tocmai în acest an expiră fa[i]mosul tractat de extrădare, prin care păcătuise atât de mult vodă-Cuza în 1865 și-n vigoarea căruia România cea liberă aruncă ea însăși în lanțurile Austro-Ungariei sute de frați ai noștri de peste Carpați ce vin aci să caute scăpare de biciul cătanei și al honvedului.

D[omnul] Ion Ghica re-nnoi-va această dezonoare națională?

Ne temem prea mult de *amicul lui Andrassy*.

De nu altul, încai domnul Nicolau Blaramberg ar avea o frumoasă materie de interpelațiune, prin care, exercitându-și spe-

cialitatea, ar răscumpăra totdodată, până la un grad oarecare vechile simpatii ale ziarului *Țara* pentru politica vieneză și pestană.

Dacă însă nici chiar dumnealui n-ar putea sau n-ar voi s-o facă, cutezăm a cere expresamente un *comunicat* în *Monitorul Oficial*.

Gazeta guvernamentală nu se ocupă de câtva timp decât numai și numai de boala mitropolitului Calinic Miclescu, pe care l-a rănit, nu se știe pentru ce, dar negreșit pentru ceva, un călugăr din Iași.

Eminența Sa în sus, Eminența Sa în jos, Eminența Sa în dreapta, Eminența Sa în stânga, ca și când națiunea română n-ar avea astăzi nici o altă bătaie de cap.

Un Dalai-lama n-ar fi provocat mai multă solicitudine din partea tibetanilor!

Nouă unora, prea puțin ne pasă de starea sănătății Prea Sânției Sale.

Tractatul de extrădare – iacă despre ce am dori noi să aflăm *visum-repertum* al foii ministeriale.

Cât privește pe Roșii, ei au început deja a-și concentra toată atențiunea asupra apropiatelor alegeri municipale din București.

În numărul viitor, vom atinge mai pe larg această gravă preocupațiune a partidului celui *românesc* al d[omni]lor Iorgu Ghica, Rosetti, Carada, Serurie, Iatropol, Winterhalter, Dertmann, Arghiropol, Panaiot, Lapati, Sacaloff, Toncovici.

În momentul de a pune capăt acestui buletin, ni se spune că Adunarea Deputaților a votat trămiterea unei delegațiuni, care să felicite pe regele Victor Emanuele pentru definitiva realizare a unității italiane.

În numărul nostru trecut, vorbind despre strămutarea capitalei din Florența la Roma, noi am spus:

„Italia, Italia, Italia iacă de acum înainte steaua polară a ginții latine."

Parlamentul a fost traianist de astă-dată...

245

[Strussberg-Ambron doarme]

Strussberg-Ambron doarme • Tractatul de estrădare se preface a dormi • Mitropolitul Calinic suferă, – dar țara? – De ce Ghelmegeanu nu e Ghica? – Libertatea electorală în București după mărturia ministeriului și a majorității • D[omnul] Costaforu și d[omnul] Păcleanu • Visul *Columnei lui Traian*.

Raportul despre cestiunea Strusseberg-Ambron tot încă nu s-a prezintat Adunării Deputaților.

Monitorul Oficial, pe de altă parte, tot încă nu ne-a spus, dacă nefastul tractat austro-român de extrădare, încheiat, sunt acum șase ani, și al cărui exercițiu expiră, va fi sau nu va fi re-nnoit de către d[omnul] Ion Ghica.

Pentru ca să ne mai console[ze] în fața acestei tăceri asupra unor lucruri de o adevărată importanță pentru prezentul și viitorul României, gazeta guvernamentală nu încetează a ne tot înștiința mereu despre starea sănătății mitropolitului Calinic Miclescu.

Ce balsam pentru țară, aflând că Eminența Sa a suferit „cu mult curaj" o operațiune medicală...

România îndură mai de mult o tortură draconiană, și totuși nimeni n-o observă...

Altfel, nu se poate zice că Ministeriul și Parlamentul nu lucrează.

Destituirile și numirile în posturi sunt atât de numeroase, încât cată să presupunem că această gravă preocupațiune înghite tot timpul material al consilierilor Tronului.

În curs de câteva zile, trei Ghica băgați în funcțiuni: unul peste garda națională, altul agent diplomatic la Berlin și cel de al treilea – redactor al foii ministeriale, afară de cel de-al patrulea, – deputat al burgheziei bucureștene!

Închipuiți-vă acum mulțimea acelora ce nu sunt Ghica, dar cu Ghica și pentru Ghica!

Mania de a turna la decrete de această natură a coprins până și pe venerabilul d[omn] Cariagdi, bătrânul și inofensivul Nestor al actualului Cabinet.

Dintre cei dați afară din Magistratură, opiniunea publică a fost mai cu seamă scandalizată prin depărtarea d[omnu]lui Ghelmegeanu, președintele de la Severin, un model de onorabilitate, în favoarea căruia nu s-a sfiit a se pronunța până și ziarul *Românul*.

Ce să mai fie și asta, cucoane vel-logofete?

Atâta face Ministeriul.

Parlamentul lucrează de asemenea.

Despre Senat nu vorbim, căci ar fi comic de a lua în serios un corp, pe car-l însuflețește d[omnul] Weissa.

La Dealul Mitropoliei este altceva: acolo cel puțin înveți retorica.

Ședințele cele mai interesante ale Adunării Deputaților au fost consacrate validării mandatarilor colegiului III din București.

Cu astă ocaziune, d[omnul] Ion Ghica a declarat în modul cel mai solemn, că succesul Roșilor în Capitală a fost pentru dumnealui o cestiune ministerială.

D[omnul] Nicolau Ionescu a venit, la rândul său, cu o confesiune, nu mai puțin prețioasă, constatând cu naivitate, că treaba birourilor în alegeri este de a fura și de a falsifica bilete, precum i se întâmplase chiar D[omniei] Sale la Bacău.

Iacă-vă libertatea electorală!

Aceasta ne scutește de a mai vorbi despre ceva ce se va întâmpla peste o lună cu noua brodire a Consiliului Municipal din București.

A mai făcut ceva Parlamentul: un proiect de lege pentru stingerea datoriei flotante, care nu este, în fapt, decât un mijloc de a trece toate moșiile statului exclusivamente *pe mâna străinilor*.

Îl vom reproduce și-l vom analiza în numărul viitor.

Ce mai este?

D[omnul] Costaforu și-a dat demisiunea din președinț[i]a Camerei.

S-a ales în locu-i d[omnul] Păcleanu.

Este un român foarte onorabil, contra cărui[a] nu avem nemic de zis.

Columna lui Traian respectă și va respecta totdauna ceea ce-i respectabil în orice tabără adversă.

Pe cei de bună credință ne silim a-i convinge, pe cei rătăciți dorim să se pocăiască, pe cei răi îi lovim cu urgie, pe toți am vrea să-i vedem români și democrați, dar români mai p[r]esus de orice altă considerațiune: Democrație până la Românism și Românism până la moarte!...

246

[Cele zise!]

Cele zise! • O fi! • Desființarea armatei și discreditul financiar: fotografia ministeriului actual. • Atâta pentru astăzi!

Multe s-au mai zis în cursul acestei săptămâni, și tot lucruri din acelea în privința cărora românul, deprins cu mistificări de tot felul, clatină din cap și observă cu indiferență:

— O fi!

S-a zis că d[omnul] Ion Ghica nu-i departe de a se retrage din cauza ostilității Senatului.

— O fi!

S-a zis că d[omnul] Ion Brătianu plus d[omnul] Kogălniceanu și minus Fracțiunea ar fi predestinat a culege moștenirea.

— O fi!

S-a zis că neviolabilul Ambron nu mai vine în dezbaterea Camerei, fiindcă – de! – s-ar fi aflând în majoritatea parlamentară mai mulți din cei cu musca pe căciulă.

— O fi!

S-a zis că faimoasa Descentralizare, prin care se scuză păcatul aducerii la putere a d[omnu]lui Ion Ghica și despre care noi menținem tot ce a spus d[omnul] Hăsdeu în a patra epistolă către d[omnul] Nicolau Ionescu, nu va fi nici măcar atinsă în această sesiune, adică niciodată, rămânând pur și simplu, *slovă albă pe hârtie neagră*, ca și răposatul proiect al celor 33 despre cestiunea evreiască.

— O fi!

Oricâte s-au zis, și oricâte s-ar mai zice, atitudinea cea corectă a partidelor dominante permite a răspunde la toate!

— O fi!

Deocamdată, în așteptarea eclipsei ministeriale, avem la mână două criterii, prin care se zugrăvește pentru eternitate, într-un mod fotografic Cabinetul d[omnu]lui Ion Ghica.

Sunt niște proiecte de legi, a căror imediată consecință ar fi definitiva ruină politică și economică a României, dacă numai ar fi cu putință ca ele să se realizeze.

Despre proiectul de reorganizare a forței naționale, care este în realitate *desființarea cea mai radicală a armatei* cam după tipicul celebrei *reforme* mavrocordatiene din secolul trecut, vom vorbi în numărul viitor.

Până atunci, recomandăm lectorilor noștri excelentele studii, pe care le publică în astă privință *Revista Militară*.

Ne vom mărgini astăzi cu proiectul de stingerea datoriei flotante.

Este un monstru.

Îl dăm textualmente mai la vale sub rubrica „Diverselor".

Nu trebuie multă filosofie pentru a analiza în câteva cuvinte această capdoperă de inaptitudine, - ca să nu zicem mai mult.

Iacă-l:

„Art[icolii] 1, 3, 9 și 10 stabilesc *împrumutul forțat*, ceea ce nu diferește, în fond, de *hârtia monedă*, procurând aceleași perturbațiuni și aducând același discredit.

Art[icolul] 4 consacră imorala speculă a *loteriei*, deși este contrarie codului nostru penal și deși tocmai amicii guvernului actual o combătuseră cu atâta înverșunare altă dată, dempreună cu noi, în scabroasa afacere municipală din 1869.[1]

Art[icolul] 15 bagă pe furiș în cifra datoriei flotante până și pe **Strusseberg**, ascunzându-l, din pudoare, sub termenul anonim de „căi ferate concedate prin legea din septembrie 1868", încât îi dăruiește de bunăvoie *o a doua garanție*.

1. *Traian*, nr. 93.

Prin același articol, temându-se ca ciudata generozitate pentru concesionarul prusian să nu fie prea bătătoare la ochi, se acordă o grație analogă lui Stern, Oppenheim, etc., *ieșind cu totul din stricta sferă a datoriei flotante propriu-zise.*

Art[icolii] 13, 14 și 16 combinați cu art[icolii] 6 și 17, pe de o parte, legiferează o vânzare nedefinită și nelimitată a moșiilor statului, pe de alta, fac imposibilă achiziținea pentru mici capitaluri indigene, în fine, **cheamă expresamente pe străini să pună ei mâna pe tot ce a mai rămas curat românesc din teritoriul național.**

Să mai amintim, oare, că prețioasa clauzulă a **împroprietăririi însurățeilor pe domenii** este de tot uitată?

Împrumut forțat: iată capacitatea financiară a ministeriului actual!

Loterie: iată moralitatea civilă a ministeriului actual!

Strussberg-Stein-Oppenhein: iată buna credință a ministeriului actual!

Însurățeii: iată democrația ministeriului actual!

Împroprietărirea străinilor: iată românismul ministeriului actual!

Dezgustați și-nfiorați, lăsăm astăzi la o parte orice altă materie...

247

Cauzele și rezultatele cosmopolitismului[1]

... Un nuove
Ordin sorge di cose, una novella
Norma civile, ed il passato e scuola
Del prudente avenir...

MONTI

Domnilor,

Din două punturi de vedere mă crez dator a deschide această ședință prin câteva cuvinte introductive.

Pe de o parte, serbând aniversarea societății, noi nu putem a nu ne aduce aminte cu toții originea, ideea, ținta micului nostru grup: „Românismul", adecă lupta principiului național contra uzurpațiunii cosmopolite.

Pe de altă parte, ales de trei ori în fruntea aspirațiunilor d[omniilor]v[oastre], n-aș putea arăta mai bine omagiul meu de recunoștință, decât întreținundu-vă despre ceea ce vă mișcă, ceea ce vă doare, ceea ce vă întrunește.

1. Primul discurs, vezi în *Traian*, nr. 82; al doilea în *Columna lui Traian*, nr. 50 (n.a.).

V-am vorbit pentru ultima dată după calamitatea de la Sedan. Ne întâlnim acum după catastrofa de la Paris.

Am plâns atunci, plângem cu atât mai mult astăzi dureroasa experiență a unei scumpe surori. Dar plângând în fața rezultatului, cată să meditãm asupra cauzei, pentru ca nu cumva un deznodământ analog să ne surprinză pe noi înșine, cufundați într-o stearpă bocire.

Când un om cade sau o națiune se poticnește a înțelege sorgintea răului, este unica garanție de vindecare, dacă nu pentru victimă cel puțin pentru toate gemenele sale prezinți și viitoare.

Ceea ce pregătise dezastrul Franței, a fost adormirea simțului național, dilatat până la dispariținne prin cultul unei universalități nedefinite.

Visând a deveni lume și întând a fi Franța, asemenea alchimistului din evul mediu, ea pierdea aurul cel adevărat în, iluziune de a căpăta un aur imaginar.

Imperiul spulberat, Republica moșteni toga lui Cezar, dar buba rămase tot bubă, căci nu în forma guvernului se ascundea cangrena.

Mâini Regalitatea va înlocui Republica, tot așa de lesne precum poimâini se poate re-ntoarce Imperiul, și totuși slăbiciunea va persista, pe cât timp lipsește miraculoasa gimnastică a naționalismului, singura aptă, fie sub despotism, sau în libertate, a forma Achili în fața Mirmidonilor.

Din norocire, lumina începe a licări în inimile și-n mințile francezilor.

Cu câteva săptămâni înainte, dictatorul din Bordeaux scria circulare prefectorale, în care umanitatea era la tot pasul și Franța nicăieri.

Astăzi, același Gambetta zice într-o epistolă către eruditul Littré: „noi pierim prin necunoștința istoriei naționale".

Ce metamorfoză!

Dacă piloții Imperiului și ai Republicii, în loc de a fi curtezani și avocați, ar fi consultat la timp busola istoriei naționale, pe care o regretă prea târziu, ei s-ar fi convins cu o oară înainte, că Franța a fost mare și tare numai atunci când voia a fi Franța.

Cel mult Latinitate.

Atâta!

Jana d'Arc;

Enric IV;

Richelieu;

Colbert;

Acestea sunt punturi culminante.

Au trebuit sute de mii de cadavre, turtite sub o imensă panoramă de ruine, pentru ca să revenim în agonie la eterna maximă a lui Socrate: „cunoaște-te pe tine însuți!"

Franța a fost paradisul, dar nu și patria narcoticei doctrine: „om și om".

Cosmopolitismul s-a născut printr-o consecință firească în Elveția și-n Statele Unite, precum acțiunea climatologică naște în Egipt ciuma și lăcusta.

Acolo unde naționalitatea nu există, toate națiunile fiind cusute într-o peticărie de paiaț, este absurd a cere naționalism.

Contrabandiștii însă n-au voit să observe absurditatea și mai flagrantă de a nu-l vedea acolo, unde naționalitatea constituie un adevăr geometric.

Elveția și Statele Unite sunt fruntea civilizațiunii!

Așa strigă admiratorii „Parisului în America".

Naturala concluziune a acestei premise este:

„Civilizați-vă ca cei de la Zürich și de la Washington.

Epilogul:

Cosmopolitism!

Să judecăm un moment.

Fără naționalism, progresul poate ajunge la apogeu, dar numai progresul material, progresul brut, progresul vitei.

E sublimă în această privință parabola biblică a turnului de la Babilon.

Oamenii s-ar fi urcat în cer, dacă speriata Divinitate nu se grăbea a amesteca toate limbile, producând în lumea primordială un fel de Elveție sau de Statele Unite.

Naționalismul este o condițiune esențială a tuturor creațiunilor mari în sfera ideii.

Ceea ce-i originalitatea pentru un individ, este naționalitatea pentru un popor.

Reduși la caracterul general de bipede umane, noi ne învârtim exclusivamente în preocupațiunea curat zoologică de a satisface materia prin materie: să trăim bine, să mâncăm bine, să ne-mbrăcăm bine, să ne mișcăm bine, toate bine în simțul vulgar al cuvântului.

O furnică perfecționată.

Arătați-mi în Statele Unite și-n Elveția un Bacon, un Shakespeare, un Gibbon, un Leibntz, un Goethe, un Niebuhr, un Corneille, un Molière, un Descartes, un Montesquieu, un Dante, Ariosto, Petrarca, Vico, un mare pictor, un mare sculptor, un gigant în știință, în arte sau în inspirațiune, în fine, un adevărat *om,* căci materia este a animalului și numai omului îi aparține geniul!

În loc de aceștia, cosmopolitismul ne oferă ceasornice de la Geneva și drumuri de fier cu cai!!

„Civilizațiunea americană – zice celebrul economist italian Boccardo – este un corp cu membre de uriaș și cu un căpușor de copil. Nervoase și putinți sunt brațele, săracă și îngustă e mintea. Ciudat lucru! Într-un secol întreg de cea mai liberă și cea mai prosperă viață, Statele Unite nu ne-au dat încă nici o literatură, nici o filosofie în proporțiune cu mărimea și importanța lor politică. Elementele materiale de civilizațiune sunt grămădite în culme, dar nu ajung multe din elemente[le] morale..."[1]

Această riguroasă constatare, pe care o face francamente tocmai un autor cosmopolit fără să-i înțeleagă el însuși greutatea, se aplică, cu atât mai mult, cătră obscurele cantoane svițereze.

Este reversul medaliei...

Republici ca Statele Unite și Elveția au fost și-n Grecia antică, dar Grecia antică a produs, totuși, pe Platon, pe Aristotel, pe Tucidide, pe [H]omer, pe Anacreon, pe Fidia[s], pe Apelle...

De ce?

Era o naționalitate.

Astfel de republici să imite la noi acei ce confundă cosmopolitismul cu ideea republicană.

Sau mai bine să nu imiteze pe nimeni: fie români și numai români!...

Am început prin imagini triste: Sedan și Paris.

Vom încheia, domnilor, printr-o perspectivă de speranță

Capitala Italiei se mută la Roma.

Latinitatea n-a pierit!...

Trăiască Românismul!

248

[Misterele afacerii Strussberg-Ambron]

Misterele afacerii Strussberg-Ambron • Ale tale dintru ale tale! • Descurcați-vă acum • Soluțiunea ministerială a datoriei flotante și soluțiunea *Columnei lui Traian* • Poporul român există în Paris și nu există în București: ce enigmă!...

În fine, raportul comisiunii parlamentare despre dosarul Strussberg-Ambron s-a isprăvit, s-a adus, și s-a distribuit deputaților.

1. *Storia del commercio*, § 253: „La civitta americana è come un corpo che presenta numbra da gigante con una testa da bambino. Nerbute e potenti sono le braccie che fanno; povera ed augusta l'intelligenza che medita e pensa. Mirabil a dirsi! In un secolo di prospera e liberissima vita, gli Stati Uniti non hanno ancor dato né una letteratura, né una filosofia nazionale proporzionata alla loro grandezza ed importanza politica. Gli elementi materiali della civiltà, vi sono tutti e in eminente grado; mancano molti degli elementi morali..."

Când se va dezbate?

Mister.

Fii-va discuțiunea publică?

Mister.

Cum se va deznoda furtuna: prin spargere sau numai prin evaporare?

Mister.

Ceea ce știm și ceea ce dorim să afle cât mai curând lectorii noștri, sunt următoarele considerente prin care se încheie întinsa și ponderoasa lucrare a d[omnu]lui Alexandru Holban:

„În privirea numirii d[omnu]lui Ambron ca Comisar [sic!] al Statului, dacă s-a făcut conform *Constituțiunii?*

Comisiunea declară, că nu.

În privirea condițiunilor, cu care s-a numit el Comisar al Statului?

Comisiunea declară că ele nu sunt conforme actului de concesiune.

În privirea confecționării obligațiunilor?

Comisiunea declară că nici ea nu este conformă actului de concesiune.

În privirea emisiunii obligațiunilor?

Comisiunea declară că, iarăși, nu s-a făcut conform actului de concesiune.

În privirea anchetei, trămise la Berlin?

Comisiunea declară că s-au ascuns descoperirile ei Reprezentanțiunii Naționale.

În privirea așa-numitului depozit de la Jaques.

Comisiunea declară că în contra prescripțiunilor actului de concesiune, d[omnii] Strussberg, Ambron și Jaques au dispus de banii depozitați prin abuz de încredere.

În privirea publicațiunii, făcute de d[omnul] Steege, cum că Statul Român garantează în orice caz plata obligațiunilor?

Comisiunea declară că d[omnul] Steege, ca Comisar [sic!] al Statului, a trecut peste competința atribuțiunilor sale.

În privirea pretențiunii d[omnul] lui Strusseberg de a se plăti de către guvern cuponul lui ianuarie?

Comisiunea declară că Statul Român nu are nici un angajament direct către detentorii de obligațiuni".

Printr-o coincidență providențială, acest raport s-a depus în Cameră tocmai în ziua de 11 februarie.

Ale tale dintru ale tale!

Suntem foarte impacienți a vedea cu o oară înainte în ce mod anume va răsfira această grozavă încurcătură o majoritate, compusă din *roșii*, din *nedependinți* și din *kogălniceniști*, astfel că dezlipindu-se unul singur din aceste trei elemente, se desface într-o clipă întregul mozaic.

Ceea ce se numește *concluziune*, lipsește în raport.

Ea nu poate fi, însă, decât numai și numai darea în judecată a tuturor miniștrilor, câți au prezezut succesivamente la aplicarea concesiunii.

Dar pentru consumarea acestui act de cea mai înaltă justiție, pactul nostru fundamental cere *două treimi.*

N[e] e teamă că n-o să fie nici măcar o pătrime!

Jaf în sus, jaf în jos, jaf în țară!!!

Iacă de ce noi nu încetăm a repeți mereu: cea mai strânsă unire între toți românii, redeșteptați din adormire și necomplicați în turpitudinile tradiționale, va putea să ne mântuie, începând prin a distruge infernala maximă: mâna spală mâna!...

În orice caz, cestiunea Strussberg-Ambron va mai amâna cel puțin pe o săptămână dezbaterile celor două proiecte de nefastă inspirațiune: stingerea datoriei flotante prin împroprietărirea *străinilor* și organizarea militară prin desființarea oștirii.

Pe cel dentâi l-am publicat în numărul trecut, analizându-l cu următoarele câteva cuvinte:

„Art. 1, 3, 9 și 10 stabilesc *împrumutul forțat,* ceea ce nu diferește, în fond, de *hârtia-monedă,* producând aceleași perturbațiuni și aducând același discredit.

Art. 4 consacră imorala speculă a *loteriei,* deși este contrară codului nostru penal și deși tocmai amicii guvernului actual o combătuseră cu atâta înverșunare altă dată, dempreună cu noi, în scabroasa afacere municipală în 1869.

Art. 15 bagă pe furiș în cifra datorici flotante până și pe **Strussberg,** ascunzându-l din pudoare sub termanul anonim de „căi ferate concedate prin legea din septembrie 1868", încât îi dăruiește de bunăvoie o *a doua garanție.*

Prin același articol, temându-se ca ciudata generozitate pentru concesionarul prusian să nu fie prea bătătoare la ochi, se acordă o grație analoagă lui Stern, Oppenheim, etc., *ieșind cu totul din stricta sferă a datoriei flotante propriu-zise.*

Art. 13, 14 și 16 combinate cu art. 6 și 17, pe de o parte, legiferează o vânzare nedefinită și nelimitată a moșiilor statului, pe de alta, fac imposibilă achiziționea pentru mici capitaluri indigene, în fine, **cheamă expresamente pe străini să pună ei mâna pe tot ce a mai rămas curat românesc din teritoriul național.**

Să mai amintim, oare, că prețioasa clauzulă a **împroprietăririi însurățeilor pe domenii** este de tot uitată?"

Ar fi însă prea puțin a face numai o critică negativă.

Datoria flotantă există și trebuie stinsă.

Dar cum?

Noi cutezăm a oferi meditațiunii Parlamentului:

1. Vânzarea domeniilor, însă nu perpetuă, ci emfiteutică, adecă pe 99 de ani, încât, peste un secol, Statul Român să reintre integralmente în posesiunea avutului său, îmbunătățit prin munca particulară a trei generații.

2. Cumpărarea pământului să fie accesibilă mai ales pentru capitaluri mici și cu preferință pentru opincă, căreia să i se conceadă un termen de plată după modelul legii rurale a lui Vodă-Cuza.

3. Clauza însurățeilor să fie prevăzută și îngrădită.

Aceste trei punturi fiind admise ca temelie, nu va fi cu anevoie a concerta apoi organizarea unei case speciale cu toate amănuntele posibile.

Iacă soluțiunea pe care o propune *Columna lui Traian* și asupra cărei[a] vom reveni mai pe larg.

Lipsa de spațiu nu ne permite a analiza astăzi cellalt proiect de lege, prin care se ucide armata permanentă și în privința căruia ne rezervăm multe de zis...

Ceea ce a preocupat Capitala, în cursul ultimei săptămâni, a fost o reprezentațiune teatrală în folosul răniților francezi de către un grup de diletanți din clasa de sus a societății.

Din fatalitate, n-a dat-o *România* și n-a dat-o *poporul.*

Zicem că n-a dat-o *România*, căci s-a jucat numai franțuzește, ca și când n-am avea o limbă a noastră proprie.

Zicem că n-a dat-o *poporul*, căci toate lojele și primele staluri fuseseră împărțite exclusivamente în cercul amicilor înainte de a se anunța spectacolul, parcă în adins pentru ca nu cumva un *burtă-verde* sau un *mitocan* să cuteze a ședea alături cu vreun membru al *protipendadei*..

Trist!

Rezultatul seratei a fost 1000 de galbeni.

Un leu, un ban, o lețcaie ne-ar fi bucurat mai mult, dacă se cruța cel puțin în astă ocaziune demnitatea *României* și susceptibilitatea *poporului.*

Din norocire, însă, avem români și de aceia care știu a iubi Franța curat *românește,* chiar atunci când trăiesc în mijlocul francezilor, iar nu pe malurile Dâmboviței.

În numărul viitor vom da o admirabilă *Odă* pe care ne-o trămite de pe țărmii Secuanei d[omnul] Ciru Economu, soțul de suferință al fraților noștri din Paris în tot cursul asediului și pe care-l inspiră astăzi cu valuri de poezie:

„Ei, cavalerii falnici, ostașii fără pată,
Ei, ce mergând cu hoarda vandală să combată,
Știau că tot pământul, tăcut și gânditor,
C-o sacră nerăbdare privește-n urma lor;
Baiarzii și Rolanzii, ce nimeni nu-i întrece,
Ei, ce primeau rezbelul d-un om în contra zece,
Rezbel imfam, oribil, rezbel d-omorători,
Plin numai de victime și fără-nvingători,
Ei, ce păreau că strigă pericolului: „vino!"
Ei de la Sebastopol, Magenta, Solferino,
Demni prin a lor mărire de marii lor străbuni
Ei bravii, ei titanii, ei bunii între buni!!.."

Iată cum *poporul român* vorbește către Franța, iar nu renegând *poporul* și înfruntând *românismul!*...

249
Un aviz

Mai mulți amici din Capitală și din districte ne-ntrebă, dacă epistolele deschise către d[omnul] Nicolau Ionescu o să mai urmeze sau nu, rugându-ne cu stăruință a analiza până-n capăt enigmatica atitudine politică bis-ministerială a elocintelui vorbitor din Dealul Mitropoliei.

Ne grăbim a răspunde că șirul acelor epistole se va re-ncepe *peste puțin*, când se vor pipăi înșeși rezultatele eminamente fragede și plăpânde ale unor alianțe fără sâmbure de principiu.

250
[Ministerul de Finanțe și un elev colegial]

Ministrul de Finanțe și un elev colegial • Abraham Baer-Cohen în prezent și Andrassy în trecut, iacă biografia d[omnu]lui Ion Ghica! • Unica soluțiune pentru Strussberg-Ambron

Înainte de a veni în dezbatere Strussberg-Ambron, Cabinetul se încercase încă o dată să-l mai amâne indirectamente, prezintându-se într-o ședință a Parlamentului cu un lung înșiră-te-mărgărite, pe care i-a plăcut să-l boteze: „Situațiunea Financiară".

Până și ziarul *Românul*, deși atât de guvernamental și deși nu tocmai tare pe tărâmul științific, totuși a fost silit a acorda acestei copilăroase elucubrațiuni epitetul de „ciudată".

Culegând din *Almanacul de Gotha* o mulțime de cifre goale și dubioase, d[omnul] ministru de Finanțe și-a dat petrecerea de a le alătura cu diversele cheltuieli publice ale României, ajungând apoi pretutindeni la încheierea, că noi cheltuim comparativ mai mult decât țările cutare sau cutare din ambele lumi.

Un elev din clasa [a] VII[-a] colegială știe că statistica nu permite confruntațiunea nemotivată a datelor numerice, încât nu-i destul a zice, bunăoară, că soldatul român costă pe stat X și soldatul svezian X-y, fără a constata totdodată cauzele diferenței.

Un elev din clasa [a] VII[-a] colegială știe nu mai puțin, că unul din adevărurile statistice cele mai elementare este, cum că un stat cheltuiește cu atât mai mult, cu cât e mai mic și viceversa, încât, bunăoară, toate condițiile fiind egale, Moldova singură ar cheltui în proporțiune mai mult decât cheltuiește Moldo-Muntenia, iar Moldo-Muntenia singură cheltuiește mai mult de cum ar cheltui întreaga Dacie.

Un elev din clasa [a] VII[-a] colegială știe toate acestea și d[omnul] ministru de Finanțe nu le știe!

Este și mai curioasă prezumțiunea, cu care dumnealui spera a convinge pe furiș Reprezentațiunea Națională prin această aritmetică politică, despre necesitatea de a vinde cu toptanul pe mâni străine moșiile statului sub pretextul stingerii datoriei flotante și de a dezarma țara prin desființarea armatei permaninți sub aparența echilibrării bugetului, cele două ținte fundamentale ale ideei guvernative de astăzi...

Un alt epizod ministerial mai concursese la rândul său a întârzia venirea lui Strussberg-Ambron la ordinea zilei.

Monitorul Oficial a publicat pe prima-i pagină, cu litere grase următorul **scandal:**

„Aflăm sosirea în București a rabinului Abraham-Beer-Cohen, al cărui scop este de a interesa pe finlantropi la o operă de binefacere. La Safet, în Palestina, trăiesc în cea mai mare mizerie vre-o mie de familii israelite, care sunt lipsite și de medici și de medicamente. Doctorul rabin, reprezentant al acelei nefericite comunități, având cu dânsul recomandațiuni din partea celor mai distinse personaje din străinătate, vizitează diferite orașe din Europa spre a face o chetă pentru construirea unui spital la Safet. La București, **după recomandațiunile ce a obținut de la d[omnul] PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE MINIȘTRI, și de la d[omnul] ministru de Externe, d[omnul] Beer Cohen a avut onoarea de a fi primit în audiență de Î[nălțimea] S[a] Domnul** care a binevoit a-l recomanda la protecțiunea oamenilor de bine în interesul acestei opere de caritate."

A doua zi o legitimă furtună la Dealul Mitropoliei.

A treia zi, *Monitorul Oficial* revine asupra chestiunii iată cum:

„În privința inserării în numărul trecut al unui anunț relativ la sosirea în București a rabinului Abraham-Baer-Cohen, facem cunoscut că, **fără vreo autorizare a ministeriului, ci după exhibițiunea a mai multor acte** din deosebite țări, și după cererea numitului rabin, s-a făcut acea inserare. Fie, dară, înștiințat fiecare, că d[omnul] Baer Cohen nu are nici o autorizare specială de la guvern a face vreo subscripțiune sau vreo altă operațiune de orice natură în țară.

Directorul *Monitorului*, I. A. Florescu."

Prin urmare, rabinul și direcțiunea gazetei ministeriale nu erau *autorizați* a divulga lucrul, dar faptul în sine există, și anume, **după recomandațiunea d[omnu]lui Ion Ghica un vagabund din Palestina a fost îmbrățișat de către Domnul Românilor.**

În 1868, d[omnul] colonel Ursu, cel mai ilustru român de peste Carpați, n-a putut dobândi o audiență la Palat!

În 1869, catastrofa fraților noștri din Tufăleni n-a putut provoca o umbră de comizerațiune din partea guvernului bucureștean.

În 1870, pieirea a mii de români de angină difteritică n-a putut smulge un ban de ajutor din regiunile cele înalte!

În 1871, un spital evreiesc din Palestina și rabinul Abraham-Baer-Cohen!

Să trăiască d[omnul] Ion Ghica și d[omnul] Nicolau Ionescu, carele nu s-a sfiit a-l apăra cu căldură până și-n sinagoga de la Safet, întocmai precum apărase altă dată pe d[omnul] Iepureanu până și-n măcelăria de la Mavrodol!

Capul Cabinetului actual a purtat până acum pe frunte numai tinicheaua cu numele lui Andrassy.

S-a mai adaus o altă tăbliță cu sigiliul lui Abraham-Baer-Cohen.

Două scrisori, una felicitând pe unguri pentru luarea Transilvaniei și cealaltă urcând pe un șarlatan evreu pe treptele tronului român – iacă viața politică a d[omnu]lui Ion Ghica!!...

În fine, cu toate tergiversațiunile ministeriale, cu toată situațiunea financiară, cu tot abraham-baer-cohenismul, – Strussberg-Ambron a ajuns târâș-grăpiș la ordinea zilei.

Discusiunea va dura cel puțin o săptămână.

Care-i va fi însă rezultatul?

Am arătat în numărul precedent, că raportul d[omnu]lui Alexandru Holban oferă numai și numai *considerente*, dar absolutamente nici o *concluziune*.

Miniștrii cei cu musca pe căciulă nu vor fi dați în judecată, căci: „*mâna spală mâna*"!

Ș-apoi, în realitate, ei nu sunt decât *înșelați*, pe când altcineva este *înșelătorul*.

Ce rămâne, dar, de făcut?

A desființa concesiunea.

Aceasta este unica concluziune posibilă, bazată pe considerantele raportului și justificată prin ultima depeșă din partea d[omnu]lui Strussberg, care ne amenință acum cu toată urgia guvernului prussian, dacă nu ne vom grăbi de a ne supune orbește la tot ce-i place să ne poruncească, și anume:

1. Să i se dea îndată 4.000.000 de taleri.

2. Linia Roman-Galați-București să se primească definitivamente de către statul român deși nu este încă isprăvită.

3. Prețurile de expropriare să nu se poată fixa fără învoirea concesionarului.

4. Pentru liniile care nu sunt încă începute să se aprobe imediat planurile d[omnu]lui Strussberg.

Față cu toate astea, noi vedem o singură ușă de scăpare:

Reziliarea contractului!...

251
D[omnul] Epaminondas Perides

Mult mai datorește România lui Strussberg!

Între celelalte, tot el ne-a înzestat cu fostul său slujbaș, d[omnul] Epaminonda Perides!

Dindată după venirea la putere a actualului Cabinet, d[omnul] Ion Ghica a căutat cu stăruință, în dreapta și-n stânga, pe cine să pună director general peste serviciul telegrafo-poștal, și n-a găsit pe nimeni altul, după chip și asemănare, afară de acest vechi impiegat al concesionarului prusian!

De atunci încoace lucrurile merg de minune în regiunile lui Mercuriu.

Presa este liberă, foarte liberă, de tot liberă, dar numai întrucat n-o încredințează cineva cutiei poștale.

Ziarele ministeriale singure nu se plâng.

Dintre foile de opoziţiune, *Columna lui Traian* a meritat o deosebită urgie.

Intr-un alt rând, noi am fost constatat deja că nici unul din abonații noștri din Calafat n-a primit un singur număr în curs de mai multe săptămâni.

Această despre orașe.

D[omnul] Epaminondas Perides a venit apoi să declare oficialmente prin *Monitor* cum că nu ia asupră-și nici o răspundere pentru ceea ce se trămite în sate, fiindcă-i lipsește poșta rurală.

Aferim!

Cum, oare, de n-au zis-o predecesorii d[omniei] sale, sub administrațiunea cărora gazetele pătrundeau și pe-n sate?

O admirabilă stratagemă pentru a justifica și a încuraja pe subalternii poștali!

De când cu d[omnul] Epaminondas Perides, noi nu mai încetăm de a primi reclamațiuni peste reclamațiuni de la toți abonații noștri de prin comunele rurale.

In ultima săptămână am căpătat trei numai din districtul Mehedinților.

O, franc-constituționalule d[omnu]le Ion Ghica, scapă-ne mai curând de franc-constituționalul d[omn] Epaminondas Perides!

Trămite-l înapoi lui Strussberg cu fa[i]moasa deviză: *Timeo Danaos et dona ferentes*»!

252
[Strussberg]

Strussberg • Ce am voi noi • Ce vrea Parlamentul • Mușama • Retragerea onorabilă a d[omnu]lui ministru de

Finanțe • D[omnul] ministru de Război nu vrea să-l imiteze • Aplicarea psihologiei către guvern • Dunărea

De două săptămâni în șir Legislativa din Dealul Mitropoliei dezbate cu o activitate febrilă raportul asupra afacerii Strussberg.

O discuțiune atât de voluminoasă, la care au concurs cu profuziune toți vorbitorii Camerei, unii grăind câte două zile și cei mai modești câte două ore, a procurat până acum națiunii un singur rezultat pozitiv, și anume că Concesiunea în sine, așa precum o votase Camera din 1868, este departe de a fi atât de rea, precât de monstruasă a fost aplicarea-i de către toate ministerele succesive, începând de la Beizadea-Mitică și până la d[omnul] Manolache Costache.

Aceasta însă, oricât de bună ar fi o justificare personală a d[omnu]lui Ion Brătianu, nu dezleagă, totuși, întru nemic cestiunea cea fundamentală: ce să facem cu Strussberg?

Prin insolenta-i telegramă din Berlin, care pălmuiește pe față Reprezentațiunea Națională a României, el *însuși reziliază contractul.*

Legislativa trebuie să ia act de această clară și precisă declarațiune din partea-i, urmând ca guvernul nostru să convoace pe toți detentorii de obligațiuni, – *cei mai mulți englezi, iar nu nemți,* – pentru ca ei să se constituie de-ndată într-o Companie, substituindu-se lui Strussberg și pășind înainte cu aceleași îndatoriri ambilaterale la construcțiunea rețelei întregi.

Dacă dânșii n-o primeau, *ceea ce este cazul cel mai probabil,* atunci statul român, condus de înaltul principiu al echității, care nu ne permite a nedreptăți nici chiar pe înșelători, proceda imediat la aprețuirea materialului brut strussbergian, și luându-l pe seama țării, depunea valoarea lui pecuniară, nemic mai mult decât atât, în mânile detentorilor de obligațiuni, rămânând apoi ca ei să se despăgubească în analogie, despăgubind la rândul lor pe cei expropriați teritorialmente iar noi să continuăm a ne face drumul ferat după cum ne va conveni nouă.

În orice împrejurare România scăpa de un secol de sclavie teutonică pe tărâmul economic.

Aceasta este soluțiunea noastră.

Din nenorocire, în loc de un deznodământ atât de românesc, Parlamentul preferă o mare **MUȘAMA...**

Am fost mai fericiți în combaterea proiectului ministerial despre stingerea datoriei flotante.

Guvernul s-a văzut silit a-l retrage, înlocuindu-l printr-un altul, în care nu mai figurează nici *loteria,* nici *împrumutul forțat,* nici *vânzarea domeniului,* nici *capitaliștii străini,* adică nici unul

din nefastele puncturi, denunțate de către *Columna lui Traian*, și-n privința cărora regretăm că au păstrat cea mai adâncă tăcere ziarele cotidiene *Românul* și *Presa*.

În numărul viitor vom reproduce și vom analiza noul proiect, care însă păcătuiește și el, dacă nu prin antinaționalism, încai prin lipsa totală de spirit practic.

Deocamdată recomandăm mandatarilor studiul de mai la vale despre *Moșiile statului*.

D[omnul] ministru de Rezbel este mai puțin blând decât d[omnul] ministru de Finanțe.

Toate secțiunile Camerei au respins, una după alta, desființarea armatei permanente, și totuși dumnealui nu vrea în ruptul capului să-și retragă proiectul.

Apoi de, este cunoscut din psihologie, că părinții țin cu atât mai mult la copiii lor, cu cât aceștia sunt mai urâți!

Vom înregistra însă o coincidență, pe care d[omnul] ministru de Rezbel nu [o] va putea scuza prin legile naturale!

Revista Militară publicase mai deunăzi debutul unui remarcabil articol contra proiectului guvernamental.

Toți îl atribuiau *ex ungue leonem* penei d[omnu]lui locotenent colonel Vlădescu, unul din cei mai distinși ofițeri ai armatei române.

Peste câteva zile se aude că bănuitul autor se strămută din București în provincie.

Revista Militară mai iese la lumină, dar – începutul în cestiune a rămas fără continuare.

Dacă este adevărat cum că depărtarea din Capitală a d[omnu]lui Vlădescu n-ar fi fără legătură cu încetarea unei analize supărăcioase, apoi nu felicităm nicidecum cavalerismul d[omnu]lui ministru de Rezbel...

Vorbind despre armată, [a]tragem toată atențiunea lectorilor noștri asupra studiului de mai jos despre *Guvernele române față cu Dunărea*.

Între celelalte considerațiuni și detalii de primă importanță, ei se vor putea convinge de acolo, că ultima deciziune a conferinței din London, de a rămâne *statu-quo* Comisiunea Danubiană, nu merită din parte-ne acea extatică bucurie, pe care o manifestă în necunoștință de cauză unele organe ale opiniunii publice.

În realitate, tot Austro-Ungaria este stăpâna mărețului nostru fluviu!...

Vom termina printr-o vorbă despre alegerile municipale din Capitală, menite a se juca chiar astăzi.

Partidul *roșu* s-a dezbinat în două tabere, care au început deja a se sfâșia una cu alta în columnele ziarului *Românul*.

Principiul ce-i separă este – dorința egală din partea tuturor de a intra în Consiliul Comunal.

Depinde de la d[omnul] vel-agă Simeon Mihălescu...

253

[Săptămâna s-a început...]

Săptămâna s-a început prin alegeri comunale.

Rezultatul scrutinului a dat următoarele nume:

1. Eugeniu Predescu;
2. Ant. Mavrus;
3. Mihail Mincu – comerciant;
4. Gregoriu Serurie;
5. Iordache Goga – comerciant;
6. Apostol Aricescu;
7. Beniamin Hernea – comerciant;
8. Pană Buescu;
9. Georgiu Izvoreanu;
10. Georgiu Petrescu – advocat;
11. Nicolae Manolescu;
12. Gregoriu Vulturescu;
13. Stancu R. Bechianu – comerciant;
14. Ioan G. Manu – comerciant;
15. Doctorul Măldărescu;
16. Teodora Cristescu – inginer;
17. Radu Greceanu – pescar.

Această listă, oricare ar fi defectuozitățile de origine și de detaiu, ne-a satisfăcut până la un grad din două punturi de vedere.

1. Ea manifestă în partidul „roșu" din București o umbră de încercare de a se emancipa oarecum de sub patronajul ziarului *Românul*, care ar fi dorit o altă combinațiune municipală, mai în acord cu cea tradițională din 1868.

2. Ea prezintă prea puține nume străine, pe când școala autoritară din Grădina Retoride oferea totdauna din contră fenomenul opus de prea puține nume române.

Mai pe scurt, noua municipalitate este **mai** *nedependinte* și **mai** *națională*.

De aceea, ne pare rău, că d[omnul] Eugeniu Predescu, pe care ne-am deprins a-l stima foarte mult și căruia i se cuvenea cu tot dreptul primăria Capitalei, s-a grăbit a refuza sarcina.

Alți trei sau patru au renunțat de asemenea.

Dar cine, oare, se mai gândește acum la Comună când a

căzut un ministeriu și cât p-aici era să ne lase însuși Capul Statului!

Miercuri seara, colonia germană din București cu consulul prussian în frunte, organizase în Sala Slătineanu un banchet în onoarea împăratului Willhelm.

Poporul român a socotit-o ca o palmă pentru Franța, pentru Latinitate, pentru simpatiile de sânge ale națiunii noastre.

Spargerea ferestrelor, bombardarea scării, alungarea convivilor din localul serbării, vreo câteva spinări atinse de asprimea bolovanilor a fost o consecință regretabilă, dar foarte naturală.

Poporul, ca și individul, se poate justifica în excesele sale, când ele provin numai din căldura inimii, iar nu din răceala cea premeditată a minții.

Poliția și armata, trămise a înfrâna demonstrațiunea, au resimțit, la rândul lor, o scânteie a entuziasmului latin, care i-a împins vrând-nevrând, dacă nu a fraterniza cu mișcarea, cel puțin a nu-i opri cursul.

Când nemții din Viena, în aceeași zi și-n aceeași împrejurare, au putut să facă o *poznă* analoagă nemților de la Berlin, apoi cu cât ea era mai permisă latinilor din Dacia.

Pe la miezul nopții, totul s-a potolit.

Peste vreo două oare după aceea, d[omnul] Ion Ghica, de-mpreună cu Consiliul întreg, și-a depus demisiunea, care a și fost primită fără nici o opunere de către Măria Sa Domnitorul.

Demnitatea de români nu ne permite a presupune, cum că răposatul ministeriu ar fi putut să cază numai prin lipsa de succes a unei petreceri teutone.

Oricum să fie, faptul s-a anunțat, Parlamentului urmând apoi o ședință secretă, în care se pretinde, că s-ar fi adus un mesaj verbal din partea Tronului, amenințând țara cu o abdicare, dacă Reprezentațiunea Națională nu se va grăbi de a vota Legea Bugetară.

În ședința publică de a doua zi, în loc de plecare domnească și de buget, despre care nu a fost nici o vorbă, Camera s-a mulțumit a primi cu o comică majoritate de *cinci* voturi următoarea nouă combinațiune ministerială.

D[omnul] Lascar Catargiu la Interne și Președinte al Consiliului;

D[omnul] Nicolae Cretzulescu la Justiție și ad-interim la Lucrări Publice;

D[omnul] general Tell la Rezbel;

D[omnul] Petru Mavrogheni la Finanțe;

D[omnul] Costaforu la Justiție și la Instrucțiunea Publică.

Dizolvarea Areopagului din Dealul Mitropoloei, - căci Senatul

persistă în prudenta-i atitudine de matură pasivitate - este mai mult decât probabilă.

Imita-vor deputații de astăzi pe generoșii lor predecesori din 1869, care acordase[ră] punga statului în bloc în mânele unui guvern menit a-i trămite imediat pe acasă?

Dar dacă nu?

Vedeți cât de îndrăcită este situațiunea?

Toată responsabilitatea încurcăturii va apăsa de astă-dată pe *figura retorică* a d[omnu]lui Nicolau Ionescu, ale cărui succesive tergiversațiuni cu d[omnul] Iepureanu și cu d[omnul] Ion Ghica, plus mușamaua Cestiunii Strussbergiene au făcut regimului constituțional din România mai mult rău, de cum nu i-ar fi putut face o anarhie roșforțiană!

Știm bine că, o dictatură, mai ales când nu este curat românească, nu poate avea lungă viață pe țărmii Dunării-de-Jos; știm bine, că despotismul, mai cu seamă când nu-l ajută o mare țintă națională, își clădește aci locuința la poalele unui vulcan, a cărui lavă îl poate acoperi la tot momentul; dar știm bine, nu mai puțin, că, de la 1859 și până astăzi, am mers **din rău în mai rău.**

Ne-au condus limbile, iar nu mințile; capriciul, iar nu principiul; ignoranța, iar nu știința; interesul, iar nu iubirea de țară; lingușirea, iar nu caracterul; invidia, iar nu emulațiunea; diplomația, iar nu politica; oportunitatea, iar nu adevărul; vanitatea, iar nu ambițiunea; Alcibazii, iar nu Temistoclii; cosmopolitismul, iar nu geniul naționalității!...

*

Post scriptum. În momentul în care scriem aceste șiruri, sâmbătă, pe la 4 oare post meridian, cestiunea ministerială, începută de ieri, urmează a se dezbate cu multă furie pe Dealul Mitropoliei: în orice caz, actualul Parlament își dă sufletul după ce n-a lucrat absolutamente nemic în curs de atâtea luni!

254
[O profeție realizată]

O profeție realizată • Cestiunea israelită • De ce d[omnul] Ion Ghica nu este franc totdauna? • O conspirațiune contra școalelor • Macedonia • Romanus sum

Pe lângă miniștrii pe care îi anunțarăm în numărul precedent, s-a mai adaus d[omnul] general Florescu, numindu-se la Rezbel în locul d[omnu]lui general Tell, trecut la portofoliul vacant al Instrucțiunii Publice.

A urmat apoi dizolvarea Adunării Deputaților în privința căreia iacă ce spuseserăm noi în *Columna lui Traian* din 4 iulie 1870, adecă îndată după alegerea Camerei și înainte de a fi intrat ea în acțiune:

„Departe de a se radica la înălțimea unui tribunal, Reprezentațiunea Națională nu va fi nici măcar un adevărat *corp legislativ*, lipsa de maioritate o va împiedeca la tot pasul a vota o singură măsură radicală, afară numai doară de **una**, pentru care nu se cere legământul principiilor, fiind de ajuns numai calitatea comună de opoziționc.

Admirabil pentru a dărâma, nepunticios pentru a clădi, acest Parlament este, totuși, cel mai frumos *mozaic*, din câte s-au văzut vreodată în cariera politică a Românici"...[1]

Fost-am profeți?

În curs de două sau trei sesiuni, trecuta Reprezentațiune Națională, adormită mereu de sonorul *nani-nani* al celor doi Nicolai, d[omnii] Blaramberg și Ionescu, n-a făcut absolutamente nemic, nici chiar pe acea **„una"**, pe care s-a încercat s-o facă tocmai pe la fine, în ședința cea secretă cu *abdicarea domnească*, – și n-a reușit!

Așadară, noi ne mirăm, – nu de moartea unui asemenea Parlament, ci mai bine de lunga-i agonie sub trei Cabinete succesive, pe care le amăgea deopotrivă, unul după altul prin posibilitatea unei imposibile *majorități*.

Fi-va mai fericită viitoarea Reprezentațiune Națională?

Nu credem.

Și iacă de ce.

Pentru ca Țara să trimită la Dealul Mitropoliei o majoritate compactă, adecă pe oameni cu aceeași idee predominatoare, trebuie ca guvernul, în ajunul alegerilor, abținându-se de la orice presiune materială, să pună în vederea națiunii un mare principiu practic, simțit de toți și servind tuturora ca o busolă.

Așa a fost în Anglia „Cestiunea irlandeză".

Așa ar fi la noi „Cestiunea israelită".

Avem în acest moment denaintea ochilor statistica mișcării populaționiste în cele mai mari două urbi[i] de peste Milcov.

Iacă tabelul pe întregul an 1870 pentru Botoșani:

I

Născuți	950, din care:
	446 ortodoxi,
	19 armeni
	4 catolici,
	45 lipoveni,
	434 jidani.

1. *Columna [lui Traian]*, nr. 24.

II

Morți, 1030, din care:
539 ortodoxi,
32 armeni,
54 catolici,
29 lipoveni,
2 protestanți,
374 iudei.

Prin urmare:
S-au născut 446 români și 434 evrei
Au murit 539 români și 374 evrei
Deci:
Numărul nașterilor egalează la români și la evrei.
Numărul morților este o dată și jumătate mai mic la evrei decât la români.
Botoșanii mai sunt, oare, o localitate românească?
Tabelul pentru Iași pe luna lui genariu 1871 arată că
S-au născut 79 români și 184 evrei;
Au murit 168 români și 89 evrei.
Aci proporțiunea întrece toate marginile monstruozității.
În vechea capitală a Moldovei, evreii se înmulțesc de patru ori mai mult decât românii, chiar fără a socoti elementul noilor imigrațiuni!
Un ministeriu care nu s-ar teme a rădica drapelul acestei grozave bube naționale în fața alegătorilor, ar deveni ne-nvingibil.
Fiind siguri însă, că aceasta nu va conveni Puterii Executive, suntem încredințați că Adunarea Deputaților de astă-dată va fi tot așa de incoloră, tot așa de pestriță, tot așa de bogată în vorbe și stearpă în fapte, ca și răposatul abort al d[omnu]lui Iepureanu...
Fiind puși în joc *răposații,* avem o mică și ultimă răfuială cu d[omnul] Ion Ghica.
Se zice, cum că retragerea d[omniei]sale ar fi provenit dintr-o insultă din partea consului prusian, cu ocaziunea asediului din Sala Slătineanu.
Dacă aceasta este adevărat, de ce, oare, nu și-a dat o *demisiune motivată*, pentru ca s-o cunoască România întreagă?
De ce n-a declarat-o măcar în treacăt într-una din ultimele ședințe ale fostei Camere?
Dumnealui, atât de franc când lucrează pentru străini, pentru Andrassy sau pentru Abraham-Baer-Cohen, de ce să fie atât de mistic numai atunci când trebuie să-și ridice vocea contra *neamurilor,* în înțelesul biblic al cuvântului?

Și fiindcă vorbim despre Sala Slătineanu, să ne fie permis a semnala aci o tristă dibăcie.

Unele ziare din Capitală, de-mpreună cu biv-agă d[omnul] Simeon Mihălescu, atribuiesc bombardamentul numai și numai *studenților*.

Este o admirabilă stratagemă de a provoca o înverșunată goană asupra instrucțiunii publice, pe care au persecutat-o și fără aceasta, *direct* și *indirect*, *sistematic* și *incidental*, *din nepăsare* și din maliție, prin lipsă de inimă și prin lipsă de știință, toate guvernele de la 1866 încoace.

Negreșit că „băieții", după cum îi numise un tribun din Dealul Mitropoliei, au luat și vor lua și ei *parte* la orice manifestațiune de entuziasm latin, dar nu ca o breaslă separată, ci ca niște simpli membri ai **poporului.**

Lăsați în pace școalele, cel puțin *pro pudore*, vechi inamici ai tinerei generațiuni și luptători veterani contra învățăturii!...

Pe când totul combate juna Universitate din București suntem fericiți a constata că ea a găsit un adânc răsunet până și la românii din Macedonia.

Iacă un testament asupra căruia atragem binecuvântările lectorilor noștri, terminând astfel amărăciunea acestui buletin printr-o rază de mângâiere:

„TESTAMENT

„Această este cea din urmă a mea voință, care se va păstra întocmai, fiindcă este conformă cu legea.

Am doi copii, care au același drept la moștenire și anume Georgiu și Alexandrina.

Las fiului mei Giorgiu partea mea, de care dispun după lege, care se va lămuri în ziua morții mele, fără a fi numitul silit a da cuvânt și socoteală la nimeni, îndatorindu-se la obligațiunile următoare:

Las să se dea mumei mele Călina, cât va trăi, câte patru sute galbeni austrieci (No. 400 galbeni) pe fiecare an, în două câști[g]uri regulat.

Las două mii galbeni (No. 2000 galb[eni]), spre a se clădi un pensionat de fete la Vlazis în Macedonia, și afară din arătata sumă le înzestrez cu alți șase mii galbeni austrieci (No. 6000 galb[eni]), din venitul cărora să se întrețină acest pensionat.

Din ziua morții mele, în curs de patru ani să se facă acest pensionat și să se înzestreze.

Las cinci mii galbeni austrieci (No. 5000 galb[eni]) spre a se clădi o școală de băieți la Bitolia în Macedonia, pe care școală o înzestrez cu cincisprezece mii galbeni austrieci (No. 15.000 galb[eni]), din al cărora venit să se întrețină această școală, care se va clădi și înzestra după patrusprezece ani din ziua morții mele.

Las la Universitatea din București patru mii galbeni austrieci (No. 4000 galb[eni]), care se vor depune pentru totdauna la visterie cu procent, din care se vor întreține doi tineri pentru trei ani de zile în universitățile din Europa,

trimiși spre a studia și a se perfecționa într-o știință; iar acești tineri se vor alege din cei mai săraci copii, care au terminat cursul de o știință la Universitatea din București și care se vor arăta mai capabili la concursul, ce se va face pentru acest sfârșit, și aceasta să se pună în lucrare după șase ani de la încetarea mea din viață.

Sumele de mai sus, prin care se înzestrează pentru a lor susținere școalele din Macedonia se vor întrebuința pentru cumpărarea unei moșii, sau să se dea cu dobândă pe bunurile guvernului spre mai bună siguranță, până ce se va găsi o moșie de cumpărat, al cărei venit se va trămite ca să se împartă cu analogie la fiecare școală din Macedonia, după cum arată mai sus.

Semnat, d[omnul] MUSICU"

Sacra datorie a Ministerului de Instrucțiune Publică este a asigura în averea răposatului Mecenate, nu numai cei 4000 galbeni, oferiți Universității din București, dar și ulterioara realizare a celor două școale macedone din Vlazis și din Bitolia, care ne interesează în specie pe noi, iar nu pe turci, și cu atât mai puțin pe greci.

Luatu-sa vreo măsură?

„Romanus sum, et nihil romani a me alienum puto!"...

255

[Primul-ministru antifebruarist]

Primul-ministru antifebruarist • Atitudinea *Columnei lui Traian* • Iarăși o coalițiune metafizică • Roșii cu d[omnul] Kogălniceanu și Petru Grădișteanu • Cei buni se duc • Citește de două ori post-scriptul.

Ne-am menținut până acum și ne menținem încă în rezervă asupra noului ministeriu.

Suntem datori a explica amicilor noștri politici cauza acestei atitudini.

Majoritatea cea mai mare a Cabinetului de față fiind **antifebruaristă**, este absolutamente străină tuturor încurcăturilor de cinci ani, prin care ajunserăm treptat-treptat la criza actuală.

Dacă ar trebui să osândim pe cineva pentru ceea ce s-ar fi făcut sub regimul romăno-dictatorial al lui vodă-Cuza, atunci am fi siliți, vrând-nevrând, a începe nu tocmai de la consilierii de astăzi ai Tronului, ci anume de la d[omnul] Kogălniceanu, pe care Roșii îl scuipară în 1866, îl spălară în 1868 și cu care se par a fi în cea mai intimă alianță în momentul de față, în așteptare de a-l mai scuipa și de a-l mai spăla cine mai știe de câte ori.

Așadară, neputându-*i condamna pentru crima lui 11 Februarie* și socotind ca o pasionantă injustiție de a-i face mai răi decât

însuși autorul Statutului din **3** mai noi așteptăm cu sânge rece de a-i vedea mai curând la lucru.

Vom fi cei dentâi a-i izbi cu toată greutatea *Columnei lui Traian* dindată ce ni se va oferi o abatere de la **Românism** și de la **Democrație**.

Până acum ni se prezintă numai vro câteva schimbări de funcționari, ceea ce nu ne mai impresionează, de când franc-constituționalul d[omn] Ion Ghica, carele măturase patru sute impiegați într-un interval de două luni, ne-a deprins până la indiferență cu această fluctuațiune de salarii.

Dacă ar fi să ne exprimăm *a priorii* și *personaliter* asupra diferitelor elemente constitutive ale prezentului guvern, am zice așa:

D[omnul] Cretzulescu ne place;

D[om]nii Mavrogheni și Costaforu nu ne plac.

D[om]nii Tellu, Catargiu și Florescu nu ne displac.

Îi vom lovi însă **pe toți** fără cea mai mică cruțare pentru orice greșală, pentru orice act de servilism la picioarele străinilor, pentru orice cochetărie cu **Jaques-Ambron-Strussberg,** pentru orice ar putea vătăma câtuși de puțin demnitatea politică și interesele economice ale Națiunii Române.

Dacă este vorba de o nouă coaliținne, în care se afirmă în modul cel mai sigur cum că *roșii ar fi primit de astă-dată pe d[omnul]* **Petre Grădișteanu,** apoi iacă ce ziceam noi la 11 mai 1870, prevăzând de pe atunci ceea ce se petrece astăzi:

„Din fatalitate, acei pe care am dori să-i vedem la tot pasul alături de noi, căci suntem frați-gemeni dintr-un singur mare corp de acțiune, - noi *școală nedependinte* și ei școală *autoritară,* - n-au învățat și nu voiesc să învețe nemic din ispitele trecutului, din lecțiunile istorici și din propria experiență.

Fiecare nouă greșeală face ca Papa să strige și mai tare că este nefailibil.

După 11 Februarie nu s-a repetit, oare, scandalosul fenomen al coaliținnii pe la finele lui 1868, când d[omnii] Brătianu, Rosseti, Kogălniceanu, Bocrescu, Arăpilă și beizadea-Mitică se desfătau într-o mutuală admirațiune pe Dealul Mitropoliei, unii ca miniștri și ceilalți ca președinți ai Camerei, declamând într-o duioasă armonie despre împăcarea tuturor partidelor?

Rezultatul este situațiunca actuală.

Să nu fie, oare, timp de a căpăta mai multă minte?

Două coaliținni succesive, acc[e]a din 1866 și aceea din 1868, paralizând mereu românismul prin străinism, și democrația prin reacțiune, ne-au împins treptat la marginea abisului.

Unde ne va mai duce oare o a treia încercare, re-nnoindu-se din doi în doi ani cu o regularitate astronomică?".[1]

Columna lui Traian ceea ce a spus o dată, o va spune totdauna.

1. *Columna lui Traian,* nr. 19 (*n.a.*).

Noi unii n-am primit, nu primim și niciodată nu vom primi o momentană și machiavelică cumătrie cu nimeni, întrucât nu ni se va da din capul locului: **garanția de o îndreptare radicală, nu numai democratică, dar mai presus de toate ROMÂNEASCĂ.**

„Este timpul să fim pozitivi", după expresiunea d[omnu]lui Maniu, al cărui articol, publicat mai la vale, e cea mai fidelă și cea mai completă imagine a situațiunii.

Dacă-i adevărat că o catastrofă iminentă spânzură d-asupra capetelor noastre, apoi, cel puțin, vom avea cugetul limpede, ca și la 11 Februarie, că nu noi am cuncurs la trista **înlocuire a răului prin mai rău...**

Cât privește ceea ce-i bun, el dispare pe fiecare zi, pe fiecare oară, pe fiecare clipă de pe pământul Daciei.

În ultimii doi-trei ani România a pierdut unul după altul pe romancierul Filimon, pe poetul Depărățianu, pe economistul Marțian, pe juristul Bojincă, pe filologul Munteanu, pe fabulistul Donici, pe nuvelistul Negruzzi...

Acum ea mai deplânge moartea neobositului mecenat din neamul mecenaților: Alexandru Hurmuzachi!

Dând mai jos necrologul răposatului nostru amic, ne oprim aci de durere...

*

Post-scriptum D[omnul] C. A. Rosetti s-a re-ntors sănătos din străinătate, reluând direcțiunea ziarului *Românul*.

256

[Foaia Societății „Românismul"]

Această foaie ca și societatea „Românismul" s-a născut într-un moment de o teribilă apatie generală pentru tot ce-i românesc.

Epidemia cosmopolită indignase un grup de tineri, toți români până în băierele inimii, decișI a o combate prin grai și prin presă, expunându-se ei înșiș[ș]i, asemenea acelor medici, care nu se sfiesc a înfrunta miasmele pestifere.

Dacă ne-am fi lăsat a ne conduce de torentul predomnitor al umanitarismului, nu era de mirare ca societatea să-nflorească și foaia-i să prospere, căci am fi găsit complici la tot pasul.

Ei bine, noi am mers contra apei și totuși – ea n-a fost în stare să ne doboare.

Târâș-grăpiș, după expresiunea vulgară, „*Românismul*", n-a încetat a păși înainte, întâmpinând cu liniște nepăsarea și sarcasmul.

Avurăm chiar mângâierea de a vedea sporind modestul nostru număr, pe lângă mai mulți juni, cu măgulitoarea aderență a câtorva veterani, între care ne permitem a menționa pe d[omnii] dr. Fătu și Chițu.

Peste Olt, peste Milcov, ba până și peste Carpați, între studenții români de la Gratz, „*Românismul*" a aflat *un călduros* răsunet.

Mai multe ziare din țară se asociară, din când în când, la suspinele noastre după mărirea străbună în trecut și după o viață adevărat românească *în viitor.*

Mai pe scurt – tot am făcut ceva.

Însă, cu cât mai adânc se reînfig ideile naționale în degeneratul cuib al lui Traian, cu atât mai turbați se zbuciumă a le surpa adepții utopiei francmasonice.

Să nu ne amețească succesul începutului.

Pentru o mică barcă, pericolul devine din ce în ce mai mare, cu cât mai mult se depărtează de la țărm: în loc de undele cele mărunte o vor izbi mai încolo uriașele talazuri ale mării.

Dar și vâslașul dentâi lângă mal învață a birui apoi oceanul.

Bărbăție și – înainte la luptă!

257

[Manifestul eunuc]

Manifest eunuc • Român–verde • Mai curând afară pe d[omnul] Costaforu! • Ce se cheamă libertatea presei la Roșii? • Economia la armată • D[omnul] Mavrogheni • Adevărata filantropie

Despre manifestul Coaliținei nu vorbim, căci îl publicăm întreg mai la vale, lăsând să vorbească propria goliciune de principii a acestui eunuc politic, care nu are nici măcar meritul de a fi bine scris...

De o bucată de timp, Bucureștii s–au umplut de așa–numitele *foi de seară,* menite a deștepta stratul necult al poporului.

Cel mai național și mai serios din aceste puternice organe de propagandă este *Român–verde.*

Ca model, reproducem mai la vale viguroasele sale aprecieri asupra *noii firme: Kogălniceanu–Brătianu–Ghica–Ionescu.*

Ne mirăm foarte mult cum de n–a intrat în sânul acestora și d[omnul] Costaforu?

Acolo îi este locul!

Primul său act ca ministru de Externe a fost introducerea la Palat a unui evreu, d[omnul] Beniamin Peixotto, pe care Statele Unite crezură de cuviință a–l numi consul în România, dar cărui

guvernul nostru, cu dreptul ginților în mână, putea să-i refuze ceea ce se cheamă *exequatur*.

Aceasta nu e tot.

Iată cuvintele noului agent diplomatic al Americii către Măria Sa Vodă:

„Țelul Statelor Unite, de la fondarea guvernului lor, a fost de a cultiva relațiuni amicale cu toate națiunile. **Necunoscând nici o distincțiune între cetățenii lor proprii după religiune sau nativitate,** ele, natural, cred într-o civilizațiune peste toată lumea, care-i va asigura aceleași opiniuni universale și liberale.

Mâna Creatorului pare a fi special favorizat această frumoasă țară, și dacă principiile de justețe și egalitate de care sum sigur că Măria Voastră sunteți animat pentru **toți locuitorii care au făcut din ea patria lor,** vor fi realizate într-un mod practic, atunci speranțele cele mai bune pentru viitorul său trebuie să se împlinească".

Iată și ceea ce răspunde proverbialul cinism al d[omnu]lui Costaforu:

„**Am avut todauna cea mai mare admirațiune pentru țara dumneavoastră,** și sum convins că numai prin spiritul liberal și ospitalier ce o animă, ea a parvenit la o așa de puternică dezvoltare a prosperității. Sper că vom avea plăcerea de a vă păstra ani îndelungați în mijlocul nostru, și **guvernul meu nu va lipsi de a vă face îndeplinirea MISIUNII** *d[umnea]voastră atât de lesne și de plăcută pe cât va sta în puterea lui*".

Precum vedeți, nu va fi o indiscrețiune din partea-ne de a zice, că d[omnul] Costaforu este în toată puterea cuvântului **american, ca și d[omnul] Beniamin Peixotto**.

Să le fie de bine amândurora!

Noi însă suntem români și de aceea ne pare rău de a privi cu durere în sânul Cabinetului actual furișându-se prin contrast tot ceea ce poate fi mai neromânesc pe fața pământului, cu singura excepțiune numai doară a d[omnu]lui Ion Ghica.

Nouă ne-ar plăcea să știm cu o oară înainte pe d[omnul] Costaforu: nu ministru de Afară, - ci *afară!*

D[omnul] Nicolau Cretzulescu ne-a mai adus un pic de mângâiere.

Foița evreiască *Ecoul Danubian*, începând din nou a face larmă despre pretinsa persecuțiune a israeliților, redactorul ei s-a dat în judecată.

Ce va zice, oare, d[omnul] Beniamin Peixotto?

Cum de a permis-o d[omnul] Costaforu?

Deocamdată, în locul acestor doi deopotrivă americani, se supără foc și pară ziarul *Românul*.

În 1871 se cere seamă unui nemernic în Palestina, și aceasta se cheamă astăzi călcarea libertății presei.

În 1868 se trămitea denaintea juriului o redacțiune românească

a unei foițe umoristice, – și aceasta se chema pe atunci înălțarea libertății presei.

Columna lui Traian are pentru toți o singură măsură.

Vom izbi fără cruțare ministeriul actual pentru cel mai mic atentat direct sau indirect contra presei *române*, de orice culoare.

Îl vom aproba însă întotodauna pentru înfrânarea veneticilor, ale căror pamflete cutează a ne insulta la noi acasă.

Faceți tot ce vă place cu *Ecoul Danubian*, cu *Loydul de București*, cu *Die-Epoche*, cu *Freier-Orient*, cu toate gazetele străine, întrucât ele vor îndrăzni câtuși de puțin a atinge demnitatea, mândria și siguranța noastră națională, răsplătind prin minciună și prin batjocură ospitaitatea și toleranța României...

Trecând dintr-una într-alta, voim a atrage atențiunea d[omnu]lui general Florescu asupra diferitelor abuzuri comise la Ministerul de Rezbel sub administrațiunile precedente.

Așa, bunăoară, caii din cavaleria noastră mor cu grămada fiindcă întreprinzătorii evrei le dau un fel de șovar în loc de fân.

În numărul viitor vom publica mai multe acte în această privință.

În loc de a reduce armata, curmați mai bine, o dată pentru totdauna sistematica-i delapidare.

Va fi o economie cu mult mai pozitivă.

Am spus deja, cu o altă ocaziune, că din Cabinetul actual nu ne plac anume d[omnii] Costaforu și Mavrogheni.

Despre cel dentâi, american întocmai ca și d[omnul] Beniamin Peixotto, am vorbit mai sus.

Acum o vorbă despre cellalt.

Se știu necuvintele ce s-au comis și se comit mereu la Comitatul Pensiunilor.

Ceea ce mai poprea oarecum izbucnirea scandalului, era consolațiunea pensionarilor, cum că ei înșiș[ș]i și-au ales și-și aleg pe membrii acestui, ca să zice așa, consiliu de familie.

D[omnul] Mavrogheni a socotit cu cale a suprima procedura electivă, numind d-a dreptul un alt Comitet ex officio, sub ciudatul pretext de a îmbunătăți administrațiunea.

Rezultatul imaginarei îmbunătățiri este o mulțime de pensionari rămași neplătiți, pe câte 7-8 luni, pe când o seamă de favoriți au primit banii pe genuariu 1871.

Până când *hatârul*?...

Vom termina printr-un țipăt de durere.

Bolintineanu, poetul cel mai simpatic, ex-ministrul cel mai național, inima cea mai nobilă, mai pură și mai românească, zace într-o stare oribilă pe patul unei lungi agonii.

Biblioteca și mobilierul său s-a[u] pus în loterie cu câte 5 lei biletul.

Fie-va vreun adevărat român care să nu vină în ajutorul acestei ilustre suferințe?

Biletele se pot găsi la redacțiunea *Columnei lui Traian.*

258

Domnului Alexandru Papiu Ilarian

Domnului meu,

Nu sum infailibil,

M-am putut amăgi adesea și nu m-am sfiit niciodată a recunoaște eu însumi erorile mele.

Astfel, bunăoară, am fost unul dintre acei ce votaseră în Camera din 1868 Concesiunea Strussberg.

Deși numai asigurările parlamentare și extra-parlamentare ale ministeriului de atunci au fost sorgintea unei rătăciri atât de grave, totuși nu încetez nici până astăzi a nutri cea mai dureroasă remușcare de cuget.

Greșelile mai mici vor fi fost foarte multe!

Ceea ce afirm, însă, cu fruntea senină, este că-n vecii vecilor – afară de cestiunea eminamente *roșie* a drumului de fier fără caiet de însărcinări – n-am patronat, în scurta-mi carieră politică, nici o cauză antiromânească.

De o bucată de timp am auzit șoptindu-se și am văzut chiar expunându-se în caricaturi la adresa mea o mulțime de infamii, de care pot fi capabile numai ultimele strate ale unui partid, deprins a nu-și bate capul cu alegerea mijloacelor, fie ele cât de impure, când este vorba de a lovi pe un adversar.

Nu te credeam pe D[omnia] ta în stare a te adăpa dintr-o fântână atât de imundă.

Sâmbătă, în ajunul Paștilor, întâlnindu-mă în locuința unui amic, și apucându-te a apăra ebreofila Coalițiune de astăzi, D[omnia] ta mi-ai spus, cu accentul cel mai apăsat, cum că eu aș fi „scris pentru evrei în ziarul *Românul* din 1868".

Știu bine că-n acea foaie, pe cât timp n-am scris eu într-însa, adecă înainte și după anul 1868, vei fi citit nu o dată cele mai călduroase panengiricuri ale neamului lui Israel.

Știu bine, că numai ea nu s-a fost înfiorată mai dăunăzi, în fața filantropicei cumetrii dintre d[omnul] Ion Ghica și rabinul Abraham-Baer-Cohen.

Știu bine, că, chiar astăzi, ea sfâșie cu înverșunare pe d[omnul] Nicolae Cretzulescu pentru cutezarea de a fi dat în judecată pe jupânul Carmellin de la *Ecoul Danubian*, devenit celebru prin

cele mai impudice insulte, aruncate în curs de mai mulți ani asupra ginții române, și totuși tace, se preface că nu știe, se ascunde, nu zice nemic, nici o silabă, nici o literă contra discursului d[omnu]lui Costaforu, care nu s-a temut zilele acestea a pune în gura Domnitorului, cu ocaziunea primirii unui pretins consul american, făgăduința de a împământeni pe israeliți.

Știu bine, în sfârșit, că organul în cestiune, până și atunci când face opoziţiune unui Cabinet, izbește întotdauna mai cu preferință pe miniștrii *ebreofagi* și cruță pe *filoiudei*.

Tocmai de aceasta, stăpânindu-mi justa indignaţiune, te-ntrebai cu sânge rece, Domnul meu, dacă nu cumva mă confunzi cu vreun alt autor din ziarul *Românul*, mai apropiat de domnii Crémieux și Armand Lévy.

Mi-ai răspuns că nu.

Te-am somat atunci a justifica insolenta imputare; te-am somat a-mi trămite mie sau de a publica undeva, culegând din toate lucrările mele, fără distincţiune, acea „scriere pentru evrei", te-am somat a proba în interesul onoarei D[omniei] tale, că ceea ce-ți iese din gură nu este o **nedemnă calomnie**.

A trecut o săptămână, – și am așteptat în zădar.

Dacă nu în altele, cel puțin în cestiunea israelită sum prea cunoscut pentru ca să mai am nevoie de a mă apăra contra bârfelelor.

În 1860, cu mult înainte de *Buciumul* și de Fracţiune, eu atrăsei cel dentâi atenţiunea românilor asupra consecinţelor economice ale invaziunii israelite, cerând energica stăvilire a răului[1].

În 1862, am recomandat ţării a aplica expeditiva teorie a lui Napoleon cel Mare în privința evreilor din Alsacia[2].

În 1865, ținui în București trei conferinţe publice în Sala Ateneului contra leprei iudaice.

În 1866, autor al petiţiunii Capitalei către Constituantă, am concurs mai mult ca oricine de a scăpa naţiunea de faimosul articol 6 prin care toată evreimea devenea cu toptanul cetățeni români.

De atunci și până astăzi am scris ne-ncetat sute de articoli prin care combat Palestina din toate punturile de vedere: politic, juridic, economic, istoric, afară numai de cel curat religios.

Așadară, domnul meu, dacă m-am pogorât a te răfui pentru o acuzaţiune ridicolă, este numai că te-am considerat nu ca pe defăimătorii de meserie de prin gazete și cafenele.

Foarte susceptibil, când se află în joc persoana D[omniei]

1. *Foița de Istorie și Literatură*, Iași, 1860, pp. 124–125.
2. *Lumina*, Iași, 1860, t[omul] 1, p. 25–26.

tale ești dator a înțelege același grad de susceptibilitate din partea altora.

În iunie 1870, *Columna lui Traian* s-a mirat în treacăt prin două cuvinte, că Roșii nu ți-a[u] propus candidatura la deputație în București, și iată că D[omnia] ta te grăbișî atunci a-mi adresa o mustrare epistolară, prin care arătai că te-ai dus singur a te alege la Giurgiu, că nu intră în obiceiurile D[omniei]tale de a fi trămis de alții, că giurgiuvenii nu sunt nici albi, nici roșii, etc., etc.[1]

Cu atât mai mult am eu dreptul de a nu lăsa a trece cu ușurință din partea-ți nu o mirare cu totul inofensivă, ci - mai repet încă o dată - o **nedemnă calomnie**.

Acum primește, Domnul meu, ceea ce ți se cuvine.

259

[D[omnul] Cpstaforu și dreptul ginților]

D[omnul] Costaforu și dreptul ginților • Ziarul *Românul* FALSAR în favoarea lui Israel • Ar trebui să-și schimbe titlul în *Evreul* • Cestiunea Strussberg limpezită • Brigandajul în armată • Ce este economia?

În numărul precedinte, noi am stigmatizat cu indignațiune purtarea d[omnu]lui Costaforu în privința consulului evreu, pe care Statele Unite îl trămiseră la noi pentru a lucra la împământenirea vagabunzilor din Palestina și căruia guvernul român, cu *Dreptul Ginților* în mână, tocmai din cauza unei asemeni misiuni, contrarie atât intereselor politice și economice ale țărei, precum și pactului nostru fundamental, trebuia să-i refuze *exequatura*.

S-au găsit unii dintre amicii noștri, care să conteste această facultate a statului de a respinge pe agentul diplomatic, venit din partea unui guvern, cu care România nu se află în relațiuni ostile.

Ne grăbim a demonstra ceea ce am afirmat:

Vattel zice:

„Binele statului sau o altă rațiune solidă poate să provoace pe un guvern de a cere retragerea de pe teritoriul său a unui reprezentant străin, fără ca suveranul acestuia să se crează insultat prin atare procedură"[2].

Martens adaugă:

„Primirea unui reprezentant străin este un drept, iar nicidecum o obligațiune, încât fiecare stat poate s-o facă într-un mod condiționat"[3].

1. *Columna lui Traian,* nr. 24.
2. *Droit des gens,* lib. IV, cap. 5, § 66: Des ministres résidents.
3. *Précis du droit des gens,* lib. VII, cap. 1, § 190: Du droit des ministres.

D[omnul] Vergé este și mai explicit:

„Nu este o obligațiune, ci simplu o conveninţă sau o raţiune politică de a primi la sine pe un reprezentant străin.

Statul e liber a stabili condițiuniile admiterii și a preciza drepturile și prerogativele celui admis. *El poate nu mai puțin a refuza pe cutare sau cutare individ, fără chiar să aibă nevoie de a arăta motivele personale sau politice ale exclusiunii*"[1].

Întrebăm acum pe oricine, dacă ministeriul român, cu *Dreptul Ginților* în mână, precum am mai spus-o, nu trebuia să refuze *exequatura* d[omnu]lui Beniamin Peixotto, carele apare aci nu ca american, ci ca evreu, amenințându-ne din capul locului cu amestecul său în autonomia țării, batjocorind națiunea română prin epitetul de intolerantă și îndemnând Tronul la călcarea Constituțiunii?

Şi totuși acest insolinte emisar al „Alianței Israelite Universale" își găsește la noi nu numai un cinic complice în d[omnul] Costaforu, dar încă un viclean avocat în ziarul *Românul*, carele merge cu simpatia-i evreiască până la crima de a FALSIFICA discursul jupânului de la Washington, reproducându-l altfel de cum îl publicase *Monitorul*!

Noi denunțăm acest fapt României întregi.

Monitorul zicea:

„Țelul Statelor Unite de la fondarea guvernului lor, a fost de a cultiva relațiuni amicale cu toate națiunile. **Necunoscând nici o distincțiune între cetățenii lor proprii după religiune sau nativitate,** ele, natural, cred într-o civilizațiune peste toată lumea, care-i va asigura aceleași opiniuni universale și liberale.

Mâna Creatorului pare a fi special favorizat această frumoasă țară, și dacă principiile de justiție și egalitate, de care sum sigur că Măria Voastră sunteți animat pentru **toți locuitorii care au făcut din ea patria lor,** vor fi realizate într-un mod practic, atunci speranțele cele mai bune pentru viitorul său trebuie să se împlinească".

Ziarul *Românul* din 7 aprilie reproduce:

„Staturile Unite, de la fondarea guvernului lor, au avut neclintit drept țintă d-a cultiva relațiuni amicale cu toate națiunile. Staturile Unite, nefăcând nici o osebire între cetățenii ei, fie sub raportul religiunii, fie sub acela al civilizațiunii, cred firește într-o civilizațiune, care va răspândi peste tot globul aceleași vederi liberale și universale, etc."

Ce însemnează, oare, această remaniere în stil și-n idee *în favoarea evreului?*

De unde luatu-s-a „civilizațiunea" în loc de *„nativitate"?*

Prin ce minume „țelul" se preface în *„neclintită țintă"* și așa mai încolo?

1. *Comment. de Martens,* lib. VII, cap. 1, § 188.

Fals, fals, flas.

Ş-apoi ştiţi oare prin ce fagur de cuvinte precede ziarul *Românul* acest act de cea mai extremă rea-credinţă?

Iată:

„În zilele trecute Staturile Unite ale Americei au trămis un nou reprezentant în România *al acestei mari şi puternice republici.* Din scăpare din vedere nu publicarăm discursul *reprezentantului Staturilor Unite* şi răspunsul Principelui Carol. Reproducem astăzi aceste discursuri, *cu atât mai cu seamă, cu cât discursul* reprezintantelui Republicii a făcut mult zgomot ş-a provocat OARECARI critice".

Patron învăpăiat al *Ecoului Danubian* şi al d[omnu]lui Beniamin Peixotto, schimbă-ţi cel puţin titlul, înlocuindu-l cu: *Evreul*!!!

Terminând acum răfuiala cu d[omnul] Costaforu - plecat zilele acestea peste Milcov, nu atât pentru a însoţi în călătorie pe M[ăria] S[a] Domnitorul, pre cât spre a face un pios pelerinaj pe la sinagogile de acolo, - să ne întoarcem la ceilalţi membri ai Cabinetului, despre care ne pare rău că se expun de bunăvoie, în tot momentul a fi compromişi de către colegul lor de la Externe.

Unica armă în adevăr putinte a Coaliţiunii contra ministeriului actual a fost Cestiunea Strussberg.

Consilierii cei noi ai Tronului sunt chemaţi anume; pentru a primi pe seama statului calea ferată Roman-Galaţi-Bucureşti, deşi ea este încă departe de a fi isprăvită, pentru a plăti din punga ţării cuponul lui martie, deşi această obligaţiune priveşte numai pe concesionarul prusac; şi-n fine pentru a cocoloşi cu orice preţ hoţia Jaques-Ambron.

Aşa strigau organele pretinsei majorităţi parlamentare.

Naţiunea avea tot dreptul de a fi îngrij[ora]tă[1].

Graţie d[omnu]lui Cretzulescu - a cărei prezenţă în capul Lucrărilor Publice a fost pentru noi unii garanţia cea mai sigură de o atitudine românească - orice temere dispare.

Suntem fericiţi a reproduce mai la vale comunicatul, prin care Guvernul declară pe faţă că:

1. Linia Roman-Bucureşti nu se primeşte;

2. Statul român nu plăteşte cuponul;

3. Furtişagul Jaques-Ambron este urmărit cu energie.

4. Nu se va face nemic fără votul Parlamentului.

5. Naţiunea va fi înştiinţată periodic despre tot mersul afacerii.

Ce mai voiţi?

Ne pare bine totdodată că d[omnul] Costache Bozianu, pentru

1. În text: „îngrijită" (*n.ed.*).

care *Columna lui Traian* a mărturi[si]t totdauna o mare doză de stimă, vine a oferi ministeriului cel mai viguros concurs în Cestiunea Strussberg.

A nu-l vedea încai pe dumnealui rătăcit în tabăra coaliționistă, este pentru noi o mare mângâiere în această oară de ameţeală generală, când atâtea victime s-au precipitat a deveni în mânile unei speculațiuni fără principii, ca și la 11 Februarie 1866 niște oarbe instrumente ale unui perpetuu: **din rău în mai rău...**

Acum o vorbă cu d[omnul] general Florescu, ministru de Rezbel, mai însărcinat cu interim[at]ul Finanţelor, de când d[omnul] Mavrogheni, soțul d[omnu]lui Costaforu în antipatia națională, a întreprins, la rândul său, o excursiune în Moldova, spre a conferi acolo, după toată probabilitatea, cu „notabilii comunei israelite".

Promiseserăm, în numărul trecut, a rădica un colțișor al vălului, după care se ascund imensele abuzuri, comise mereu în armată sub administrațiunile precedente.

Caii din oștire mor de foame, mai ales în Capitală, din cauza întreprinzătorilor evrei.

La 24 februarie 1871, adică sub ministeriul d[omnu]lui Ion Ghica, colonelul Zefcari, comandantul regimentului de călărași, comunică Intendenței, printr-o hârtie cu nr. 120, înregistrată la nr. 1510, că: „calitatea [sic!] fânului aflat în magazia antreprenorului este *foarte proastă,* și chiar de s-ar autoriza corpul a cumpăra pe socoteala antreprenorului, totuși nu s-ar putea întâmpina trebuința, „căci *regimentul n-are bani*".

Tot atunci, colonelul Angelescu, comandantul regimentului de artilerie, trămitea la Intendență, sub numărul 186, înregistrat la nr. 1515, procesul-verbal al unei comisiuni compusă din domnii căpitan Fotino, veterinar Fometescu și căpitan Pascu, constatând, după o cercetare minuțioasă că: „tot fânul de la magazie *este prost* și bateriile *n-au furaj*".

Lipsa de spațiu nu ne permite a da aci mai multe alte acte de aceeași natură.

Ei bine, toate astea nu au împiedicat câtuși de puțin întreprinderea evreiască de a rămâne în picioare, *jefuind cu impunitate* fiscul statului și omorând cu toptanul cavaleria română.

Așteptăm și cerem îndreptare.

Nici o reducere în armată nu poate realiza acea enormă economie care s-ar dobândi, chiar mărind cadrurile, printr-o radicală stârpire a tâlhăriei.

Toate supresiunile, d-ocamdată foarte ne-nsemnate, proiectate pentru bugetul oștirii, ne procură d-abia un milion de lei pe an, pe când gigantica rețea de delapidări răpește mai mult decât atâta pe fiecare lună.

Este timpul de a ieși o dată din vechea sistemă: *scumpi la făină și ieftini la tărâță!..*[1]

*

Post-script[um]. În momentul de a încheia acest buletin, primim un articol despre „Coaliţiune", pe care-l publicăm mai jos, fiind o naivă izbucnire, poate cam pasionată, a unei inimi curat românești.

260
Către alegători

Alegerile parlamentare se apropie.

Întrebat de mai mulți amici, declar că nu mi-am pus și nu îmi pun nicăiri candidatura.

Lipsa materială mă oprește a întreprinde eu însumi o călătorie, pe când conștiința, unica avuție a săracului, mă împiedică, pe d-altă parte, a mă da sub patronajul unei clici, admițând o momentană coaliţiune de escrocherie mutuală.

Cât pentru București, birourile electorale din rândul precedinte crezură de cuviință a-mi tăia pe viitor orice poftă de încercări, arătându-mi cu ironie în fundul urnei, numai vro două voturi!

Dacă, totuși, se va găsi un colegiu în întreaga țară, care să-mi acorde într-un mod spontaneu sufragiile sale, va putea fi sigur, că mă voi lupta ca și-n trecut *pentru tot ce este adevărat românesc pe tărâmul intelectual, politic și economic.*

De nu voi fi ales, o voi considera cu mândrie națională ca o probă, că sunt sute și mii mai demni decât mine de înalta misiune a unui mandatar.

O țară unde, prin propria inițiativă a alegătorilor, un Maniu, un Missail, un Sion, un Constantin Cretzulescu, un Alexandru Odobescu și atâția alții nu străbat în Parlament după o viață de sacrificiu și de studiu, trebuie să fi având în rezervă o abundință extraordinară de luceferi!

În orice caz, ales sau neales, pe calea principiilor nu m-am schimbat, și nu mă voi schimba niciodată.

B. P. HĂSDEU

Nota. Rog toate ziarele *române* a reproduce această declarațiune.

1. Corect - atât în privința exactității populare, cât și a sensului ce decurge din comentariul autorului - proverbul trebuie să sune: „scumpi la tărâță și ieftini la făină" *(n. ed.)*.

261
[Ce a făcut Guvernul?]

Ce a făcut Guvernul? • Peixotto • Strussberg • Prutul • Proces de presă • Închiderea graniței • Bande electorale • etc. • etc. • etc.

De la prima apariţiune a Cabinetului actual, *Columna lui Traian* promisese din capul locului a-l combate fără cruţare pentru orice păcat contra Democraţiei şi, mai ales, contra Românismului, pe care noi unii l-am pus şi-l vom pune totdauna pe cea dentăi linie, căci să ne ferească Dumnezeu de liberalismul american de a iubi pe toţi afară numai şi numai de propria noastră naţiune.

Unica crimă ministerială de până acum este d[omnul] Peixotto.

Noi singuri-singurei am izbit-o cu tărie, pe când foile coaliţioniste se prefăceau, din contra, că n-o văd, ba încă nu se sfiiră, precum am demonstrat-o în numărul precedinte, **a falsifica** în favoarea Palestinei discursul jupânului de la Washington.

Ce a mai făcut Guvernul?

A asigurat ţara în modul cel mai solemn că: cuponul lui Strussberg nu se plăteşte; linia Roman-Bucureşti nu se acceptă; furtul Jaques-Ambron este urmărit la Berlin cu vigelinţă de către d[omnul] Teodor Rosetti, cumnatul lui vodă-Cuza şi unul din bărbaţii cei mai onorabili în România. D[omnul] Bozianu, fruntaşul avocaturii române, este consultat la tot pasul, nu se face şi nu se va face nemic fără sentinţa judecăţii, fără votul Parlamentului, fără ştirea opiniunii publice.

Trebuie oare să osândim noi toate astea?

Lăsăm o sarcină atât de tragi-comică d[omnu]lui Demetriu Sturdza, carele vine să se laude în ziarul *Românul* de a fi fost anume dumnealui sub administraţiunea trecută autorul tuturor acestor măsuri, adoptate apoi pur şi simplu de către Cabinetul actual.

Şi dacă ar fi aşa?

Am avea o probă că consilierii de astăzi ai Tronului nu sunt mai răi decât d[omnul] Ion Ghica în tot ce avea el mai bun, deşi pot fi mai buni decât dânsul în tot ce avea el mai rău!

În care codice de morală descoperit-a fostul ministru de Finanţe că este comdamnabilă imitaţiuea unei fapte meritorii?

D[omnul] Ion Ghica s-a purtat românește în cestiunea Strussberg.

Frumos!

D[omnul] Lascar Catargiu se poartă tot atât de românește în cestiunea Strussberg.

Iarăși frumos.

Nemic mai mult decât atâta!

În realitate, însă, tocmai d[omnul] Demetriu Strurdza este acela care, departe de a fi respins pretențiunile concesionarului prusac, bagă pe furiș plata cuponului Strussberg până și în fa[i]mosul proiect de lege pentru datoria flotantă...

Cine nu crede, citească-l în *Columna lui Traian* din 15 februarie...

Ce a mai făcut Guvernul?

A dat în judecată pe redactorul evreu al unei foițe evreiești, care nu se teme, la noi acasă, a batjocori și a calomnia națiunea română.

Gazetele *Românul* și *Ecoul Danubian* s-au supărat foc pentru acest „apt neliberal".

Noi l-am aprobat și vom aproba tot ce servește a înfrâna insolența străinilor pe pământul Daciei...

Ce a mai făcut Guvernul?

A numit un comisar român pentru navigațiunea Prutului.

„Prutul s-a vândut Rusie și Austriei!", strigă ziarul *Românul*.

Așa este!

S-a vândut.

S-a comis o neagră trădare.

Dar când și cine a comis-o?

La 3/15 decembrie 1866 Coaliținea din 11 Februarie.

Convențiunea Prutului este o operă a d[umnea]voastră.

Dacă ministeriul nu se grăbea a numi un comisar român, ar fi lucrat numai comisarul rusesc și comisarul austriac fără nici un control din parte-ne.

Aceasta o voiați?

O asemenea dorință este demnă de acei ce înstrăinează străbunul Prut, mai repetim încă o dată, **la 3/15 decembrie 1866...**

Ce a mai făcut Guvernul?

Pasul cel mai eficace pentru a adăposti naționalitatea română contra colonizării teutone și invaziunii evreiești.

Iată-l:

„JURNALUL CONSILIULUI DE MINIȘTRI

În ședința de astăzi, 4 martie 1871, văzându-se referatul sub nr. 4307 prezentat de d[omnul] ministru de Interne, privitor la măsurile de mai nainte luate pentru neîngăduirea de a intra în România a străinilor, care neavând o meserie reală spre a-și procura mijloacele de existență, sau un capital cu care

să poată întreprinde o speculațiune onorabilă, ci nu numai că nu pot fi *folositori* societății, dară încă, lipsiți de mijloacele de subzistență, pot deveni vătămători.

Considerând trebuința de a fixa suma capitalului ce urmează a justifica străinii din categoria celor arătați mai sus, Consiliul Miniștrilor se unește cu opiniunea d[omnu]lui ministru de Interne și decide a se menține suma de lei de 1852, echivalentă cu cifra de lei vechi 5000, ce a a fost fixată prin instrucțiunea sub nr. 382, aprobată de Sfatul Administrativ Extraordinar în seanța domnească de la 14 octombrie 1843 (*Manualul administrativ al Moldovei*, 517), iară cât pentru meseria ce ar avea asemenea străini, se va constata prin pașapoartele sau prin biletele de identitate, cu care vor călători.

Dispozițiunile acestui jurnal se vor aduce la îndeplinire de către d[omnul] ministru de Interne, prin înțelegere cu d[om]nii miniștri de Rezbel și Externe".

Să criticăm, oare, această măsură atât de românească, care nu este, din pun[c]tul de vedere al civilizațiunii generale, decât ceea ce constituțiunea engleză numește *alien-bill*.

Ne-am vedea siliți negreșit, spre a fi consecvenți[1] a ne aluneca și noi pe această cale, dacă luam parte la funebra *desființare a pașapoartelor* din 1866, în urma căreia România întreagă se împluse de nemți și de evrei!

Năvala gotico-israelită este rodul cel mai direct al Coaliținii din 11 Februarie...

Ce a mai făcut Guvernul?

Dați-mi un fapt neromânesc și nedemocratic, ca să-l sfâșiem și noi fără nici un pic de considerațiune.

A! de ce nu vorbești despre *bandele electorale?* ne va striga Coaliținea care s-a apucat de vro câteva zile a atribui un înalt caracter politic tuturor certelor de prin cârciumi, ba până și scrisorilor anonime combinate într-un mod foarte nedibaci în propria-i oficină.

De ce nu vorbim?

Pentru că mușterii tavernelor se bat totdauna și nu numai astăzi.

Apoi mai este ceva.

Până mai deunăzi, foaia *Românul* susținea, că d[omnul] Petru Grădișteanu este tatăl bandelor electorale din Capitală.

Acest *tată* se află și el în Coaliținune.

Părăsitu-l-a *familia?*

Uitatu-l-au *copiii?*

Dacă bandele electorale există, ele sunt ale d[omnu]lui Petru Grădișteanu, iar d[omnul] Petru Grădișteanu este al d[omnilor]-voastre...

Mai pe scurt, *Columna lui Traian* caută în dreapta și-n stânga vreun act al Guvernului, pre care să-l poată combate cu înverșunare, dar a găsit deocamdată numai pe d[omnul] Peixotto.

1. În text: „consecinți" (*n.ed.*).

A declama mereu, că ministeriul voieşte şi iarăşi voieşte să strice *constituţiunea*, este a scăpa din vedere că n-a stricat-o în 1869 nici chiar d[omnul] Kogălniceanu, actualmente floarea Coaliţiunii şi pe care nimeni nu-l va întrece câtu-i lumea în sfera loviturilor de stat.

Pentru ca toţi să poată judeca cât de neloiale sunt armele unora pe tărâmul luptei politice, vom cita un singur fapt.

D[omnul] Ion Ghica, pe de o parte, urca la Palat pe rabinul Abraham-Baer-Cohen, iar pe de altă parte, gonea afară din ţară patru preoţi români de la Bran de peste Carpaţi.

Informaţiunile şi *Românul* reproduc plângerea lor **fără dată,** descărcând astfel, printr-o abilă reticenţă asupra ministeriului de astăzi păcatul cel mai neromânesc al celui mai neromânesc ministru de pe pământul românesc.

Să permiteţi *Columnei lui Traian* a nu recurge, în vecii vecilor, la asemenea manopere.

Nu suntem vânători de portofolii pentru a face o opoziţiune sistematică oricui nu este [cu] *noi.*

Nu suntem din şcoala iezuitică pentru a crede că scopul de a reuşi acoperă şi scuză întrebuinţarea mijloacelor celor mai puţin scrupuloase.

Nemic nu ne leagă de Cabinetul actual şi-l vom ataca viguros pentru orice abatere, dar nu suntem deprinşi a imita până atunci pe eroul spaniol, care, când nu avea de cine să se agaţe, înfrunta vântul şi roatele morilor.

*

Între noile numiri în funcţiuni ne pare bine a vedea pe d[omnul] Ghelmegeanu restituit în preşedenţ[i]a Tribunalului de la Mehedinţi, de unde alungase d[omnul] Ion Ghica pe acest integru şi inteligent magistrat, iubit şi stimat de către toate nuanţele sociale şi politice ale districtului său, după cum am arătat în *Columna lui Traian* de la 8 februarie.

Ne satisface nu mai puţin înaintarea d[omnu]lui Remu Opreanu, fost preşedinte de la Dâmboviţa, trămis acum ca procuror de Secţiune la Curtea de Apel din Focşani. Lectorii noştri cunosc de mult simţămintele eminamente româneşti ale acestui june doctor în Litere şi licenţiat în Drept al cărui interesant studiu despre *Literatura italiană* fusese publicat în numerele 15 şi 16 ale *Columnei lui Traian.*

Aflăm, însă, totdodată, ca o antiteză foarte displăcută, că Mitropolitul Primat ar fi cerut de la Guvern destituirea d[omnu]lui dr. Barbu Constantinescu, profesor de istorie universală în Semi-

narul din București, sub ciudatul pretext că ar fi combătut călugărismul într-un ziar.

Mai trăim noi, oare, în evul mediu, sub biciul Inchiziţiunii?

Ne place a spera, în cazul cel mai rău, că d[omnul] general Tell va răspunde Prea Sânţiei Sale prin artic[o]lul 398 din *Legea Instrucţiunii Publice.*

În numărul viitor, noi vom publica o notiţă specială despre această minunată tentativă de nefaibilitate papală a Păstorului din Dealul Mitropoliei...

262
[Un portret politic]

Un portret politic • Unde a ţintit şi unde a ajuns • Analiza tuturor consecinţelor • Bizanţul şi libertatea • Papa şi Luther • Unirea • Mazzini şi Universul şi câteva cestiuni mai mărunte

Ziarul *Românul* publica în mai mulţi numeri succesivi un preţios aviz:

„D[omnul] şi D[oam]na C. A. Rosetti *supun* părinţilor de familie următoarea propunere:

Completarea instrucţiunii copiilor lor (trei băieţi) le impune datoria de a merge în străinătate.

Din mai multe punturi de vedere, între care ş-acela al sănătăţii, au [h]otărât a se stabili într-unul din oraşele din miazăzi a[le] Franţei, unde clima este dulce şi egală şi instrucţiunea bună şi solidă.

Dacă vreunii din părinţi vor fi dispuşi a le-ncredinţa copiii lor, ei vor priimi cu fericire a mări familia lor cu şase, şapte băieţi, de la vârsta de 12 ani până la 20.

Acei care vor voi a le face onoarea cea mare d-a le încredinţa copiii, – onoare ce cred că vor putea dovedi prin fapt c-au meritat-o din toate punturile de vedere, – vor binevoi a s-adresa dumnealor (Strada Colţei, nr. 42), în persoană sau prin epistole, cel mult până la finele lunei lui mai, pentru regularea condiţiunilor".

Mai mulţi dintre amici noştri stăruiesc a nu crede în seriozitatea acestui anunţ.

Alţii se-ntreabă cu nedomerire dacă nu era mai bine şi mai frumos, ca *Românul* să-şi crească copiii în *România.*

Pentru noi unii, seriozitatea d[omnu]lui C. A. Rosetti nu poate fi pusă la îndoială.

Oricum să fie, dumnealui pleacă.

Roşii rămân fără acea superioritate, care-i condusese ne-trerupt, în curs de două decenii, cheltuind un tezaur de inteligenţă naturală, o fineţe de păianjen, şi o energie de furnică, toate astea în serviciul unei cauze atât de rele, încât unicul rezultat este: pe

de o parte actuala panoramă compromisă și dezmățată a ță
iar pe de alta, – disoluțiunea propriului său partid.

Care a fost ținta d[omnu]lui C. A. Rosetti?

Iacă ceea ce voim noi a rezolva în câteva trăsături de cond
ca un etern adio pe o lespede funebră, în ajunul călătoriei ilustrul
veteran.

Ținta d[omnu]lui C. A. Rosetti, manifestată de o mulțime
ori în foaia *Românul*, a fost așa–numita „Confederațiune Orientală
adecă nemica alta decât Imperiul Bizantin restabilit prin sinucider
elementului latin de la Dunăre, cu prețul avuției, cu prețul munc
cu prețul existenței noastre naționale.

De aceeași natură fusese tentativa lui Ipsilant din 1821,
acea simplă diferință în procedură că generalul tindea să-
realizeze cugetarea pe față și prin forță, pe când publicistul
preferat o cale mai comodă și mai sigură, pe furiș și prin dibăci

În Panteonul Eladei, dacă ar fi să se reclădească vreodat
în antica urbe a Minervei, d[omnul] C. A. Rosetti și Ipsila
cată să figureze braț la braț ca doi martiri ai unei singure id
o idee mare, o idee sublimă, o idee gigantică, dar nu pent
români.

Ținta fundamentală implica în sine următoarele două corola
metodice:

D[omnul] C. A. Rosetti era dator să–ncuibeze în Român
cosmopolitismul, căci altfel nu putea să tâmpească simțul
individualitate națională;

D[omnul] C. A. Rosetti era dator să tâmpească simțul
individualitate națională, căci altfel noul Bizanț era expus la
pasul a da peste un nou Tudor Vladimirescu.

Mai pe scurt, d[omnul] C. A. Rosetti era dator să paralizez
să surpe, să nimicească orice simptom al românismului pe sacr
pământ italic al divului Traian.

De aici se năștea, ca o lungă verigă de consecințe logic
protecțiunea evreismului, fiind cel mai puternic dizolvant
principiului național, mănținerea unei perpetue anarhii admini
trative, împiedicând astfel orice guvern, osândit din leagăn la
durată efemeră, de a se putea gândi la consolidarea edificiul
românesc; părăsirea și deocherea instrucțiunii publice, căci num

1. Afară de voluminoasa colecțiune a *Românului*, vezi un rezumat foarte mălcat
al teoriei: *Situațiunea noastră politică în privința Europei*, de C.A. Rosc
în *Calendarul Românului pe 1866*, unde, la p[agina] 107, [citim]: „Grecii
d–o parte, slavii de la Dunăre pe d–alta, *să reîntre în vechile lor posesiu*
și să–ntocmească Confederațiunea Danubiană, care, în unire cu ginteu latî
este menită a fi în Europa ceea ce este și va fi în cealaltă parte a lun
Confederațiunea Americană".

abecedarul deschide ochii poporului; goana comerțului pământean prin ucigașa teorie a liberului schimb; desființarea pașapoartelor, 11 Februarie, etc., etc.

D[omnul] C. A. Rosetti a fost unicul *om politic* între Roșii, deoarece dumnealui și numai dumnealui avea pururea în vedere o țintă nestrămutată și bine definită, în conformitate cu care își combinase din capul locului un vast plan de acțiune, urmărit apoi cu o rară tenacitate și cu o admirabilă strategie.

Nu sunt *oameni politici* meșterii de a făuri la fraze; nu sunt *oameni politici* caracterele foarte morale, însă fără nici un ideal în perspectivă, nu sunt *oameni politici* mediocrițăile cele de prestigiu, fie ele cât de strălucite și cât de venerabile; nu sunt *oameni politici* vânătorii de portofolii pentru o meschină alinare a unei mărunte vanități; dar d[omnul] C. A. Rosetti a fost în toată puterea cuvântului un *om politic*.

Dumnealui, mai repetim încă o dată, nu pierdea un singur moment din memorie, oricât de șovăitori erau pașii săi în aparință, o grandioasă țintă clară și constantă: *Bizanțul!*

Aproape toți grecii din România o simțeau aceasta prin instinct, grăbindu-se care mai de care a înmulți ș-a întări tabără d[omnu]lui C. A. Rosetii, care-i primea negreșit mai cu preferință anume în *statul major* al partidului; dar nimeni dintre adevărații români nu trebuia s-o ghicească, nu trebuia s-o pătrunză, nu trebuia s-o priceapă, căci pe dată ce s-ar fi putut demonstra scopul cel eminamente elenic al conducătorului, nu s-ar mai fi aflat o picătură de sânge latin pe toată suprafața Daciei, care să nu se fi revoltat în aceeași clipă contra modernului Ipsilant.

În acest mod o mască, adecă o umbră, adecă întunericul devenea o condițiune de prima necesitate.

D[omnul] C. A. Rosetti a înscris pe drapel: „Libertate!"

„Nu este nici un cuvânt, – zice marele Montesquieu, – care să fi avut mai multe înțelesuri diferite ca vorba: liberate. Unii o luau drept facilitate de a detrona pe acela căruia-i dăduseră ei înși[ș]ii în mână o putere discreționară; alții numeau așa facultatea de a-și alege la cârmă un stăpân, pe care să fie siliți apoi să-l asculte; alții considerau ca libertate prerogativa de a purta arme și de a exercita violență; alții privilegiul de a fi guvernați de către un consângean sau prin legi locale; a existat chiar o națiune care mult timp socotea ca libertate în culme uzul de a purta o barbă lungă!"[1]

O concepțiune atât de elastică permitea d[omnu]lui C. A. Rosetti a organiza un partid formidabil, căci fiecare adept îl îmbrățișa dintr-un alt pun[c]t de vedere, curat personal, fără a-și mai bate capul de a cunoaște sistemele interpretative divergințî din haosul altora.

1. *Esprit des lois*, lib. XI, cap. 2.

Toți strigau: „libertate!" și nimeni nu știa ceea ce voiește, afară numai de d[omnul] C. A. Rosetii, care poseda astfel un magic secret de atracțiune, zicând evreului „sum pentru *libertatea* de a năvăli Palestina în România"; zicând paraponisitului: „ai *libertatea* de a fi tu în slijbă și nu altul", zicând reteveistului: „*libertatea* de a bate" și așa mai încolo.

Cu un partizan al monarhiei: suntem *liberi* de a fi dinastici.

Cu un republican: suntem *liberi* de a imita Elveția și Statele Unite.

Țara este *liberă* de a nu învăța carte!

Țara este *liberă* de a nu avea industrie națională!

Țara este *liberă* de a o cotropi străinii!

Țaea este *liberă* de a-și ruina finanțele!

Țaea este *liberă* de a fi pe mâna șarlatanilor!

Ca și catolicismul din secolul [al] XVI[-lea], școala d[omnu]lui C. A. Rosetti, după o criză d-abia de doi ani, piere prin efectul unei *protestațiuni*.

Ziarul *Traian* fusese pentru ea un Luther.

Ieșit chiar din sânul Roșilor, el cutezase pentru prima oară a demasca pe Papa, în mijlocul propriilor săi cardinali și diaconi, învățând până și pe cei mai devotați servitori ai altarului apostolic a nu mai crede de tot orbește în nefailibilitatea Sântului Scaun.

Ziarul *Traian* denunțase cel dentâi infernala programă a „Confederațiunii Orientale"[1].

Ziarul *Traian* arborase cel dentâi cultul românismului mai presus de toate[2].

Ziarul *Traian* spusese cel dentâi roșilor: „Purificați-vă!"[3]

Să ne ferească Dumnezeu de a fi dorit vreodată zâzania în neamul românesc.

Unirea și numai unirea a fost perpetua noastră oftare, însă nu unirea cu evreii, nu unirea cu maghiarii, nu unirea cu grecii, nu unirea fără principii, nu unirea pentru plapumă, nu unirea prin retorică, nu Confederațiunea Orientală și Abstracțiunea Liberală, ci unirea pe tărâmul cel concret al naționalismului.

Resimțim cea mai profundă și cea mai sinceră durere că o asemenea unire, afară de un scurt interval de ipocrită ambiguitate din 1868, a fost peste putință pentru d[omnul] C. A. Rosetti, precum a fost peste putință pentru noi Bizanțul sub firma unui fals liberalism fără sânge și fără limbă.

Recunoaștem, cu o franchețe fără rezervă, că neînduplecata

1. 1869, aprilie 16, nr. 1; 1870, febr[uarie] 7, nr. 13 etc.
2. 1869, iulie 16; nr. 34, etc.
3. *Ibid.* etc.

persistență și fecundul spirit firesc al bătrânului luptător de la ziarul *Românul*, dacă nu cutreierau o potecă rătăcită, ar fi concurs cu vigoare a dura o altă stare de lucruri pe țărmul cel latinesc al Danubiului.

Dar ne pare bine totdodată, că cel puțin d-acum înainte, după o stearpă frământare de două decade în folosul ocult al unei utopii bizantine, națiunea română, deși sărăcită, deși dezgustată, deși pe jumătate jidovită, deși aruncată în cea mai grosolană neștiință, totuși va putea să încerce a ieși din făgașul trecutului, croindu-și pe viitor o largă cale națională.

Cât despre d[omnul] C. A. Rosetti, pierzând visul de aur al „Confederațiuni Orientale", dumnealui își va înfige reședința departe de hotarele țării, expatriindu-se, asemenea lui Mazzini, pentru a direge de acolo - Universul!

*

În alegerile municipale din Capitală a reușit lista cu d[omni]i Scarlat Cretzulescu, Barbu Vlădoianu și Carol Rosetti, contra listei opuse în care figurau d[omni]i Ștefan Golescu, Dumitru Brătianu și Ion Ghica.

Altfel, săptămâna întreagă a fost una din cele mai pacifice, afară numai doară de barierele Bucureștilor, unde bătăile de prin taverne, începute de la 1 genariu, n-au avut până acum nici o rațiune de a se întrerumpe...

O nouă foiță evreiască, intitulată *Romaenische Post*, a apărut, de vro câteva zile, în sprijinul Coaliției, dezvoltând toate pretinsele teorii politico-economice din vechea profesiune de credință a d[omnu]lui Ion Ghica, adică străinism, iarăși străinism și pururea străinism!

Ea combate cu înverșunare ministeriul actual pentru respingerea peste hotare a vagabonzilor fără capital și fără meserie, ridică până la al șaptelea cer pe jupânul Beniamin Peixotto, venit tocmai din fundul Americii pentru a lucra la așa-numita emancipare israelită, cere cu stăruință perfectul desfrâu al comerțului străin în România, etc., etc., etc.

Miercuri, Compania Dramatică a D[omnu]lui Pascaly va da în Teatrul cel Mare o reprezentațiune în folosul nenorocitului Anacreon al Daciei d[omnul] Demetriu Bolintineanu.

Românii cei adevărați nu au trebuință de invitațiune.

Suntem convinși că nici o lojă, nici un stall, nici o băncuță cât de retrasă din modesta galerie nu vor rămânea goale...

263
Reacțiunea călugărească

Curios este a vedea că tocmai când cultura secolului nostru se pare ajunsă la apogeu, obscurantismul, pasiunile cele rele și tot ce formează contrariul ideilor de progres, cu alte cuvinte, toți îngerii cei răi se revoltă și fac ultima încercare de a readuce fericitele timpuri trecute, de ignoranță.

Când toate statele Europei au venit la convingțiunea că cel mai bun guvern este cel susținut de popor, încât un rege nu poate conduce bine o țară dacă nu vor lua parte și cei guvernați prin reprezentanții lor, adică când [sic!] maxima de constituționalism a început a fi considerată ca sacră de către toți oamenii de stat, atunci Papa face planul de a perfecționa absolutismul în Biserica Catolică.

Așa, în anul trecut se decretă infailibilitatea personală a Sântului Scaun, deși istoria ne arată că mulți papi au fost departe de a fi exemplari în moralitate, precum un Alexandru Borgia, iar alții chiar în simțul dogmelor Bisericii Catolice au fost eretici și condamnați de consili[il]e ecumenice.

Consecințele acestei reacțiuni a obscurantismului se văzură îndată pretutindeni.

Arhiepiscopul catolic din Colonia constrânge pe profesorii de la Teologie de la Universitatea din Bonn[1] a admite ca dogmă a credinței infailibilitatea Papei. Aceștia răspund cu deplină libertate de conștiință: „non possumus". Arhiepiscopul cere de la ministrul Cultelor din Prusia ca să destituie pe niște asemeni dascali, care cutează a nu credea în infailibilitatea Papei și ministrul îi răspunde la rândul său: „non possumus".

Döllinger, un renumit profesor de teologie la Universitatea din Munic [München], un scriitor remarcabil, un bărbat privit până aci ca o columnă a catolicismului în Germania, un veteran în etate de 72 de ani, refuză de a accede la infailibilitatea Papei și-ndată este excomunicat. Regele Bavariei, însă, un june foarte luminat, îl protege și presa întreagă a Germaniei condamnă obscurantismul resuscitat al Bisericii Catolice și laudă pe Döllinger.

Bulgarii din Turcia vor să aibă o Biserică Națională, scăpând de abuzurile episcopilor și călugărilor greci. Patriarhul din Constantinopole se opune și-și dă demisiunea din Scaunul Patriarhal. Un ministru otoman, mai liberal decât dânsul, crede însă că bulgarii au dreptate și, prin urmare, le dă voie de a-și erige o Biserică Națională.

Să venim acum la noi și să vedem cum stau în conflict obscurantismul monastic față cu ideile de progres.

1. În text: „Bona" (*n.ed.*).

Un profesor de istorie universală de la Seminarul Central din București, anume d[omnul] dr. Barbu Constantinescu, care a fost ca stipendist al statului șase ani în străinătate, scrie într-un *organ* de publicitate că: „Călugări[a][1] la noi, în starea actuală nu mai are rațiune de a fi". Îndată toți călugării se revoltă. Mitropolitul Nifon, ca Primat al României, în loc de a lua măsuri de a îndrepta relele și scandalurile ce se comit prin monastiri, combină un Tribunal de Inchizițiune, condamnă pe profesorul Barbu Constantinescu, fără mai întâi să-l sfătuiască a ieși din rătăcire – dacă aceasta se poate numi rătăcire – și cere de la Ministerul Cultelor destituirea ereticului, care a avut curajul a exprima în public o convicțiune.

Așteptăm cu nerăbdare, conform art[icolului] 398 din *Legea instrucțiunii* să se formeze o comisiune dintre profesorii Universității.

Până atunci, noi întrebăm pe mitropolitul Nifon:

Nu mai are nemic de făcut în Biserica noastră, decât a grămădi furtuni inchizitoriale asupra profesorilor de la școalele publice?

Nu vede că sub păstoria sa de 20 [de] ani Biserica a ajuns la ultima degradare?

Preuți cerșetori, monastirile ca izvor de scandaluri, sate fără templuri, biserici în ruină, oameni se nasc și mor fără popă, clerul în ignoranță și, prin urmare, moralitatea poporului scăzută?

Acestea sunt lucrurile urginți de care trebuie să se ocupe mitropolitul Nifon, și nicidecum de a forma tribunale de inchiziițiune, ca să condamne pe oameni pentru o convicțiune, ceea ce nu s-a pomenit niciodată în România, țara cea mai tolerantă pe fața globului[2].

Iată fapte care se petrec în secolul XIX!

Ne consolăm însă că această reacțiune a obscurantismului călugăresc va trece în curând și că lumina va învinge: „e pur si muove"!

D[omnul] general Tell, în orice caz, vede ceea ce a făcut ministrul prusian, regele Bavariei, și chiar vizirul turcesc.

264

[Despre alegeri vom mai vorbi...]

Despre alegeri vom vorbi după ce vom mai vedea și minunea colegiului IV • Abținerea Roșilor • Plecarea

1. În text: „Călugării" (*n. ed.*).
2. Vezi Hăsdeu, *Istoria toleranței religioase în România*, ed[iția] 2, Bucur[ești], 1868.

d[omnu]lui Rosetti ar putea fi un semnal de îndreptare • *Columna lui Traian* în Italia

În momentul de a scri[e] aceste șiruri, rezultatele alegerilor parlamentare ne sunt cunoscute d-ocamdată numai pentru primele trei colegii, ba încă d-abia printr-un schelet nominal, încât seriozitatea *Columnei lui Traian* nu ne permite până la numărul viitor a ne pronunța în bine sau în rău asupra caracterului operațiunii electorale, deși toată lumea strigă: urât! urât! urât!

Ceea ce se poate constata de pe acum este că fracțiunea *roșie* a partidului de acțiune s-a abținut mai pretutindeni de a intra în luptă, lăsând câmpul cel mai larg amicilor guvernului actual, care a reușit, astfel, fără multă bătaie de cap și chiar fără o umbră de bande, cel puțin în Capitală a dobândi o majoritate parlamentară miraculoasă, precum nu s-a mai văzut în România de la 1868 încoace.

În fața acestui fenomen de pasivitate opozițională, întrebarea cea mai firească este: ce însemnează, oare, o apatie atât de anormală din partea grupului politic cel mai dedat cu o perpetuă mișcare?

Vom spune ceea ce ni se pare nouă, deși lesne se poate întâmpla, ca așteptările noastre în astă privință să fie numai o dulce rătăcire, o pură iluziune, un *pium desiderium*, o nouă justificare a proverbului străbun: „flămândul codri visează".

Noi credem că fosta *școala autoritară* se află astăzi pe o cale de regenerare.

Cu alte cuvinte, ea este într-o criză, fără care ar fi peste putință o vindecare radicală.

Ea nu se mișcă, ea nu se scoală, ea zace în *facere*.

Să dea Cerul, ca încai copilul să fie mai frumos ca muma!...

Elementele cele bune, care sunt destul de numeroase în așa-numitul *partid liberal*, s-au săturat de **cosmopolitism** și s-au săturat de **coalițiune,** adecă s-au săturat de acel despot de geniu, carele personificase în curs de douăzeci de ani aceste mortale bube îngemănate ale politicii române.

Rara inteligență naturală a d[omnu]lui C. A. Rosetti a priceput situațiunea și - dumnealui pleacă din țară, căci într-un carnaval, când convivii încep a ghici secretul unei măști, ea se grăbește a părăsi sala înainte de a fi constrânsă la o demascare completă.

În numărul precedent vorbind despre călătoria ilustrului patron al „Confederațiunii Orientale" noi am spus:

„Recunoastem cu o franchețe fără rezervă, că ne-nduplecata persistență și fecundul spirit al bătrânului luptător de la ziarul *Românul*, dacă nu cutreiera o potecă rătăcită, ar fi condus cu vigoare a dura o altă stare de lucruri pe țărmul

cel latinesc al Danubiului; dar ni se pare totdodată, că cel puțin d-acum înainte, după o stearpă frământare de două decade în folosul ocult al unei utopii bizantine, națiunea română, deși sărăcită, deși dezgustată, deși pe jumătate jidovită, deși aruncată în cea mai grosolană neștiință, totuși va putea să încerce a ieși din făgașul trecutului, croindu-și pe viitor o largă cale națională".

Dacă d[omnul] C. A. Rosetti făcea mai demult actul cel mai patriotic din viața-i politică de a renunța la dictatorială mânare a neamului românesc spre fantasticul liman al Bizanțului, partidul *roșu* ar fi astăzi steaua polară a Daciei întregi, devenind tot atât de națională, pe cât este de numeros, de compactă, de energic și de devotat.

Brătienii și Goleștii ar fi putut realiza superbele doruri ale unor inimi adevărate românești, dacă nu-i împingea la tot pasul într-o direcțiune contrară strălucita dibăcie a unui vechil, căruia-i dăduseră împuternicire de a vorbi și de a lucra în numele comun.

Iacă ce zicea în 1865 d[omnul] Dumitru Brătianu despre un român:

„Să ne aplicăm, să ne aplicăm *mai cu seamă,* să ne aplicăm *mai întâi de toate,* a-l face a-și cunoaște și a-și iubi patria. Amorul patriei este mobilul cel *mai înalt, este pârghia cea mai puternică,* a activității individuale și colective. Printr-însul omul se ridică la eroism, printr-însul guvernele, societățile săvârșesc faptele, lucrările uriașe, printr-însul strămbunii noștri au cucerit sau mai bine au creat lumea. *Patria, Țara, Naționalitatea, nu este o speculațiune filosofică, o combinațiune politică sau o simplă formă a egoismului. Patria este o necesitate obsolută a existenței, a conservării și a dezvoltării societății omenești.* A slăbi, a dezmembra sau a face să se absoarbă o patrie de o altă patrie, ar fi o crimă de les-naționalitate; mai mult decât atâta, ar fi un sinucid pentru cei ce suferă o asemenea nelegiuire și chiar pentru cei ce o întreprind; ar fi un atentat contra întregii omeniri, căci *fiecare patrie este o coardă, este o notă a marii armonii ce se numește omenire*[1]. *Fiecare patrie are geniul său, verbul său, propria sa rotațiune spirituală, un rol aparte de împlinit; fiecare patrie* **este un tot,** este o lume în domeniul moral al universului, precum este în cel fizic fiecare planetă. Patria este sinteza aspirațiunilor, a bucuriilor, a durerilor, a activității, a cugetărilor, a producțiunilor, a tot ce constituie viața unui popor, și-n cataclismurile la care e expusă omenirea, tot patria este arca sântă, în care găsesc scăpare suvenirile, speranțele, sufletul poporelor și rațiunea lor de a fi. *Patria și iarăși Patria! Români! Patria să fie întâia vibrațiune ce gâdilă buzele copilului. Patria să fie cel din urmă suspin care sfârâmă inima muribundului. Da; de la leagăn până la mormânt amorul Patriei să imple întreaga noastră existență; el să inspire toate gândurile noastre; el să determine toate actele noastre; astfel numai vom fi și vom fi demni de a fi.*"

Câtă enormă distanță de la această sublimă imagine concretă și până la metafizica exclamației: *luminează-te și vei fi!*

Este peste putință a dezvolta mai bine o doctrină mai națională!

1. Compară ceea ce zice d[omnul] Hăsdeu în primul discurs președențial la Societatea „Românismul", în *Traian*, 1869, nr. 82.

Dar o învățătură atât de românească permite ea cumetria cu evreii?

Permite ea desființarea pașapoartelor?

Permite ea tendințe bizantine?

Permite ea coaliții fără catehism?

Permite ea nimicirea comerțului pământean?

Permite ea lăsarea poporului fără carte?

Permite ea toate consecințele eminamente străine ale lui 11 Februarie?...

Partidul *roșu,* scutit de acum înainte de exotica tutelă, n-are decât să dezvolte, să precizeze și să aplice programa d[omnu]lui Dumitru Brătianu, și atunci nu se va găsi nici o suflare românească, care să nu răspundă în aceeași clipă la măreața-i chemare, iar noi unii vom fi cu fericire cei dintâi a ocupa cu grabă un loc cât de modest în sacra legiune a Naționalității.

D-ocamdată aspirațiunile *Columnei lui Traian* au aflat un răsunet numai la Roma!

Ziarul italian *La Confederazione Latina*, vorbind în numărul său din 21 aprilie despre poezia d[omnu]lui Haseu, *La unitatea Italiei,* se oprește la strofa:

„O turnule-nepoate, eu mai nutresc speranța,
Să văz într-o cunună colosul pan-latin,
Iberul, Lusitanul, și Dacia și Franța
Serbând Democrația pe Dealul Aventin!..."

Tocmai aceasta este și stindardul nostru: *„é appunto la bandiera che noi abbiamo levato!"* exclamă cu entuziasm foaia italiană.

Bine că ne-a răspuns un ecou cel puțin de pe țărmii Tibrului!

La Dâmbovița n-a sosit încă timpul...

265
[Coaliținea și ministeriul puse față-n față]

Coaliținea și ministeriul puse față-n față • Racul, Broasca și Știuca • Parlamentul fotografiat de sine însăși • Ce-i de făcut?

Ce a făcut Coaliținea?

Ce a făcut ministeriul?

Isprava stindardului Kogălniceanu-Ghica-Ionescu o descrisese de mult în modul cel mai profetic răposatul Donici.

Iată icoana:

„Racul, broasca și o știucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grâu încărcat.
Și la el toți se înhămă,
Trag, întind, dar iau de seamă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit:
Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nemic nu isprăvea.
Nu știu cine-i vinovat
Însă pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-a tras,
Și tot pe loc a rămas!"

Sacul cel plin cu portofolii ministeriale, pe care d[omni]i Ghica-*Racul,* Kogălniceanu-*Ştiuca* și Ionescu-*Broasca* în deșert s-au zbuciumat să-l ducă în baltă, unde nici acolo nu l-ar fi putut împărți fără scandal și bătaie, atât de radicalmente opuse, sunt tendințele și procedurile de temperament ale fiecărui din cei trei asociați, - dovedește încă o dată absurditatea și neputința, *ca să nu zicem imoralitatea, tuturor coaliținnilor.*

Ne pare rău, că-ntr-o asemenea scârboasă societate a putut să figureze, măcar un singur moment, d[omnul] Ion Brătianu a cărui prezență între *rac, știucă* și *broască* a fost atât de ciudată, încât nu cutezase a o prevedea nici chiar marele nostru fabulist.

Acum comedia s-a sfârșit.

Cununată ad-hoc pentru o creațiune electorală, Coaliținnea nu va putea să nu se desfacă cu mustrări recirpoce prin colectiva pățeală.

Pe d[omnul] Kogălniceanu îl vom admira împăcându-se *pe sfânta dreptate* cu d[omnul] Costaforu.

D[omnu]lui Ionescu o să meșterească după obicei ceva cu *totul pe neașteptate.*

D[omnul] Ion Ghica, lăsat afară din Cameră, se va apuca cu toată gravitatea unui bărbat de stat a scoate la lumină, sub pomposul titlu de studii politico-economice vreo nouă broșură de perifrază după Joseph Garnier.

Și totul o să meargă găitan.

Vom cerceta acum ceea ce a făcut ministeriul.

Săptămâna trecută noi am spus:

„În momentul de a scri[e] aceste șiruri, rezultatele alegerilor parlamentare ne sunt cunoscute d-ocamdată numai pentru primele trei colegii, ba încă d-abia printr-un schelet nominal, încât seriozitatea *Columnei lui Traian* nu ne permite până la numărul viitor a ne pronunța în bine sau în rău asupra caracterului operațiunii electorale, deși toată fumea strigă: urât! urât! urât!"

Astăzi nu mai avem trebuință de a analiza noi înșine intima natură a noii reprezentațiuni zise naționale, căci o zugrăvesc de minune tocmai amicii cei mai devotați ai situațiunii: ziarele *Presa* și *Trompeta Carpaților*.

Iacă ce zice d[omnul] Basiliu Boerescu:

„Dacă guvernul actual voiește a fi forte pe viitor pentru a construi, precum *a fost în trecut spre a dărâma* cată să înlătureze de la dânsul orice spirit de extremă, și mai ales orice spirit de castă. Să nu uităm că suntem într-un secol de lumini, de libertate, și mai ales de egalitate. *Toate mai pot reveni în țara aceasta numai restaurația boierească, de faptă măcar, dacă nu de drept, nu se mai poate întoarce.* Bazele, dar, ale noului nostru edificiu nu pot fi sprijinite decât pe libertate aliată cu ordinea și pe egalitatea cea mai perfectă. Suntem convinși că guvernul actual este inspirat de același principii. Sunt într-însul elemente curat ale centrului, care ne dau garanții îndestulătoare că și pe viitor guvernul se va conduce de aceleași principii ca și în trecut. Noi îl judecăm după lucruri considerate în mare nu în mic; *în mic unii îl critică; alții se tem de niște tendințe vagi de restaurări, judecând mai ales după felul și numele proprii ale multor din cei aleși în Colegiul al IV-lea.*"

D[omnul] Cezar Boliac, pe de altă parte, merge cu sângeroasa ironie până a zice în bătaie de joc, că tot încă mai lipsesc pe Dealul Mitropoliei patru beizadele: „și un Brâncoveanu și un Bibescu, și un Georgiu Știrbei și un Gregoriu Sturza", contra boierismului cărora țara ar fi fost destul de bine apărată prin „știința, elocvența și capacitatea domnilor N. Ioanide, Dobre Nicolae, etc., etc., etc."!!!

Când așa vorbesc d[omni]i Basiliu Boerescu și d[omnul] Cezar Boliac, apoi ce să mai zică oare *Columna lui Traian*?

Ce a făcut Coaliținea – am văzut.

Ce a făcut ministeriul – se vede.

Vom vedea însă ce va face țara!

Ceea ce ar trebui să facă ne-o spune mai sus în versuri d[omnul] Ciru Economu și mai jos, în proză d[omnul] Tudor Rădulescu.

266
[Cuza și colegiul IV]

Cuza și colegiul IV • De unde sare iepurele! • Țăranii au devenit boieri sau boierii țărani, una din două • Reineke Fuchs, id est d[omnul] Titu Liviu Maiorescu • Iubirea nu raționează • Ce vrea ministeriul • Păcat de d[omni]i Tell și Cretzulescu!

Peste o oară lumea va admira pe Dealul Mitropoliei o nouă încarnațiune a acelei mlădioase voințe, pe care litera legii o numește națională.

Colegiul țărănesc întrece mai cu seamă orice margine a sublimului.

Când vodă-Cuza smulgea pe plebea din gheara libertinului, ce-și dădeau uzurpatul titlu de patrician, el nu era în stare să prevază, că o să vină peste puțin o zi în care împăcarea ambelor elemente, a vechiului gâde cu vechea victimă va ajunge a fi atât de duioasă, încât numai un lup să poată căpăta de la oaie mandatul de a o reprezinta, mandatul de a vorbi și de a lucra în numele turmei, mandatul de a o apăra,... contra cui?

Și totuși, ceea ce nici prin vis nu trecea autorului lui 2 Mai, s-a întâmplat.

Doi Blarambergi, doi Ghici, doi Strurdza, un Sutzu, un Lambrino, un Retoride, un Filipescu, un Boldur, un Lahovary, un Cozaddini, și tocmai un Vogoride, sunt deputații țărănimii, ai lui nea-Stan și badea-Ion, în superbul nostru Parlament!

România întreagă știe că toți acești domni pururea au comăbut plebea, pururea au disprețuit-o, pururea au insultat-o. România întreagă știe că până și numele unora dintre ei sunt atât de ultra exotice, încât nu se va găsi un singur sătean în toată țara, care să le poată rosti destul de limpede și cu atât mai mult să le țină minte. România întreagă știe că sunt p[r]intre dumnealor vro câțiva din cei ce au uitat deja sau n-au învățat încă românește, crescuți din leagăn în fel de fel de atmosfere, care de care mai străine. România întreagă le știe toate acestea, dar n-ai ce să le faci în fața frumoaselor patalamale cu pecețile primarilor!

Toate formele fiind păzite în modul cel mai constituțional, nu ne rămâne, vrând-nevrând, decât a ne pleca fruntea cu umilință, celebrând într-o naivă epopee popularitatea grandiosului nostru Mareșal al Curții printre sucmanele de la Iași sau izbânda copilașului de caimacam din 1858 p[r]intre plugarii și ciobanii de la Tecuci!

Însă omul cel mai iubit în toate cătunele României este anume d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu.

Dumnealui s-a ales la Severin, dumnealui s-a ales la Pitești, dumnealui s-ar mai fi putut alege la Cahul sau la Dorohoi, dacă nu se mulțumea cu extremitatea Munteniei, deoarece petrecerea-i personală la capătul opus al Moldovei garantează până la evidență prin ea însăși, că acolo nu avea decât a zbârci cu lene degetul cel mic pentru a fi pe dată aclamat cu un număr de voturi chiar peste unanimitatea celor prezenți.

De la Bahlui și până la Cerneț, d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu este idolul cel mai nebănuit, este figura cea mai tradițională, este un Ler-împărat al tuturor țăranilor, care nu vor întârzia a-l pune

la rândul [lor][1] în colinde, dacă numai nu-i vor opri cumva - prefecții.

Ce-i pasă opincii române că d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu este luptătorul cel mai sfruntat al școlii cosmopolite?!

Ce-i pasăă opincii române că d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu este cel mai cinic avocat al evreimii?!

Ce-i pasă opincii române, că d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu nu se rușinează a propaga pe față colonizarea germană a Daciei lui Traian?!

Ce-i pasă opincii române că d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu personifică tot ce-i mai antinațional într-o păcătoasă unire cu tot ce-i mai antidemocratic?!

Dragostea nu rațonează și, prin urmare, opinca română îl iubește, îl iubește, până la extaz, îl iubește până la - nebunie!

Iubiți sunt prin bordeie și pe la stâni d[omni]i Blarambergi, d[omnii] Ghici, d[omnii] Sturdza; iubit este în arcadicele regiuni ale idilei pastorale d[omnul] Sutzu, d[omnul] Lambrino, d[omnul] Retoride, d[omnul] Filipescu, d[omnul] Boldur, d[omnul] Lahovary, d[omnul] Cozzadini și mai ales d[omnul] Vogoride; dar cât privește pe d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu, o! o! o!

Filosofia constituțională a României înregistrează o lege, pe care [au] verificat-o la noi, succesivamente, toate operațiunile electorale de la 1866 și până astăzi.

Spune-mi cine este în colegiul al IV-lea, și-ți voi spune eu ce vrea ministeriul.

*

Era să atragem atențiunea d[omnu]lui Cretzulescu, ca ministru al Lucrărilor Publice, asupra epistolei de mai jos a d[omnu]lui Sion; era să atragem atențiunea d[omnu]lui Tell, ca ministru al Cultelor asupra articolului de mai la vale despre Sinod; era să atragem aceste două atențiuni, dar ne-am adus aminte, că d[omnii] Cretzulescu și Tell, o mică doză mai românească și mai democratică din Cabinetul actual, ar fi mai bine să se grăbească a se retrage dintr-o societate ministerială în care principiul armoniei cheamă de acum înainte la locul lor numai doară pe d[omnii] Iepureanu și Boerescu.

267
[Patru beizadele]

Patru beizadele • D[omnul] Boerescu își bate joc de Cameră și... și... și... • Un irochez în fruntea Parlamentului

1. În text: „său" (*n. ed.*).

• Păcat de d[omnii] Cretzulescu și Tell! • Conaki–Vogorides e tuti quanti

În numărul trecut noi am admirat satira *Trompetei Carpaților* despre Camera actuală în care, după mucalitul țipăt de durere al d[omnu]lui Cezar Bolliac, mai lipsesc încă, pentru deplina fericire a națiunii române, numai și numai patru beizadele, un Știrbei, un Sturdza, un Bibescu și un Brâncoveanu!

De astă–dată, vom admira cu aceeași mulțumire o ironie nu mai puțin mușcătoare cu care ziarul *Presa* descrie cu mult haz prima ședință a areopagului de pe Dealul Mitropoliei.

Iacă ce zice cu această ocaziune d[omnul] Basiliu Boerescu:

„Adunarea Legiuitoare s–a deschis ieri, duminică, în mod solemn, de către Domnitor. Niciodată, credem, nu s–a făcut Domnitorului de către o Cameră română o primire mai entuziastă, mai afectuoasă. Camera din nou aleasă a voit, ca fidelă reprezentațiune a țării, să facă *aceea ce toată țara a făcut; să–și exprime adică, de îndată și* **fără multă deliberare** *sentimentele sale de devotament și amoare pentru dinastia României.*

La 12 oare s–a anunțat intrarea Măriei Sale în sala Adunării. De la cea d–întâi ivire a Domnitorului pe estrada tronului, Camera și Sentatul l–au primit cu cele mai vii aplauze și *de trei ori repetate strigări de ura.* Ar putea unii zice că aceasta nu era tocmai după cele mai severe reguli ale etichetei diplomatice, căci *un Suveran nu se aplaudă încă când [sic!] n–a început a vorbi. Se poate! Toate acestea pot fi foarte adevărate. Multe poate prescrie dicționarul etichetei diplomatice, dar nu era vorba de toate acestea. Din contra, meritul și semnificarea acestei demonstrațiuni a fost tocmai în* **originalitatea sa.** Noi, pre cât am văzut, am înțeles că Camera [sic!] ținea a face o demonstrațiune exclusivă numai pentru persoana Domnitorului.

Domnitorul a început a citi mesajul la deschidere. E de prisos a face lauda acestui act, *scris într–un mod* **superior** și care cuprinde garanțiile unui bun viitor.

Măria Sa a fost de foarte numeroase ori întrerupt prin *cele mai vii aplauze ale Adunării. Aceste aplauze însă deveneau* **frenetice,** *ori de câte ori se vorbea de însăși persoana Domnitorului sau de principiile ce formează baza tronului român.*

Adunarea s–a constituit apoi îndată în secțiuni pentru verificarea titlurilor. Această lucrare s–a urmat și astăzi. Mâine se va și începe discuțiunea verificărilor în ședința publică. *Într–o zi sau două sperăm că Camera [sic!] va fi și constituită, și* **aceea ce altă dată dura mai multe săptămâni, acum nu este de mirare ca să se termine în patru sau cinci zile".**

Noi întrebăm pe oricine dacă este cu putință o icoană mai sardonică?

Țara *a ales, fără multă deliberare* pe noii săi deputați, care, le rândul lor, *aleși fără multă deliberare,* primesc cu trei salve pe Măria Sa, iarăși *fără multă deliberare!*

Dacă era multă *deliberare* nu se–ntâmplau toate acestea.

Este învederat că d[omnul] Basiliu Boerescu își bate joc de Cameră, aruncând veninoasa-i săgeată chiar ceva mai sus.

Când Domnitorul vorbește în *Mesajul Princiar* despre fel de fel de lucruri, îl întâmpină din partea Reprezentațiunii Naționale, „foarte numeroase aplauze"; de îndată însă ce Capul Statului se alunecă pe tărâmul cel favorit al dinastiei, ba încă „într-un mod *superior*", adecă cu tonul unui stăpân către o haită de slugi, aplauzele devin „frenetice".

Cuvântul *frenetic* este sinonim cu nebun.

Iacă, dară, că ziarul *Presa* acordă cu multă finețe caracterul de alienațiune mentală acelora, care se extaziază de pe băncile parlamentare denaintea grației divine.

În fine, ceea ce toate Camerele trecute erau silite *a lucra mai multe săptămâni* o să se termine acum *în patru sau cinci zile.*

D[omnul] Basiliu Boerescu mai adaugă aci cu sarcasm: „nu este de mirare".

Alegeri nedeliberate, aclamațiuni nebune, mesajul vizirial și clasicul „nu este de mirare" zugrăvesc Parlamentul de astăzi mai bine de cum n-ar putea-o face opoziționea cea mai radicală.

Mulțumim ziarului *Presa.*

După cum prevăzuse d[omnul] Basiliu Boerescu, verificarea titlurilor s-a confecționat în câteva oare și a doua zi s-a și decretat biroul.

Erau doi candidați la președinț[i]e.

Dentâi, d[omnul] Constantin Cretzulescu, omul cel mai venerabil prin etate, prin știință, prin românism și prin tot cursul vieții sale politice.

Al doilea, d[omnul] Demetriu Ghica, așa-zis Beizadea-Mitică, din care ignoranța cea mai patriarhală, căsătorită cu o fatuitate [h]iperbolică, – un fel de irochez cu pene pe cap și cu zurgălăi în urechi, – constituie o figură de tip, demnă numai doară de zâmbetul lui Teofrast și al lui La Bruyère sau cel mult de verva lui Cervantes.

Ei bine, d[omnul] Constantin Cretzulescu a căzut cu 7 voturi contra celor 80 aderenți ai lui Beizadea-Mitică!

Lucrul s-a petrecut *fără multă deliberare,* cu aplauze *frenetice,* de frica unui masaj *superior, și – nu este de mirare!*

Rămâne a se ști, însă, cum o va fi privind d[omnul] Nicolae Crezulescu?

Retrage-te cu o oară mai curând! – iacă tot ce-i putem zice, ca și d[omnu]lui general Tell, pentru care, amândoi, *Columna lui Traian* mai conservă încă un grad de iluziune.

Fie-ţi de ajuns d[omnu]le Cretzulescu, de a fi sacrificat pe altarul societăţii celei rele din Cabinet, fără nici o posibilitate de raţiune, pe un magistrat român ca d[omnul] Alexandru Lupaşcu!

Fie-ţi de ajuns d[omnu]le Tell de a te fi alunecat pe priporul colegilor d[omniei]tale prin arbitrara destituire a celor mai de frunte profesori din Botoşani!

Fie-vă de ajuns acestea şi grăbiţi-vă de a da din mâni, dacă nu preferaţi mai bine a vă-neca pentru totdauna în acelaşi cazan cu d[omnii] Costaforu şi Mavrogheni, în privinţa cărora nu există demult în România întreagă, decât o tristă alternativă de plâns şi de râs!

Nu vedeţi, oare, că despre capodopera ministerială nu pot vorbi fără a pufni nici chiar *Presa* şi *Trompeta Carpaţilor*, pe când sărmana naţiune repetă cu amicul nostru Sion:

„Conaki-Vogorides
Petraki-Retorides,
Cerlenti şi Colin
Şi alţi tribuni faimoşi
Cu numele străin
Ieşiţi ca din Gogoşi".

268

[Naţionalismul şi seriozitatea Camerei]

Naţionalismul şi seriozitatea Camerei • Autoritatea d[omnu]lui Cezar Bolliac • Trei Strussbergi în loc de unul • Armata greacă din *Iliada* • Tudor Vladimirescu • Iarăşi străinii şi – vărsatul negru

Două episoade cu ocaziunea verificării titlurilor zugrăvesc de minune faţa actuală a celor de pe Dealul Mitropoliei.

1. D[omnul] Varnalis a cerut scoaterea din Cameră a d[omni]lor Kogălniceanu, Chiţu şi Stolojan.

2. D[omnul] Konakis-Vogoridis a fost admis, deşi-i lipseşte vârsta, numai şi numai sub cuvânt că Pitt, unul din cei mai mari bărbaţi de stat ai Angliei, fusese primit şi el în Parlament fără consideraţiune de etate.

O Reprezentaţiune Naţională în care un greculeţ cutează a cere excluderea a trei români dintre cei mai de frunte; o Reprezentaţiune Naţională unde un bulgăraţ, d-abia ieşit din scutece, se pune alături de măreaţa umbră a lui Pitt; o asemenea Reprezentaţiune Naţională nu numai că nu poate fi *românească*, dar nici măcar *serioasă* nu este!

Săptămâna întreagă ea a lucrat în secţiuni.

Astăzi se începe, în ședință publică, dezbaterea proiectului de lege pentru stingerea datoriei flotante, pe care-l publicăm mai la vale.

Până și ziarele guvernamentale constată că art[icolul] 9 din această indigestă elucubrațiune financiară s-a făcut într-adins pentru a depărta din afacere micile capitaluri române monipolizând-o în ghearele bancarilor străini și mai cu seamă evrei.

Iacă ce zice în astă privință *Trompeta Carpaților*:

„Capitalurile cele mici, după o dispoziție din acest proiect de lege, nu prea se par protejate, pentru că, în loc să se prevază o restricțiune oarecare la numărul de obligațiuni ce ar fi în drept să cumpere fiecine, se acordă din contră, premii acelora care ar cumpăra de la un milion în sus, adică se oferă unul la sută scăzământ celui ce va cumpăra obligațiuni până la trei milioane lei și doi la sută scăzământ celui ce ar cumpăra obligațiuni până la trei milioane lei. Cu chipul acesta, negreșit că bancherii străini, jidovi mai cu seamă, care de pe acum au adunat o sumă însemnată de bonuri de tezaur, se vor grăbi să subscrie și partea cea mai însemnată din acest împrumut, și capitalurile cele mici vor rămânea, iarăși, neputincioase în față cu așa concurență."

Dacă astfel grăiește d[omnul] Cezar Bolliac, apoi ce mai trebuie să zică, oare, un organ nedisciplinat al opiniunii publice?!

Este, însă, un pun[c]t pe care foile ministeriale nu îndrăznesc a-l semnala, iar presa coaliționistă n-a știut să-l observe.

După cum se combinase de către legislatura precedentă, administrațiunea casei de stingerea datoriei flotante era până la un grad nedependinte de arbitriul guvernului.

Astăzi, d[omnul] Mavroghenis, printr-o simplă modificare de câteva rânduri, o subordonează corp și suflet despărțimntului de Finanțe, pogorând-o la rolul unui birou sau cel mult al unei secțiuni.

Cu modul acesta, înțelegeți foarte bine, că datoria flotantă se va stinge numai doară în punga ministrului, mai ales când acesta va avea scrisă pe frunte deja din trecut capacitatea de a sorbi dintr-o dușcă 600.000 de franci din lada fiscului!

Se mai află depus în Adunarea Deputaților un alt proiect de lege nu mai puțin curios.

Printr-o convențiune cu consulul austro-maghiar, statul român **se obligă** a uni cu **orice preț** liniile ferate române cu cele kesaro-crăiești în **trei locuri:** la Oituz, Vârciorova, și Turnu-Roșu.

Iacă una și mai boacănă decât însuși doctorul Baruch-Strussberg!

Până și d[omnul] Varnalis, până și d[omnul] Konakis-Vogoridis, până și d[omnii] Kerlentis, Mavrokordatos, Kekropidis, Antakis, Kortazzis, Filitis, Kantillis, Lamvrinos, Sutzos, etc., s-au

speriat de această prodigioasă nerușinare a d[omnu]lui Mavrogheni!

Secțiunile Camerei au dezaprobat-o...

De la greci să trecem la români.

Una din ideile *Columnei lui Traian* s-a realizat.

În numărul din 10 septembrie 1870, noi puserăm în fruntea ziarului următorul apel:

„În anul viitor, 1871, se împlinesc tocmai cincizeci de ani, de când România a scuturat, în 1821, dominațiunea cea venetică a fanarioților.

Un comitet va publica peste puțin o programă și va deschide o subscriere pentru a organiza cu această ocaziune în Capitală o serbare semiseculară de jubileu în onoarea lui Tudor Vladimirescu.

Acei domni care vor voi să ia parte în Comitet, sunt rugați de a înștiința redacțiunea *Columnei lui Traian*."

Nici o foaie nu ne răspunsese la acel apel.

L-a înțeles, însă, Societatea „Românismul", și l-a însușit cu entuziasm, a lucrat cu expansiva căldură a junimii, și, ieri, în 6 iunie, pe Câmpia Cotrocenilor, unde fusese tabăra eroului la 1821, chiar față-n față cu palatul Măriei Sale Vodă, s-a serbat memoria aceluia ce gonise pe fanarioți din țară, memoria aceluia ce ne scuturase de jugul lipitorilor din afară, memoria aceluia ce spulberase străinismul de pe tronul lui Mircea cel Mare.

Iacă programa:

„Serbarea începe la 10 ore dimineața, printr-un oficiu religios.
Dumnezeul nostru, rugă națională de d[omnul] I. Lăpedat.
Discursul de deschidere rostit de Președintele Societății.
Discursul d[omnu]lui G. Missail.
Idem al d[omnul]lui George G. Tocilescu.
Idem al d[omnu]lui N. V. Scurtescu.
Tudor Vladimirescu, disertațiune de d[omnul] Gr. G. Tocilescu.
Un dejun la care i-au parte d[om]nii invitați.
Junimii române, poezie de d[omnul] I. Lăpedat.
Serbarea se încheie prin câteva cuvinte din partea Președintelui.
Muzica militară execută în intervaluri arii naționale."

Peste o sută de juni, mai mulți reprezintanți din comerț, învățământ și celelalte profesiuni liberale, toate satele de prin-prejur, bărbați, femei, copii, veniră în modul cel mai spontaneu să participe la apoteoza lui Domnu Tudor.

Extazul general a fost în culme.

Vom publica, treptat, toate discursurile și toasturile, ținute în cursul zilei, până la 7 ore din seară.

Începem astăzi cu cuvântul d[omnu]lui Hasdeu la deschiderea serăbirii.

Iacă unde ar fi locul d[omni]lor Cretzulescu și Tell, iar nu alături de d[omnii] Mavroghenis, Varnalis, Konakis-Vogoridis, Kerientis, Mavrokordatos, Kekropidis, Antakis, Kontazzis, Fillitis, Kantilis Lamvrinos, Sutzos, etc.

Ei bine, cu toate zbuciumările acestor pui d-ai lui Ipsilantis, Românismul va triumfa!...

*

Țara începe a fi amenințată, pe lângă celelalte, de grozava boală a *vărsatului negru:* citiți mai jos importantul aviz al d[omnu]lui d[octo]r V. I. Vlădescu.

269

Discursul de deschidere al d[omnu]lui B. P. Hasdeu, președintele societății „Românismul", la serbarea pe câmpia Cotroceni în memoria lui Tudor Vladimirescu

Domnilor,

Am ascultat serviciul divin în memoria lui Domnu Tudor.

Mișcat împreună cu D[umnea]v[oastră] de accentele religiunii, să-mi permiteți a începe și eu prin cuvintele *Evangheliului.*

Mântuitorul a zis: „Rodul iese din grăuntele cel putrezit în pământ".

Această învățătură se aplică d-opotrivă la om și la plantă.

Viitorul unei națiuni răsare din cadavrele strămbunilor.

Niciodată România nu va scoate din sânul său flori și poame, dacă nu va soarbe mai întâi măduva puterii și a virtuții, sucul iubirii și al sacrificiului, aburul sângelui vărsat pentru țară, din mormintele acelora, care s-au făcut ei pulbere pentru ca să ne lase nouă sufletul!

Grăunții cei putreziți în pământ ai neamului românesc, sunt oasele unui Mircea, Ștefan, Mihai, Greceanu, Miron Costin, Horea, Șincai, sute și mii.

Aceste este cimitirul în care, din sămânța cea îngropată a înțelepciunii și a bărbăției strămoșești, dacă ne vom da dulcea osteneală de a mai mișca din când în când uitatele brazde, sau cel puțin câte una din ele, va înflori o noua Românie.

Iacă ceea ce ne-a întrunit astăzi.

Am venit aci pentru a zgândări lespedea funebră a lui Domnu

Tudor, scăpărând din grăuntele cel putrezit al martirului idei naționale, o nepieritoare scânteie de viață curat română!

Sunt acum tocmai cincizeci de ani și tocmai pe această câmpie a Cotrocenilor, căpitanul pandurilor de peste Olt strigase din baierele inimii: „al românului este cuibul românesc și numai al românului!"

El căzu, căzu victimă sublimului țipăt de renaștere, căzu prinos de răscumpărare pe altarul naționalismului, dar n-a căzut singur, ci trăgând în prăpastie cu dânsul dominațiunea cea venetică a fanariotului!

Cu anul 1821 se începe istoria modernă a României; cu anul 1821 se curmă veacul nostrul de mijloc, periodul de întuneric, epoca de rușine sub giulgiul plăcintarilor din Țarigrad, un lung secol de palme pe divina icoană a lui badea Traian; cu anul 1821 se redeșteaptă din dureroasa-i letargie conștiința națională a ramurii latine de pe țărmii Dunării.

Ceea ce s-a făcut d-atunci și până astăzi, – trec pe d-asupra.

Nu voiesc a turna veninul mustrărilor în cupa acestei serbări, pe care aș dori din tot adâncul sufletului să devină cât mai curând o horă de împăcare a întregului popor român, încât numai lipsa de mijloace a putut împiedica Societatea „Românismul" de a chema pe toți de același nume și de aceeași limbă sub agapa înfrățirii naționale sub grandioasa umbră a lui Domnu Tudor!

Oricâte rele să se fi strecurat după 1821, simțul românesc nu se mai stinge!

Închipuiți-vă, domnilor, că această întinsă câmpie ar fi acoperită cu stoluri de lăcuste.

În loc de verde, vi s-ar părea că vedeți numai negru.

Ei bine, mulțumită anului 1821, eu nu m-aș speria nici chiar atuncea.

Lăcustele sunt mari, dar sunt puține alăturea cu nenumăratele fire de iarbă, și aceste nenumărate fire de iarbă sunt românii.

Lăcustele cutropesc, mănâncă, distrug, dar nu și rădăcina, și această nemuritoare rădăcină este Românismul.

Lăcustele sunt mari, cutropesc, mănâncă, distrug, dar se găsește totdauna, la un moment predestinat, câte un plugar ca Domnu Tudor.

Să trăiască românii!

Să trăiască românismul!

Să trăiască memoria lui Vladimirescu!

(Aplauze entuziaste).

270
[Cuza și 11 Februarie]

Cuza și 11 Februarie • Zamanis și compania • Românismul se mișcă

Morții nu revin la viață, afară numai dacă-i deșteaptă cumva însăși mâna lui Dumnezeu ca pe fericitul Lazăr.

Domnii cei căzuți, de asemenea, nu se mai întorc, afară numai dacă națiunea întreagă recheamă pe cei goniți de către o coterie aristocratică, precum fusese cu Petru Rareș, cu Mircea Ciobanul, cu Alexandru Lăpușneanul.

Așadară, un miracol ar fi singur în stare să ne readucă pe Vodă-Cuza, dar oamenii cei serioși nu mai cred astăzi în minuni până a nu le pipăi cu degetul.

Mai pe scurt, dacă nu e cuzist Dumnezeu și dacă nu este cuzistă națiunea întreagă, atunci nici un bărbat cu minte nu poate fi cuzist în România.

Tocmai de aceea, însă, toată lumea posedă deplina facultate de a judeca pe fostul domn cu același sânge rece de justiție abstractă, cu care se vorbește în genere despre cei răposați.

Să ne-ntrebăm dară: unde, unde și iarăși unde a fost crima cea mare a victimei lui 11 Februarie?

Ieșit din popor și liberator al poporului, ar fi ridicol a permite unui beizadea Mitică de a pune la îndoială democratismului lui Vodă-Cuza.

Român până-n măduva oaselor și rădicând sus stindardul național față cu toți vizirii și toți patriarhii de peste toate hotarele, ar fi ridicol a permite unui Ion Ghica de a pune la îndoială românismul lui Vodă-Cuza.

Democrat ca Ștefan cel Mare, când dăruia plug și boi moșneanului Burcilă, român ca Mihai cel Viteaz, când numea muiere pe împăratul Rudolf, Vodă-Cuza avea multe, foarte multe păcate, însă păcate de om, ca și Ștefan cel Mare sau Mihai cel Viteaz, iară nu păcate de domn.

Un singur lucru s-au încercat a cârti cu aparență de dreptate eroii de la 1866: delapidarea finanțelor.

Însuși Vodă-Cuza a rămas sărac. Dintre oamenii săi, afară de neamțul Librecht, nici unul nu este milionar; cu toate astea noi vom presupune un moment cum că în adevăr s-ar fi golit fiscul până la 11 Februarie prin fel de fel de concesiuni, de contracte, de hatâruri, de misiuni, de credite straordinare. Și totuși, vindecatu-s-a buba de pe sfârșiatul corp al României de când a încăput nenorocita bolnavă pe mânile fanfaronilor medici de la Filaret?

Sub pretext de stingere a datoriei flotante, Camera amanetează evreilor, prin articolul 9 al legii speciale, toate moșiile statului pentru un împrumut de 78.000.000 pe care-l pune la dispoziţiunea cea mai discreţionară a unui ministru, devenit deja celebru prin măiestria de a fi înghiţit cu vro doi ani înainte 600.000 [de] franci chiar fără votul de ajutor al Parlamentului.

Daţi-mi un exemplu analog din timpul lui Vodă-Cuza!

Este, însă, un alt fapt, deşi mai mic prin cifră, dar care zugrăveşte şi mai bine prin idee totalitatea sincronică şi sintetică a administraţiunii financiare sub regimul actual.

Ceea ce-i caracteristic, este că-l mărturisesc şi-l publică d[omnul] Mavroghenis şi d[omnul] C. A. Rosetti totdodată, adică ambele fracţiuni dezbinate ale lucrativei întreprinderi februariste.

Iată ce zice *Românul* din 29 mai:

„În districtul Covurlui, statul posedă un domeniu însemnat, numit Măcineni. Această moşie a fost arendată la 1866 unui grec fanariot Zamania cu vreo 4000 [de] galbeni, dar în timp de cinci ani el n-a plătit nici un câştig, încât a pierdut Statul 20.000 [de] galbeni de la acest străin."

Iacă ce zice *Monitorul* din 10 iunie:

	LEI	BANI
Din arenda pe 1866 datorează d[omnul] Zamani	23.666	68
Din arenda pe 1867 datorează d[omnul] Zamani	21.469	62
Arenda întreagă pe 1868 datorează d[omnul] Zamani	42.939	25
Arenda întreagă pe 1869 datorează d[omnul] Zamani	42.939	25
Arenda întreagă pe 1870 datorează d[omnu]l Zamani	42.939	25
Total:	173.954	5

Procentele la această sumă, aproximativ 30.007
Peste tot 203.959 6"

Trebuia un 11 Februarie, pentru ca toate ministerele în şir, unul după altul, în 1866, în 1867, în 1868, în 1869, în 1870, să se apuce a despuia fâşii, fâşii tezaurul statului în complicitate cu vagabunzii din Peloponez ca şi cu acei din Palestina, revărsând toată urgia zaptului de percepţiune numai şi numai asupra opincii române.

Trebuia un 11 Februarie pentru ca Dacia lui Traian să devină Dacia d[omni]lor Zamanis, Mavroghenis, Konakis-Vogoridis, Varnalis, Kerlentis, Mavrokordatos, Kekropidis, Antakis, Kortazzis, Filitis, Kantillis, Lamvrinos, Sutzos, Veturas, Murunzzis, etc.

Faţă cu un asemenea brigandaj, cine, oare, mai poate crede că mascatul împrumut de 78.000.000 ar fi pentru imaginara stingere a aşa-numitei datorii flotante?

Mofturi!

Datoria flotantă s-ar stinge de la sine dacă nu am avea pe miniștri ca Mavroghenis, pe arendași ca Zamanis și pe mandatari ai națiunii ca Konakis-Vogoridis, *e tuti quanti*.

Unde ești, Vladimirescule?

În perspectiva de a renaște la ziua cea mare, tu ai trămis d-ocamdată o aurora în socetatea „Românismul", menită a smulge din apatie simțul național în straturile cele fragede ale junimii, din sânul căreia nu va întârzia a apare un nou Tudor!

Serbarea de pe Câmpia Cotroceni a fost o adevărată zguduire vulcanică în felul aceleia, care azvârle uneori din fundul oceanului către o insulă plină de viață d-asupra luciului celui rece al undelor.

Publicăm mai la vale admirabila disertațiune a d[omnu]lui Gregoriu Tocilescu, rezervându-ne plăcerea a reproduce treptat toate discursurile și toate toasturile rostite în nepieritoarea zi de 6 iunie.

Când o modestă societate numără juni ca frații Tocilești, Rădulescu, Scurtescu, Popovici, Brătescu, etc; când bărbați ca Missail, Maniu, Lupașcu, dr. Vlădescu, dr. Barbu Constantinescu și alții vin a re-ntineri în mijlocul lăstarelor viitorului, nu e departe oara când mica circonferință se va lărgi cu o răpeziciune fulminantă, îmbrățișând cu luminoasele-i raze tot ce-i românesc sub sfântul soare!

Atunci vai de Zamanis!

Vai de Mavroghenis!

Vai de 11 Februarie!

Vai de ei și de fructele lor!...!...

Toate ziarele române din provincie și de peste Carpați publică în frunte următoarea telegramă:

„Societatea «Românismul» a serbat românească mișcare din 1821. Peste o sută de juni, mai mulți comercianți, profesori și alte profesiuni liberale, precum și toate satele de prin-prejur, toată ziua de 6 iunie pe Câmpul Cotroceni au venit într-un mod spontaneu a lua parte la sebarc. Entuziasm nemărginit. Discursuri și toasturi despre fapta și ideea lui Tudor Vladimirescu, **mântuitorul țării de lipitori străine**.

(Subscriși): „Hăsdeu, Missail, Maniu, A. Lupașcu, dr. Vlădescu, Brătescu, Scurtescu, Popovici, Tudor, Rădulescu, Gr. Tocilescu."

Străini în cap, străini în ministeriu, străini în Parlament, străini în magistratură, străini în parchet, străini în barou, străini în medicină, străini în finanțe, străini în comerț, străini în coaliținue, străini în publicism, străini în lucrările publice, străini sus, străini jos și totuși - **Românismul se mișcă**!

271
Un nou proiect de lege pentru organizarea bisericii române

Avem sub ochii noștri noul proiect de lege pentru organizarea Bisericii Române, dat în dezbaterea Senatului de către actualul ministru de Culte și Instrucțiune Publică d[domnul] general Tell.

Aici oferim numai liniamentele din acest proiect, rămânând ca în numărul viitor să vedem dacă proiectul de față corespunde cu canoanele Conciliilor Ecumenice, cu uzul stabilit în Imperiul Bizantin și-n fine cu datinile țării noastre și ideile moderne, puse în practică nu numai în Biserica Orientală, la ruși, la greci, la bulgari, dar chiar și la catolici și protestanți.

Iacă în scurt principiile, conținute în acest proiect de lege:

CAP. I ALEGEREA EPISCOPILOR ȘI MITROPOLIȚILOR

Mitropoliții și episcopii se aleg de către mitropoliți, episcopii și arhiereii titulari, aflați în România și români.

Mitropolitul se alege dintre episcopi și episcopii dintre membrii clerului, iar cei aleși se întăresc de Domnul țării.

Mitropoliții și episcopii actuali se socotesc prin acest proiect de lege ca demisionați și totdeodată realeși: punctum saliens!

CAP. II DESPRE SFÂNTUL SINOD

Sinodul se compune din ambii mitropoliți ai țării, din cei 6 episcopi și din toți arhiereii titulari români. Membrii Sinodului nu pot fi într-un număr mai mic de 16.

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice ia parte la deliberările Sinodului, însă fără vot.

Competența Sinodului este absolută asupra materiilor judiciare și disciplinare curat bisericești și reglează atribuțiunile consistoriilor eparhiale.

Mitropoliții, episcopii și arhiereii titulari, pentru abateri de la canoane și disciplina bisericească, se judecă de către Sinod, iar pentru crime și delicte civile se judecă de către Curtea de Casațiune, care autorități judiciare pronunță, se înțelege de [la] sine, destituirea și degradarea lor.

CAP. III DESPRE ORGANIZAREA EPARHIILOR

Sunt două arhiepiscopate și șase episcopate ca și până acum, care se numesc eparhii.

Pe lângă fiecare eparhie se instituie câte un consistoriu, compus din câte trei membri numiți de către episcopi.

Protopopii și preostoșii se numesc de asemenea de către episcopi.

Monastirile cenobiale depind, iarăși, de episcopul respectiv.

Mitropoliții pot, prin învoirea, guvernului să ceară voie de la patriarhul ecumenic, ca să facă arhierei titulari.

*

Iată liniamentele principale ale proiectului guvernului pentru organizarea Bisericii Române.

După cum se vede, prin acest proiect se arată silința cea mai zvăpăiată de a se concentra toată autoritata în mâna episcopilor.

Despre preoții laici, acești apostoli ai poporului, care poartă jugul cel greu al societății, nu se zice nici un cuvânt.

Cu atât mai puțin poporul, care formează turma cuvântătoare și constituie ceea ce numim Biserică, nu poate avea voce într-un asemenea Sinod al Păstorilor.

Iute, iute ne mai întoarcem la barbarie, domnule general Tell!

272

[Poticneala d[omnu]lui Cretzulescu]

Poticneala d[omnu]lui Cretzulescu • Bașibuzucia d[omnu]lui Tell • Despre ceilalți nu se vorbește • Dar nici Grădina-Retoride nu e mai bună! • Ultima vitejie a lui Beizadea Mitică

Strussberg s-a pus la cale.

Spațiul nu ne permite a publica în totalitate lunga tranzacțiune încheiată zilele acestea între statul român și compania prusacă cu rezerva de a trece prin filiera Corpului Legislativ.

Ne va mulțumi, însă, următoarea analiză, făcută de către însuși d[omnul] ministru al Lucrărilor Publice:

„Statul intră îndată în proprietatea drumului de fier la care nu era să ajungă decât numai după 90 de ani. Concesionarii renunță la toate drepturile rezultate din actul de concesiune. Cu toate că exploatațiunea liniilor se mai lasă d[omnu]lui Strussberg până la 1 noiembrie viitor, timpul stipulat pentre desăvârșirea liniei de la Roman la București, însă beneficiul net, ce va proveni după scăderea cheltuielilor ce vor fi ale d[omnu]lui Strussberg privesc pe seama statul, fără ca acesta să fie supus la vreo răspundere la cazul când cheltuielile ar covârși veniturile. Concesionarii se obligă încă a lăsa statului în a sa proprietate terenurile dobândite prin drum de expropriațiune între Craiova și Prunișor, toate lucrările făcute și toate aprovizionările aduse la această linie. În termen maxim de 16 luni de la 1 iulie viitor, d[omnul] Strussberg se obligă a termina și completa treptat linia de la Roman la Galați cu ambrașamentul Tecuci-Bârlad, liniile de la Galați la București și de la București la Pitești, cu ambrașamentul portului

Brăila și Galați și linia de joncțiune ce este a se construi între gările din București. Lucrările vor începe îndată, astfel că dacă nu vom găsi garanțiile suficiente în termenul de trei luni de zile, toate aceste lucrări făcute vor fi ale noastre. Statul, în considerațiunea liniilor de fier, de care devine proprietar, nu se obligă la plata cupoanelor și a obligațiunilor pentru capitalul nominal de 245 milioane 160 mii lei, decât, prin mijlocul unei conversiuni care va reduce plata dobânzilor la 5% și 1/2% pe an pentru amortisment ceea ce, conform regulilor de amortizare, va opera stingerea datoriei până în 49 ani. Vom avea a pierde dobânda la cele 4.000.000 talere destinate pentru plata cupoanelor de la ianuarie și iulie viitor. Vom avea încă a înscrie în buget suma necesară pentru linia Pitești-Severin-Vârciorova. Însă, în comparațiune cu sumele ce ar fi trebuit a se înscrie după concesiune în buget; în vedere că alte sume nu s-ar fi mai găsit numai la cifra dobânzilor de 7 și jumătate la sută, la 245 milioane căci prin actul de concesiune art[icolul] 7 al[ineat] 4, prețul kilometric între Severin și Vâciorova era să se fixeze după o deosebită înțelegere între guvern și concesionari; în vedere că aceștia erau să exploateze [tronsonul][1] întreg pe 90 [de] ani luând beneficiul stipulat de 3%; în vederea imenselor avantaje ce sperăm a obține din exploatarea imediată a liniilor ferate, credem că paguba nu va fi însemnată".

Ceea ce ne surprinde din capul locului în această nouă fază a cestiunii este lipsa absolută de pozitivism.

La fiecare pas ne întâmpină pe față sau pe ascuns câte un *dacă*, din mulțimea cărora rezultă, că nemic nu e hotărât, afară de un singur pun[c]t.

Statul va plăti cupoanele expirate; aceasta este clar și neted; însă numai și numai atâta.

Dacă va urma apoi vreunul din cele multe *dacă*, atunci noi rămânem cu banii pierduți, cu drumul nefăcut, cu detentorii de obligațiuni pe cârcă și cu un proces în spinare.

Ceea ce se numește: „Statul intră îndată în proprietate", nu este, în fapt, decât datoria bugetară din partea-ne de a ne aproviziona la moment cu o proaspătă droaie de funcționari, conductori, ingineri, mașiniști, de care nu știm când ne vom desface, *dacă* se va întâmpla cumva un *dacă*.

Cestiunea „terenurilor dobândite prin drumul de expropiațiune", este iarăși o simplă frază, *dacă* se va constata mai la urmă că d[omnul] Strussberg n-a dat nici un ban până astăzi, nici un ban anume pentru cele mai scumpe dintre pământurile expropriate, încât, la adică, tot noi va trebui să dezlegăm chimirul.

În fine, de la alfa și până la omega treaba se reduce la un labirint de *dacă* a cărui firească consecință, precum noi unii nu ne sfiim a o prezice de pe acum va fi în cazul cel mai bun o năprasnică dispriție de milioane din punga statului român.

Colegialitatea d[omnilor] Costaforu și Mavroghenis a reușit

1. În text: „rcsoul" (*n. ed.*).

aci pe deplin a trage pe sfoară buna credință și pofta de armonie a d[omnu]lui Nicolau Cretzulescu.

Generalul Tell, mai dispus a se clătina, s-a încurcat și mai rău.

Proiectul d[omniei]sale de reorganizarea Bisericii, pe care noi îl analizarăm în numărul trecit al *Columnei lui Traian* este o adevărată monstruozitate din epoca lui papa Hildebrand.

Episcopii în dreapta, episcopii în stânga, episcopii în sus, episcopii în jos, nuami episcopii sunt clerul!

Însuși Senatul s-a speriat de enormitatea dictaturii monahale care se încearcă a se introduce la România în anul mântuirii 1871.

Proiectul de reorganizarea Instrucțiunii Publice, depus la rândul său mai dăunăzi pe biroul Parlamentului, este și mai oribil.

Consiliul Scolastic General se desființează fiindcă – de! – nu-l numește d-a dreptul stăpânirea, ceea ce nu se împacă cu *ordinea* și *stabilitatea.*

Judecata parilor se înlătură, referindu-se toate procesele profesorale la dureroase decizie a Consiliului de Miniștri.

Școlele primare se reduc la doi institutori sub cuvânt că elevii n-ar fi învățat carte de la patru, ceea ce va permite peste puțin a le șterge cu desăvârșire de pe fața pământului, sub pretext că elevii nu pot învăța carte de la două.

Mai pe scurt, din toată Instrucțiunea Publică, nu rămâne nemic afară de un vizir, vreo dulce pasivitate directorială, de specia d[omnu]lui Costică Esarcu și un Consiliu Superior Permanent, ales și numit după sprânceană de către aceștia dintre elasticele infuzorii ale pedantismului didactic de varietatea d[omni]lor Zalomit și Maxim!...

Dacă a putut să cază atât de jos d[omnul] generalul Tell, dacă a putut să se amăgească cu atâta ușurință d[omnul] Nicolae Cretuzulescu, dacă a putut să provoace o deziluziune atât de dureroasă cei mai români și cei mai democrați din Cabinetul actual, apoi ce să mai vorbim despre d[omnii] Costaforu, Mavroghenis, Konaki-Vogoridis, Varnalis, Kerlentis, Mavrocordatos, Kekropidis, Antakis, Kortazzis, Filitis, Kantillis, Lamvrinos, Sutzos, Venturas, Muruzis, etc.!!

Însă Roșii din Grădina-Retoride să fie, oare, mai de ispravă?

Am fost pătrunși de cea mai adâncă indignațiune citind cu fiori în ziarul *Românul* de vineri, pe o parte, o călduroasă apărare a unui jupân numit Aron sin David, iar pe de alta, cu câteva rânduri mai sus, următoarea haină exclamațiune în privința împrumutului francez:

„Pot, oare, românii să calculeze ce sunt două miliarde?“

Dacă nu pot, dacă izvorul sacrificiului s-a sleit în inimile gintei latine de la Dunăre, dacă stearpa apatie și buruiana scepticismului au împresurat de mult fecundele holde ale abnegațiunii, cauza este că sărmana Românie avusese fatalitatea de a nemeri tocmai pe mânile voastre, crescute în curs de douăzeci de ani în școala Confederațiunii Orientale, a medaliei de la Ploiești și a Coaliținnii Ghica-Baer-Andrassy, în loc de sacra văpaie a iubirii de Neam și de Țară!

Să aveți încai triviala pudoare, călăi ai simțului național de a nu insulta cu nerușinare propria voastră victimă!!!

273

[Dă-mi 19 milioane]

Dă-mi 19 milioane, ca să ți le întorc înapoi și să-ți mai dăruiesc încă 638 milioane! • *Vocea Oltului* • Și la Sculeni d[omnu]le Cretzulescule? • S-au dus bătrânii • Ce fel de tineri ne plac nouă?

În numărul trecut al *Columnei lui Traian* noi analizarăm re-nnoita față a concesiunii Strussberg așa precum o depusese pe biroul Parlamentului buna-credință și pofta de armonie a d[omnu]lui Nicolae Cretzulescu, devenit în această scabroasă afacere o foarte onorabilă unealtă a unor meșteri *cu două morale.*

D[omnul] Iepureanu – și cine altui putea să-o facă! – vine acum în Cameră cu un raport din partea Comitetului Delegaților de secțiuni, propunând la proiectul ministerial niște modificări atât de ciudate, încât noi unii nu găsim pentru ele vro altă asemănare, afară numai doară de un subțire strat de suliman menit a înșela pe miopi sau pe acei ce ar cerceta lucrul într-amurgul zilei.

Dumnealui se fălește că de aci încolo Strussberg va fi legat prin mai multe garanții atât de grozave, încât e peste putință ca să nu împlinească cu rigurozitate extremă, din silabă în silabă, tot ceea ce-i prescrie noua convențiune.

Dar în ce anume consistă acest nod al lui Gordia?

Iacă-l.

În curs de opt luni se vor vărsa în visteria noastră 8.000.000 franci, „de la o casă străină de primă ordine", plus două milioane taleri „ai casei Jacques" și plus un milion, „calculat cel puțin veniturile pe patru ani ale *asociaților* d[omnu]lui Strussberg" ceea ce face peste tot 19.000.000 franci bucățiți prin termene de opt luni, de patru ani și chiar de niciodată.

Fericit de a pune mâna pe această sublimă asigurare, statul român se obligă din capul locului a plăti anualmente câte

13.000.000 franci în timp de 49 ani, începând prin cupoanele expirate, adică tocmai prin ceea ce ustură d-ocamdată pe d[omnul] Strussberg și mai cu seamă pe *asociați*.

Cu alte cuvinte, toată treaba se-ntoarce la concluziunea noastră din buletinul precedent:

„Banii pierduți, drumul nefăcut, detentorii de obligațiuni în cârcă și un proces pe spinare".

Singura deosebire fundamentală între ambele forme concesionale, din 1868 și din 1871, este că cea dentâi era câteodată cam obscură în avantajul nostru, pe când astă din urmă este totdauna foarte clară numai în dauna României.

Ne vor întreba însă lectorii noștri: ce-i de făcut?

Sunt trei luni și mai bine de când *Columna lui Traian* emisese următoarea soluțiune:

„Statul român, condus de înaltul principiu al echității care nu ne permite a nedreptăți nici chiar pe înșelători, să purceadă imediat la apreţuirea materialului brut strussbergian și, luându-l pe seama țării, să depună valoarea lui pecuniară, nemic mai mult decât atâta, în mânile detentorilor de obligațiuni, rămânând apoi ca ei să se despăgubească în analogie, despăgubind la rândul lor pe cei expropriați teritorialmente, iar noi să continuăm drumul ferat după cum ne va conveni nouă.[1]

Așa am spus noi la 8 martie 1871 și persistăm a crede că așa și numai așa erau datoare să lucreze un guvern curat românesc și o reprezentațiune adevărat națională.

Din fatalitate, un deznodământ atât de verde nu poate surâde d[omni]lor Mavroghenis, Konakis-Vogoridis, Varnalis, Kerlentis, Mavrokordatos, Kecropidis, Antakis, Kortazzis, Filitis, Kantilis, Lambrinos, Sutzos, Venturas, Muruzzis, etc.

Faceți, dară, cum vă place, dar vă putem asigura și noi din parte-ne, cu istoria Daciei în mână, că națiunea română a știut totdauna să desfacă la timp ceea ce se făcea prin trădare pe socoteala cuibului românesc de cătră o droaie de greculeți care uzurpau, din când în când, cu insolență numele cel traianist al gintei latine de la Istru.

Deja de pe acum Oltul, tradiționala vizuină de urs a lui Mihai cel Viteaz și a lui Tudor Vladimirescu, vă trimite un tunet de indignațiune și trăsnetul nu e departe.

Pentru hatârul lui Strussberg și al *asociaților* voi crezurăți de cuviință a desființa în fapt și a șterge apoi din litera concesiunii primitivele linii ferate din toată regiunea apuseană a României, pe care tot voi și semenii voștri din trecut nu vă îngrijirăți s-o înzestrați nici măcar cu canaluri, cu poduri, și cu șosele.

1. *Col[umna] lui Traian*, an I, nr. 10.

Ei bine, proprietarii, comercianții, avocații, cei mai de considerațiune de peste fratele cel mijlociu al Dunării v-au dat un protest prin care declară cu solemnitate că de azi înainte nu vor mai plăti fiscului nici un ban pentru căi de comunicațiune.

D[umnea]v[oastră] promiteți la calende grece de a le construi mai în urmă un drum de fier cu propriile forțe ale țării.

Serios?

Dacă puteți s-o faceți, atunci de ce nu aplicați principiul *regiei* către întreaga rețea română, reziliind contractul lui Strussberg și executând apoi toate celelalte după soluțiunea noastră de mai sus?

Dacă n-o puteți face, atunci de ce mai amețiți d-a surda pe bieții olteni, a cărora răzbunare va fi cu atât mai teribilă, cu cât mai îndelungă este răbdarea?

Nu cumva preparați vro a doua ediție a lui Strussberg exclusivamente pentru Olt?

Nu cumva rezervați anticul banat al Craiovei vreunei companii austriece de sub perdea?

Avem dreptul de a bănui toate.

Ne zguduie în astă privință o rațiune cu atât mai puternică, cu cât ne-nfiorăm de a vedea sub acțiunea voastră până și pe d[omnul] Nicolae Cretzulescu pentru românitatea și liberalismul cărui[a] am resimțit pururea cea mai intimă simpatie, alunecat cu răpeziciune pe coborâș, nu numai până la Strussberg, dar tocmai la Sculeni.

În adevăr, tot dumnealui a depus mai dăunăzi pe biroul Camerei următoarea scurtă infernalitate:

Art. I. Se declară de utilitate publică construcțiunea unei căi ferate de la Iași la Prut, pe o lungime aproximativă de douăzeci km, în scop de a lega liniile ferate din Basarabia.

Art. II. Se autoriz[eaz]ă Guvernul a concceda pe timp de opzeci și opt [de] ani construcțiunea și exploatarea acestei linii ferate unei companii care va oferi condițiunile cele mai avantajoase în limitele unui const nominal de 200.000 [de] franci pe kilometri și o garanție anuală în venit net de 5 la sută asupra arătatului cost.

Art. III. Pentru modul construcțiunii și exploatării acestei linii, Guvernul va elabora un caiet de însărcinări detaliat, în care se vor prevedca toate condițiunile necesare conform cu împrejurările locale.

Iată acum ceea ce spuserăm noi cu vreo doi ani înainte, când se auzise pentru prima oară despre nefasta construcțiune a unei căi ferate de la Iași la Prut.

„În economia politică este recunoscut ca o axiomă, că drumul de fier e cu atât mai productiv, cu cât liniile sunt mai lungi.

Aruncați o răpede căutătură asupra mapei României și lesne vă veți încredința

că distanța cea mai scurtă pentru noi, adecă cea mai ne productivă se formează prin legarea rețelei noastre cu Sculenii.

Prin linia Sculeni, România de peste Milcov este d-abia atinsă, toată partea-i centrală și de jos, cu portul Galați în frunte, rămânând condamnată în favoarea Odesei.

Un asemenea sacrificiu e cu atât mai absurd, cu cât comerțul nostru cu Rusia este aproape nul.

În vederea exportului, cea mai gravă din toate, Rusia este pentru România de vro 50 de ori mai pe jos de Turcia și de vro 13 ori mai pe jos de Austria, iar cât privește importul, de 4 ori inferior Austriei ba până și Turciei, cu atât mai mult, că mai totalitatea importațiunii moscovite consistă din niște obiecte care se produc și-n țară tot ața de bine și tot așa de ieftin.

Pentru atare comerț să se distrugă, oare, primul port al României, fără a mai vorbi de restul Moldovei?"[1]

Ș-apoi tot noi să mai plătim câte 200.000 franci pe kilometru, adecă 2.000.000 peste tot, pe când țarul și d[omnul] Offenhaim bucuroși ne-ar oferi la moment de zece ori atâta numai și numai ca să le dăm mai curând trecătoarea Sculenilor...

Să nu ni se vorbească despre înflorirea Iașului.

Dacă o doriți cu sinceritate, scăpați-l mai întâi de evrei.

Kogălniceanu - deziluziune, Brătianu - deziluziune, Tell - deziluziune, Cretzulescu, - deziluziune.

S-au dus bătrânii.

Dar să ne ferească Dumnezeu și de tineri, alde Carp și Lahovary!...

*

Salutăm cu fericire șase ziare, patru mai vechi și două apărute d-abia de vro câteva zile, *Telegraful*, din București, *Prahova*, din Ploiești, *Independentul*, din Botoșani, *Semănătorul*, din Bârlad, *Uniunea Liberală*, din Iași și *Gazeta*, din Bacău, în care începem a recunoaște cu prea puține diferențe în procedură, propriile noastre credințe și aspirațiuni: cultul românismului în toate și mai presus de toate.

274
Pater Familias

După „Poezia-Maiorescu", tot ce poate fi mai original pe fața pământului este un articol al d[omnu]lui d[octo]r Auerbach contra *Columnei lui Traian* publicată în supliment la ziarul *Presa*.

Din cele două pagini ale teribilei diatribe, noi unii am înțeles numai atât, că d[omnul] d[octo]r Auerbach este *pater familias*, și poate că n-am fi înțeles nici aceasta, dacă d[omnia] sa nu

1. *Traian*, 3 gen[arie] 1870, nr. 1.

întrebuința din fericire un cuvânt latinesc, în loc de a poci până la galimatie sărmana limbă română.

D[omnul] d[octo]r Auerbach se supără, că *Columna lui Traian* respinsese anunțul d[omniei] sale despre *vaccina veritabilă*.

Bine.

D[omnul] d[octo]r Auerbach se supără că *Columna lui Traian* îi refuză calitatea de român.

Bine.

D[omnul] d[octo]r Auerbach se supără că *Columna lui Traian* nu admite posibilitatea ca un medic capabil și învățat să vagabundeze din țară în țară, pe când specialiștii sunt totdauna destul de căutați în propria lor patrie.

Bine.

Dar ce au a face toate astea cu minunatul *pater familias* al d[omnu]lui d[octo]r Auerbach?

Nu cumva fiecare *pater familias* va fi având dreptul la inserțiunea anunțurilor sale în toate foile publice, chiar fără voia directorului ziarului?

Nu cumva fiecare *pater familias* devine prin însăși aceasta get-beget român, chiar dacă ar fi din neamul lui Moise?

Nu cumva fiecare *pater familias* trebuie cu orice preț să cutreiere lumea, chiar dacă n-ar fi o nulitate de prisos în propria sa patrie?

Întrucât nu ni s-au demonstrat toate acestea, *Columna lui Traian* persistă a crede că:

1. Un ziar care este românesc în fapt, iar nu numai prin etichetă, nu poate recomanda pe un medic străin, fie cât de *pater familias*, în cât timp avem atâția români de prima ordine, ca d[*omnii*] *doctori* Vlădescu, Măldărescu, Obedenaru, Dimitrescu, Râmniceanu, Grecescu, etc., sau cel puțin pe deplin românizați prin serviciile și operele lor, ca d[omnii] doctori Davila, Chernbach, Felix și alți câțiva.

2. Un bărbat cu o adevărată știință de carte, fie el cât de *pater familias*, nu lasă căminul său pentru a colinda după icre verzi peste nouă mări și nouă țări, fără ca să-l fi poftit la noi măcar o țipenie de om.

3. Vai de România, dacă fiecare neamț sau evreu, fie cât de *pater familias*, ar cuteza a pretinde ca ploaia din senin, cum că a lui este Dacia lui Traian!

Altminterea, mai repetim încă o dată, „Proza-Auerbach" își găsește perechea numai doar în „Poezia-Maiorescu"...

275
[Ziarul *Românul* se deșteaptă]

Ziarul *Românul* se deșteaptă • Prea târziu! • Minunile d[omnu]lui Tit-Liviu Maiorescu

Ziarul *Românul*, în numărul său de marți, reproduce textualmente și îmbrățișează fără nici o rezervă opiniunea noastră în privința liniei ferate dintre Iași și Sculeni.

Ne pare bine.

Ceea ce ne surprinde, însă, deși într-un mod plăcut, căci și mirările pot fi bune sau rele, – este a vedea pe confratele nostru patronând în aceeași revistă cu multă căldură propunerea d[omnu]lui Georgiu Brătianu în afacerea Strussberg.

Această moțiune, pe care și-au însușit-o peste șasezeci de mandatari, poate și trebuie să placă orișicui, afară numai de ziarul *Românul*.

Ea nu este altceva decât soluțiunea, pe care *Columna lui Traian*, ea singură-singurică, o concepuse sunt acum trei luni, adecă pe când se afla încă la putere d[omnul] Ion Ghica, susținut pe Dealul Mitropoliei de către o numeroasă coaliție, Ionescu-Brătianu-Kogălniceanu.

Drept probă, punem aci față-n față cuvintele noastre de atunci și deznodământul de astăzi.

Iată-le:

Columna lui Traian
din 8 martie 1871.

Ce să facem cu Strussberg?

Prin insolenta-i telegramă din Berlin care pălmuiește pe față Reprezentațiunea Națională a României, el însuși reziliază contractul.

Legislativul trebuia să ia act de această clară și precisă declarațiune din partea-i, urmând ca Guvernul nostru să convoace pe toți detentorii de obligațiuni, pentru ca ei să se constituie d-ndată într-o campanie, substituindu-se lui Strussberg și pășind înainte cu aceleași îndatoriri ambilaterale la construcțiunea rețelei întregi.

Dacă dânșii n-o primeau, atunci statul român, condus de înaltul principiu al echității, care nu ne permite a nedreptăți nici chiar pe înșelători, proceda imediat la aprețuirea materialului brut, strussbergian, și, luându-l pe seama țării, depunea valoarea lui pecuniară, nemic mai mult decât atâta, în mânile detentorilor de obligațiuni, rămânând apoi ca ei să se despăgubească în analogie, despăgubind, la rândul lor, pe cei expropiați teritorialmente, iară noi să continuăm a ne face drumul ferat după cum ne va conveni nouă.

Moțiunea
din 1 iulie 1871.

1. Respingerea convențiunii cu Strussberg;

2. Cererea înaintea tribunalului de arbitri ai rezilierii concesiunii;

3. După rezilierea concesiunii:

Estimațiunea lucrărilor și materialului existent într-un mod contradictoriu, și declarațiunea din partea statului că se recunoaște dator de la acea epocă către detentorii de obligațiuni cu o sumă echivalentă, plătibilă în privința dobânzii și amortizării, în condițiile coprinse în concesiune.

Detentorii de obligațiuni vor putea, de vor voi, într-un termen ce se va fixa ulterior, a se constitui în societate de acționari ș-a continua lucrările, intrând în toate drepturile și îndatoririle concesionarilor.

Toate acestea fără prejudiciu de urmărirea d[omnu]lui Strussberg și consorții pe calea civilă și penală pentru toate pagubele ce ne-au pricinuit și ne-ar mai putea pricinui cu violarea concesiunii.

Noi întrebăm pe oricine, dacă nu este identitatea absolută de fond între ambele texturi?

Ele se rezumă d-opotrivă în următoarele punturi cardinale:

1. Rezilierea contractului de concesiune.

2. Facultatea detentorilor de obligațiuni de a lua asupră-le construcțiunea rețelei.

3. Responsabilitatea statului numai și numai pentru ceea ce există în realitate.

Acum o observațiune.

Dacă ziarul *Românul*, atât de putinte adiniori pe lângă Cabinetul și pe lângă Parlamentul d[omnu]lui Ion Ghica, s-ar fi asociat încă din luna lui martie cu vederile *Columnei lui Traian*, în loc de a porunci tocmai atunci codițelor sale umoristice din Pasaj de a desemna pe d[omnul] Hăsdeu în niște infame caricaturi primind pungi de la Strussberg, – onoarea de a smulge România din gheara prusacului s-ar cuveni astăzi marelui corp de acțiune.

Patima însă fusese mai tare decât rațiunea.

Organul autoritarismului nu voia să aprobe o idee a școalei nedependinți.

Cosmopolitismul se temea de a da un sprijin românismului.

Mai pe scurt, decât să pună înșiși Roșii temelia la mântuirea economică a Daciei după îndemnul *Columnei lui Traian*, dulcele nostru amic din Grădina-Retoride preferase mai bine să vadă trecând mărețul stindard în mânile celei mai grosolane reacțiuni.

Iată prin ce lipsă de tactică politică se pierd câteodată partidele politice când fatalitatea le pietrifică sub pasionatele ordine ale unei agramate dictaturi.

Oricum să fie, minunea este cu atât mai izbitoare, cu cât tocmai pretinsa Reprezentațiune Națională de astăzi, contra tuturor așteptărilor de jos și de sus, a manifestat măcar dorința de a scăpa țara de secularul bir de la Marea Baltică.

Ministeriul a fost silit a retrage așa-numita Nouă Convențiune.

S-a croit, însă, o întorsătură prin care nu numai s-a dat în

lături frumoasa moțiune a celor 60, dar încă s-a mai născocit mijlocul de a pune pe nemți într-o situațiune cu mult mai fericită decât chiar aceea ce li se plăsmuia cu perfidie prin actul retras.

D. Mavroghenis a venit cu un nou proiect de lege intitulat „Convenersiunea obligațiunilor căilor ferate române în obligațiuni de 5% garantate în veniturile generale ale statului".

Cu alte cuvinte, Strussberg nu mai are a face cu noi, încât drum de fier nu avem și nu vom avea, dar detentorilor de obligațiuni, adecă misteriosului *consorțiu*, tot trebuie să le plătim cu ochii închiși colosala sumă de 245.160.000 [de] franci.

Pentru ce?

Așa!

Ne veți întreba, însă, cum de s-au muiat d-odată cei 60 de luptători, lăsând să se amâne, să se suplante și să se [e]scamoteze admirabila lor cugetare?

Se furișaseră și p[r]intre dânșii, ca în faimosul cal de la Troia, vro câțiva greculeți, alde Sutzos și Venturas, strigând mereu, pe toate tonurile, că bună este moțiunea dar ei nu vor să facă *opoziție sistematică*.

De frica acestor dezertori cu premeditațiune, temându-se a nu rămânea cumva în minoritate, ceilalți subscriitori pierduseră cumpătul.

În zadar au fost superbele tunete de elocință ale d[omnu]lui Vernescu!

Treaba s-a făcut **mușama**.

Astăzi sau mâini, deputații se împrăștie, fără să fi dat nici un vot în afacerea Strussberg și atunci părintescul nostru regim, profitând de cele 78.000.000 ale datoriei flotante, va plăti cu rigurozitate cupoanele, sub pretextul de a salva creditul statului și cu rezerva de a căpăta mai la urmă, fără nici o bătaie de cap, un bil de indemnitate.

Iacă toată comedia!

Dacă d[omnul] C. A. Rosetti, dacă d[omnul] Ion Ghica, dacă impozanta coalițiune Brătianu-Ionescu-Kogălniceanu, dacă Roșii și amicii lor de mofturi ar fi înțeles în luna lui martie soluțiunea *Columnei lui Traian*, în momentul de față nu mai era Strussberg și poate că n-ar mai fi nici...

Dar voit-au ei să ne asculte vreodată?

Și ce folosește astăzi ca ziarul *Românul*, răscumpărându-și oarecum păcatele trecutului, lucrează în cestiunea Strussberg cu un adaus de energie?

Artic[o]lul d[omnu]lui Fleva ar fi trebuit să producă nu numai un adevărat reviriment în mai multe inimi rătăcite din bună-cred-

inţă, ci chiar o adâncă mustrare în unele cugete mlădioase de profesiune.

Toate în deşert!

Prea târziu!...

Columnei lui Traian nu-i place a ascunde lumina sub oboroc după expresia *Evnagheliului.*

Inamici pentru erorile amicilor şi amici pentru meritele inamicilor, numai principiul ne leagă cu orişicine şi nemic afară de principiu!

Era să terminăm aci, dar d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu bate la uşă.

Ne este cu neputinţă a nu-i deschide măcar o mică portiţă, şi de-ar fi ea numai cât urechea acului, tot încă dumnealui întreg încape.

Omuleţul de la *Convorbiri Literare* şi-a făurit ocaziunea în cursul săptămânii de a mai re-mprospăta [de pe] tribuna Parlamentului vechile sale invective contra merelui Bărnuţiu dintre cei morţi şi contra tuturor somităţilor literare române în viaţă.[1]

Pentru dânsul, panteonul se compune din domnii: Eminescu, Bodnărescu, Pogor, Iacob Negruzzi, Burlă, Kugler şi - d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu.

Rezultatele activităţii sale legislative [h]ebdomadare au fost:

1. Ştergerea subvenţiunii, care se dădea până acum gimnaziului din Braşov, adecă uciderea unei şcoale române de peste Carpaţi.

2. Reducerea pe jumătate a fondului Societăţii Academice, în care, deşi sunt mulţi alde d[omnul] Massim, totuşi instituţiunea în sine trebuie să fie nu mai puţin sacră, precum este sacră o biserică, chiar dacă serveşte într-însa un Popa-Tache;

3. Desfiinţarea micilor ajutoare bugetare acordate câtorva asociaţiuni curat naţionale, bunăoară „Transilvania" şi „Darea la semn", făcându-se o sprâncenată excepţiune în favoarea „Învăţăturii Poporului" şi a „Ateneului", adică două ofticoase cochete cosmopolite d-ale coconului Costică Essarcu!

D[omnul] Tit-Liviu Maiorescu mai propusese cu aceeaşi frunte senină suprimarea tuturor cadrelor universitare din Iaşi, de la înălţimea cărora mai cutează a răsuna, din când în când, muribundele accente de românism.

Se zice cum că însuşi d[omnul] Iepureanu s-ar fi speriat de atâta cinism.

Admiră, capro, cum sare iada!

1. În text: „după" (*n. ed.*).

276
Simion Bărnuțiu

Când invidiosul scremet al unui mirmidon cosmopolit a cutezat a îmbăla [de pe][1] tribuna Parlamentului virginala memorie a părintelui Școalei Naționale din România;

Când am văzut cu fiori prăsila Fanarului, pătrunsă prin invaziune în comițiile române, rânjind la auzul sacrului nume și aplaudând zbuciumările piticului;

Ne-am crezut datori a reproduce în *Columna lui Traian* o schiță biografică ieșită din modesta pană anonimă a unui discipol al răposatului Simion Bărnuțiu.

Tribunul de la Blaj, Domnul Tudor, idolurile românismului, apostolii naționalității și - d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu....

Ha! ha! ha.

277
[Soluțiunea *Columnei lui Traian*...]

Soluțiunea *Columnei lui Traian* în fața Coaliținei și în fața Camerei Mavroghenis-Costaforu • Politica ciocoilor vechi și noi • Teoria financiară a președintelui băncii „Dacia" • Încă o dată mușama! - Oamenii noștri de stat • Responsabilitatea ministerială • Grădina-Retoride nu vrea să înțeleagă • Iarăși prea târziu! • Quousque tandem...?

Reproducând în numărul trecut cuvintele noastre din 8 martie 1871, față-n față cu moțiunea d[omnu]lui G. Brătianu din 1 iulie curent, noi constatarăm evidența cea mai izbitoare, absoluta identitate de fond între ambele testuri ale uneia și aceleiași soluțiuni, concepută din capul locului de *Columna lui Traian* și susținută continuu încă de sub ministeriul d[omnu]lui Ion Ghica.

Ideea școalei nedependinți de acum trei luni nu a putut fi nici măcar auzită de Grădina-Retoride țintuită întotdauna sub jugul unui agramat și pasionat autoritarism, care nu vru să ne înțeleagă nici chiar în momentul când am fi putut, mai mult ca orișicând, să smulgem România din seculara robie a veneticilor de la Baltica.

Autorii nefastei concesiuni, în loc d-așI răscumpăra negrul păcat din [18]68, scăpându-ne tot dânșii din gheara prusacului, preferă să facă treaba *mușama*, cu toate că lor și numai lor le stete totul în mână.

1. În text: „după" (*n. ed.*).

Abia astăzi d[omnul] Ion Brătianu veni să-şi recunoască cu franchețe erorile comise într-atâtea rânduri, din nepriceperea d-a prevedea tot ce se poate întâmpla în viitor.

Târziu!

Într-această privință, lăsăm să vorbească mai la vale analiza şi aprecierile făcute cu multă justețe epistolei d[omnu]lui Brătianu de către ziarul *Telegraful.*

Cine strică, dacă n-am fost niciodată ascultați!...

Ideea noastră însă şi-află echo tocmai în sânul aşa-zisei Reprezentațiuni Naționale de astăzi, din care peste 60 mandatari subscriseră propunerea d[omnu]lui G. Brătianu.

Cu toate amenințările de invaziune şi abdicare, cu toate insinuările avocaților interesați în cestiune, cu toată îmbâcseala prăsilei fanariote, totuşi soluțiunea *Columnei lui Traian* reuşi a fi adoptată în Parlament cu 59 [de] voturi respingându-se astfel noul jaf al d[omnu]lui Mavroghenis prin care – rămânând la adăpost d[octo]r[ul] Baruch-Strussberg, – se condamna statul român a-ndesa în pumnul misteriosului *consorțiu* colosala sumă de 245.160.000 [de] lei.

Ceea ce în Camera trecută nu putuse face Coaliținea Ghica-Brătianu-Kogălniceanu-Ionescu – a căror numeroasă ceată, zvârcolindu-se în cea mai sterpă frazeologie, se poticnea la tot pasul de funesta maximă *„mâna spală mâna"*, – o făcu ca prin miracol o majoritate de ocaziune a unei Camere aduse pe sprânceană de d[omnul] Mavroghenis-Costaforu!

Publicăm mai jos legea pentru soluțiunea cestiunii drumului de fier astfel cum se votă în Cameră şi Senat.

Admiterea acestei soluțiuni în afacerea Strussberg, dacă se datorește cuiva mai cu deosebire, apoi trebuie să mulțămim din toată inima d[omnu]lui G. Vernescu.

Cu o admirabilă forță de elocvență, d[omnia] sa a desfăşurat la tot pasul în şirul argumentațiunii, logica cea mai clară şi cea mai viguroasă.

Întrunind deodată o frumusețe limpede în formă şi tăria unei logici sănătoase în fond, d[omnul] G. Vernescu ne-a dovedit de astă-dată mai mult ca totdauna că este unicul nostru orator în toată puterea expresiunii.

Ceea ce mai cu seamă nu putem trece cu vederea în discursul d[omniei] sale, este convincțiunea şi energia cu care combătu ideile cosmopolite, a căror tristă consecință ne împinge mereu spre pieire mai ales de la 11 Februarie încoace!

D[omnul] Vernescu vru să vorbească şi despre avocații d[octoru]lui Strussberg...

Fu întrerupt, însă, printr-o înfuriată protestațiune din partea d[omni]lor B. Boerescu și A. Lahovary!!!

Întreaga ceată a *coconilor*, cu d[omnul] Manolache Costache în frunte, se întrecură care mai de care a se arăta vrednici campioni ai străinismului, apărând prin toate întorsăturile avocățești „interesele de mai multe milioane" ale sărmanilor detentori de obligațiuni.

Politica *ordinii* și *stabilității* se rezumă întreagă numai în următoarele două versuri sublime prin conciziunea și vigoarea lor:

Politica internă în: „Adu-l și-l dezbracă!"
Politica d-afară în: **„Dă-le și-i împacă!"**

Citiți admirabila poezie de mai sus și veți vedea completa fotografie a „ciocoilor vechi și noi" înfiptă numai în vreo câteva strofe cu o viguroasă pană de maestru.

Bine vă cunoscuse răposatul Depărățeanu!...

Încă ceva.

D[omnul] Basiliu Boerescu a emis cu această ocaziune o nouă teorie financiară.

În cestiuni de capitaluri, cu alte cuvinte când în joc se află *milioane*, d[omnul] Boerescu a susținut cu multă expansiune că trebuie lăsat la o parte orișice simțământ de patriotism.

Tot pe calea acestui principiu stabilit, să fi ajuns, oare, d[omnul] Boerescu în ponderoasa pozițiune de a merita președint[i]a băncii „Dacia"?

Multe ne mai vin în minte: *nuntărit, cestelărit, capelărit,* etc., etc., etc.

În tot cazul, ilustrul campion al dinastiei a fost la înălțimea misiunii.

Dar... monstruoasa conversiune căzu cu 56 bile.

Aplicase-va însă acum soluțiunea votată de ambele corpuri legislative?

Aci e cestiunea.

Sancționarea legii n-a apărut încă în *Monitor*.

Presa, pe de altă parte, ne-o spune curat că „cestiunea de fapt are să rămână tot *nedezlegată*".

Pentru ce?

Pentru că - este impracticabilă, pentru că: nu se poate!...

Și oare ce ar putea împiedica pe guvern d-a nu lăsa toată soluțiunea baltă spre a lua alte măsuri dicatate, se înțelege, de *grave împrejurări*?

Noi prezisserăm din numărul trecut o probabilă cocoloșire și de astă-dată a scârboasei afaceri Strussberg și Consortium.

Iată ce ziceam:

„Astăzi sau mâine, deputații se împrăștie fără să fi dat nici un vot în afacerea Strussberg, și atunci părintescul nostru regim, profitând de cele 78.000.000 ale datoriei flotante, va plăti cu rigurozitate cupoanele, sub pretext de a salva creditul statului și cu rezerva de a căpăta mai la urmă, fără nici o bătaie de cap, o *bilă de indemnitate*."

Și dacă acum s-a dat un vot?

Cum poate să existe o adevărată suveranitate a poporului acolo unde consilierii Tronului stau lungiți pe fotolii cu nepăsarea cea mai cinică, sub adăpostul unei absolute impunități!

Și mai ales unde?

Într-o țară ca a noastră, unde „se găsesc oameni zișI de stat, *capabili să se facă* **complicii străinilor despuietori ai țării**, numai și numai ca cu ajutorul lor să stea sau să ajungă la putere".

Cuvintele sunt proprii ale d[omnu]lui I. Brătianu.

Dacă însă o recunosc aceasta înșiși patronii școlii autoritare, de ce n-au voit să ne asculte măcar atunci când strigam din răspunteri: **„Responsabilitate ministerială"!**

Infernala maximă: *„mâna spală mâna"*, a tras cu buretele întotdeauna peste frunțile pătate cu cele mai negre și mai imunde păcate.

Ieri cu grecii și cu bulgarii, azi cu nemții și cu evreii; ieri cu Beizadea-Mitică și Boerescu, azi cu Kogălniceanu și Ion Ghica; pururea cu cosmopolitismul și nici o clipă cu neamul românesc, iacă unde ne-a târât așa-zisul mare partid de acțiune, mânat în nedumerire, de varga dictatorială a unei infailibile ignoranțe, pe cărarea rătăcită a oportunității fără principiu, a coaliționilor cu manifesturi-eunuce, a liberalismului față de naționalitate!

Când ne vom opri, oare, de pe povârnișul pe care ne rostogolim mereu, din rău în mai rău, de la 1866?...

Amintirea nefastei zile de 11 Februarie ne duce gândul întotdauna drept la ziarul *Românul*.

Vorbind despre subscripțiunea împrumutului pentru stingerea datoriei flotante, - a cărui crimă antinațională, d-a proscrie micile capitaluri române în favoarea bancarilor evrei, furăm cei dintâi a o combate, - ziarul *Românul* își revărsă cele mai cumplite mustrări asupra capitaliștilor români, pentru lenea cu care d-abia se mișcă subscripțiunea celor 78 [de] milioane.

Zugrăvind pe deplin apatia ce predomină în toate ramurile activității noastre, și constatând lipsa totală a spiritului de asociațiune, atât în comerț, cât și în industrie și agricultură, organul

marelui partid de acțiune vine să recunoscă tocmai astăzi că izvorul tuturor rănilor ce ne bântuiesc stă numai în *„lipsa unei adevărate instrucțiuni și educațiuni!"*

Nu numai atât!

Tocmai aci găsesc ocaziunea d-a se rădica din nou până în culmea entuziasmului, dinaintea răpeziciunii cu care se subscrie împrumutul francez, punându-l astfel față-n față cu scepticismul și inerția în care zace națiunea română!

Până când atâta sfruntată cutezanță?

Încă o dată:

Dacă izvorul sacrificiului s-a sleit în inimile gintei latine de la Dunăre, dacă stearpa apatie și buruiana scepticismului au împresurat de mult fecundele holde ale abnegațiunii, cauza este că sărmana Românie avusese fatalitatea de a nimeri tocmai pe mâinile voastre, crescută în curs de douăzeci de ani în școala Confederațiunii Orientale, a medaliei de la Ploiești și a coaliținii Ghica-Baer-Andrassy, în loc de sacra văpaie a iubirii de Neam și de Țară.

Să aveți încă triviala pudoare, călăi ai simțului național, de a nu insulta cu nerușinare propria voastră victimă!!!

278

[Cestiunea Strussberg și frigurile Măriei Sale]

Cestiunea Strussberg și frigurile Măriei Sale • Cele ce *se zic* • Criza ministerială • Cine *bagă-n slujbă* și *dă drumul* consilierilor Tronului? • Un album de icoane politice • Tot mai bună e împiexicarea • Mai știm încă ceva! • Domnu-Tudor și Bărnuțiu • Ideea latinismului reînviază...

O săptămână întreagă, de când țara așteaptă cu nerăbdare sancționarea legii pentru soluțiunea cestiunii Strussberg, fiecare întrebându-se în nedumerire:

„Ce are de gând guvernul?"

În zadar, căci *Monitorul* - nici o vorbă.

Ba nu: în lipsă de orice altă lămurire, gazeta oficială ne dă mereu „buletinuri medicale" despre progresele ce face pe fiecare zi sănătatea Măriei Sale, zdruncinată de câteva zile prin niște „febre intermitente cu formă bilioasă".

De aci, o mulțime de șoapte, o mulțime de conjecturi, o mulțime de „se zice", împrăștiate cu profuziune de pretutindeni și cutreierând ca un fulger prin toate cercurile Capitalei:

Capul statului refuză sacnționarea legii;

Consilierii Tronului fac dintr-aceasta o cestiune ministerială, și se retrag;

O nouă combinațiune dar!

Ba d[omnul] Kogălniceanu, ba d[omnul] Brătianu, ba amândoi în unire plus d[omnul] Ion Ghica, vor lua peste puțin locul actualului cabinet...

Toate acestea *se zic* întruna de o săptămână de zile.

O foiță nemțească din București mai adaugă și zgomotul unei îngrozitoare note de la Berlin, prin care principele de Bismarck ar declara că promulgarea legii în cestiunea Strussberg va atrage din partea Germaniei ruperea oricărei relațiuni ce are cu noi, autorizându-se totdodată și Înalta Poartă cu o ocupațiune militară a României.

Din parte-ne, noi nu putem afirma deocamdată nici măcar probabilitatea unei schimbări ministeriale, deprinși a nu pune temei niciodată numai pe un simplu „se zice", față mai ales cu niște conjecturi politice combinate atât de ciudat.

Totuși, însă, ne credem datori d-a nu trece cu vederea peste toate câte se ziseră până astăzi, ca astfel să putem judeca mai bine despre cele ce mâne se pot întâmpla.

În mijlocul atâtor felurite „se zice", ce preocupară toate mințile în cursul săptămânii trecute, vorbi și ziarul *Românul*, vorbiră și foile guvernamentale, deschise, în fine, vocea, deși după o lungă tăcere, până chiar și *Monitorul Oficial*.

Organul coaliținnii Ghica-Brătianu-Kogălniceanu acuză cu multă energie actualul ministeriu pentru că: „a avut și are scopul de a implica *Tronului* în afacerea Strussberg, făcând ca toate relele să se atribuie **Capului Statului**".

„*Armonia* cea mai completă există între membrii Cabinetului" - ne strigă ziarul d[omnu]lui Boeresuc, grăbindu-se cu multă îngrijire a ne preveni din vreme despre aceasta.

Cuvântul „armonie" nu este deloc *nou*.

Noi unii îl cunoaștem încă din timpul ministeriului Ghica-Kogălniceanu-Boerescu...

Trompeta Carpaților, pe de altă parte, după ce declară că votul Camerei în cestiunea Strussberg nu poate fi executabil nici chiar primind sancționarea Domnească, crede că: „mai posibil decât aceasta este venirea la ministeriu a d[omnu]lui Kogălniceanu".

Dar *Monitorul*?

Cât p-aici să-l uităm!

A vorbit, este adevărat, și organul oficial al guvernului, dar... puțin, foarte puțin ne spune.

Afară de „cea mai formală dezmințire" dată „răuvoitoarei

aserțiuni" a ziarului *Rumanische Post* în cestiunea d[omnu]lui Bismarck, întregul comunicat nu conține altceva decât iarăși: boala Măriei Sale.

Tocmai în momentul când legea era să se supună înaltei sancțiuni, „căzând Măria Sa bolnav, această cauză a împiedicat și împiedică încă pe Măria Sa de a lucra cu miniștrii": iacă în ce se rezumă toate explicările puterii executive.

Atâta și nimic mai mult.

În așteptare, dar, până la o completă restabilire a sănătății Măriei Sale pentru a ne putea vedea visul cu ochii, o întrebare foarte naturală își pune fiecare deocamdată: ce să deducem din toate destăinuirile câtorșipatru organe de mai sus?

Oare concluziunea unei probabile crize ministeriale?

Gândiți-vă...

Și dacă cumva s-ar întâmpla una ca aceasta?

Totul s-ar reduce atunci negreșit la: cine să moștenească cele șapte portofolii ale actualilor consilieri ai Tronului?

Multă bătaie de cap ne trebuie într-această cestiune.

Noi am spus-o încă d-acum cinsprezece luni într-o ocaziune analoagă.

Iacă ce ziceam în 2 aprilie 1870:

„Într-o altă țară dintre cele constituționale, ministerele se schimbă după voința națiunii, încât nu este greu orișicui a explica *vine* și se *duce* prin viramentul opiniunii publice din care fac parte toți cetățenii, înțelegându-se unul cu altul ca membrii unei singure familii.

La noi, din contra, nu Poporul Suveran primește sau respinge pre consilierii Tronului, ci-i *bagă în slujbă* sau *le dă drumul* un element, pe care-l cunosc ai săi, dar cu care românii nu se vor înțelege în vecii vecilor: **străinul**.

De la 11 Februarie 1866 și până astăzi, numai Cabinetul cel d-întâi, înainte de venirea Măriei Sale, a fost un product curat interior, deși chiar acela fără știrea lui Dumnezeu, brodit într-un mod artificial din niște colegi nominali, ciocniți printr-o specie de vagabondaj politic și care n-au așteptat nici măcar a doua zi pentru a-și întoarce spatele unul altuia.

Toate celelalte ministere, succese cu răpeziciune în curs de patru ani, mărturisesc ele însele cu o cinică franchețe că nașterea și moartea lor depindeau deopotrivă de la porunca consulilor, botezată cu un termen mai elegant de *exigențele din afară*".

Din momentele în care am zis cele de mai sus și până în ziua de astăzi urmatu-s-a altă, sistem, decât aceea inaugurată îndată după 11 Februarie de către 10 Mai 1866?...

Tocmai pe când scriem aceste linii, se împlinesc doi ani în cap de când, în fața unor zguduitoare simptome de cădere a cabinetului Ghica-Kogălniceanu, noi am zis în *Traian* din 18 iulie 1869:

„Cine însă va fi ursit a moșteni puterea?
De vom întreba pe jidovi, – negreșit d[omnul] Iepureanu.
De vom întreba pe unguri, – negreșit d[omnul] Ion Ghica.
De vom întreba pe prusieni, – negreșit unul din doi".

Ei bine, astăzi am putea repeți, – se înțelege într-un caz de schimbare ministerială – pun[c]tualmente aceleași cuvinte de acum doi ani.

La noi toate se repetă, – după vorba merelui Shakespeare.

Toată diferența ce s-ar putea ivi în timpul de față ar consista numai doară într-un singur pun[c]t: azi se găsesc deodată cu mult mai mulți decât ieri, dintr-aceeia care să placă deopotrivă tuturor străinilor.

Legea progresului!

Mai deunăzi, d[omnul] Brătianu scria către directorul ziarului *Românul*: că în țara noastră „se găsesc oameni zișI de stat, capabili să se facă *complicii străinilor* despuietori ai țării, numai ca cu ajutorul lor *să stea sau să ajungă la putere*".

Bazați pe înșeși cuvintele venerabilului tribun de la Pitești, noi ne vom încerca a da aci o listă dintre cei ce se succeseră pe rând la cârma statului de cinci ani încoace, și care, judecând după trecut, ar putea să ajungă din nou la putere, negreșit în caz de vreo criză ministerială.

Toți ne-au lăsat câte un criteriu, în care va rămâne înfiptă pentru eternitate cea mai fidelă icoană politică a fiecăruia dintre oamenii noștri de stat.

Spuneți-ne cine vine la minister, să vă spunem și noi la ce trebuie să ne așteptăm!

Vine Beizadea-Mitică? – Atunci: „Românii sunt hoți și tâlhari; iar prusierii, *modeluri de onestitate*!..."

Vine d[omnul] Iepureanu? – Atunci; „Programa capului noului Cabinet este în întru menținerea ordinii și *respectului drepturilor israeliților*!"

Vine d[omnul] Boerescu? – Atunci: „Interesele *străine* de mai multe milioane!"

Vine d[omnul] Ion Ghica? – Atunci: „cordialitatea cea mai extremă pentru comitele *Andrassy* și rabinul *Abraham-Bauer-Cohen*!"

Vine d[omnul] Rosetti? – Atunci: „*Pe fiecare zi* **ne** dovedești, *c-aducând pe Tron virtuțile și tradițiunile unei glorioase familii, Măria Ta*" etc.

Vine d[omnul] Kogălniceanu? – Venirea d[umnea]lui ar surâde într-un mod egal și evreilor și nemților de la Beci și nemților de la Berlin!"...

Dar un minister împieticat din mai multe văpsele politice? Acesta ar fi şi mai probabil.

Miniştrii pot fi cât de răi, – am mai zis–o[1], – ba încă trebuie aleşi *cu tot dinadinsul* după intensitatea răutăţii, dar cât să deiferească unul de altul prin specia păcatului, încât, certându–se mereu, să se denunţe care pe care.

Aci stă toată finețea sistemei.

Altfel, o armonie perfectă între consilierii Tronului ar deveni periculos pentru Dinastie.

Ştim bine că şi de aici–nainte consilierii Tronului se pot *băga în slujbă* şi li se poate *da drumul* tot după sistema aplicata până acum; ştim bine că ne lipseşte responsabilitatea ministerială; ştim bine că străinii pot să facă orice le place; ştim bine că am mers din rău în mai rău.

Le ştim bine toate acestea, dar tot atât de bine mai ştim încă un lucru.

Cartea trecutului nostru ne spune cu nepieritoare dovezi, că străinismul nu domneşte până în sfârşit la gurile Dunării, şi că viaţa românească a ştiut întotdauna să desfacă ceea ce făcuse printr–o insolinte uzurpaţiune o droaie de venetici furişaţi hoţeşte în cuibul lui Traian!...

Este destul deocamdată să amintim că apoteozarea lui Domnu–Tudor Vladimirescu a fost salutată cu entuziasm de ţara întreagă.

Este destul să spunem că sublima dogmă a merelui Bărnuţiu răzbeşte deja cu putere în pieptul naţiunii române.

Este destul să semnalăm că strănepoţii lui Romul de la Istru încep a pricepe puternicul strigăt al sângelui latin ce le furnică prin vine.

Numărul trecut era deja sub presă, când am primit îmbucurătoarea ştire că augustul rege al fraţilor noştri de la Tibru a trămis următorul răspuns anticului municipiu al Iaşilor din care peste 300 de suflete româneşti salutaseră cu iubire măreţul stindard al Italiei unite:

„Mulţumesc municipiului şi cetăţenilor din Iaşi, pentru augurile ce fac Italiei şi mie: fac cele mai călduroase urări pentru binele şi prosperitatea poporului român."

Vittorio Emmanuelle."

Sunt tocmai doi ani tot astăzi, de când noi strigam din răsputeri în ziarul *Traian*: **Congres pan–latin**!...[2]

1. *Columna lui Traian*, din 26 martie 1870.
2. Nr. 35 din 18 iulie 1869.

*

P. S. – În momentul d-a pune [ziarul] sub presă, *Monitorul* publică sancționarea legii în cestiunea Strussberg.

279
[Strussberg s-a pus la cale]

Strussberg s-a pus la cale • Scăpa-ne-vom? • Ce e de făcut? • Jupânul de la Washington și mișcarea evreiască • Sprijinul Palestinei • Inima și mintea școalei autoritare • Unde stă mântuirea

Precum anunțarăm și în numărul trecut, Măria Sa binevoi, în cele din urmă, a sancționa legea votată de Cameră și Senat în cestiunea căilor ferate.

Decretul este însoțit de un lung raport al d[omnu]lui Nicolae Crețulescu.

Conținutul întregului raport se poate rezuma în următoarele punturi:

Expune pe larg în ce consistă cele două proiecte, de convențiune și de conversiune, asupra căruia din urmă guvernul declarase că „ia asupră-și d-a face să se realizeze";

În urma dezbaterilor ținute în Parlament, s-a văzut că, atât convențiunea, cât și conversiunea nu erau bune;

De aci, majoritatea Camerei a propus un alt deznodământ;

„Ministeriul față cu această cestiune n-a putut lua asupră-și toată răspunderea unei soluțiuni definitive și de aceea s-a mărginit a declara Camerelor că, dacă ele cred a da o soluțiune mai bună decât cea propusă de dânsul, el se va sili a o executa *pe cât depinde de dânsul*."

Arată apoi soluțiunea adoptată de ambele corpuri legiuitoare;

Și, în fine – „în urma declarațiunilor mai sus citate făcute în Camere de întregul minister prin organul d[omnu]lui președinte al Consiliului", – raportul conchide supunând legea la înalta sancțiune a Capului Statului.

Trista experiență a trecutului făcându-ne a fi pururea bănuitori, față mai ales cu nenorocita afacere Strussberg și consortium, noi ne mărginim de astă-dată a înregistra noua fază în care intră cestiunea, reproducând literalmente cuvintele cele mai atrăgătoare din raport, în așteptare de a vedea și modul cum se va aplica aceea soluțiune.

Aci stă totul.

Deocamdată una din foile guvernamentale stăruiește încă a susține că legea nu se poate executa, deoarece ea este vițioasă.

Ceea ce însă ne bucură, pe de altă parte, este numirea d[omnu]lui G. Vernescu în calitate de arbitru din partea statului român pentru rezilierea concesiunii.

De-a Cerul ca cel puțin de aci înainte să începem a ne mântui de prăpastia pe priporul căeia furăm îmbrânciți acum trei ani, prin oarba nepricepere a câtorva minți abătute de vârtejul lui 11 Februarie!

Dea Cerul ca cel puțin astăzi să înțelegem cu toții ceea ce nu putură vedea politicienii de ieri de la cârmă, osândiți a-i târî perfida oportunitate de pe poteca principiului, în făgașele celei mai grozave rătăciri!

Ce ne-a rămas de făcut?

Citiți corespondența de mai la vale...

În așteptare de a ne scăpa o dată de jupânul din Berlin Baruch-Strussberg, ne împiedicăm, vrând-nevrând, de un altul nu mai puțin pernicios: jupânul Peixotto de la Washington.

O lună de zile și mai bine de când întreaga ziaristică română trebui să agite și să discute întruna numai și numai scabroasa afacere a concesiunii Strussberg din 1868.

Preocupați cu drept cuvânt de spăimântătoarele gheare ale zgriptorului de la Baltica, noi am fost uitat o altă bubă nu mai puțin cumplită, ce ne roade pe sub ascuns rărunchii din ce în ce mai cu turbare.

Este cestiunea evreiască.

Sunt patru luni de când Statele Unite ale Americii trimiseră în calitate de agent diplomatic la noi, pe un israelit: d[omnul] Beniamin Peixotto.

Consulul evreiesc zisese Măriei Sale:

„Dacă principiile de justiție și egalitate, de care sum sigur că Măria Voastră sunteți animat **pentru toți locuitorii care au făcut dintr-această țară patria lor**, vor fi *realizate* într-un mod practic, atunci speranțele cele mai bune pentru viitorul său trebuie să se împlinească".

Cuvintele ce proverbialul cinism al d[omnu]lui Costaforu cutezase a pune în gura Capului Statului spre răspuns erau:

„**Am avut totdauna cea mai mare admirațiune pentru țara d[umnea]voastră**, și sum convins că numai prin spiritul *liberal și ospitalier* ce o animă, ea a parvenit la o așa puternică dezvoltare a prosperității. Sper că vom avea plăcerea de a vă păstra ani îndelungați în mijlocul nostru, și **guvernul meu nu va lipsi de a vă face îndeplinirea MISIUNII** *dumneavoastră atât de lesne și de plăcut pe cât va sta în puterea lui.*"

Columna lui Traian s-a grăbit cea d-întâi a stigmatiza pe dată cu indignațiune criminala purtare a consilierului Tronului care nu refuzase *exequatura* unui insolinte emisar al „Alianței

Israelite Universale", furișat în corpul diplomatic de aci, numai și numai cu infernala misiune de a împământeni în holda lui Traian vagabundele cârduri ale Palestinei.

Am avut dreptate, sau nu?

O foaie italiană, de altmintrelea foarte bine informată, ne spune în ultima-i revistă despre România, că deja superbul mandat al d[omnu]lui Peixotto a început a se pune în lucrare: evreii cer de la Măria Sa deplinul drept de indigenat; boierii le promit reazem; și, în fine, jupânul de la Washington stăruiește foarte mult pe lângă guvernul român.

Iacă textual ce găsim în *La Confederazione Latina* din 21 iulie:

„La popolazione israelita di Bukarest promove una sottoscrizione per ottenere *dal principe* il pieno diritto d'indigenato: alcuni boiari promisero loro appoggio alla Camera, ed il Console degli Stati-Uniti sembra che vivamente *ne interessi* il governo rumeno."

Acum doi ani, sub ministeriul d[omnu]lui Kogălniceanu, d[omnul] Armand Lévy nu se sfia de a striga cu o supremă satisfacțiune, în numele întregii seminții iudaice din România: „avem o confienţă deplină în *Principele* liberal care ne guvern[eaz]ă, *în cuvântul său*!"

Câteva luni mai trecură și *Arhivele Israelite* publicau cu fală următoarele cuvinte atribuite *Principelui Carol*, ca răspuns la plângerile rabinilor din Paris:

„Sum convins că noi nu putem trăi fără evrei, care vor forma în patria mea adoptivă clasa cea de mijloc."

„Comparați, judecați și gândiți-vă unde mergem!"

De cinci ani de zile, iudaismul se opintește din toate puterile să uzurpe „cetatea română", și de cinci ani de zile vâșlașii noștri nu cutează măcar a atinge teribila cangrenă ce ne bântuie, lăsând-o să-și reverse mereu veninoasele-i ulcere pe vinele întregului corp al națiunii.

Drepturile israeliților, – căci Europa ne numește – barbari!

Drepturi israeliților, – căci altfel se supără chiar America!

Drepturi israeliților, – că o voiește d[omnul] Crémieux!

Drepturi israeliților, – căci stăruiește d[omnul] Peixotto!

Iacă strigătul stereotip al tuturor Cabinetelor.

Exigențele din afară și Alianța Israelită Universală!!!

Ce vreți? – Încă n-a sosit timpul unui minister curat românesc...

Dacă însă boierii ca d-ale d[omnii] Iepureanu, Costaforu, Mavroghenis, etc., promit, pe de o parte, cel mai călduros sprijin neghinei jidovești, iar, pe de alta, îndeasă mai toate obligațiunile împrumutului de 78 milioane în gheara cea lacomă a cămătarului

evreu, – gânditu-s-a, oare, cel puțin marele partid de acțiune, a rădica cu o oară mai nainte în fața țării drapelul acestei grozave bube naționale?

Am fi fost departe.

Dar cine să facă una ca aceasta? – Capii Școalei autoritare? Unde ar permite-o vreodată „Alianța Israelită?"

Ce ar zice, mai ales, d[omnul] Ion Ghica, învățătorul patron al rabinului de la Safet?...

Acum patru luni, pe când școala nedependinte rădicase glasul să protesteze cu o legitimă indignațiune contra cuvintelor cu care guvernul român răspundea consulului american, ziarul *Românul*, atins de durere până în băierile inimii, se avânta atât de mult în profunda-i simpatie pentru Israel, încât se crezu dator chiar *a falsifica* discursul jupânului Peixotto, reproducându-l cu totul altfel decât cum era în *Monitor*.

În van am strigat de atâta timp în șir școalei autoritare, căci ea nu vede, nu aude, nu înțelege decât numai și numai de magicul semn al unei perverse dicatături, care nu vrea în ruptul capului să-i arate busola cea limpede a principiului național, uluindu-i mintea în obscuritatea metafizicii printr-o terminologie generală și cu totul seacă: libertate, egalitate, dreptate, umanitate...

Unde stă mântuirea?

Școala Națională se rădică cu putere!...

280

Din drum. Lângă Calafat

Scris pe vaporul „Frideric"

Un ilustru publicist român, călătorind oarecând în susul Dunării, se cufunda în poetice meditațiuni asupra solidarității popoarelor în concertul universal.

Permiteți-mi a fi mai modest, mai prozaic, mai puțin avântat în fantazie, deși adormitorul legănat al valurilor Istrului, cântându-mi un misterios nani-nani, mă-mpinge alene și pe mine în regiunea visului.

Când o națiune lucrează pentru sineși, întreaga umanitate culege rodul, deoarece așa-numitul egoism național nu este în fapt, decât aplicarea dibăciei sau a forței la îmbunătățirea unei părți dintr-un tot, ceea ce constituie unica procedură sănătoasă, căci niciodată o totalitate complicată nu poate face un singur pas pe calea progresului, dacă nu se vor ciopli mai întâi, cu încetul, unul câte unul, toate elementele voluminosului organism.

Un român, cugetând cu durere de inimă la suferințele evreilor din Safet sau patronând cu frăgezime de suflet o statuă în onoarea

lui Voltaire, pe când împrejuru-i se aud gemând în uitare milioane de fraţi de sânge şi nici o frântură de lespede nu vine a aminti strănepoţilor părinteasca memorie a lui Ştefan sau Mircea; un asemenea român, fie el chiar d[omnul] Ion Ghica, fie el chiar d[omnul] C.A. Rosetti, fie el chiar unul din cei doi taţi ai lui 11 Februarie, ne lasă comica impresiune a unui individ, ieşind în ziua cea mai senină cu galoşi şi cu umbrele pe străzile Bucureştilor, fiindcă - dragă Doamne! - va fi descoperit prin telegraf o ploaie pe la Paris sau pe la Geneva.

Iaca de ce eu-unul, cu riscul de a fi luat drept nebun în lumea nebunilor, persist în vechiul meu păcat de a mă gândi numai şi numai la România, nutrind cu gelozie căldura simţului naţional în ţară şi-n străinătate, în căruţă şi-n corabie, pe jos şi - eram să zic - în balon, dar ciocnirea cu Prusia n-a ajuns încă d-ocamdată a ne impune ingeniosul mod de tranzit *à la Gambetta*.

Batelul fluieră şi se opreşte denaintea Calafatului.

Vorbi-voi despre America?

Despre [h]otentoţi?

Despre regele Vam-pipi-naki şi regina Tai-ti-bub-kaika?

Negreşit că toate astea sunt foarte instructive din înaltul pun[c]t de vedere al generalităţii umane. Din nenorocire, însă, adresându-mă anume către *Columna lui Traian*, iară nu către *Românul* sau *Convorbiri Literare*, sum silit, vrând-nevrând a mă mulţămi cu ceea ce văz cu ochii şi pipăiesc cu degetul, în loc de a încăleca cu mândrie asemenea caricaturei din cartea lui Granville, ambele emisfere ale globului pământesc.

În faţa Calafatului, vorbi-voi de Calafat.

Las la o parte glorioasa origine italică a acestui drăguţ orăşel, pe ţărmul căruia plutaşii genovezi din secolul [al] XIII[-lea] sau [al] XIV[-lea], atunci stăpâni navali ai tuturor bazinurilor Pontului, îşi *calafatau* în treacăt uşoarele lor vase, de unde se născuse apoi însuşi numele localităţii.

Îmi lipsesc nu mai puţin cifre statistice, pentru ca să pot analiza aci moderna însemnătate comercială a Calafatului, pe care o zugrăveşte în sinteză pădurea de catarge, adăpostită sub pitorescul deal, ce se înalţă falnic peste apă ca o grandioasă catargă a naturii.

Mai pe scurt, ceea ce aş vrea să vă spun eu de pe podul vaporului, departe de liniştita pulbere a bibliotecii şi de ţipătul politicii militante, privnd cu desfătare la unul din cele mai zâmbitoare porturi ale României, nu este istorie şi nu este actualitate.

Mai mult şi ceva mai puţin decât atâta: un gigant în germene: viitorul!

Mintea omului se pogoară numai atunci când norii unor concepțiuni prea metafizice îi baricadează zborul din sus în mai sus.

Lucrurile cele mai simple, care sunt mai totdauna cele mai bune și pururea cele mai lesne de găsit, par osândite generalmente a trece nebăgate în seamă până la acele supreme momente când bietul muritor, întors dintr-un zădarnic peregrinaj, după soluțiuni imposibile, cade jos de oboseală, șoptind cu desperare: mai bine ceva decât nemic!

După ce Vodă-Cuza legase Bucureștii cu Giurgiul, prin cea mai solidă și mai ieftină cale ferată curat românească, dăruind astfel vechii capitale muntene un admirabil suburbiu la Dunăre, prima mișcare a tuturor spiritelor adevărat serioase, aruncând o cătătură cât de răpede asupra mapei, ar fi trebuit să le-mpingă pe dată la o concluziune rudimentară, cum că bătrâna Craiovă, metropola banatului oltean, posedă și ea în Calafat o pozițiune analoagă, căreia îi lipsește numai „zmeul de foc cu picioare de oțel", după plastica expresiune a poetului.

Un drum de fier de la București la Giurgiu, un al doilea de la Craiova la Calafat, un al treilea de la Bârlad la Galați, apoi liniile interioare, una câte una, și-n fine, unirile spre Carpați, după progresiva importanță a pun[c]turilor!

Ca alte cuvinte - ca să-mi fie iertat a recurge la o metaforă - Bucureștii, Craiova și Bârladul trebuiau strămutați din capul locului la Dunăre, care formează ea însăși o imensă cale ferată naturală, încât România dobândea d-odată, pentru principalele sale centruri, o întinsă rețea de comunicațiune perfecționată, nu numai cu foarte puțină cheltuială, dar încă cu siguranța de a câștiga mai încolo, în scurt timp, destui bani și destul credit, pentru ca să învingă singura, fără Strussberg și fără Oppenheim, toate dificultățile traseului intern.

Fața cestiunii era prea limpede și tocmai de aceea nemini n-a voit s-o vază.

Oltenia mai cu seamă, cuibul de vultur al Basarabilor, Mihailor și Vladimireștilor, unde tărâmul cel mai mănos și naționalismul cel mai țeapăn merg braț la braț cu apucăturile cele mai democratice și cu cea mai vânoasă inițiativă industrială până și-n straturile cele mai de jos ale societății - a fost cu totul uitată!

Mai dăunăzi, ea a protestat cu o bărbătească energie, printr-o petițiunea colectivă la adresa Parlamentului.

Făcutu-s-a ceva?

Face-se-va?

Peste câteva minute vaporul pleacă și amicul de pe mal mă

aşteaptă cu nerăbdare pentru a depune la poştă acest fragment de epistolă.

În două-trei şiruri îmi voi încheia cugetarea.

Municipalităţile întrunite din Craiova şi din Calafat, susţinute de fruntea capitaliştilor locali, de un Pleşea, de un Glogoveanu şi atâţia alţii, sunt datoare a începe însele ceea ce nu le-a dat şi nu le va da vitrega putere centrală.

Cu o altă ocaziune voi vorbi mai pe larg.

Dar este, oare, nevoie de multă bătaie de cap pentru a înţelege uşurinţa relativă de a construi câteva zecimi de kilometri şi enormul profit de a fi cineva stăpân pe dânsele?

La treabă!...

281
[Manifestul israelit]

Manifestul israelit • Cestiunea evreiască şi cavalerismul ziarului *Românul* • Coaliţiunea Bismarck-Andrassy-Beust • Unde ţinteşte *Columna lui Traian* • Confederaţiunea Latină

Bazaţi pe ştirea ce ne împărtăşise foaia italiană din Macerata, noi ridicarăm încă o dată vălul de pe cumplita bubă a iudaismului al cărei hidos aspect devine din ce în ce mai înfiorător.

Era vorba despre o petiţiune a neamului evreiesc, sub patronajul jupânului Peixotto şi sprijinită de căldurosul concurs al „câtorva boieri", pentru a obţine de la Principele Carol „deplinul drept de indigenat".

La Confederazione Latina nu se înşelase.

Mai într-aceleaşi momente, o foiţă jidovească din Capitală, *Rumänische Post* publica cu neruşinare un manifest israelit către Măria Sa Vodă, prin care, îmbălând naţiunea cu cele mai sordide injurii, nu se sfieşte d-a striga sus şi tare că „unica tărie" a Capului Statului stă de aci-nainte numai şi numai în „acea parte din popor, *care confesează credinţa mozaică* şi în privinţa căreia Alteţa Sa a lăsat *neîndeplinite* **promisiunile date de mai multe ori.**"

Unde stă însă reazemul Palestinei?

Manifestul evreiesc declară limpede pe toţi „reprezintanţii săi" şi anume: dentâi întreaga listă a actualilor consilieri ai Tronului, şi apoi „eminenţii bărbaţi ca d[omnii] Iepureanu, Gr. Sturza, Boierescu, Tit-Liviu Maiorescu, şi alţi asemenea bravi şi inteligenţi luptători!"

Concluziunea şi-o rezumă în nestrămutata cerere, repetită cu insinstenţă de către toţi emisarii Alianţei Israelite Universale:

„Evreii trebuiesc primiți la toate drepturile cetățenești."
Monitorul Oficial a tăcut, și tace.

Până și ziarul *Presa* se revoltă dinaintea unei atari cutezanțe, protestând contra murdarei insolințe a Talmudului.

Însăși *Trompeta Carpaților* strigă să se arunce peste frontiere nerușinatul pamflet al stirpei lui Israel.

Dar atitudinea organului școalei autoritare, față cu teribilul iudaism?

În loc d-a rădica în ochii națiunii, cel puțin astăzi, drapelul oribilei cangrene ce se lățește pe zi pe zi, spunându-ne verde și lămurit ceea ce are în inimă pentru evrei, ziarul *Românul* d-abia deschide glasul după o lungă tăcere, spre a îngâna numai vreo câteva cuvinte, combinate cu un astfel de meșteșug, încât, pe de o parte, să nu i se poată imputa că n-a vorbit în cestiunea israelită, iar, pe de alta, să nu supere întru nimic pe iubiții săi confrați – jupânii din Paris!

Iacă ce citim în numărul său de la 1 august:

„Aceea nenorocită și fatală cestiune a israeliților, pusă pe tapet în situațiuni *anormale, pasionate și furtunoase*, a produs și va produce desigur *cele mai mari rele*, nu numai țării, nu numai românilor, dar și **israeliților**."

Națiunea se zbuciumă de atâta timp în ghearele spurcatei hidre, scoțând din pieptu-i durerosul strigăt al disperatului, muribund care nu mai vede nici o rază de scăpare, și așa-zisul *Român[ul]* nu vrea s-o asculte măcar, mulțumindu-se a declara cu o cinică indiferență că încă nu este oportun a se pune pe tapet cestiunea evreiască!

Știți însă pentru ce nu voiește rezolvarea acestei grozave rube în cestiunea de față?

De teamă ca nu cumva soluțiunea ce s-ar putea da astăzi acestei cestiuni să fie contrarie înaltelor „principii ale civilizațiunii moderne!"

Mai citiți încă o dată cuvintele de mai sus ale ziarului *omânul* și vă veți convinge pe deplin.

Ce vreți? – Cavalerismul bătrânului amic al lui Rosenthal, rémieux și Armand Lévy nu-i permite în ruptul capului a se păda de vechile sale angajamente.

Întorcându-ne privirile de la cumplita droaie de jupâni, în-lăciți ca niște șerpi pe grumazul sărmanei Românii, devenită proporțiuni gigantice o vie statuie a lui Laocoon, – ne întâlnim ță-n față cu stânca teutonică de la Baltica.

Germanismul se opintește în contra neamului nostru mai mult orișicând.

D-abia se sancționă soluțiunea cestiunii Strussberg și agitați-ea izbucni în întreaga nemțime.

Lăsând la o parte nota d[omnu]lui Bismarck prin care ceru intervenirea Turciei în afacerile statului român, lăsând, de asemenea, grosolanele invective cu care ne întâmpină pe fiecare zi mai toată presa germană, – ceea ce ne preocupă în momentul de față este alianța declarată dintre Prusia și Austria.

Mai toate foile din Viena și din Pesta ne spun într-un perfect acord, că la conferința din Gastein se va pune în discuțiune și cestiunea detentorilor de obligațiuni, pentru care stăruiește foarte mult d[omnul] Bismarck, și că, în privința României, cabinetul de la Beci va merge braț la braț cu cel de la Berlin.

Oricât de puțină doză de pozitivism s-ar acorda acelor ziare, în susținerea unor asemenea aserțiuni, totuși noi nu putem sta indiferenți dinaintea unei atât de strânse legături între cele două imperii nemțești.

Avem ferma credință că coaliținea Bismarck-Andrassy-Beust nu va lucra în vecii vecilor pentru binele coloniei traianiste de la gurile Dunării...

În fața dublului pericol al înstrăinării, ce stă gata să ne dea lovitura de moarte din înuntru și din afară, astăzi când groaznica lepră a Palestinei ne cotropește mereu, nimicind la fiecare pas cele mai puternice elemente de viață românească, astăzi când zgripțorii teutoni ne ochesc cu lăcomie din înălțimea zborului spre a ne sfâșia cât mai curând; astăzi când vitregii fii ai națiunii ne îmbrâncesc cu perfidie în brațele veneticului; astăzi, în fine, a sosit momentul a ne smulge din zăpăceală, oprindu-ne mersul de pe priporul teribilei rătăciri în care am fost căzut!

Acum sau niciodată trebuie să ne grăbim a recunoaște toți, ceea ce nu puturăm pricepe ieri cu toate străduințele unui Bărnuțiu și unui Marțian!

Ce e de făcut?

Columna lui Traian n-a încetat și nu va înceta d-a striga necontenit românimii: „Concordie și iarăși concordie *pe baza principiului*, sub drapelul cel limpede al **Românismului**!"

Pentru a putea lupta însă cu siguranță în contra străinismului, avem trebuință de vigurosul reazem al fraților noștri din Occident.

Sunt doi ani de zile de când propagarăm continuu în coloanele ziarului *Traian* fericita inspirațiune a energicului naționalist Maniu, care emisese cel d-întâi ideea unui *congres panlatin*.

Iacă ce ziceam în 11 iulie 1869:

„O alianță federală ofensivă și defensivă între toate naționalitățile latine, este singura politică solidă și durabilă, la care ne împinge nu numai vocea sângelui, dar încă imposibilitatea d-a ne certa unii cu alții, căci Alpii, Pirineii și Carpații poprese, prin niște gigantice șanțuri firești, pretențiunile fiecăruia."

În fața colosului germanic, consolidat prin gruparea tuturor elementelor teutone, în fața mai ales a alianței pruso-austriace, noi repetim astăzi din cuvânt în cuvânt apelul de mai sus către toată rasa latină.

Spre a ajunge însă la înnodarea unei *confederații a întregii latinități*, trebuie ca toți strănepoții lui Romul să se vază o dată față-n față pentru a se putea cunoaște mai de aproape.

„Și un asemenea pas nu se face într-un mod solid, nici prin consuli, nici prin note diplomatice, nici prin capriciul guvernelor bune sau rele, ci numai printr-o înțelegere mutuală și intimă între înșeși națiunile."[1]

Acest adevăr l-a priceput deocamdată Italia.

În așteptarea unui congres general, ziarul *La Confederazione Latina* propagă cu energie sublima idee ce și-a înscris pe frunte, desfășurând la fiecare pas imperioasa necesitate, d-a se grupa o dată în străbunul Capitol toate vlăstarele tulpinei romane.

Din partea-ne, ca o călduroasă mulțămire pentru iubirea și viul interes ce foaia italiană manifestă către români, adresăm fraților noștri de lângă Tibru următoarele duioase accente ieșite din inima coloniei lui Traian de la Istru căreia optusprezece veacuri de suferințe nu putură să-i smulgă din piept suvenirea scumpei sale surioare:

Frunză verde lăcrămioară,
Am avut o surioară
Iubitoare, cântătoare,
Născută la foc de soare.
Vai de mine, vai de ea!
Din copilăria mea
Ochi cu dânsa n-am mai dat,
Timpul greu ne-a apăsat!
Dar de-ar fi orice-ar fi
Noi surioare tot vom fi
Că-n noi dorul nu mai tace:
Sângele-apă nu se face!
Două inimi surioare
Sunt ca razele-arzătoare,
Ce din Soare vesel plec'
Și prin neguri dese trec
Și-n văzduh se rătăcesc
Ș-apoi iar se întâlnesc
Glas de soră, glas de frate
Trec hotare depărtate
Și s-adună, se-mpreună
Ca două raze de lună!...

1. *Traian*, an. I, nr. 35.

Noi vom reveni întotdauna asupra unei neînvincibile alianțe latine, repetind necontenit:

„Pentru români, un **congres pan-latin** este o cestiune de viață; pentru Occident este o cestiune de putere; pentru toți strănepoți lui Romul este o cestiune de legitimă apărare..."[1]

Înțelege-va aceasta cu o oară mai înainte întreaga lume latină, și mai cu seamă Franța?

Să dea Cerul!...

282
Un comitet

Lipsa mea din țară a demonstrat destul, că *Columna lui Traian*, nu este expresiunea unui simplu individ, ci vocea unui grup, apt de a conduce orișicând această foaie, fără ca soarta-i să depindă de cutare sau cutare personalitate izolată.

Întorcându-mă în București, sum fericit de a putea anunța, că comitetul provizoriu al *Columnei lui Traian* s-a constituit într-un comitat permaninte, având în fruntea-i numai și numai **principiul**, încât mă grăbesc a șterge de tot numele meu din frontispiciul unei foi care nici măcar prin această particularitate nu voiește să aibe un aer câtuși de puțin personal.

HASDEU.

283
Congres

Unele foi au propus un Congres, unde să se întrunească în București toți ziariștii români, pentru a dezbate o programă de acțiune comună pe baza Românismului.

Columna lui Traian îmbrățișează cu căldură această fericită idee.

Să ne înțelegem însă asupra procedurei:

„1. Fiecare ziar să trămită trei reprezentanți, pentru ca să se vază că nu este organul unei singure persoane și pentru ca, după greutatea mandatarilor săi, să se poată judeca despre greutatea ziarului.

2. Cei trei reprezentanți vor avea numai un vot.

3. Biroul Congresului să se aleagă dintre bărbați străini ziaristicii, înlăturându-se în acest mod orice bănuială de parțialitate.

4. Deciziunea Congresului nu se va supune întrunirilor publice, căci principiile nu se stabilesc prin plebiscite, și mulțimea, adesea amăgită prin entuziasmul momentului sau prin tertipurile unei clici, nu poate impune nimănui. Este de ajuns ca publiciștii să se lumineze și să se concerteze unii cu alții, ei fiind conducători ai opiniunii publice.

5. Ziariștii care nu se vor împăca în tot sau în parte cu concluzul majorității

1. *Idem*, an. I, nr. 31.

Congresului, vor rămânea liberi în sfera acțiunii lor: să ne ferească Dumnezeu de o pasivă unanimitate, ceea ce n-ar fi decât moartea discusiunii, adecă un întuneric demn de epoca lui Papa Hilderbrand!

6. Să fie invitate toate foile politice a trămite reprezintanți; *toate*, iar nu numai acelea de opoziținne sau diferitele nuanțe ale unui singur partid; căci unde toți sunt de aceeași părere, acolo nu este nici o trebuință de un Congres."

Acestea sunt preliminarele *Columnei lui Traian*.

284
[Evreii și Unirea]

Evreii și unirea • Ștefan cel Mare și d[omnul] Maiorescu • Demosten[e] și Strussberg • O cântăreață italiană

La 15 august s-a serbat în monastirea Putna memoria lui Ștefan cel Mare.

Dintre toate ziarele române numai *Columna lui Traian* n-a spus nici o vorbă asupra acestei solemnități, deși noi am fost cei dentâi, cătră cari se adresaseră, în 1869, studenții din Viena, făcându-ne intermediari între ei și între Universitatea din București.

Suntem datori a explica astăzi cauza unei tăceri atât de anormale.

În 1866, după inițiativa d[omnu]lui C. A. Rosetti, evreii din București propuseră a rădica un monument în onoarea Unirii.

În 1871, cosmopoliții de la *Convorbirile Literare* din Iași au presezut la apoteoza eroului de la Războieni și Racova.

La ideea Unității Naționale tresaltă de fericire inima fiecărui adevărat român; dar să ne ferească Dumnezeu de Unitatea Națională încăpută în imundele gheare ale vagabonzilor din Palestina.

La numele lui Ștefan cel Mare fiecare adevărat român își înalță fruntea cu mândrie; dar vai de acest sacru nume, când îl pângăresc niște buze dedate a îmbăla mereu tot ce este românesc sub sântul Soare.

D[omnul] Tit-Liviu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Pogor, Slavici, Eminescu și Xenopol, puși în capul serbării de la Putna, au redus-o în toată puterea cuvântului la tristul rol al Unirii Române, monumentate de cătră d[omnii] Halfon și Leiba-Cahana!

S-a compromis cea mai sublimă concepțiune!

Iacă de ce *Columna lui Traian* a rămas cu totul mută și surdă în această gravă cestiune, mărginindu-se a vărsa în forul conștiinței o silențioasă lacrimă.

În areopagul Atenei un scelerat făcuse într-o zi cea mai frumoasă propunere:

Demosten[e] se scoală cu indignațiune.

„Smulgeți cuvântul din gura acestui mizerabil și puneți-l într-o altă gură, căci poporul elen nu poate primi lumina din noroi!"

Superbul orator din urbea Minervei ar fi zis astăzi românilor: „Nu băgați în aceeași oală pe evrei și Unirea, pe Ștefan cel Mare și *Convorbirile Literare*!"

Locul Palestinei și al d[omnu]lui Titu-Liviu Maiorescu cu compania este numai doară lângă d[omnul] Strussberg.

Și acest loc, golit pentru un moment prin românescul vot al Parlamentului, ei îl vor recupera peste puțin.

Se vorbește mult despre tainica hotărâre a regimului de a pune din nou în joc fatala concesiune, convocând Camerele într-o sesiune extraordinară pentru – de! – pentru a chibzui asupra unei echitabile despăgubiri a sărmanilor detentori de obligațiuni.

Noi nu afirmăm nemic, căci *Columna lui Traian* nu se pronunță niciodată cu ușurință.

Ne mulțumim a înregistra un zgomot căruia i s-a acordat deja ospitalitatea în organele opoziționii sistematice și pe care guvernul ar trebui să-l dezmințe cât mai curând pentru pacificarea opiniunii publice.

Ceea ce știm însă, este că nu Parlamentul actual și nu toți dintre actualii miniștri vor fi dispuși a simpatiza cu filantropicul strussbergism al regimului.

Prin urmare, dacă rumoarea va fi cumva să se realizeze, o să trebuiască mai întâi schimbarea Cabinetului și dizolvarea Legislativei.

Atunci... atunci... atunci...

Deocamdată presa bucureșteană se preocupă numai de o cântăreață italiană, venită a înlocui în București, pe scena așa-numitului Teatrului Național, absoluta lipsă a unei trupe române.

Pretutindeni – zăpăceală!

285

[Iarăși Strussberg și d[omnul] Iepureanu]

Iarăși Strussberg și d[omnul] Iepureanu • Ștefan cel Mare și d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu • Palestina, *Românul* și d[oam]na Ristori • Teatrul Național și Biserica Română

Se vorbește din ce în ce mai mult despre o adevărată convocare a Legislativei în sesiune extraordinară.

Însăși foaia oficioasă a guvernului o crede de cuviință.

Ceea ce din nou are să întrunească în Dealul Mitropoliei pe mandatarii națiunii nu poate fi decât iarăși Strussberg și numai Strussberg.

Zgomotele, împrăștiate cu profunziune de către cea mai mare parte din organele de publicitate și în privința cărora *Monitorul* nu găsește cu cale a scoate un singur cuvânt, – ne bucinează pe fiecare zi despre o nouă regulare definitivă a fatalei concesiuni din 1868.

În urma unor tainice înțelegeri, aduce-se-va pe biroul Camerei vreun alt proiect, menit a distruge românească soluțiune de ieri și în sânul căreia tertipurile puterii executive să poată furișa cu abilitate o nouă specie de împăcăciune în sensul principiilor echitabile, pentru despăgubirea sărmanilor detentori?

Vom vedea.

Pentru ca Regimul însă să poată ajunge aci, noi am prevăzut încă din numărul trecut neapărata trebuință de o schimbare ministerială.

Deja de pe acum se șoptește, cum că președinț[i]a Consiliului o să încapă iarăși în mânile d[omnu]lui Manolache Costache.

Deprinși a nu afirma nimic fără siguranță, noi ne mărginim deocamdată a semnala și această rumoare, răspândită chiar de ziarul *Românul*.

Totuși venirea la cârmă a d[omnu]lui Iepureanu nu numai că nu ne miră, dar încă o socotim ca pe cea mai nimerită alegere pentru a completa intimul fond de străinism al Cabinetului Mavroghenis-Costaforu, depărtându-se cu chipul acesta dintre consilierii Tronului elementele mai puțin simpatice doctorului Baruch-Strussberg.

Cosmopolit până-n vârful unghiilor și reprezintând în gradul cel mai extrem dublul drapel al înstrăinării – Strussbergismul, pe de o parte, și Alianța Israelită pe cealaltă, – vechiul tovarăș al lui Leiba-Cahana ar fi cel mai excelent om al situațiunii...

De la d[omnul] Iepureanu ne vine foarte la îndemână să trecem drept la d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu.

Reacțiunea practică de la cârmă ne aduce aminte reacțiunea teoretică de la *Convorbiri Literare*.

Sunt doi ani de zile, de când junimea română, în momentul unei sublime inspirațiuni, concepu o măreață sărbătoare a românimii pe mormântul celui mai ilustru erou al viței latine de la Istru.

Școala națională de pretutindeni s-a grăbit pe dată a îmbrățișa cu căldură ideea, izbucnită din inima tinerei generațiuni.

O serbare a Daciei în altarul de la Putna ar fi fost cel mai viguros simptom de reînviere pentru întregul neam al lui Traian.

Scăpat ca prin minune din spulberătorul vârtej al străinismului și plămădit în țărâna cea sfântă a strămbunilor, sâmburele cel curat românesc n-ar fi întârziat o clipă d-a se înfige cu putere în

brazdele mănosului nostru pământ, pentru ca din sânu-i să răsară mai falnic și mai verde stejarul Românismului.

Tendințele cosmopolite ar fi întâmpinat de aci încolo un mur de oțel în piepturile învârtoșate de vigoarea simțului național.

Naționalismul însă nu triumfă de astă-dată.

A fost la mijloc o neagră trădare, care ne sfâșie inima nu mai puțin decât însăși străpungerea de la Turda a Viteazului Mihai.

La 15 august nu a fost o sărbătoare națională în memoria lui Ștefan cel Mare, ci o crudă parodie, țesută și pusă în scenă de către școala cosmopolită din Iași sub perfida conducere a d[omnu]lui Maiorescu.

Cine ar fi crezut vreodată că sântul nume al eroului de la Baia, Cosmin și Războieni să încapă tocmai în gura celui mai înverșunat profanator a tot ce neamul românesc are mai scump pe lume!

Unde s-a aflat
Că s-a-mpreunat
Corbi cu turturele,
Șerpi cu floricele,
Urși cu căprioare
Și norii cu soare?

Românimea mergea să îngenunche la cenușa lui Ștefan ca să-și renască în suflet sacra văpaie a simțământului național, purificându-se cât mai în grabă de oribila cangrenă a cosmopolitismului.

S-a văzut însă vreodată ca cel înveninat să primească balsamul dătător de viață tocmai de la vipera ce mereu îl otrăvise?

Și cu toate acestea astfel s-a întâmplat.

După ce pălmuise în sânul Parlamentului cu o cinică vervă pe însuși părintele doctrinei naționale, d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu, izbuti să-și strecoare în comitatul studenților din Viena pe vreo câțiva din nenorociții săi adepți, care compromiseră cea mai frumoasă concepțiune a tinerimii române.

Pentru a face să tresalte inimile și să se înalțe cugetele dinaintea strălucitei umbre a Sântului Ștefan, trebui ca tocmai un d[omn] Xenopulos să țină cuvântarea festivă, a cărei citire ne amărăște sufletul cu cea mai tristă impresiune.

Nimic cu viață, nimic pronunțat, nimic românesc; totul palid, nedefinit, vag; un discurs ce s-ar fi putut rosti la serbarea memorabilă a orișicărui bărbat însemnat din orișicare parte a globului pământesc!

În numărul viitor vom publica o realțiune mai extinsă din

partea unui martor ocular despre cele petrecute în sacrul altar al celei mai mari glorii naţionale, pângărite cu atâta sfruntare de nelegiuitele buze ce îmbălau mai deunăzi nepieritoarea memorie a marelui Bărnuţiu...

Curând, foarte curând, trebuie spălată crima d[omnu]lui Maiorescu şi *tuti-quanti*!

Precum de la d[omnul] Iepureanu până la *Convorbirile Literare* nu e decât un singur pas, de asemenea e prea puţină distanţa între şcoala cosmopolită de pe malurile Bahluiului şi între ziarul *Românul*.

Deja într-un perfect acord pe baza principiilor fundamentale, orişicând i-am putea admira adunaţi într-o superbă coaliţiune.

Ceea ce-i desparte deocamdată este un lucru cu totul secundar: diferenţa în procedură.

Şi totuşi o comună pecete sinagogică le procură chiar astăzi ocaziunea d-a se întâlni din când în când.

Aşa, bunăoară, *Românului* îi este permis a susţine în contra guvernului actual o opoziţiune sistematică fie cât de crâncenă, şi pentru orişicare cestiune, însemnată sau cu totul măruntă, dară numai şi numai până la cestiunea evreiască.

Pun[c]tul de contact cu clientul lui jupân Leiba-Cohana!

Tot astfel, pe când d[omnul] Maiorescu în văile Bucovinei, parodiază în modul cel mai nedemn memoria Marelui Semizeu, pe malurile Dâmboviţei vechiul patron al statuii lui Voltaire celebrează cu multă pompă, în avântul celui mai exaltat entuziasm, sosirea în cetatea lui Bucur a unei tragediene, despre care bătrânul publicist striga mai ieri, că românii n-au avut şi nu vor avea în veci un noroc mai mare pe lume decât acela d-a se învrednici să auză şi dânşii pe o atare ilustraţiune artistică.

Nu voim a întuneca câtuşi de puţin vasta reputaţiune a artistei, despre care vorbim.

Este păcat însă a ne pitula într-o oarbă admiraţiune numai şi numai pentru tot ce vine de peste hotarele ţării, fără să simţim măcar o profundă mustrare de cuget pentru absoluta lipsă a unui adevărat Teatru Românesc!

Fabula ce publicăm mai la vale ne dă o naivă dar foarte fidelă icoană a situaţiunii, unde fu împinsă România, lăsată prea mult timp în braţele vitregilor fii, care o adapă mereu din drojdiile veninului comsopolit...

Vorbind despre teatru, nu putem uita pe d[omnul] general Tell.

Voieşte, oare, a nu se lăsa întru nimic mai prejos de teribilul d[omn] Carp pe calea distrugerii?

Pe când nu se aude nici un cuvânt despre organizarea vreunei trupe române pe scena așa-zisului Teatru Național, d[omnul] ministru al Instrucțiunii se grăbesc a desființa mai multe catedre destul de importante de pe la semninarele din țară.

Unde vrei să aduci clerul român, domnule ministru?

În ce stare vrei să ajungă Biserica Română, d-abia scăpată de jugul grecesc, domnule Tell?

Citiți articolul *O curiozitate* și veți afla răspunsul.

Dar pe cine, oare, mai preocupă astăzi asemenea – mărunțișuri!...

286
[Congresul]

Congresul • Părerea Fracțiunii • Tertipul *Românului* • Ce este întrunirea publică și ce este opiniunea publică? • De ce taci despre evrei? • Concluziune

Ceea ce preocupă astăzi la noi toată presa, afară numai de foaia ce poartă acest nume și pe care o susține după obicei confratele său de la *Trompeta Carpaților*, este Congresul Ziariștilor.

Columna lui Traian îmbrățișând cu fericire din capul locului nimerita propunere a *Uniunii Liberale*, formulase totdodată următoarele pun[c]turi preliminare:

„1. Fiecare ziar să trămită trei reprezentanți, pentru ca să se vază că nu este organul unei singure persoane și pentru ca, după greutatea mandatarilor săi, să se poată judeca despre greutatea ziarului.

2. Cei trei reprezentanți vor avea numai un vot.

3. Biroul Congresului să se aleagă dintre bărbați străini ziaristicii, înlăturându-se în acest mod orice bănuială de parțialitate.

4. Deciziunea Congresului nu se va supune întrunirilor publice, căci principiile nu se stabilesc prin plebiscite, și mulțimea, adesea amăgită prin entuziasmul momentului sau prin tertipurile unei clici, nu poate impune nimănui. Este de ajuns ca publiciștii să se lumineze și să se concerteze unii cu alții, ei fiind conducători ai opiniunii publice.

5. Ziariștii care nu se vor împăca în tot sau în parte cu concluzul majorității Congresului, vor rămânea liberi în sfera acțiunii lor: să ne ferească Dumnezeu de o pasivă unanimitate, ceea ce n-ar fi decât moartea discusiunii, adecă un întuneric demn de epoca lui Papa Hilderbrand!

6. Să fie invitate toate foile politice a trămite reprezintanți; *toate*, iar nu numai acelea de opoziție sau diferitele nuanțe ale unui singur partid; căci unde toți sunt de aceeași părere, acolo nu este nici o trebuință de un Congres."

La aceste pun[c]turi ne-au răspuns până acum trei ziare.

Gazeta de Bacău în numărul său din 29 august, se asociază cu toate vederile *Columnei lui Traian*, declarând numai în treacăt, că cele două pun[c]turi din urmă i se par a fi de prisos ca unele

ce „se înțeleg de sine", iar pun[c]tul al treilea să se decidă chiar în sânul Congresului.

Uniunea Liberală, în numărul său tot din 29 august, trece cam cu ușurință peste amănunțiuni, consiliindu-ne că „n-ar trebui să punem înainte multe dificultăți", dar asupra pun[c]tului al patrulea se pronunță verde și categoric pentru opiniunea noastră, zicând că:

„Deciziunea Congresului nu se supune aprobării întrunirilor publice".

Și mai adăugă apoi cu energie:

„Negreșit că programul presei nu se va supune unui plebiscit".

În fine, ziarul *Românul* în numărul său din 3 septembrie, lasă toate la o parte, se preface că nu vede nemic, și strigă cu disperare numai atât, că „cestiunile ce se vor dezbate-n întrunirile ziariștilor, trebuiesc dezbătute și în întruniri publice în toate orașele", căci „ziarul, fie el redactat de oamenii cei mai eminenți, nu dă mulțimii ideile sale, ci din contră, el le ia de la dânsa".

Cu alte cuvinte, Plebiscit și iarăși Plebiscit!

În loc de a răspunde *Românului* în această privință în care ne susțin deopotrivă, pe față, *Uniunea Liberală* și *Gazeta de Bacău*, adică cele două organe ale Fracțiunii de peste Milcov, ne vom mulțumi a-i adresa o serie de întrbări.

1. O întrunire așa-zisă publică, pe care o clică cu apucături demagogice lesne o poate compune în majoritate din bătăuși și din masalagii, este, oare, tot una cu ceea ce se numește *opiniune publică* în înțelesul cel bun, cel luminat, cel adevărat al cuvântului?

2. Dacă o gloată obscură și neștiutoare va cere, bunăoară, scoaterea pe piață a moaștelor Sântului Dumitru, crezând că de la ele depinde ploaia sau seceta, un ziar să se facă, oare, expresiunea unei superstițiuni atât de generale?

3. După sublima exclamațiune a celebrului Stuart Mill, economistul și publicistul cel mai modern și cel mai liberal al Angliei, n-a fost, oare, tot o întrunire publică, care dusese pe Christ la Golgota?

4. Politica, așa precum o înțelege secolul nostru, este ea sau nu o știință, cerând studii istorice, juridice, economice, pe care nu le poate avea o grămadă nealeasă, și pe care, din nenorocire, nu le au la noi nici chiar acei ce ne-au tot ametit cu fraze fără sâmbure de la 1848 și până astăzi?

5. Din toate așa-numitele întruniri publice, organizate din timp în timp în Capitală de către oamenii ziarului *Românul*, fost-a una singură, în care să se fi văzut altceva, decât numai câte un emisar redacțional citind câte o hârtiuță de porunceală

și câte o droaie de voci strigând apoi cu o clasică pasivitate: bun! bun! bun!

6. Toate relele de care ne plângem noi și contra cărora anume va avea a se lupta bărbătește și în concordie Congresul, nu sunt, oare, o consecință mediată și imediată, directă și indirectă a tuturor plebiscitarilor mari și mici, cu registre și fără registre?

7. Dacă ziarul, după expresiunea *Românului*, „nu dă mulțimii ideile sale, ci din contra, le ia de la dânsa", atunci de ce, oare, d[omnul] C. A. Rosetti nu se grăbește a suge de acolo cel puțin iritațiunea țării contra evreilor?

8. În fine, făcându-se un plebiscit de către ziariști, guvernul fi-va el atât de nepriceput, încât să nu facă a doua zi un contra plebiscit cu mult mai numeros, împlând cu mii de subscrieri toți numerii *Monitorului Oficial*?

Să ni se răspundă la toate acestea.

Până atunci noi susținem și vom susține, că o foaie reprezintă propria sa națiune numai prin cunoștința trecutului național, prin istoria națională, prin economia politică națională, prin dreptul național, iară nu prin zgomotoasele zbierete și bateri din palme din partea vreunui *Ovici* sau *Opulos* într-o întrunire publică poroclită din ironie „românească".

O corespondință a *Independenței Belgice* din 22 august ne comunică, că în Camera Franceză este aproape de a se vota legea, prin care se revoacă toate drepturile politice, acordate cu toptanul și pe furiș evreilor din Algeria, de către fostul ministru republican d[omnul] Crémieux.

În comisiunea parlamentară, însărcinată cu examinarea acestui proiect, care face atâta onoare bătrânului naționalism al lui Thiers, 10 membrii sunt contra Palestinei și numai 5 pentru.

Raportul majorității constată, că cestiunea israelită din Franța este curat politică, iar nicidecum religioasă.

Mai pe scurt, acolo ca și la noi.

De ce, oare, numai și numai despre aceasta nu ne-a spus și nu ne spune nici o vorbă ziarul *Românul* cel cu întrunirile publice?

Asta se cheamă a lua *idei* de la națiunea română?

Mare comedie!

Și tocmai pentru că noi nu dorim, ca tot *o mare comedie* să iasă și Congresul, precum *o mare comedie* s-a brodit tot ce s-a făcut vreodată în România cu bătăi și masalale, cu neștiință și vorbe pompoase, cu patriotism pe buze și străinism în inimă, de aceea ținem și iarăși ținem din răsputeri la cele șase punturi ale noastre de mai sus, pe lângă care mai adăugăm astăzi altele două:

1. Dezbaterile trebuie să fie foarte serioase și foarte demne, gazetele umoristice nu se admit, căci un bărbat cumsecade nu se poate așeza la o masă cu aceia, care își făcuseră meschina petrecere de a-l calomnia mereu în modul cel mai bufon și cel mai murdar.

2. Toate discursurile, ținute în ședințele congresului, să fie stenografiate și să se publice prin ziare, pentru ca astfel oricine să poată cunoaște mersul și natura discusiunii, fără a urma totuși farsa întâlnirilor publice cu: bun! bun! bun!

Aceasta o voim noi și nemic nu poate dovedi mai limpede sincera dorință a *Columnei lui Traian* de a ne vedea cât mai curând împăcați și înfrățiți cu toții pe un tărâm adevărat solid și adevărat românesc, iar nu pe un șubred piedestal de mofturi.

287

Ceva în treacăt despre colonizarea germană

List, fundatorul școlii naționale în economia politică, atrăsese cel dentâi asupra Dunării de Jos lacomele cătături ale prisosului german, carele emigra până atunci spre Statele Unite.

Cu vro patru, cinci ani înainte de 1848, ca și când ar fi fost înțeles pe sub mână cu cosmopoliții noștri de la Câmpul Filaret ilustrul economist al neamului teuton schița următorul plan de campanie:

„Germania are un imens interes de a vedea domnind în Orient, în Imperiul Otoman și-n Principatele Danubiene, ordinea și siguranța. O colonizare, îndreaptată spre acele regiuni ar fi cea mai ușoară pentru indivizi și cea mai folositoare pentru națiune. Cu de cinci ori mai puțini bani și mai puțin timp, un german *de la izvoarele Dunării* poate să treacă în Moldova, în Muntenia, în Serbia sau la Marea Neagră decât să meargă în America".[1]

Mai departe, el propune statelor celor mari ale Germaniei de a înființa, sub propriile lor auspicii, asociațiuni de colonizare, „participând în ele și dându-le cu perseverență o mână de ajutor", iar într-un alt loc mai adaugă, că cifra emigrațiunii lesne se poate urca pe tot anul la două sute mii de suflete.[2]

Mai pe scurt, câte un milion de nemți năpădind periodicamente asupra României în intervalul fiecărui lustru, iacă maiestoasa teorie, care a devenit astăzi o adevărată dogmă pentru toți bărbații politici de la Rin și Baltică.

1. *Système national*, trad[uit]. p[ar]. Richelot, Par[is], 1857, p. 554.
2. Cf. List, în *Deuts. Vierteljahrschrift*, 184..., nr. 4.

Roscher, cel mai nou și cel mai renumit economist al Germaniei, dezvoltând fecunda idee a lui List, îndeamnă cu gravitate pe compatrioții săi de a mai face o dată ceea ce făceau strămoșii lor în Evul Mediu, când cârduri de sași năvăleau în cuibul românesc din Ardeal, și exclamă apoi cu emfază, că din grația lui Dumnezeu, – *nihil sine Deo* – Dacia este menită a deveni peste puțin o nouă Germanie: *ein neues Deutschland*![1]

Este curios, că toate aceste mișcări de înaltă strategie au fost prevăzute cu o claritate surprinzătoare aproape un secol înainte de List și de Roscher, de către omul cel mai fluturatec și totdodată cel mai obscur al Franței.

Jean Louis Carra fusese, pe la 1755, dascăl de casă pe lângă copii beiului fanariot al Moldovei Gregoriu Ghica, carele însă n-a întârziat de a-l da afară din cauza unor principii prea revoluționare, căci, în adevăr, aventurarul nostru nu aștepta decât momentul de a izbucnii prin demagogia cea mai desfrânată: în 1793, el vine ca deputat în Convențiunea Națională și piere apoi pe ghilotină, după ce scrisese o mulțime de stihuri și de pamflete fără nici o valoare.

Dintre numeroasele sale opuscule, cunoscute și necunoscute, unul este intitulat: *Histoire de la Moldavie et de la Valachie*, publicat în Paris la 1778, retipărit la Neufchatel, tradus succesivamente în limbile germană, olandeză, rusă, ba chiar și românește de către d[omnul] Nae Orășeanu, dar constituind nu mai puțin în fapt cel mai sec, cel mai greșit, cel mai ridicol talmeș-balmeș despre istoria română.[2]

Ei bine, ultimul capitol al acestei ciudate cărticele coprinzând „Reflexions politiques sur la Moldavie et la Valachie", se începe în următorul mod:

„Dacă succesele unei înțelepte politici ar putea face, ca România să treacă o dată sub dominațiunea Austriei sau a **regelui Prusiei**, ar fi lesne a ghici și a explica apoi, prin ce fel de mijloace această mândră țară ar deveni una din cele mai frumoase în Europa. Coloniile germane, trămise aice, n-ar avea a înfrunta desplăcerile și nenorocirile coloniștilor, trămiși la Marea Caspică, căci locul este mai apropiat și mai îndemânatec pentru a căpăta toată asistența Europei civilizate. S-ar putea înlătura, de asemenea, incomoditățile, la care au fost expuse coloniile germane din Banat unde se alesese rău tărâmul. În această privință, țărmii Dunării din Moldova și Muntenia sunt mai favorabili și interiorul țării e mai sănătos etc.".

1. *Die Grundeagen d[er] Nationalökonomie*, Stutt[gart], 1871, p. 599.
2. *Vezi analiza lui Engel, Gesch[ichte] d[er] Moldau und Walachey*, t[omul] 1, p[agiile] 30 și 52. De asemenea, Hase, *Notice d'une Histoire de la Moldavie*, în *Notices et extraite de la Bibliothèque du Roi*, t[omul]11, p[agina] 282.

El urmează tot astfel pe trei pagini, dăscălind pe larg cu tonul cel mai amical pe *regele Prusiei* de a pune cât mai curând gheara pe sărmana Românie, și cine știe dacă Frideric cel Mare nu se gândea cumva în realitate de pe atunci la o perspectivă atât de zâmbitoare, căci Cabinetul berlinez începuse deja a se amesteca în afacerile noastre, și Carra nu se sfiește a numi în glumă pe fostul său stăpân Vodă Ghica: „premièrement Prince de Moldavie, en suite de Valachie, et après la guerre fait de nouveau Prince de Moldavie *par la grace du Dieu et de roi de Prusse*".

Astăzi – ce coincidență!

Să terminăm printr-o concluzie.

Un List sau un Roscher merită admirațiunea generală, căci colonizarea germană a Daciei nu poate a nu fi cea mai grandioasă țintă pentru un neamț în toată puterea cuvântului.

Carra este un smintit, care înțelegea foarte bine toate dar nu putea să priceapă din pun[c]tul de vedere francez, că consolidarea teutonică la gurile Dunării este moartea elementului latin din Orient.

Dar cum, oare, să botezăm noi pe d[omnul] Iepureanu și [pe] ceilalți subscriitori ai faimoasei petițiuni de la Iași, care nu se tem a cere, ca români, ceea ce lui List și lui Roscher le era permis a dori în calitatea lor de nemți, iar francezul Carra o putea propune numai doar din nebunie?

Cum să îi botezăm?

Cestiune delicată.

Ei sunt ceea ce sunt și vor fi ceea ce au fost.

„Să-i privești și să treci!" – după preceptul lui Dante.

288

[De la Strussberg la evrei]

De la Strussberg la evrei • De la evrei la ziarul *Românul* • De la ziarul *Românul* la ceva mai bun

Cestiunea Strussberg a sosit la ultima sa fază, din care nu o vor mai smulge toate trăsnetele d[omnu]lui Bismarck.

Pe de o parte, statul român a pus mâna pe administrațiunea căii ferate, după ce concesionarii prusaci veniră ei înșiș[ș]i a consta că mulțimea creditorilor nu-i mai lasă în pace nici chiar în interiorul vagoanelor; pe de altă parte arbitrajul, compus din d[omnii] Gună Vernescu și Alexandru Crețescu, unul foarte capabil și foarte onorabil, cellalt foarte onest, este gata a pronunța definitiv rezilierea contractului; în fine o broșură, apărută de vro

câteva zile în Iași, sub titlul de: *Question Stroussberg d'aprés les documents oficiels*, și asupra căreia noi atragem atențiunea lectorilor noștri, desfășură denaintea țării și a Europei întregi, ca cea [sic!] mai solidă justificare a votului parlamentar, toată goliciunea colosalului consorțiu de tâlhărie.

Cu cât însă România se liniștește în această privință, cu atât mai dureros resimte din nou cealaltă bubă, așa-numita cestiune israelită de la care o destrăsese câtva timp cestiunea Strussberg, adică o boală mai puțin periculoasă dar mai acută și mai localizată.

Monitorul Oficial publică mai deunăzi o solemnă declarațiune din partea d[omnu]lui Președinte al Consiliului de Miniștri, cum că Turcia a ajuns a refuza rachiurile române, fiindcă sunt otrăvite.

D[omnul] Lascar Catargiu observă totdodată cu multă naivitate, că ceste spirturi, din care d-abia o mică porțiune se exportă în străinătate, omoară nu numai pe turci în afară ci înveninează și pe români în interiorul țării.

Dar cine, oare, este stăpânul alcoolului pe tot spațiul dintre Sculeni și Vârciorova?

Palestina.

Opinca, temelia neamului românesc, se usucă, se dobitocește și piere pe nesimțite sub teribila acțiune a vitriolului evreiesc, pus sub înaltul scut al d[omnu]lui Iepureanu și al d[omnu]lui C. A. Rosetti!

În deșert ziarul *Românul*, căruia i se datorește desființarea pașapoartelor din 1866, se preface acum a deveni d-odată ostil iudaismului.

Ca răspuns indirect la cele zice în numărul trecut al *Columnei lui Traian* el publică la 8 septembrie un articolaș intitulat: *Cestiunea israelită.*

Și ce zice acolo?

Că evreii din Franța „au arătat și arată patriotism", pe când cei din România sunt „o poporațiune neproducătoare".

Dar cine, oare, autorizatu-va a vă face, la un loc cu d[omnul] Crémieux, avocat al jidovimii franceze, dându-i brevet de bună purtare, deși Camera din Versailles tocmai din cauza lipsei lor de patriotism le răpește astăzi drepturile politice?

Apoi, ce înțeles mai are și ciudatul epitet de „poporațiune neproducătoare"?

Oare nu produc evreii mai mult decât oricine altul, împlându-și pungile până la milioane în simțul cel mai economic al cuvântului?

Voind a-i cruța prin alegerea unui termen de tot politicos, ați comis cea mai enormă erezie științifică!

Ș-apoi, dacă iudaismul ar fi rău numai prin neproductivitatea

sa, iar nu prin fals, prin fraudă, prin ostilitate contra tuturor națiunilor, prin principii destructoare a tot ce nu este evreiesc, atunci el n–ar avea decât să dea probe de productivitate, și pe dată ziarul *Românul* l–ar îmbrățișa cu cea mai frățească căldură, ca pe Rosenthal la 1848 și pe Armand Lévy la 1867.

Admirabil!

Și dacă ar mai fi vro îndoială despre intimul cosmopolitism al partidului poroclit *roșu*, n–ar avea cineva decât să se încredințeze pe deplin, aruncând o răpede căutătură asupra statutelor noului lor club, botezat: „Uniunea Liberală".

Articolul 2 zice:

„Această societate are de scop a înlesni **tuturor oamenilor** a căror moralitate îi face admisibili etc."

Între *toți oamenii*, domnii Halfon, Hillel, Neuschatz și ceilalți corifei ai Ierusalimului de ce oare să nu aibe și ei un loc de onoare în capul mesei?

Așteptăm cu nerăbdare Congresul Presei Române.

Numai acolo se va putea întâmpla una din două: *ori* că ziarul *Românul* se va lepăda cu desăvârșire de tradițiunile sale ebraice, ori că se va da pe față, fiind strâns cu ușa.

Tocmai de aceea, însă, foaia de la Retoride nu mai vorbește astăzi despre acest areopag de salute în sânul căruia ea prevede de mai–nainte un avânt curat românesc.

Suntem fericiți a înregistra aci, că adunarea pregătitoare a Congresului a adoptat toate pun[c]turile preliminare ale *Columnei lui Traian*.

Românismul merge înainte...

289

[Protestăm contra omogenității, dar o dorim]

Protestăm contra omogenității, dar o dorim • Cei din București de ce nu răspund celor din Iași? • Ce este *astăzi* și *mâni* pentru cei fără principiu?

Groaznică e capcana străinismului, ce ne pândește într–ascuns și în ghearele căruia suntem împinși pe nesimțite de multiforma hidră a reacțiuni francmasonice; dar puternic este totdodată și curentul ideilor naționale, care pătrund cu răpeziciunea fulgerului pieptul cel amorțit al națiunii române purificând atmosfera la tot pasul de înveninatele miasme ale ciumei cosmopolite.

Școala principiilor românești, înviată în sânul tinerei generațiuni

din cenușa cea sântă a profetului Bărnuțiu, a reușit deja în mai puțin de trei ani de zile a-și lua un avânt atât de miraculos, încât ea astăzi înfiorează până și pe cei mai aprigi dușmani ai simțului național.

Tocmai pentru aceasta însă și școala autoritară se împleticește pe zi pe zi în cea mai cumplită zăpăceală.

Neputând pricepe odinioară nici puternicul strigăt al tribunului de la Blaj, nici suspinele dureroase ale lui Bălcescu și ale lui Marțian, bătrâna școală a politicilor de la Filaret nu vruse în ruptul capului a asculta măcar frățescul glas al grupului nedependinte de la *Columna lui Traian*, care n-a încetat o singură clipă de a-i chema din haoticul umanitarism la adevărata cărare românească.

În loc d-a ne răspunde la repețitul nostru apel, școala autoritară preferă a se menține în vechile-i păcate, nămolindu-se și mai mult, din ce în ce în făgașele tradiționalei sale rătăciri.

Direcțiunea nedependinte a fost disprețuită, calomniată, persecutată, doctrina națională a fost tratată de utopică.

Columna lui Traian, însă, a luptat necontenit și fără preget sub drapelul principiului ce și-a înscris pe frunte, mulțumindu-se cu resemnământ în modesta-i sferă de acțiune.

Timpul zboară și cu dânsul ideile se avântă pe aripile progresului.

Unde am ajuns?

O legiune de organe naționaliste, pline de energia juneții și învârtoșate de vigoarea credinței pentru care luptă, propagând din toate părțile scânteia românismului pe care *Traian* cutezase cel d-întâi a o dezmormânta de sub noianul fantasmagoriei masonice a lui [18]48!

Cine avut-a dreptate?

Iacă de ce, repețim încă o dată, școala autoritară se află în zăpăceală.

Înțelegând tocmai astăzi, – adică prea târziu, – ceea ce nu putuse prevedea ieri, ea ar trebui să aleagă una din două alternative ce i se prezintă fatalmente în situațiunea de față.

A renega erezia cosmopolită și a lepăda jugul autoritarismului, lămurindu-se într-un partid curat românesc – nu vrea.

A combate verde școala națională, susținându-și cu franchețe sus și tare aspirațiunile francmasonice și simpatiile pentru Talmud – nu poate.

Ce să facă, dar?

Mare încurcătură!

Torentul românesc, însă, ce șerpuiește cu impetuozitate de

prin toate unghiurile țării, este atât de puternic, încât *Românul*, oricât s-ar preface că nu-i bagă în seamă avântul, este constrâns, vrând-nevrând, a-și deschide glasul spre a replica „întrebării ce i se face adesea": de ce nu răspunde atâtor organe care îl strâng cu ușa în fiecare cestiune și nu vor să-i dea pace?

Și cum se scuză *Românul*?

„Sunt niște elemente *cu totul omogene în fond*, ale căror atacuri nu le putem considera decât ca provenind din *rătăcirile unor patimi personale, iar nu dintr-o diferență fundamentală de principii*... Noi nu putem considera ca organ al unor *adversari politici* ale căror principii și aspirațiuni, după noi, sunt opuse tuturor intereselor și aspirațiunilor naționale, decât un singur ziar în România: *Presa*".

Dar să ne înțelegem.

Mai întâi de ce nu ni se arată într-un mod categoric, anume unde sunt acele „patimi personale" de care se plânge ziarul *Românul*?

Afară de aceasta, de când, oare, nu există *nici o diferență fundamentală de principii* între școala independentă și între cea autoritară?

Grupul *Columnei lui Traian*, cel puțin, se crede dator a protesta contra acestei aserțiuni.

Fosta-am noi vreodată *Republica Universală*?

Fost-am noi pentru *Confederațiunea Orientală*?

Fost-am pentru *om și om*?

Făcutu-ne-am mai ales o clipă avocații Palestinei, spre a o pofti în ogorul lui *Traian* și a-i da chiar brevet de *patriotism*?

Aci stau înfipte principiile.

Nu cumva, însă, renunțat-ați la credințele umaniste și în special la aspirațiunile sinagogice, de vreme ce declarați cu atâta ușurință o absolută identitate între foaia de la Retoride și toate celelalte ziare afară de *Presa*?

Spuneți-o, dar, lămurit, formulându-vă o programă limepde, completă și sinceră pe baza românismului, iar mai cu seamă dovedind prin fapte seriozitatea vorbei.

Atunci, numai atunci vă vom crede.

Altfel, oricât de mult veți cocheta cu unele din ziarele naționaliste de peste Milcov, silindu-vă a avea aparența că sunteți alături de dânsele, totuși națiunea vă distinge.

Și pentru a ne servi d-o autoritate, care nu poate displăcea ziarului *Românul*, cel puțin acum, când o citează mereu, vom cita și noi, la rândul nostru, următoarele șiruri din foaia ieșeană *Uniunea Liberală*.

„Ziarul *Românul* simte singur - astăzi când ne doare pe toți - ce fatală a fost pentru mica țărișoară *doctrina cosmopolită*, **al căreia a fost apostol între**

noi atâția ani. Dar este timpul ca *Românul* să se pronunțe categoric: este *naționalist*, sau continuă de a fi tot **cosmopolit** și numai la ocazie zbârnâie câte o coardă a acestui mare simțământ spre a-și servi vederile sale?... Noi dorim și așteptăm cu nerăbdare răspunsul".[1]

În loc d-a satisface o întrebare într-atât de categorică a foii naționaliste din Iași, școala autoritară și cosmopolită din București se constituie într-un superb club masonic, menit a înfige și mai adânc cangrena în rărunchii viței latine de la gurile Dunării.

Ținta, pusă în fruntea statutelor acestei asociații este: „de a înlesni **tuturor oamenilor** dezvoltarea simțimintelor de *confraternitate*".

Oare mai poate dori altceva d[omnul] Tit-Liviu Maiorescu - Gablitz?

În numărul viitor noi vom reproduce aceste minunate statute, pe care autorii lor le țin în întuneric tocmai până miercuri când le-au scos dodată din buzunar la deschiderea clubului, cerând să se primească pe necitite în două-trei minute, ceea ce s-a și făcut, mulțumită vechii sisteme a așa-numitelor întruniri publice din Sala Slătineanu: bun! bun! bun!

D[omnii] Gregoriu Tocilescu și V. Maniu, atrași acolo prin strategema misterului, protestară cu energie, iar cel din urmă nu se sfii chiar a declara bărbățește că nu vrea să figureze într-un „cuib de francmasoni", retrăgându-se apoi cu indignațiune.

Și ce a făcut ziarul *Românul*?

Cei trei fondatori ai noului club, d[omnii] Ciorcârlan, Buescu și Giorgiu Petrescu, sunt vechi și devotați amici ai foii de la Retoride.

Tot personalul redacțional de acolo, trecut și prezent, d[omnii] Carada, Costinescu, Teodorescu, etc., au fost față la solemnitate.

Dumnealor au băut șampanie și au strigat: „să trăiască!"

Ei bine, d-abia peste trei zile, în numărul său de sâmbătă, ziarul *Românul* observă ca din senin, că nu trebuia să se pună **„tuturor oamenilor"** în statutele clubului.

A văzut cam târziu că nici de astă-dată n-a putut să înșele lumea.

Dar dacă nu trebuia, de ce ați pus?

Dar dacă nu trebuia, de ce n-ați protestat?

Dar dacă nu trebuia, de ce băurăți șampanie?

Dar dacă nu trebuia, de ce strigarăți: „Să trăiască"?

Dar dacă nu trebuia, de ce nu profitarăți de avertismentul ce vi-l dase *Columna lui Traian* în numărul său trecut denunțând publicului francmasonismul clubului vostru înainte de prima-i ședință?

1. Nr. 11 de la 11 iunie 1871.

Dar dacă nu trebuia, de ce ne-o spuneți numai astăzi, când știți bine că statutele prevăd rezerva de a nu putea fi modificate până peste șase luni, adecă după ce toată evreimea va fi deja intrată în asociațiune?

Ș-apoi de ce nu trebuia?

Ziarul *Românul* zice:

„Suntem mai mult decât convinși că inițiatorii noului Club vor cugeta la modificările și perfecționările ce trebuie a se face statutelor. D[omniile]lor știu bine *care este* astăzi *corintele ideilor politice în România*; știu bine care este acest corinte chiar în Franța, sora noastră, în urma ultimilor sale nefericiri; el este destul de puternic pentru ca nimic să nu-i poată rezista; *a merge cu el*, a nu-l lăsa să iasă din matca sa, a-i ține calea dreaptă, pentru ca mai curând s-ajungă la scop, iacă *misiunea* celor ce se cred destul de înțelepți pentru a deosebi excesele din calea cea bună ș-apoi a urma acest corinte este a contribui la concentrarea tuturor simțămintelor unei națiuni în ea însăși numai pentru apărarea și conservarea sa propric *în fața pericolelor ce* astăzi, *după victoriile Prusiei, amenință toate națiunile cele mici sau neconstituite.*"

Astfel dar, ziarul *Românul* se preface a fi național din următoarele cauze:

1. Așa este *astăzi* curentul ideilor în România;
2. O tendință analoagă domină *astăzi* în Franța;
3. Prusia ne amenință *astăzi*;
4. Trebuie să mergem *astăzi* cu curentul „spre a nu-l lăsa să iasă din matca sa", adecă pentru a-i pune stavile.

Prin urmare:

Mâni, când vom reuși a ucide naționalismul în România;

Mâni, când d[omnul] Crémieux va dicata din nou în Franța;

Mâni, când Prusia nu va mai avea pe un Bismarck;

Mâni ne vom întoarce cu fericire la *Republica Universală*, la *Confederațiunea Orientală*, la *Palestina*, la tot trecutul nostru de douăzeci de ani.

Bravo!...

290
[Situațiunea]

Situațiunea • Noul club • Să trăiască d[omnul] Buescu • Unire și iarăși Unire • Municipalitatea, d[omnul] Hiotu și echilibrul Europei

Parlamentul s-a convocat la 17 octombrie în sesiune extraordinară.

Pentru ce?

Decretul n-o spune.

Dacă este cumva pentru vreo întorsătură de așa-numita echitate

în favoarea lui Strussberg, atunci rău s-a păcălit ministeriul, căci nu mandatarii actuali vor fi dispuși a reveni, după placul d[omnu]lui Costaforu asupra sublimului lor vot din sesiunea trecută.

Dacă este cumva pentru dizolvarea Corpului Legislativ și confecționarea unei noi Reprezentațiuni Naționale, care să fie mai nemțească, atunci rău s-a păcălit regimul, căci nu spiritul actual al țării va fi dispus a mai suferi cu pasivitate biciul prefectoral.

Strussberg fără dizolvare poate să răstoarne ministeriul; Strussberg cu dizolvarea poate să zdruncine regimul; iacă situațiunea.

Noi unii, astăzi ca și la 1865, nu voim nici o dărâmare mai nainte de a ști ceea ce se va pune în loc.

În politică, numai incapacitățile cele mai absolute distrug toate, distrug mereu, distrug în dreapta și-n stânga, și nu edifică niciodată.

Prima condițiune pentru ca să se poată clădi ceva solid, ceva frumos, ceva bun, este ca lucrătorii să se înțeleagă, nu atât asupra ușoarei operațiuni de a da jos o ruină, pe cât mai ales asupra planului, după care să se croiască în urmă un alt edificiu.

Și cum, oare, să se facă aceasta, dacă zidarii nu sunt uniți în credințe, în principii, în procedură?

Nu ne mirăm, dară, că acum, mai mult ca orișicând, toate nuanțele politice, toate organele de opiniune publică, toate elementele, izolate în acțiunea lor, încep din ce în ce mai mult a tinde la stabilirea unei programe comune.

Columna lui Traian a dorit-o, o dorește, și o va dori totdauna.

Respingem însă din acest concern pe toți aceia, a căror conversiune nu ne oferă nici o probă de sinceritate.

De această nesigură natură ni se pare a fi și naționalismul de câteva zile al foii *Românul*.

În numărul precedinte, noi vorbirăm despre noul club al partidului *roșu*.

Reproducem astăzi mai la vale, după promisiune, înșeși statutele acestei instituțiuni.

Toți oamenii, evrei, nemți, muscali, tătari, [h]otentoți, sunt admiși acolo deopotrivă.

Toți românii, câți vor fi intrat în asociațiune, pot fi scoși de acolo printr-o simplă și nemotivată deciziune a unui comitet de trei, dindată ce nu vor voi să se împace cu liga internațională.

Aceste două pun[c]turi, coprinse în articolele 2 și 12 din Statute, formează sâmburele, miezul, inima faimosului club.

Din fericire, simțul românesc s-a redeșteptat de vro câțiva ani, încât mulți s-au revoltat pe loc cu o extremă indignațiune contra unor asemenea monstruozități.

Însuși ziarul *Românul*, deși a treia zi după fierbințeală, totuși a fost silit, vrând-nevrând, a cere modificarea statutelor.

Văzându-se amenințat de a fi părăsit chiar de către cei mai buni dinre roșii, afară de vreo doi *Ides* și de vro doi *Opulos*, comitetul triumviral a fost constrâns a publica următorul anunț:

„CLUBUL UNIUNEA-LIBERALĂ

La 5 ale curentei fiind ziua decisă a se alege Consiliul de administrațiune și alegerea începând la 11 ore de dimineață, se face cunoscut tuturor d[omni]lor membri, ca să considere aceasta ca o invitare și să binevoiască a veni să-și exercite dreptul d[umnea]lor.

Asemenea, se încunoștințează că la 25, la 8 *ore* seara, adunarea este chemată să se pronunțe, după cum am avut onoarea a declara și în ziua deschiderii clubului, asupra statutelor tipărite, care, prin art[icolul] 42, nu exclud modificarea imediată a statutelor de către adunare, ci comitetul a exprimat prin suscitatul articul numai ideea că aceste statute, o dată aprobate de adunare, modificate sau nu acum la început, să nu mai fie apoi modificate decât după 6 luni.

Membrii comitetului provizoriu:

C. Ciocârlan, G. Petrescu, P. Buescu."

Ei bine, statutele se vor îndrepta, clubul se va constitui, toate vor merge de minune, dar nu e aci întrebarea cea fundamentală.

Naționalizarea voastră este ea francă, precum am dori să fie, sau numai o mască momentană de oportunitate, pentru a mai zăpăci lumea ca în ajunul lui 11 Februarie?

D[omnul] Buescu, unul dintre cei trei organizatori ai clubului, aruncă o nespusă lumină asupra acestei grave cestiuni.

Înfuriat contra observațiunilor foii de la Retoride, dumnealui lasă la o parte orice tact politic și vine a rădica vălul de pe întregul organism intim al partidului, publicând în ziarul *Românul* din 22 septembrie o arogantă epistolă adresată d[omnu]lui Emiliu Costinescu, pe care-l numește „redactor provizoriu", pe cât timp însuși d[omnul] C. A. Rosetti lipsește din țară.

Este vorba despre articolul cu toți oamenii.

D[omnul] Buescu strigă:

„Dar, domnule, ce farmec te-a putut amăgi, încât să zici că acest articol ar fi fost la locul său în niște statute francmasonice? *Cum! Acest articol este rău? După* ***Românul****? O, nu! Aceasta este opiniunea d[omniei] tale proprie* **în lipsa redactorului și proprietarului «Românului»**!"

Se poate, oare, vorbi mai clar, mai precis, mai pe față?

D[omnul] Buescu, unul dintre stâlpii partidului roșu, după care se poate judeca de ceea ce trebuie să fie restul, declară în modul cel mai solemn că dacă d[omnul] C. A. Rosetti era acum în București, ar fi aprobat pe *toți oamenii* din statute contra cărora cutează a se scula junele d[omn] Emiliu Costinescu numai

și numai pentru că nu este încă destul de versat în catehismul marelui pontefice!

Însă d[omnul] C. A. Rosetti o să se întoarcă mâni sau poimâni.

Unde, dară, este durata naționalismului vostru!

Pe o zi – noi nu ne sărutăm cu nimeni!

Nu suntem *de la Filaret*.

Și totuși, unirea, însă unirea *tuturor românilor*, iar nu a *tuturor oamenilor*, a fost, este și va fi visul nostru.

Dea Cerul, ca Congresul Ziariștilor convocat pentru 1 octombrie să-l poată realiza măcar în parte!

Și fiindcă avurăm de a face cu d[omnul] Buescu să ne fie permis a încheia acest buletin prin câteva cestiuni tot atât de mărunte.

Atragem atențiunea d[omnu]lui ministru de Interne și a d[omnu]lui primar al Capitalei asupra următoarelor pun[c]turi, foarte mici, în aparență, dar foarte importante în fond, ca și epistola d[omnu]lui Buescu.

Pentru a avea o hartă exactă a Bucureștilor, municipalitatea noastră nu întrebuințează aceea gloată de ingineri pe care i-o pune la dispoziținne generoasa pungă a cetățenilor, ci dăruiește curat degeaba 600 lei noi unui individ lipsit de orice cunoștințe speciale.

Vezi numărul 203 al ziarului *Presa*.

Una la mână.

Consiliile comunale au început a acorda pensiuni contra legii comunale, care se promulgase d-abia la 1864, încât numai de atunci trebuie socotiți anii de serviciu.

Să se mai observe totdodată că aceste pensiuni n-au trecut nici prin votul Camerelor, nici prin sancțiunea Domnitorului, nici măcar prin publicitatea *Monitorului Oficial*.

Două la mână.

O oca de pâne se vinde în piață cu 45 parale, pe când o chilă de grâu se cumpără la obor numai cu o sută de lei.

Trei la mână.

În fine, ceea ce privește mai mult pe d[omnul] Hiottu, nemine în București nu mai găsește o slugă de când biroul servitorilor a devenit un monopol al poliției, în loc de a fi, ca mai nainte, o profesiune liberă și independinte a babelor de prin mahalale.

Sunt sute și mii de mărunțișuri de această specie, care irită la noi spiritele mai mult decât cestiunile cele mai grandioase, căci nu toată lumea se gândește la echilibrul Europei, dar toată lumea are trebuință de un servitor, de o pâne, și așa mai încolo...

291
[Franchețea *Presei*]

Franchețea *Presei* • O criză ministerială și parlamentară • D[omnul] Kogălniceanu • Ce se clocește nu e bun • Cestiunea israelită

În fine, ziarul *Presa* declară curat și limpede în numărul său de sâmbătă, cum că Parlamentul este convocat în sesiune extraordinară pur și simplu pentru cestiunea Strussberg.

Cum o să vorbească ministeriul cu mandatarii națiunii și ce anume o să ceară de la dânșii, foaia din Strada Pensionatului, totdauna atât de bine informată despre cele mai intime cugete ale piloților actuali ai țării, nu socotește de cuviință a o spune profanilor până la momentul mai oportun.

Dar Cestiunea Strussberg nu s-a rezolvat ea o dată?

Reprezentațiunea Națională, care tăiase nodul lui Gordia într-un înțeles atât de românesc, mai poate ea reveni negând cu cinism propria sa operă?

România văzuse adesea pe d[omnul] Cosfatoru susținând, astăzi ca deputat și mâni ca ministru, două teorii diametral opuse.

Nu cumva ne va fi dat să admirăm un Parlament, astăzi ca sesiune ordinară și mâni ca sesiune extraordinară lucrând contra lui Strussberg și pentru Strussberg?

Având o prea bună opiniune despre d[omnul] Costaforu, credem că un alt ca dumnealui, afară de d[omnul] Mavrogheni, nici că se găsește undeva pe fața pământului, încât nu ne putem imagina în vecii vecilor o întreagă Reprezentațiune Națională care să fie compusă din semenii marelui bărbat cu *două morale*.

Dacă Parlamentul va respinge, precum noi unii nu ne îndoim, blândele și umanele dispoziții ale Puterii Executive pentru cavalerii de industrie de la Baltica, oare ce va urma de acolo?

Reprezentațiunea Națională negreșit că va fi dizolvată, făcându-se un nou așa-numit apel la țară.

Nemic mai natural.

Dar Cabinetul Catargiu a arătat deja în trecut, din pun[c]tul de vedere al sistemei domnitoare incapacitatea-i de a organiza un parlament pe sprânceană.

Prin urmare, schimbarea ministeriului și dizolvarea Reprezentațiunii Naționale, trebuie să aibe loc totdodată.

Un alt guvern, mai convingător în materie electorală, va fi chemat a îndeplini de astă-dată, într-un mod definitiv, vechile planuri de ordine și de stabilitate.

Şi cine, oare?

Să nu ne-nchipuim, cum că în secolul al nouăsprezecelea nu se mai întâmplă minuni.

Ce aţi zice, bunăoară, despre d[omnul] Kogălniceanu?

Nu e destul de dinastic?

Nu e mai mult decât energic?

N-a fost foarte prudent după cădere?

Până şi-n sânul Coaliţiunii, în care intrase, ca şi la 1867, numai pentru un fel de reabilitate, nu s-a purtat, oare, astfel încât să nu supere Berlinul?

Dacă nu d[omnul] Kogălniceanu, apoi vechiul său coleg, Beizadea-Mitică.

De nu acesta, atunci fostul tovarăş al amândoura, d[omnul] Basiliu Boerescu.

Bărbaţii de stat nu sunt rari în fericita Românie!

Noi nu ştim cu preciziune ceea ce va adveni în ultima analiză, dar prevedem de pe acum curânda apariţiune a unor noi feţe, atât în fotoliile ministeriale, precum şi pe băncile camerale.

Şi fiindcă suntem pe cale de a profetiza, să ne fie permis a ne descărca sufletul pe deplin, spunând mai multe cu o singură ocaziune.

Ceea ce fusese la 1865, în ajunul lui 11 Februarie, faimoasa *Revistă a Dunării*, în care d[omnul] C. A. Rosetti fraterniza cu d[omnul] Alexandru Lahovary şi d[omnul] Ion Ghica cu d[omnul] Petrache Carp, tot aşa ar putea deveni astăzi noul club din casele d[omnu]lui Gugiu, botezat sub caracteristicul nume de „Uniunea Liberală".

Răsturnarea lui Vodă-Cuza a fost o crimă.

Nu toate răsturnările sunt crime.

Este o crimă însă orice răsturnare, fie chiar a lui Por Împărat, când dărâmătorii nu ştiu de mai nainte, ei înşi[şi]i, ceea ce va fi a doua zi, lăsând această grozavă sarcină unui mic grup de oameni, fără idee, fără cunoştinţe, şi fără principii, meniţi a împinge periodicamente nenorocita ţară din rău în mai rău.

Şi ce-i mai curios, este că toţi pretinşii noştri politici, fie guvern, fie opoziţiune, care nu s-au temut şi nu se tem de nemic pe socoteala viitorului român, tremură numai denaintea evreilor.

Făcutu-ne-a ceva Europa când realizarăm Unirea?

Făcutu-ne-a ceva când secularizarăm averile monastirilor zise închinate?

Ei bine, trebuie să fie ni[ş]tine prea târnp ori prea perfid, una din două, pentru ca să se crează şi să aibă aerul de a crede, cum că Europa ne va face ceva, dacă ne vom apuca a mântui

de pieire opinca română, gonind de prin sate lipitoarea israelită, oprind-o de a mai ţinea taverne, refuzându-i dreptul de a colporta şi aşa mai încolo.

Este adevărat că cestiunea israelită, nu numai la noi, ci în toate ţările, se urcă din ce în ce mai mult la înălţimea unei preocupaţiuni europene, însă nicidecum în favoarea Palestinei.

Franţa fierbe contra evreilor din Algeria.

În Germania, o frământare analogă este cu mult mai veche şi mai înrădăcinată.

Acolo până şi celebrităţile cele mai universale în sfera ştiinţei, precum este, de exemplu, ilustrul publicist Mohl, sunt pe faţă contra evreimii.

La muscali se ştie ceea ce se petrecuse la Odesa.

Mai la vale, noi publicăm în traducere vro două fragmente dintr-o broşură moscovită pe care ne-o comunică un amic din Basarabia şi care avusese până acum în Rusia vro zece ediţiuni.

Atragem asupra-i toată atenţiunea lectorilor noştri...

292
Congresul Presei Române
vineri, 1 octombrie 1871

Deschizându-se şedinţa pe la 8 oare seara în sala Ateneului Român, sub preşedinţ[i]a provizorie a d[omnu]lui A. Holban, delegatul ziarului *Uniunea Liberală* din Iaşi, s-a decis docamdată numai atâta, ca viitoarele întruniri să se ţină în sala din fostul [H]otel Lazăr.

Foiţele umoristice din Bucureşti, în aşteptare de a se decide într-un mod definitiv admiterea sau neadmiterea lor, îşi făcură cu multă demnitate actul de prezenţă, numind, printr-unul din reprezentanţii lor, deschiderea Congresului talmeş-balmeş.

Din partea ziarului *Românul* a fost junele d[omn] Emiliu Costinescu, pe care d[omnul] Pană Buescu îl ameninţase mai dăunăzi cu scoaterea din redacţiune dindată după întoarcerea d[omnu]lui C. A. Rosetti, dacă nu va înceta pe loc a mai vorbi în foaie contra francmasonilor.

Delegaţii *Columnei lui Traian* sunt puşi în fruntea numărului de astăzi al foii.

D[omnul] V. A. Urechia reprezintă ziarul *Informaţiunile*.

Foaia *Semănătorul* din Bârlad a trămis pe d[omnii] A. Lapaşcu şi Ion Codrescu.

Revista Societăţii „Românismul" avea pe d[omnul] Missail.

La prima şedinţă văzurăm vro câteva feţe de tot necunoscute,

cari anunță însă, fără cea mai mică îndoială, deplina facultate de a vota.

Dacă zece obscure individualități ar sacrifica acum într-adins fiecare câte doi-trei galbeni, pentru a arunca în public câte un singur număr de ziar fără cap și fără coadă, oare ar trebui să se primească ipso facto acești zece votanți într-o adunare, unde s-ar cuveni locuri numai și numai adevăraților publiciști?

Vom vedea.

Ședința de deschidere promite cam puțin, căci i-au lipsit până la un pun[c]t, din cauza extremei inegalități între o seamă de reprezintanți, condițiunile cele mai elementare ale unei înțelegeri solide: *seriozitatea* și *urbanitatea*.

293

[Congresul Presei]

Congresul Presei • Avântul naționalist • Să nu ne amăgim • D[omnii] Costaforu și Mavrogheni rău și-au ales timpul! • Clubul „Uniunea Liberală"

Congresul Presei Naționale și Cestiunea Strussberg agită în momentul de față așteptările generale.

Până la publicarea pe larg a proceselor-verbale, ne vom mărgini a semnala aci numai trăsăturile cele mai caracteristice din mersul primului areopag al ziaristicii române.

Aproape toate foile din țară, până și *Orientul* d[omnu]lui Bauer, au început de o bucată de timp sau cel puțin se prefac a fi naționale.

Va sosi oara mai târziu, chiar în sânul Congresului, a constata din partea fiecui sinceritatea acestei aparințe, căci într-o discusiune serioasă nu e greu a sili până și pe adversarul cel mai dibaci de a trăda vrând-nevrând realitatea cea intimă a cugetului.

Vântul Românismului șuieră atât de tare, încât cei mai falnici stegari ai cosmopolitismului de mai deunăză, cei mai înflăcărați adepți ai lojelor francmasonice își pleacă umilitele lor frunți denaintea puternicului suflu al direcțiunii naționale.

În cele dentâi ședințe ale Congresului s-au adoptat următoarele rezoluțiuni.

După propunerea vechiului nostru amic, d[omnul] Georgiu Missail, reprezentantul *Foii Societății Românismului*, s-a votat eterna recunoștință părinților publicismului român din cele trei cătune ale Daciei lui Traian: Barițiu, Heliade și Asachi.

După propunerea d[omnu]lui Hăsdeu, reprezentantul *Columnei lui Traian*, s-a acordat fiecărui ziar facultatea de a introduce, în

calitate de membri onorifici și cu vot consultativ, câte două persoane, mărind astfel luminile și prestigiul Congresului.

După propunerea d[omnu]lui Costandache, reprezentantul *Gazetei de Bacău*, s-a ales o comisiune de cinci, menită a schița o programă, după care toate nunțele marelui partid de acțiune să poată forma apoi un corp compact și solidar pe baza românismului.

Aleșii sunt:

A. Holban
G. Missail
A. Lupașcu
Hăsdeu
E. Costinescu

Nemic mai semnificativ!

Cei patru din capul listei sunt de mult cunoscuți tuturor românilor printr-o luptă până la fanatism contra a tot ce-i străin.

Cel [de-]al cincilea este junele redactor provizoriu al foii *Românul*, pe care d[omnul] Pană Buescu îl apostrofase mai dăunăzi de a scri[e] prea românește fără știrea și fără voia d[omnu]lui C. A. Rosetti, absinte din țară.

Așadară, Congresul ne oferă deocamdată cele mai strălucite speranțe. Dar să nu ne grăbim a aplauda cu precipitare, căci în politică stratagemele sunt mai ușoare și mai periculoase decât pe un câmp de bătălie.

Oricum să fie, Românismul triumfă mai mult ca orișicând și este curios de a vedea pe cei de la cârmă provocându-l la dueluri, tocmai astăzi când gigantul în apogeu poate, printr-o singură mișcare, să spulbere lucruri cu mult mai solide, cu mult mai neviolabile, decât d[omnii] Costaforu și Mavrogheni?

Parlamentul este în ajun de a se întruni pentru a dezbate din nou votul său din sesiunea trecută.

Arbitrajul compus din d[om]nii Gună Vernescu și Alexandru Crețescu, a reziliat concesiunea prusacă.

Ministeriul însă își închipuiește, cum că tot păcatul contractului primitiv ar fi fost numai și numai comica personalitate a lui Strussberg, încât nemic nu împiedică de a înlocui pe jupânul de la Berlin cu vreun jupân de la Viena sau de pe aiuri, dăruindu-i România pe un secol cu aceleași diabolice condițiuni, și totul va merge de minune.

În numărul viitor, noi vom analiza cesitunea din diferite pun[c]turi de vedere.

Astăzi ne mulțumim cu două-trei cuvinte.

Rău o să se păcălească marionetele ministeriale, și mai cu

seamă acela care le tot mișcă în dreapta și-n stânga, ascuns dindărăt și trăgând șvara.

*

Statutele clubului „Uniunea Liberală" s-au modificat într-un înțeles mai românesc.

Ne pare bine.

Încă un simptom al timpului!

294

Asachi-Barițiu-Eliade

În a doua ședință a Congresului Presei Române, d[omnul] G. Missir, delegatul *Foii Societății „Românismului"*, veni cu următoarea moțiune:

PROPUNERE

Cel dentâi român, care s-a gândit pentru prima oară d-a înființa o foaie periodică în limba noastră, a fost d[omnul] Racocea C. R., translator în Lemberg; a publicat însă numai prospectul acelui ziar, care avea să iasă pentru întâiași dată românesc, fără ca planul său să fi fost pus în aplicațiune.

La 1822, răposatul acum Zaharia Carcalechi cercă pentru a doua oară în Buda o asemenea întreprindere, dar și aceasta căzu.

La 1828, C. Rosetti, munteanul, publică în Saxonia câteva numere numai ale unui ziar politic, numit Fama Lipscăi.

La 1827, venerabilul d[omn] I. Heliade Rădulescu, patriarhul publiciștilor noștri moderni, ceruse voie d-a publica o foaie românească în București, însă guvernul d-atunci nu-i încuviință cererea. Aceasta a descurajat pe toți ceilalți bărbați, afară de doi, cari nu pierdură de tot speranța, așteptând, după zisa d[omnu]lui Kogălniceanu, toate de la timp și împrejurări.

Aceștia au fost d[omnii] I. Heliade Rădulescu în Muntenia, G. Asachi, răposat acum întru fericire, la Moldova.

La 1 aprilie 1829, d[omnul] Heliade publică întâiul număr al *Curierului Românesc*, unul din ziarele cele mai bune ce am avut până în ziua de astăzi și care, după zisa plină de adevăr a unuia din veteranii actuali ai publicisticii noastre, a exercitat cea mai mare înrâurire asupra ideilor literaturii și chiar gustului românilor.

Trei luni după Heliade (1 iulie 1829), G. Asachi scoate la lumină în Iași *Albina Românească*, ziarul veteran, care până la 1859 n-a încetat a apare sub o formă sau alta.

«Aceste ziare, scrie d[omnul] Kogălniceanu, ieșite în timpul ocupațiunii rusești și sub cenzura impusă pentru întâiași dată Principatelor prin ocârmuirea proviziorie, fură însă o adevărată revoluție între români. Ele le deschidea o lume nouă, punându-i în contact cu celelalte popoare mai civilizate, arătându-le faptele, propășirile și mai ales driturile».

Un al treilea bărbat, pe care recunoștința românilor n-ar trebui să-l dea uitării niciodată, este d[omnul] G. Bariț, care, la 1838, a fundat, în ciuda enormelor greutăți ce i se opuneau, *Gazeta de Transilvania* și *Foaia pentru Minte, Inimă și Literatură*.

Cele mai bune articole despre drepturile și interesele românilor ieșeau și ies încă în aceste ziare, în care, după mărturisirea celor competenți (Kogălniceanu, *Jurnalistul român*) publiciștii cei mai însemnați își dădură rendez-vous:

«*Gazeta de Transilvania* a fost apărătorul cel mai înfocat al Principatelor, stimulatorul cel mai neobosit al naționalismului, protivnicul neîmpăcat al iurcurilor de din afară și al absurdurilor de din întru, cari le împiedica propășirea. La *Gazeta de Transilvania* alergând toți publiciștii români, cari în patria lor nu găseau organ pentru a-și publica ideile. *Gazeta de Transilvania* era pentru Principate presa liberă, organul opiniunii publice. Gazeta lui G. Bariț a făcut mult bine, a oprit mult rău, și în tot chipul a exercitat o mare înrâurire-n Iași și în București, atât asupra guvernelor, cât și asupra poporului».

Când vedem chiar în zilele noastre, acest timp zis al toleranței și al libertății, la câte greutăți, sacrificii, pericole și privațiuni este supusă mesceria de ziarist, când știm că un Eliade, că un Asachi, că un Bariț au avut a învinge greutăți și mai covârșitoare sub întreitul jug de fier al presiunii moscovite, austriace și turce, spre a susține câte 25 și 30 de ani niște organe de publicitate, ce devenise niște adevărate amvoane naționale; nu putem a nu fi pătrunși de cea mai adâncă recunoștință pentru acești trei inițiatori ai noștri în materia de presă, pentru acești maeștri, ai căror discipoli sunt toți publiciștii noștri de astăzi, tineri sau bătrâni.

Pentru aceste considerațiuni:

Am onoarea a propune acestui prim congres al presei române, fiica și continuatoarea presei de la 1829 și 1838, ca începutul lucrărilor sale să-l facă printr-un vot de eternă recunoștință în memoria răposatului G. Asachi, primul ziarist moldovean, a d[omnului] I. Eliade Rădulescu, primul ziarist muntean, și a d[omnu]lui G. Bariț, primul ziarist ardelean.

Morala ne învață a uita relele, niciodată binefacerile. Recunoștința este una din primele virtuți ale marelui și generosului popor român. Până și animalele, zice înțeleptul Ségur, sunt recunoscătoare, căci ingratitudinea este un vițiu în contra naturii.

Procedând astfel, ne vom achita de cea d-întâi datorie a acestui prim congres al presei române și ne vom face vrednici de respectul urmașilor noștri.

București, în 4 octombrie 1871.

G. Missail"

Luând cuvântul d[omnul] Hasdeu, delegatul *Columnei lui Traian*, declară că primește cu entuziasm ideea d[omnu]lui Missail, însă numai ideea nu și forma. Congresul fiind politic, orice lucrare a sa prezintă de asemenea tendințe mai mult sau mai puțin politice. Bun este d[omnul] Kogălniceanu în literatură, dar în politică să nu-i facem omagiile noastre, mai ales când d[umnea]lui pretinde: „toate de la timp și împrejurări". Noi mergem după *principii*, nu după *timp*, nu după *împrejurări*. Nu suntem cameleoni. Astfel, d[omnul] Hăsdeu cere, ca propunerea să se rezume într-un concluz, din care să lipsească d[omnul] Kogălniceanu, și atunci se va vota în unanimitate. Congresul cu toată protestațiunea din partea d[omnu]lui V. A. Urechia, se unește cu

această dorință și votează apoi cu aplauze următoarea nouă redacțiune a ideii d[omnu]lui Missail:

„Asupra propunerii d[omnu]lui G. Missail d-a se exprima recunoștință bărbaților, care, ca părinți ai ziaristicii române, în cele trei provincii ale Daciei Traiane, au concurs la renașterea românității, luptând pe calea spinoasă a publicismului;

Inspirat de nobila inițiativă a acestor veterani ai presei române;

Congresul inaugurează lucrările sale printr-un vot de eternă recunoștință venerabililor: răposatul George Asachi, d[omnii] Ioan Eliade Rădulescu și George Barițiu".

295

[Cestiunea parlamentară și cestiunea ministerială]

Cestiunea parlamentară și cestiunea ministerială • Caracte-ristica unui fost și viitor ministru • Din cinism în francmasonie și vice-versa • Ministeriul Congreslui Presei • Naționalitatea mai p[r]esus de libertate

Parlamentul s-a deschis.

Parlamentul se va închide.

Cestiunea Strussberg este acea măiastră cheie cu care se deschide și se închide Parlamentul.

E foarte falsă poziținea unui guvern venit denaintea Reprezentațiunii Naționale în feștelita mantă de avocat a escrocului prusian; da, al escrocului prusian, căci în realitate toate obligațiunile, în favoarea cărora se va pleda cu multă căldură prin tertipul *echităţii*, sunt puse bine anume în ghearele zgriptorului de la Berlin.

Este foarte falsă poziținea unei Reprezentațiuni Naționale, care se vede fortată, simțind d-asupra-i sabia lui Damocles a măgulirilor și amenințărilor ministeriale, de a reveni asupra propriului său vot; da, a reveni, căci orice s-ar zice, hotărârea sesiunii trecute a fost pur și simplu, nu numai de a pedepsi pe jupânul Baruch, ci mai cu seamă de a înlătura cu desăvârșire elementul străin din cea mai însemnată afacere economică a țării.

Dacă veți înlocui numele lui Strussberg printr-un Oppenheim sau oricare alt speculant de același calibru;

Dacă-l veți îmbrobodi și-l veți ascunde sub firma unei pretinse companii de obligatari;

Oare unde-i câștigul României?

Ce a pierdut coțcarul?

În ce consistă îndreptarea?

Strussberg cel dentâi era dator, vrând-nevrând, a ne da la termenul decis prin contract întreaga rețea a căilor ferate.

Strussberg cest de al doilea, numiți-l oricum veți pofti, primește el a se supune acestei îndatoriri, devenite astăzi imposibilă?

Dacă nu primește, atunci în ce mod se poate zice, cum că ia asupră-și toate clauzele concesiunii primitive?

Dacă nu primește, atunci cu ce drept se oferă echitate numai lui, iar nu țării mai presus de toate?

Noi punem ambele puteri ale statului, executivă și legislativă, în labirintul acestor întrebări.

Pentru guvern, singura ață a Ariadnei este de a dizolva Parlamentul.

Pentru Parlament, singura ață a Ariadnei este de a pleca în liniște pe acasă, preparând apoi spiritele alegătorilor contra unui exercițiu al biciului prefectoral.

Iacă de ce noi unii nu hrănim nici o iluziune despre durata acestei sesiuni, sau mai bine zicând a restului legislaturii de față.

Dar o va curma, oare, ministeriul actual?

Fi-va el destul de țeapăn pentru a[-și] asuma orbește toată responsabilitatea consecințelor?

Nu știm, dacă d[omnul] Basiliu Boerescu s-a întors sau nu de la Berlin.

În orice caz, o călătorie în străinătate pe la septembrie sau octombrie nu ni se pare a avea o țintă exclusivamente sanitară sau exclusivamente de fantazie.

D[omnul] Basiliu Boerescu, revenit de la Marea Baltică și așezat în capul unui nou Cabinet, ar fi cu mult efect.

Unde mergem, o, Doamne!

Columna lui Traian a fost totdauna prea departe de a se lăsa condusă de ură sau de simpatie.

Suntem gata a da o probă ad-hoc chiar în privința d[omnu]lui Basiliu Boerescu.

Dumnelui este unul dintre fondatorii celei mai solide asociațiuni economice, din câte au existat vreodată în România.

Și mai mult încă: a unei asociațiuni curat românească.

Este societatea de asigurare numită „Dacia".

Pe când toată țara se plânge de înșelătoriile a o mulțime de agenții străine; pe când ziarul *Românul* surprinsese mai dăunăzi pe una din ele în cea mai vegheată fraudă; pe când cuvântul „asigurare" este pentru dânsele curat numai o sistemă legalizată de hoție; trebuie ca toți românii să se grăbească cu o oară înainte a susține „Dacia" în loc de Palestina.

Precum vedeți, până și domnul Basiliu Boerescu se bucură de absoluta imparțialitate a *Columnei lui Traian.*

Dar să ne ferească Dumnezeu de a-l mai vedea vreodată la cârma statului român!

Disprețul fără margini pentru adevăratul suveran, carele este națiunea, și servilism, iarăși, fără margini pentru simplul mandatar, care este tronul, aceasta-i fotografia de bărbat de stat a domnului Basiliu Boerescu.

Nu ne aducem aminte, dacă dumnealui a fost ministru în ajunul lui 11 Februarie, dar ne vine a crede că nu, căci dacă ar fi fost, revoluțiunea s-ar fi întâmplat, desigur, cu vro două luni mai curând, cam pe la decembrie, fiindcă francmasonii cei cu masca democrației s-ar fi părut credulității publice și mai buni în fața unui cinism fără mască.

În lumea politică, oameni ca d[omnul] Basiliu Boerescu sunt predestinați a înlesni popularitatea oamenilor ca... sunt prea mulți pentru ca să-i mai înșirăm anume.

Și astfel, din cinism în francmasonie, din francmasonie în cinism, România merge de minune!

Eram cât p-aci să uităm Congresul Presei.

Și nu-i de mirare, căci el însuși preferă a fi cât mai puțin cunoscut, ținând foarte mult la secretul ședințelor sale, deși are în fruntea-i un președinte, devenit celebru prin divulgarea ședințelor secrete.

În primele trei întruniri ale comisiunii, menite a schița o programă de acțiune comună, s-a dezbătut fără nici un rezultat formula, pe care o propusese d[omnul] Hasdeu în numele *Columnei lui Traian*, ca unică bază *sine qua non* a lucrării întregi:

Naționalitatea mai p[r]esus de libertate.

Ce o să mai fie, vom vedea și vom auzi, dacă nu cumva *Columna lui Traian* va fi silită a se retrage din areopagul ziariștilor, neputând, în ruptul capului, a sacrifica superioritatea principiului național.

296

Nihil sine Urechia

Cu ocaziunea numărului trecut al *Columnei lui Traian*, în care au fost reproduse în rezumat cuvintele reprezentantului acestui ziar asupra moțiunii d[omnu]lui Missail despre Asachi, Barițiu și Heliade, iată că d[omnul] V. A. Urechia se grăbește a protesta în *Informațiunile Bucureștene*, zicând că Congresul Presei după propunerea d[omniei] sale iar nu a d[omnu]lui Hăsdeu, a supres din concluzul votat numele d[omnu]lui Kogălniceanu.

Proverbiala patimă a scumpului nostru amic de a revendica paternitatea în toate, până și-n descoperirea Americii, l-a păcălit de astă-dată.

Cum? Și tu contra lui Kogălniceanu?

Cu atât mai bine!

Ceea ce-i și mai curios este amenințarea d[omnu]lui V. A. Urechia de a da la lumină procesele-verbale ale Congresului Presei: *nu așa pe scurt după cum s-au redactat ele de către secretariatul biroului.*

Prin urmare: *așa pe larg după cum se redactează „Informațiunile Bucureștene".*

Adică:

Urechia sus, Urechia jos, Urechia în dreapta, Urechia în stânga, Urechia pururea, Urechia pretutindeni, Urechia alfa și omega!

Dacă iubitul nostru amic este atât de ostil *prescurtărilor*, apoi de ce, dară, pentru a fi consecinte, nu-și publică *pe larg* cursul său de la Facultatea de Litere, în loc de a anunța mereu în formă de deschiderea prăvăliei cum că a vorbit de *silexuri* sau de *Tabula Peutingeriană*?

Bune sunt silexurile pentru cine le înțelege; bună este *Tabula Peutingeriană* pentru cine o pricepe, dar e nu mai puțin adevărat că despre silexuri, ca și despre *Tabula Peutingeriană*, când cineva le cunoaște numai de vro două trei zile, se pot vorbi multe verzi și uscate!

Iată de ce noi, de-mpreună cu d[omnul] V. A. Urechia, suntem într-un mod radical și sistematic contra abreviațiunilor de tot felul; dar n-ai ce le face, când nici Congresul Presei nu voiește să introducă în sânul său pe stenografi, nici d[omnii] profesori de la Universitate nu vor să-și divulge lecțiunile!...

297

[Cestiunea Strussberg]

Cestiunea Strussberg • Ce-i de făcut? • Centralizarea nu e descentralizare • Congresul Presei se inspiră de la d[omnul] Rosetti, iar d[omnul] Rosetti de la Internațională • Roșii pierd pe d[omnul] Toncoviceanu și câștigă pe d[omnul] Missail • Timpul schimbă toate!

Lumină se face în guvern.

Lumină se face în opozițiune.

În guvern se face lumină prin Masajul Princiar.

În opozițiune se face lumină prin Congresul Presei.

Urmărind instructiva zare a acestei duble lumini, o vorbă despre Mesajul Princiar și o vorbă despre Congresul Presei, iacă pentru moment datoria de cronicar a *Columnei lui Traian.*

Din toate câte se spun după vechiul tipic în noul dicurs al Tronului, două cestiuni atrag mai cu deosebire atenţiunea noastră. Şi anume:

1. Elastica frază despre căile ferate, care ne convinge pe deplin, cum că ţinta cea ascunsă a cârmacilor noştri este pur şi simplu de a înlocui firma Strussberg prin firma Oppenhaim, căci dacă ar fi în cugetul lor o intenţiune mai românească, nu s-ar teme a o spune pe faţă în loc de a se pitula, cu frica unui făcător de rele, după obscuritatea cuvintelor cu zece înţelesuri.

2. Reducerea numărului districtelor la cifra de şasesprezece, adică pe jumătate.

În numărul precedinte al *Columnei lui Traian* noi credem a fi demonstrat până la evidenţă cum că votul Parlamentului din sesiunea trecută avusese în vedere, nu de a schimba numele concesionarului, lăsând aşa cum a fost însăşi concesiunea, ci de a înlătura cu desăvârşire din afacere orice element străin.

Contractul fiind reziliat şi detentorii de obligaţiuni aflându-se într-o imposibilitate materială absolută de a lua asupră-le toate condiţiunile primitive, rămâne, dară, a se evalua ceea ce ne-a dat Strussberg, bun şi rău, material şi lucrări de arte, depunându-se apoi din partea statului o sumă echivalentă, din care obligatarii să se despăgubească în analogie, iar construcţiunea căilor ferate să urmeze după propria iniţiativă şi cu propriile mijloace ale României.

Acesta şi numai acesta a fost simţul sublimului vot al Parlamentului.

Orice alta ar voi să facă guvernul poate fi conform instrucţiunilor de la Berlin, dar nu e conform deciziunii mandatarilor ţării şi, cu atât mai puţin, dorului românilor.

Să fie însă cu putinţă a întreprinde noi înşine o operă atât de colosală?

Ca răspuns la această întrebare, începem a publica mai la vale o serie de studii asupra construcţiunii şi gestiunii căilor ferate, punându-le cu tot dinadinsul în vederea Guvernului şi a Parlamentului.

Dacă nu cele două Puteri ale statului, pentru care există totdauna, de sus şi pe d-a lături, prea multe cauze de orbire, până şi-n sferele cele mai luminoase, apoi încai lectorii noştri se vor încredinţa de acolo, cum că România, fie ea cât de săracă, nu are nevoie de Strussberg sau de Oppenhaim.

Citiţi acele studii, citiţi-le de două ori, iar noi revenim d-ocamdată asupra celuilalt pun[c]t caracteristic din Mesajul Princiar.

A reduce numărul districtelor poate fi util în mai multe privințe: ca economie bugetară, ca sporire a mijloacelor județene de acțiune, ca întărire a unității politice a statului, și așa mai departe.

Dar toate aceste considerațiuni, fie ele cât de elocinți, justifică, oare, o modificare radicală a Constituțiunii fără procedura cea legală a Constituantei?

Este prea adevărat ca articolul 4 din Pactul Fundamental sună:

„Teritoriul este împărțit în județe, județele în plăși, plășile în comune. *Aceste diviziuni și subdiviziuni nu pot fi schimbate sau rectificate decât prin[tr-o] lege.*"

Așa este.

Însă Constituțiunea mai are și alți articoli, precum sunt, bunăoară, 106 și 107:

„Instituțiunile județene și comunale sunt regulate de legi.

Aceste legi **vor avea de bază descentralizarea administrațiunii mai completă**..."

Ceea ce întreprindeți, domniile voastre, centralizând treizeci și trei de districte în șasesprezece prefecturi, se cheamă, oare, *descentralizarea administrațiunii mai completă?*

Din treizeci și trei faceți șasezeci și veți fi în Constituțiune.

Din treizeci și trei nu puteți face șasesprezece fără a ieși din Constituțiune.

Articolii 106 și 107 sunt mai clari decât lumina zilei.

Să trecem la Congresul Presei.

În comisiunea de cinci, aleasă pentru a schița o programă comună, s-a respins următoarea propunere a d[omnu]lui Hăsdeu.

„Articolul 1

Naționalitatea mai p[r]esus de libertate.
Dezvoltarea națională prin democrație.
Naționalitatea și democrația nu admit oportunitate."

În deșert d[omnul] Hăsdeu a demonstrat că formula d[omniei] sale nu exclude libertatea, ci numai o subordonează naționalității, înlăturând pentru totdauna orice redeșteptare a veleităților francmasonice.

D[omnii] Holban, Missail și Costinescu, căci d[omnul] Lupașcu a lipsit în acea ședință, au preferat a pune naționalitatea pe aceeași linie cu libertatea, formulând totdodată propunerea d[omniilor] lor în modul cel mai întortocheat, astfel încât tinde nu mai puțin, decât la sistematizarea anarhiei.

Şi nu ne mirăm câtuşi de puţin, deoarece tot acum d[omnul] C. A. Rosetti trimite din străinătate şi publică în ziarul *Românul* o lungă epistolă, în care se pronunţă limpede şi lămurit pentru fa[i]moasa utopie socialistă şi comunistă, botezată cu pomposul epitet de „Dreptul la muncă", şi chiar pentru cosmopolitismul cosmopolitismului: Republica Universală a Internaţionalei celei cu *petroleu*.

Când bărbaţi ca d[omnii] Holban şi Missail îşi sacrifică credinţele pe altarul unei incolore coaliţiuni, rezervându-şi cu dibăcie calea scuzei posterioare numai prin ambiguitatea programei, căci o formulă clară şi netedă nu va primi-o în vecii vecilor d[omnul] Ion Ghica sau d[omnul] Pană Buescu, nu ne rămâne alta decât a repeţi celebrul vers al d[omnu]lui C. A. Rosetti de pe la 1848:

„Timpul schimbă toate,
Nu e vina ta!".

În *Columna lui Traian*, n[umă]r[ul] 21, din 18 mai 1870, într-un articol intitulat *Coaliţiunile*, d[omnul] Missail zicea:

„Spuneţi-ne cum veţi scoate pe turci din Sânta Sofie, şi pe Papa din Vatican, dacă la asalt veţi merge aliaţi cu turcii şi iezuiţii?

Spuneţi, oare, a dat zapis lupul, că nu va mai mânca mieii?

Posibil să-l dea.

Imposibil să nu[-i] mănânce."

Aşa vorbea d[omnul] Missail altădată.

Noi şi astăzi vorbim tot aşa.

*

D[omnul] I. T. Toncoviceanu ne trămite o epistolă pe care n-o publicăm întreagă din lipsă de spaţiu, dar din care nu ne putem popri a nu reproduce câteva pasaje.

D[omnul] I. T. Toncoviceanu constată că a fost „cel mai devotat membru al partidului liberal dinainte de anul 1848 şi abonat necontenit la *Pruncul* şi *Românul*".

D[omnul] I. T. Toncoviceanu declară, apoi, că nu mai poate face parte „din familie" căci a ajuns a se convinge, pe cât timp participase la lucrările clubului, numit „Uniunea Liberală", cum că Roşii sunt în fond contra comerţului român şi pentru evrei.

D[omnul] I. T. Toncoviceanu povesteşte de aci încolo, cu aceeaşi ocaziune, „că la discuţiunea pe articoli a noului statut al clubului, d[omnul] Dimitriadi s-a retras, protestând că nu se primesc jidanii, iar d[omnul] Pandrav şi consorţii iarăşi ziceau

că se retrag, dacă nu se primesc jidanii, „care au făcut câte ceva în țară."

D[omnul] I. T. Toncoviceanu se plânge, în fine, că ostilitatea d[omniei] sale contra evreismului i-a atras din partea d[omnu]lui Carrada stereotipa acuzațiune de „agent al străinului".

Frumoase episoade din viața intimă a partidului!

298
[Secret în Parlament]

Secret în Parlament • Secret în Congresul Presei • Rău și rău dar nu se știe ce va aduce ziua de mâni

Parlamentul își ține ședințele în secret.

Noi unii suntem inamici ai misterului în genere, fiind convinși că ceea ce-i bun, ceea ce-i drept, ceea ce-i frumos, n-are trebuință de vălul întunericului.

Nu ne place însă a bănui, fără a avea la mână măcar un indice de probă.

E sigur că Reprezentațiunea Națională dezbate Cestiunea Strussberg; e nu mai puțin sigur, că nemic n-o împiedică de a îngădui deplina publicitate a discusiunii; cu toate astea nu ne vine a crede, cum că rezultatul tainicelor consultări va ieși astfel, precum l-ar dori numai dușmanii de moarte ai statului român, desființându-se de fapt nemuritorul vot din sesiunea trecută și înlocuindu-se străinul prin străin, evreul prin evreu, rușinea prin rușine!

Nu, aceasta nu va fi, nu poate să fie!

Detentorii de obligațiuni, personificându-se într-un oarecare Bleichschröder, se prezintă denaintea Puterii Legislative pentru a lua în aparință locul lui Strussberg, carele joacă de minune rolul mortului din comedia d[omnu]lui Urechia.

Ziarul *Românul* a reușit a pune mâna pe doi articoli din astă nouă concesiune.

E ceva oribil!

Iată cum reproduce și iată cum analizează d[omnul] Emiliu Costinescu acei doi articoli de contrabandă:

„«Perfidul art[icol] 3 al Convențiunii Bleichschröder, articlu făcut, de bună seamă, de vrun avocat al lui Strussberg, sună astfel:

«Societatea acționarilor intră din momentul instituirii sale în *toate datoriile și drepturile foștilor concesionari*, precum și în proprietatea tuturor liniilor de drum de fier **săvârșite**, a tuturor clădirilor, a întregului material rulant și a tuturor materialelor care se găsesc astăzi pe linii, afară de cazurile expres stipulate aci și ia asupră-i din ziua ratificării acestei convențiuni exploatarea liniilor următoare:

a. Roman–Galați
b. București–Ploiești
c. Tecuci–Bârlad
d. **Joncțiunea între cele două gări de la București.**

Societatea se obligă a termina construcția acestor linii **în termen de trei luni**, socotit de la ziua ratificării.»

Acest articlu ni se comunică în copie fără cele ce–l preced și urmează, pare menit a pune pe niște presupuși detentori de obligațiuni în toate drepturile și îndatoririle concesionarilor; însă printre aceste drepturi, vedem la alineatul 1.: joncțiunea între cele două gări de la București.

Este acesta un drept, pe care–l aveau deja concesionarii sau un nou drept care se acordă prin convenționea Bleichschröder?

Toată lumea știe că în actul primitiv de concesiune nu era vorba de această linie.

Iacă dar un nou drept acordat concesionarilor prusiani, o nouă linie, în condițiunile cele mai avantajoase de construcțiune și care se va plăti cu câte 270.000 lei kilometrul, și aceasta cu călcarea legii votate în Cameră, care zice în mod precis: «substituirea concesionarilor prin detentorii de obligațiuni, constituiți în societate de acționari», ceea ce exclude orice alt drept decât cele prevăzute în actul de concesiune, impunând detentorilor de obligațiuni toate îndatoririle actului de concesiune, și, strict vorbind, chiar cele relative la termenele, în care diferitele linii trebuie să fie terminate.

Dar nu aci este cestiunea cea mai importantă, și relevarăm acest punct numai pentru ca să se vază, o dată mai mult, de ce spirit și cu ce intenționi lucrează puterea executivă.

Cestiunea principală este aci:

Artic[o]lul 3 are menirea reală și principală de a face să se constate, chiar prin votul Camerei, că batjocura de linii construite până acum de compania coțcarilor prusiani sunt **săvârșite**; și se știe, că după art[icolul] 15 din actul de concesiune, din momentul ce statul român primește o linie ca săvârșită se îndatorează a servi dobânda 7 și jumătate la sută pentru capitalul angajat, socotit câte 270 mii de lei kilometrul.

Aci e cheia cestiunii: primirea liniilor Roman–Pitești ca săvârșite, prin urmare luarea asupra României a întregii și enormei datorii a coțcarilor prusiani.

Să mai constatăm, că artic[o]lul 3 [h]otărăște și termenul de **trei luni** de la data ratificării convenționii pentru terminarea întregii linii Roman–Pitești, condițiune materialmente imposibilă.

O dată acestea constatate despre art[icolul] 3, să trecem la art[icolul] 5, care iarăși ne fu comunicat cu totul izolat:

«Art[icolul] 5. *Guvernul se obligă a plăti cupoanele de la 1 ianuarie 1872*, care sunt finisate la suma de 6.550.895 ȘI PRIMEȘTE LINIILE SUS MENȚIONATE CA FIIND PROPRII PENTRU EXPLOATARE.»

Să facem socoteala..."

Ba ce să mai socotim, când hoția este dintre cele ce se numesc *manifeste* în dreptul roman!

Ne asociem pe deplin, în cazul de față, cu raționamentele ziarului *Românul*, dar persistăm cu tărie a crede că d[omnul] Strussberg devenit Bleichschröder, va găsi în Parlamentul Român

aceeași primire pe care o avusese d[omnul] Strussberg înainte de a deveni Bleichschröder.

Ne pare rău că misterul, secretul, taina, de care se plânge cu tot dreptul d[omnul] Emiliu Costinescu în privința Reprezentațiunii Naționale și pe care o dezaprobăm noi pretutindeni, a izbutit a se încuiba până și-n Congresul Presei Române.

După propunerea d[omnii]lor Holban, Pandrav și Papiu, s-a admis cu precipitație, ca procesele-verbale ale ședințelor să se facă în două-trei cuvinte, astfel ca să se cunoască numai votul, iar nu și dreptatea fiecăruia.

Fără stenografi, fără public, fără protocoale, - admirabil Congres!

În ședința de joi s-a citit proiectul, elaborat de către comisiunea de cinci, din care numai d[omnul] Hăsdeu s-a fost retras din capul locului, fiindcă nu i se primise pun[c]tul fundamental: „naționalitatea mai p[r]esus de toate".

Programa propriu-zisă era precedată de lectura unei broșuri întregi, în care raportorul, scăldându-se în contradicțiuni, fierbea în același cazan ideea cosmopolită a păcii universale cu ideea naționalistă a exclusivismului românesc și criteriile eterne cu monopolul tutunului!

După cererea d[omni]lor Holban, Pandrav și Papiu, membrii prezenți au luat angajamentul de a nu divulga acum deocamdată programa, *pentru ca nu cumva să se compromită în opinia publică o lucrare încă neperfectă.*

D[omnul] Bolliac a demonstrat apoi cu multă vigoare, cum că opera comisiunii ad-hoc alunecă cu ușurință asupra cestiunii israelite și nu riscă nici o vorbă, nici o literă, nici o virgulă contra propagandei francmasonice.

D[omnul] Hăsdeu a propus, în fine, ca discusiunea să se amâne pe câteva zile, pentru ca oricine să poată studia cu destulă seriozitate mecanismul programei, declarând totdodat că cărticica de introducțiune a raportului nu poate fi luată în considerațiune.

D[omnul] Massail, venit astă-dată din partea *Gazetei de Bacău*, fiindcă Societatea „Românismul" crezuse de cuviință a revoca mandatul său de reprezentant, făcu să răsune sala de fulgere, acuzând ca din senin, cu o extremă violență, pe d[omnul] Hăsdeu, carele însă a preferat a zâmbi și a nu băga în seamă un simplu paroxism de nervozitate din partea unui vechi amic și altfel bun român, oricât de rătăcite ar fi veleitățile sale momentane.

Un incident a fost foarte caracteristic.

D[omnul] Hăsdeu, rugând Biroul de a comunica Congresului

numele tuturor membrilor onorifici, cărora li s-au trămis invitațiunile, d[omnul] Holban se înfurie, nu se știe de ce, pentru o cerere atât de naturală, și răspunse în modul cel mai neurban: *nu voi!*, mergând cu neparlamentarismul până la injurie!

Intervenind, însă, d[omnii] Tocilescu și Urechia, lista cea solicitată s-a promis vrând-nevrând pentru ședința viitoare.

Se naște întrebarea: care să fi fost, oare, cauza patriarhalei iritațiuni a d[omnu]lui Holban?

Nu cumva, în calitatea sa de președinte, va fi exlus pe acei ce nu-i plăceau personalmente?

Liberalism!

Cu toată nesociabilitatea d[omnu]lui Holban, cu toată dialectica d[omni]lor Pandrav și Papiu, cu toată vivacitatea de temperament a d[omnu]lui Missail, noi nu încetăm a spera că, până-n sfârșit se vor isprăvi toate printr-o strânsă și solidă unire pe baza principiilor și numai a principiilor.

Foaia vieneză *Der Osten* sperie pe nemți cu „Congresul Presei Române".

Să dea Dumnezeu ca spaima să nu fie degeaba!

299

Congresul Presei Române

Până vineri seara s-au votat numai patru articole din proiectul majorității, cărora minoritatea le-a opus nouă articole dintr-un contra-proiect.

Proiectul majorității este combinat astfel, încât, mâine sau poimâini, tovărășia se va desface, după modelul tuturor coaliținilor, căci nici un articol nu este complet și clar, ci tot numai fraze cu două înțelesuri.

Contra-proiectul minorității compusă din ziarele *Telegraful, Poporul, Opiniunea Publică*, și *Columna lui Traian* plus membrii onorifici: d[omnii] dr. V. I. Vlădescu, dr. Barbu Constantinescu, N. At. Popovici, Tudor P. Rădulescu și B. P. Rădulescu, tinde a stabili o adevărată programă a viitorului mare partid național.

Primul articol din contra-proiectul minorității după cum s-a prezintat în congres este:

„Art[icolul] I

Naționalitatea mai p[r]esus de toate.
Dezvoltarea națională prin democrație.
Naționalitatea și democrația nu admit oportunitate."

Majoritatea a respins acest articol, votând pe al său propriu carele sună așa:

„Art[icolul] I

Naționalitatea, interesele și libertățile ei, trebuie a fi regula noastră de conduită a tuturor în toate ramurile activității publice și private.

Națiunea este complexul întregului popor român; adevărata politică națională nu poate admite asuprirea unei părți din națiune prin cealaltă.

Presa va lupta, dar, pentru realizarea unui guvernământ român de sus până jos prin națiune, întemeiat pe adevărata libertate națională."

Sărmana naționalitate română este subordonată la atâtea condițiuni vagi și controversate, încât până și d[omnul] Boldur-Lățescu va subscri[e] acest articol, strigând apoi cu emfază că muntenii asupresc pe moldoveni, căci ce alta poate însemna expresia: *asuprirea unei părți din națiune prin cealaltă*?

Interesele și *libertățile* nefiind definite și precizate, d[omnul] Ion Ghica va repeta vechea sa teorie că, împământenirea evreilor și desființarea vămilor trebuie făcute în *interesul* și pentru *libertatea* României!

D[omnul] Tit-Liviu Maiorescu, zicând: *naționalitatea în limitele adevărului*, știa că prin elasticitatea „adevărului" poate să ucidă „naționalitatea"; tot astfel majoritatea Congresului Presei Române zice: *naționalitatea în limitele intereselor și libertăților* ceea ce, în fond, nu diferă!

Să pășim mai departe.

După art[icolul] I, minoritatea a propus următoarii trei articoli:

„Art[icolul] II

Presa română va combate cu tărie orice încercare directă sau indirectă, de a coloniza România cu elemente străine.

Art[icolul] III

Presa română nu va înceta de a cere de la Puterile statului luarea următoarelor măsuri contra invaziunii economico-politice a evreilor, care, între celelalte, formează în România avantgarda germanismului:

a. Poprirea de a locui, sub orice pretext, în comunele rurale;

b. Interdicțiunea în comune urbane;

1. De a colporta;

2. De a ține taverne și a neguța cu obiecte de consumațiune;

c. Oprirea de a exercita profesiunea de medici și de farmaciști;

d. Înlăturarea de la orice întreprindere publică;

e. Denunțarea și desființarea tuturor convențiunilor, în puterea cărora, prin fraudă și sub alte nume, evreii stăpânesc în România, contra legii, proprietăți teritoriale;

f. Respingerea pe viitor de la fruntaria română a noilor cârduri de evreisme.

Art[icolul] IV

Presa română va lovi în toate modurile acea propagandă francmasonică, prin care, în formă, naționalismului se neagă și se sacrifică în favoarea unui utopic umanitarism, iar, în fond, întreaga doctrină se reduce la funesta maximă: «fă-te că iubești toată lumea pentru a avea dreptul de a nu iubi nemic.»"

Ei bine, maioritatea a respins acești trei articoli, a respins orice aluziune la francmasoni, a respins orice combatere a coloniilor străine în genere, a respins orice măsură categorică și limpede contra evreilor, le-a respins și s-a mărginit a vota următoarea platonică formulă:

„Art[icolul] II

Germanismul, amenință pe față țările Dunării. Presa va combate cu tărie orice încercare directă sau indirectă a colonizării țării cu nemți. De asemenea, va lupta cu energie contra invaziunii sistematice și crescânde a jidovimii, aceasta adevărată antegardă a germanismului. Presa va cere aplicarea cu rigoare a legilor existente și luarea de noi eficace măsuri în interesul ordinii publice și al moralei, contra exploatării ce fac jidovii în România și la care este expusă populațiunea nostră, mai ales în comunele rurale."

Citiți români și luminați-vă!

Toate coloniile sunt primite afară de nemți. Evreii sunt buni, întrucât invaziunea lor se va popri pe viitor, rămânând numai cei 500.000 de astăzi, ba chiar li se permite și de acum înainte a mai cotropi țara, cu singura condițiune de a n-o face într-un mod *sistematic*; în fine, urbiile și satele române sunt apărate contra evreismului abia-abia prin *legile existente*, adecă printr-o serie de contradicțiuni legislative și administrative, pe care oricine poate s-o înțeleagă după plac și după poftă!

Minoritatea a venit apoi să propună următoarii alți trei articoli:

„Art[icolul] V

Presa română va combate cu vigoare și radical darea din partea statului a concesiunilor și întreprinderilor la străini.

Aceasta însă nu exclude dreptul și chiar datoria statului de a atrage în țară fabricanți din străinătate pentru acele ramuri de manufactură, care nu se pot dezvolta prin sineși, fiind pe aiuri, rezultatul multor pipăiri și al unui progres secular; dar fabricantul străin, astfel încurajat, va primi asupră-și imperioasa obligațiune de a se servi în stabilimentul său, în cea mai mare parte, de lucrători români.

Art[icolul] VI

Presa română va cere necontenit de la Puterile statului de a protege cu eficacitate orice industrie națională sau împământenită, născândă sau pe cale de a se consolida prin următoareale mijloace:

a. Înlăturarea vamală, mai mult sau mai puțin pronunțată, a fabricatelor străine de aceeași natură.

b. Scutirea sau reducerea de impozite, acordată fabricatelor omogene locale și prin care li se înlesnește circulațiunea.

c. În cazuri importante, statul va fi consiliat chiar de a da prime ad-hoc.

Art[icolul] VII

În privința ocnelor, gestiunii căilor ferate, vămilor și monopolului tutunului, fiecare organ de publicitate are deplina latitudine de a dezvolta propriile sale

vederi, rămânând însă comună pentru toate datoria de a combate orice tentativă de a da aceste resurse pe mâna străinilor."

Majoritatea respinge câteşitrei articoli; respinge unicul mod de a se forma în România o manufactură proprie, respinge protecţiunea fără care industria naţională este neputincioasă contra concurenţei străine; respinge o dezbatere matură asupra ramurilor celor mai importante ale finanţelor române, în privinţa cărora numai copiii se pot pronunţa cu uşurinţă; respinge toate şi votează următorul articol, unilateral şi necopt:

„Art[icolul] III

Concesiunile şi întreprinderile la străini sunt funeste intereselor naţiunii române.

Presa va combate, dar, toate concesiunile şi întreprinderile la străini. Ea va cere completarea construcţiunii căilor noastre ferate cu intreprinderi prin români şi regie pentru exploatarea lor.

Presa va combate concesionarea vămilor la străini sau pământeni, precum şi monopolul tutunului."

A vorbi într-un mod atât de dogmatic despre monopolul tutunului, despre ocne şi vămi sau despre regia drumului de fier, închizând calea de iniţiativă şi de activitate până şi industriei curat naţionale, nu este serios.

De ce nu spuneţi nici un cuvânt în favoarea naşterii manufacturii române?

De ce vă feriţi câtuşi de puţin a izbi fa[i]moasa libertate a comerţului, prin care piere din faşă orice început industrial în România?

Pe de o parte, refuzaţi concesiunile chiar la români, întocmai ca şi la străini, iar, pe de alta, permiteţi străinilor a nimici industria noastră românească, şi acestei sărmane industrii româneşti nu-i întindeţi de milă nici măcar un deget de ajutor!

Sublim naţionalism!

Decisă a-şi face datoria până-n fine, minoritatea a propus mai departe următorul articol din contra-proiect:

„Art[icolul] VIII

Presa română consideră instrucţiunea publică mai p[r]esus de toate ramurile de administraţiune.

Prin consecinţă ea va cere cu o neadormită stăruinţă:

a. Bugetul ministerului respectiv să fie votat totdauna cel dentâi;

b. Învăţătorii de toate gradele să fie inamovibili, scăpând prin aceasta de fluctuaţiunile politicii militante;

c. Obligativitatea învăţământului pentru români să se aplice cu toată vigoarea;

d. Programa şcoalelor rurale să se simplifice astfel ca să se poată găsi destui învăţători competinţi pentru toate comunele, şi anume să se reducă la următoarele obiecte: citire şi scriere, elemente de aritmetică, istoria şi geografia românilor, catechism.

e. În toate școalele, fie de orice treaptă, să se introducă într-un mod obligatoriu noțiunile de serviciu militar, din ce în ce mai dezvoltate, în proporțiune cu gradul institutului, astfel ca fiecare român să ajungă cu timpul a-și putea apăra naționalitatea cu cartea și cu arma totdodată;

f. Să se închiză și să nu se mai îngăduie diferitele case de educațiune de ambele sexe sub direcțiunea iezuiților, și-n genere a călugărilor și călugărițelor catolice de orice naționalitate;

g. În toate pensionatele și școalele private, române sau neromâne, să fie obligatorie limba română și istoria cu geografia românilor, profesorii pentru aceste două catedre numindu-se d-a dreptul de către Ministerul Instrucțiunii Publice după recomandațiunea Consiliului Superior, deși ei vor fi retribuiți, după o normă o dată admisă, de către directorii sau directricele acelor institute, care numai astfel se pot împiedica a angaja personalul profesoral cel mai rău anume pentru obiectele de interes național în România.

h. Învățământul bisericesc român, departe de a fi ciuntit sau redus, să ia cea mai întinsă dezvoltare; dar dându-se un puternic impuls clerului național de mir, să se ștergă totdodată cu încetul, fără a se abate de la canoane, orice urmă de călugărism;

i. Școalele profesionale nu numai să se înființeze cât mai multe, dar încă să se încurajeze prin stabilirea pe viitor a unui sistem de admisibilitate în diverse corporațiuni, căci altfel în zădar va învăța cineva un meșteșug dacă a doua zi se va vedea silit a muri de foame.

Presa română va denunța și va combate din răsputeri propaganda cosmopolită din școale, cerând necontenit ca învățământului public și privat în România să i se dea o direcțiune eminamente naționalistă."

Cine, oare, ar putea crede că majoritatea n-a voit să primească nici un pun[c]t, nici o literă, nici o virgulă, din acest articol?

Cine, oare, și-ar putea închipui că ea s-a sfiit să-l înlocuiască prin următoarea piramidală-galimatie:

„Art[icolul] IV

Presa va lupta pentru neatârnarea învățământului public de puterea ministerială și punerea lui sub un corp ales. Va stărui ca învățământul general și obligatoriu să devină o realitate și să fie distribuit astfel, încât să răspunză într-un mod proporțional și practic la toate trebuințele noastre sociale și economice."

Înțeleagă cine poate!

Corp ales, neatârnare și obligativitate, proporțional și practic, social și economic, o prețioasă colecție de sunete fără idei!

O majoritate, capabilă de a comite un asemenea păcat de articol cu care rivalizează în frumusețe tot restul programei sale, nu putea să se uite cu liniște la o minoritate, deși puțin numeroasă, dar forte prin logica, sinceritatea și naționalismul contra-programei.

În mai toate ședințele, d[omnii] Holban și Papiu, membrii cei mai rău năravîți ai majorității, recurgeau la trivialități și chiar la înjurii, în speranța că doară-doară vor putea provoca prin scandal retragerea minorității din sânul Congresului.

În ședința de vineri s-a rupt gheața.

Un domn Pandravu, fost redactor al răposatei foițe umoristice *Asmodeu*, se scoală d-odată și declară, că demnitatea îl forțează a-și da demisiunea, fiindcă – *rizum teneatis*! – d[omnul] Basarabescu, redactorul ziarului *Poporul* ar fi comunicat d[omnu]lui general Tell, printr-o scrisoare particulară, prezența în Congres a unui d[omn] Constandache, reprezentantul *Gazetei de Bacău*, ca și când toată lumea n-o știa aceasta demult din dările de seamă, publicate în diferite foi.

În zădar d[omnul] Basarabescu cere să se depună pe birou originalul scrisorii sale, pentru ca să se arate pe deplin adevărul; în zădar alții demonstrează puerilitatea motivului; în zădar chiar unul din majoritate ceru trecerea la ordinea zilei în urma unui incident atât de ridicol; în zădar toate!

D[om]nii Holban și Papiu vociferează, că nu vor în ruptul capului să rămână fără domnul Pandravu!

Pentru a arunca minorității o ultimă insultă decisivă, ei o califică de instrument al Guvernului.

Sculându-se atunci cu indignațiune, reprezentantul ziarului *Telegraful*, constată în modul cel mai solemn următorul fapt:

Minoritatea se poate numi instrument numai doară al naționalismului, și dovadă este contra-programa, după care o va judeca țara. Instrumentul de clică este însăși majoritatea. În acea ședință în care era să se voteze articolul contra evreilor și contra francmasonilor, d[omnul] Holban s-a fost retras de la birou, trecând tiptil în camera de alături, spre a consulta acolo pe d[omnul] Ion Ghica...

Majoritatea devine furibundă, gonind din sală pe membrii minorității prin ingenioasa procedură de a declara ședința rădicată și de a refuza să anunțe ziua viitoarei întruniri.

Ne oprim aci!

În numărul viitor vom publica întregul proiect al amicilor beiului de Samos, față-n față cu contra-proiectul celor excluși de către domnii Pandrav, Holban și Papiu.

300

Congresul Pressei Române. Programa minorității

Art. I

Naționalitatea mai p[r]esus de toate.
Dezvoltarea națională prin democrație.
Naționalitatea și democrația nu admit oportunitate.

Art. II

Presa română va combate cu tărie orice încercare, directă sau indirectă, de a coloniza România cu elemente străine.

Art. III

Presa română nu va înceta de a cere de la Puterile statului luarea următoarelor măsuri contra invaziunii economico-politice a evreilor, care, între celelalte, formează în România antegarda germanismului:

1. Poprirea de a locui, sub orice pretext, în comune rurale;
2. Interdicțiunea în comune urbane:
a. De a colporta;
b. De a ține taverne și a neguța cu obiecte de consumațiune;
3. Oprirea de a exercita profesiunea de medici și de farmaciști;
4. Înlăturarea de la orice întreprindere publică;
5. Denunțarea și desființarea tuturor convențiunilor în puterea cărora, prin fraudă și sub alte nume, evreii stăpânesc în România, contra legii, proprietăți teritoriale;
6. Respingerea pe viitor de la frontiera română a noilor cârduri de evreime.

Art. IV.

Presa română va lovi în toate modurile acea propagandă francmasonică, prin care, în formă, naționalismul se neagă, și se sacrifică în favoarea unui utopic umanitarism, iar în fond întreaga doctrină se reduce la funesta maximă: fă-te că iubești toată lumea pentru a avea dreptul de a nu iubi nemic.

Art. V.

Presa română va combate cu vigoare și radicalmente darea din partea statului a concesiunilor și întreprinderilor la străini.

Aceasta însă nu exclude dreptul și chiar datoria statului de a atrage în țară fabricanți din străinătate pentru acele ramuri de manufactură, care nu se pot dezvolta prin sine-și, fiind pe aiuri rezultatul mai multor pipăiri și al unui progres secular; dar fabricantul străin, astfel încurajat, va primi asupra-și imperioasa obligațiune de a se servi în stabilimentul său, în cea mai mare parte, de lucrători români.

Art. VI.

Presa română va cere necontenit de la Puterile statului de a proteja cu eficacitate orice industrie națională, sau împământenită, născândă sau pe cale de a se consolida, prin următoarele mijloace:

1. Înlăturarea vamală, mai mult sau mai puțin pronunțată, a fabricatelor străine de aceeași natură;

2. Scutirea sau reducerea de impozite, acordată fabricatelor omogene locale și prin care li se înlesnește circulațiunea;

3. În cazuri importante, statul va fi consiliat chiar de a da prime ad-hoc.

Art. VII.

În privința ocnelor, gestiunii căilor ferate, vămilor și monopolului tutunului, fiecare organ de publicitate are deplina latitudine de a dezvolta propriile sale vederi, rămânând însă comună pentru toți datoria de a combate orice tentativă de a da aceste resurse pe mâna străinilor.

Art. VIII.

Presa română consideră instrucțiunea publică mai p[r]esus de toate ramurile de administrațiune.

Prin consecință, se va cere cu o neadormită stăruință:

1. Bugetul ministerului respectiv să fie votat totdauna cel dentăi;

2. Învățătorii de toate gradele să fie inamovibili, scăpând prin aceasta de fluctuațiunile politicii militante;

3. Obligativitatea învățământul pentru români să se aplice cu toată rigoarea;

4. Programa școalelor rurale să se simplifice astfel, încât să se poată găsi destui învățători competenți pentru toate comunele, și anume să se reducă la următoarele obiecte: citire și scriere, elemente de aritmetică, istoria și geografia românilor, catehism;

5. În toate școalele, fie de orice treaptă, să se întroducă într-un mod obligatoriu noțiunile de serviciu militar, din ce în ce mai dezvoltate, în proporție cu gradul institutului, astfel ca fiecare român să ajungă cu timpul a-și putea apăra naționalitatea cu cartea și cu arma totdodată;

6. Să se închiză și să nu se mai îngăduie diferitelor case de educațiune de ambele sexe sub direcțiunea iezuiților, și-n genere a călugărilor și călugărițelor catolice de orice naționalitate;

7. În toate pensionatele și școalele private române sau neromâne, să fie obligatorie limba română și istoria cu geografia românilor, profesorii pentru aceste două catedre numindu-se d-a dreptul de către Ministerul Instrucțiunii Publice după recomandarea Consiliului Superior, deși ei vor fi retribuiți după o normă o dată admisă de către directorii sau directricele acestor institute, care numai astfel se pot împiedica de a angaja personalul profesoral cel mai rău anume pentru obiectele de interes național în România;

8. Învățământul bisericesc român, departe de a fi ciuntit sau redus, să ia cea mai întinsă dezvoltare, dar dându-se un puternic

impuls clerului național de mir; să se șteargă totdodată cu încetul, fără a se abate de la Canoane, orice urmă de călugărism;

9. Școalele profesionale, nu numai să se înființeze cât mai multe, dar încă să se încurajeze prin stabilirea pe viitor a unui sistem de admisibilitate în diverse corporațiuni, căci altfel, în zădar va învăța cineva un meșteșug, dacă a doua zi se va vedea silit a muri de foame.

Presa română va denunța și va combate din răsputeri propaganda cosmopolită în școale, cerând necontenit, ca învățământului public și privat în România să i se dea o direcțiune eminamente naționalistă.

Art. IX.

Presa română va simpatiza pururea cu marea familie latină, propagând cu stăruință între italieni, spanioli, portughezi, francezi și români urgența unei strânse alianțe, pe care s-o cimenteze un anual Congres pan-latin.

Frăția cu toate naționalitățile latine nu ne poate împiedica de a combate cu vigoare acele guverne ale lor, care vor lucra contra intereselor române.

Acea frăție nu exclude, de asemenea, bunele relațiuni cu celelalte staturi, întrucât și pe cât timp ele nu vor fi contrarii aspirațiunilor naționale și democratice ale românilor.

Art. X.

Presa română se va sili a căuta cea mai bună soluțiune pentru realizarea ideii de descentralizare, adecă de o mai completă autonomie județeană și comunală, decât cea actuală, într-un așa mod, încât să nu se vatăme câtuși de puțin unitatea națională și politică a românilor în prezent și în viitor.

Unitatea națională și politică a românilor, în prezent și în viitor este unica limită, până la care poate merge avântul descentralizării căci încercându-ne a trece mai departe, am da peste criminalul pripor al separatismului.

Art. XI.

(Întocmai ca art. VII din proiectul majorității).

Art. XII.

Presa română recunoaște fiecărui organ de publicitate latitudinea de a susține sau a combate vânzarea moșiilor statului; la caz, însă, de a se admite vânzarea, toată presa română, va cere cu tărie și în unanimitate următoarele condițiuni:

1. Străinii să fie cu totul respinși de la concurență;

2. Pământul să se vândă în loturi accesibile pentru capitaluri mici;

3. Asociațiunile de plugari să fie preferate denaintea tuturor cumpărătorilor;

4. Să nu se piarză niciodată din vedere împroprietărirea însurățeilor, prevăzută prin legea rurală.

Art. XIII.

Presa română se pronunță pentru menținerea și dezvoltarea armatei permanente până la ultima margine, pe care o pot permite mijloacele materiale ale țării, fiind unica bază solidă a întregii înarmări naționale.

Pentru ca toți românii să ajungă a se apăra cu arma și cu cartea totdodată, cartea fără armă fiind șubredă, și arma fără carte fiind nu numai șubredă, dar și brută, se va cere cât mai curând aplicarea celor prevăzute la aliniatul 5 din art. VIII.

Nici o cheltuială pentru arme perfecționate, mai ales tunuri și pușți, nu poate fi combătută de către românii cei adevărați.

Art. XIV.

Presa română va provoca și va nutri dezbateri serioase pentru a găsi cea mai bună sistemă în numirea magistraților, astfel încât, pe d-o parte, justiția să fie asigurată, iar pe de altă parte, organizațiunea noastră judiciară să fie conformă cu natura naționalității române.

Art. XV.

Presa română va cere reviziunea sistemei existente de impozite.

Art. XVI.

Presa română va combate din toate puterile sale orice amestec străin, fie de la Constantinopole, fie de la Moscova sau de pe aiuri, în afacerile Bisericii Române, și va stărui iarăși, din toate puterile sale pentru a se îmbunătăți într-un mod radical starea clerului nostru de mir, smulgându-se de sub invidioasa oligarhie monahală, și dându-i-se mijloacele morale și materiale de a lumina poporul român și de a-i servi drept model în simțăminte naționale și-n moralitate.

Art. XVII.

Presa română cere categoric, ca toate comunitățile străine, organizate pe baza statutelor separate pe teritoriul român și formând, astfel, ca un stat în stat, să fie constrânse a intra în dreptul comun.

Art. XVIII.

Presa română nu se va lega prin anticipare a susține sau a combate vreo relațiune internațională, fie cu Turcia, fie cu Prusia, fie cu Rusia, Austria sau celelalte staturi.

Oricine va împiedica deplina dezvălire a individualității naționale române în conformitate cu aspirațiunile noastre tradiționale ne este inamic; oricine o va ajuta în cursul său natural, ne este amic.

Art. XIX.

Presa român va respinge jurisdicțiunea consulară sub orice formă.

Art. XX.

Presa română va apăra contra orișicui libertatea electorală, libertatea cuvântului, libertatea presei, libertatea întrunirilor, dreptul de petiționare și instituțiunea juriului, care, toate, în marginile naționalității române, sunt pun[c]tele cardinale, pe care se razimă edificiul nostru politic.

Învățământul public va fi gratuit pentru români, dar nu liber, ci obligatoriu.

Art. XXI.

Presa română se crede datoare în prima linie:

1. A crește națiunea în toate pe o calea română proprie, depărtând-o în toate de la o puerilă imitațiune din afară și împingând-o în toate la consecința activă a individualității naționale române.

2. A nu atâța și a nu încuraja sterpe agitațiuni fără principiu, ci a căuta totdauna, ca un edificiu vechi să nu se dărâme cu ușurință, mai nainte de a se fi asigurat un material mai bun, prin care să se înlocuiască.

Art. XXII

Presa română dezaprobă:

1. Orice opoziție sistematică!

2. Orice coaliție, adecă o alianță momentană, bazată pe identitatea de interese trecătoare, iar nu pe identitatea de principii permaninți.

301
[Strussberg-Bleichröder]

Strussberg-Bleichröder • Parlamentul va fi cel puțin consecinte • Congresul Presei Române. – ?????

Parlamentul din Dealul Mitropoliei n-a hotărât încă nemic în cestiunea Strussberg-Bleichröder.

Columna lui Traian, în numărul său din 1 noiembrie, s-a asociat pe deplin în această privință cu vederile ziarului *Românul*.

În sânul Congresului Presei toate organele opiniunii publice, majoritare și minoritare, au fost unanime a stigmatiza în modul cel mai decisiv orice concesiune sau chiar întreprindere la străini.

Afară de ziarul *Presa*, nu există în România o singură foaie care să nu fi strigat din toată puterea plămânilor: Jos Strussberg! Jos Bleichchröder! Jos Strussberg–Bleichröder!

În fața unei manifestațiuni atât de compacte și atât de categorice, noi unii suntem convinși că Reprezentațiunea Națională, ilustrată în sesiunea trecută prin nemuritorul său vot de completă emancipare a căilor ferate române de sub patronajul direct sau indirect al jupânului Baruch, va ști cel puțin a rămâne consecinte.

Am publicat mai sus programa majorității Congresului Presei Române și contra-programa minorității.

Lipsa de spațiu ne silește a ne abține docamdată de la orice polemică.

Lăsăm ca toți românii cei adevărați, citind ei înșiși[și] ambele lucrări, puse aci față-n față, să răspunză cu mâna pe conștiință la următoarele cestiuni fundamentale:

De ce, oare, majoritatea se ferește a se pronunța clar și limpede în cestiunea israelită?

De ce nu voiește protecțiunea comerțului român și [formarea][1] industriei românești?

De ce trece cu atâta ușurință peste instrucțiunea publică a românilor?

De ce nu combate în general toate coloniile străine, ci numai pe germani?

De ce nu dezaprobă, măcar în principiu acel spirit de opoziție sistematică, prin care biata țară se rostogolește din frământări în frământări?

De ce întrebuințează la tot pasul cuvinte cu două înțelesuri, mergând câteodată cu ambiguitatea așa departe, încât să ne insufle temeri foarte serioase de tendințe separatiste?

De ce conservă cea mai adâncă tăcere asupra lucrurilor celor mai vitale, deși nu se sfiește a se rosti cu un dogmatism copilăresc, despre amănunțimile cele mai controversate precum sunt, bunăoară, sistema judiciară din Belgia, timbrul, accizele, monopolul tutunului, și așa mai încolo?

În fine, de ce, oare, se gândește cu atâta stăruință numai la astăzi, și niciodată la ziua de mâni?...

1. În text: „formațiunea" (*n. ed.*).

302
[Patru și patru]

Patru și patru! • D[omnul] Ion Ghica și d[omnul] Hăsdeu • Aviz d[omni]lor Missail și Alexandru Lupașcu • Un minut!

Congresul Presei Române tot a făcut ceva.

El a scos la lumină cea mai caducă slăbiciune a vechiului partid oportunist și născânda vigoare a unui nou grup, a cărui fundamentală dogmă de credință răsună de pe țărmii Dunării până la înălțimea Capitoliului: *„Naționalitatea mai p[r]esus de toate!"*

Să desfășurăm în câteva cuvinte respectivele forțe ale ambelor tabere, pe care le-am dorit și le dorim încă a [le] vedea odată unite, însă nu prin scamatoria unei momentane coalițiuni, ci pe tărâmul solid, sincer, și perpetuu al Naționalismului.

Oportuniștii pretind a fi avut pentru dânșii treisprezece ziare, și anume: *Românul, Trompeta Carpaților, Uniunea Liberală, Semănătorul, Gazeta de Bacău, Gazeta Medico-Chirurgicală, Opiniunea Publică, Informațiunile de București, Informațiunile din Galați, Ghimpele, Daracul, Asmodeu* și *Biserica*.

Naționaliștii avuseseră docamdată numai trei organe de publicitate *Columna lui Traian, Telegraful* și *Poporul*.

Așa este în formă: trei contra a treisprezece.

Realitatea, însă, reduce la cea mai simplă expresiune formidabila falangă aparentă a oportuniștilor.

Din cele zise treisprezece, cinci de mult nu se mai află pe fața pământului: *Gazeta de Bacău, Opiniunea Publică, Informațiunile din Galați, Asmodeu* și *Biserica*.

Desființându-se, prin urmare, voturile cele moarte, chemate într-adins din groapă printr-un joc de prestidigitațiune, mai rămân numai opt.

Să mai dați în lături cele două foițe umoristice *Daracul* și *Ghimpele*, care aveau cu atât mai puțin dreptul de a figura într-o societate serioasă, cu cât nici măcar în glumă nu sunt în stare de a păzi o umbră de demnitate.

Din opt se fac șase.

Șase în majoritate, trei în minoritate, diferența devine destul de moderată.

Să analizăm însă mai departe.

Dintre cele pretinse șase, *Semănătorul* se declară pe față pentru ideile naționaliștilor, încât reprezentantul său în Congresul Presei Române, votând și subscriind cu oportuniștii, comisese cel mai flagrant și cel mai de neiertat abuz de încredere.

Trecând *Semănătorul* în partea naționaliștilor, unde i-a fost și-i va fi totdauna locul, căci nu-l credem capabil de a se dezminți d-odată pentru simplul hatâr al d[omni]lor Holban, Pandrav și Papiu, - minoritatea crește la cifra de patru, pe când imaginara majoritate scade la cifra de cinci.

Din această cincime se mai pierde *Gazeta Medico-Chirurgicală*, care publică chiar în *Românul* de vineri o epistolă, unde spune curat și limpede că ea nu voiește a mai fi cu așa-numita majoritate.

Iată, dară, patru și patru!

Ziarele oportuniste sunt: *Românul, Trompeta Carpaților, Uniunea Liberală* și *Informațiunile din București*!

Ziarele naționaliste sunt: *Columna lui Traian, Telegraful, Poporul* și *Semănătorul*.

Dintre ziarele oportuniste două: *Trompeta Carpaților* și *Informațiunile din București*, subscriseră „cu rezerve la diferite pun[c]turi", fa[i]moasa programă a fa[i]moasei majorități, astfel că nici chiar ele, nici chiar d[omnul] Bolliac, nici chiar d[omnul] Urechia n-au crezut-o destul de bună.

Între ziarele naționaliste, *rezerva* pe calea principiilor nu se pomenște!

Ziarele oportuniste n-au publicat decât numai propria lor indigestă lucrare, mai însoțită de broșura cea introductivă a d[omnu]lui Holban.

Ziarele naționaliste au dat la lumină ambele programe, nefiindu-le frică de comparațiune.

Pățeala oportuniștilor ar fi de râs în toată puterea cuvântului, dacă nu ne-am simți inima sfâșiată, văzând rătciți și amețiți în șiragurile lor, pe doi foști amici de credință și de aspirațiuni: d[omnul] Missail și d[omnul] Alexandru Lupașcu.

Din salt în salt, din hop în hop, o să-i ducă departe d[omnul] Ion Ghica.

O să-i ducă la *adevărul* Cosmopolitismului și la *justiția* Ebreofiliei!

O să-i ducă acolo unde mult ar dori sufletul d[omniei] sale, după propria-i mărturie, precum vom arăta mai la vale, de a duce *mai cu seamă* pe d[omnul] Hăsdeu, carele e ceva mai tare de înger.

În urma expulziunii grupului naționalist din sânul Congresului Presei Române de către domnii Pandrav, Papiu și Holban, cele trei ziare, îmbrâncite cam bași-buzucește afară, *Columna lui Traian, Telegraful* și *Poporul*, publicară câteșitrele următorul anunț:

„GHICA. CONGRES

Majoritatea Congresului Presei Române, compusă din ziarele *Uniunea Liberală*, *Semănătorul*, *Gazeta de Bacău*, *Trompeta Carpaților*, *Românul* și alte trei foițe umoristice, a exclus din Congres pe reprezentanții ziarelor *Telegraful*, *Poporul* și *Columna lui Traian*, de-mpreună cu mai mulți membri onorifici, fiindcă s-a constatat chiar în ședință, că d[omnul] Holban, președintele biroului, înainte de a aborda dezbaterea articolului programei, relativ la **evrei** și la **francmasoni**, ieșise într-o odaie de alături pentru a se consulta acolo cu celelbrul cosmopolit și ebreofil, d[omnul] Ion Ghica, cel cu **Andrassy** și cu **Abraham Baer Cohen**."

D[omnul] Ion Ghica a crezut de cuviință a se justifica de-naintea d[omnu]lui Hăsdeu întru mod foarte original.

Redacția *Columnei lui Traian* primește o epistolă, combinată în forma antică română, scrisă întreagă cu însăși mâna d[omnu]lui Ion Ghica și purtând întipărit în hârtie timbrul moșiei d[omniei] sale: Ghergani-Dâmbovița.

Iată-o, din virgulă în virgulă:

«Domnului Petriceico Hăjdău
Ion GHICA,
București.

Dacă Ion Ghica ar fi avut darul de a convinge, într-un grad încât, în mai puțin de un minut de convorbire cu un singur membru a[l] unei adunări, să-i transmită puterea de a face pe acea adunare să respingă din sânul ei pe un om ca d[omnul] Hăjdău, negreșit că acel dar l-ar fi întrebuințat ș. face pe d[omnul] Hăjdău să fie ceea ce inteligența, talentul și erudițiunea sa îi dau dreptul și datoria d-a fi: propagator al adevărului și al iustiției, iar nu eho al erorii și al pasiunii."

Să ne întrebăm acum:

Unde este *adevărul*, d[omnu]lui Ion Ghica?

Unde este *eroarea* d[omnu]lui Hăsdeu?

Unde este *justiția* d[omnu]lui Ion Ghica?

Unde este *pasiunea* d[omnu]lui Hăsdeu?

D[omnul] Ion Ghica a susținut totdauna, cu multă franchețe, doctrina francmasonică: om și om.

Aci este *adevărul*!

Aviz d[omni]lor Missail și Alexandru Lupașcu.

D[omnul] Hăsdeu a propagat totdauna superioritatea principiului naționalist.

Aci este *eroarea*!

Aviz d[omni]lor Missail și Alexandru Lupașcu.

D[omnul] Ion Ghica a patronat totdauna, fără cea mai mică sfială, drepturile egalitare pentru israeliți.

Aci este *justiția*!
Aviz d[omni]lor Missail și Alexandru Lupașcu.
D[omnul] Hăsdeu a combătut totdauna Palestina.
Aci este *pasiunea*.
Aviz d[omni]lor Missail și Alexandru Lupașcu.
Aviz, aviz, cu atât mai mult, cu cât nici chiar d[omnul] Ion Ghica **nu tăgăduiește**, cum că în memorabila seară în care era a se aborda în Congresul Presei Române dezbaterea articolului relativ la evrei și la francmasoni, dumnealui avusese într-o odaie de alături *un minut de convorbire* cu d[omnul] Holban.
„Un minut!" – e sigur, că dumnealor amândoi cunoscând foarte bine regulile de bună cuviință nu s-au uitat la orologiu.

*

Toate se par a prevesti că Parlamentul Român, consecinte votului său din sesiunea trecută va respinge monstruoasa nouă concesiune, botezată Bleichröder, precum a și respins deja în secțiuni proiectul de centralizare a districtelor, silind pe minister a-l retrage cu desăvârșire.

303

[Parlamentul este el sincer, sau voiește numai a se vinde mai scump?]

Parlamentul este el sincer, sau voiește a se vinde mai scump? • O nouă pățeală a oportuniștilor • Grupul Național crește

Parlamentul se ocupă în secțiuni cu studiul hidoasei concesiuni Bleichröder, a cărei urâciune întrece și lasă în urmă până și pe tată-său Strussberg, încât li se poate aplica pe deplin amândurora vechiul proverb român: pe unde a sărit capra și mai sus o să sară iada.
Columna lui Traian a fost unicul ziar, în care s-a manifestat din capul locului o perfectă încredere, că mandatarii actuali ai națiunii, oameni fără trebușoare de clică, și români mai p[r]esus de toate, nu vor sfâșia cu nesocotință, pălmuind prezentul și viitorul țării, sublimul lor vot din sesiunea trecută.
Bleichröder va fi respins, întocmai precum a fost respins Strussberg.
Va fi respins, căci altfel națiunea română va avea dreptul de a rosti teribila osândă: ați fost buni numai din ipocrizie, ca o loretă rafinată, pentru ca să vă puteți vinde mai scump!
Aceasta nu va fi!

Așadar, liniștiți-vă cu desăvârșire în privința simțului românesc al majorității de pe Dealul Mitropoliei. Să trecem la simțul cosmopolit al fostei pretinse majorități din Congresul Presei.

Am demonstrat în numărul precedent, că toată falanga Oportuniștilor, scoțându-se din ea foițele moarte, leșinate și umoristice, se reduce în ultimă analiză la modestul cadril: *Românul* d[omnu]lui C. A. Rosetti, *Trompeta Carpaților* a d[omnu]lui Bolliac, *Uniunea Liberală* a d[omnu]lui Holban, și *Informațiunile* d[omnu]lui Urechia.

Ei bine, până și această minimă cifră, clădită pe lipsa cea mai absolută de principii, mai scade pe toată ziua.

Iată o epistolă pe care o publicăm fără nici un comentariu:

„DOMNILOR MEMBRI AI COMITETULUI «INFORMAȚIUNILOR»

Actul, ce s-a publicat în unele ziare în capul concluziunilor luate de Congresul Presei, a dat loc la interpretările unor foi, care au înaintat părerea că acel act ar fi expresiunea a însuși Congresului.

La întrebarea, ce mi-ați făcut și d[umnea]voastră și unii din abonați și sprijinitori ai *Informațiunilor,* am onoarea a vă face cunoscut că acel act este o lucrare proprie a d[omnu]lui Holban ori a comisiunei care a prezintat proiectul de cestiuni pentru dezbatere, iar nicidecum al Congresului. Trebuie să adaog că eu **n-am avut cunoștință de coprinderea lui decât după reproducerea din «Românul».**

Cât pentru înseși concluziunile Congresului, d[umnea]voastră știți, încă de la 10 noiembrie trecut, că mi-am făcut în privința lor *rezerve.* Sum dator, deci, a vă aminti că acele *rezerve* sunt relative la concluziunile, la dezbaterea și votarea cărora eu n-am putut asista. **Eu n-am luat parte, domnilor membri, decât la votarea punctelor I și V.**

Raportându-vă la trecutul *Informațiunilor,* pe care le reprezentai în Congres, d[umnea]voastră înțelegeți bine care din celelalte puncte ar fi primit adeziunea mea, dacă mă aflam de față la dezbaterea și votarea lor. Sunt cunoscute de acum trei ani deprinderile *Informațiunilor* d-a fugi de orice măsuri extreme; de a fi cu cea mai perfectă prudență în cestiunile care ating relațiunile noastre exterioare, și, în cele din lăuntru, de a lucra pe calea moderațiunii și a respectului pentru tot ce e respectabil, pentru onestul scop al împăcării și înfrățirii marelui partid liberal și național. Această de pe urmă dorință este care v-a făcut pe d[umnea]voastră să aderați la ideea Congresului și pre mine să primesc a fi reprezentantul d[umnea]voastră în sânul lui.

Primiți, domnilor membri etc.

V. A. URECHEA".

Informațiunile se retrag din horă.

Mai rămân, doară, în joc numai și numai *Românul, Trompeta Carpaților* și *Uniunea Liberală.*

O superbă trinitate, care oferă subiectul unui admirabil tablou.

Imaginați-vă templul Presei, în care d[omnul] Holban, în vestminte sacerdotale, cunună pe d[omnii] Bolliac și C. A. Rosetti, pe când d[omnii] Missail și Alexandru Lupașcu, diaconi de ocazie, țin sfeșnicul și cădelnița, iar corul pamfletarilor cântă din toată puterea plămânilor: Isaia dănțuiește!!!

Grupul național-ist, din contră, se simte din ce în ce mai tare.

Pe lângă *Columna lui Traian, Telegraful* și *Poporul,* s-a mai adaus, tot în Capitală, foaia *Orientul,* gonind din sânu-i pe față vechiul personal de redacțiune și intrând în modul cel mai ostensibil pe niște mâni curat românești.

În provincie, pe de altă parte, a apărut *Gazeta Severinului,* în care noi nu ne sfiim, judecând după primul său număr, a recunoaște, cu mulțumire, propriile noastre credințe și aspirațiuni:

Naționalitatea mai p[r]esus de toate!

Așteptăm, de asemenea, cu nerăbdare ca ziarul *Semănătorul* din Bârlad să denunțe verde și românește abuzul de încredere al fostului său reprezentant în Congresul Presei, carele a cutezat a dezerta pe furiș în tabăra Oportuniștilor, denaturând pe sub mână mandatul unui organ eminamente național-ist.

Semănătorul, Gazeta Severinului, Columna lui Traian, Telegraful, Poporul, Orientul, – la lucru!

La lucru pentru creșterea și regenererea națiunii române!

La lucru, uniți în principiu, dar liberi și independenți de orice poruncă papală!...

304
În loc de buletin interior

La Congresul Presei Române toate gazetele au fost unanime în cestiunea Strussberg-Bleichröder.

Când au ajuns, însă, la proba armoniei prin convocarea unei întruniri publice, iată că *Trompeta, Informațiunile* și semenii lor s-au grăbit a se retrage, încât întreaga fostă majoritate s-a redus d-odată la trei: *Românul, Ghimpele* și *Daracul.*

Minoritatea a trămis din parte-i, câteși patru organe ale sale de publicitate: *Columna lui Traian, Telegraful, Orientul* și *Poporul.*

Dintre cele străine Congresului, s-a mai asociat *Suveranitatea Națională.*

Aceste opt ziare au convocat împreună o întrunirea duminică la 5 decembrie în casa d[omnu]lui Gregoriu Băleanu.

Președinte a fost: d[omnu] Iorgu Radu.

Oratori: d[omnii] Fleva și Hăsdeu, pe lângă care au mai vorbit d[omnul] Missail, înlocuind pe d[omnul] Voinov, constrâns prin forță majoră a nu putea lua parte.

În urma discursurilor s-a ales o comisiune de 9 spre a depune pe biroul Parlamentului o petițiune colectivă, subscrisă de mai multe sute de cetățeni din Capitală.

Membrii sunt d[omnii]:
Gregoriu Băleanu
Demetriu Brătianu
Hăsdeu
Fleva
Eugeniu Predescu
Missail
Goga
Tudor P. Rădulescu

Din discursul d[omnu]lui Hăsdeu, reprodus mai la vale se va putea judeca despre mersul, natura și concluziunile acestei fericite întruniri în sânul căreia au fraternizat toate grupurile partidului de acțiune.

Până joi seara, exemplarele petițiunii se pot găsi de către doritori de a subscri[e] la toate redacțiunile gazetelor de mai sus.

305

Discursul d[omnu]lui B. P. Hasdeu

Ținut la întrunirea publică din 5 decembrie 1871 în casa d[omnu]lui Gr[egoriu] Băleanu, asupra cestiunii Strussberg-Bleichröder

Domnilor,

N-ar fi trebuit să mă urc pe această masă, care ne servește loc de tribună. Sunt mai multe cauze. De-ntâi, nu sum orator: natura mi-a refuzat darul cuvântului și al vocii. Al doilea, și ce este mai principal, mă tem de mine însumi. Să vă spun de ce. Omul este om ori ce-ar face, adecă nu se poate dezbrăca de o doză de pasiune. Când scrii, îți este lesne a stâmpăra pasiunea prin cugetare; când vorbești, cuvântul zboară înflăcărat, fără putință de îndreptare. Și pasiunea oratorului nu lui îi strică, ci acelora ce-l ascultă, căci pasiunea naște pasiune, și astfel scânteia cuvântului, comunicându-se la mai mulți, poate deveni incendiu. Cu toate astea, domnilor, primind măgulitoarea misiune, cu care m-au onorat opt ziare din Capitală, m-am decis a uita că nu

sum orator, contând pe indulgența d[omniilor] voastre și a năbuși în pieptu-mi orice mișcare pasionată, silindu-mă a fi corect, cu sânge rece și foarte constituțional.

Ceea ce m-a împins mai cu seamă a lua cuvântul în această întrunire a fost dorința de a arăta, că în cestiunea dării căilor ferate la străini, în cestiunea Strussberg, în cestiunea Bleichröder, nu există în România partide sau nuanțe. Toți românii cei adevărați sunt uniți pe acest tărâm. Toți merg împreună până acum, și sunt gata a merge împreună și mai departe. Era o datorie pentru mine de a concurge din parte-mi la arătarea acestei perfecte armonii. Afară de asta, d[omni]lor, mai este o împrejurare. Întrunirea nostră a fost victima unei crâncene persecuțiuni. Am alergat pretutindeni, am cerșetorit pentru câteva ore toate sălile cele mai mari din București, am fost la Slătineanu, la Bossel, la Pomul Verde, și pretutindeni ni s-a răspuns: nu se poate. Cine, oare, oprea pe antreprenorii acestor localuri a ni le deschide cu plată, precum ni le deschideau totdauna în alte ocaziuni? Negreșit că i-au oprit aceia, în mânile cărora este biciul și sabia. Ei bine, d[omni]lor, unde sunt cei persecutați pentru cauza națională, îmi place a fi și eu.

Cestiunea Strussberg sau Bleichröder, căci est tot una, prezintă două fețe, o față financiară, fiscală, bănească, și o altă față, pe care onor[atul] d[omn] Fleva, precedându-mă la această tribună, a numit-o politică, pe care eu o voi numi națională.

Despre elementul financiar nu vor vorbi. El este prea cunoscut: și prin dezbaterile Parlamentului, și prin discuțiunile presei. Și apoi, d[omni]lor, nu cestiunea financiară este cea mai importantă. Banii se câștigă, se pierd și iarăși se câștigă, pe când o naționalitate pierdută nu se mai câștigă niciodată (*aplauze*).

D[umnea]voastră aveți dinainte-vă exemplul Franței. După un rezbel teribil, un rezbel monstruos, carele-i secase toată avuția, ea a fost forțată a mai plăti germanilor miliarde. Dar Franța nu-și pierduse naționalitate, ci din contra simțul național se redeșteptase în ea cu mai mare tărie, și iată de ce, la primul său apel, banii au curs din toate părțile (*aplauze prelungite*).

Elementul cel adevărat important în cestiunea Strussberg-Bleichröder, elementul cel fundamental este naționalitate. Știu bine că străinii și acei ce simt străinește ne vor arunca în față epitetele de barbari și de sălbatici precum au făcut totdauna de câte ori românii au voit cu energie să-și conserve și să-și apere naționalitatea. Barbari! Sălbatici! Ei, d[omni]lor, tocmai barbarii și sălbaticii sunt aceia care nu înțeleg ideea naționalismului! Tocmai barbarii și sălbaticii sunt cei mai mari comuniști pe fața

pământului! Numai progresul, numai cultura, numai civilizațiunea este în stare a da unui popor conștiința națională sale (*aplauze*). Anglia, d[omni]lor, este ea civilizată? Nimeni nu îi poate contesta de a fi pusă astăzi în culmea civilizațiunii lumii întregi. De ce, dară, englezii sunt cei mai exclusivi în naționalismul lor și nimeni nu le strigă: barbari! sălbatici!? Să îmi permiteți, domnilor, a aduce un exemplu. La noi, în România cea barbară și sălbatecă, un străin dobândește împământenirea, și a doua zi se urcă falnic în Parlament sau la Ministeriu, căci la moment îi sunt deschise în lături toate ușile drepturilor politice. Nu așa este în Anglia. Acolo un străin deși a dobândit împământenirea, totuși nu se bucură în persoană de nici unul din drepturile politice esențiale. El nu poate deveni nici mandatar al națiunii, nici consilier al Tronului. Uzul drepturilor politice este rezervat numai pentru copiii unui asemenea străin, născuți în Anglia, crescuți în Anglia, simțind englezește, englezi în toată puterea cuvântului. Iată până unde merge în Anglia exclusivismul național! Departe de a fi un semn al barbariei, al sălbăticiei, acest exclusivism este proba cea mai strălucită de înaltă civilizațiune a unui popor. Îmi aduc aminte, domnilor, de a fi asistat în Paris la reprezintarea unei piese de teatru, intitulate: *Luarea Pekingului*. Discutau pe scenă un francez și un englez. Francezul găsea la tot pasul defecte în instituțiunile englezești: aristocrație, majoraturi, lipsa de legislațiune codificată, proletariat, etc. Engleazul răspundea la toate: așa este, dar totuși Anglia e cea mai mare țară în lume! Multe cusururi, multe neajunsuri au români. Nu trebuie să le ascundem, nu trebuie să le tăgăduim, dar ele nu ne pot împiedica de a iubi lucrurile românești mai p[r]esus de toate (*aplauze*).

Sunt două căi, prin care o țară poate fi cucerită: calea rezbelului, calea forței materiale și calea păcii, calea economiei. Prin răezbel deznaționalizarea reușește foarte cu greu. Priviți, d[omni]lor, Polonia. Deși de aceeași viță cu muscalii, totuși cnuta cazacului n-a deznaționalizat-o, și nu cred s-o deznaționalizeze vreodată, căci brutalitatea mănține în victimă spiritul de rezistință, ațâță dorul răzbunării, iar rezistința și răzbunarea împiedică asimilarea. Cea mai sigură sitemă de cucerire este pe calea pacifică a economiei. Voi aduce iarăși un exemplu, pe care poate că-l cunoaște veneratul nostru președinte d[omnul] Iorgu Radu. Trăia la Iași un boier bogat și fericit, având mai multe moșii și o numeroasă familie care-l înconjura ca pe un patriarh. Într-o zi un evreu borfaș cu tolba în spinare s-așează pe o laviță dinaintea porții boierului. Peste câteva săptămâni, evreul devine samsar privilegiat al casei boierești. Peste câteva luni el se face atât de

necesar, încât nemic în familie nu se petrece fără dânsul. Peste câțiva ani, lingușind, înșelând și demoralizând el devine stăpân al casei boierești, apoi al moșiilor, și nu știu astăzi, dacă nu cumva boierul, părăsit de către toată familia pe care evreul o aruncase treptat în făgașul corupțiunii, nu știu, zic, dacă acel boier nu cerșetorește cumva lângă acea poartă, lângă care se oprise cu mai mulți ani în urmă jupânul cel cu marfa în spinare. Acest exemplu poate să vă dea, d[omni]lor, o vie imagine despre ceea ce este o cucerire economică. O companie de negustători englezi, un fel de Strussberg sau Bleichröder, se stabilesc în India și, peste o jumătate de secol, de la înălțimea tejghelei, ea dictează la 200 [de] milioane de indieni! Mi se va spune, d[omni]lor, că indienii, oricât de numeroși, erau un popor copil în comparațiune cu superba Anglie. Dar prin ce, oare, se poate recunoaște copilăria unei națiuni? Ce este copilul? Ceea ce distinge vârsta copilărească, fie în individ, fie într-o colectivitate de oameni, este imitațiunea. Copilul repetă ceea ce aude, copilul face ceea ce vede făcându-se, copilului îi lipsește aceea originalitate, acel individualism, prin care se distinge etatea matură. România, care până acum s-a mărginit numai și numai a imita modelurile străine; România, care a tradus și traduce toate din afară, legi, moravuri, mode, până și absurdități; România nu este, oare, copilă? Trebuie s-o mărturisim, d[omni]lor, și să ne silim cel puțin de acum înainte a ieși din copilărie, a lepăda scutecele, a înceta cu stearpa imitațiune, a deveni individuali, adecă români, români în toate, progresând pe o cale adevărat națională (*aplauze*). Până astăzi, mai repet încă o dată, suntem copii. Suntem copii mai cu seamă în fața maturii naționalității germane.

Sunt treizeci de ani de când nemții visează necontenit germanizarea României. Populațiunea lor se înmulțește peste măsură, încât nu mai încape pe țărmii Rinului și ai Elbei. Excedentul, prisosul nemților, caută, vrând-nevrând, să-și găsească un adăpost pe aiuri. Mai nainte ei emigrau în America. Drumul era greu, depărtat, scump, nesigur. De pe la 1840, oamenii de stat ai Germaniei, care are mulți oameni de stat, au găsit mai comod a îndrepta către gurile Dunării torentele emigrațiunii teutone. România nu este departe ca Amrica; călătoria e mai ieftină; și mai p[r]esus de toate, nemții colonizați la noi nu sunt pierduți pentru patria lor primitivă, ca acei ce se duc peste Atlantic: din contră, ei ajută a întinde hotarele Germaniei tocmai până la Marea Neagră. De pe la 1840 s-au organizat în diferite state germane mai multe societăți cu speciala misiune de a încuraja emigrarea nemților spre gurile Dunării. Unele din ele se află d a

dreptul sub auspiciile guvernelor germane, iar mai cu seamă sub ocrotirea Prusiei. Acest cuvânt de a germaniza România a devenit vivace mai ales de când cu invaziunea evreiască, căci evreii, vorbind nemțește și, prin urmare, cugetând tot nemțește, simpatizând cu nemții mai mult decât cu orice altă naționalitate, sunt antegarda cea mai naturală a germanismului.

D[omni]lor, după ce ați văzut cât de vitală este fața națională a cestiunilor economice, denaintea căreia se eclipsează fața financiară și orice altă mai măruntă; după ce v-ați convins cât de periculoasă este pentru noi furișarea nemților și a evreilor, adecă a germanismului sub ambele sale forme; o să vă întrebați negreșit: cum de au putut românii să primească la 1868 cu ochii înșhiși așa-numita Concesiune Strussberg? Nu vă grăbiți a acuza. Câteodată, până și crimele se justifică. Toată istoria modernă a omenirii manifestă la fiecare pas, din partea națiunilor și din partea indivizilor, febrila dorință de a-și prelungi viața. Omul a înțeles că trăiește prea puțin. Dar ce să facă? A înmulți materialmente numărul sau durata anilor, e peste putință. Există un singur mijloc de a lungi viața, și anume [de] a face ca toată activitatea umană să devină mai răpede în funcțiunile sale, astfel încât într-un ceas, într-o zi, să poți executa ceea ce necesita altădată luni și ani. Omul, bunăoară, își depunea pe hârtie cugetările sale cu scop de a aduce lumină, dar dorința-i nu se putea realiza decât numai în restrânsul cerc de amici și de cunoștințe, căci copierea manuscriptului în mai multe exemplare cerea grămadă de bani și o grămadă de timp. S-a inventat tipografia. Viața omului s-a lugit. Mașinile, telegraful, fotografia, stenografia, aplicațiunea aburelui pe uscat și pe apă, mai toate descoperirile cele mai mari ale timpilor noi, și mai cu seamă ale secolului nostru, se datoresc acestui fecund principiu: lucrând iute, trăiești mai mult. Ei bine, d[omni]lor, românii nu puteau rămâne în afară din această tendință generală. Românii nu se puteau osândi ei înșiș[ș]i a trăi mai puțin prin câtimea activității, decât toate popoarele din prejur. De la 1860, căile ferate fierbeau în mintea tuturor românilor și, când s-a prezintat Concesiunea Strussberg, speranța de a dobândi obiectul unei învăpăiate dorințe în curs de opt ani a făcut pe mulți să nu observe de aproape condițiunile contractului, să închiză ochii asupra consecințelor, să treacă peste toate și să comită o mare nebunie. Nebunie, fiecare om o face cel puțin o dată în viață. Națiunile înnebunesc uneori ca și indivizii. O singură nebunie se poate scuza prin natura umană; ceea ce nu se poate scuza, este de a cădea de două ori în aceeași nebunie (*aplauze*).

Voi povesti, d[omni]lor, o anecdotă foarte instructivă. Un om era fatalist. Într-o zi el vorbea cu mult foc într-o societate, zbuciumându-se a dovedi că nemic nu se poate întâmpla sub Soare, decât numai aceea ce este predestinat să se întâmple. Un amic îi întinde revolverul încărcat, invitându-l a și-l descărca în cap, de vreme ce nu se va putea împușca, dacă nu este predestinat a fi împușcat. Prins asupra cuvântului și neputând să probeze altfel sinceritatea și tăria credințelor sale, victimă al unui amor propriu rău înțeles, fatalistul își apropie de frunte țeava revolverului și trage cocoșul. S-a întâmplat să nu ia foc. Nebunul avea noroc (*aplauze*). Peste câțiva ani, într-o altă adunare, venind iarăși vorba despre fatalism, un alt amic îl îndemnă să repete proba trecută. „O asemenea nebunie se face numai o dată în viață!" răspunse cu sânge rece fatalistul. D[omni]lor, acel fatalist suntem noi, românii, iar revolverul este Concesiunea Strussberg (*aplauze*). S-a întâmplat o dată să nu ia foc. A fost norocul nostru încurcătura lui Strussberg în rezbelul franco-prusian. Scăpați o dată ca prin minune, trebuie, oare, să ne împușcăm de-a doua oară?... (*aplauze prelungite*). A ne împușca de-a doua oră, iată ce ne propun aceia în sânul cărora a găsit un răsunet noua concesiune Bleichröder în locul vechii concesiuni Strussberg. A ne împușca de a doua oară! (*aplauze*).

Votul de la 5 iulie al Parlamentului nostru a redat românilor credința, până atunci compromisă, în vitalitatea și forța neamului românesc. Am scăpat de nemți! a strigat cu entuziasm toată țara. În adevăr, d[omni]lor, provocând rezilierea Concesiunii Strussberg, Camera n-a glumit. Ar fi fost o glumă de a zice: vă scap de numele lui Strussberg în locul căruia se va pune un alt nume, același Strussberg botezat Bleichröder (*aplauze*). Și numai atâta. Onor[atul] d[omn] Fleva v-a demonstrat în privința financiară, că Bleichröder este cu mult mai și mai rău decât Strussberg. Apoi dacă Strussberg a fost în stare să sperie și să indigneze toată suflarea românească de la Sculeni până la Vârciorova, cu cât mai mare trebuie să fie astăzi spaima și indginațiunea tuturor românilor în fața domnului Bleichröder, o spaimă, o indignațiune, pe care le mai sporește și mai mult pierderea sublimei iluziuni, născută în urma votului de la 5 iulie!

Într-o asemenea situațiune, d[omni]lor, n-ar fi lucru de mirare, dacă țara, adusă la ultima disperare, s-ar crede în drept a recurge la o legitimă rezistență, la o supremă luptă, la exces. Din fericire, nu trebuie să ne gândim la aceasta. Zic din fericire, căci eu unul nu sum om de clică, nu fac nimănui opozițiune sistematică și cu orice preț. O perpetuă nestabilitate este pieirea burgheziei mai

cu seamă. Comerțul cade, industria nu se naște, creditul lâncezește, asociațiunile nu se formează. Camera pe care o avem astăzi și care s-a purtat și se poartă foarte românește mai ales în cestiunea Strussberg-Bleichröder, ne permite pentru un moment a nu cugeta la măsuri extreme și a da în lături temerea nestabilității (*aplauze*). Față cu o asemenea Cameră, noi nu suntem veniți aice, d[omni]lor, pentru a voilenta voința mandatarilor națiunii. Nu! Voința lor și voința noastră este aceeași. Dar această Cameră, oricât de românească, e supusă ispitelor de tot felul și d[umnea]voastră mă înțelegeți prea bine când pronunț cuvântul: ispite. Trebuie să susținem voința Camerei prin voința noastră. Trebuie să-i dovedim că națiunea este cu dânsa. Trebuie să facă scaunul României, ceea ce au făcut deja mai multe județe și orașe (*aplauze*).

Iacă de ce, d[omni]lor, Presa Română din Capitală a formulat câteva puncte, pe care nu ne îndoim că le vor îmbrățișa cu căldură cetățenii Bucureștiului, depunându-le apoi, printr-o comisiune, pe biroul Camerei. Să-mi permiteți a le da citire; dar mai nainte cred de trebuință o mică lămurire. Votul Camerei de la 5 iulie este cunoscut tuturora. El a adus rezilierea contractului cu Strussberg. Totuși, chiar pe baza concesiunii primitive și în vederea echității, Parlamentul acordase de pe atunci detentorilor de obligațiuni facultatea de a se constitui într-o companie, substituindu-se lui Strussberg, adecă primind asupră-și toate datoriile și drepturile fostului concesionar. Să ne-ntrebăm, însă, d[omni]lor, ce este o substituire? Să presupuneți că eu aș avea mai mulți creditori. D[omnul] Fleva, bunăoară, declară că mi se substituie mie, astfel ca toți creditorii mei, toți până la unul, în loc de a mă supăra pe mine, să meargă la d[umnea]lui. O mare parte dintre creditori se învoiesc cu această tranzacțiune. Se găsesc, însă, unii care protest[eaz]ă zicând nu vor să cunoască pe d[omnul] Fleva, ci tot pe mine. Ce-i de făcut? Există vro lege care să-i împiedice a-mi intenta procese? Există vro lege care să mă apere? Nu. Prin urmare, pentru ca substituirea d[omnu]lui Fleva în locul meu să fie serioasă, trebuie ca d[umnea]lui să-mi pună la dispozițiune o sumă echivalentă cu creditele acelora care nu vor să recunoască faptul de substituire și pe care, la caz de reclamațiune, cată să-i poci satisface eu însumi. În cestiunea căilor ferate a rămas pe dinafară din compania Bleichröder detentori de obligațiuni pentru vro cincizeci de milioane. Aceste cincizeci de milioane, mai mult sau mai puțin, Bleichröder este dator a ni le pune la dispozițiune. Altfel nu este substituire (*aplauze*). Apoi cată să mai plătească pe dată tuturor proprietarilor de pământuri expropiate, cărora nu le-a

plătit Strussberg. Dacă n-o face, iarăși nu este substituire. Apoi să sfârșească și să ne dea nouă într-o stare perfectă tot ce nu isprăvise Strussberg, carele n-a isprăvit mai nemica (*aplauze*). Apoi să ne garanteze execuțiunea rețelei întregi, la termene hotărâte. Dacă-i convin toate acestea, - atunci sănătate! Acum d[omni]lor, să vă citesc petițiunea pe care presa română din Capitală o supune la aprecierea d[omniilor]voastră:

„Domni deputați,

Neliniștea și îngrij[ora]rea, ce zbuciumă inima fiecărui român, în cestiunea concesiunilor străine de căi ferate, au decis pe subsemnații cetățeni, din toate partidele, care văd situațiunea devenind din ce în ce mai amenințătoare pentru interesele economice și naționale ale României, să se adreseze prin această petițiune către reprezentanții Națiunii.

Toți, domni deputați, suntem deja pătrunși de credința că concesiunile străine sunt nefaste pentru țară: de la toți concesionarii străini România n-a dobândit decât sau procese *interminabile* și *costisitoare* sau lucrări proaste și de o scumpete neauzită.

În specie din concesiunea căilor ferate unii străini au de scop să-și facă nu numai o sorginte de scurgere totală a averii țării în favoarea lor, dar și un pretext de necurmate intervențiuni politice, și chiar un obiect de schimb al speculanțiunilor lor diplomatice spre marea daună a deminității ș-a securității României.

Convențiunea Bleichröder, domni deputați ne descoperă cutezarea acelor străini ajunsă la culme.

Această convențiune este, mai nainte de toate, călcarea cea mai fără cruțare a votului d[umnea]voastră de la data de la 5/17 iulie, vot a cărui înțelepciune, echitate și patriotism fac cea mai mare onoare Camerei României.

Ea este, nu numai călcarea acestui vot, - căci în loc de a substitui pur și simplu pe *detentorii de obligațiuni* foștilor concesionari, cere pentru o companie de opt persoane o concesiune cu neasemănare mai oneroasă decât cea primitivă, - dar prin modul în care s-a prezintat, ea arată cel mai mare dispreț către Camera Românici. Nu se trimite aci un împuternicit cu depline puteri de a încheia definitiv o convențiune, ci un samsar; votul Camerei României nu este considerat ca un act cu putere de lege, care nu poate să fie dat în materie de concesiune decât atunci când concesionarul a declarat că primește toate condițiunile ce i se cer, ci cel mult ca o propunere verbală ce poate fi respinsă de d[omnul] Bleichröder, cu un simplu gest negativ.

O asemenea concesiune, vedeți bine, domni deputați, are de scop nu numai predarea țării și aservirea tuturor căilor ei ferate la străini, dar este și un ultragiu adus *demnității Camerei și, prin urmare, și Națiunii.*

Considerând, însă, că, deși concesiunile la străini sunt nefaste pentru țară, totuși Camera este angajată prin votul de la 5 iulie a trata cu detentorii de obligațiuni, subsemnații cetățeni vă supun d[omniilor] voastre, domni deputați, următoarele rezoluțiuni, care sunt expresiunea voinței lor în această cestiune de viață:

I. A se respinge îndată concesiunea Bleichröder.

II. A se trece asupra detentorilor de obligațiuni, constituiți în societate de acționari, *concesiunea Strussberg, conform votului* de la 5 iulie, fără omiterea nici uneia dintre îndatoririle concesionarilor, fără acordarea nici unui nou drept.

III. Dacă, după expirarea unui termen, hotărât de către Cameră detentorii

de obligațiuni nu se prezintă sau vor refuza de a se substitui concesionarilor conform legii de la 5 iulie, statul român va plăti, după cum prescrie acea lege, lucrările făcute și materialul adus de foștii concesionari și va urma apoi lucrările prin români și de către români.

Primiți d[omni]lor deputați expresiunea speranței ce avem, că și de astă-dată veți fi la înălțimea situațiunei, ascultând voința întregii țări" (*aplauze*).

Mai adaug încă două cuvinte din parte-mi, și am terminat. Să fie bine constatat, d[omni]lor, că aceia care sunt contra lui Strussberg, contra lui Bleichröder, acelora li se cuvine numele de oameni ai ordinei, căci a scăpa România de invaziunea economică a nemților, este a reda României acea liniște, acea pace, acea stabilitate, după care suspină întreaga națiune. Amicii lui Strussberg, amicii lui Bleichröder, aceia sunt oameni ai dezordinii, aceia sunt anarhiști, aceia răstoarnă pe furiș actuala stare de lucruri, compromițând-o și scoțând țara din răbdare. Noi voim ordine, dezordine vor dânșii, să fie bine constatat. (*aplauze entuziaste*).

306

[Epopeea nebuno-polițienească]

Epopeea nebuno-polițienească • Lăsați în pace pe turc! • Programa *Columnei lui Traian* • Stabilitate sau anarhie • Re-ntoarecereaa d[omnului] C. A. Rosetti

D[omnul] Papiu se bate vitejește la Giurgiu cu un aprod de poliție, pe când mai în aceeași zi un alt aprod de poliție arestează în București pe d[omnul] Vaillant, căruia bătrânețile nu-i permiteau a intimada forța publică cu „un băț bun" după cum făcuse cu atâta succes cealaltă victimă, dinamicește, mai viguroasă.

Ceea ce ne suprinde este scopul tuturor acestor ciudate rezbele polițienești, pe care le descrie cu multă efuziune de simțibilitate confratele nostru de la *Românul*.

Prin ce, oare, mai putea fi periculos liniștii statului român un invalid octogenar ca d[omnul] Vaillant?

Cu atât și mai puțin o amenință personalitatea politică atât de eminamente inofensivă ca d[omnul] Papiu.

Poliția pretinde cum că d[omnul] Vaillant ar fi înnebunit.

Nu știm deocamdată epitetul, cu care o să gratuleze pe d[omnul] Papiu.

Noi însă credem, în orice caz, că tot atât de nebună trebuie să fie acea poliție care se teme de d[omnii] Vaillant și Papiu.

Până a se proceda în consecință la un *visum repertum*, trecem docamdată la afacerea cea în adevăr serioasă care nu încetează a agita cu atât mai mult toate spiritele, cu cât Puterea Executivă

începe a nu se mai sfii de a recurge la căile cele mai pe față infernale, numai și numai pentru a stoarce prin zăpăceală de la Reprezentațiunea Națională primirea cu orice preț a monstruoasei concesiuni *Strussberg–II–Bleichröder*!

Pe când toți cetățenii se grăbeau a subscri[e] petițiunea ieșită din întrunirea publică de la d[omnul] Băleanu, iată că *Monitorul Oficial* vine a ne speria printr–un comunicat în care zice:

„*Uneltiri culpabile și insinuări perfide* ale unor organe de publicitate fac ca guvernul să crează de a sa datorie să lumineze pe public spre a–l liniști asupra cestiunii drumurilor de fier, *care servă de pretext agitațiunii, al cărei scop e cu totul străin acestei cestiuni*."

Cu toate acestea peste o mie de subscrieri acopăr în două–trei zile petițiunea din București, pe când sute de alte petițiuni curg la moment de prin toate unghiurile țării.

Parlamentul resimte cea mai profundă emoțiune în fața acestei manifestări atât de generale, în armonia căreia dispăruse într–o clipă orice partid, orice nuanță, orice culoare, toți devenind români, numai români, nemic decât români, și fratenizând până–ntr–atâta, încât ziarul *Telegrafiul*, lăsând la o parte teribila–i mușcătură, vorbea alături cu ziarul *Românul*, iar d[omnul] Alexandru Lupașcu, uitând Congresul Presei, tipărea pe cheltuiala sa, într–o edițiune separată, tocmai discursul d[omnu]lui Hăsdeu.

Numai *Poporul* și *Trompeta Carpaților*, atât de delicioase până atunci, căci despre pururea pacificele *Informațiuni* nu mai vorbim, s–au retras cu precipitațiune din luptă; dar cu ele sau fără ele demonstrația a fost nu mai puțin impozantă.

Ce trebuia să facă Puterea Executivă?

Cum să scape de Strussberg–II–Bleichröder?

De la București la Berlin, de la Berlin la Stambul, de la Stambul la București, din fir în fir, iacă un firman, o notă vizirială, un nu știm ce din partea Sublimei Porți vărsând foc și pârjol asupra bietei Românii, dacă nu va accepta pe îndată, orbește, a doua edițiune, revăzută și adăugată a concesiunii prusiene.

Dar fi–va cineva, carele să nu înțeleagă finețea comediei?

Națiunea română s–a deprins de mult cu aceste spaime de invaziuni prin care au amăgit–o periodicamente toți șarlatanii politici de câte ori le venea la socoteală a înăbuși din oportunitate vocea poporului.

N–a fost invaziune pentru Unire;

N–a fost pentru secularizarea averilor monăstirești;

N–a fost pentru 11 Februarie;

N–a fost pentru 10 Mai;

Nu va fi cu atât mai mult pentru *Strussberg–II–Bleichröder!*

Degeaba farsa!

Columna lui Traian este pentru stabilitate.

Programa noastră sună foarte clar:

„Art. XXI

Presa română se crede datoare în prima linie:

1. A creşte naţiunea în toate pe o cale română proprie, depărtând-o în toate de la o puerilă imitaţiune din afară şi împingând-o în toate la conştiinţa activă a individualităţii naţionale române.

2. *A nu aţâţa şi a nu încuraja sterpe agitaţiuni fără principiu, ci a căuta întotdauna ca un edificiu vechi să nu se dărâme cu uşurinţă mai-nainte de a se fi asigurat un material mai bun, prin care să se înlocuiască.*"

„Art. XXII

Presa română *dezaprobă:*

1. *Orice opoziţiune sistematică;*

2. *Orice coaliţiune, adecă o alianţă momentană, bazată pe identitatea de interese trecătoare, iar nu pe identitatea de principii permanente...* "

Ei bine, o respingere radicală a lui *Strussberg-II-Bleichröder* este astăzi unicul mijloc de a paraliza pentru mult timp anarhia, pe când sancţionarea acestei gigantice hoţii nu va putea a nu aduce cu sine o imediată catastrofă.

Cugete Puterea Executivă!

Cugete, mai cu seamă, aceea Reprezentaţiune care se cheamă cu tot dreptul Naţională!

Voiţi stabilitate?

Jos *Strussberg-II-Bleichröder*!

Voiţi demagogie?

Sus *Strussberg-II-Bleichröder*!

Alegeţi!.....

*

D[omnul] C. A. Rosetti a revenit din străinătate.

În lipsa d[omniei] sale, Roşii făcură o mare sforţare de a ieşi cu vai şi cu chiu din vechiul făgaş al cosmopolitismului.

Nu cumva ţele o să se încurce din nou?

În medicină, re-ntoarcerea bolii se vindecă totdauna mai anevoie.

Feriţi-vă de recidivă!...

307

Columna lui Traian

Revistă ştiinţifică, literară şi industrială

Chemarea politică a *Columnei lui Traian* s-a împlinit.

Sunt acum trei ani, simţul românesc, batjocorit sub numele

de barbarie de către propaganda francmasonică, se pitula sfiicios în adâncul câtorva piepturi singuratice, fiindu-i ruşine a ieşi cu mândrie la lumina cea mare a zilei.

Sunt acum trei ani, cosmopolitismul se păuna răsfăţat în tot largul Daciei, uzurpând cu o cinică trufie epitetul de civilizaţiune, de progres, de spirit al timpului, pe când în fapt nu era decât lipsă de inimă şi prisos de lăcomie, sacrificând glasul sângelui pe altarul voluptăţii de a iubi fiecine numai propria-i nulitate!

Astăzi, simţul românesc bate biruitor în toate sânurile, forţând până şi pe vechii sugari ai fantomei umanitare a îngâna măcar în aparenţă apucături mai naţionale.

Astăzi cosmopolitismul s-a turtit întreg într-o biată foiţă de la Iaşi, care, nici aceea nu mai cutează a rânji pe faţă de trecutul şi viitorul gintei latine din Orient, de mari suveniri şi mari speranţe, de tot ce-i mai sacru între Dunăre şi Carpaţi.

Chemarea politică a *Columnei lui Traian* s-a împlinit.

Când toţi românii sunt români, zbuciumându-se frăţeşte contra hidrei străinismului; când rarele excepţiuni sunt pecetluite pe frunte, prin dispreţul general chiar înainte de a deschide gura, precum era stigmatizat altădată copilul de călău chiar înainte de a sparge pântecele mumei, o voce mai mult sau un ecou mai puţin – e tot una!

Când România numără treizeci sau patruzeci de organe politice, toate respirând aceeaşi cugetare, diferite unele de altele prin talent, prin intensitatea căldurii, prin colorit şi umbre, dar nu prin fondul convicţiunii, lesne poate să lipsească din horă o gazetă [h]ebdomadară, a cărei prezenţă se simţea numai atunci în cât timp era unică prin tendinţele sale.

Dacă însă grijile momentului au destui luptători în publicitatea română, cată să recunoaştem totdodată cu o profundă durere, că mai nemini nu-şi mai bate capul de educaţiunea ştiinţifică, literară şi industrială a poporului: nu avem aproape nici o revistă în înţelesul naţional al cuvântului.

De la anul nou, vom lua noi asupră-ne această nouă misiune, mai puţin spinoasă, dar nu mai puţin fecundă, silindu-ne a culege pe câmpul ştiinţei, al literaturii şi al industriei aceleaşi roduri de naţionalizare, pe care avurăm mângâierea de a le dobândi în făgaşul polemicii militante.

Chemarea politică a *Columnei lui Traian* s-a împlinit.

Ca şi până acuma, ea va apare o dată pe săptămână, ca şi până acuma va coprinde în sine o abundinte materie, îndesată pe toate paginile; ca şi până acuma, va fi românească şi numai românească; dar scuturându-se cu desâvârşire de trista complicitate

în lupta fracțiunilor, va avea la tot pasul în vedere creșterea intelectuală, morală și materială a națiunii întregi.

Dintre științe vom concentra toată atențiunea noastră mai cu seamă asupra istoriei române și dreptului român, ajunse la noi atât de jos, prin fatalitatea unei instrucțiuni radicalmente străine, încât toți copiii cunosc biografia metreselor lui Ludovic [al] XIV-[lea] sau legislațiunea Imperiului Celest, pe când analele și instituțiunile străbune zac spulberate prin sute de biblioteci și arhive.

Din literatura propriu-zisă vom îmbrățișa orice încercare originală a unei adevărate inspirațiuni, poezie, proză, romanț, teatru, tot ce va fi bun și frumos, tot ce va vorbi minții și inimii; dar nu vom uita niciodată că sublima sorginte a oricărei literaturi se află pururea vie chiar în gura poporului, mai ales când acesta posedă colosala vigoare de fantazie a națiunii române.

În industrie, vom desfășura principiile economiei și învățămintele statisticei, însă nu într-o stearpă abstracțiune metafizică, ci în aplicarea lor concretă către trebuințele și aspirațiunile României.

Chemarea politică a *Columnei lui Traian* s-a împlinit.

308

Legea de instrucțiune publică a D. s. min. Tit. Maiorescu

Mai mulți amici mă îndeamnă a depune și eu micul meu obol în combaterea proiectului de lege a instrucțiunii publice pe care l-a dat în dezbaterea puterii legislative d. s. min. Tit. Maiorescu.

Am luat, dar, condeiul în mână; nu însă pentru a combate, ci numai pentru a arăta în modul cel mai laconic, că combaterea e aci de prisos, tot așa de prisos ca și când ar voi cineva să critice defectele de ornamentațiune ale unui edificiu clădit pe năsip, în loc de a constata, pur și simplu, că-i lipsește temelia.

Orice mare instituțiune cu rădăcini prinse, fie justiție, fie armată, fie învățământ, se îmbunătățește cu încetul, prin măsuri succesive, azi una, mâne alta, în proporțiune cu necesitatea simțită la un pun[c]t dureros, totdeauna prin lege, niciodată însă printr-o lege generală, printr-o răsturnare completă, nimicind într-un moment mecanismul întreg, consolidat prin ani de existență, pentru a pune în locu-i ceva absolutamente necunoscut, un mare x care în aplicațiune va putea să iasă zero.

Instrucțiunea publică, la noi ca și aiurea, trebuie amendată din timp în timp, nu printr-o *lege organică*, ci prin legi *rectificative*.

Așezată, dar, pe o bază radicalmente falsă, deoarece-i lipsește

rațiunea de a fi, proiectul d. s. min. Tit. Maiorescu este, în principiu, mai prejos de analiza critică, încât eu unul nu mi-aș da osteneala de a-l combate nici chiar atunci când elementele sale constitutive ar fi provenit dintr-un izvor mai sănătos, și cu atât mai mult, prin urmare, când fiecare articol din lege se ia de păr cu toți ceilalți.

Bunăoară:

Prin articolii 214 și 248 din *Proiect*, D. s. min. Tit. Maiorescu admite pe institutorii ieșiți din școale normale, „înființate prin inițiativă privată", pe când prin articolii 227 și 268 tot D. s. min. Tit. Maiorescu respinge pe institutricele care nu vor fi „preparate în școale anume ale statului".

Cu alte cuvinte, un bărbat poate veni de oriunde cu singura condițiune de a reuși la concurs; o femeie însă – nu! Fie cât de bine pregătită, ei nu-i este dat a dobândi o catedră, dacă nu va fi fost mai întâi într-o stare de supunere față cu D. s. min. Tit. Maiorescu.

Altceva și mai curios:

D. s. min. Tit Maiorescu desființează catedra de Economie Politică de la Iași, sub pretext de a fi un lux.

Tot D. s. min. Tit. Maiorescu zice în articolul 183 din proiectul său că „nu va putea dobândi diploma de doctor în drept decât acel ce-a urmat și cursul științelor de stat", între care, cu câteva rânduri înainte, articolul 159 din același proiect pune pe prima linie *economia politică*.

Asemenea paroxisme de logică, pe care le întâmpini cu profuziune la tot pasul, sunt ele, oare, susceptibile de a fi discutate?

Iată de ce, repet încă o dată, renunț la combaterea minunatului proiect de lege al D. s. min. Tit Maiorescu.

P. S. Aflu în acest moment că Ministerul Instrucțiunii Publice ar fi pe cale de a intra într-o fază de convalescență prin retragerea D. s. min. Tit Maiorescu. Aceasta n-ar modifica întru nimica apreciațiunile mele de mai sus. În loc de: „D. s. min. Tit. Maiorescu" ar trebui să zicem de acum încolo: „e. s. min. Tit. Maiorescu".

21 ianuariei 1875.

309
O gratitudine

Sunt șeapte ani împliniți, de când există *Columna lui Traian*. În acest interval, ea și-a dat o deosebită silință d-a zgândări istoria noastră națională, limba și literatura, toate câte concurg la aprofundarea psihologiei poporane a românilor.

În anul 1876, această revistă a fost susținută prin binevoitoarea colaborațiune a domnilor:

A. Papadopol Calimach (Tecuci), A. I. Odobescu, dr. Gr. G. Tocilescu (Viena), dr. C. Esarcu, G. L. Frollo, dr. Barbu Constantinescu, G. Dem Teodorescu (Paris), dr. A. Xenopol (Iași), P. Ispirescu, D. F. Caianu (Focșani), M. Gaster (Breslau), P. Georgescu, N. Măldărescu (Craiova), C. Colibășanu (Severin), N. Ținc, I. Mincu (Focșani), dr. At. Marienescu (Banat).

Sub raportul material au bievoit a ne da un călduros ajutor următoarele persoane, care au luat câte una sau mai multe acțiuni consistând fiecare din trei abonamente anuale.

Principele Dimitrie Grigore Ghika 2, I. P. P. S. Mitropolitul Iosif al Moldovei 3, P. P. S. Episcopul Ghenadie al Argeșului 4, Dimitrie Alexandru Strurdza 1, V. Palade (Bârlad) 1, dr. Davilla 1, dr. Barbu Constantinescu 2, St. Michăilescu 1, Teod. Dobrescu 1, Nic. Mandrea 2, N. Negri 1, Lazăr Calenderu 1, M. Xanto 1, A. Demetrescu 2, S-sa Părintele Gabriel Răscan 1, S. sa Părintele Nicolae Ștefănescu 1, Ilie Zamfirescu et Comp. 1, Păun Popescu 1, I. Râureanu 2, Ir. Circa 2, Tipografia Laboratorilor Români 2, M. C. Florentin 1, B. Șiaicaru 1, V. I. Socec 1, M. Zamfirescu 1, I. M. Râmniceanu 1, G. Gavrilescul 1, B. Rădulescu 1, I. I. Boboc 1, B. Pisone 1, N. G. Ștefănescu 1, D. Davidescu 1, T. Ștefănescu 2, N. A. Popovici 1, dr. Fotino 1, dr. Teodori 1, dr. Z. Petrescu 1, farmaciștii militari 1, dr. Grecescu 1, dr. Vlădescu 1, dr. Anastasiad 1, medicii de batalion cl[asa] I și II, Corpul Veterinar Militar 1.

Grație acestor generoși susținători, tiparul *Columnei lui Traian* pe 1876 a fost asigurat.

Cutezăm a spera că pe anul 1877, lucrând cu aceeași râvnă pentru naționalitatea română, nu ne va lipsi de asemenea nici concursul colaboratorilor, nici sprijinul acționarilor.

Unii dintre acționari ne-au prevenit deja că vor continua abonamentele lor.

Cât despre colaboratori, avem depuși de pe acum la redacțiune următorii articuli:

Glosarul limbii române dintre anii 1350–1500.

Materialuri pentru istoria boerimii române din Țara Făgărașului.

Studiu asupra cronicii lui Huru.

Reflexele tracice ale cuvântului ωχεατῶξωγγὴν în limba română.

Două studii critice asupra tezaurului de la Pietroasa.

Documente inedite din arhiva S[fân]t[ulu] Spiridon din Iași.

Istoria cuvântului român *mal* în legătură cu existența sonului *l* în limba arioeuropee-primitivă.

Studii asupra literaturilor neo-latine.
Docuemnte inedite din arhivele Italiei.
Marin Drinov și slavii de peste Dunăre.
Basme și colinde inedite.
Un hrisov original de la Radu Negru, tatăl lui Mircea cel Mare cu facsimile, etc.

M-am crezut dator a aduce cea mai profundă recunoștință acelora al cărora puternic razem a permis *Columnei lui Traian* de a merge înainte.

25 decembrie 1876

310
Raportul Consiliului Permanent de Instrucțiune. 1882

Domnule ministru,

Subscrișii iau libertatea de a crede că cestiunile principale asupra cărora este de dorit ca să se pronunțe *consiliul* general în sesiunea din acest an, sunt următoarele:

1. Aplicarea la clasa [a] III[-a] și [a] IV[-a] ale școalelor secundare de féte a programei votate întreagă în sesiunea trecută, dar care nu s-a aplicat deocamdată decât numai la clasa I[-îi], și [a] II[-a];

2. Revenirea la modul cel de mai înainte de a se face examenele anuale la toate școalele publice, în locul examenelor celor recente, prin așa-numitele anchete, o modalitate care n-a produs rezultatele așteptate;

3. Transformarea gimnaziilor clasice de prin districte în gimnazii reale, deoarece instrucția clasică e îndestul de bine reprezintată prin licee și numai prin licee poate fi reprezintată într-un mod serios;

4. Transformarea școalelor centrale de fete în instutute pedagogice, complectându-se prin catedre necesare pentru acest scop;

5. Crearea unei comisiuni speciale permanente pentru realizarea și aprobarea cărților didactice, cu îndatorire negreșit de a revizui pe cele existente;

6. Fixarea notei anuale de promoțiune din clasă în clasă, la *șase*, în loc de nota actuală *patru*, din cauza căreia clasele superioare sunt pline de elevi rău preparați.

7. Completarea programei seminariale e în sensul celei înainte de anul 1877, sau chiar adoptarea aceleia;

8. Dezbaterea cestiunii, dacă nu cumva ar fi în interesul instrucțiunii primare sistema unui singur învățător pentru fiecare obiect în toate clasele, în locul sistemei actuale a câte un singur învățător pentru toate obiectele în fiecare clasă;

9. Libertatea absolută a preparațiunei pentru bacalureat, luându-se, în același timp, toate garanțiile de seriozitate [a] examenului final.

Iacă cestiunile, domnule ministru, pe care le credem oportune a fi supuse de astă dată Consiliul General, fără a ne atinge de programa liceală, deoarece aceasta, votată nu mai departe decât în sesiunea trecută, abia s-a aplicat și ar fi puțin prudent de a o remania din nou, tulburând astfel, în fiecare an, mersul succesiv al învățământului.

Binevoiți, vă rugăm, d[omnu]le ministru, a primi asigurarea prea osebitei noastre considerațiuni.

311

Louis Leger și slavii

Russes et Slaves, Etudes politiques et littéraires, Paris (Hachette et C-ie) , 1890, în 8, pag. XIV, 348

Titlul acestei cărți arată din capul locului punctul de vedere al autorului; *Russes et Slaves*. Louis Leger nu identifică niciodată interesele r u s e ș t i cu cele s l a v i c e. Pentru dânsul rușii și slavii, neapărat, însă niște slavi foarte amestecați cu ingrediente turanice; „Des Slaves et des Finnos, tels sont, au point de vue anthropologique, les éléments constitutifs de la nationalité russe" (pag. 28) . Și într-un alt loc el adaugă (pag. 55) ; „On peut affirmer qu' Ivan le Terrible n'eût pas été possible si, avant lui, Gengis-khan n'avait pas existé"

Acest titlu; *Russes et Slaves*, indică în același timp vasta sferă de activitate a lui Louis Leger, care nu este numai r u s i s t, ca atâția alții, dar mai ales când vâlva lui Turguenieff, a lui Tolstoy sau a lui Dostoievsky a introdus și a răspândit în Franța rusismul, ci este s l a v i s t în toată puterea cuvântului. Polonii îi sînt nu mai puțin dragi decât rușii; „ce n'est pas en Russie seulement que la littérature se renouvelle; en Pologne, la poésie a produit, dans notre siècle, toute une série d'oeuvres remarquables qui ne pâlissent point à côté de celles de Byron ou de Hugo" (pag. X) .

Louis Leger este, poate, singurul francez care vorbește rusește, polonește și bohemește, înțelegând totodată perfect celelalte dialecte din aceeași familie etnică. Pentru a se familiariza pe deplin cu slavii, el făcuse prin țările lor opt lungi călătorii, din care cea de-ntâi la 1864, când era numai de vro 20 de ani, și cea de pe urmă la 1883, în ajun de a fi numit la catedra de limbi și literaturi slavice, creată înadins pentru dânsul.

Lista scrierilor lui Louis Leger e foarte lungă. Lăsând la o parte articolii publicați în *Revue des deux Mondes*, în *Revue Moderne*, în *Revue Bleue*, în *Publications de l'Ecole des Langues orientales*, în *Revue Critique*, în *Magasin Pittoresque*, în reviste ruse și boheme etc., vom menționa numai;

Chants héroiques et chansons populaires des Slaves de Bohême, 1866;

La Bohême, historique, pittoresque et littéraire, 1867;

Cyrille et Méthode, étude sur la conversion des Slaves, 1868;

Le Monde slave, 1872

Etudes slaves, 3 vol. 1875–80–86;

Histoire d'Autriche–Hongrie, 1878;

Contes Slave, le Danube et le Balkhan, 1884;

La Chronique de Nestor, traduite sur le texte slavon, 1884;

La Bulgarie, 1886

Și-n toate aceste lucrări autorul este nu numai un specialist sigur, dar și un distins scriitor, cu care înveți și petreci totodată; pentru slavi el a făcut mai mult decât ceea ce făcuse Marmier pentru lumea scandinavă.

Ultima scriere a lui Louis Leger este acum de-naintea ochilor noștri; *Russes et Slaves*.

Ea cuprinde următoarele opt studii; *Les Slaves et la civilisation. – La formation de la nationalité russe. – Les débuts de la littérature russe. – La famme et la société russe au XVI–e siècle. – Les premiers diplomates russes à l'étranger. – La Bulgarie inconnue. – Le peuple serbe. – Le poète du panslavisme.*

Capitolul intitulat; *Slavii și civilizațiunea* formează o introducere la volum. Autorul își pune întrebarea; „Les Slaves sont-ils vraiment si indignes de figurer parmi des *Kulturvölker?* Sont-ils vraiment si barbares et si incapables de civilisation? La question vaut la peine d'être examinée."

Cuvântul nemțesc „ Kulturvölker" arată foarte lămurit, fără a o spune pe față, cătră cine anume se adresează întrebarea; în joc sunt nu numai slavii, dar și germanii, judecați de un latin.

Slavii, germanii și latinii sînt cele trei mari ginți ale Europei. Oricine nu aparține nici uneia din ele, a dispărut sau rămâne ca și când n-ar fi. Nemic, dară, nu poate fi mai important, ca actualitate și mai cu seamă ca viitor, decât problema despre raportul între cei trei uriași.

Cărțile cele mai bune nu sunt tocmai acelea cari ne învață, ci acelea cari ne fac a cugeta peste cele cuprinse în ele.

Cartea lui Louis Leger ne-a făcut să cugetăm mult asupra următorului fenomen, pe care-l supunem, pentru altă ocaziune, aprecierii eminentului slavist.

Nu vorbim de individualități. O familie franceză, strămutată

în Germania, poate să producă pe un neamț curat, numit Du Bois Raymond. Dintr-o familie germană așezată în Polonia se poate naște un slav curat, numit Lelewel. Individualmente un latin se germanizează sau un neamț se slavizează. Nu așa însă când e vorba de mase. Aci istoria ne dă o lege fixă, o normă statornică într-o singură direcțiune. De câte ori s-au ciocnit pe același spațiu, într-un timp îndelungat, elementul slavic și cel german, slavii au ajus treptat a fi cu totul germanizați. De câte ori s-au ciocnit pe același spațiu, într-un timp îndelungat, elementul germanic și cel latin, germanii au ajuns treptat a fi cu totul latinizați. Mai căutați pe slavi în Brandenburg, în Pomerania, în Saxonia, în Meckelemburg, în Danemarca, etc. ; mai căutați pe goți, pe longobarzi, pe francezi, pe normanzi, în Italia, în Franța, în Spania. Din acest providențial endosmos și exosmos rezultă că;

Slavii trebuie să se teamă de germani; germanii trebuie să se teamă de latini; latinii n-au de cine a se teme.

312

Memento

Revista *Tinerimea Română* mă roagă să-i dau o cugetare.

Ceva mai mult decât atât, îi voi da un sfat.

Și Christ și Moise, amândoi au fost *socialiști,* dar fiecare în felul său. Socialismul lui Christ duce la caritate și gratitudine; socialismul lui Moise împinge la jaf și bătaie. Christ zicea: oameni buni! aveți datoria de a împărtăși altora din ceea ce este al vostru, Moise poruncea: Evrei! aveți dreptul de a răpi de la alții tot ce este al lor. Așa-numitul socialism de astăzi oglindește aidoma pe Moise, și tocmai de aceea, capii cei adevărați ai socialiștilor sunt mai toți evrei, având drept țintă ascunsă pentru bieții găgăuți și gură-cască ce-i înconjoară dărâmarea societății creștine, o societate pe steagul căreia e scris: Caritatea, născătoarea de gratitudine! Nu jaf, urmat de bătaie!

Să mi se arate d-a minune, printre acești socialiști din școala lui Moise, un singur *filantrop.* În cazul cel mai bun ei sunt un soi de birtași: brânză pe bani!

„Zahlen!"

313

Prieteni cu voie sau fără voie
Conferința d[omnu]lui B. P. Hasdeu

Joi seara, în fața unui public numeros, savantul profesor univesitar, d[omnul] Hasdeu, și-a dezvoltat conferința sa: *Prieteni cu voie sau fără voie.*

De la început bătrânul conferențiar declară că nu va coborî tribuna Atheneului la personalități. „În scrieri - zice d[omnul] Hasdeu - am atacat, în conferințe însă, nu.

Vă declar că nu am fost niciodată membru al Ligii Culturale, deoarece această ligă avea tendință exclusiv transilvăneacă, se ajunsese ca cestiune națională să nu fie altceva decât lupta împotriva ungurilor.

Când d[omnul] Vlădescu m-a rugat să țin o conferință, i-am spus că voiesc să vorbesc în contra tuturor dușmanilor României (*Aplauze*).

Să-mi dați, deci, voie, d[omni]lor, ca să vă vorbesc ca un om bătrân a cărui vârstă este de 70 de ani fără 6 (*râsete*) ca un om nelegat de nemic, independent, căci nimeni dintre d[umnea]voastră, sunt sigur, nu știe [ca][1] Hasdeu să fi lingușit pe cineva sau să se fi ploconit la cineva.

Vă voi vorbi, dar, astă-seară, de pericolul bulgar. Trebuie să țineți seamă însă că nu voi vorbi de cei vinovați, pe care i-a pedepsit Curtea noastră cu Juri, dar de cei nevinovați, de aceia care sunt instrumentele inconștiente ale politicii muscălești.

Toți patrioții bulgari, toți cei care au avut un spirit de independență față de Rusia, nu au putut vedea în români decât niște amici sinceri.

Vă reamintesc pe cel mai mare om politic bulgar, pe filo-românul Stambullloff, care, vrând să ridica Bulgaria și să o scuture de jugul indirect al Rusiei, a fost asasinat mișelește de banditi plătiți ai comitetului macedonean. Acest comitet, d[omni]lor, este un comitet muscălesc și care își are sediul la Moscova. De aci, de la Moscova, acest comitet panslavist sau mai bine zis pan-rusesc dă oridine lui Saraloff, șeful bandelor macedo-bulgare, ca să înceapă odioasele crime.

Ce este curios, este că această societate pan-rusească pretinde a fi o societate (?) filantropică".

Mai departe, d[omnul] Hasdeu citează un articol al d[omnu]lui D. Sturdza din *Revista Nouă*, intitulat *Europa, Rusia, România*, arătând că politica rusească este cauza degenerării României.

„D[omnu]l Bogdan - continuă oratorul - a ținut aci o conferință în care a arătat că bulgarii și românii au trăit foarte mult timp în cea mai strânsă amiciție, ajutându-se totodauna unii pe alții.

Tactica pe care Rusia a urmat-o în timpul din urmă de a coloniza Basarabia cu bulgari, deci o Bulgarie rusească, care să înlesnească realizarea planului cel mare al lui Petru, adică,

1. În text: „în" (*n.ed.*).

cucerirea Constantinopolului, a fost demascată de către Napoleon, care, înțelegând intențiunile Rusiei, ne-a dat nouă gurile Dunării, pentru ca noi să fim o avant-gardă contra colosului de la Nord.

Să bage bine de seamă bulgarii, să ia pildă de la poloni, care trebuiau să prefere jugul turcesc protecției rusești (*Aplauze*).

Bulgarii din firea lor sunt oameni foarte muncitori, energici și cu oarecare aplicare spre literatură. Bulgarii, fiind un popor tânăr, nu au o literatură grozavă, dar acea literatură, bineînțeles, se va forma cu timpul. Partea slabă a națiunii bulgare este nesocotința ce-o arată pentru fundamentul societății pentru «suum cuique».

Secolul XX dovedește că un stat, oricât de mic ar fi, dacă este omogen, nu se teme de statele mai colosale dar eterogene. Ne reamintim cum Mircea, Ștefan cel Mare, etc., susțineau cu vitejie lupte în contra Poloniei și Ungariei: state mari, dar eterogene.

Același lucru se întâmplă azi între micul popor bur și între colosala națiune engleză. Cu toate că Anglia a concentrat acolo mari forțe, totuși nu poate să supună acest popor mic, dar foarte omogen. Mareșalul Roberts, șeful trupelor din Africa de Sud, numai atunci are câte o victorie, când 40.000 de englezi învinge o coloană de 3.000 de buri.

Dar răul cel mare este că lângă buri [nu] se află națiunea portugheză, căreia Anglia îi conservă masca independenței înadins, pentru a-și putea îndeplini planurile în Transvaal".

D[omnul] Hasdeu citează un pasaj din *Richard al III-lea,* tragedie de Shakespeare, în care tiranul, voind să suprime pe un adversar, nu voiește să lovească singur, ci caută un mișel care să lovească.

„După cum Anglia recurge la portughezi ca să lovească în buri, tot așa și Rusia recurge la bulgari ca să lovească în noi.

Diplomația rusească, prin intrigă și prin minciună, voiește să creeze în Bulgaria un regat slab, ca, prin decernare de decorații și oarecari recompense pecuniare oamenilor influenți, să-și realizeze planurile sale oculte.

Stambuloff, marele patriot bulgar, știa foarte bine că dacă Dobrogea va fi a românilor, acțiunea Rusiei în Peninsula Balcanică va fi paralizată, de aceea, comitetul muscălesc din Moscova a ordonat suprimarea lui.

Politica de aventurieri[sm] care se inaugurează acum în Bulgaria, sub influența diplomației rusești, este o politică care va zdruncina din temelie fundamentul statului bulgar.

Știți foarte bine, d[omni]lor, că eu sunt spiritist, adică cred

în Dumnezeu, într-o viață viitoare, deci în nemurirea sufletului; pun, deci, această cuvântare a mea sub aripile a două mari suflete, a patriotului bulgar Stambuloff și a patriotului român Ștefan Mihăileanu" (*Aplauze zgomotoaze*).

314
Un cuvânt înainte

Mai mulți amici mă roagă de a primi direcțiunea *Apărării Naționale*.

O primesc.

Pro fide et patria, „pentru credință și pentru țară", este vechea deviză a familiei mele. Aceeași idee: *Românism* și *Ortodoxism*, este din capul locului deviza acestui ziar. Se vede, dară, că eram predestinați unul altuia... Fie!

Astăzi mai cu seamă, când ne rânjește de la crivăț o scârboasă propagandă muscălească pseudo-ortodoxă, în care din ușurință sau din neștiință se pot aluneca vro câțiva români descreierați rublemani, astăzi mai mult ca oricând eu sînt dator a mă avânta fără sfială în prima linie a luptătorilor, fericit dacă mă sacrific.

Mai adaug că direcțiunea mea va povățui numai și numai în sfera principiilor: sus de tot, fără a mă pogorî vreodată. Să fie bineînțeles că nici eu nu plătesc nemic ziarului, ceea ce-mi pare rău, căci nu pot, căci nici ziarul nu-mi plătește nemic mie, ceea ce-mi pare bine, căci nu vreau, astfel că nu există între noi absolut nici o legătură materială directă sau indirectă.

1 ianuarie 1902
Câmpina.

315
Centenarul lui Eliade. Cuvântare aniversară rostită în ședința solemnă a Academiei Române, în ziua de 13 ianuarie 1902

Academia Română, institul cultural cel mai înalt al țării, serbează astăzi centenarul primului nostru președinte, pe când tot odată România întreagă se pregătește nu mai puțin a serba pe... nu știu ce epitet mai cuprinzător să-i pot da... pe *tatăl Eliade*, pe tatăl, da, căci toți cei mai buni dintre Românii cei bătrâni de acuma sunt fii spirituali ai acestui mare dascăl, tribun și poet.

Dar mai întâi cred de cuviință a spune, de ce anume am primit asupră-mi, mult înălțătoarea sarcină de a vă vorbi tocmai eu, nu altul, sintetizând omagiul Academiei Române.

În penultima ședință înainte de Crăciun, colegul Tocilescu ne-a amintit centeranul lui Eliade, cerând participarea noastră la dorința generală a țării. Propunerea a fost îmbrățișată cu căldură, și unii dintre cei de față au indicat pe d[omnu]l Maiorescu să vorbească cu acea solemnă ocaziune. D[omnul]l Maiorescu a refuzat. Atunci eu mi-am permis a-i observa că, pentru d[omnia]sa în specie, nu e un simplu prilej de a se afirma, ci este chiar o datorie imperioasă. În adevăr, sunt abia câteva zile de când în *Analele* Academiei s-a publicat un memoriu extra-academic de d[omnul]l Petre Popescu, unde se zice - cetesc textualmente - următoarele cuvinte: „D-l Maiorescu, omul care de mai bine de 30 ani conduce, din fericire, pe calea adevărului, toată activitatea intelectuală și artistică a românilor". Mai bine de 30 ani! conduce din fericire! calea adevărului! toată, toată, toată activitatea intelectuală și - și - și artistică a românilor!!! probabil, și pe podul pe Dunăre. Prin urmare, d[omnu]l Maiorescu este succesorul direct legitim al lui Eliade, și deci d[omnu]l Maiorescu este dator a aprecia moștenirea ce-i rămăsese d[omniei]sale de la Eliade. Îl rugai, dar, cu stăruință să vorbească anume d[omnu]l Maiorescu. D[omnu]l Maiorescu iarăși a refuzat. Atunci unii colegi m-au propus pe mine și eu m-am grăbit a primi această împuternicire: împuternicirea de a examina capitalul cel lăsat românilor de Eliade; m-am grăbit, căci am fost totdeauna, sunt și voi fi Eliadist. Mulțumesc, dară, d[omnu]lui Maiorescu că mi-a cedat locul, și totodată cu multă grațiozitate mi-a înlesnit momentul psihologic de a pecetlui comedioasa aserțiune a d[omnu]lui Petre Popescu, care - autorul și opera lui - rămâne o regretabilă greșeală de tipar în publicațiunile Academiei Române.

De astă dată voi vorbi, adică voi simți și voi cugeta pentru a treia oară despre neuitatul Eliade.

El a murit la 27 aprilie 1872 și, la înmormântarea lui, sunt acum 30 de ani, am cuvântat eu, atunci tânăr încă, dar voi fi tânăr totdeauna de câte ori mă va învăpăia dragostea pentru neamul românesc și neîmpăcata ură - oportună sau neoportună - contra vrăjmașilor românismului.

Tot la 1872 s-a constituit în București un comitet pentru ridicarea unei statui în memoria lui Eliade. În acel comitet de admiratori ai răposatului figurau Kogălniceanu, Dumitru Brătianu, Scarlat Crețulescu, Costică Boerescu, Odobescu, Aurelian, pictorii Aman și Grigorescu, etc., între cari eu nu puteam să lipsesc. La inaugurarea acelui frumos monument în fața palatului Universității, o statuă datorită măestrei dalte a italianului Ferrari, peste nouă

ani după moartea lui Eliade, am vorbit eu din partea comitetului. Voi reproduce aci câteva pasaje din discursul meu de atunci, așa cum îl găsesc publicat în *Românul* de la 25 noiembrie 1881:

„Microcosm al unei generațiuni care se mai continuă în generațiunea de astăzi, după cum generațiunea de astăzi se va continua în generațiunile ulterioare, biografia lui Eliade sunteți voi toți, câți ați venit aci aducându-i cunune de lauri. Biografia lui sunt acești reprezentanți ai presei – el părinte al presei române; biografia lui sunt acești dascăli școlari – el întâiul născut al învățământului românesc; voi tipografi, voi librari, voi bărbați de carte, sunteți biografia lui – el tipograf, el librar, el renăscător al prozei și poeziei române după o seculară amorțire. Dintr-o mică rădăcină a crescut un măreț arbore: acest arbore este biografia rădăcinei... O națiune ingrată către oamenii cei mari ce au lucrat s-o înalțe este o națiune fără rădăcină, o națiune moartă, o națiune care se sinucide. Nebună, ea n-a știut să fie nici măcar egoistă! Pentru un popor, a iubi pe oamenii săi cei mari este a se iubi pe sineși. Un individ, pe cât de genial, e om mare numai atunci când ajunge a fi prisma tuturora, numai atunci când o întreagă societate, cu toate ale sale, se simte oglindită într-însul, se cunoaște într-însul, într-însul se iubește pe sineși. Într-un suflet. În bine și chiar în rău, o neputincioasă multiplicitate a poporului devine astfel o formidabilă unitate prin omul cel mare, și – devenind o formidabilă unitate – poate să meargă înainte. Nu lui, dar, îi aducem noi prinoasele noastre, ci ni le aducem nouă înșine. Noi am fost el și el a fost noi într-un lung period din viața noastră națională..."

Și acuma, vorbind pentru a treia oară, după alți 20 de ani, ce să mai spun eu, oare, tot despre Eliade? *Non multa, sed multum:* voi spune eu multe, dar mult; mult și nou. Cu cât mai sus ne depărtăm de la punctul de plecare, obiectele cele masive nu ne mai preocupă, căci le văzurăm din capul locului; la o distanță însă ne apare din ce în ce mai limpede o nouă perspectivă, o sferă mai întinsă, o sinteză ale cărei amănunte ne scăpau din vedere în apropierea cea miopică; și acele amănunte sunt adesea tocmai trăs[ăt]urile cele mai caracteristice. Privit de aproape, Eliade e omul de la 1848 și numai atâta; privit însă de departe, din înălțime, el ține o mână rezemată pe Tudor Vladimirescu, iar cealaltă pe Vodă Cuza. Eliade se născuse prin corp cu mult înainte de Tudor, așa este, dar misiunea lui cea providențială se începe imediat după 1821; la cellalt capăt al scării, el a murit prin corp cu mult în urma detronării lui Cuza, dar la întronare Eliade abia mai trăia prin suflet, căci misiunea îi era împlinită.

În realitate dar, Eliade nu se concentrează în anul 1848, nici omul născut la 1802 și mort la 1872, ci este o idee a întregului interval dintre 1822–1857.

În 1821, cade Tudor Vladimirescu, asasinat mișelește de grecul cel muscălit Ipsilante, care, în faptă, n-a omorât altceva decât fanariotismul în România. La 1822, se ivește deodată Eliade, un tânăr de 20 de ani, numit profesor la Sf. Sava, predând gramatica românească. Acea mult memorabilă gramatică românească s-a publicat numai peste 6 ani, la 1828, „cu cheltuiala domnului, coconului Scarlat Roset", dedicată „dumnealui Marelui Vornic Gheorghe Golescu"; în manuscript însă ea circulă deja la 1822 în școala din București, de asemenea la Craiova și la Slatina. Eram eu de vro 10 ani, când tatăl meu, departe, în Basarabia, mi-a dat un exemplar, pe care-l conserv ca o relicvie. Gramatica cea de la 1822 nu este un simplu început didactic, nu este – „ziua se cunoaște de dimineață", ci este individualitatea integrală a lui Eliade în politică și în literatură totodată.

S-a spus adesea că Eliade a fost format de George Lazăr, predecesorul său în școala din București între anii 1816–1822, „fericitul arhidiaconul și doctorul în teologie și legi". E adevărat că Eliade laudă pe Lazăr, dar pe o linie foarte secundară. Toată admirațiunea și toată recunoștința el o datora câtorva boieri munteni cărturari, mai ales lui Gheorghe și Constantin Golesci, lui Scarlat Rosetti, lui Barbu Văcărescu, lui Iancu Văcărescu, acela care zice că prin litere se naște literatura, iar de la slove să n-aștepte cineva decât numai „slovnire", și în fine lui Constantin Bălăceanu, „protectorul și apărătorul școalelor românești, care cu osteneli le-a început și iarăși prin osteneli, cu pieptul și brațul său cel românesc și viteaz le apără și le păzește până în ziua de astăzi..." Cultura lui Eliade era curat muntenească, încât trebuie cu desăvârșire să mai slăbim cu pretinsa paternitate a lui Lazăr. Pe cei de peste Carpați, Eliade îi iubește și îi admiră, dar cu multă rezervă, bunăoară în următorul pasagiu, remarcabil prin bun simț și chiar prin tact științific... „Aci îndrăznesc a vorbi pentru frații noștri din Transilvania și Banat, cari sunt vrednici de toată lauda pentru ostenelile și silința ce pun pentru literatura românească. Pentru ortografia însă, care voiesc să o introducă, scriind cu literele latinești, bine ar fi fost să urmeze duhului italienesc, adecă a scri după cum vorbim. Și să nu se iea după ortografia franceză și englezească, care păzește derivația zicerilor născute în veacurile scolasticismului și de care chiar singuri acum ar voi să se scuture. Noi nu scrim pentru strămoșii noștri pe cari i-a adus marele Traian aci, ci pentru contimporanii noștri..."

Amici, ocrotitori și inspiratori ai tânărului Eliade au fost câțiva boieri numteni patrioți, familiarizați cu tendințe occidentale, mai ales Goleștii și Văcărești. În urmă, Goleștii au ajuns liberali, foarte liberali, iar Văcărești conservatori, foarte conservatori. Să nu uităm însă că până la 1856 nu erau la români nici conservatori, nici liberali, căci partidele cele constituționale nu se puteau zămisli până la încolțirea unui regim constituțional. Afară de venetici și parveniți, afară de clienți ai candidaților la Domnie, afară adecă de ciocoii lui Filimon, toți boierii de baștină mari și mici, unii mai îndrăzneți, alții mai pe ascuns, iubeau neamul românesc, urau jugul străin, dejucau intrigele trădătorilor, țineau la limba strămbună și lucrau cu zor la deșteptarea poporului. De la acei boieri învățase Eliade ruga, pe care o intercalează în gramatica sa: „Fie [bine]cuvântată toată tinerimea, coboară-se mila și fericirea Cerului preste dânsa; slăvească-se națiia românească, înmulțească-se cei ce o apără și o ajută; stingă-se numărul celor ce voiesc să o derapene; stingă-se cu sunetul numele lor din cartea pomenirii și a vieții; pășească cu repeziciune sfânta filosofie și științele de la marginile pământului până la celelalte, întinză-se și înmulțească-se și în nenorocita noastră Patrie; fie bine primite ca să rămâie și să se vecineze între noi!" În aceeași gramatică o altă rugă, pare răsărită ca un sublim requiem din proaspătul atunci mormânt al lui Tudor Vladimirescu: „Dea Domnul ca să sporească râvna culturii între români și să înceteze toate împotrivirile, coboare-se pacea și fericirea Cerului preste mult suferitoarea noastră patrie; fie lacrimele și năcazurile ei cele îndelungate și pline de deznădejduire auzite de Cer, și vază de acolo mângâiere; împărătească sfânta unire în brațele ei cele ostenite și dreptatea însoțească toate pasurile și săvârșirile românilor, ca să fie ei toți frați și toți să se bucure de drepturile pământului lor celui blagoslovit, fie! fie! fie!..."

De la primul său pas la 1822, atunci biet dăscălaș imberb, Eliade își manifestă deja pe deplin misiunea duliatății sale: literatură și politică, cuvânt și faptă, ambele strâns cimentate prin aceeași țintă – nesleita iubire a neamului românesc. Așa a crescut în curs de 25 ani generațiunea cea de la 1848, o legiune atât de oțelită, încât năpădirea ulterioară a microbilor pesimismului, cari își puseră cu fală pe steag de a-și bate joc de românism, Micro-Schopenhauerii n-au fost în stare să nimicească mărețul avânt. Eliade, văzut sau nevăzut, era pretutindenea în suflete, și nu numai până la Milcov. Kogălniceanu și Costachi Negruzzi la Prut, Alexandru Hasdeu și Constantin Stamati la Nistru, simpatizau și simfonizau cu Eliade; în Muntenia, însă, se adăpostea cuibul

firesc al mișcării, fiind aci mai apărat de pestilenta suflare a muscalului. Pentru a da mulțimii o hrană zilnică de tendințe patriotice, trebuia negreșit o presă periodică și trebuia un teatru. La 1828 Eliade întemeiază *Curierul* său, iar la 1834, ajutat de Câmpineanu, el ridică o scenă românească pe lângă o Societate Filarmonică, cari au exercitat cea mai puternică înrâurire asupra deșteptării aspirațiunilor naționale. La 1836 inaugurează o combatere sistematică a macchiavelismului Rusiei, demascând un fals muscălesc în textul Regulamentului Organic; și acea luptă contra „Faraonului de la Nord", după cum caracteriza Eliade aristocrația rusească, nu se mai sfârșește decât cu moartea profetului. Din acea epopee antimoscovită sunt mai piperate cele două satire, prin cari Eliade a scăpat România de două mari năpăști. La 1844 Rusia se încearcă a pune mâna pe minele țării – ceva așa ca Anglia în Transvaal, sau după cum ar fi la noi astăzi cestiunea cea evreiască a „capitalurilor străine". Venise într-adins un speculant numit Trandafilov. Obștească Adunare era cât p-aci ca să cadă în cursă. Atunci Eliade răspândește în sute de exemplare manuscrise fabula: *Măceșul și Florile*. Propunerea de la Petersburg a fost respinsă. La 1848 vine în București un alt agent rusesc Duhamel, contra căruia Eliade scrie o satiră intitulată *Cântecul ursului* cu refrenul „Diha! Diha-mei!", care făcu de râs pe intrigantul muscal.

Nu voi mai atinge cele multe peripeții din viața lui Eliade. Trec chiar peste rolul lui cel covârșitor în revoluțiunea de la 48. Înlătur evenimentele cele prea bine cunoscute. Mă voi opri o clipă numai asupra literatului. În proză ca și-n versuri, Eliade se distinge printr-o extremă energie. Acea energie încântă mai cu deosebire pe nenorocitul Eminescu, care a scris o frumoasă poezie *La Eliade...* La începutul cuvântării mele eu am mulțumit cu efuziune d[omnu]lui Maiorescu; acuma la sfârșit am vrut să-i mai fac o nouă mare plăcere, evocând pe Eminescu. Și aci, însă, un regret. În colecțiunea postumă a versurilor lui Eminescu, d[omnu]l Maiorescu, în calitate de editor, a suprimat poezia *La Eliade*. Rău-voitorii pretind că d[omnia]sa ar fi dorit să distrugă până și memoria lui Eliade. Rău-voitorii n-au dreptate. Pe Eliade nimenena nu va putea, necum să-l distrugă, dar nici măcar a-l știrbi. Prin acea neînțeleasă suprimare, care frumoasă nu e, corectă nu e și nu e prea cu minte, se știrbește Eminescu, iar prin știrbirea lui Eminescu se știrbește mai ales – *natürlich* – însuși d[omnu]l Maiorescu. Școala lui Eliade stă și rămâne în picioare, mai tare decât ori și când, ca:

... falnica cunună a bradului bătrân,

după cum cântă Eminescu în acea poezie *La Eliade...*

. . . . . .

Astăzi despre Eliade, mai deunăzi despre Vasile Urechia... ar zice cineva că m-am făcut cioclu umblând după morminte. Ei bine, da, primesc epitetul de cioclu, nu însă pentru a îngropa, ci pentru a dezmormânta gloriile cele naționale.

Voi termina.

Imitând pe colegul și vechiul meu amic Sturdza, care la orice mare solemnitate națională obișnuiește a face câte un dar Academiei, îmi iau libertatea de a vă da și eu ceea ce este foarte scump suvenirilor mele. Tatăl meu a fost unul dintre fundatorii Academiei și tot odată un părtinitor nestrămutat al lui Eliade. La centenarul de astăzi, în semn de comemorațiune, vă ofer această cupă de argint, din care închinase bunicul meu Tadeu la botezul tatălui meu Alexandru. Din această cupă eu am închinat o singură dată, anume la botezul fiicei mele, strigând atunci, ca și acuma: Trăiască România! Piară dușmanii! Și când zic *România,* înțeleg pe prima linie capul României, căci Regele nostru e tare prin iubirea românilor, iar românii sunt tari prin înțelepciunea Regelui.

316
Mitropolitul Partenie și Basarabia

„καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν διὸ καὶ λαλοῦμεν"
... și noi credem, de aceea și vorbim.
Ap. Pavel, Corint. II, IV, 13.

La 8 februarie, episcopul Partenie al Dunării-de-Jos a fost ales Mitropolit al Moldovei. La 9 februarie ziarele bucureștene comunică cuprinsul cuvântării pe care o ținuse înaltul prelat în sînul Marelui Colegiu cu ocaziunea acelei alegeri.

Am aflat atunci din *Epoca* și din *Adevărul* că noul ales, vorbind despre Dobrogea n-a uitat Basarabia cea răpită, care mai sângerează încă. Capul bisericii moldovene stigmatizând astfel tradiționala purtare a muscalilor față de neamul românesc, tocmai acum când kesarodoxia cea rusească începe a se zbuciuma cu neastâmpăr, pe de o parte aţâţând mereu asupra-ne pe vechii noștri amici bulgari, iar pe de alta, împânându-ne țara cu iconari și cu spioni în numele ortodoxiei, - atitudinea Prea Sfinției Sale a fost sublimă, mai cu seamă la primul pas al arhipăstoriei; și, deci, în momentul izbucnirii unui entuziasm nedescriptibil, eu am trimis imediat din Câmpia următoarea telegramă adresată Mitropolitului Partenie la Senat, și totodată o copie la *Apărarea*

Națională, unde s-a și publicat urgent în numărul de la 10 februarie:

Câmpina ora 12 și 30 m[inute]
I. P. S. SALE PARTENIE
MITROPOLIT al MOLDOVEI și SUCEVEI

Să trăiești Înalt Prea Sfințite!
Ai reînviat Basarabia în inimile românilor.

Hasdeu.

Totdeauna foarte rezervat și stăpânit când mă pun a scrie cuiva, graba acestei telegrame m-a uimit pe mine însumi, cu atât mai vârtos că prieten cu Părintele Partenie n-am fost niciodată, ba încă îl bănuiam de a fi rusofil, de vreme ce menținuse cu stăruință în Dobrogea pe un protopop muscal. De unde, dară, atâta pripă din partea-mi? Sînt dator a-mi da samă mie și altora. Clerul în genere este cosmopolit, nesocotind cu desăvârșire principiul cel înveterat naționalist al Mântuitorului. Popilor și călugărilor, mari și mici cu toptanul, le aduc aminte citirea de la Matei (XV, 21-27): „Atunci Iisus ieșind de acolo, s-a dus în părțile Tirului și ale Sidonului. Și iată o femeie cananee, ieșind din acele hotare, a strigat către dânsul zicând: «Miluiește-mă, Doamne, fiul lui David! fiica mea se chinuiește rău de demon». Iar el nu i-a răspuns nici un cuvânt. Atunci, apropiindu-se ucenicii lui, îl rugau... Iar el răspunzând a zis: «Eu nu sunt trimis decât numai către oile cele pierdute ale casei lui Israel». Iar ea, venind, i s-a închinat, zicând: «Doamne! ajută-mă». Și el, răspunzând, a zis: *«Nu este bine a lua pânea copiilor și a o arunca cânilor»*. Zis-a ea: «Adevărat, Doamne; cu toate acestea cânii mănâncă din fărâmiturile ce cad din masa stăpânilor lor...»" Când muscalii au răpit pe românii cei din Basarabia cu Basarabia întreagă, cânii cei din *Evanghelie* au mâncat nu numai pânea, nu numai „fărâmiturile ce cad din masa stăpânilor", ci au înghițit tâlhărește pe înșiși stăpânii cu copiii lor; și Mitropolitul Partenie nu s-a sfiit a protesta, mai bine zicând: a suspina cu durere. Cum dară puteam eu să nu slăvesc măreața-i faptă?

Miniștrii și cinovnicii lor sînt siliți a tăcea și bine fac, căci ar provoca o rumpere *inoportună* a relațiunilor internaționale. Necontestabil! Un Mitropolit însă nu este forțat și nu i se cade a [se] juca de-a diplomatul. Mitropolitul, la noi în specie, este un senator excepțional, un reprezentant al națiunii numit pe viață, fără amestecul administrațiunii și al gusturilor momentane, independent de politica militantă a partidelor. Orice ar zice un mitropolit, nu poate stârni o încurcătură diplomatică. Nu cumva

Ţarul va putea să ceară caracterizarea unui mitropolit românesc? Anglia e mult mai puternică decât Rusia; mai puternică, mai civilizată, fiind bogată, şi totodată constituţională. Ei bine, ce fac oare englezii, cu Germania, ba până şi cu mica Olandă? Miniştrii germani şi olandezi nu rostesc nici o silabă despre infamiile din Transvaal, dar poporul german întreg cu clerul cu tot nu încetează de a striga făţiş pe toate tonurile contra Angliei, iar olandezii sărbătoresc cu ostentaţie pe bătrânul Krüger. Şi englezii trebuie s-o rabde, mulţumindu-se numai doară a şti şi a constata într-un mod eufemic că germanii şi olandezii nu-i iubesc. Tot astfel să afle şi Rusia că românii, naţiunea românească *de la opincă până la vlădică*, nu vor uita niciodată răpirea Basarabiei, oricât de uitătoare ar fi şi e datoare a se arăta în aparenţă România cea oficială.

Nu ştiu ce vrea guvernul actual sau ce va vrea oricare alt guvern. Fie însă guvern *ics* sau guvern *zed*, Rusia cată să se convingă, o dată pentru totdauna, că nici un *partid* politic rusofil nu există şi-n vecii vecilor nu va exista în România. Vorbim numai despre fruntaşi, D[omnul] Sturdza, astăzi singurul adevărat serios şef al singurului astăzi adevărat serios partid politic, a probat de demult până la ultima evidenţă că este nu numai rusofob, ci misorus. D[omnul] P. Carp – idem cum grano salis. D[omnul] Take Ionescu, când era minstru la Culte, avea foarte nimerita idee de a introduce în şcolile săteşti o carte de lectură în care să figureze un capitol despre grozăviile Siberiei, pentru ca ţăranii să cunoască din copilărie fericirile cnutului. Amicul meu G. Panu, la intrarea mea adineauri în grupul radical, îmbrăţişase cu căldură scurta mea profesiune de credinţă, publicată atunci în ziarul *Lupta*: devotament regelui Carol şi combaterea tendinţelor muscăleşti. Să ne arate însă Rusia vreun fruntaş cazacofil la noi, negreşit după moartea lui beizadea Grigorie.

Eu înţeleg şi aprob pe deplin perfecta neutralitate oficială a guvernului românesc în cestiunea Basarabiei. Nu admit, însă, nu şi nu, încercările furişe şi netrebuincioase ale puterii executive de a [în]năbuşi şi de a ascunde dorurile cele naţionale. Ce-i pasă guvernului de cele ce a vorbit despre Rusia un mitropolit sau un membru al Academiei? Oarecum s-ar răsuci *Voinţa Naţională*, Mitropolitul Partenie a vorbit, da, a vorbi aşa cum l-au auzit reporterii tuturor organelor neguvernamentale, nedisciplinate, nesubgestionate, unele chiar foarte duşmănoase între dânsele, după cum sînt *Epoca* şi *Adevărul*, care nu se pot înţelege nici măcar că două şi cu două fac patru. Extranaivă mărturia *Voinţei Naţionale*, când reproduce textul întregului discurs arhipăstoresc fără menţiunea Basarabiei, şi mai adaugă apoi,

nostim, că sînt „note stenografice, *recitite* și trimise spre publicare de însăși I. P. S. Sa Mitropolitul Moldovei". De! *Recitit* însemnează *revăzut, revăzut* vrea să zică *îndreptat.* Nouă ne importă cele *vorbite,* nicidecum o redacțiune ad-hoc. Din *Voința Națională* ar rezulta că Înalt Prea-Sfințitul a suprimat pentru tipar pasajul despre Basarabia. Și ce ar urma de aci? Noi nu căutăm cauzele suprimării, dar în orice caz, o asemenea suprimare ulterioară n-ar desminți deloc aserțiunea anterioară a ziarelor că s-a *vorbit.* Dacă în adevăr Mitropolitul Partenie va fi suprimat un pasaj pentru hatârul celor de la *Voința Națională* atunci... atunci [trebuie invocată] citirea de la Luca (XXII, 61), unde evanghelistul descrie cum apostolul Petru s-a lepădat de Domnul Hristos de trei ori mai nainte de a cânta cocoșul, „și ieșind Petru a plâns cu amar". Se vede că și pe timpuri apostolice se întâmplau slăbiciuni regretabile; dar totuși Petru a rămas Petru. Ai *vorbit,* Părinte Partenie, ai *vorbit* Dumnezeiește întocmai ca la evanghelistul Marcu (XIII, II): „orice se va da într-acea oră, aceea să vorbiți, că *nu voi sunteți cei ce vorbiți, ci Sfântul Spirit...*"

Cu toată supărarea, cea nenațională de astă dată a *Voinței Naționale,* eu repet dară, mai cu tărie telegrama mea din 9 februarie:

„Să trăiești, Înalt-Prea-Sfințite!
Ai reînviat Basarabia în inimile românilor".

Hasdeu

16 februarie 1902
Câmpina.

317
Carliștii

Prin trei interviewuri succesive, *Apărarea Națională* a lăsat să se caracterizeze în mod obiectiv, așa-zicând autobiografic, fiecare din cele trei partide ale noastre politice actuale, adecă un singur adevărat partid și cele două despicături. A venit, dară, și nouă rândul de a ne preciza propria noastră poziție politică a micului grup de la această foaie, care nu face politică de partidă și tocmai de aceea ambiționează de a face politica cea mai solidă.

Între anii 1821-1848 nu se aflau la români nici *liberali,* nici *conservatori,* ci numai *boieri patrioți* cu ciracii lor: „patroni et clientes". Erau *naționaliști* fără partid, fără disciplină, fără organizare, totuși lucrând cu mult tact la scuturarea jugului celui aparent al Turciei, care ascundea jugul cel ocult al Rusiei. Așa a fost până la 1848, când maimuțăria din Occident a început a introduce la noi noțiunea unor partide politice; distincțiunea însă

între liberali și conservatori nu s-a limpezit bine până la Vodă Cuza. Cei doi mari inițiatori de mai nainte, Heliade și Kogălniceanu, nici până la moarte n-au fost în stare de a fi conservatori sau liberali: ei au fost totdauna numai *naționaliști*.

Cele două partide, desfășurate din foștii boieri și cirecii lor, păstrau trăs[ăt]ura anterioară comună a naționalismului, dar foarte slăbită, din ce în ce mai îndoielnică, amenințată de a dispare prin ideile cosmopolite ale revoluțiunii franceze și prin preocupațiuni oportuniste. Atunci s-a ivit o nouă grupă, menită a opri crescânda răceală și a reîncălzi simțul românesc: așa-numita școală a lui Simeon Bărnuț, exagerată negreșit prin tendințele sale prea arhaice, dar utilă și chiar necesară ca reacțiune. Aceea școală, fundată de un ardelean, încuibată însă în Iași și compusă din elemente exclusiv moldovenești, își dete porecla de *fracțiune liberă și independentă,* precum o botezase un fruntaș, pare-mi-se d[omnul] Nicolae Ionescu. Născuți sub Cuza, fracționiștii s-au afirmat pe deplin, punând punctele pe *i,* numai la urcarea pe tron a principelui străin Carol de Hohenzollern, fiind momentul cel mai justificat pentru a feri națiunea de străinism în genere, iar în specie pentru a combate pe evreii din România, adecă pe străinii cei de trei ori străini, după cum îi zugrăvește Alfred Rambaud: „Les juifs sont chez nous, comme en terre étrangére, *triplement étrangére* car ils ne sont ni de francais, ni de chrétiens, ni même des europeens."

Am spus că fracționiștii prinseseră rădăcină deja sub vodă Cuza. O plantă proprie necontestabilă a noului regim al principelui străin a fost *Junimea,* al cărei stegar, d[omnul] Tit Maiorescu debută la 1867 printr-o combatere înverșunată, dealtimteri foarte ușoară, a teoriei lui Simeon Bărnuț, ceea ce nu înseamnă altceva decât lovirea fracționiștilor. D. Carp, cellalt șef predestinat, s-a distins pururea prin ebreofilia sa, ajungând chiar a descoperi un nou categoric imperativ pentru morala cea specială a jidanilor. Două tabere antagoniste s-au așezat față în față și au pornit la luptă: de o parte fracționiștii pentru a apăra românimea contra ideilor nemțești ale principelui Carol, de altă parte junimiștii pentru a susține ideile cele nemțești. Ei bine, ambele tabere, foarte vionicoase, foarte strașnice în aparență, ambele s-au înșelat amarnic deopotrivă în previziunile lor. Principele Carol s-a arătat din capul locului hotărât a-și face datoria de a fi român. Fracționiștii, dară, izbeau germanismul, iar junimiștii îl apărau, unii și alții izbind și apărând ceva fictiv. Fracțiunea, izolată în Moldova, n-a întârziat de a se stinge prin lipsă de fitil, care era și prea scurt. Junimiștii însă, deși întemeiați, de asemenea, în Moldova, totuși au dus-o mai îndelungat, căci avuseseră dibăcia,

pe de o parte, de a-și atrage altoaie muntenești și transcarpatine, pe de alta de a-și fortifica o rezervă pe terenul curat literar. Cum, dară, de au pierit și dânșii?

Capii cei autentici și necontroversabili ai Junimii, d[omnii] Maiorescu și Carp, sînt nemți prin cultură, și anume din școala germană cea anti-națională a pesimistului Schopenhauer, căruia îi era rușine de a fi nemț. Schopenhaueriștii cei din România au fost foarte consecvenți de a disprețui neamul românesc, de a nu-i recunoaște nici o însușire superioară, de a pune pe români mai jos chiar de jidani, și de a califica chiar până și pe adepți prin epitetul de *gogomani.* Sînt gata de a respecta orice convicțiune, întrucât este o adevărată convicțiune, fie cât de greșită sau absurdă. D[omnii] Maiorescu și Carp, bărbați prea onorabili, mai ales d[omnul] Carp, erau adânc convinși că programa cea nemțească schopenhaueriană, va face să progreseze și să ridice sus România în ochii lumii. Să admitem că aceeași ar fi fost convicțiunea D[umnea]lor și fără principe străin; principele străin li s-a părut însă natural, *natürlich,* o garanție de succes. D[omnii] Maiorescu și Carp contau, dară, pe ptrincipele străin nu din ambițiuni sau interese personale, ci numai și numai pentru victoria convicțiuni lor, adecă pentru triumful Junimiștilor. Calcalul era dibaci: principele străin la 1866, schopenhauerismul în România la 186t; dar socoteala cea mai evreească tot încă adesea se încurcă.

D[omnii] Maiorescu și Carp nu sînt tari în etnologia comparativă. Dumnealor au uitat sau n-au observat că neamțul este străin numai în călătorii; încetează însă de a fi străin, el și posteritatea lui, dindată ce se decide a rămâne pentru totdauna într-o altă țară care-l îmbrățișează. Un fracez, un italian, un englez, un muscal nu devine mai niciodată național în patria cea adoptivă. Neamțul însă se naționalizează pe deplin, nu numai în formă, ci și în fond, astfel că adesea copiii nu vor să învețe nemțește. Răposatul ceasornicar Ruppel, venise într-o zi să mi se plângă că băiatul său Bruno, măcar că e neamț curat și încă purtând numele Bruno, zice că e român și nu vrea să vorbească nemțește. Asemenea cazuri sînt cu sutimi în București. Este o trăsă[tu]ră sublimă de *onestitate.* Nemții cei stabiliți în Rusia sunt mai muscali decât muscalii. Lelewel și Linde, cei mai patrioți poloni prin opere și prin cugetări, erau nemți.

Ce s-a întâmplat, dară?

Pe când D[omnii] Maiorescu și Carp din români se nemțiseră și persistau a fi nemți, Alesul Românilor de la 1866, din neamț, a devenit treptat cu desăvârșire român prin naționalism. În acest mod șefii junimiștilor și-au pierdut busola.

D[omnul] Maiorescu a început a mormăi că n-a fost schopenhauerist, d[omnul] Carp s-a apucat să șoptească că n-a prea ținut la evrei; și, la urma urmelor, după multe suciri și răsuciri, grupul lor, în care se introduseseră deja, pe nesimțite unele vlăstare foarte românești, ca Știrbeii, A. Marghiloman, C. Arion, etc., grupul a trebuit să dispară, renegându-și numele și fuzionându-se cu o asociațiune română neconsmopolită.

Din cauza și numai din cauza naționalismului Regelui Carol, d[omnii] Maiorescu și Carp, simțind în atmosfera de sus că schopenhauerismul nu mai merge, au fost siliți de a se atârna de pulpana d[omnu]lui Nicolae Filipescu. D[omnul] Filipescu, cu câțiva amici ai săi, dizidenți din Partidul Conservator, nu sînt mulți la număr, dar au fost de ajuns pentru a da o nouă culoare foștilor junimiști.

Printr-un fel de endosmos și exosmos, d[om]nii Maiorescu și Carp *s-au umplut de Filipești.* Dacă astăzi cumva, Filipeștii i-ar părăsi, cei get-beget junimiști n-ar mai exista politicește. Închipuiți-vă un moment realizarea acestui scandalos divorț, și veți asista la o înmormântare nu de prima clasă, ci de primul comism, căci n-ar plânge la groapă, decât numai câțiva armeni, mulți evrei și, poate, dintre români, vreun minor grandoman, bunăoară, d[omnul] Quid Densușianu.

Noi, din partea-ne, nu dorim deloc o asemenea catastrofă. Am regreta cu sinceritate distrugerea unui partid în care *dau ton* d[om]nii Nicu Filipescu, C. Olănescu, amicul meu Delavrancea și alții. Oricum să fie, grație lui Dumnezeu și Alesului lui Dumnezeu, junimiștii nu mai sînt în România: ei înșii s-au botezat conservatori mai corect *Filipești,* și Filipeștii nu vor înceta niciodată de a fi naționaliști.

Așadar, în starea actuală a lucrurilor, sînt la noi două sau, deocamdată, trei partide, pe care le dezbină cestiuni sociale. economice, diplomatice dau de oportunitate, dar ambele deopotrivă naționaliste. Deasupra lor stă Regele Carol, numai naționalist, căci nu se pogoară la certuri de partid[omnul] Tot așa micul grup de la *Apărarea Națională,* o nouă ediție îndreptată a Fracțiunii Liberale și Independente, este numai naționalist, adecă - este *Carlist.*

Cu alte cuvinte, noi aspirăm ca România întreagă, ba chiar întreaga Dacie, să se purifice ca Domeniul Coroanei, unde sînt cele mai bune școli sătești, cea mai înflorită industrie națională și nu se găsesc nici evrei, nici spioni muscali, ba și cât mai puține, *capitaluri străine.*

Prin naționalism, dară, prin *Carlism,* noi fraternizăm pe o cale românească și numai românească, atât cu liberalii, precum

și [cu] conservatorii, silindu-ne cu stăruință a-i feri deopotrivă, pe unii și pe alții de abateri cam dese uneori.

Iată cine sînt și trebuie să fie cei de la *Apărarea Națională*. Dar acest organ putea-va, oare, să dureze? Buri în felul nostru prin credință și patrie, prin *Românism* și *Ortodoxism*, printr-o voință dezinteresată și ne-nfrântă, noi repetăm cu bătrânul Krüger: „a noastră va fi victoria cea finală".

318

Școala Carp-Maiorescu

Caragiale • Tocilescu • P. Missir • Vizită armenească

D[omul] C. A. Ionescu, devenit astăzi prea-cunoscut sub numele de *Caion* cu ocaziunea faimosului proces de calomnie cu d[omnul] Caragiale, îmi adresează o epistolă datată „în Duminica Floriilor", rugându-mă a-i „întinde o mână de ajutor celui care și-a permis să spună adevărul! Numai cuvântul vostru va putea nimici junimismul imoral și oprimător al dreptății."

Scrisoarea nu e confidențială și secretul nici ar avea vre-un sens când se cere anume un sprijin public.

D[omnul] Caion îmi scrie:

„Aproape de a lua licența în Litere, după ce am trecut toate examenele cu notele cele mai mari, facultatea de litere junimistă a găsit de cuviință, sub porunca d[omnu]lui Maiorescu, să mă elimine, căci – zicea profesorul de logică –, acest tânăr este un om periculos.

Acești profesori cari s-au coborât până la calomnie, au căutat, eliminându-mă din școală, să profite din nou spre a mă terfeli în minciuni. Întregul junimism e contra mea..."

Cu alte cuvinte, d[omnul] Caion se plânge de *Maiores cum minoribus*.

Din parte-mi singurul mijloc de a întinde o mână de ajutor d[omnu]lui Caion contra junimiștilor, este de a susține cu tărie că domnia-sa este junimist el-însuși, junimist inconștient, fie, dar nu altceva decât junimist, junimist neaoș, junimist din școala literară Carp-Maiorescu *privatissimè*.

Unul din principiile cele fundamentale ale acestei înveninate școli anti-naționaliste a fost totdauna: tu, tinere, fără trecut, leneș și ambițios, dacă vrei să te rădici sus și iute, să te apuci a lovi cu violență sau cu insolență *beatos possidentes*, pe cei cu trecutul câștigat deja prin muncă, pe românii cei mai de frunte în literatură.

Așa a făcut-o tânărul d[omn] Caion, tot așa o făcuseră din tinerețe înșiși d[omnii] Carp și Maiorescu.

D[omnul] Maiorescu, remarcabil atunci numai prin nimică

vreau să zic: prin mimică își începuse „naturlich" cariera desființând pe Heliade, pe Bolliac, pe Grigorie Alexandrescu, pentru a-l înlocui printr-un Samson Bodnărescu.

D[omnul] Carp, pe de altă parte, sfâșia pe *Răsvan* și pe *Ion-vodă*, deși el însuși nu făcuse decât a traduce pe *Macbeth*, o ultra-ridicolă traducere „din englezește", pe care un român neștiind englezește poate să înțeleagă originalul lui Shakespeare mai lesne decât acea pretinsă traducere românească, bunăoară următoarele versuri reproduse aci întocmai cu ortografia lor:

Ca astăḑi niciodată, nu am simțit păcatul
Al nereconoscinței. Așa zboru ai luat,
Cê ce mai rapid' aripa răsplătirei
Nu te poate adjunge. Aș dori, ca să-ți fie
Meritul mai micu, atunci aș compensa,
Acele datorite cu cele împlinite!
Așa cu nu pot alta, de cât mărturisi
Ce tot' averea mea, nu poate plăti...

D[omnul] Caion este un elev necontestabil al d[omni]lor Carp și Maiorescu cari, prin urmare, n-ar trebui să-l prigonească, căci este „păcatul a nerecunoștinței" după gramatica din *Macbeth*. Din contra, școala cea anti-națională e datoare a face ochi dulci unui discipol atât de vrednic: „lui faire l'oeil de curpe", cu sau fără monoclu.

Iată dară, din răsputeri, eu am apărat pe nenorocitul tânăr. Să nu regrete, însă, că a pierdut actuala facultate de litere din București, altfel zisă *cloșca cu puii*. Chiar la universitatea din Tokio unde se va duce d[omnul] Caion, va câștiga acolo mai mult bun simț și mai ales mai mult simț național decât de la d[omnul] Densușianu Ovid, adecă matematicește 0 (zero) + vid (zero) = 2 zero, pentru care în România întreagă nu se găsește nici știință nici moralitate, afară numai și numai acest minuscul *Bis-zero*. De acum înainte să se avânte d[omnul] Caion, la o muncă temeinică, și atunci nu va mai cântări plagiatele lui Caragiale, ci mai bine să studieze originile pieselor lui Molière sau Goldoni. Chirurgul nu învață anatomia prin a diseca propriul său corp sau pe al fratelui, ci corpuri străine, mai cu seamă cadavre; iar unui bărbier ucenic nu-i e permis a se juca cu disecțiuni.

Docamdată este o tristă consolațiune pentru d[omnul] Caion că nu e singuratec, ci pășește braț la braț cu d[omnul] Tzigara Samurcaș, unul insultând pe Caragiale, cellalt pe Grigore Tocilescu, doi *nimeni* izbind pe doi foarte *cine-va* și pentru amândoi rezultatul va fi același. Oricât ar protesta d[omnul] Caion, Caragiale

face onoare neamului românesc. Oricât s-ar zbuciuma d[omnul] Tzigara, neamului românesc îi face onoare Tocilescu...

Post scriptum. Eram cât p-aci să uit pe d[omnul] P. Missir, dacă nu mi-l aducea aminte epistola d[omnu]lui Caion.

Îi datorez cel puțin gentilețea unui *post-scriptum*.

Articolul meu „Carliștii" (Apărarea Națională din 23 martie) pare a fi produs o impresiune nu tocmai mediocră.

Arătând acolo că existența actuală și cea ultimă a junimiștilor este pe deplin la dispoziținea d[omnu]lui Nicu Filipescu, eu ziceam:

„Printr-un fel de endosmos și exosmos, d[omn]ii Maiorescu și Carp *s-au umplut de Filipesci*. Dacă astăzi cumva Filipescii i-ar părăsi, cei get beget junimiști n-ar mai exista politicește. Închipuiți-vă un moment realizarea acestui scandalos divorț, și veți asista la o înmormântare nu de prima clasă, ci de primul comism, căci n-ar plânge la groapă decât numai câțiva armeni..."

Ei bine, iute-iute, din cei „câțiva armeni" unul a și început deja a plânge de pe acum. Prea te-ai grăbit, d[omnu]le Missir! Mai sînt vro unsprezece luni. Nu cumva ai vrut să justifici cu orice preț vechiul proverb moldovenesc: „Armeanul plătește gloaba"?

Să se observe că eu n-am fost niciodată vrăjmaș armenilor. Dimpotrivă, acești onești și liniștiți negustători, excelenți cetățeni pasivi, mi-au fost totdauna simpatici. Dar prin patriotismul cel românesc, ei n-au strălucit până astăzi și nu strălucesc prin vreun foc sacru nici d[omnul] Missir în specie.

E ciudat și chiar caracteristic că între junimiști d[omul] Missir are aceeași importanță, pe care între conservatori o are amicul meu M. Vlădescu, român din moși-strămoși, veche viță boierească și naționalist învăpăiat. Păcat, mare păcat pentru d[omnii] Carp și Maiorescu că nu le dă mâna de a alege reprezentant al națiunii pe d[omnul] Dichter și atunci junimismul ar fi sintetizat de minune printr-un *leader* armean în Senat și printr-un evreu în Adunarea Deputaților!

Fie dară cum o fi, d[omnul] Missir combate articolul meu în *Revista Română* de la 1 aprilie, și băgând de seamă că fatala dată de „poisson d'avril" va putea să-l păcălească, l-a reprodus apoi în *Epoca* de la 3 aprilie.

Domnia sa începe prin a-mi lua apa de la moară, asigurându-mă că Hasdeu este prea puțin cunoscut românilor, că „n-a ajuns să exercite vreo înrâurire însemnată în jurul său", că este „la vârsta în care activitatea științifică scade", că Hasdeu nici nu este om de știință, căci îi „lipsește măsura dreaptă și

exactă pe care iubirea adevărului să o dea omului de știință la gând ca și la faptă" și alte bucate armenești, de care nu se atinge românul. Pentru a curma ne-nțelegerea cea culinară astfel ca ceea ce nu se mânâncă la români să rămână pe seama d[omnu]lui Missir, recunosc cu dragă inimă că acest domn e mai cunoscut românilor decât Hasdeu, că d[omnul] Missir exercită în toate privințele o mai însemnată înrâurire decât Hasdeu, că activitatea științifică a d[omnu]lui Missir nu e scăzută ca la Hasdeu, că d[omnul] Missir e om mai de știință decât Hasdeu, că d[omnu]lui Missir nu-i lipsește măsura dreaptă și exactă kilometrică, kilogramică, kilolitrică etc. etc. etc. Ce mai poftiți? Niciodată încă nu s-a văzut un român mai lasă-mă să te las față de un armean mai târâie-brâu.

Mă voi mărgini cu următoarele trei puncturi, singurele esențiale în articolul d[omnu]lui Missir:

1 Cei de la *Apărarea Națională* nu trebuie să-și dea numele de c a r l i ș t i, de vreme ce regele Carol rămâne neamț ca Hohenzollern și este și catolic.

2 Junimiștii nu s-au născut la 1867 după venirea principelui străin în România, ci mai de-nainte.

3 „D[omnul] Hasdeu nu ține seamă că opiniunile ce le putea avea în tinerețe despre d[om]nii Maiorescu și Carp nu le poate reedita acum fără a batjocori *țara și poporul în care cuvântul acestor doi oameni a fost ascultat și a produs o școală sufletească*..."

La primul punct:

Don Carlos e cu desăvârșire spaniol, nici de cum francez, măcar că rămâne *Bourbon*. Nici regele Oscar nu e francez, ci curat svezian, deși rămâne *Bernadotte*. Regele nostru e *Hohenzollern* și va rămâne *Hohenzollern*, nici o îndoială, dar este atât de român, încât noi știa, naționaliștii de la *Apărarea Națională*, respectând ilustra obârșie a familiei regale, nu ne sfiim a fi carliști.

R o m â n i s m u l nu ne oprește de a fi *carliști* pentru **Carol I**, și nu ne oprește, de asemenea, o r t o d o x i s m u l de a fi *carliști* pentru drăguțul **Carol II**, finul mitropolitului Ghenadie. Suntem, dară, carliști, și ne place a fi carliști, în toată independența noastră, dar nu p a l a t i ș t i, și eu unul n-am fost și nu voi fi în vecii vecilor „*servitor* al Maiestății Sale".

La punctul II:

Secta junimistă s-a zămislit nu se știe când anume, și nici mă interesează acea obscură concepțiune foarte maculată între d[omnii] Pogor și Maiorescu lângă un felinar oarecare, admirabil descrisă de Panu în *Săptămâna*.

Nu e vorba de zămislire, de plod, de embriologie, ci de naștere, „apariținea Junimii" după expresiunea d[omnu]lui Missir. Junimismul s-a născut din momentul când s-a organizat, iar organ a fost *Convorbirile Literare*. Primul număr din *Convorbiri* apăruse la 1 martie 1867, din prima babă a anului **1867**, aproape un an după venirea principelui străin. De atunci s-a văzut din întunerec la lumină diatriba d[omnu]lui Maiorescu contra școlii lui Simeon Bărnuț, adică contra fracțiunii libere și independente.

Eu am avut, dară, deplină dreptate când am caracterizat junimismul prin: „o plantă proprie și necontestabilă a noului regim al principelui Carol". D[omnul] Missir și-a pierdut calendarul și nu e de mirare, armenii având o cronologie a lor, cu totul deosebită de cea europeană.

La punctul III:

Fanfaronada d[omnu]lui Missir despre „țara și poporul ascultând cuvântul d[omni]lor Maiorescu și Carp", este prea abracadabrantă, și numai doar în America o va lua cineva [în][1] serios. În loc de a-i răspunde d-a dreptul, voi reproduce aici următoarea prețioasă mărturie din partea lui însuși d[omnul] Missir în acest articol:

„Adevăratele convingeri sînt inalterabile și evoluțiunile politice nu sînt decât *mijloacele* cu ajutorul cărora luptăm pentru credințele noastre...", adecă d[omnii] Carp și Maiorescu nu s-au schimbat întru nimic de la 1867 până astăzi, sînt și vor rămânea cosmopoliți, pesimiști și ebreofili acum ca și-n trecut: „convingeri inalterabile"; ei se prefac însă și se ascund din timp în timp: „evoluțiuni politice".

Asupra acestei *inalterabilități* a d[omni]lor Carp și Maiorescu atragem toată atențiunea d[omnilor] N. Filipescu, amicul[lui] meu Delavrancea, C. Arion, A. Marghiloman, C. Olănescu, Știrbei etc., cari nu sînt junimiști de la 1867, ci s-au pomenit atrași în diferite timpuri prin *evoluțiuni politice* în sensul d[omnu]lui Missir, dar pe cari nu eu îi voi confunda vreo dată cu stocul cel arme[a]no-evreiesc.

Agitându-se de atâția ani numai prin parazitism, nici o dată prin propria lor forță, nu prin „țară și popor", ci lipindu-se când de Iepurenu, când de Ion Brătianu, când de Lascăr Catargi, când de Cantacuzino, când de Sturdza, când de Filipescu – d[omnii] Carp și Maiorescu, fatali tuturora rând pe rând, au rămas „inalterabili" în vechile lor „convingeri" schopenhaueriste altoite prin evreism; și într-un mod sistematic ei se răsfață din cartel în cartel, ceea ce însemnează din *șantaj* în *șantaj*, „mijloacele cu

1. În text: „la" (*n. ed.*).

ajutorul cărora luptăm" zice d[omnul] Missir. Ca „mijloc" individual special, d[omnul] Carp se auto-sugestionează că este creierul cel mai genial în România, dacă nu și în Europa întreagă, speriind apoi pe cei slabi de înger prin rodomontade și nostradamisme; ca alt „mijloc" individual special, d[omnul] Maiorescu se auto-sugestionează că e predestinat a moraliza societatea, tocmai domnia sa fiind chintesența moralei; în fine, ca „mijloc" special pentru amândoi, un mijloc s u v e r a n, este *șantajul* de a părea favoriți ai tronului, pe când în realitate regele Carol, naționalist mai pe sus de toate, nu poate face haz de anti-naționalista sectă junimistă, mai corect nu sectă, ci insectă...

Este știut că d[omnii] Carp și Maiorescu obișnuiesc a boteza pe adepții lor cu epitetul de *gogomani*. Cruțând vârsta mea, pe semne, ei mi-au trimis la luptă un adversar prea domol.

Le mulțumesc, dar îi asigur că bătrânețile nu mă obosesc pe mine, și deci ar putea să-mi opună un campion mai de seamă pentru a încerca să zguduie carlismul, adică să înarmeze pe vreun alt *gogoman* mai mare decât d[omnul] Missir. Se vede că nu e altul!

Închei post-scriptul. A fost cam lung. Ce să fac? „Măsură dreaptă și exactă!" Mi-o cere d[omnul] Missir. A trebuit, dară, să-mi măsor răspunsul după articolul domniei-sale, care a fost pentru mine o adevărată *vizită armenească*.

Câmpina, 18 aprilie 1902

319

Ce fel de anti-semiți sunt românii? (Scrisoare deschisă către d[omnul] I. G. Bibicescu)

„Il est, en effet, curieux de noter que les Juifs fournissent un contingent, d'alienes, quadruple et même sextuple des autres concitoyens."

Cesare Lombroso

Iubite D[omnu]le Bibicescu,

Sînt vreo douăzeci de ani de când ne cunoaștem. Mi-ai fost totdauna foarte simpatic. Eun sînt conservator (nu junimist). D[umnea]ta ești liberal (nu socialist) și totuși ne lega o nestrămutată stimă reciprocă, cu o singură rezervă că ne feream de a vorbi între noi politica de partid[omnul] Este însă o altă politică, politica cea mare, aceea în privința căreia, la români cel puțin, deosebire de partide n-a existat niciodată: liberali și conservatori, albii și

roșii, au fost strâns uniți de câte ori încercau a ne lovi dușmanii din afară, fie prin fapte, fie prin presă, fie prin note diplomatice. Românul, acela care ajută și susține direct sau indirect o calomnie străină a neamului românesc plăsmuind *ziduri chinezești* bunăoară, pe un asemenea pretins român ziarul *Cronica* îl calificase prea aspru *trădător*; alții – cu un termen prea blând ar putea să nu-l califice, ci numai să-l *descalifice*, eu însă – nici prea blând, nici prea aspru – pe autorul faimoaselor, celor treisprezece articole din *La Romanie* îl consider ca un simplu *avocat internațional* și-i ajunge atâta. Iată de ce, d[omnu]le Bibicescu, pe terenul acestei politici de apărare națională eu, conservator, și d[umnea]ta liberal, noi putem să vorbim fără a aluneca în ceartă de partid.

Discursul d[umi]tale, ținut în Consiliul Comunal din București, la 2 octombrie, discurs admirabil prin tact și prin temperament, nu avea nevoie de a răspunde la extravagantul amestec al Statelor Unite, care făcuse deja din capul locului în Europa întreagă un colosal fiasco. Nu d[omnu]lui Hay îi răspunde, dară, primarul Capitalei române, ci numai își face datoria de a deștepta țara la timp asupra fiilor celor vitregi care, cu știință țara la timp asupra fiilor celor vitregi care, cu știință sau mai bine fără conștiință, meșteșugesc a învenina pe nesimțite viitorul nostru național. În memorabilul discurs, d[umnea]ta pui pe frontispiciu întrebarea: „Sînt persecutați evreii în România?" și dovedește prin date statistice că nu. Pentru a completa teza d[umi]tale, eu voi răspunde la o altă întrebare: „Ce fel de anti-semiți sînt românii?" și voi căuta apoi a explica psicologicește enigma așa-numitei *cestiuni israelite*.

Nu cred să fie vreun alt român mai cunoscut și recunoscut ca anti-semit decât mine, și aceasta de patruzeci de ani fără nici o șovăire. La 1862, în Iași, am publicat un act din 1579, prin care Petru-vodă Șchiopul, gonea pe evrei din Moldova, și alăturam cuvintele Domnului moldovenesc cu ale lui Napoleon I când zicea: „les juifs sont de véritables nuées de corbeaux... ce sont des chenilles, des sauterelles qui ravagent la France..." (*Din Moldova*, Iași, 1862, p. 16–26). Așezându-mă apoi în București, eu am scos la lumină, în 1866, mai multe „Studii asupra Judaismului" (*Trei ovrei – Talmudul – Industria Națională*). De atunci încoace n-am încetat de a combate invaziunea evreească în România, niciodată însă din vreo preocupațiune bigotă; și pentru a pune în această privință punctul pe i, am publicat, la 1868: *Istoria toleranței religioase*, apărută dentâi treptat în ziarul *Românul* sub patronajul regretatului C. A. Rosetti, veneratul nostru amic comun, iubite d[omnu]le Bibicescu, unde fuseserăm noi amândoi în aceeași școală a anti-semitismului celui românesc.

De câte ori vedeam câte un evreu devotat științei și care mi se părea crescut românește sau cel mai puțin *românizabil*, eu îl îmbrățișam cu căldură și – notați bine – fără a-l îndemna la botez.

Se știe câte am făcut eu și chiar câte am suferit pentru d[omnul] Lazăr Șăineanu. O spune el însuși, măcar în parte, în broșura sa: *O carieră filologică*, București 1901, p. 1, 4, 8, 12, 15, 16, 19, 26–27, 32, 46, 56. Ceea ce însă nu se știe deloc sunt relațiile mele cu d[omnul] dr. M. Gaster, astăzi mare rabin la Londra și înverșunat adversar al românilor. Îl cunoscusem în 1879, când era încă tânăr, foarte inteligent și laborios, plin de foc sacru pentru știință, înflăcărat pentru studiul filologiei române și-i propusei atunci, eu însumi, de a stărui ca să capete imediat naturalizarea. Conserv un teanc de scrisori de la d[omnul] Gaster, după cum conserv – sub titlul colectiv de *Juvenes dum sumus* – o arhivă epistolară de la tinerii mei amici sau alevi de altădată: Gr. Tocilescu, Bianu, Șăineanu, I. Bogdan, I. Bărbuleascu, N. Iorga, etc. Dintre scrisorile d[omnu]lui Gaster voi utiliza aci două deocamdată, ambele din Breslau, vestita pepinieră a rabinilor. La 10 februarie 1880 d[omnul] Gaster îmi scria: „În fine, mi s-a urât de a mai sta ca o amfibie: român și neromân totdeodată, și m-am adresat azi către d[omnul] Rosetti, alăturând o cerere către Cameră pentru indigenat. Totdeodată mă adresez către D[umnea]voastră făcând acum întrebuințare de binevoitorul vostru serviciu, cu care ați promis a mă sprijini și a stărui pe la locurile competinte ca să nu mi se facă obstacole neașteptate. Aș vrea ca să fiu deja discutat și votat încă în cursul acestei sesiuni, de aceea vă rog a exercita toată influența ce posedați ca treburile mele să meargă cât se poate degrabă. Nu știu dacă n-ar fi oportun să mă adresez și către Dim. Sturdza? Ce credeți D[umnea]voastră? Adevărat să mărturisesc, nu m-aș bucura cu o așa slabă majoritate cum a fost la alții. Cel puțin atât cred că am meritat de la țara de care m-am ocupat cu atâta iubire și patriotism!"... În scrisoarea din 15 martie același an, D[omnul] Gaster zice: „Viu acu din partea-mi a vă mai mulțumi pentru stăruința cu care ați lucrat la naturalizarea mea. Sper, dar, că peste puțin se va decide..." Dacă ilustrul rabin n-a reușit, să ne-o lămurească însuși; desigur însă n-a fost vina mea, și nu a mea vină a fost expulzarea d[omnu]lui Gaster, care, la 1880, se ocupase de România „cu atâta iubire și patriotism"!

Același fel de anti-semit am fost totdauna în privința evreilor din afară. Pe străinii cei eminenți, în genere, fie ei catolici, fie protestanți, fie israeliți, i-am admirat, i-admir și-i voi admira

regretând că nu sunt ai noștri. Cu răposatul profesor Benfey de [la] Göttingen, evreu, eram în cele mai bune raporturi personale și epistolare. În Paris, eu și familia mea, eram foarte bine cu familia d[omnu]lui Michel Breal, evreu, care m-a introdus în Societatea lingvistică de acolo. Sunt în relațiunile cele mai amicale cu ilustrul Ascoli de la Milan, una din gloriile Italiei. Un Ascoli, evreu, îmi e tot așa de drag ca și amicul meu Angelo de Gubernatis, catolic. Tot așa fel de anti-semiți, întocmai ca mine, sunt toți românii. Eu nu sunt mai bun și nu vreau să fiu mai rău. Să mi se arate un singur român care să cârtească contra d[omnu]lui David Emanuel, profesor la Universitatea din București și totuși, evreu nebotezat. Toți românii îl iubesc și-l stimează. Eu unul, dacă ar fi să formez un cabinet, n-aș fi departe de a-i propune un portofoliu. Dar masa evreilor, mulțimea cea îngrozitoare a habotnicilor, o! să mă ferească Dumnezeu. Și cui, oare, să fie ei simpatici? Nici chiar d[omnu]lui Bernard Lazare, care făcuse mai deunăzi un marș triumfal printre hamalii de la Bahlui până la Dâmbovița, făcând acuma prin presa occidentală atâta tărăboi contra închipuitelor persecuțiuni ale elementului evreiesc în România. Repet încă o dată, nu în glumă, ci foarte serios, că nici d[omnul] Bernard Lazare nu-i iubește pe evrei și, drept specimen, iată ce scria el însuși în cartea sa: *L'anti-semitisme, son histoire et ses causses*: „Quelles vertus ou quels vices valurent au Juif cette universelle inimitié? Pourquoi fut-il tour a tour, et également maltraité et hai par les Alexandris et par les Romains, par les Persans et par les Arabes, par les Turcs et par les nations chrétiennes? Par ce que *par tout, et jusq'a nos jours, le Juif fut un être insociable...*" (ap. Fr. Bournand, *Les Juifs et nos contemporains*, p. 297). Are o deplină dreptate d[omnul] Bernard Lazare, căreia îi fac o adâncă plecăciune.

Evreii sunt siguri și vor să ne asigure pe toți, că ei sunt poporul pe care anume îl alese Dumnezeu din totalitatea neamurilor omenești. Fie să ne lasa, dară, și pe noi a fi după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, urmând aceeași sistemă electivă, adică de a nu lua cu toptanul, ci a alege dintre evrei, întocmai precum Dumnezeu îi alese pe evrei dintre ceilalți. Ar fi o adevărată batjocoră de a primi fără alegere pe evrei numai și numai pentru că ei sunt ce sunt și cum sunt, pe când alegem unul câte unul pe germani, pe francezi, pe italieni, ba până și pe frații noștri români de pe aiurea. Ar fi și mai batjocoritor de a ne vinde noi înșine, de bunăvoie pentru blidul cu linte, după expresiunea lui Moise, pentru „capitaluri străine" după teoria sau *pledoaria* d[omnu]lui Take Ionescu. Nu se află și nu se va afla în veci un ministru român, un avocat Crémieux în capul statului nostru,

care să cuteze a unelti sinuciderea națională. Sunt un om aproape de șaptezeci de ani, zdrobit prin muncă și prin nenorociti; ei bine, eu nu m-aș sfii o clipă a smulge carabina mea din perete și brațul meu ar avea destulă vână pentru a spulbera creierii unui asemenea ministru, ca pe ai unui câine turbat. Anti-semitismul român n-a cerut și nu cere altceva decât egalitatea pentru românii de orice rit și egalitate pentru străinii de orice religiune. Evreul, întru-cât nu s-a împământenit, nu e român, ci străin.

Și de când, oare, se bizuiesc evreii a fi cetățeni români? a avea la noi niște drepturi mai mari decât ceilalți străini? a se bucura de un privilegiu *ab antiquo?* Autoritatea cea mai necontestabilă despre starea României în ajunul anului 1821 este Dionisie Fotino, om de casă al Filipeștilor, locuind în țară și având la dispoziținne actele administrative ale epocii. El constată că pe atunci în Muntenia evreii erau mai puțini decât nemții și armenii, iar sub raportul Moldovei ne dă o cifră precisă: „10 mii evrei împărțiți în comunități după orașe, având fiecare comunitate câte un hrisov special și contribuind [cu] câte o sumă determinată" (*Istoria Daciei,* t. III, p. 141, 340). Atâta-i tot și lada în pod! cum se vorbește în popor despre o zestre sărăcuță. După 1821, puhoiul evreimii, în Moldova mai cu seamă, a crescut treptat până la proporțiunile unui potop, niciodată însă ei n-au fost priviți ca pământeni, ci ca venetici, ca străini, ca *târtani,* – termen care însemnează pe un supus austriac, și ni-l explică nu un filolog român anti-semit, ci evreul d[omnul] Lazăr Șăineanu înainte de a se fi botezat: „târtan – Unterthan" (*Semasiologia,* p. 246, notă). De unde, dară, pretențiunile evreilor, care, pe de o parte, ne aduc la noi busta ancheta d[omnu]lui Bernard Lazare și, pe de alta, aleargă la intervențiunea antipozilor? Ce însemnează gogorița emigrațiunilor? Ca și când noi ar trebui neapărat să-i rugăm să nu plece! Plece sănătoși! Cei mai buni și cei mai românizați vor rămâne, desigur, și vor cere împământenirea pe calea cea constituțională. Pe ceilalți nu-i orpim și nu avem dreptul de a-i opri, afară numai doară pe cei nebuni la balamuc... A! tocmai aci este o cestiune științifică, pe care o voi discuta acum pe scurt cu somități israelite.

Evreul d[omnul] Bernard Lazare ne-a spus că, caracteristica cea mai generală perpetuă a israeliților este că ei sunt *insociabili.* Într-o societate civilizată cei mai insociabili sunt, negreșit, nebunii, mai cu deosebire cei bolnavi de megalomanie și de mania persecuțiunilor. Acei ce se cred sigur „aleși ai lui Dumnezeu" sunt megalomani fără îndoială, cât despre mania persecuțiunilor, probă invederată sunt plângerile evreilor contra României.

În adevăr, predispoziținnea specială a evreilor, prognoza lor

pentru nebunie, este un fapt de mult înregistrat în ştiiţă. Celebrul alienist italian Cezaro Lambroso, israelit el însuşi, constată că la evrei sunt de patru şi chiar de şase ori mai mulţi nebuni decât la oricare altă naţionalitate. El citează până şi cifrele statistice exacte pentru Anglia, Italia şi Germania după Jacons, Servi, Verga şi Mayr (*L'homme de genie*, p. 178).

În momentul de a termina această lungă epistolă, primesc ziarul parizian *L'Europeen* din 1 noiembrie 1902, în fruntea căreia d[omnul] Anatole Leroy-Beaulieu, membru al Institutului, cere convocarea unei conferinţe europene pentru regularea afacerilor Orientului şi, între altele, zice: „En faisant reconaître les droits des Chrétiens par la Porte, *les droits des israelites par la Roumanie,* l'Europe montrerait au monde qu'elle ne s'inspire que des intérets de l'humanité et de la civilisation..."

În loc de o conferinţă diplomatică ar fi mult mai potrivită o conferinţă internaţională de medici alienişti, dar fără avocaţi de intrnaţionali.

Cât pentru ceilalţi avocaţi, ar trebui să se dea la lumină, într-o nouă ediţiune, şi să se traducă franţuzeşte şi englezeşte pentru Statele-Unite preţiosul volum de 472 de pagini, intitulat: *Procesul locuitorilor din Darabani înaintea curţii cu juraţi din Dorohoi, darea de seamă in extenso cu pledoariile d[omni]lor T. Maiorescu, L. Dimitriu, N. Voinov, P. Ghica, Lepădat, Mândru, Nic. Ionescu şi G. Cimara şi raportul procurorului general Remus Opran,* Bucureşti 1879 în 8°.

Îţi strâng mâna, iubite d[omnu]le Bibicescu, eu conservator, d[umi]tale liberal.

Câmpina, 2 noiembrie 1902

NOTE ȘI COMENTARII

160
București, 15/27 aprilie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 13, joi, 16 aprilie 1870, pp. 1–2, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Studiul *Teoria lui Simeon Bărnuțu despre domnul străin* a fost publicat în *Columna lui Traian*, I, nr. 8, 26 martie 1870, p. 3; nr. 9, 30 martie 1870, p. 3; nr. 10, 2 aprilie 1870, pp. 2–3; nr. 11, 6 aprilie 1870, pp. 2–3; nr. 12, 9 aprilie 1870, pp. 2–3; nr. 13 și 16 aprilie 1870, p. 3. El a fost anunțat cu mare entuziasm și cu o totală îmbrățișare a ideilor patriotului transilvănean în cronica politică datată 25 [februarie]/6 martie 1870.

Ea devine, după publicare, un punct de spirjin al autorului în susținerea propriilor vederi, ce coincideau în această privință, în linii mari.

161
București, 19 aprilie/1 [mai] 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 14, luni, 20 aprilie 1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Semnificativ pentru spiritul autorului – pentru puterea lui de cuprindere concomitentă a unei palete variate de probleme și de manifestare într-un diapazon foarte variat de sentimente – ni se pare faptul că, în același număr al ziarului (în care condamnă libertatea permisă străinilor de a face ce vor în țară, mergând până la înscenări de pseudo-naționalism, de felul celor de la Tecuci), B. P. Hasdeu publică „studiul asupra iudaismului" *Evreul în Shakespeare* (pp. 2–4). În nr. 17, din 4 mai din 1870, pp. 3–4 savantul continuă seria analizelor literare cu studiul, *Evreul în Balzac*.

162
București, 22 aprilie/4 [mai] 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 15, joi, 23 aprilie 1870, p. 2, nesemnat. S-a transcris după ziar.

Admirabilă caracterologie foiletonistică a boierismului, pe care l-a combătut din fragedă tinerețe – el, descendentul uneia dintre cele mai vechi familii nobile – și-l va combate până la moarte.

163
București, 29 aprilie/11 [mai] 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 16, joi, 30 aprilie1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Corespondența din Piatra, datată 20 aprilie 1870, și intitulată *De peste Milcov* (I, nr. 16, 30 aprilie 1870, p. 4), relatează despre felul în care sunt obligați primarii comunelor de către subprefect să treacă pe listele de adeziune la felicitările către Domnitor pe toți locuitorii satelor, fără ca aceștia să știe ceva. Articolul pare a fi, după ton, redactat, cel puțin în partea finală, de către B. P. Hasdeu. Reproducem un fragment semnificativ: „În alte timpuri, aceste laude fabricate, rurale și urbane, aceste gasconade de porunceală, aceste secături așa-numite dinastice, ar avea multă trecere, căci ele au meritul de a aduce câte o dată zâmbet pe buzele celui mai amărât. Am ruga pe guvern să le repete adeseori și a le publica mereu prin *Monitor*: am renunța atunci la orice alt ziar umoristic".

164
București, 3/15 mai 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 17, luni, 4 mai 1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

În continuarea cronicii politice de față, B. P. Hasdeu publică *Mesajul domnesc pentru dizolvarea corpurilor legiuitoare*, care i-a prilejuit dezvoltarea ideilor din textul articolului. Îl reproducem în continuare.

„MESAJUL DOMNESC PENTRU DIZOLVAREA CORPURILOR LEGIUITOARE

Domnilor Senatori,

Domnilor Deputați,

Prin Mesajul Meu de prerogarea Corpurilor Legiuitoare din 30 Martie, v-am făcut cunoscut însărcinarea ce presupusesem d[omnu]lui A. G. Golescu ca expresiune a majorității Aunării, pentru formarea unui nou Cabinet.

D[omnul] Golescu nereușind a forma un alt minister, membrii Cabinetului actual, neputând spera în concursul majorității, mi-au cerut a face un apel la alegători, apel pe care eu l-am consfințit.

Despărțindu-mă de dumneavoastră, domni deputați, nu mă pot opri de a vă manifesta toată a Mea recunoștință pentru simțămintele de devotament, ce Mi-ați arătat în tot cursul exercițiului mandatului d-voastră.

CAROL.

(Urmează semnăturile miniștrilor)"

„Micul Catehism al candidatului la deputăție" va fi detașat din revista politică de față și publicat în numărul următor (nr. 18, joi, 7 mai 1870, p. 1) precum și în numerele 20 (14 mai 1870), 21 (18 mai 1870) și 22 (25 mai 1870) în fruntea ziarului, cu titlul: *Pentru alegerile parlamentare.*

165
București, 6/18 mai 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 18, joi, 7 mai 1870, p. 1, nesemnat. Textul s-a transcris după ziar.

Ultima frază a cornicii politice relevă atitudinea autorului contra direcției Brătianu. Atitudinea respectivă este accentuată până la pamfelet în articolul *Intrunirea din sala Slătineanu* (publicat în același nr. al ziarului, p. 4) și scris, după opinia noastră, tot de B. P. Hasdeu. Îl reproducem în continuare, pentru că el lămurește desprinderea autorului, prin programul ziarelor *Traian* și *Columna lui Traian*, de direcția mare a Partidului Liberal condus de Ion Brătianu (nașul Iuliei Hasdeu):

„Ziarul fiind deja sub presă, primim o relațiune foarte detaliată despre adunarea de aseară din Sala Slătineanu.

Lipsa de spațiu ne permite a înregistra aci d-abia vro câteva episoade mai caracteristice.

Au vorbit trei oratori: d[omnii] Eugeniu Stătescu, Iorgu Ghica și Ion Brătianu.

D[omnul] Eugeniu Stătescu a fost foarte lung și n-a spus absolut nemic, deși, la fiecare cuvânt, jocul fizionomiei d[omniei] sale se părea a zice: mari lucruri o să vă arăt eu, căci nemine [nu e] ca mine!

D[omnul] Iorgu Ghica s-a urcat la tribună numai și numai pentru a declara că d[omnul] Ion Brătianu dă viață națiunii române.

O profesiune de credință mai bazată pe principii este imposibilă.

D[omnul] Iorgu Ghica poate fi sigur cel puțin de deputăție.

În fine, d[omnul] Ion Brătianu a spus că dumnealui e mumă și poporul român este copilul său.

A manifestat perfecta-i mulțumire pentru ultimele alegeri municipale din București, de unde a răsărit d[omnul] Nicolae Blaramberg, ceea ce se cheamă că națiunea română a început a-și cunoaște drepturile.

A aratat că, în cestiunea israelită, dumnealui nu este nici de tot ebreofil, ca d[omnul] Iepureanu, dar nici, iarăși, de tot ebreofag ca Fracțiunea, ci așa și așa.

Mai, în sfârșit, a tras planul unui nou plebiscit, care să se facă în toată România prin organul unui comitet contra abuzurilor Puterii Executive

După d[omnul] Ion Brătianu, un individ necunoscut a citit o lungă

listă de membri ai acelui comitet; cea mai sublimü galimatie din toate partidele.

Nu toți dintre cei propuși au fost întrebați dacă doresc a figura în superbul talmeș-balmeș, și nu toți vor primi.

Cei mai mulți dintre cei mai mulți [sic!], se-nțelege cei ce vor voi a intra în joc, n-au făcut niciodată nemic pentru națiunea română.

Cu ce drept vor cere ei încrederea României?

Prin recomandațiunea **mamei**."

166
București, 10/22 mai 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 19, luni, 11 mai 1870, p. 1, nesemnat. Este inclus, integral, cu titlul [*10 Mai și adevărata revoluție*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 266–270. Textul a fost reprodus după ziar.

Spre a dovedi adevărul celor afirmate, B. P. Hasdeu publică în continuarea cronicii sale politice rezoluția întrunirii publice de la 6 mai 1870 a Partidului Ordinei. Numele membrilor fracțiunii liberal-democratice (conduse de B. P. Hasdeu) sau ai colaboratorilor ziarului sunt notate cu semnul mirării, cu semnul întrebării sau cu mențiunea expresă „refuză". Astfel, în dreptul lui Efrem Ghermani se notează (!!!), în dreptul lui Eugen Predescu și Papiu Ilarian – (?), iar în dreptul lui Ion Codrescu și George Missail: „refuză".

Articol deosebit de important pentru înțelegerea drumului distinct urmat de „Școala nedependinte" față de „Școala autoritară" (condusă de Ion Brătianu și C. A. Rosetti).

167
București, 13/25 mai 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 20, joi, 14 mai 1870, pp. 1–2, nesemnat. Este inclus, integral, cu titlul [*Parlamentul românesc*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 270–273. Textul s-a transcris după ziar.

Ideile lui B. P. Hasdeu privitoare la chestiunea israelită sunt prezentate într-un alt context și în cuprinsul conferinței publice *Talmudul*, „ținută în sala Ateneului Român, în 1865", a cărei publicare începe în *Columna lui Traian*, I, nr. 19, 11 mai 1870, pp. 2–3 și e continuă în nr. de față (p. 2) Incheierea discursului se va publica în nr. 21, din 18 mai 1870 (p. 3), al ziarului.

În nr. 20 (14 mai 1870), G. Missail susține revista politică a lui B. P. Hasdeu cu articolul *Tinerii și bătrânii* (pp. 2–3).

Viziunea lui B. P. Hasdeu ni se dezvăluie foarte pragmatică, încât autorul ar fi putut avea bune rezultate, dacă majoritatea oamenilor

politici nu ar fi fost deja angajați pe direcțiile tradiționale criticate. Nădejdea sa era legată de tinerime. Din păcate, schimbarea urma să se producă în timp. Dar insuccesele repetate, de moment, îl fac pe savant să se îndepărteze nu peste multă vreme de vuietul vieții politice și să se dedice cu trup și suflet înfăptuirii marilor proiecte științifice.

168
București, [17/29] mai 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 21, luni, 18 mai 1870, p. 1, nesemnat, greșit datată: *„București, 13/25 mai 1870"*. Textul a fost reprodus după ziar.

Epistola lui Scarlat Crețulescu se publică în pagina 2 a ziarului.

G. Missail reduplică ideile lui B. P. Hasdeu în articolul *Coaliținile* (pp. 2–3), pledând pentru un partid limpede, democrat, curat românesc, puternic.

169
București, 24 mai/5 [iunie] 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 22, luni, 25 mai 1870, pp. 1–2, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Pasajul reprodus a fost publicat în cronica politică datată „București, 22 aprilie/4 mai 1870" (*Columna lui Traian*), I, nr. 15, joi, 23 aprilie 1870, p. 2).

Spre a dovedi adevărul celor afirmate în foiletonul politic cu privire la gâtuirea alegerilor electorale de către Guvern, B. P. Hasdeu publică imediat după cronica sa, scrisoarea lui G. Missail de protest împotriva ștergerii de pe listele electorale, fără a fi fost anunțat în nici un fel (*Către d[omnul] director al „Columnei lui Traian"*, scrisoare datată „București, 23 mai 1870).

170
București, 27 mai/8 [iunie] 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 23, joi, 28 mai 1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Pe linia antiboierismului, manifestat în cronicile sale politice, dar mai ales în cronicile dinaintea alegerilor din mai 1870, B. P. Hasdeu republică sub titlul *Poesia. Oda la boieri, 1848–1870*, celebra satiră, justificându-și astfel gestul: „In februarie 1869, *Oda la boieri* a fost publicată în ziarul *Românul*: coaliținea cu aristocrația din 1868 se rupsese și acea din 1870 nu se înnodase încă.

Reprodusă în broșură, această poezie s-a vândut atunci numai în București în trei mii de exemplare.

Acum este timpul s-o scoatem din nou la lumină, de astă dată în

Columna lui Traian, un organ decis a nu se contrazice în vecii vecilor" (p. 2).

Campania dusă de B. P. Hasdeu împotiva școlii autoritare a trezit, după cum era de așteptat, reacții violente în presa vremii. Spre a vesteji falsele zvonuri puse pe seama sa, B. P. Hasdeu ține să-și reafirme – ca din partea ziarului – crezul politic, formulat de mai multe ori în periodicele la care a colaborat. Cu acest prilej aduce la cunoștința publicului amănunte biografice interesante care merită să fie reținute. Reproducem punerea la punct publicată la rubrica *Diverse*:

„Unele foițe și mai ales unele guri din «școala autoritară», au primit ordinea intimă și confidențială de a răspândi fel de fel de perfide neadevăruri despre directorul *Columnei lui Traian*.

Vom stabili următoarele puncturi:

1. Deși pururea nedependinte de orice dictator, d[omnul] Hasdeu n-a încetat, nu încetează și *nu va înceta* a fi din marele partid de acțiune, de care nu se desparte.

2. De la 1859, de când a intrat în luptă politică, și până în anul mântuirii 1870, d[omnul] Hasdeu s-a grăbit totdauna a dezaproba pe capii «școlii autoritare», de câte ori îi vedea cochetând cu *coconii*, cu *jupânii* și cu *străinii*: în 1864, în 1866, în 1868 și în 1870.

3. *Columna lui Traian* nu face decât ceea ce a făcut *Traian*: combate răul ori de unde ar veni, dar fără pasiune, fără calomnie, fără interes, fără a ieși din sfera celei mai perfecte urbanități.

4. Sub ministeriul d[omnului] Ion Brătianu, d[omnul] Hasdeu n-a primit *nici o funcțiune, nici un contract, nici o concesiune, nici o arendă, nici o plimbare pe socoteala statului:* **nici una**.

5. Ca deputat, d[omnu] Hasdeu, în prima sesiune, a lovit *beilicul drumurilor și sistema prusiană în armată*, iar în a doua a izbit fără cea mai mică cruțare *coaliținea* între «școala autoritară» și d[omnii] Kogălniceanu-Mitică-Arăpilă-Boerescu, votând totdauna pe față.

6. Sărac în *toată puterea cuvântului*, d[omnul] Hasdeu a trăit totdauna din pană, dar *niciodată n-a pus-o la dispoziținea cauzelor antinaționale și antidemocratice*!

7. In fine, de ce atâta urgie contra d[omnu]lui Hasdeu tocmai astăzi, pe când în 1869, deși el înfruntase de mai-nainte cu energie numeroasele erori ale capilor «școalei autoritare», totuși dumnealor l-au fost ales, dempreună cu d[omnii] C.A. Rosetti și G. Chițu, spre a reprezinta în alegeri majoritatea fostei Camere. Și nu numai atâta, dar încă știind că mijloacele nu-i permit a se mișca din București, i-au mai fost pus la dispoziținea, dintr-o colectă, 100 de galbeni pentru ca să poată pleca în district.

Atâta deocamdată".

171
București, 3/15 iunie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 24, joi, 4 iunie 1870, p. 1, nesemnat. E inclus, cu titlul [*Un nou parlament*], de Mircea Eliade în

ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 274–276. Textul s-a reprodus după ziar.

Marcarea apartenenței deputaților la «școala nedependinte» o face autorul și grafic, prin culegerea numelor acestora, în tabelul general al celor aleși, cu italice. Tabelul este publicat în fruntea ziarului (p. 1).

Sub titlul *Nedependinții din Cameră* se va publica, număr de număr, în *Columna lui Traian*, lista inserată de B. P. Hasdeu în cronica politică de față (I, nr,. 25, 8 iunie 1870 – I, nr. 31, 1 iulie1870, cu precizarea: „N. B. Buni, foarte buni, totuși *Columna lui Traian* i-ar combate ca și pe ceilalți, dindată ce s-ar aluneca pe calea oportunității, abătându-se de la *Democrație* și mai ales de la *Românism*."

172
București, 7/19 iunie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 25, luni, 8 iunie, 1870, p. 1, semnat „Hăsdeu". Textul s-a transcris după ziar.

Docuimentele, pe care B. P. Hasdeu promite că le va insera în paginile ziarului, sunt reunite sub titlul generic *Propaganda catolică în Iași* (pp. 2–3) și cuprind: *Adresa mitropolitului din Iași către Ministerul de Culte, nr. 813, 28 aprilie 1870* și *Circulara către popor* a lui „Calinic, din grația lui Dumnezeu arhiepiscop și mitropolitul Moldovei și Sucevei și esarcul Plaiurilor."

Aflat într-o evidentă ofensivă politică, B. P. Hasdeu oferă, într-adevăr, singura soluție viabilă pentru scoaterea țării din impas: unirea celor două fracțiuni ale Marelui Partid de Acțiune și dirijarea demersurilor spre dezvoltarea firească națională a treburilor interne și externe. Verbul său a pierdut dantelăria în favoarea îndemnului hotărât și a replicii ferme, prompte.

173
București, 10/22 iunie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 26, joi, 11 iunie 1870, pp. 1–2, nesemnat. Textul a fostr transcris după ziar.

Articolul *Partidul Independinte*, menționat în cronica politică, este semnat Missail (pp. 2–3) și are ca subtitlu: *Prezentul lui. Viitorul lui. Misiunea lui.* Practic e o expunere a programului acestui partid.

Cel de al doilea articol, nesemnat, îi aparține lui B. P. Hasdeu. El cuprinde crezul său politic afirmat încă din discursul ținut în sala Slătineanu, pe data de 23 octombrie 1866, discurs pe care îl reproduce după *Românul* în integralitatea lui (pp. 3–4). Dincolo de interesul discursului, foarte sugestivă ni se pare notița ce-l premerge: *O programă politică din primul an al Dinastiei.* O reproducem în

continuare: „Sunt acum patru ani. Am vorbit pentru întâia oară într-o adunare politică.

Eram în fața alegătorilor bucureșteni, dar prea departe de a solicita voturile lor, căci îmi lipseau mai multe condițiuni esențiale, fără care capitala Românei, mai mult ca orice altă urbe, rareori a încununat pe vreun muritor: nici *rudă*, nici *om de casă*, nici *disciplinat*.

Unica mea văpaie, atunci ca și astăzi, a fost și este o întărire radicală a marelui partid de acțiune. Discursul meu a fost publicat în *Românul*, 26 octombrie, miercuri, pe paginile a doua și a treia. Iacă-l."

174
București, 14/26 iunie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 27, luni, 15 iunie 1870, p. 1, semnat „Hăsdeu". Este preluat, integral, cu titlul [*Zvon de invazie...*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 277–279. Textul a fost reprodus după ziar.

În gazetele satirice și apoi în *Românul* și *Traian*, B. P. Hasdeu a adnotat pe marginea diferitelor zvonuri de invazie (în genere rusească). A făcut-o când satiric, când pe un ton neutru. Acum privește practica isterizării naționale cu știrea cotropirii țării de hoardele străine într-o persspectivă înalt filosofico-sociologică, încercând să-i descifreze resorturile care o generează.

175
București, 18/30 iunie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 28, vineri, 19 iunie 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu". S-a transcris după ziar.

Apelul propriu-zis primit din Pitești nu este publicat în ziar. Regăsim doar articolul lui G. Missail: *Responsabilitatea ministerială* (p. 2). Poezia primită de la Paris, aparținând lui Ciru Economu, pe atunci student, e tipărită pe prima pagină a ziarului din 23 iunie 1870. Ea e însoțită de scrisoarea autorului adresată „domnului director al ziarului *Columna lui Traian*", datată: „Paris, 20 iunie 1870",

176
Camera Deputaților. Ședință din 15 iunie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 28, vineri, 19 iunie 1870, p. 1, nesemnat, la rubrica *Parlamentul*. S-a transcris după ziar.

Spre a informa mai detaliat publicul cititor asupra dezbaterilor din Adunarea Deputaților, B. P. Hasdeu înființează, începând cu data de 8 iunie 1870 (I, nr. 25), rubrica *Parlamentul*, pe care o susține personal.

În *Scara principalelor scrieri din tomul I*, îi sunt atribuite

directorului și proprietarului ziarului „toate revistele politice", fiind evidențiate în acest mod special doar câteva. Între ele figurează și articolul *D[omnii] Ionescu și Iepureanu*, publicat la această rubrică.

E clar, însă, că toate dările de seamă de la respectiva rubrică sunt ieșite de sub pana lui B. P. Hasdeu. Pe de o parte, stilul, pe de altă parte, continuitatea de replică și în genere de viziune de la „revista politică" la „darea de seamă" îl trădează pe savant.

În primele două numere (I, nr. 25, 8 iunie 1870, p. 1 și I, nr. 27, 15 iunie 1870, p. 1) sunt reproduse doar documente premergătoare desfășurării Adunării Deputaților, fără nici un comentariu. Lipsite de personalizarea verbului hasdeean, ele nu au fost reproduse în volum. Începem cu prima „dare de seamă" propriu-zisă, cea adnotată.

177
București, 22 iunie/4 [iulie] 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 29, miercuri, 23 iunie 1870, p. 1, datată „București, 22/4 1870" și semnat: „Hăsdeu". A fost reprodus după ziar.

Istoricul a fost profund implicat în sprijinirea întâlnirii studenților din toată țara la mormântul lui Ștefan cel Mare și numai desconsiderarea lui și a Societății „Românismul" de către organizatori l-au făcut să bată în retragere.

178
Cestiunea Davila

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 29, miercuri, 23 iunie 1870, p. 3, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Deși intervenția de față nu reprezintă o cronică sau o replică politică propriu-zisă, întorsăturile răspunsului lui B. P. Hasdeu ne conduc spre considerarea ei ca atare. Savantul nu-l judecă pe Davila ca medic, ci ca om politic din preajma curții. Nu întâmplător îl și aseamănă cu Iepurcanu și Kogălniceanu.

Recenzia la lucrarea doctorului Romniceanu a aparut, nu în nr. 28, cum se precizază în scrisoarea adresată directorului ziarului, ci în nr. 25, 8 iunie 1870, p. 4. Spre a înțelege, atât protestul doctorului Romniceanu, cât și notațiile lui B. P. Hasdeu, reproducem finalul recenziei în discuție: „Din nenorocire – scrie B. P. Hasdeu – autorul o încheie [partea I a cărții] prin următoarele cuvinte: «Onoare, dară, și recunoștință eternă acestui **mare om**!».

Cine să fie?

Un [H]ipocrat? Un Vesale? Un Harvey? Un Bichat?

Nicidecum.

Marele om este d[omnul]Davila!!!

Dar pentru ce?
Fiindcă «se sacrifică pentru medicină».
Şi cum, oare?
Aceasta nu se spune!
Afară de astă polisonerie de a face pe d[omnul] Davila o *victimă* şi mai ales un *mare om*, cartea d[omnu]lui dr. Romniceanu este foarte utilă."

179
Bucureşti, 26 iunie/8 [iulie] 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 30, sâmbătă, 27 iunie 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Sugestivă pentru orientarea politică a autorului şi, implicit, a ziarului, ni se pare faptul că în momentul în care critică decizia preşedintelui Grant privind numirea lui Leopold Buchner în funcţia de consul la Bucureşti, el inserează în paginile *Columnei lui Traian* un lung studiu despre *Armenii în România*, proslăvind armonia convieţuirii cu o naţiune minoritară.

180
Adunarea Deputaţilor
Şedinţa din 24 iunie

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 30, sâmbătă, 27 iunie 1870, pp. 1–2, nesemnat, la rubrica *Parlamentul*. Textul a fost transcris după ziar.

Limbajul metaforic, încărcat de epitete, referinţele profund filologice, răbufnirile sarcastice la adresa personalităţilor veştejeşte în numeroase foiletoane politice, privirea de sus a „mărimilor" zilei – îl trădează, dacă mai era cazul, pe B. P. Hasdeu ca autor.

181
Bucureşti, 30 iunie/12 [iulie] 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 31, meircuri, 1 iulie 1870, pp. 1–2, semnat „Hăsdeu". Textul a fost transcris după ziar.

Apelul tinerimii române, la care se face aluzie, în cronica politică, i-a fost trimis personal lui B. P. Hasdeu („Onoratului domn B. P. Hasdeu, preşedintele societăţii «Românismul» şi directorul ziarului *Columna lui Traian*, în Bucureşti") de către „Comitetul Central al Tinerimii Române Academice pentru Serbarea de Amintire la Mormântul lui Ştefan cel Mare". În numele comitetului, semnează: „preşedintele: Nic. Teclu, secretarul: Gabriel Băleanu [şi] casierul: Petru Pitey" Adresa: „Nic Teclu, Wien, Hotel Naţional".

Sensibil la rugămintea studenților de a-i sprijini „prin toată influența" sa, B. P. Hasdeu revine repetat în cronicile politice, chemând, cu întorsături patetico-mesianice, întreaga suflare românească să-i ajute material.

În numărul următor al ziarului (I, nr. 32, sâmbătă, 4 iulie 1870, p. 1), savantul publică în chiar fruntea gazetei, cu aldine, următorul anunț:

„Aviz.

În urma adresei studenților din Viena, publicată în n[umă]r[ul] 30 [de fapt, în numărul 31], mai mulți cetățeni au arătat dorința de a subscri chiar în biroul ziarului pentru serbarea națională pe mormântul lui Ștefan cel Mare.

Columna lui Traian a mai declarat și declară încă o dată că nu voiește nicidecum a lua asupra-i delicata misiune de a distribui colectele pecuniare, fie de orice natură, deși am îndemnat mereu și nu încetăm de a tot îndemna noi și numai noi pe toți românii de a veni cu căldură în ajutorul sublimei idei a junimii române universitare.

Banii să se adreseze d-a-dreptul la Comitetul Central: Nic. Teclu, Viena, Național Hotel."

182
Adunarea Deputaților
Ședința din 25 iunie

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 31, miercuri, 1 iulie 1870, p. 2, nesemnat, la rubrica *Parlamentul*. Textul s-a reprodus după ziar.

Darea de seamă insistă în special asupra aspectelor morale reprobabile pe care discursurile parlamentare ale diverselor personalități le relevă și asupra învățămintelor pe care „școala autoritară" ar trebui să le tragă de pe urma adevăratei fețe pe care și le dezvăluie membrii partidelor cu care au coalizat. Scriere morală exemplară în sensul etichetat de Mircea Eliade!

183
București, 4/16 iulie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 32, sâmbătă, 4 iulie 1870, p. 1, semnat „Hăsdeu". Textul s-a transcris după ziar.

184
D[omnul] N. Ionescu și d[omnul] D. Iepureanu

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 32, sâmbătă, 4 iulie 1870, p. 3, nesemnat. S-a reprodus după ziar.

Paternitatea articolului e indicată în *Scara principalelor scrieri din tomul I.*

Dezvăluire dură a cârdășiei lui N. Ionescu (care pe față se declara membru al școalei nedependinte) cu partida boierilor și mai ales cu D. Iepureanu (primul ministru) direct.

Consecvent promisiunii făcute, B. P. Hasdeu nu iartă pe nimeni, când, fie nu vede drumul limpede pentru afirmarea românismului și a democrației, fie se opune deliberat celor două mari principii. „Cine nu iartă șovăirile unui Brătianu – scrie în finalul dării de seamă autorul –, va măguli cu atât mai puțin smintelile d[omnu]lui Ionescu".

185
București, 8/20 iulie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 33, meircuri, 8 iulie 1870, p. 1, semnat „Hăsdeu". E inclus, integral, cu titlul [*Războiul franco-german și problema României*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 280–283. Textul s-a transcris după ziar.

Îndemnul lui B. P. Hasdeu la o neutralitate armată răzbate și din patetica „Revistă exterioară", datată „Paris, 12 iulie 1870" și semnat de Cassiu Ilarian: „Români, fiți cu ochii deschiși! De voiți să ieșiți bine din acest dezastru, conservați neutralitatea cea mai absolută, atâta timp cât străinul va respecta moșia noastră. Îndată ce însă turcul sau neamțul – ferească D[umne]zeu de muscal – vor face un pas în România, intrați în luptă disperată. *Dacia* sau *Moartea* fie jurământul vostru!"

Într-adevăr, soluțiile propuse de B. P. Hasdeu opiniei publice spre a fi impuse Parlamentului sunt de bun simț și era firesc ca o reprezentanță națională să se fi gândit la ele.

Interesantă ni se pare și tentativa autorului de a frânge continuitatea în România a unei dinastii germane, după eventuala moarte a lui Carol I (în cazul că n-ar avea moștenitori), prin oficializarea decăderii prințului Leopold Hohenzollern din drepturi întrucât nu ceruse aprobarea Parlamentului român înainte de a candida la tronul Spaniei.

186
[O dare de seamă...]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 33, miercuri, 8 iulie 1870, p. 1, la rubrica *Parlamentul* nesemnat. Textul s-a reprodus după *Columna lui Traian*.

187
București, 11/23 iulie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 34, duminică, 12 iulie 1870, pp. 1–2, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Bravul Domnitor, „demn de a fi succes marelui Ştefan şi de a fi preces pe viteazul Mihai" era Ioan Vodă cel Cumplit, trădat în luptele cu turcii de la lacul Cahul, pe malul Dunării (1874).

Pilda oferită de trădarea lui Ieremia Pârcălabul a fost şi va fi reluată de mai multe ori de către B. P. Hasdeu în publicistica sa politică.

188
Societatea *Românismul*

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 34, duminică, 12 iulie 1870, p. 2, semnat: „Comitetul: preşedinte: B. P. Hăsdeu, vicepreşedinţi: I. A. Brătescu, St. C. Mihăilescu; Secretari: Tudor P. Rădulescu, G. Dem Teodorescu, Gr. G. Tocilescu; Casier: N. Ath. Popovici; membri: Ursianu D. S., D. C. Olănescu." Textul s-a transcris după ziar.

189
Bucureşti, 15/27 iulie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 35, miercuri, 15 iulie 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Întregul rechizitoriu hasdeean din cronica politică de faţă se bazează pe scrisoarea trimisă de Radu Mihai, anunţată din numărul precedent şi publicată acum în fruntea ziarului. Dată fiind importanţa ei pentru înţelegerea comentariilor autorului, nu numai din cronica politică de faţă, o reproducem în continuare. Menţionăm că epistola în discuţie va fi reprodusă într-o formă grafică neobişnuită ziarului şi în fruntea numerelor 36 şi 37 din 19 iulie 1870 şi, respectiv, 23 iulie 1870.

Scrisoarea în cauză e precedată de epistola adresată de Radu Mihai „D[omnului] director al ziarului *Columna lui Traian*:

„Domnule,

Ca răspuns la post-scriptul revistei din n[umă]r[ul] 34, am onoarea a vă alătura scrisoarea în copie după original, care era promisă unuia dintre colaboratorii acestui ziar înainte de postscriptul d[omniei] voastre. Din ea se va vedea, în mod clar, ceea ce atinge atât de d[om]nu[l] S. Mihălescu, cât şi de *ceilalţi domni deputaţi*, pe care d[umnea]voastră i-aţi crezut *nedependinţi*.

Primeşte o strângere de mână,

Radu Mihai"

Urmează epistola propriu-zisă:

„Severin, 23 iunie [1]870

Frate Scafeş,

Afacerea noastră am mişcat-o binişor. Varul trebuincios l-am cumpărat, parte cu 46 sfanţi, parte cu 45. Peste câteva zile începem predarea pe linie, cărămida liniei de la Prunişori înainte, asemine asigurată, băieţii sunt acolo. În fine, treaba merge aşa cum nu credeam. La 28 cor[ent], voi pleca pentru Bucovar, ca să cumpăr lemne de brad

și scânduri, d[umnea]ta să îngrijești a trimite cât de urgent 500 napol[eoni]. Noi credem că peste o lună vom începe a preda poduri pe linie.

Amice, *gândindu-mă ca cum* [sic!] *s-ar putea lua lucrările toate de la Prunișori până aici, am* crezut de cuviință a trimite acia pe d[omnul] Ion Broșteanu, **care are în particular afecția M. S. și care după împrejurările de față crez că va putea obține de la M.S. o epistolă pentru Berlin**. Din parte-mi, i-am dat epistole. Voi, din partea voastră, *urmează să luați vorbă cu ministru[l] Cantacuzin sau Epureanul*. Să spuneți că d[omnul] Broșteanu, văzând că construcțiunile drumului fiind numai în mâinile evreilor și a străinilor, d[omnul] Broșteanu a format o societate de proprietari ca să primească asupră-le acestă bucată, numai pentru că sunt lucrări mari de artă și pentru că este la graniță. Câte nu se zic că românii nu sunt capabili d-asemene lucrări. **Pricepi, în față va fi vorba despre gloria națională și pe sub mână interesul nostru**. În fine, voi recomandați cât se poate societatea Broșteanului la toți, fiindcă *această societate nu este altul decât Broșteanul, Scafeș și Ghiculescu. Scopul fiind de a obține epistola M. S., află că M. S. ține mult la Broșteanul*, și poate, la a sa prezentare și cerere a epistolei să nu i se refuze. Eu am făcut înscris aici cu d[omnul] Broșteanu ca să fim tovarăși pe acestă afacere, în care suntem numai noi trei. Nu fi neglijent ca *fratele Iordache* în acestă afacere. Ocupați-vă serios și cu multă activitate, fiind treaba foarte folositoare. **Prezentați-vă cu d[omnul] Broșteanu și la consulul rus**, fiindcă i-am scris particular, și dacă este de cuviință și trebuință și la M. S. ca să-i vorbești în favoarea Societății române, cerând a o proteja, ca astfel prezentându-se Broșteanul să fie tărâmul pregătit. **M. S. poți să-[i] amintești că acestă societate este formată chiar după voia ce a dat mie când a promis că va proteja-o, fiindcă asfel mi-a promis**, când m-am prezentat cu Comisiunea în privința numirii Sâmboteanului. În fine, nu crez că veți neglija, și apoi întrebuințați tot felul de abilitate, fiindcă simt că afacerea se poate termina. Cereți și pietrișul până la Olt, dacă se poate chiar linia din Slatina-Craiova, fiindcă **deși au fost promis lui S. Mihălescu, în urmă M. S. n-a voit a-i mai da**.

Acasă la D[umnea]ta sunt toți bine. Aseară am văzut pe nepoata. Este sănătoasă.

Primește sincerele mele îmbrățișări:

D. Ghiculescu".

Cea mai frumoasă parte a foiletonului o constituie încheierea. Prefăcându-se a nu pricepe cine se ascunde sub inițialele M. S., B. P. Hasdeu șarjează caustic realizând una din paginile umoristice de pură artă.

190

D[omnu]lui Simeon Mihălescu

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 35, miercuri, 15 iulie 1870, p. 3, semnat „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Răspuns la scrisoarea publicată în același număr, adresată de S. Mihălescu: „D[omnu]lui Redactor al ziarului *Columna lui Traian*", pe care o reproducem în continuare:

„Domnule Redactore!

La revista politică a ziarului *Columna lui Traian*, din 12 iulie anul curent, ați binevoit a adăoga un pos[t]scriptum prin care lăsați a se crede, după asigurarea gratuită ce ziceți că aveți, că subscrisul aș fi jucat un rol trist și într-un mod foarte scabros în concesiunea Strussberg.

Pos[t]scriptul în cestiune, d[omnu]le redactore, m-a asigurat și mai mult că și chiar până la auzul cast și *neprihănit* al D[umnea]voastră poate străbate calomnia cea mai mișăleasă.

N-am avut fericirea, în timpul cedării concesiunii, a fi în poziținea a-i da sprijinul meu, nici ca deputat măcar și, prin urmare, nu am nici o înclinare către dânsa și nici o solidaritate cu ea, afară de aceea ce are tot românul și, mai cu seamă, d[omnia] ta, care, ca deputat, ai și votat-o.

Socotesc destul deocamdată acestă categorică dezmințire, până ce scrisoarea ce aveți asigurarea că posedă domnu[l] Radu Mihai se va publica și de ace[e]a mă și opresc aci, rugându-vă să binevoiți a insera aceasta și pentru inteligenții lectori ai *Columnei*.

Mulțumindu-vă mai dinainte, vă rog a primi asigurarea distinsei mele considerații.

S. Mihălescu".

Invocarea de către S. Mihălescu a faptului că savantul s-a numărat printre cei care au votat, ca deputat, concesiunea Strussberg, îi dă prilejul acestuia, în scrisoarea deschisă adnotată, să rememoreze, pe de o parte, împrejurările în care a subscris la concesionarea căilor ferate către compania Strussberg, iar, pe de alta, să-și reafirme curățenia morală în viața publică. Este una dintre mărturisirile (confirmate de realitate) de care trebuie să se țină seama în cazul creionării portretului său.

191
București, 18/30 iulie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 36, duminică 19 iulie 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost transcris după ziar.

Înțepăturile la adresa ziarului cosmopolit *Țara* sunt prezente în majoritatea articolelor politice ale lui B. P. Hasdeu.

192
Cestiunea Mihălescu

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 36, duminică, 19 iulie 1870, pp. 3–4, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Am inclus articolul de față printre scrierile lui B. P. Hasdeu, pentru că, deși autorul lasă să se creadă că ar fi elaborat de altcineva, vorbindu-se despre savant mereu la persoana a-III-a, e clar că el nu putea fi gândit și elaborat de o persoană străină. Nu se mai cunosc cazuri în care savantul să nu fi replicat direct atunci când a fost vizat fie și mai puțin. Cu atât mai mult acum, când nu numai el, ci și ziarul pe care îl conducea și orientarea politică pe care o împărtășea erau vizate!

De altfel, frazarea și ideile îl trădează de la un cap la altul.

Reproducem în continuare scrisoarea lui S. A. Mihălescu adresată „D[omnu]lui B. P. Hasdeu, redactorele ziarului *Columna lui Traian*" care constituie pretextul articolului adnotat:

„Domnule redactore!

Mulțumesc, mai întâi, d[omnu]lui Radu Mihai că s-a grăbit a vă da spre publicare epistola ce posedă și despre care d[umnea]voastră ați binevoit a pune un post-scriptum la revista politică a ziarului *Columna lui Traian* din 12 iulie curente, asigurând printr-însul că *am jucat un rol trist și într-un mod scabros în concesiunea Strussberg.*

Mulțumesc, asemenea, foarte, și D[umnea]voastră că v-ați grăbit a da publicității acea epistolă, pentru că publicarea ei, chiar când ar fi adevărate cele ce ea conține, pledează în favoarea adevărului, și-mi procură ocaziunea a putea răspunde în public, nu numai celor înainte de d[umnea]voastră și printr-un alt număr al *Columnei*, dar chiar ziarului *Pressa*, care și în acestă nenorocită afacere se găsește pe același tărâm cu *Columna*.

Am fost, sum și voi fi pentru libertatea absolută a presei; nu numai pentru foloasele ce poate produce prin susținerea principiilor salutarii națiunii mele și prin combaterea celor pernicioase ei, dar și pentru că ea procură mijloace celui calomniat prin șoapte a se apăra și a face să se restabilească adevărul.

Acestea zise, permiteți-mi, vă rog, câteva cuvinte relativ la cestiunea de care se atinge și chiar epistola deschisă ce ați binevoit a-mi adresa prin *Columna* de la 15 iulie, ca răspuns, ca să zic așa, la aceea ce-mi permisem a vă înainta numai ca o dezmințire calomniilor ce mi se aducea, iar nicidecum ca o dorință de a antama o polemică de ziaristică. Mănușa însă aruncată, este datoria mea a o ardica.

Începeți epistola d[umnea]voastră prin a proba lectorilor *Columnei*, că eu aș [fi] amestecat în aceea ce-mi permisesem a vă adresa, niște *lucruri diferite cu totul, dând o categorică dezmințire, fără ca să știu despre ce este vorba; dezmințire care nu o puteam face decât doară astăzi, după publicarea scrisorii d[omnu]lui Ghiculescu.*

Se poate ca, după principiile d[omniei]voastre, *post-scriptumului* din *Columna* de la 12, la care m-am grăbit a da dezmințire, să nu fi meritat nici o atenție din parte-mi și, prin urmare, nici să merite o întâmpinare până după publicarea epistolei la care făcea aluziune. După

mine, însă, lucrul merge altfel. Eu cred că [atunci] când un ziar, fie și chiar începând atacul printr-un *se asigură*, cum ați făcut d[umnea]voastră în acest faimos *post-scriptum*, își permite a zice că *oricine ar fi jucat un rol trist într-un mod scabros* etc. *într-o cestiune oarecare...* merită un răspuns imediat și cât se poate de categoric, dacă se știe că în acea cestiune nu are *nici un amestec, ori de ce natură ar fi el* și nu are nevoie a adăsta divulgarea modului acelui amestec cum pretindeți d[umnea]v[oastră] că ar fi trebuit să fac.

Dar eu nefiind solidar nici cu aprecierile d[umnea]v[oastră] în asemenea materii, las ca publicul împarțial și care cred a ne cunoaște bine, să aprecieze de meritam combaterea d[umnea]v[oastră].

Crezând lămurită această parte din epistola d[umnea]v[oastră], trec înainte, acolo adecă unde exprimați dorința a mă pronunța în fața lumii, dacă etc...

Iată-mă gata a satisface și această dorință a d[umnea]voastră și încă în modul cel mai foarte categoric.

N-am solicitat niciodată, dar niciodată, și nu mi-aș fi permis cu nici un preț a solicita de la Palat, nu numai *o întreprindere în Concesiunea Strussberg, fie măcar pentru un răvășel la Berlin*, dar nici o altă favoare. Ce vrei?! La mine este o veche deprindere a nu solicita de la nimeni niciodată nemic, ci, din contra, după proverbul român, a mă păji în seul meu, mulțămindu-mă cu modesta mea pozițiune. D[umnea]voastră poate credeți din contra, că adică nu se poate găsi și asemenea monștri.

Eu nu sum solidar cu credințele d[umnea]voastră.

Prin acestă categorică declarare, răspunzând și ziarului *Pressa*, care a crezut în unul din numerele sale a-mi face tot o imputare tot de felul aceleia de care este vorba aci, mă simț dator a motiva de ce am tăcut până acum.

Cele scrise atunci despre mine în *Pressa* și chiar în *Columna* preceda alegerile de deputați și nu am voit, răspunzând, să am aerul unei dezvinovățiri. Am voit ca alegătorii mei să-mi probeze de resping calomniile ce mi se aduc gratuit, sau le dau crezământ. Ei au probat conviagerea lor. Le mulțumesc din suflet și cu acestă ocaziune.

Îmi pare că v-am satisfăcut pre deplin asupra calomniei ce mi se aducea, dar nu pot tremina fără a urma până la capăt cu epistola d[umnea]voastră.

Profitând de ocaziune, d[umnea]voastră ziceți că *eu în treacăt v-aș fi amintit că d[umnea]v[oastră] sunteți din acei deputați cărora li se datorește Concesiunea Strussberg, pe când eu nu am nici o solidaritate cu ea.* Și aveți aerul a proba că nu am avut dreptate, *deoarece în 1868, deși nu am fost mandatar al Națiunii, încă am uitat s-adaog că eram Director General al Ministerului de Interne.*

Dar, scumpul meu domn, nu am putut uita aceasta, pentru că ar fi imposibil. țara întreagă și-ar aduce aminte că m-a văzut lucrând în *Administrațiune* doi ani aproape și m-ar da de minciună, lucru de care

mă păzesc foarte. Ceea însă ce nu am cunoscut până acum că ar fi fost în atribuțiunile postului ce ocupam atunci în Administrațiune și despre care fac scuzele mele țării întregi și d[omniei] voastre în parte, este amestecul în *concesiuni*, oricare ar fi ele. Acestă descoperire a fost rezervată inteligenței d[umnea]v[oastră].[1]

Dar un maliţios ar putea răstălmăci aceasta. Ar putea zice: «prin postul de directore al Ministerului de Interne erai în poziție favorabilă – după mine mișelească – de *facem treburi*». Aceluia nu m-aș coborî a răspunde, dacă nu din alt punct de vedere, cel puțin pentru stima ce sum dator a păstra cătră reprezentanții de atunci ai națiunii, între care te găsesc cu fericire și pe d[umnea]ta apărând și susținând acel guvern și votând *Concesiunea* prezintată de el.

De aci înainte, epistola d[umnea]v[oastră] constată că d[umnea]ta ai votat liber și independinte *Concesiunea Strussberg*.

Cine se îndoiește și cine te acuză dacă nu tot d[umnea]ta, care astăzi o combaţi?

Toate explicările date votului d[umi]tale le primesc de bune, dar eu ce amestec am cu dânsele?

Eu solidar cu Concesiunea, eu răspunzător de toate relele ei pentru că n-am votat-o măcar, ci numai pentru că eram atunci *Directorele la Ministerul de Interne!* D[umnea]ta să n-ai nimic în acestă cestiune după ce ai votat-o! Zău! La asemenea argumente nu se răspunde.

Mai nainte d-a termina, să-mi dați voie a mai releva oarecare puncte care mi-au scăpat din vedere și pe care le zării recitind epistola d[umnea]v[oastră] și recapitulând revista politică a ziarului *Columna*.

Vă grăbiți a [vă] declina orice solidaritate chiar cu nedependinții după d[umnea]voastră pe care-i treceți cu multă grațiozitate în fruntea ziarului *Columna*, ca singuri sau ca pe cei mai demni a desfășura și a susținea un Stindard Național, și, în același timp, ați dori ca eu să fiu solidar cu scrisorile ce dânșii își scriu unii altora pentru interese personale și prin care vor a compromite *și pe cei de pe sus și pe cei de jos*. În adevăr, pretenţiunea este atât de absurdă, că nu merită nici o combatere.

Sum răspunzător de faptele mele și solidar cu faptele amicilor mei politici, pe cât acele fapte vor corespunde opiniunilor mele, pe care mă cred dator a le susține. Puteți însă fi siguri că o dată ce am cugetat, pe cât inteligența mea îmi va permite, și am susținut un lucru, nu mă va vedea nimeni, nici chiar d[umnea]v[oastră], a renega a doua zi credința mea, nici a combate azi ceea ce am susținut ieri – oricare ar fi scuzele mele ce aș găsi ca să ascund această înconsecvență, căci m-aș rușina de mine însumi, văzându-mă astfel pus în dilema de a mărturisi că:

1. N-am știut nici până acum că directorii generali nu au nici o solidaritate cu miniștrii lor. Teoria este nouă și mai ales comodă. De ce, oare, d[omnul] Mihălescu n-ar primi asemenea sarcină sub d[omnul] Iepureanu, „lucrând în administrațiune"? Nota Red[acției] [ziarului *Columna lui Traian*].

am fost sau nerod, sau de rea credință, ori când am fost *pentru*, ori când am fost *contra*.

Primiți, d[omnu]le redactore, încredințarea distinsei considerațiuni ce vă păstrez, deodată cu mulțumirile mele pentru ospitalitatea ce, sum sigur, că veți binevoi a da și aceștia în coloanele ziarului *Columna lui Traian*.

S. A. Mihălescu"

Târziu, după două luni, de la publicarea scrisorii în *Columna lui Traian*, C. Scafeș, destinatarul acelei epistole expediază „D[omnu]lui director al ziarului *Columna lui Traian*" o explicitare tinzând să-l compromită pe redactorul publicației. Dar B. P. Hasdeu nu consideră că mai trebuie să-i dea replica. O publică, însă, în paginile ziarului (I, nr. 45, 10 septembrie 1870, p. 4) cu următoarea notă de minimalizare: „Publicăm o epistolă din partea d[omnu]lui Scafeș, pe care am primit-o demult, dar s-a fost rătăcit printre hârtii".

O reproducem și noi spre a întregi documentația privitoare la articolul aici adnotat.

„Domnule Director,

Cu ocaziunea publicării epistolei d[omnu]lui Dimitrie Ghiculescu în jurnalul D[umnea]voastră nr 35, anul curent, văz că exprimându-vă părerea de rău că în necunoștință despre persoana mea, crezându-mă dintre deputații nedependinți ați urmat a mă trece alături cu alți[i] în capul jurnalului D[umnea]voastră. Acum, însă, când posedați asemenea epistole sau documente care constată până la evidență intențiunile mele speculatorii, în favoarea cărora, deși nu vă pronunțați clar, dar lăsați a se vedea că voiesc a subordona mandatul de deputat afacerilor mele particulare, schimbându-vă opinia, veți șterge numele meu din rândul celor nedependinți și veți face a figura negreșit în coloarea aceea în care se trec cei pendinți de guvern spre a-și face trebușoarele.

Toate acestea crez că le supuneți publicului, nu pentru alt scop decât pentru acela de a combate imoralitatea și [a] încoraja virtutea! Lecțiuni de multă utilitate în țara noastră, deoarece în secolul în care ne aflăm, materialismul a ajuns aproape a predomina mai toate cele[l]alte sentimente, împrăștiind chiar și pe acela al patriotismului, pentru care D[umnea]ta lupți foarte călduros. Așa îmi place a crede ideile D[omniei]tale și tendințele jurnalului ce redactați. Nu mă gândesc deloc că veri o influență sau pasiune politică, de care adesea suntem bântuiți, să fi putut atinge candoarea moralului D[umnea]voastră, pentru că în asemenea caz m-aș fi abținut, nu numai de a vă răspunde, dar și chiar de a deschide argumentele unei justificațiuni legitime pentru toți în genere.

Totul însă ce mă turmenta mult, foarte mult, este că, cum rațiunea și justiția se face a vă părăsi în momentul când vă ocupați a face critica persoanelor în favoarea moralității publice.

În adevăr, aci simt o mare greutate de a putea pătrunde acestă

perdea de oțel galvanizat, care desparte talentul de rațiune. Oare nu cunoașteți d[umnea]voastră că justiția raționabilă este cimentul cu care se poate edifica și chiar planta principiile la care aspirați? Și că, fără această condițiune, niciodată nu va putea atinge înaltul scop la care țintează, fie cât de sublim?

Tot aici ar fi locul ca să vă mai adaug multe despre prudența, sângele rece și matura observațiune, care trebuie să însoțească pe acela care se decide de a face critica altora înaintea publicului din care face parte. Mă abțin, însă, și mă mulțumesc numai a vă arăta că toate actele sau scrierile precipitate sunt și vor fi izbite de reprobațiune și adesea fatale, lăsând după dânsele regretul și remușcarea.

Acum, ca să venim la cestiune, nu mai rămâne decât ca să ne lămurim pozițiunile. Să vedem care unde ne aflăm.

După mine, D[umnea]ta ești pus sus, cu pana în mână, plin de cunoștințe, principii și morală, stai gata în tot momentul de a combate vițiul în favoarea moralității publice, și, de la nălțimea acestei misiuni, izbești fără milă tot ce este imoral, vicios și conrupt.

După D[umnea]ta, eu sunt jos, lipsit de elementele cunoștințelor, de simțul patriotic, de moralitate, conrupt până la evidență, îmi vânz conștiința, exploatând chiar mandatul ce mi s-a încredințat de alegătorii mei, subordonând puterea acestui mandat intereselor mele particulare, trădând și speculând pe cele generale – acuzațiune pronunțată de D[omnia] ta și publicată, bazată pe documente incontestabile, tot după dumneata (epistola d[omnu]lui Ghiculescu), pedepsind tot așa de aspru și pe cele[l]alte persoane coprinse în acea epistolă.

Asfel fiind pozițiunea mea, crez că am dreptul cel mai legitim de a mă apăra înaintea opiniei publice, fie chiar cu riscul meu sau al acuzației.

Ca să pot formula apărarea mea mai clar, încât să fie bine înțeleasă de tot publicul, și chiar de acuzator, am necesitate de a pune trei întrebări:

1. Este adevărat că acea epistolă adresată mie se află în mâini streine?

2. S-au constatat că acea epistolă au fost veri o dată în mâinile mele și că eu am aprobat propunerile coprinse într-însa sau nu?

3. Aveți certitudinea că, împins de propunerile ace[le]i epistole am urmărit afacerea catre persoanele coprinse într-însa sau nu?

Vedeți, Domnul meu, că fără să aveți asemenea probe, care să zic ale faptelor, persoana mea morală și independentă stă ca o stâncă de granit înaintea acuzațiunii precipitate cu care mă urmăriți așa de cumplit. Nu ar fi fost mai bine ca mai întâi să judecați cu prudență faptele și apoi să vă grăbiți a pune sub acuzațiunea conștiinței D[umnea]voastră și a opiniei publice pe o persoană inocentă și incapabilă de a consimți la fapte nedemne de mandatul ce i s-a încredințat ? Și mai mult, să presupuneți că o persoană oarecare, care se află cu D[omnia]ta, ori în relațiuni intime sau ordinare, v-au adresat

o asemenea epistolă sau cu propuneri de o altă condițiune mult mai imorală și pendinte la cele mai meschine fapte, și o asemenea epistolă chiar s-ar afla în mâinile sau pe biroul D[omniei]tale. Inamicii D[omniei]tale o văd și o fură. Spune! Ar putea face cu dânsa o acuzațiune persoanei D[omniei]tale, când n-ai acceptat propoziținea?

Eu crez că nu. Domnia ta și inamicii mei politici, care ți-au transmis acestă epistolă, ziceți că da. Acest da, nu crez că poate avea veri un răsunet sau sprijin înaintea opiniunii publice și nu se poate considera astfel, decât ca un blam aruncat, a căruia reflecțiune nu atinge pe alți, dacât pe aceia carî l-au aruncat cu ușurință.

Apoi nu vedeți că adoptând asemenea principii, chiar persoana D[umnea]voastră, și oricare, cele mai morale și independinte, pot fi izbite fără rușinare de oricare l-ar învidia?

Nu vedeți D[umnea]voastră că mobilul care conduce pe domnul Radu Mihai nu este altul dacât invidia și pasiunea oarbă în toată goliciunea sa, deoarece justiția rațională a abandonat asemenea spirite în care frumoasele sentimente nu au găsit loc să se planteze cu succesul ce D[umnea]voastră urmăriți? Și, mai mult, nu vedeți că d[omnu]l Radu Mihai, pe cât timp nu vă arată cine anume i-a dat acea epistolă, se poate pune singur sub acuzațiune de furt? Și în caz când ar proba că a găsit-o fiind pierdută, tot nu poate scăpa, deoarece n-a dat-o, ori adresantului sau la veri o autoritate publică, când ar fi putut lua o copie după dânsa. Prin urmare, infracțiune la legile țării există și într-un caz și într-altul, deoarece nu poate justifica moralitatea d[omniei] sale în cazul de față.

Ca probă incontestabilă către D[umnea]ta și public, fac apel chiar la persoanele coprinse în epistolă să declare dacă eu am urmărit asemenea cereri înaintea domniilor lor direct sau indirect. Am certitudinea că nici una nu poate afirma un fapt care n-a existat.

Autorizez pe D[omnia] voastră să cercetați în orice mod veți voi și primesc a fi demascate faptele mele sub veri ce formă se va găsi de cuviință, când vă veți convinge că faptul acesta sau altul de asemenea natură ar putea atinge persoana mea, ca cetățean român. Am conștiința faptelor mele, primesc responsabilitatea lor în orice moment și nu mă tem de nimic. Zică tot așa și d[omnu]l Radu Mihai, fără a se pune sub adăpost, că amicii i-au dat acea epistolă. Somați-l a spune adevărul, că confesiunea ușurează spiritul.

Iertați-mă că nu v-am răspuns mai curând. Cauza este că aflându-mă chemat de interesele mele la moșie, n-am putut urmări jurnalul. Acum, când am venit în oraș, mă grăbii a vă trimite aceste rânduri, despre a căror publicare în stimabilul D[umnea]voastră jurnal, nu mă îndoiesc că-i veți da ospitalitatea datorată în cea dintâi foaie.

Cu acestă ocaziune, vă rog a primi din parte-mi considerațiunile ce conserv persoanei D[omniei-]voastre.

T[urnu] Severin, 5(8) 1870

C. Scafeș"

193
București, 22 iulie / 3 [august] 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 37, joi, 23 iulie 1870, p. 1, nesemnat, intitulat: „*București, 22/3 iulie 1870*". Textul s-a reprodus după ziar.

Revista exterioară invocată de B. P. Hasdeu este datată „Paris, 25 iulie 1870" și e publicată, în același număr, sub pseudonimul C. Zamolxe. Articolul reprodus după *Dreptatea* înfățișează pregătirea falimentului de către bancherul Leib-Cahana în vederea escrocării depunerilor în valoare de 4. 500. 000 galbeni. Cu acest prilej, iese la iveală că bancherul cumpărase moșia Slobozia (Bârlad) pe numele primului ministru Iepureanu.

Nu am putut afla de nicăieri, pe nici o cale, cine se ascunde sub pseudonimul „C. Zamolxe". E posibil ca el să-i aparțină tot lui B. P. Hasdeu. (De altfel, pe alocuri, textele par a fi ale savantului). În cazul că presupunerea noastră se adevereşte, vor trebui luate în considerare de către cercetătorul viitor al operei lui B. P. Hasdeu și „revistele exterioare", lăsate de noi, deocamdată, deoparte.

194
București, 29 iulie / 10 [august] 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 38, joi 30 iulie 1870, p. 1, sub titlul: „*București, 29/10 iulie 1870*", semnat: „Hăsdeu". S-a transcris după ziar

Încercarea lui B. P. Hasdeu de a schița o caracterologie a diverselor așezări în funcție de cuvintele memorabile puse pe seama lor are, cel puțin până la un punct, un caracter fantezist, întrucât nici una dintre expresiile citate nu se regăsesc în folclor. De fapt, întreaga expunere din fruntea cronicii politice ținteşte către evidențierea bărbăției băcăoanilor, care, la data respectivă, își exteriorizau forța ce i-ar fi caracterizat în trecut prin articolele antidinastice din paginile foiței *Comuna* (din care reproduce un lung pasaj). Nu este nici prima și nici ultima dată, când B. P. Hasdeu preferă să-și sublinieze gândurile prin intermediul unor extrase din presa sau publicațiile vremii.

O face pentru a da – prin intermediul citatelor reproduse – o forță și mai mare ideilor sale.

De altfel, cronicile politice în întregul lor sau părțile semnificative ale diverselor cronici politice sunt structurate – ori de câte ori se citează dintr-un articol consubstanțial ca vederi – într-o demonstrație, ce tinde către o concluzie, marcată de obicei printr-o vorbă de spirit, printr-o metaforă, sau printr-o expresie memorabilă. E și cazul articolului de față, încheiat cu acea malițioasă constatare: „Dec! În 1866, Hohenzolernii erau de viță latină!!!"

195
București, 29 iulie / 10 [august] 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 39, duminică, 2 august 1870, cu titlul: „*București, 29/10 iulie 1870*", p. 1, semnat: „Hăsdeu". E reprodus integral, sub titlul [*Războiul franco-german și o eventuală împărțire a Austriei*], de către Mircea Eliade în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 283–285. Textul a fost transcris după ziar.

Extraordinară viziune anticipatoare de pacificare a Europei prin aplicarea „principiului naționalităților"! Din păcate, B. P. Hasdeu nu va mai trăi să apuce împlinirea previziunilor sale după 1918. Temător de dezastrul Franței, pe care o iubea, savantul dezvoltă o aparentă fantasmagorică propunere de aplanare a tuturor conflictelor europene prin sacrificarea Austriei. Soluția împăcării general-europene prin dezmembrarea Austriei este rezumată în traducere franceză și publicată în fruntea numărului următor (I, nr. 40, 20 august 1870, p. 1) sub titlul *Une solution*.

Pentru înțelegerea în profunzime a cronicii politice de față, reproducem în continuare versiunea franceză:

„*Une solution*

Le demembrement de l'Autriche serait le meilleur moyen de réconcilier la France avec la Prusse, en assurant en même temps une paix durable à l'Europe par le principe des nationalités.

Les provinces allemandes reviendraient à la Confédération Germanique.

La Transylvanie, la Bucovine et la portion aliénée du Banat de Craïova, une fois rendues à la Roumanie, le tout formerait un grand état homogène, capable de garantir l'action latine en Orient.

La Serbie reprendrait les possesions iliryques de l'Autriche.

L'Italie s'approprierait le Tyrol.

La Hongrie et la Bohème, redevenues indépendantes, sauraient résister, par leur alliance avec la Roumanie, la Serbie et l'Italie, aux evahissements du pan-germanisme et du pan-slavisme, également dangereaux pour chacune d'elle.

La Gallitie, éminement ruthène par population et par origine, serait annexée à la Russie, qui restituerait à son tour à la Roumanie le rest de la Bessarabie.

La question turque, réduite ainsi à sa plus simple expression, resterait tout-à-fait de côté.

La Prusse gagne en teritoire et la France en influence: l'un avant l'autre".

De menționat că, în versiunea franceză, B. P. Hasdeu adaugă la « hora românească » și Basarabia, pe care o uitase inițial, în cronica politică din 2 august.

În felul acesta, întregul românesc își găsea – deocamdată vizionar – rotunjirea ideală, cu aproape jumătate de secol înaintea realizării concrete. Mai mult ca oriunde, vizionarismul lui B. P. Hasdeu face dovada intuirii exacte a viitorului!

196
București, 19/30 august 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 40, joi, 20 august 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu". E inclus, integral, cu titlul [*Arestarea lui Hasdeu*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 285–287. Textul a fost reprodus după ziar.

Arestarea lui B. P. Hasdeu era motivată de prietenia acestuia cu Al. Candiano-Popescu, șeful „revoluției" de la Ploiești. Sub imperiul declanșării mișcării antidinastice ploieștene, au fost arestați toți presupușii susținători ai ei.

În cazul lui B. P. Hasdeu s-a adăugat, evident, antidinastismul sau în orice caz antipatia față de dinastia străină a savantului, observate și chiar admonestate mai demult.

E clar că un ziar antidinastic și antiguvernamental de o asemenea vigoare, precum era *Columna lui Traian*, deranja, iar dorința intimidării sau desființării lui – după cum mărturisește B. P. Hasdeu – trebuie să fi stat în vederile guvernului.

Dezicerea autorului de mișcarea și de intențiile lui Candiano-Popescu nu trebuie privită drept conjuncturală. Savantul a pledat și va pleda și de aici înainte pentru legalismul și, deci, constituționalismul oricărui act ce implică în vreun fel destinele țării.

E drept că în demonstrația sa se străvede dorința de a lovi, nu atât în „revoluția" de la Ploiești, cât mai ales în (actul) răsturnării lui Cuza și al aducerii domnului străin.

Privitor la pierderile materiale suferite de savant prin închiderea la Văcărești, aflăm o notă, dată cu aldine, în chiar fruntea ziarului din 20 august 1870:

„Aviz

În curs de opt zile, d[omnul] Hăsdeu a suferit toată rigoarea arestului.

Nu voim, totuși, ca abonații noștri să se poată plânge câtuși de puțin de neregularitatea ziarului, chiar când ea provine dintr-o forță majoră.

Pentru cei trei sau patru numeri neapăruți, noi oferim o indemnizare mai mult decât echivalentă.

D[omnii] abonați pe un an și pe șase luni vor primi *Istoria toleranței religioase în România*, iar acei pe trimestru – drama *Răzvan și Vidra*, fiecare din câte 5–6 coale de tipar.

Astfel ne achităm cu prisos.

Am ruga, însă, ca și abonații *cei neplătiți până acum* să fie tot atât de scrupuloși.

Columna lui Traian este persecutată de toți..."

197
[La 8 august, dimineața...]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 40, joi, 20 august 1870, p. 1, nesemnat, intitulat, cu titlul noii rubrici: *Buletin interior*. E republicat, integral, de Mircea Eliade, cu titlul [*Revoluția de la Ploiești*], în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 311-312. Textul a fost transcris după ziar.

La apariția ziarului, pe 20 august 1870, după o întrerupere de 18 zile (practic 2 săptămâni), B. P. Hasdeu publică în locul rubricii *Revista exterioară* – rubrica *Buletin exterior*, concepută ca un mic rezumat al evenimentelor pertrecute în afara țării. Ca un pandant al ei, deși pe alte principii, introduce rubrica *Buletin interior*, pe care o redacta personal. Practic, revista politică este divizată în două articole de dimensiuni mai mici, axate fiecare pe alte aspecte – ceea ce le dădea o percutanță sporită.

198
București, 19/30 august 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 41, duminică, 23 august 1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Șederea în închisoare i-a fost lui B. P. Hasdeu prielnică din punctul de vedere al creației. După o lungă îndepărtare de muze, el scrie una dintre cele mai înflăcărate poeme patriotice ale sale, proslăvind vitejia lui Ștefan cel Mare și a lui Radu cel Frumos, cu tristețea că energia acestora se consumă în lupte frățești și nu în războaie contra dușmanilor țării. Numărul din 23 august al *Columnei lui Traian* cuprinde balada în stil popular *Ștefan și Radu (1474)*.

199
[Ciudata legătură bastardă între Rin și Dunăre]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 41, duminică, 23 august 1870, p. 1, nesemnat, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Articolul e scris înaintea capitulării Franței. Altminteri, ar reflecta ceva din prea plinul de durere exprimat în finalul cronicii politice *București, 19/30 august 1870*.

200
București, 26 august / 7 septembrie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 42, joi, 27 august 1870, p. 1, nesemnat. S-a reprodus după ziar.

Articolul de față, scris sub imperiul unui mare zbucium sufletesc, relevă – o dată mai mult – că B. P. Hasdeu nu-și reprezenta Franța reală (cu probleme complet diferite după instaurarea Comunei din Paris), ci o Franță ideală – eterna Franță, sora mai mare și sprijinitoarea adorată a României. Pe el nu-l interesa sub ce formă guvernamentală va exista mai departe – de aceea și acordă o așa de mică importanță declanșării revoluției –, principalul era ca Statul Francez să existe spre a putea grupa cândva toate țările latine.

201
[*Monitorul Oficial* dezminte...]

Apare, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior* în *Columna lui Traian*, I, nr. 42, joi, 27 august 1870, p. 1. A fost reprodus după ziar.

În continuarea comentariilor malițioase din text, B. P. Hasdeu preia, după ziarul *Dreptatea*, sub titlul: *Revolta-Canadiano,* comentariile privitoare la atitudinea guvernului față de „revoluția" de la Ploiești (p. 4).

202
București 1/[12] septembrie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 43, marți, 1 septembrie 1870, pp. 1-2, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost transcris după ziar.

Reafirmarea vechilor aspirații privind confederarea latinității într-un front comun contra panslavismului și pangermanismului era provocată, între altele, de reacțiile Italiei și Spaniei la știrea invaziei germane în Franța. La rubrica *Depeșele cele mai noi* (din pagina a patra a ziarului), B. P. Hasdeu lasă să se insereze (dacă nu cumva le va fi redactat el însuși) următoarele știri „Paris, 1 septembrie. Comandantul orașului Laon a predat citadela. Apoi prăfăria, facând exploziune, a nimicit statul major prusian, comptoriul prusian, o parte a citadelei și câțiva guarzi mobili francezi. Comandantul fortului Thionville a refuzat d-a se preda. Garibaldi a oferit serviciile sale Franței. Spania a recunoscut oficialmente Republica Franceză".

203
[Afară de problema cea mare...]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 43, marți, 1 septembrie 1870, p. 1, fără titlu, nesemnat, în cadrul rubricii *Buletin interior*. S-a reprodus după ziar.

Mai pe larg despre legăturile de amiciție dintre B. P. Hasdeu și C. A. Rosetti, a se vedea în notelele vol. VII, tom 1, dar și în notele la foiletoanele politice incluse în sumarul vol. III din seria *Opere*, apărută la Editura Minerva, București, 1998.

Cert este că legăturile dintre cele două mari personalități au cunoscut periodic apropieri și depărtări radicale. După 1869, când își crează propriul „organ de publicitate", B. P. Hasdeu se află din ce în ce mai mult pe latura opusă a baricadei față de C. A. Rosetti, deși împreună se considerau a face parte din Marele Partid de Acțiune.

204
București, 6/18 septembrie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr, 44, duminică, 6 septembrie 1870, pp. 1–2, semnat: „Hăsdeu". Textul s-a transcris după ziar.

Ne aflăm în fața unui text literar, scris sub impresia zilelor de detențiune la Văcărești și numai în ultima instanță în fața unei „reviste politice". Opunerea trecutului glorios unui prezent total decăzut constituie o modalitate poetică curentă în epocă. Ea se regăsește în forma exemplară în *Epigonii* lui M. Eminescu.

Sentimentul sub care a fost scris „foiletonul" e de dezolare, iar viziunea e apocaliptică. S-ar părea că autorul nu mai are nici o speranță. Și totuși în cronicile următoare îl revedem optimist, propunând mereu alte soluții de îmbunătățire, în orice caz încrezător în viitorul patriei și în înflorirea democrației.

205
[Ministeriul actual a reușit...]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 44, duminică, 6 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, la rubrica *Buletin interior*. S-a reprodus după ziar.

Există în publicistica lui B. P. Hasdeu o tendință de introducere a faptului istoric concret într-un sistem de ordonare caracterologică prin fapte definitorii de alură metaforică; de reducere a întâmplărilor, a așezărilor, zonelor, instituțiilor la esențialitatea relevantă, spre a putea apoi – fie să filosofeze, fie să încerce o coborâre în timp la fenomene similare, fie să scoată, prin ironie și sarcasm, efecte satirice. Este și cazul foiletonului de față.

206
București, 10/22 septembrie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 45, joi, 10 septembrie 1870, p. 1, semnat: „Hasdeu". Este inclus, integral, sub titlul [*Influența*

germană – și o lege istorică a desnaționalizării...], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 287–289. Textul a fost reprodus după ziar.

Desigur, B. P. Hasdeu generalizează din dorința de a evidenția imposibilitatea germanizării românilor de către prusieni. În realitate, lucrurile sunt mai complicate. El afirmă, de pildă, că „latinii se pot slaviza, dar slavii nu se latinizează", uitând de masiva asimilare de către poporul român a marilor invazii slavice de secolele V–VII.

207
[La ordinea zilei...]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 45, joi, 10 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, la rubrica *Buletin interior*. A fost transcris după ziar.

Explicațiile privitoare la chestiunea Giuzeppe Bidischini vor fi dezvoltată pe larg în următorul *Buletin interior* (*Columna lui Traian*, I, nr, 46, 13 septembrie 1870, p. 1).

208
[În lipsă de orice altă actualitate...]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 46, duminică, 13 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Lipsa oricăror evenimente consemnabile, îl fac pe B. P. Hasdeu să publice doar *Buletinul interior*, neînsoțit, ca în numerele precedente, și de „revista politică".

209
București, 17/29 septembrie 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 47, joi, 17 septembrie 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu". A fost reprodus după ziar.

Prin foiletonul politic de față pătrundem în atmosfera de trăire de către români a evenimentului european cel mai important din partea a II-a a secolului al XIX-lea: războiul franco-prusac.

Pierzând speranța reînvigorării Franței, până la a redeveni elementul principal de coagulare a latinismului, B. P. Hasdeu își îndreaptă privirea spre Italia reîntregită, în prag de a deveni o forță europeană.

210
[De o bucată de timp...]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr, 47, joi, 17 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Cu o rară putere de discernământ, ziaristul surprinde concepția socială care se ascunde dincolo de afișarea armoniei; întrevede armonia dintre factorii malefici pentru a jupui împreună țara.

Faptele relevate sunt zguduitoare. Dar cei interesați, și în primul rând Guvernul și Justiția se fac că nu le văd. Păcat că B. P. Hasdeu nu a făcut anchete și reportaje. Am fi avut astăzi niște mărturii cutremurătoare. Savantul avea o deosebită aplicare pentru intuirea din nimic a esențelor!

211
[S-a răspândit în Capitală un zgomot...]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 48, marți, 22 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul s-a reprodus după ziar.

Articolul lui G. Missail, asupra căruia atrage B. P. Hasdeu atenția, a început a fi publicat din nr. 47 (17 septembrie 1870) și se intitulează: *Rusia. Protectoratul. Regulamentul.*

El se va încheia (cu episodul V) în *Columna lui Traian*, I, nr. 51, 5 octombrie 1870, pp. 1-2. Articolul - de fapt un amplu studiu - reprezintă o tulburătoare evidențiere a perfidiei manifestată de Imperiul Țarist în relațiile cu Țările Române de-a lungul timpului.

Interesantă ni se pare viziunea scriitorului asupra ținutei presei. Ziarele trebuie după el - să educe și să liniștească publicul, nu să-l isterizeze printr-o deformare a realității: „Dacă vom deprinde națiunea a tremura denaintea umbrelor, ce va face ea, oare, în fața realității?

212
București, 25 septembrie (7 octombrie) 1870

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 49, sâmbătă, 26 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, cu precizarea: „București, 25 (7) septembrie, 1870". Textul a fost reprodus după ziar.

Vrând să atenueze polemica dură dintre un reprezentant al „școalei nedependinte" și ziarul *Românul* oficiosul școalei autoritare, B. P. Hasdeu face speculații, evitând discuția de fond.

213
[Despre invaziunea muscălească...]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 49, sâmbătă, 26 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. S-a reprodus după ziar.

Ca și în cazul măcelului de la Cuca-Măcăi, din județul Argeș, B. P. Hasdeu reușește să sugereze prin citate și comentarii patetice starea apocaliptică generată de guvern la Ploiești după „revoluțiunea" lui Candiano-Popescu.

Articolele sale capătă – prin forța de gradare a artei – o tensiune care le fac vii și astăzi, îngrozindu-te de situația strigătoare la cer surprinsă.

214
[La ordinea zilei...]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 50, miercuri, 30 septembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Dorind să înfățișeze realitățile din toată țara – spre a crea o imagine cuprinzătoare a situației social-politice – economico-morale a României –, B. P. Hasdeu adnotează pe marginea unor fapte, evenimente, personaje concludente pentru starea generală de lucruri și pentru mentalitatea diverselor categorii de funcționari în subordinea guvernului. Prin cei mici – sugerează putreziciunea celor mari și a ansamblului politic-administrativ.

215
Cosmopolitism și naționalism

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 50, miercuri, 30 septembrie 1870, pp. 1-2, cu precizarea „Discursul președențial de redeschiderea ședințelor Societății «Românismul», ținut în 26 septembrie 1870, de d[omnul] B. P. Hăsdeu". A fost republicat cu titlul întreg în *Foaia Societății „Românismul"*, I, nr. 7, octombrie 1870, pp. 303-305. Textul a fost transcris după *Foaia Societății „Românismul"*.

Articol de sinteză a teoriei lui B. P. Hasdeu asupra caracterului malefic al cosmopolitismului. Impresionat de căderea Franței, port-drapelul latinității, B. P. Hasdeu dă discursului rezonanțe psalmice, de înaltă filosofie și de profundă lamentare.

216
București, 4/[16] octombrie 1870

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 51, luni, 5 octombrie 1870, p. 1, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Zbuciumul sufletesc evocat de autor e, într-adevăr, general, dar în primul rând al lui!

217
[A ieșit la lumină...]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 51, luni, 5 octombrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Sprea a incrimina introducerea în programul Teatrului Național a unei comedii germane, B. P. Hasdeu publică în fruntea ziarului următorul necrolog satiric, sub forma unui ferpar: „† In anul mântuirii, 1870, al cincilea de la suirea pe tronul român a Măriei Sale, **CAROL I**, fiind prim ministru: MANOLACHE IEPUREANU, fiind în capul instrucțiunii publice: PETRACHE CARP, fiind director general al domniei sale: COSTACHE ESSARCU, a murit, în București, **TEATRUL ROMÂN**, asasinat de **COMEDIA NEMȚEASCA** !VAI!"

218
[Puține noutăți în întru...]

Se publica, în *Columna lui Traian*, I, nr. 52, 19 octombrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. A fost transcris după ziar.

Locul lui Kogălniceanu e luat de primul ministru Costache Manolache Iepureanu – asupra căruia se îndreaptă toate săgețile gazetarului.

Desigur, faptele sunt așa cum le prezintă B. P. Hasdeu, dar prea exagerat vede la originea tuturor relelor mâna primilui ministru.

Avem impresia că oricine s-ar fi aflat în fruntea guvernului – el ar fi fost la fel de virulent atacat de gazetar. Pentru că în viziunea sa, ziaristul trebuia nu numai să constate răul, ci să și înfiereze pe făptuitori și să propună soluții. Nu numai să dărâme, ci să și clădească!

219
Suveniri din actualitate

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 52, 19 octombrie 1870, pp. 1–2, semnat „Hăsdeu" și datat: „București, 17 (29) octombrie 1870". Textul a fost reprodus după ziar.

Text cvasiliterar, filosofic și politic, de mare frumusețe. Relațiile dintre C. A. Rosetti și I. Brătianu sunt judecate prin prisma aducerilor aminte personale ale autorului.

220
[Alegerile municipale]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 53, 25 octombrie 1870,

p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii: *Buletin interior*. Textul s-a transcris după ziar.

Pentru prima dată, *Buletinul interior* se vrea o cronică săptămânală a politicii românești și tot pentru prima dată, autorul evidențiază în subtitlu principalele probleme dezbătute în cuprinsul foiletonului. De aici încolo, B. P. Hasdeu va scrie o singură cronică politică în fruntea ziarului. De altfel, însăși publicația își reduce apariția la un singur număr pe săptămână (lunea).

Articolul este foarte important pentru viziunea ziaristului asupra fenomenului românesc.

221
[Azilul Elena și d[omnul] Davila]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 54, 2 noiembrie 1870, pp. 1–2, nesemnat, la rubrica *Buletin interior*. S-a reprodus după ziar.

Foileton foarte frumos, mai ales în partea finală, conținând vizibile anticipări caragialiene. Autorul reia – în situații diferite – două structuri familiare publicisticii politice hasdeene: antiteza prezentului decăzut față de trecutul glorios (Ștefan cel Mare) și metafora „plapumei", sub ascunzișul murdar al căreia se joacă interesele țării. Țăranul din pasajul reprodus după ziarul „nedependinte" *Semănătorul* constituie o prefigurare a lui Moș Ion Roată (creionat de I. Creangă).

222
[D[omnul] Boerescu și ceva bun!]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 55, 9 noiembrie 1870, p. 1, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Afirmația din ultima parte a cronicii politice: „în loc de «caractere» avem «avocați»", este expres inserată spre a atrage atenția la cele două articole menționate și în foileton, datorate lui G. Missail *(Ne trebuie caractere)* și poate chiar lui (semnat: X), cu care B. P. Hasdeu era, în orice caz, profund de acord. Atragem atenția mai cu seamă asupra ultimului articol *Școala avocățească*, în care e sintetizată succint teoria caracterului distructiv al cosmopolitismului: „O! Blăstemată să fie educațiunea și instrucțiunea cosmopolită și autoritară a Franței bonapartiste. Dintr-un izvor atât de necurat s-au adăpat mințile acestor tineri îmbătrâniți și d-aceea, în loc ca învățătura să producă bărbați cu inima națională, cu simțăminte înalte și cugetări serioase, ea a făcut niște păpuși, ocupate numai de persoana lor, îmbuibate de materialism, incapabile de devotament și neavând decât gândul d-a ajunge mai sus, cât mai iute și adesea cu orice preț".

223
[Parlamentul]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr, 56, 16 noiembrie 1870, p. 1, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Buletinul adnotat conține câteva idei hasdeene fundamentale. Mai întâi, ideea monstruoasei coaliții întrevăzută aici în planul diferenței de generații: „boierii cei bătrâni și coconașii cei tineri de la putere", cu o sintagmă ce amintește de titlul romanului lui N. Filimon, *Ciocoii vechi și noi*, comentat altădată de savant. În al doilea rând, sublinierea faptului că Ministerul Instrucțiunii (că „instrucțiuna", deci) trebuie să ocupe un loc important în viața națiunii. In sfârșit, ținem să relevăm ideea că teatrul este o școală înaltă și că el trebuie să educe și nu „să prostitueze" spiritele. E tocmai ceea ce a încercat autorul să facă prin piesele sale. Către final, „buletinul" se transformă într-un veritabil pamflet la adresa ministrului C. Essarcu, președinte în acel timp al „asociației" Ateneul Român, al cărui membru era și B. P. Hasdeu. Să se observe cât de sus înalța autorul cultura față de sferele politicului și ce interpretare dădea noțiunii de personalitate.

224
Armarea națională

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 56, 16 noiembrie 1869, pp. 1-2, semnat: „Hasdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Articol de polemică și de vestejire a ploconirii servile în fața domnitorului, în detrimentul intereselor naționale, foiletonul adnotat pune în evidența statornicia autorului pe linia promovării unor legi încărcate de conținut și nu pur formale, caricaturale. Se întâlnea aici cu adversarul său Titu Maiorescu pe aceeași parte a baricadei.

Articolul relevă o viziune interesantă, modernă, în privința instruirii militare și paramilitare, care a fost pusă efectiv în practică mai ales sub regimurile dictatoriale, în perspectiva abordării războiului total.

Articolele de pledoarie împotriva legii din 1868, la care face referință, au fost publicate în *Românul*.

A se vedea dezvoltarea aceleiași idei în studiul *Moșiile statului român Emfiteosa. Satul model. Asociațiunea agricolă*, inclus în vol. de față.

225
[O ecuațiune: Ion Ghica-Costaforu]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 57, 23 noiembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Articolul asupra căruia atrage atenția Parlamentului e publicat în p. 3, sub titlul: *Facultatea de Medicină*, semnat Dr. I. [Doctor Istrati?]

Curioasă această idolatrizare a lui Ion Brătianu, în care vede pe primul ministru ideal, după ce l-a criticat de nenumărate ori, mai ales în paginile ziarului *Traian*, deci imediat după separarea de „școala autoritară". Poate că intensificarea relațiilor de familie – după botezul Iuliei-fiica de către venerabilul om politic – să fi schimbat punctul de vedere inițial al savantului.

226
[Despre Senat...]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 58, 30 noiembrie 1870, p. 1, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. E omisă evidențierea cu aldine a problemelor dezbătute. Textul a fost transcris după ziar.

Observațiile lui B. P. Hasdeu – nu numai cele privitoare la ilegala imprimare pe monezile de aur și argint a chipului Domnitorului – premerg cu mult timp înainte sesizarea de către restul presei sau de către deputați a unor nereguli, a unor soluții etc. Verificăm și în cazul foiletonului de față febrilitatea spiritului critic hasdeean.

227
Revista Militară

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 58, 30 noiembrie 1870, p. 4, la rubrica *Diverse*, nesemnat. S-a reprodus după ziar.

A se vedea articolul *Armarea națională*.

228
[Declarațiunea d[omni]lor Hasdeu și Missail]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 59, 7 decembrie 1870, p. 1, semnat Hăsdeu. A fost transcris după ziar.

„Epistola" lui Missail, la care aderă și B. P. Hasdeu, e publicată în fruntea numărului, cu titlul: *„D[omnu]lui director al ziarului Columna lui Traian.*

O reproducem, pentru a se putea înțelege gestul autorului.

„In 3 decembrie 1870

Mult stimate directore și confrate,

Aud că ar fi existând o publicațiune a Primăriei Capitalei, prin care se invită profesiunile libere a comunica domiciliul lor spre a fi înscriși între alegători.

Posed titluri constante, după care am figurat în aceste liste de la 1864 ne-ncetat până în anul de tristă memorie 1870, când, iarăși o primărie a Capitalei, iarăși un consiliu municipal, m-a scos din acele fatale liste cu cea mai flagrantă călcare a legii electorale și fără a-mi face măcar cunoscut că m-a șters după cum prescrie legea *categoric*, ca să-mi pot face apelul la Tribunal.

Pentru ce am fost șters atunce?

Nu știu! Sau mai bine știu că așa a fost *porunca bunului plac.*

Pentru ce voi fi re-nscris acum?

Nu știu! Sau zice-voi mai bine: pentru că așa vrea *bunul plac.*

Lege? *Ad acta...*

Ei bine, dacă este așa, prefer a rămânea șters din listele electorale în tot cursul domniei lui *sic volo*, decât a fi înscris în liste prin grațiile acestei domnii, al căreia contact are proprietatea miasmelor pestifere.

Sub un regim carele a pus bâta, baioneta, pușcăria în locul legii, care a falsificat listele și sinceritatea votului, tot ce este mai esențial în regimul parlamentar, sub care n-a rămas nemic sacru și nemic sigur; sub un regim, unde însuși pactul fundamental al statului a fost sfâșiat în bucăți, cetățeanul liber și independendine renunță la ceva mai mult decât la banalul drept de a figua în niște liste, care, după ideea mea, acum nu mai servă decât a indica după culori *numărul victimelor urbane și rurale, ce au a fi săcelate sau ciomăgite periodic de două ori pe an* de către... acei ce au înbourat țara întreagă. Dezbaterile oficiale urmate în Adunarea Deputaților la 2 și 3 corent, relativ la Colegiul III de Ilfov sunt dovada cea mai nedubitabilă.

Nu cred, eu cel puțin, că ieșind înaintea acestei ciomăgeli periodice, cu o bestială docilitate, îmi servesc țara sau că fac act de moralitate și civism bine înțeles.

Drepturi cetățenești? Ce deriziune! Ce ironie! Ce parodie! Ce comedie tragi-comică!

In niște timpi, dar, de hidoasă priveliște ca aceștia, sunt alte căi mai bune, este ceva mai bun de făcut decât a juca rolul lui Vasilache din *Vicleim* în așa-numitele *liste electorale.*

Sufletele drepte sau cât de puțin drepte, inimile cugetătoare sau cât de puțin cugetătoare să se tragă la o parte spre a lăsa loc liber povoiului prostituțiunilor și fărădelegilor, care au inundat, au întristat, au sângerat țara de câțiva ani.

De nu s-ar fi găsit absolutamente nici un om cumsecade, care să rătăcească a întinde mâna călăilor națiunii – un regim ca cel de astăzi ar fi peste putință!

Vor trece și bahanalele acestea, după cum au trecut bahanalele infame ale fanarioților de la 1711.

Va trece și norul acest negru și infect, spre a lăsa să străluce sântul soare al naționalității, libertății, dreptății, democrației române, al *românismului* în toată splendoarea lui. Stă aceasta în natura lucrului și *va fi.* Răbdare numai...

Te rog, iubite directore, publică și această *renunțare* la liste, după cum ai publicat și *protestarea* mea din mai trecut în contra nelegalei ștergeri din liste.

Salutare și frăție,

Missail"

229
[Regatul Boierescu-Wechsler]

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 59, 7 decembrie 1870, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Scrisoarea la care se face aluzie în finalul articolului e publicată în același număr al ziarului (p. 4), sub titlul: *Cronica Institutului Agricol de la Brad. Scrisoare către d[omnul]* ***B. P. Hasdeu****, directorul ziarului «Columna lui Traian»*, și poartă data : „Brad, 1870, noiembrie 24".

230
Adunarea Deputaților. Ședința din 30 noiembrie

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 59, 7 decembrie 1870, pp. 1–2, la rubrica *Parlamentul,* nesemnat. S-a reprodus după ziar.

Paternitatea e dezvăluită chiar de B. P. Hasdeu în *Buletinul interior* publicat în *Columna lui Traian*, I, nr. 57, 23 noiembrie 1870, p. 1: „De la numărul viitor, vom deschide o rubrică specilaă pentru faptele și gestele Parlamentuli Român".

231
[D[omnii] Veissa și Deșliu]

Apare în *Columna lui Traian*, I, nr. 60, 14 decembrie 1870, p. 1, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. A fost transcris după ziar.

Confirmare a duplicității observate de ziarist în cazul guvernului Iepureanu. Spre a-și face martori despre libertatea alegerilor, în unele localități, alegerile au fost supravegheat libere Modalitatea practicată de primul ministru (a se vedea întrebarea adresată deputatului Iatropol) a fost exact prezisă de B. P. Hasdeu.

232
București, 1870 decembrie 20

Se publică în *Columna lui Traian*, I, nr. 61, 21 decembrie 1870, p. 1, semnat: „Hăsdeu", la rubrica *Politica*. Textul a fost reprodus după ziar.

Ne aflăm în fața unuia dintre cele mai frumoase foiletoane critice la adresa trădătorilor cauzei naționale. Simbolul lui Ieremia Pârcălabul revine ca un laitmotiv în toată publicistica lui B. P. Hasdeu, încă înainte de a i se da forma cristalină în proza istoriografică *Ioan Vodă cel Cumplit.*

233
[Școala-Bărnuțiu și Școala-Andrassy reconciliate de către Ieremia Pârcălabul]

Apare în *Columna lui Traian,* I, nr. 62, joi, 31 decembrie 1870, p. 2, nesemnat, în cadrul rubricii *Buletin interior.* Textul a fost transcris după ziar.

Deși, atât în subtitlul cât și în cuprinsul articolului, se face aluzie la viitoarea epistolă deschisă a lui B. P. Hasdeu, vorbindu-se despre savant ca despre o persoană străină, articolul aparține cu siguranță acestuia. Stilul și ideile sunt ale lui B. P. Hasdeu. Ele se circumscriu campaniei sale împotriva guvernului. A se vedea foiletoanele anterioare și mai ales satirele la adresa lui Ieremia Pârcălabul.

Artificiul poetic referitor la vina poștei în privința neexpedierii numerelor din *Columna lui Traian* la Calafat este dublat de denunțul direct împotriva respectivei instituții la rubrica *Poșta ziarului*: „*La Craiova.* Din *Buletinul interior* vă veți încredința că este numai și numai vina poștei. Fi-va d[omnul] Peride mai român decât d[omnul] Zissu? Deocamdată este o enigmă. Biletele trămitem prin poștă. Despre gratitudinea noastră nu avem decât a repeta ceea ce am spus deja" (p. 4).

234
[Ce voim noi de la Vodă?]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 1 (63), joi, 7 ianuarie 1871, p. 1, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior.* Textul a fost reprodus după ziar.

Înțepături fugare la adresa personalităților vremii. În prag de an nou, autorul nu uită să-și exprime dorința ca Domnitorul „să se decidă o dată a fi român și numai român" – spre a întări dinastia.

235
Prima epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Apare în *Columna lui Traian,* II, nr. 1 (63), joi 7 ianuarie 1871, pp. 1–2, intitulat: *Prima epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu,* semnat: „Hăsdeu". Textul a fost transcris după ziar.

Epistolele deschise către „Nicolau Ionescu", în număr de șase, țintesc mai multe obiective. Pe de o parte, vestejesc personalitatea politicianului numit mereu Ieremia Pârcălabul, încercând – prin demascarea atitudinii trădătoare a acestuia – să reaprindă flacăra națională a „aripei nedependinte", iar pe de alta să-l pună pe autorul însuși într-o lumină favorabilă în fața alegătorilor de la Colegiul III din București, pe listele căruia figura împreună cu Constantin Cretzulescu, Iancu Cantacuzino, Nicu A. Dimitriu, Dimitrie Culoglu și Paraschiv Atanasiu (A se vedea reclama publicată în fruntea ziarului). Epistolele menționate au totodată o importanță aparte pentru biograful și exegetul operei lui B. P. Hasdeu, întrucât punctează țintele urmărite de către savant în activitatea publică și sintetizează crezul său politic.

236
A doua epistolă deschisă către Nicolau Ionescu

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 2 (64), luni, 11 ianuarie 1871, p. 5, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Atacurile directe sau insinuările împotriva lui Ion Ghica se prelungesc în a doua epistolă deschisă către Nicolau Ionescu, fiind orchestrate cu diminuarea importanței domnitorului Carol I.

237
A treia epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 3 (65), joi, 21 ianuarie 1871, pp. 9–10, semnat: „Hăsdeu". Textul s-a transcris după ziar.

Fiecare episod se centrează pe dezbaterea unei probleme la ordinea zilei, în care profesorul N. Ionescu de la Iași este implicat profund.

Lămurind chestiunea abordată, evident în contradicție cu afirmațiile publice ale lui N. Ionescu, B. P. Hasdeu demolează succesiv postamentul statuii adversarului său

238
A patra epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 4 (66), luni, 25 ianuarie 1871, p. 14, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Interesantă e definiția istoriei dată de autor: „catedra de istorie, adecă de filosofia politicii..."

În genere, însă, întinderea materiei pe un așa de lung spațiu,

diluează concentrarea de idei cu care ne-au obișnuit foiletoanele autorului și anihilează întrucâtva tentația satirică.

239
A cincea epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 5 (67), duminică, 31 ianuarie 1871, semnat: „Hăsdeu". S-a transcris după ziar.

Cum era de așteptat, scrisorile deschise adresate lui N. Ionescu trebuiau să facă, într-un fel sau altul, referință la crezul politic al autorului – spre a desemna diferența de viziune și locul exact pe care se situează față de adversar în chestiunile naționale esențiale. Reafirmând că a dorit și dorește „împăcarea tuturor moleculelor oneste ale marelui partid de acțiune pe baza unui singur catehism eminamente național și eminamente democratic", B. P. Hasdeu dă încă o dată glas ideii ce constituie adevăratul laitmotiv al publicisticii sale.

240
A șasea epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 6 (68), luni, 8 februarie 1871, pp. 21–22, semnat: „Hăsdeu". A fost inclusă, integral, sub titlul *A 6-a epistolă deschisă către d[omnul] Nicolae Ionescu*, de către Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 289–295. Textul a fost reprodus după ziar.

Cea de a șasea epistolă deschisă adresată lui N. Ionescu conține sâmburele ideii din care s-a născut întreaga polemică. Prin aducerea unui prim-ministru din partida nenațională, N. Ionescu a deschis drum cuceririi de către străini a României pe cale diplomatică și economică.

Stând, ca un adevărat miracol, timp de două milenii, independentă sau relativ independentă, Patria riscă, la sfârșitul secolului al XIX-lea, să fie infeudată fără drept de replică – nu prin forță, ci prin cuceriri neînsemnate, însă statornice, economico-diplomatice.

Ideea serialului de epistole deschise adresate lui N. Ionescu constituie una dintre ideile forță ale gândirii politice hasdeene. Ea capătă o interesantă orchestrare în tot restul articolelor sale răspândite în presa vremii.

241
D[omnul] Ion Ghica, ca intim cu Andrassy]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 2 (64), luni, 11 ianuarie 1871, pp, 5–6, fără titlu, semnat: "Hăsdeu", în cadrul rubricii *Buletin interior*. S-a transcris după ziar.

242
[Trei deocamdantă]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 3 (65), joi, 21 ianuarie 1871, p. 9, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

243
Colegiul III din București

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 4(66), luni, 25 ianuarie 1871, p. 13, la rubrica *Politica*, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Articolul reprezintă concluziile anchetelor întreprinse de savant asupra ilegalităților și abuzurilor strigătoare la cer săvârșite în cadrul colegiului III din București, în raza căruia își depusese și el candidatura, alături de Constantin Cretzulescu, Iancu Cantacuzino, Nicu A. Dimitriu, Dimitrie Culoglu și Paraschiv Atanasiu.

De altfel, în fruntea numărului precedent (3 (65), 21 ianuarie 1871), B. P. Hasdeu a inserat următoarea listă:

„Candidații de deputați pentru colegiul III din București

După **Presa:**

Generalul Tell, Constantin Boerescu, Efrem Germany, Dobre Nicolau, Dim. A. Cantacuzino, Maiorul Algiu;

După **Românul:**

Ștefan Golescu, Nicolae Golescu, Dumitru Brătianu, C. A. Rosetti, Iorgu Ghica, T. Mehedințeanu;

După **Columna lui Traian:**

Constantin Cretzulescu, Iancu Cantacuzino, Nicu A. Dimitriu, B. P. Hasdeu, Dimitrie Culoglu, Paraschiv Atanasiu.

Lista *Românului* a ieșit în UNANIMITATE!!!"

Foiletonul e structurat de o așa manieră, încât produce efecte literare, prin repetarea insistentă, sacadată, în aceeași ordine, de 8 ori, a numelui deputaților din „școala autoritară", aleși în unanimitate.

Ca un laitmotiv, e repetată de șapte ori și concluzia:

„Sub Albi, mecanismul electoral a fost *violent.*

Sub Roșii e *neonest.*"

244
[Strussberg-Ambron și Măria Sa Vodă]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 5 (67), duminică, 31 ianuarie 1871, p. 17, nesemnat, la rubrica *Buletin Interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Invocând exemplul regelui Poloniei, Henric de Valois, dar și al proverbului „câinele care latră, nu mușcă", B. P. Hasdeu afirmă cu

convingere – fapt verificat de istorie – că dacă Domnitorul a scris (deci, și-a dezvăluit intenția în public) că va părăsi Tronul, în realitate nu o va face.

Bazat pe experiența trecutului și pe factori de natură psihologică, savantul are și de data aceasta intuiția adevărului.

245
[Strussberg–Ambron doarme]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 6 (68), luni, 8 februarie 1871, p. 21, la rubrica *Buletin Interior*. Textul s-a reprodus după ziar.

Așa după cum promite, B. P. Hasdeu publică în numărul următor al ziarului (nr. 7 (69), 15 februarie 1871, pp. 27–28), proiectul de lege pentru convertirea datoriei „flotante în bonuri ipotecare, plătibile la purtători".

246
[Cele zise!]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 7 (69), luni, 15 februarie 1871, p. 25, nesemnat, la rubrica *Buletin Interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Proiectul de lege, criticat în punctele lui esențiale, este reprodus în întregime în același număr (pp. 27–28).

247
Cauzele și rezultatele cosmopolitismului

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 7(69), luni, 15 februarie 1871, pp. 25–26, semnat „Hasdeu", cu titlul complet: *Cauzele și rezultatele cosmopolitismului. Discursul președințial la inaugurarea anului III al Societății „Românismul", rostit în ședința publică din 24 ianuarie 1871*. S-a transcris după ziar.

Pledoarie pentru educarea și creșterea fiilor patriei în spiritul dragostei de valorile culturale ale neamului, în spiritul naționalismului, întrucât în naționalism stă tăria persistenței inconfundabile a unui popor în timp.

Deja de la B. P. Hasdeu, antinomia naționalism/cosmopolitism a căpătat o accepțiune frazeologică, de tipar neconturat concret.

248
[Misterele afacerii Strussberg–Ambron]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 8 (70), luni, 22 februarie 1871, pp. 29–30, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin Interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Cu totul interesantă ni se pare ultima parte a articolului, ce-l plasează, avant la date, pe B. P. Hasdeu pe linia revoltei publice a studenților conduși de N. Iorga, împotriva unui spectacol similar susținut, în franceză, de protipendadă, în sala Teatrului Național, în 1906. De altfel, spre a dovedi o dată mai mult comuniunea de idei dintre cele două mari personalități, B. P. Hasdeu îi adresa o celebră scrisoare lui N. Iorga, felicitându-l și exprimându-și admirația față de acțiunea studenților. „Fapta studențească a fost un frumos, adevărat avânt francez. Francezii ar fi făcut întocmai. Felicit, însă, nu pe studenți, care și-au îndeplinit o sacră datorie, dar felicit floarea profesorimii curat românească, din care fac și nu voi înceta a face parte" (Apud N. Iorga, *O luptă literară*, I, ediție îngrijită și note de Valeriu Râpeanu, Editura Minerva, București, 1979, p. 395).

249
Un aviz

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 8(70), 22 februarie 1871, p. 30, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost transcris după ziar.

A se vedea cele 6 „epistole deschise către domnul Nicolau Ionescu", din corpul volumul. B. P. Hasdeu nu și-a ținut promisiunea de a reveni asupra subiectului în alte epistole.

250
[Ministrul de Finanțe și un elev colegial]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 9 (71), luni, 1 martie 1871, pp. 33–34, la rubrica *Politica*, fără titlu, nesemnat. Textul a fost transcris după ziar.

Spre a releva opiniei publice „filoiudaismul" guvernului Ghica, B. P. Hasdeu publică în numărul următor al *Columnei lui Traian* (II, 10 (72), 8 martie 1871, pp. 39–4o), sub titlul generic *Cestiunea Abraham-Baer-Cohen, Discursul d[omnu]lui D. Lupașcu în ședința Parlamentului din 22 februarie*, discurs evident defavorabil primului ministru Ion Ghica.

Intr-o *Nota bene*, redacția – noi îl bănuim chiar pe B. P. Hasdeu – își expunea la sfârșitul stenogramei opinia: „A luat apoi cuvântul d[omnul] Nicolau Ionescu, combătând pe d[omnul] Lupașcu în favoarea d[omnu]lui Ion Ghica, adică a rabinului Abraham-Baer-Cohen!!!"...

251
D[omnul] Epaminondas Perides

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 10(72), luni, 8 martie 1871, p. 37, în fruntea ziarului, cu corp mai mare (12) decât al tuturor celorlalte articole, semnat: „Administrațiunea".

Articolul este clar al lui B. P. Hasdeu. Nu numai datorită recognoscibilității trăsăturilor de stil hasdeean, dar mai ales datorită aluziilor savantului în text la un mai vechi foileton politic al său.

252
[Strussberg]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 10 (72), luni, 8 martie 1871, p. 37 nesemnat, la rubrica *Buletin Interior*. Textul a fost transcris după ziar.

In paralel cu atacul dezlănțuit împotriva companiei Strussberg din corpul articolului de față, B. P. Hasdeu face în articolul de fond semnat „Administrațiunea" un aspru richizitoriu lui Epaminondas Perides, slujbașul lui Strussberg, numit de primul-ministru Ion Ghica „director general peste serviciul telegraf-poștal". Intrucât cele două texte se află într-o strânsă dependență, rugăm cititorul să le parcurgă împreună.

Considerațiile analitice privitoare la un alt proiect al guvernului, *Moșiile statului*, pe care B. P. Hasdeu le-a anunțat în *Buletinul Interior*, constituie o amplă expunere critică întreprinsă, sub semnătură, de autor, pe parcursul a mai multor numere din *Columna lui Traian* (II, 10 (72) - 16 (78)), dar rămasă în cele din urmă neîncheiată.

Celălalt studiu recomandat de B. P. Hasdeu, *Guvernele române în față cu Dunărea*, apare în același nr. 1o (72), 8 martie 1871, pp. 38-39, sub semnătura lui N și este datat: „Galați, 22 februarie 1870", în loc de „1871".

253
[Săptămâna s-a început...]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 11 (73), luni, 15 martie 1871, p. 41 [numerotare greșită a paginilor], nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Reținut în ce privește componența consiliului comunal al municipiului București - accentuat românească și națională față de cele precedente -, B. P. Hasdeu exultă relatând despre manifestările antiteutonice de la Sala Slătineanu. Oarecum în continuarea reflecțiilor din „buletinul interior" din 23 februarie 1871, - când deplângea ajutorarea ostașilor francezi cu banii strânși de la o reprezentație cu o piesă jucată în franceză - autorul își exprimă întreaga bucurie de a fi văzut reacția românească împotriva sărbătoririi victoriei germane asupra francezilor. Pe aceleași poziții va rămâne până la capătul vieții. A se vedea scrisoarea adresată lui N. Iorga, în 1906.

254
[O profeție realizată]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 12 (74), luni, 22 martie 1871, p. 41, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul s-a transcris după ziar.

Evident, în judecarea densității și longevității populației din România, B. P. Hasdeu apelează la exemplele extreme, la orașele în care, într-adevăr, în anii 70 ai secolului 19, evreii proaspăt veniți din Rusia și Polonia alcătuiau o colectivitate importantă, compactă. Nu același lucru se petrece în orașele din Muntenia, de pildă, și cu atât mai puțin în Oltenia. Excesul de afluență evreiască în orașele Moldovei au strâmit, cum era și de așteptat, mari nemulțumiri.

255
[Primul-ministru antifebruarist]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 13 (75), duminică, 28 martie 1871, p. 45, fără titlu, nesemnat, la rubrica *Politica-Buletin interior*. S-a transcris după ziar.

Necrologul închinat lui Alexandru Hurmuzachi este reprodus după volumul lui Iosif Vulcan, *Panteonul român* (la rubrica *Biografia*), pp. 447-48.

256
[Foaia Societății „Românismul"]

Apare în *Foaia Societății „Românismul"*, II, nr. 1, 1871, p. 3, fără titlu, nesemnat. La sumar e trecută cu titlul *Din partea redacțiunii*, fără precizarea autorului. Stilul și ideile articolului ne fac să credem că el aparține lui B. P. Hasdeu, membru în „comisiunea de redacție și administrațiune a foii" (alături de G. Missail, N. V. Scurtescu, N. Ath. Popovici, T. P. Rădulescu și G. Gr. Tocilescu) și președinte al Societății „Românismul". Textul a fost reprodus după revistă.

257
[Manifestul eunuc]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 14 (76), luni, 5 aprilie 1871, p. 49, fără titlu, nesemnat, la rubrica *Buletin interior*. Textul s-a transcris după ziar.

Incântat de criticile cuprinse în articolul *Ce este noul „manifest eunuc" al coaliției*, din ziarul *Român Verde*, ce consună clar cu ale sale, B. P. Hasdeu îl reproduce integral în paginile *Columnei lui Traian*,

sub semnătura Român Verde. Numele ziarului a fost luat, nu o dată, drept pseudonim al savantului. Cronica politică de față lămurește definitiv lucrurile. In finalul „Buletinului interior", B. P. Hasdeu face cunoscută o inițiativă neconsemnată de istoricii literari: încercarea de a-l ajuta pe Dimitrie Bolintineanu, grav bolnav, prin scoaterea la vânzare publică a bibliotecii și a mobilierului său.

Pentru ca cititorul să-și poată forma o opinie asupra ideilor expuse în articolul *Ce este noul manifest eunuc*, îl reproducem în continuare:

„CE ESTE NOUL «MANIFEST-EUNUC» AL COALIȚIUNII?

Faptele politice d-abia de câțiva ani și tristele roduri ce au dat într-atâtea rânduri coaliționile de felul acesta, vai! nu au putut încă să ne învețe minte!

Partidul roșu, ce se pretinde *liberal și național*, își mărturisește toate păcatele comise, cerând iertare și promițând că-și va repara greșelile, și astăzi, într-o situație atât de grea, vine să repețească, pentru nu știm a câta oară, aceleași erori din trecut, care a văzut el însuși unde ne-au condus.

Cum se unește astăzi partidul *liberal* tocmai cu d[omnul] Kogălniceanu, părintele Statului de sub Vodă-Cuza și tovarăș cu d[omnul] general Florescu, de la care *Românul* nu așteaptă decât un nou 3 August?

Cum primiți în sânul partidului *național* pe acela, care v-a înșelat o dată la 1868, după ce-l suirăți la putere, și care s-a făcut apoi nemernica slugă a neamțului Strussberg?

Cum vă permite *naționalismul* a vă coaliza cu d[omnul] Ion Ghica, pe care l-ați acuzat pentru cei 600.000 de franci, care a înfruntat iubirea românilor pentru frații lor din Ardeal prin vestita-i scrisoare către ungurul Andrassy, și care și-a deschis mai deunăzi brațele ca să primească cu căldură pe Abraham-Baer-Cohen, venit din fundul Palestinei spre a cere *milă* de la noi?

Cum vă permite *liberalismul* și *constituționalismul* a vă da mâna cu d[omnul] N. Ionescu, care v-a spus că mințiți, când ați strigat sub lovitura bâtelor d[omnu]lui Iepureanu, și care a susținut de la tribuna Camerei, că alegeri mai libere decât ale d[omnu]lui Manolache Costache nici c-au fost vreodată?

De ce nu explicați acestea în manifestul, publicat prin *Românul* de la 28 martie?

Declarați că veți apăra Constituțiunea contra reacțiunii. Dar cu cine? Cu înșiși tovarășii de altă dată ai acelora, pe care astăzi îi acuzați că vor să facă Lovitură de Stat!!!

Care este principiul ce vă întrunește pe toți sub același drapel, când ne spuneți lămurit că veți lucra, *«fiecare din punctul său de vedere individual»*?

Ne ametiți continuu cu aceleași fraze seci, fără a ne spune nemic, pentru a înțelege și noi ceva!

Strigați mereu: *Constituția!* și iarăși *Constituția!*

Dar de nevoile țării, de concesiunea Strussberg, de ce pomeniți numai în treacăt că astă afacere «rău condusă e de natură a compromite pe un mare număr de ani viitorul nostru financiar și economic», și nu ne dați pe față și nu ne explicați purtarea d[umnea]voastră, pretinsă *«majoritate constantă în principii»* într-această grozavă cestiune, pe care ne-ați adus-o pe spinare și pentru care v-ați rugat să vă ietăm!

Ce a făcut majoritatea cea *constantă în principii,* care pretindeți că «are titluri neșterse la recunoștința națiunii», ce a făcut cu insolența și pretențiunile lui Jaques-Ambron-Strussberg?

După ce *ați vorbit* o săptămână întreagă, ați făcut totul *mușama,* votând moțiunea d[omnu]lui general Florescu!!

Moldova țipă în gheara jidovimii, și despre evrei nici un cuvânt în manifestul d[umnea]voastră!

De ce nu ne vorbiți de păsurile poporului, de ceea ce ne frământă, ne doare și ne roade inima, de ce nu ne vorbiți de potopul germanismului, ce amenință a ne înghiți pe tărâmul *economic* și financiar, de lepra jidovească, ce, pe fiecare zi, se lățește și ne strânge mereu în gheare spre a ne sugruma?

Aci e buba, de acestea ne pasă, iar nu de ivaziuni turcești și de proiecte cuceritoare ale Austro-Ungariei!

În loc de a ne vorbi de boală, care ne bântuie mereu, d[umnea]voastră strigați întruna că veți apăra de pieire și iarăși veți apăra Constituțiunea. Dar ne-am săturat până-n gât cu atâtea *vorbe* și cu atâta apărare *platonică, falsă* și *rău interpretată* a pactului nostru fundamental. Voim fapte, fapte curat *românești* și curat *democratice!*

Ce ați făcut pentru opincă și meseriaș?

Lipsă totală de învățătură, biruri de tot felul, comerțul și industria lăsate pe mânile străinilor, robia la nemți pe 99 [de] ani!

În loc să ne promiteți că veți face cel puțin d-aci înainte ceea ce n-ați făcut până acum, din rea-voință sau din nepricepere, d[umnea]voastră vreți *«dezvoltarea pacinică a principiilor civilizațiunii moderne»,* adică nici mai mult nici mai puțin teoria cosmopolită a d[omnu]lui Ion Ghica, expusă pe larg în crezul său politic din vara trecută și prin care nu face nici o deosebire, în țara noastră, între români și străini, susținând că toți sunt *d-o potrivă,* pentru că toți sunt *oameni!!*

Bazați pe faptele și experiența trecutului, nouă nu ne place Coaliținea formată din elemente cu totul *opuse* și necondusă de nici un principiu.

Poporul nu mai poate suferi îmbrățișările, când cu beizadea Mitică, când cu d[omnul] Kogălniceanu, când cu d[omnul] Ion Ghica, când cu d[omnul] Iepureanu, toate numai pentru ajungerea la putere, ca apoi iarăși să vă pălmuiți și să mergeți a vă săruta azi cu Crémieux și cu Andrassy, mâine cu Strussberg și cu Abraham-Cohen!

În zadar ne mai spuneți că «nu de astăzi vă luptați pentru o politică *românească,* că aveți aspirațiuni *române* de demnitate *națională*». În zadar, căci poporul, azi cel puțin, trebuie *să-și aducă aminte* și să vă

strige și dânsul: d[omnu]lui Kogălniceanu: – Oituz, steagul român închinat nemților la Galați, prosternarea națiunii înaintea lui Strussberg; d[omnu]lui Ion Ghica: – călduroasa iubire cu Andrassy, împrumutul Oppenheim, recomandația dată jidovului Abraham-Bauer-Cohen; iară *neclasabilului* d[omn] N. Ionescu (după cum l-a botezat chiar ziarul *Românul*), d[omnu]lui Ionescu să-i strige osanalele ridicate sângelui de la Mavrodol, cumetria, când cu d[omnul] Iepureanu, când cu d[omnul] Ion Ghica, în sfârșit, cocoloșirea neamțului Baruch Strussberg!"

258
Domnului Alexandru Papiu Ilarian

Scrisoarea deschisă, adresată istoricului Al. Papiu Ilarian, unul dintre cei mai apropiați prieteni ai savantului, apare cu titlul *Domnului Alessandru Papiu Ilarian*, în *Columna lui Traian*, II, nr. 14 (76), luni, 5 aprilie 1871, p. 51. semnată: „Hasdeu". Textul a fost transcris după ziar.

Epistola constituie dovada certă a înfierbântării maxime de care era cuprinsă până și intelectualitatea de înaltă ținută ori de câte ori era atinsă chestiunea evreiască. Deși era nepotul unei evreice – sau poate tocmai de aceea – B. P. Hasdeu a încercat să abordeze consecvent, în mod realist, problema împământenirii evreilor, aflându-se pe poziția cunoscută a marilor personalități politice românești din a II-a jumătate a secolului al XIX-lea. Orice străin putea căpăta – după dânsul – cetățenia română numai în măsura în care făcea dovada unei activități productive directe și nu se infiltra în țară spre a-i exploata pe ceilalți.

Ca și Eminescu, B. P. Hasdeu aprecia în gradul cel mai înalt munca efectivă a membrilor societății.

Limbajul împănat metaforic nu trebuie să lase o falsă impresie asupra sensului demersurilor publicistului.

259
D[omnul] Costaforu și dreptul ginților

Se publică, nesemnat, fără titlu, în *Columna lui Traian*, II, nr. 15 (77), luni, 12 aprilie 1871, pp. 54–55, la rubrica *Politica*. Textul a fost reprodus după ziar.

Faptele sintetizate în „Buletinul interior" sunt dezbătute și elucidate parțial în articole laterale de sine stătătoare. Așa, de pildă, *Cestiunea Strussberg* face obiectul articolului de sine stătător identic intitulat, din p. 55 (același număr).

Pe de altă parte, articolul referitor la Coaliție, intitulat *Coaliția*, e publicat în continuarea „Buletinului interior", sub semnătura neindividualizată: „Un alegător".

260
Către alegători

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 16 (78), luni, 19 aprilie 1871, p. 57, semnat: B. P. Hăsdeu. Textul s-a transcris după ziar.

Scrisoarea deschisă adresată „alegătorilor" constituie unul dintre cele mai importante documente hasdeene privitoare, pe de o parte, la ținuta sa morală și patriotică, iar pe de alta, la aspirația mărturisită de a ascende în forurile de conducere ale vieții politice și culturale ale țării. Ea premerge afirmațiile din corespondența cu cele două Iulii aflate la Paris în anii '80 ai secolului al XIX-lea. Numai că aspirația tainică a savantului de a fi unul din factorii de decizie în țară era mascată de pretextul alegerii ca deputat pentru a putea deveni diplomat la Paris (funcție ce i-ar fi permis să stea împreună cu familia).

În nota caracteristică, epistola se încheie cu un virulent sarcasm la adresa mărimilor politice ale vremii, propulsate mafiotic în fruntea treburilor țării: „De nu voi fi ales – scria el cu ironie – o voi considera cu mândrie națională ca o probă că sunt sute și mii mai demni decât mine de înalta misiune a unui mandatar.

O țară unde, prin propria inițiativă a alegătorilor, un Maniu, un Missail, un Sion [din opera căruia publica în chiar numărul respectiv poema *Adio la Bolintineanu*], un Constantin Cretzulescu, un Alexandru Odobescu și atâția alții nu străbat în Parlament, după o viață de sacrificiu și de studiu, trebuie să fi având în rezervă o abundință extraordinară de luceferi!"

Peste 3 numere (*Columna lui Traian*, II, nr. 19 (81), 17 mai 1871, p. 72), G. Sion îi răspundea autorului, tot printr-o epistolă deschisă, intitulată *De pe Bărăgan* (datată 12 mai 1871), de ce nu a candidat și nu candidează, în care consideră gestul savantului drept utopic. Extragem un fragment revelatoriu pentru întreaga demonstrație: „Pe baza acelorași principii sperai să vezi în Parlament pe naționalistul Maniu și pe infatigabilul Missail și chiar pe modestul tău amic Sion și pe mai nu știu cine... Ce frumoase iluziuni! Noi eram să fim Solonii și Licurgii României, eram să fim salvatorii patriei, alături cu:

Conaki Vogorides,
Petraki Ritorides,
Cerlenti și Collin
Și alți tribuni faimoși
Cu numele străin
Ieșiți ca din Gogoși...

Eu unul nu mi-am pus candidatura nicăieri de frica opiniunii publice și mă bucur de această fericită idee, căci dacă aș fi izbutit, lumea s-ar fi grăbit îndată a mă buciuma, atribuindu-mi toate bâtele bandelor electorale și toate mijloacele stereotipe ale *influinței morale*, pe care, în principiu, le-am combătut".

261
[Ce a făcut guvernul?]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 16(78), luni, 19 aprilie 1871, pp. 1–2, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Despre magistratul Ghelmegeanu, din Trunu Severin, B. P. Hasdeu scrisese, într-adevar, în *Buletinul interior* (din *Columna lui Traian*, II, nr. 6 (68), 8 februarie 1871), protestând împotiva destituirii lui: „Dintre cei daţi afară din magistratură, opiniunea publică a fost mai cu seamă scandalizată prin depărtarea d[omnu]lui Ghelmegeanu preşedintele de la Severin, un model de onorabilitate, în favoarea căruia nu s-a sfiit a se pronunţa până şi ziarul *Românul*".

Cât despre cel de al doilea omagiat pentru numirea în funcţie, doctor în litere şi licenţiat în drept, Remu N. Opreanu, se cuvine să precizăm că „studiul despre literatura italiană" publicat de el în paginile *Columnei lui Traian* (I, nr. 15, 23 aprilie 1870, pp. 2–3; nr. 16, 30 aprilie 1870, p. 3), reprezenta, de fapt, textul „discursului pronunţat în ziua de 15 martie 1870 la începerea Cursului de literatura şi istoria literaturii italiene". Textul discursului era însoţit de următoarea notă a Redacţiei: „Este o adevărată pierdere că d[omnul] R. N. Opreanu a fost silit a întrerupe acest curs, atât de interesant din toate punctele de vedere. Sperăm, însă, că dumnealui va continua cel puţin pe calea publicităţii studiile sale asupra literaturii italiene"

Colaborarea lui Remu N. Oprean din aprilie nu era singulară. In nr. 18 (80), an II, al *Columnei lui Traian*, din 10 mai 1871, îi găsim, de pildă, semnătura sub poema *Hassan*, „fragment epic" (p.66).

„Notiţa" promisă la sfârşitul articolului cu privire la atitudinea inchizitorială a mitropolitului primat, apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 17 (79) din 26 aprilie 1871, p. 64, sub semnătura S., intitulată: *Reacţiunea călugărească*. După toate probabilităţile (a se vedea mai ales partea a doua a articolului), ea îi aparţine lui B. P. Hasdeu.

262
[Un portret politic]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 17 (79), 26 aprilie 1871, p. 61–62, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Cu excepţia relatărilor din final, întreg articolul constituie un bilanţ, profund critic, la adresa direcţiei politice a lui C.A. Rosetti. Pentru relativizarea lucrurilor, trebuie să precizăm că B. P. Hasdeu a fost îndelungată vreme, nu numai colaborator la *Românul*, dar şi apropiat al ziaristului, în pofida atacurilor vehemente la adresa acestuia publicate în revistele *Aghiuţă* şi *Satyrul*.

E adevărat, însă, că articolele lui B. P. Hasdeu din paginile *Românului* au o orientare consecvent distinctă față de liniile periodicului.

Ingrădirea libertății patriotice – așa cum o înțelegea B. P. Hasdeu – îl va face să se despartă definitiv de C.A.Rosetti și să scoată ziarele *Traian* și *Columna lui Traian*.

Ca o ironie a soartei, trebuie să menționăm că, deși savantul incrimina educarea românilor departe de România (evident pentru jocul de cuvinte: „Alții se-ntreabă cu nedomedrire, dacă nu era mai bine și mai frumos ca *Românul* să-și crească copiii în România"), el însuși își va trimite copila la Paris, iar doamna Hasdeu va încerca – pentru acoperirea cheltuielilor de sejur – să îngrijească (în pension) de alți copii. Și chiar va publica anunțuri similare celui reprodus în fruntea articolului de față.

263
Reacțiunea călugărească

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 17 (79), luni, 26 aprilie 1871, p. 64, semnat „S". A fost transcris după ziar.

Evident, inițiala sub care se publică articolul constituie o încercare de inducere în eroare a publicului .

Anunțat în „Buletinul interor" al numărului precedent („În numărul viitor, noi vom publica o notiță specială despre această minunată tentativă de nefailibilitate papală a Păstorului din Dealul Mitropoliei"), articolul poartă toate amprentele publicisticii hasdeene: incursiunea largă în istorie și în evenimentele contemporane similare utilizată ca punct de pornire, atacul virulent la persoană, condamnarea cu sarcasm a mentalității învechite, apropierea șocantă a unor fapte în măsură să surprindă opinia publică, dar și să dea de gândit.

In plus, autorul își reafirmă anticlericalismul notoriu, vizibil într-o bună parte a publicisticii sale. Cel mai recent, își exprimase punctul de vedere în recenzia la cartea lui C.D. Aricescu, *Sora Agapia sau Călugăria și căsătoria* (București, 1871, în 8), publicată în *Columna lui Traian*, II, nr. 13(75), duminică, 28 martie 1871, p. 48, semnată X (= H rusesc, inițiala de la Hasdeu).

Începutul și sfârșitul recenziei par preambuluri la articolul special dedicat chestiunii. „În timpurile noastre s-au rădicat mai multe voci contra călugărismului din România. Se află chiar bărbați, ce se bucură de multă considerațiune în societate și care și-au propus, într-un mod radical, stârpirea acestei instituțiuni, ce produce tot ce este mai în dauna moralității [...] Ne facem datoria a denunța această carte, anume d[omnu]lui director de la Seminarul Central din București, spre a condamna și pe d[omnul] Aricescu, după cum condamnase mai deunăzi pe un profesor de istorie din cursul superior de la acel Seminar, fiindcă scrisese într-un ziar că călugării [sic!] la noi nu mai au rațiune de a fi".

264
[Despre alegeri vom mai vorbi...]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 18 (80), luni, 10 mai 1871, pp. 65-66, nesemnat, fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Vibrant foileton de exprimare a crezului politic – ce l-a făcut să se apropie de *Românul* – și de încercare de trezire la viața națională a personalităților care au stat în umbra lui C.A. Rosetti și s-au lăsat purtate de el împotriva aspirațiilor proprii, admirabil exprimate de Dumitru Brătianu (pe care-l citează cu un pasaj foarte apropiat de ceea ce va afirma savantul însuși într-un discurs memorabil).

Asemănarea surprinzătoare cu frazele lui D. Brătianu o semnalează chiar B. P. Hasdeu într-o notă de subsol.

265
[Coaliţiunea şi ministeriul puse faţă-n faţă]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 19 (81), luni, 17 mai 1871, pp. 71-72, nesemnat, fără titlu, la rubria *Buletin interior*, de unde a fost transcris.

Fraza finală („ceea ce ar trebui să facă [țara], ne-o spune mai sus, în versuri, d[omnul] Ciru Economu și mai jos, în proză, d[omnul] Tudor Rădulescu") atrage atenția asupra două texte care completează, pe de o parte, deziluzia autorului față de rezultatele alegerilor, iar pe de altă parte, se constituie în critici vehemente la adresa noilor „aleși" ai poporului.

Este vorba de poema *Un țipăt*, de Ciru Economu (p.71), datată Liège, 18 mai 1871, și de articolul *Școala Cosmopolită și Școala Națională*, de Tudor P. Rădulescu (pp. 72-73).

Iritat de ceea ce se petrece în țară, savantul însuși va republica în mod simbolic, în numărul următor al revistei, satira *Complotul Bubei* (apărută pentru prima dată, sub titlul *Conjurația leproșilor* în *Traian*, I, nr. 97, 31 decembrie 1869, pp. 391-392).

266
[Cuza şi Colegiul IV]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 20 (82), luni, 24 mai 1871, p. 76, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. A fost inclus, frangmentar, cu titlul [*D-l Titus Livius Maiorescu...*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 295-297. Textul s-a reprodus după ziar.

Pe măsură ce noii aleși își iau funcțiile în Cameră și în Guvern, *Columna lui Traian* devine din ce în ce mai vehementă împotriva lor. In afara articolelor, la care face aluzie însuși autorul în foiletonul politic: *Consiliile județene. Ceea ce sunt și ceea ce ar trebui să fie,* de G.Sion și *Sinodul Central al României*, de B.Catone, chiar apelul pentru plata abonamentelor și pentru subscripții, publicat în fruntea revistei, e pătruns de acidul criticii. „Rugăm pe toți amicii acestui ziar, care, numai el, n-a fost și nu este legat cu o clică, combătând fără cruțare în dreapta și-n stânga tot ce i se pare a fi contrar Românismului și Democrației – de a ne veni în ajutor prin abonamente și ofrande.

Acest apel este grav și rece, ca și disperarea de a vedea România deschizându-și brațele numai bufonilor străini" (p. 75). Apelul e repetat întocmai și în următoarele două numere.

267
[Patru beizadele]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 21 (83), luni, 31 mai 1871, pp. 79–80, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. A fost transcris după ziar.

Referitor la constituirea Camerei și la mesajul Tronului, în numărul respectiv se publică *Mesajul domnesc*, datat 23 mai 1871 (p.81) și *Răspunsul Camerei la Adresa Tronului* (p. 82). De asemenea, sub semnătura dr. G.I. Vernescu e inserat articolul *Responsabilitatea ministerială.*

268
[Naționalismul și seriozitatea Camerei]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 22 (84), miercuri, 9 iunie 1871, p. 83, nesemnat, fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Dintre cuvântările rostite la serbarea dedicată lui Tudor Vladimirescu în 1871, se publică, în numărul 22 (84) al ziarului, *Discursul de deschidere* pronunțat de B. P. Hasdeu, pe care îl reproducem în volumul de față imediat după „buletinul interior" adnotat.

„Expunerea de motive" privind *Datoria flotantă*, prezentată de ministrul finanțelor, P. Mavrogheni în Cameră este reprodusă in extenso în coloanele ziarului (p.85).

O amplă prezentare a desfășurării serbării închinate lui Tudor Vladimirescu este publicată după *Telegraful* din 8 iunie, în nr. 23 (85), 16 iunie 1871, p. 90, sub titlul *„Societatea Românismul" și Tudor Vladimirescu.*

Cu privire la contribuția lui B. P. Hasdeu, se consemnează

următoarele: „După aceasta [după serviciul divin și recitarea poemei *Dumezeul nostru*, de Al. Lăpedat], d[omnul] Hasdeu, președintele Societății, pronunță un discurs foarte bine simțit și pe care sperăm a-l putea publica într-unul din numerele viitoare. [...] Toți acești juni oratori, dimpreună cu d[omnii] Hasdeu și Missail - care deși sunt mai în vârstă au inima tot așa de june ca ș[i] [a] acelora ce i-au urmat la tribună - fură ascultați cu cea mai perfectă luare aminte și întâmpinați cu aplauze unanime".

Intre participanți, aflăm că a fost chemat și Szatmari spre a fotografia „frumosul aspect ce înfățișa această serbare, care, către seară, luă un caracter din cele mai originale prin prezența unei imense poporațiuni de la țară în costum național".

269

Discursul de deschidere, al d[omnului] B. P. Hasdeu, președintele Societății „Românismul", la serbarea pe Câmpia Cotroceni în memoria lui Tudor Vladimirescu

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 22 (84), miercuri, 9 iunie 1871, pp. 83-84, menționându-se în chiar titlu apartenența discursului. Textul a fost transcris după ziar.

Deși e de presupus că B. P. Hasdeu și-a improvizat discursul, sub impulsul ideilor ce-i vor fi venit pe moment, textul din gazetă a fost scris și constituie o sinteză a gândurilor împărtășite participanților la sărbătorirea lui Tudor Vladimirescu.

Numele eroului de la 1821 reprezintă o idee forță a publicisticii lui B. P. Hasdeu. El este invocat de savant ca ultim exemplu și argument ori de câte ori pledează pentru redeșteptarea românismului.

Cunoscându-se admirația lui B. P. Hasdeu față de „Domnu Tudor", el va fi delegat în anii '80 ca reprezentant al oficialităților să aducă de la Craiova la București steagul lui Tudor Vladimirescu.

270

[Cuza și 11 Februarie]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 23 (85), miercuri, 16 iunie 1871, p. 87, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. S-a reprodus după ziar.

Cuzist în începuturi, trecut în tabără adversă chiar în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, B. P. Hasdeu nu a încetat niciodată să-l admire pe domnitor, să pledeze - în timpul lui Carol - pentru rechemarea înfăptuitorului Unirii și să se bucure de alegerea lui spontană ca deputat de Severin. Și, mai ales, nu a încetat niciodată să

aprecieze și să judece fără părtinire reușitele dominei lui Cuza. Este și cazul acestui articol scris sub înflăcărarea sărbătoririi lui Tudor Vladimirescu.

271
Un nou proiect de lege pentru organizarea Bisericii române

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 23(85), miercuri, 16 iunie 1871, semnat: „S". Textul s-a transcris după ziar.

Paternitatea hasdeeană e dezvăluită în foiletonul politic al numărului următor, [*Poticneala d[omnu]lui Cretzulescu*] (II, nr. 24(86), luni, 21 iunie 1871, p. 91): „Proiectul d[omniei] sale [al generalului Tell] de reorganizarea Bisericii, pe care noi îl analizarăm în numărul trecut al *Columnei lui Traian*, este o adevărată monstruozitate din epoca lui papa Hildebrand."

272
[Poticneala d[omnului] Cretzulescu]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 24(86), luni, 21 iunie 1871, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*, p. 91. Textul a fost reprodus după ziar.

Spiritul pragmatic – absolut surprinzător al savantului – relevă ascunzișuri pe care miniștrii de resort nu le sesizează în convenția cu „compania prusacă" Strussberg.

Se dovedește, încă o dată, că articolele sale reprezintă contribuții originale și pline de idei în dezbaterea problemelor la ordinea zilei.

Din păcate, nici unul dintre contemporanii aflați la putere nu le-a luat în considerare.

273
[Dă-mi 19 milioane...]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 25(87), luni, 28 iunie 1871, pp. 95–96, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Foiletonul de față relevă, atât pragmatismul gândirii hasdeene (a se vedea soluțiile privind rezolvarea chestiunii Strussberg), cât și idealismul său, credința că ideile propagate de el prind rădăcini și că toate (sau cele mai multe) periodice nou apărute sunt crescute în cultul românismului.

Foiletonul relevă, de asemenea, convingerea că Oltenia reprezintă unul din nucleele românismului pur, regenerator al întregii țări. Această

idee va fi dezvoltată și amplificată până la valoarea unei teze. A se vedea, între altele, volumele *Olteneștele* (Editura Librăriei Samitca, Craiova, 1884, 155 p.).

274
Pater-familias

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 25 (87), luni, 28 iunie 1871, p. 98., nesemnat, la rubrica *Varietăți*. Textul a fost transcris după ziar.

Deși nesemnat, articolul este scris clar de B. P. Hasdeu; între altele, fie și numai datorită invocării funcției de director pe care o avea.

Dar stilul și ideile îl trădează și ele pe savant.

Pater familias scris într-adins într-un singur cuvânt – așa cum l-a caligrafiat dr. Auerbach –, repetat ca un leit motiv, imprimă o tentă acut ironică articolului.

Nu întâmplătoare este și plasarea replicii alături de serialul „Poezia -Maiorescu". Din păcate, în numărul respectiv al gazetei e incriminată și poezia lui Eminescu, *Noaptea*.

Se vede și în foiletonul de față, că nu atât „evreismul" doctorului Auerbach e vizat, cât lipsa de cunoaștere a limbii române, incompetența și nestatornicia sub cerul patriei.

275
[Ziarul *Românul* se deșteaptă]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 26 (88), luni, 5 iulie 1871, p. 99, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Chiar dacă textele puse pe două colane nu sunt identice, din punct de vedere al soluției întrevăzute în chestiunea Strussberg, ele sunt destul de apropiate.

Țelul articolului nu-l constituie, de data aceasta, rezolvarea dureroasei probleme Strussberg, ci tragerea la răspundere a „Roșilor" pentru momentul favorabil care s-a pierdut.

Înfierând, în termeni poate prea tari, elementele Opoziției pentru lipsa de clarviziune politică, B. P. Hasdeu pledează pentru coagularea forțelor naționale într-un front unic anticosmopolit.

Pe aceeași linie, află prilejul de a-l admonesta și pe Titu Maiorescu, cu un înveninat sarcasm, pentru acțiunile antinaționale întreprinse în Parlament.

Se simte în subtext clocotul mâniei împotriva criticului care l-a îndepărtat din învățământ și i-a năruit șansa de a-și constitui, la Iași, propria școală.

Pe nedrept, gazetarul incriminează din nou figua lui Eminescu – numai pentru că Maiorescu l-a publicat în *Convorbiri Literare* și s-a pronunțat laudativ asupra creațiilor sale poetice.

276
Simion Bărnuțiu

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 26 (88), luni, 5 iulie 1871, pp. 99–100, semnat: „Hasdeu". Textul a fost transcris după ziar.

Ca o replică la ponegrirea lui Simion Bărnuțiu de către Titu Maiorescu în Parlament, B. P. Hasdeu publică articolul *Simion Bărnuțiu* (pp. 99–100), urmat, în numerele următoare ale ziarului (II, nr. 26 (88), 5 iulie 1871, pp. 99–100; nr, 27(89), 14 iulie 1871, pp. 104–105; nr. 28(90), 21 iulie 1871, pp. 109–110; nr. 29(91), 29 iulie 1871, pp. 112–113) de „o schiță biografică ieșită din modesta pană anonimă a unui discipol al răposatului" patriot.

B. P. Hasdeu nu indică numele autorului nici o clipă. E posibil ca textul să-i fi fost transmis de cineva. Ceea ce ținem să observăm e că, pe alocuri, și mai ales în partea finală, se pare că savantul a intervenit. Am cita, în special, ultima frază: „Bărnuțiu a încetat de a vieții, însă el a viețuit *pentru toate timpurile, fiindcă a făcut tot ce s-a putut pentru timpul său.* Faptele sale și spiritul său vor fi totdauna vii, și mai curând se va stinge poporul român, decât memoria celui mai ilustru al său bărbat, a lui Simion Bărnuțiu" (p. 113).

277
[Soluțiunea *Columnei lui Traian...*]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 27(89), miercuri, 14 iulie 1871, pp. 103–104, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Ne aflăm în fața unuia dintree cele mai vehemente foiletoane hasdeene împotriva inerției și a pungășiei ce domină țara. Cu o egală măsură, ziaristul îi atacă și pe „coconi" și pe membrii partidului de acțiune, crescut în umbra lui C.A.Rosetti și a ziarului *Românul*.

Cu bucuria de a vedea votată formal soluția propusă de *Columna lui Traian* în chestiunea Strussberg, de o Cameră și de un Senat pe care le criticase până la cer pentru antinaționalism și străinism, B. P. Hasdeu consideră faptul doar pe jumătate împlinit, din moment ce Guvernul se eschivează de la aplicarea legii și tergiversează executarea ei.

Sprea a-i caracteriza pe „ciocoii vechi și noi" aflați la putere, invocă două versuri din poezia lui A.Depărățeanu, *Ciocoii vechi și ciocoii noi*, pe care o publică în fruntea ziarului.

Foiletonul lui B. P. Hasdeu e susținut de articolul *Cum ne speculează străinii*, de B. Catone (publicat în același număr, p. 105) și de articolul *Roșii și cestiunea Strussberg* (reprodus după *Telegraful* din 4 iulie 1871).

278
[Cestiunea Strussberg și frigurile Măriei Sale]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 28 (90), miercuri, 27 iulie 1871, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*, de unde s-a transcris.

Sinteză a criticii guvernelor anterioare și a Tronului. Prilej de reafirmare a liniilor de bază ale militantismului politic al autorului.

279
[Strussberg s-a pus la cale]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 29 (91), joi, 29 iulie 1871, p.111, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. A fost reprodus după ziar.

Atitudinea aparent antievreiască, dar de fapt împotriva oricărui străin când este privit cu mai multă îngăduință decât românul de rând, lăsat ca ultimul troglodit în propria-i țată de guvern și de capii mișcării politice, este mai pe larg și mai nuanțat explicitată de B. P. Hasdeu în însemnările de călătorie: *Din drum. Lângă Calafat*, publicate în același număr al gazetei (p. 112). Facem trimiterea de rigoare la paginile menționate.

Aceeași chestiune este dezbătută și în aricolul *Umanitarism și naționalism*, semnat B. Catone (un pseudonim al lui B. P. Hasdeu?) (pp. 113-114).

280
Din drum. Lângă Calafat

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 29 (91), joi, 29 iulie 1871, p. 112, semnat: „Hasdeu". Textul a fost transcris după ziar.

După cum relevam, articolul constituie o prelungire cu tentă artistică a *Bultetinului interior* inserat în același număr al ziarului.

Mai mult decât explicitarea filosofico-politică a relației firești dintre universal și național - ce lămurește în parte atitudinea sa în chestiunea evreiască și în problema concesiunii către Strussberg a construirii liniilor ferate române - foarte interesantă ni se pare viziunea viitorului schițată de autor în „fragmentul de scrisoare" redactat „pe vaporul Frideric" în așteptarea plecării către Buda.

281
[Manifestul israelit]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 30 (92), miercuri, 11 august

1871, p. 115, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Versurile „populare" citate de B. P. Hasdeu ca un exemplu de persistență în timp a amintirii înfrățirii de odinioară a Daciei cu Italia, par a proveni din atelierul autorului. Și chiar dacă ar fi curat populare, ele nu evocă înfrățirea primară italo-română, ci un sentiment de dor domestic pentru cineva apropiat.

Bucuroasă revenire la ideea congresului pan-latin, în perspectiva ecoului trezit de demersurile sale, în Italia, în paginile revistei *La Confederazione Latina*.

Spre deosebire de primele articole dedicate acestei chestiuni, B. P. Hasdeu și-a însușit ideea unui congres românesc ce ar trebui să-l premeargă pe cel al tuturor popoarelor descendente din Romulus și Remus.

282
Un comitet

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 31 (93), luni, 23 august 1871, p. 119, intitulat *Un comitat*, semnat: „Hăsdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Spre a avea totala libertate de opinie asupra eșichierului politic al vremii și spre a nu mai fi ridicat samavolnic de acasă și închis la Văcărești neîntrebat, B. P. Hasdeu încetează într-o prima fază să-și semneze foiletoanele politice, iar cu începere de la nr. 31(93), din 23 august 1871, își înlătură și numele de pe frontispiciul ziarului. A se vedea mai pe larg explicația în *B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții* (Editura Vestala, București, 2001).

283
Congres

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 31 (93), luni, 23 august 1871, p. 119, nesemnat. S-a transcris după ziar.

Preluând ideea unui congres al presei, propusă de diverse gazete, B. P. Hasdeu fixează cadrul de desfășurare a primei întruniri a ziariștilor.

Nu putea altcineva decât directorul publicației, omul de viziune, să traseze liniile întrunirii, la care, primul pe listă se delega pe el.

Autorul se străvede până și în expresiile recognoscibile prezente și în alte articole. De ex.: „să ne ferească Dumnezeu de o pasivă unanimitate, ceea ce n-ar fi decât moartea discusiunii, adecă un întuneric demn de epoca lui Papa Hildebrand!"

284
[Evreii și unirea]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 31 (93), luni, 23 august 1871, pp. 119–120, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*, de unde s-a transcris.

Articolul constituie una din cele mai clare probe de judecată nedreaptă din partea lui B. P. Hasdeu asupra evenimentelor.

După entuziasta îmbrățișare a ideii sărbătoririi a patru secole de la fundarea mânăstirii Putna, de către Ștefan cel Mare, B. P. Hasdeu bate în retragere când vede că studenții de la Universitatea din Viena, în frunte cu M. Eminescu și Ioan Slavici, pun sărbătorirea sub patronajul *Convorbirilor Literare*. Și poate că savantul nu ar fi fost atât de supărat dacă ar fi fost invitat să țină unul dintre discursuri sau dacă membrii Societății „Românismul" ar fi fost cooptați în comitetul de organizare.

Greșeala inițiatorilor – la sfatul, poate, al lui Iacob Negruzzi – stârnește o totală adversitate, mergând până la neglijarea consemnării evenimentului.

285
[Iarăși Strussberg și d[omnul] Iepureanu]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 32 (94), luni, 30 august 1871, pp. 123–124, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul s-a transcris după ziar.

Pamflet înverșunat împotriva formelor multiple ale cosmopolitismului – prezent în politică, în viața spirituală și în administrație – articolul reprezintă mai cu seamă o satiră la adresa lui Titu Maiorescu și a „Direcției Noi" de la Iași.

Înțepat tot timpul în articolele politice și de critică literară ale lui B. P. Hasdeu, Titu Maiorescu ajunge, în vara lui 1871, una dintre principalele ținte ale *Columnei lui Traian*. De la articolul *Maiorescu et Consortium*, reprodus după *Curierul României* (în nr. 20 (82), 24 mai 1871), criticile împotriva lui Maiorescu se înmulțesc, cresc în volum, și capătă o înverșunare din ce în ce mai mare, culminând cu foiletonul politic pe care îl adnotăm. Motivele sunt explicate pe larg în lucrarea noastră *B. P. Hasdeu sau Setea de absolut. Tumultul și misterul vieții*, Editura Vestala, București, 2001.

Îmbrățișând cu căldură ideea sărbătoririi lui Ștefan cel Mare (cu prilejul împlinirii a patru secole de la fundarea mânăstirii Putna), B. P. Hasdeu își potolește entuziasmul când vede că nu este invitat să țină nici un discurs și devine ostil manifestării când observă că membrii Societății „Românismul" sunt îndepărtați dintre organizatori, neacordându-li-se onorurile cuvenite.

Supărarea sa e cu atât mai mare, cu cît Titu Maiorescu este chemat să patroneze festivitățile.

Dintr-o motivație complexă și nu dintr-un simplu orgoliu – să nu uităm că Ștefan cel Mare a fost din fragedă copilărie idolul său suprem – B. P. Hasdeu ajunge să nege total rostul manifestărilor (din moment ce acolo a tronat Maiorescu și școala lui) și să rostească cuvinte nedrepte la adresa tinerilor organizatori (Eminescu și Slavici).

Întrucât elevii săi apropiați Gr. G.Tocilescu, N.V.Scurtescu și Teodor Rădulescu își dau seama că savantul greșește profund – din motive personale – în privința sărbătoririi de la Putna, nu cad de acord să scrie o relatare pamfletară despre evenimentul la care au fost martori. Astfel, *Columna lui Traian* nu va publica nici un „reportaj" de la fața locului în spiritul dorit de directorul ziarului.

Fabula amintită în foileton – *Femeia cu cățelul* – e publicată în același număr al ziarului (p. 124) și-i aparține lui B. P. Hasedeu.

In privința catedrelor desființate de la Seminare aflăm deslușiri din articolul *O metodă de a distruge fără petrol acte oficiale* (p.124).

In urma raportului ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice către Domnitor, și a aprobării acestuia, „Consiliul Miniștrilor" decide suprimarea „catedrelor de Arheologie biblică", de „introducțiune în sânta Scriptură" și „Exegetică", „cursul superior de la ambele seminare centrale din țară" și „catedrele de limba franceză, cursul inferior de la toate seminarele" din țară, cu începere de la 1 septembrie 1871.

286
[Congresul]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 33 (95), luni, 6 septembrie 1871, p. 127, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. E inclus, fragmentar, cu titlul [*Congresul ziariștilor*], de Mircea Eliade, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 297–300. Textul a fost reprodus după ziar.

Principiile pe care dorea B. P. Hasdeu să le pună la baza discuțiilor congresului nu au fost, din păcate, acceptate de majoritatea participanților, nici înainte, nici în timpul întâlnirii ziariștilor – fapt ce a dus la eșecul celei dintâi reuniuni a presei române.

287
Ceva în treacăt despre colonizarea germană

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 33 (95), luni, 6 septembrie 1871, pp. 127–128, semnat: „Hasdeu". S-a transcris după ziar.

După ce B. P. Hasdeu tună și fulgeră ani de zile împotriva colonizării germane, invocând chiar numele respective, vine de-abia

acum și dă textele fundamentale care dezvăluiau clar intențiile germane asupra gurilor Dunării.

Despre Carra și deserviciul pe care l-a făcut poporului român avea să scrie și M. Sadoveanu, în articolul: *Cărțile despre Moldo-Valahia, a[le] lui M. Carra și G. Le Cler,* inclus în vol. Foi de toamnă, 1916, (M. Sadoveanu, *Opere,* ESPLA, București, 1956, pp. 246–251).

288
[De la Strussberg la evrei]

Se publică în *Columna lui Traian,* II, nr. 34 (96), luni, 13 septembrie 1871, p. 131, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior.* Textul a fost reprodus după ziar.

Foiletonul constituie o mărturie a înflăcărării accentuat-utopice cu care B. P. Hasdeu îmbrățișa ideile despre care credea că ar putea schimba cursul existenței țării. Așa se întâmplă de data aceasta cu Congresul presei, întrevăzut ca o piatră de hotar în viața politică a României. Nerealizarea obiectivelor îl dezamăgea, cu atât mai mult, cu cât savantul se lega profund de fiecare acțiune. Spre a-și întări afirmațiile din foiletonul politic, cu privire la acceptarea de către „adunarea pregătitoare pentru Congresul ziaristicii române" a punctelor de vedere propuse de *Columna lui Traian,* B. P. Hasdeu publică în fruntea ziarului o dare de seamă asupra dezbaterilor conduse de N. Ath. Popovici (trimisul *Columnei lui Traian*) în calitate de președinte.

Se cuvine a menționa faptul că din acest număr al *Columnei lui Traian,* B. P. Hasdeu începe publicarea, în serial, a *Istoriei critice a românilor,* sub modestul titlu: *Vladislav Basarab. Viața politică, socială, militară, religioasă, juridică, economică și literară a românilor din Muntenia între anii 1350–1380* (pp. 131–132).

289
[Protestăm contra omogenității, dar o dorim]

Se publică în *Columna lui Traian,* II, nr,35 (97), luni, 20 septembrie 1871, p. 135, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior.* S-a transcris după ziar.

Mulți s-au întrebat dacă B. P. Hasdeu a fost sau nu francmason. Cunoștințele sale vaste, alimentate la surse nu o dată oculte, interzise oamenilor de rând, lasă impresia unei inițieri. Vehemența cu care savantul combate, nu numai aici, ci în toată publicistica sa francmasoneria, întrevăzută drept factorul stimulator esențial al cosmopolitismului, ne face să credem că B. P. Hasdeu nu a fost membru al nici unei loji; cunoștințele profunde parvenindu-i pe cale științifică.

Statutele clubului, pe care promite că le va publica, sunt,

într-adevăr, inserate în numărul următor al ziarului (II, nr. 36 (98), luni, 27 septembrie 1871, pp. 141–142, sub titlul: *Statutele Clubului „Uniunea Liberală"*.

290
[Situațiunea]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 36 (98), luni, 27 septembrie 1871, p. 139, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Semnalând contradicțiile momentane din sânul „partidului roșu" al lui C. A. Rosetti, B. P. Hasdeu încearcă să provoace o ruptură, o desprindere a forțelor tinere de vechii membri, cimentați pe pozițiile lor. Pe de altă parte, gazetarul ține să releve cititorilor esențele de dincolo de aparențe din declarațiile și manifestările adversarilor.

E una dintre tendințele cele mai general-caracteristice ale publicisticii sale.

291
[Francheța Presei]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 37 (99), 4 octombrie 1871, p. 143, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*, de unde a fost reprodus.

B. P. Hasdeu reformulează cu alți termeni una dintre ideile cele mai dragi lui, exprimată prima dată după „revoluțiunea de la Ploiești", că dreptul schimbărilor de orice natură, într-o țară, și cu atât mai mult dreptul schimbărilor mari, aparține „Reprezentațiunii Naționale" și nu unor grupuri inconștiente, care tind să schimbe cursul istoriei după bunul lor plac în dezinteresul marii majorități a națiunii. Citatul care începe cu „Este o crimă orice răsturnare, fie chiar a lui Por-Împărat" definește, – alături de poziția fermă și statornic națională – însăși esența atitudinii ziaristului.

292
Congresul Presei Române
Vineri, 1 octombrie 1871

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 37 (99), luni, 4 octombrie 1871, pp. 143–144, nesemnat, intitulat: *Congresul Presei Române Vineri, 1 octombrie 1871*. S-a reprodus după ziar.

Simplă consemnare a deschiderii Congresului. Chiar și-ntr-o asemenea simplă relatare, pana lui B. P. Hasdeu se resimte în înțepăturile la adresa participanților. Delegații *Columnei lui Traian* „puși în fruntea numărului" [din 4 octombrie 1871] sunt: B. P. Hasdeu,

B. Maniu, dr. V. I. Vlădescu, Constantin Porumbaru, N. At. Popovici și Tudor P. Rădulescu, membri, după cât rezultă, ai redacției.

293
[Congresul presei]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 38(100), luni, 11 octombrie 1871, p. 146, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. S-a transcris după ziar.

Dincolo de considerațiile mai mult sau mai puțin obișnuite – specifice temperamentului și viziunii lui B. P. Hasdeu asupra eșichierului politic al vremii – cercetătorul reține două afirmații cu caracter autobiografic. Mai întâi, faptul că „într-o discusiune serioasă nu e greu a sili până și pe adversarul cel mai dibaci de a trăda vrând-nevrând realitatea cea intimă a cugetului", ce ne elucidează asupra motivelor pentru care B. P. Hasdeu a abordat de fiecare dată – când tentația ironico-persiflantă nu l-a ademenit – cu maximă responsabilitate și fair play toate discuțiile politice, istorice și literare. Prin seriozitatea demersului său tindea – înțelegem acum – la o dezbatere de nivel, care să-i permită descifrarea gândurilor intime (ținute ascunse) ale adversarului.

In al doilea rând, ni se pare interesantă mărturisirea că cei patru aleși în comisia pentru schițarea programului direcției naționale (A. Holban, G. Missail, A. Lupașcu și el) „sunt de mult cunoscuți tuturor românilor printr-o luptă până la fanatism contra a tot ce-i străin". O asemenea afirmație explică – dacă mai era cazul – și zborurile în ideal, către zonele poeziei și ale mesianismului, dar și intoleranța aparent nejustificată – din perspectiva scurgerii timpului –, către care B. P. Hasdeu își direcționază demersurile critice ale foiletoanelor sale politice.

294
Asachi-Bariţiu-Eliade

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 38 (100), luni, 11 octombrie 1871, pp. 146-147, nesemnat. S-a reprodus după ziar.

295
[Cestiunea parlamentară și cestiunea ministerială]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 39 (101), luni, 18 octombrie 1871, p. 151, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*, de unde se reproduce.

Caracterologia fostului și viitorului ministru Basil Boerescu, cu aparentă binevoitoare prezentare, dar în fond de subțire sarcasm, ne

conduce către formularea, à contrario, a principiului suveranității poporului și a lipsei de importanță a Tronului, afirmată cu consecvență și presupusă chiar atunci când nu e mărturisită explicit.

Cel de al doilea principiu, mai sfânt decât orice – naționalitatea mai presus libertate –, pe care B. P. Hasdeu a vrut să-l impună Congresului Presei Române ca prim articol, va determina, cum lasă să se înțeleagă sfârșitul foiletonului, ruptura din cadrul „areopagului" presei și în cele din urmă eșecul întrunirii.

Prin „fanatismul" apărării principiului respectiv, B. P. Hasdeu și redacția *Columnei lui Traian* s-au singularizat de majoritatea „cosmopolită", promotoarea „libertății" înaintea „naționalității".

296
Nihil sine Urechia

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 39 (101), luni, 18 octombrie 1871, p. 154, la rubrica *Varietăți*, cu titlul *Nihil sine Urechia*, nesemnat. S-a transcris după ziar.

Tonul familiar cu care autorul invocă numele lui V.A.Urechia, elementele de intimitate cunoscute, revenirea titlului (cu valoare de rubrică), prezent în numeroase periodice din 1861 încoace, în care B. P. Hasdeu își admonesta prietenul și totodată dușmanul, nu lasă nici un dubiu asupra paternității hasdeene a criticii.

Punerea la punct din numărul de față a fost generată de următoarea situație.

Propunând ca întrunirea ziariștilor să se deschidă „printr-un vot de eternă recunoșștiință" adus corifeilor presei române, G.Missail a invocat –, alaturi de Asachi, Eliadse Rădulescu, Bariț și pe M. Kogălniceanu.

„Luând cuvântul, d[omnul] Hasdeu, delegatul *Columnei lui Traian*, declară că «primește cu entuziasm ideea d[omnu]lui Missail, însă ideea, iar nu și forma. Congresul fiind politic, orice lucrare a sa prezintă, de asemenea, tendințe mai mult sau mai puțin politice. Bun este d[omnul] Kogălniceanu. În politică să nu-i facem omagiile noastre, mai ales când d[umnea]lui pretinde toate de la timp și împrejurări. Noi mergem după principii, nu după timp, nu după împrejurări. Nu suntem cameleoni». Astfel, d[omnul] Hăsdeu cere ca propunerea să se rezume într-un concluz, din care să lipsească d[omn]ul Kogălniceanu și atunci se va vota în unanimitate. Congresul, cu toate protestațiunile d[omnu]lui V.A. Urechia, se unește cu această dorință și votează apoi cu aplauze următoarea noua redacțiune a ideii d[omnu]lui Missail:

«Asupra propunerii d[omnu]lui G.Missail d-a se exprima recunoștina bărbaților, care, ca părinți ai ziaristicii române, în cele trei provincii ale Daciei Traiane, au concurs la renașterea romanității; luptând pe calea spinoasă a publicismului;

Inspirat de nobila inițiativă a acestor veterani ai presei române;

Congresul inaugurează lucrările sale printr-un vot de eternă recunoștință venerabililor: răposatul Georgiu Asachi, d[omnii] Ion Eliade Rădulescu și Georgiu Barit."

După consemnarea din paginele *Columnei lui Traian*, V.A. Urechia s-ar fi ridicat pentru menținerea numelui lui M. Kogălniceanu pe lista celor ce trebuiau omagiați.

297
[Cestiunea Strussberg]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 40 (102), luni, 25 octombrie 1871, p. 155, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*, de unde se transcrie.

Studiul „asupra construcțiunii și gestiunii căilor ferate" publicat în chiar paginile numărului 40 (102) din 25 octombrie 1871 (pp. 156-157) se intitulează *Un sistem propriu pentru concesiunea și gestiunea căilor ferate în România* (Fragment din opera *Misiunea căilor ferate*), Numele autorului e dat cu inițiale: C.I.B.

Ziarul mai inserează *Mesajul princiar* și *Proiectul de lege pentru o nouă subîmpărțire administrativă a României* (pp. 157-159 și respectiv 158), ambele aduse în discuție de B. P. Hasdeu în foiletonul politic adnotat.

298
[Secret în Parlament]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 41 (103), 1 noiembrie 1871, p. 159, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*. Textul a fost reprodus după ziar.

Demascarea escrocării statului român de către concesionarii germani (străini) ai căilor ferate luate în antrepriză constituie unul dintre subiectele fierbinți ale foiletonisticii politice hasdeene. *Românul* prin articolul lui Emil Costinescu îi oferă prilejul de a sublinia încă o dată tâlhăria concesionărilor.

Admirabilă ni se pare - în altă ordine de idei - detașarea ironică cu care prezintă incidentele de la Congresul Presei Române în care a fost implicat.

Experiența personală devine subiect de reflecție cu înălțări spre sferele spirituale.

299
Congresul Presei Române

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 42 (104), luni, 8 noiembrie 1871, pp. 163-164, nesemnat. Textul s-a transcris după ziar.

Expunerea finală, privitoare la excluderea minorității de la lucrările congresului presei, este publicată în rezumat în fruntea ziarului, sub titlul: *Ghica–Congres*: „Majoriatea Congresului Presei Române, compusă din ziarele *Uniunea Liberală, Semănătorul, Gazeta de Bacău, Trompeta Carpaților, Românul* și alte trei foițe umoristice, a exclus din Congres pe reprezentanții ziarelor *Telegraful, Poporul, Opiniunea Publică* și *Columna lui Traian*, dempreună cu mai mulți membrii onorifici, fiindcă s-a constatat în ședință că d[omnul] Holban, președintele biroului, înainte de a aborda dezbaterea articolului program, relativ la **evrei** și la **franc-masoni**, ieșise într-o odaie de alături pentru a se consulta cu celebrul cosmopolit și ebreofil, d[omnul] Ion Ghica, cel cu **Andrassy** și cu **Abraham Bauer-Cohen**" (p. 163).

Într-adevăr, în numărul următor (43(105), 15 noiembrie 1871, pp. 167–168) se publică, pe două coloane, programul minorității și programul majorității.

300
[Congresul Presei Române. Programa minorității]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 43 (105), luni, 15 noiembrie 1871, pp. 167–169, nesemnat. Textul a fost reprodus după ziar.

Concomitent cu „buletinul interior" inclus în volumul de față sub numărul 288, – cu mult mai mic decât de obicei – B. P. Hasdeu publică pe prima pagină a ziarului (pe două coloane) *Programa minorității* și *Programa majorității*, pentru ca cititorii să judece singuri a cui este dreptatea și mai ales pentru ca întrebările sale din foiletonul politic să capete un netăgăduit suport de susținere.

Desigur, *Programa minorității* nu a fost alcătuită doar de B. P. Hasdeu, dar la materializarea ei ziaristul și-a adus o contribuție esențială, impunând câteva din punctele și soluțiile fundamentale ale viziunii sale politice. E și motivul pentru care o reproducem în cuprinsul volumului.

Spre a înțelege, însă, sensurile profunde ale formulărilor din versiunea finală a *Programei minorității*, reproducem în note, integral, „Programa majorității", pentru ca cititorul și mai ales istoricul să poată face oricând comparație între ele.

„Programa majorității

Art. 1

Naționalitatea, interesele și libertățile ei, trebuie a fi regula noastră de conduită a tuturor, în toate ramurile activității publice și private.

Națiunea română este complexul întregului popor român; adevărata politică națională nu poate admite asuprirea unei părți din națiune prin cealaltă.

Presa va lupta, dar, pentru realizarea unui guvernământ românesc, prin națiune și pentru națiune, întemeiat pe adevărata libertate națională.

Art.2

Germanismul amenință pe față țările Dunării. Presa va combate cu tărie orice încercare directă sau indirectă a colonizării țării cu nemți.

De asemenea va lupta cu eneregie contra invaziunii sistematice și crescânde a jidovimii, această avedărată ante-gardă a gemanismului. Presa va cere aplicarea cu rigoare a legilor existente, și luarea de noi eficace măsuri, în interesul ordinii publice și al moralei, contra explatării ce fac jidovii în România și la care este expusă populațiunea noastră, mai ales în comunele rurale.

Presa va combate societățile francmasonice din România, ca funeste tuturor intereselor naționale.[1]

Art. 3

Concesiunile și întreprinderile la străini sunt funeste intereselor națiunii române.

Presa va combate, dar, toate concesiunile și întreprinderile la străini. Ea va cere completarea construirii căilor noastre ferate cu întreprinderi prin români și regie pentru exploatarea lor.

Preasa va combate concesionarea vămilor la străini sau pământeni, precum și monopolul tutunului.

Art. 4

Presa va lupta pentru neatârnarea învățământului public de putere ministerială și administrarea lui de către un corp separat și ales – persoană juridică – dotat cu fonduri speciale. Va stărui ca învățământul general, gratuit și obligatoriu, să devină o realitate și să fie distribuit într-un mod proporțional și practic, astfel încât să răspunză la toate trebuințele noastre politice, sociale și economice.

Presa va cere desființarea institutelor de educațiune iezuitică – sacre-couer, – și altor asemenea, care s-au înființat în țară cu scop de prozelitism[2].

Art. 5

România făcând parte din marea familie latină, presa va lucra, prin toate mijloacele de care dispune pentru întemeierea celor mai strânse legături cu națiunile latine din Occident.

1. Acest alineat n-a fost nici de cum în proiectul majorității, adăugându-se teptil, deja după publicarea contraproiectului minorității, de unde este luată ideea, dar dându-i-se o formă platonică.

2. Acest alineat n-a fost în proiectul majorității, intercalându-se apoi pe furiș, din contraproiectul minorității.

Art. 6

Autonomia județeană și comunală, ăn limitele unității naționale, este o cestiune vitală pentru români. Alegerea tuturor magistraților județeni și comunali este unul din drepturile fundamentale ale județului și comunei. Presa va lupta pentru realizarea lor. Presa va combate, [de] asemenea, noua împărțire teritorială a României.

Art. 7

Presa va cere înființarea de bănci județene și urbane naționale, ca unul din cele mai puternice mijloace pentru emanciparea noastră de exploatarea cămătarilor.

Art. 8

Presa va cere cu stăruință aplicarea legii rurale, realativă la împroprietărirea însurățeilor, protestând în contra oricărei vânzări a moșiilor Statului, mai nainte de îndeplinirea prescripțiunilor menționatei legi.

Art. 9

Apărarea țării este iluzorie fără înarmarea generală a poporului. Presa va stărui pentru realizarea ei; ea va cere, [de] asemenea, și introducerea exercițiilor militare în toate școalele[1].

Art. 10

Pentru asigurarea justiției, presa va cere întroducerea unei sisteme mixte de numire de alegere a judecătorilor, pe termen hotărât, după principiul dominant în organizarea judiciară din Belgia.

Art. 11

Presa va combate orice impozite noi, care nu se întemeiază pe necesitatea unei îmbunătățiri determinate și generalmente recunoscute; va respinge taxele de timbru și de înregistrare, pentru că nimicesc cu totul principiul gratuității justiției și lovesc mai mult în acele stări ale societății care, fiind mai lipsite de instrucțiune, sunt mai lesne împilate. Ea va stărui încă pentru desființarea legii băuturilor spirtoase.

In fine, presa va cere reviziunea sistemei existent de dări, din punctul de vedere al justiției, al echității și al egalității.

Art. 12

Presa va apăra naționalitatea și autocefalia bisericii noastre contra încercărilor d-a o subordona supremației patriarhului de la Constantinopole. Ea va cere îmbunătățirea poziținii materiale și morale a clerului mirean.

1. Despre exerciciul militar în școale n-a fost nemic în proiectul majorității, împrumutându-se mai în urmă pe nevăzute din contraproiectul minorității.

Art. 13

Presa va stărui pentru conservarea bunelor relațiuni cu Inalta Poartă, pe baza tratatelor noastre. Ea va denunța ingerința ce se simte în afacerile noastre din partea Prusiei. Noi datorăm tuturor puterilor o egală considerațiune și, spre a proba respectul nostru pentru toate d-opotrivă, nu putem tolera în România imixtiuni politice, jignitoare demnității noastre.

Art.14

Presa va combate orice convențiuni pentru jursdicțiunea consulară. Nu convențiuni se cer întru aceasta, ci simple declarțiuni de renunțare.

Congresul protestează împotriva stabilirii, în mai multe din orașele noastre, de noi consuli austro-germani, care n-au existat niciodată, care n-au nici o rațiune de a fi, fiindcă nu se întemeiază pe nici un drept, ci numai pe toleranța arbitrară a guvernului, și a căror ființă în țară nu poate decât să aducă noi complicații în raporturile noastre publice.

Art. 15

Congresul Presei declară că libertatea electorală, libertatea cuvântului, libertatea presei, libertatea întrunirilor, libertatea învățământului național, dreptul de petiționare, instituțiunea juriului, sunt puncte cardinale pe care se reazimă edificiul nostru politic.

După reproducerea celor două programe, erau enumerate „ziarele din minoritatea Congresului Presei Române: *Columna lui Traian, Telegraful, Poporul*" și „ziarele din majoritatea Congresului Presei: *Românul, Trompeta Carpaților, Uniunea Liberală, Semănătorul, Gazeta de Bacău* [cu specificarea: «Nu mai există»], *Gazeta Medico Chirurgicală, Opiniunea Publică* [cu mențiunea «Pe de o parte nu mai există, iar pe de alta votase cu minoritatea până la momentul expulziunii acesteia din Congres»], *Informațiunile din București* și *din Galați* cu incisiva notă: Tot «d[omnul] Urechia»], *Ghimpele*, (umoristic), *Daracul* (umoristic), *Asmodeu* (umoristic) [precizându-se: «Nu mai există.»], *Biserica*" [tendențios pusă după revistele umoristice].

Desigur, compararea celor două programe va sta în atenția, istoricilor și a cercetătorilor în genere spre a trage concluziile care se impun privitoare la problemele care frământau presa și societatea română în anii, 70 ai secolului XIX. Ceea ce vrem să relevăm deocamdată e doar faptul că chestiunea evreiască nu constituia un fix al lui B. P. Hasdeu, ci ea era o preocupare acută a tuturor publicațiilor române. De altfel, hotărârile majorității și minorității, consemnate în cele două programe în privința statutului evreilor neîmpământeniți, nu diferă decât ca nuanță.

De aceea, oridecâte ori se vor lua în discuție opiniile lui B. P.

Hasdeu în această privință, obligatoriu va trebui ca ele să fie raportate la context. Problema evreiască constituia, într-adevăr, o chestiune fierbinte a vieții publice și a presei din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Iar opiniile, în genere foarte diverse, se pare că ajunseseră a fi canalizate într-o albie mai mult sau mai puțin comună întregii prese române Stau mărturie în acest sens și formulările întrucâtva asemănătoare (radicale sau mai puțin radicale, dar identice, în fond), din cele două programe.

Citite după 130 de ani, cele două programe nu par atât de antagoniste pe cât le prezintă savantul înfierbântat. Ele se completează chiar, dintr-o perspectivă națională, relevând - dincolo de nuanțările firești - un punct de vedere, în linii mari, comun al gazetarilor vremii față de marile probleme ale timpului cu care se confrunta Țara

301
[Strussberg-Bleichschröder]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 43 (105), luni 15 noiembrie 1871, pp. 168-169, nesemnat, la rubrica *Buletin interior* de unde s-a reprodus.

Ultimul alineat al foiletonului - acuzația cea mai gravă adusă majorității cosmopolite a Congresului Presei Române - scoate în prim plan una din caracteristicile esențiale ale publicisticii politice hasdeene.

Ziaristul comentează faptele prezentului și se întoarce frecvent în trecut pentru a găsi argumente în favoarea justeței punctului propriu de vedere. Dar privirea sa se îndreaptă mereu - chiar dacă nu o arată în mod explicit - spre viitor. Trecutul și prezentul contează pentru B. P. Hasdeu doar în măsura în care permit înflorirea potențelor naturale și spirituale ale poporului. Judecata sa e una absolută. Doar Eminescu a mai privit într-o asemenea perspectivă prezentul în lumina viitorului!

302
[Patru și patru]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 44 (106), luni, 22 noiembrie 1871, p. 171, nesemnat și fără titlu, la rubrica *Buletin interior*. Textul a fost transcris după ziar.

Scrisoarea de punere la punct, expediată de Ion Ghica din „Ghergani-Dâmbovița", îi dă prilejul lui B:P.Hasdeu să pună în paralel, cu multă vervă și umor, pozițiile antagoniste pe care se situau cei doi și să reliefeze, încă o dată, justețea punctului de vedere exprimat de minoritatea din Congres.

Discutabilă rămâne, însă, încercarea gazetarului de a înlătura, numeric vorbind, - superioritatea majorității. Convins - în urma

propriului sofism – că minoritatea se află la egalitate cu majoritatea, și că celelalte organe de presă vor adera după publicarea punctul de vedere împărtășit de minoritate, B. P. Hasdeu mai credea încă, după sfârșitul reuniunii, într-o schimbare de ultimă oră a configurației ziaristicii române. De aceea, el insera în fruntea gazetei următorul anunț: „Foile din Capitală, care au aderat sau aderă la programa **Grupului Naționalist**, sunt invitate a se întruni marți, la 7 oare seara, în locuința d[omnu]lui dr. V.I.Vlădescu, strada Polonă, nr. 27, pentru a se consulta asupra modului de a da credințelor lor comune *cea mai întinsă publicitate*" (p. 171).

In același număr se publică articolul favorabil vederilor *Columnei lui Traian*, semnat T., *Congresul Presei Române*, „reprodus după *Telegraful*".

303
[Parlamentul este el sincer, sau voiește numai a se vinde mai scump?]

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 45 (107), luni, 29 noiembrie 1871, pp. 175–176, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*, de unde s-a reprodus.

Spre a spori numărul publicațiilor aderente la punctul de vedere al „minorității" din Congresul Presei Române", B. P. Hasdeu adaugă la lista inițială gazete nou apărute, care, în virtutea opiniilor, ar putea augmenta minoritatea până la a o transforma în majoritate. E o pură fantazare fără suport în deciziile respectivelor foi.

304
În loc de buletin interior

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 46 (108), miercuri, 8 decembrie 1871, p. 179, nesemnat. Textul s-a reprodus după ziar.

Spre a face loc lungului discurs, reprodus după stenogramă, B. P. Hasdeu publică în locul foiletonului politic un simplu anunț, de plasare a alocuțiunii în împrejurările care au generat-o.

305
Discursul d[omnu]lui B. P. Hasdeu ținută la întrunirea publică din 5 decembrie 1871, în casa d[omnu]lui Gr. Băleanu asupra cestiunii Strussberg-Bleichröder

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 46 (108), miercuri, 8 decembrie 1871, pp. 179–180, nesemnat, dar cu specificarea în titlu că-i aparține. Textul a fost transcris după ziar.

Cochetarea conferențiarului cu publicul – că n-ar avea calități de orator – ne amintește de prima lecție ținută de B. P. Hasdeu la Universitatea din București, cu prilejul inaugurării cursului de filologie comparată, când își lua aproape în aceeași termeni măsurile de apărare.

Verva discursului, ilustrarea ideilor cu anecdote, proverbe sau întâmplări din propria-i viață (exemplul cu pistolul care nu ia foc), demonstrează tocmai contrariul celor spuse de orator la începutul prelegerii. De altfel, aplauzele, consemnate din loc în loc, par să fie reacții normale de încântare a publicului și nu semne pur formale.

306
[Epopeea nebuno-polițienească]

Se publică în *Columna lui Traian*, II, nr. 47 (109), miercuri, 15 decembrie 1871, p. 183, nesemnat și fără titlu, în cadrul rubricii *Buletin interior*, de unde s-a reprodus.

Nu am aflat în nici o bibliotecă sau muzeu „ediținea separată" a discursului lui B. P. Hasdeu „ținut la întrunirea publică din 5 decembrie 1871, în casa d[omnu]lui Gr[egoriu] Băleanu, asupra cestiunii Strussberg-Bleichröder", tipărită pe cheltuiala lui Alexandru Lupașcu. E posibil ca acea ediținne separată să nu fi fost sub formă de broșură, ci ca o foaie volantă de ziar.

307
Columna lui Traian. Revistă științifică, literară și industrială

Apare în *Columna lui Traian*, II, nr. 48 (110), miercuri, 22 decembrie 1871, p. 187, semnat "Comitatul". S-a transcris după ziar.

Aflat în procesul de elaborare al *Istoriei critice a românilor*, din care începuse să publice în serial în paginile *Columnei lui Traian*, încă de la 13 septembrie 1871 (pp. 131-132), dând la lumină poezii satirice și lirice, inserând în foileton („Foița"), număr de număr, scene din comedia originală în trei acte *Ortho-nerozia*, B. P. Hasdeu face față cu greu consemnării vuietului vremii.

El simte tot mai mult – între altele și datorită stăruințelor nevestei – că viața politică îl distrage de la împlinirea artistică și științifică.

Nemulțumit, pe de o parte, de nerealizarea ca om politic, și înregistrând o dușmănie crescândă în jurul său datorită dârzeniei și stăruinței cu care își apăra principiile politice, B. P. Hasdeu hotărăște să schimbe profilul publicației.

Acum credem că se va fi plasând jurământul savantului pe care-l evocă Iulia-mamă într-o epistolă din anii '80, că nu se va mai interesa de politică și că va fugi cât mai departe de ea spre a-și materializa giganticele proiecte științifice (în primul rând) dar și literare.

Spre a da un temei despărțirii sale de viața politică, B. P. Hasdeu încerca să demonstreze că „chemarea politică a *Columnei lui Traian* s-a împlinit".

Demonstrația nu trebuie urmărită numai în articolul adnotat. Ea începe încă din foiletoanele politice anterioare, culminând aici cu afirmația categorică cu care începe și se încheie materialul publicat în fruntea foii.

In privința paternității articolului nu trebuie să existe nici un dubiu. Ideile și formulările hasdeene sunt vizibile pentru oricine.

Dintr-o foaie care avea înscrise în subtitlu: „politica, istoria, științele economice, jurisprudența, medicina, științele naturale, poezia, literatura poporană, bibliografia, &", *Columna lui Traian* se transforma într-o "revistă științifică, literară și industrială".

Savantul depășea unul din momentele zbuciumate ale existenței sale, pășind într-o altă etapă a creației.

308
Legea de instrucțiune publică a D. s. min. Tit. Maiorescu

Apare în *Românul* (B), Ediținea de dimineață, XX, vineri, 23 ianuarie 1876, semnat: „Hasdeu". Textul s-a transcris după ziar.

După opt ani, B. P. Hasdeu revenea – probabil la o solicitare expresă – cu un material în paginile ziarului *Românul*, la care colaborase intens în anii '60. O făcea cu plăcere, întrucât i se oferea un nou prilej de a-l înțepa pe adversarul său dintotdeauna: Titu Maiorescu.

Caracterizarea ministrului drept „smintit" și „e smintit" prin jocul de prescurtări al cuvintelor reverențioase „Domniei sale ministru Titu Maiorescu" și „ex ministru Titu Maiorescu" a avut mari ecouri în opinia publică, devenind memorabile.

309
O gratitudine

Se publică în *Românul* (B), Ediținea de dimineață, XXI, 5 ianuarie 1877, p. 11, semnat: „B. P. Hasdeu". A fost transcris după ziar.

Articolul nu reprezintă un foileton politic, dar prin omagiul pe care savantul ține să-l aducă unor personalități din cele mai diverse sfere ale vieții publice și politice, este foarte important pentru fixarea locului lui B. P. Hasdeu în orientările politice ale epocii.

Desprins de politica militantă – sugerată totuși în întorsătura frazei – B. P. Hasdeu se află într-un punct echidistant și deasupra tuturor

310
Raportul Consiliului Permanent de Instrucțiune. 1882

Se publică în *Românul*, XXVI, duminică, 5 septembrie 1882, p. 2, semnat: „B. P. Hasdeu, Davila, Șiaicaru". Textul a fost reprodus după ziar.

Deși raportul este un simplu act intern, el capătă, prin publicare, o valoare politică extraordinară, constituind prilej de interpelare și dezbatere din partea tuturor grupărilor politice. Căci educarea tineretului reprezintă, în toate timpurile, o preocupare generală a națiunii.

311
Louis Leger și slavii

Apare în *Revista Nouă*, III, nr. 3, București, 15 iunie 1890, pp. 119–120, semnat: „B. P. Hasdeu", la rubrica *Notițe bibliografice*. Textul a fost reprodus după revistă.

Călduroasa prezentare a activității științifice a prietenului său Louis Leger, cu valoare de recenzie propriu-zisă, constituie, totuși, mai mult un pretext pentru reafirmarea, în final, a idei tăriei latine față de celelalte două mari neamuri ale Continentului (slavii și germanii): „Slavii trebuie să se teamă de germani; germanii trebuie să se teamă de latini; latinii n-are de cine a se teme".

În luptele politice ale anilor 1869–1871, B. P. Hasdeu găsea „în acest providențial endosmos și exosmos" tăria și argumentele încrederii în viitorul poporului român, care nu putea fi germanizat.

312
Memento

Apare în *Tinerimea Română*, revistă a Societății Științifico-Literară cu același nume, IX, nr. 1, mai 1894, număr festiv, p. 2, intitulat: *Mememto*, semnat: „Hasdeu". Textul s-a reprodus după revistă.

Colaborarea lui B. P. Hasdeu la această revistă este prilejuită de publicarea „numărului festiv", la împlinirea a 17 ani de existență a Societății Tinerimea Română și a revistei.

Cu această ocazie, au fost invitați să trimită materiale marile personalități ale timpului . „În el [în cuprinsul numărului] vin să serbeze cu noi mulți și iluștri oameni ai țării" se spune în articolul redacțional *Unire și avânt*. Articolul lui B. P. Hasdeu e cules cu aldine în fruntea revistei. Alături de B. P. Hasdeu, mai colaborează dintre apropiații lui:

Dr. C. I. Istrati, N. Rădulescu Niger, Al. I. Șonțu, G. Ionescu-Gion, Dumitru I. Stăncescu, G. Dem. Teodorescu, Gr. G. Tocilescu, Al. Odobescu, ș.a.

313
Prieteni cu voie sau fără voie

Se publică în *Apărarea Națională*, II, nr. 321, 10 decembrie 1900, pp. 1–2, semnat: „Reporter". Textul s-a transcris după ziar.

Este, într-adevăr, un rezumat, cu extrase reproduse, probabil stenografic, după conferința ținută de B. P. Hasdeu la Ateneul Român pe data de 7 decembrie 1900.

Ziarul cotidian *Apărarea Națională* a publicat ample articole, în septembrie–octombrie 1900, despre mișcările naționaliste din Bulgaria, despre conflictele româno-bulgare, despre provocările bulgare împotriva României și a românilor, despre închiderea școlilor românești din Macedonia, despre participarea bulgarilor la asasinarea unor personalități pe teritoriul românesc, despre procesul intentat asasinilor bulgari și complotiștilor împotriva regelui Carol I al României.

Conferința lui B. P. Hasdeu trebuie plasată în acest context de agitație a spiritelor împotriva vecinilor de la Sud.

Extraordinara ei noutate constă în faptul că savantul nu-i condamnă pe bulgari, ci dezvăluie în spatele actelor săvârșite de ei mâna manipulatorului: regimul țarist, împotriva căruia își va dezvolta și conferința-pamflet *Papa de la Neva*.

314
Un cuvânt înainte

Se publică în *Apărarea Națională*, III, nr. 1 (585), (ediția a treia), marți, 1 ianuarie 1902, p. 1, semnat: „B. P. Hasdeu". Este republicat în același periodic, III, nr. 2 (586), joi, 3 ianuarie 1902, p. 1 și III, nr. 3 (587), vineri, 4 ianuarie 1902, p. 1, fără nici o modificare. Textul a fost transcris după ziar.

Colaborarea lui B. P. Hasdeu către sfârșitul vieții la un ziar politic, militant, este absolut surprinzătoare. Cu atât mai mult, cu cât savantul se sustrăsese total vuietului vremii.

Meritul de a-l fi adus ca director – cum este trecut B. P. Hasdeu în frontispiciul ziarului, cu începere de la 1 ianuarie 1902 – îi revine lui A. C. Cuza (ajutat, din câte deducem, de Zamfir C. Arbore).

Trecând printr-un moment dificil al existenței sale, ziarul se reorganizează pentru a supraviețui. Una dintre soluțiile dăinuirii o constituia cooptarea în fruntea publicației a unei personalități de largă cuprindere, care să gireze prin prestigiul său, tot ce întreprindea comitetul de conducere.

Necunoscând – după toate probabilitățile – activitatea ziarului, fapt confirmat de mărturiile sale ulterioare, B. P. Hasdeu era convins să preia direcția onorifică a publicației, doar de deviza înscrisă pe frontispiciu: „Românism–Ortodoxism".

Accepta să coordoneze un cotidian politic și din alte motive. Pe de o parte, pentru că în refugiul său de la Câmpina – uitat aproape de toți – B. P. Hasdeu dorea ca numele său să revină mai ales pe buzele tinerilor.

Era de acord, pe de altă parte, cu atât mai mult să fie în fruntea unui periodic de luptă națională, cu cât, după 1900, revin în amintirea savantului dureros (pe fundalul știrilor despre intensificarea deznaționalizării românilor din Basarabia) toate șicanele făcute de țarism tatălui său și lui personal.

Într–un fel, antirusismul reactivat de fărădelegile zilei, stă la baza deciziei neașteptate a savantului.

Bucuria de a avea în frunte o personalitate de talia lui B. P. Hasdeu transpare din toate materialele inserate în paginile primelor numere ale ziarului de după 1 ianuarie 1900.

În articolul program, publicat chair după „cuvântul înainte" al savantului (p. 1), se preciza întrucâtva emfatic: „Așadar, să fie bine lămurit: noii conducători nu iau poziție ofensivă față de nimeni, ci, conștienți de misiunea *Apărării Naționale*, vor lucra din răsputeri, sub prețioasele sfaturi ale ilustrului ei actual director, pentru ca acest ziar să fie cu drept cuvânt un fort de apărare a intereselor țării și neamului."

Într–un anunț publicitar cules cu aldine, pe pagina a treia a ziarului, se aducea la cunoștință publicului schimbarea echipei redacționale și venirea scriitorului la conducerea foii: „Români, cu începere de la 1 ianuarie 1902, ziarul *Apărarea Națională*, intrând în al treilea an de existență, se reorganizează din temelii, așa fel ca să satisfacă toate dorințele cititorilor și bunilor români. NOUL COMITET DE REDACȚIE, compus dintr–un mare număr de persoane de înaltă considerațiune, ale căror simțăminte românești și [de] cinste sunt demne de pilde, și ale căror ilustre pene sunt recunoscute, va lucra în mod onorific sub direcțiunea ilustrului și marelui patriot BOGDAN P. HASDEU"... etc.

În adevăratul articol–program al publicației, intitulat *Înainte*, semnat A. C. Cuza, era consemnată din nou bucuria girării ziarului de către savant: „ de unde nu exista altă dată nici un ziar naționalist, independent de politica partidelor, astăzi avem mai multe ziare curat naționaliste, care trăiesc prin ele însele. În fruntea lor pășește mândră *Apărarea Națională*, care a intrat în al treilea an al existenței sub conducerea celui mai ilustru dintre învățații români, a venerabilului patriot B. P. Hasdeu" (III, nr. 4 (588), sâmbătă, 5 ianuarie 1962, p. 1).

315
Centenarul lui Eliade

Apare în *Apărarea Națională*, III, nr. 16 (600), duminică, 20 ianuarie 1902, p. 1, semnat: B. P. Hasdeu. Se republică în *Analele Academiei Române*, seria II, tom 24, 1902, pp. 82–88, de unde se reproduce.

Textul cuvântării este premers de următoarea notiță: „D[omnul] B. P. Hasdeu cetește cuvântarea ocazională pentru serbarea centenarului nașterii lui Ioan Eliade Rădulescu.

Terminând, d[omnu]l Hasdeu prezintă în dar Academiei o cupă de argint cu următoarea inscripțiune:

ALEXANDRO NAPOLEONI TADEO.
Nato Die XXV. Aprilis. M.DCCC.XI. ex Valeria.
Filio suo carissimo. Pater ejus exultans.
TADEUS PETRU HIJZDEU.
Baptezato die 30 Novembris Ejusdem anni.

D.D.D.
Stemma Familiae Petru Hizdeu 1676.
[Stema cu deviza: Pro fide & Patria]
in Misiurrynce".

Deși dedicată evocării personalității lui Ioan Heliade Rădulescu și a operei sale, cuvântarea nu constituie de fel o prelegere literară sau istorico-literară, ci un discurs politic fundamental pentru descifrarea crezului politic și a direcțiilor ideologice urmate de B. P. Hasdeu. E și motivul pentru care l-am reprodus în compartimentul de publicistică politică.

316
Mitropolitul Partenie și Basarabia

Se publică în *Apărarea Națională*, III, nr. 37 (612), duminecă 17 februarie 1902, p. 1, semnat: „Hasdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Articolul de față relevă poate cel mai bine din întreaga operă a lui B. P. Hasdeu raportul dintre impuls și rațiune în cadrul manifestărilor sale.

Neîndoielnic, savantul a fost tot timpul un impulsiv, acționând conform umorii, de obicei imprevizibil.

La scurtă vreme, însă, intervenea liniștea și judecata pe cât posibil obiectivă, dar o dată un act săvârșit, el nu-l nega în faza a-II-a, ci chema rațiunea să-l justifice (chiar dacă era nefiresc). Este și cazul reacției față de cuvântarea mitropolitului Partenie.

După ce expediază noului mitropolit al Moldovei și Sucevei telegrama (publicată, întocmai cum e citată în articol, în paginile *Apărării Naționale* din 10 februarie 1902, III, nr. 31 (606), p. 3, el ține să-și justifice gestul, prilej cu care pătrundem,, pe de o parte, în intimitea sa, iar pe de alta, întrevedem mai deslușit opiniile sale despre țarism și puterile despotice (în speță despre Anglia), despre politica oficială și simțământul națiunii, despre naționalism și cosmopolitism.

317
Carliștii

Se publică în *Apărarea Națională*, III, nr. 66 (641), sâmbătă, 23 martie 1902, p. 1, semnat: „Hasdeu". E inclus de Mircea Eliade, integral, în ediția B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice...*, II, pp. 300-304. Textul s-a reprodus după ziar.

Tipărit în fruntea ziarului, articolul se dorea un program ideologic al foii și al grupării de orientare națională ce-o publica.

În realitate - cu excepția punctului de vedere național care rezistă - articolul constituia o speculație.

Pe de o parte, el înfățișează perspectiva ideală, a unui rege de origine străină total naționalizat (fapt pe care B. P. Hasdeu îl dorea, dar nu-l credea, și cu atat mai puțin îl credeau cei din preajma lui). Iar pe de altă parte, întreaga construcție pornește de la un sâmbure umoresc-literar și anume de la frumoasa antiteza rege-junimiști: în timp ce regele neamț a devenit român, românii jurimiști (P.P. Carp și Titu Maiorescu) au devenit nemți.

In această comparație cu prelungiri speculative se află cheia articolului!

În nici un caz el nu relevă versatilismul autorului, de care s-a vorbit, fără o justă înțelegere a fondului demonstrației.

318
Școala Carp-Maiorescu
Caragiale. Tocilescu. P. Missir.
Vizită armenească

Apare în *Apărarea Națională*, III, nr. 88 (663), duminecă, 21 aprilie 1902, p. 1, datat: „Câmpina, 18 aprilie 1902", semnat: „Hasdeu". Textul a fost reprodus după ziar.

Ultima polemică a savantului cu „Junimea" e materializată de pe o poziție net superioară, de persiflare și desconsiderare a unei „școli" asupra căreia a avut întotdeauna câștig de cauză.

Deși nedreaptă în bună măsură - în special în privința etichetării direcției ca antinațională și a minimalizării reprezentanților ei -, argumentația lui B. P. Hasdeu te cucerește dându-ți senzația adevărului.

Oricât ar părea de curios, deși Caragiale îl înțepase în mai multe rânduri, savantul găsește un binevenit prilej, pe de o parte, spre a-i lua apărarea împotriva lui Caion, iar pe de alta, spre a sugera că dramaturgul nu era, de fapt, produsul Junimii, ci al spiritualității române.

Pentru înțelegerea polemicii și a ideilor dezvoltate, trimitem la articolul *Carliștii* (*Apărarea Națională*, III, nr. 66 (641), sâmbătă, 23 martie 1902, p. 1), inclus în sumarul volumului de față.

Spre a da o mai mare greutate intervenției lui B. P. Hasdeu, conducerea ziarului inserase în numărul precedent (III, nr. 87 (662), sâmbătă, 20 aprilie 1902, p. 1), în chiar fruntea foii, următorul anunț publicitar: „Atragem atențiunea Onor. cititori asupra numărului de mâine, când vom publica un articol foarte important datorit penei măiestre a ilustrului nostru director, d[omnu]l B. P. Hasdeu, intitulat: *„Școala Carp–Maiorescu". Caragiale–Tocilescu–P. Missir–Vizită armenească*".

319
Ce fel de antisemiți sunt românii? (Scrisoare deschisă către domnul I. G. Bibicescu)

Se publică în *Cronica*, nr. 441, 3 noiembrie 1902. Se republică în *Apărarea Națională*, III, nr. 106(681), duminică, 10 noiembrie 1902, pp. 1–2, semnat: „B. P. Hasdeu". În sfârșit, este reprodus integral în vol. *O nevastă română în trailul pământesc și-n viața după moarte. O conferință academică și mai multe ședințe extraacademice, de B. P. Hasdeu*, Editura Librăriei Socec & Co, București, 1903. Versiunea germană a articolului s-a publicat imediat în *Rumänischer Lloyd* (18–20 noiembrie 1902). A fost transcris după volum.

Articolul *Ce fel de anti-semiți sunt românii*? ocupă un loc special în publicistica lui B. P. Hasdeu.

Publicat la sfarșitul unei lungi activități ziaristice și publice, cu gândul de a explica prietenilor și dușmanilor poziția sa în chestiunea evreiască, B. P. Hasdeu înconjoară elaborarea textului într-o aură de mister.

Continuând, într-un fel, „demonstațiile" din *Sic cogito*, savantul încearcă să probeze cu argumente după el irefutabile, după noi poetice, că ideea și chiar redactarea articolului i-ar fi fost inspirate de spiritele morților săi (tată, unchi, bunic, nevastă, fiică), care ar fi vrut ca pana sa să se pronunțe în favoarea țării într-o chestiune gravă, la ordinea zilei.

Că vor fi dorit spiritele celor dispăruți, că vor fi vrut apropiații săi, care îi serveau ca medium-uri, să-l implice într-o dezbatere acută, B. P. Hasdeu dădea un răspuns franc, justificativ, asupra atitudinii sale în chestiunea evreiască.

Argumentele prin care diverșii cercetători au încercat să înfățișez toleranța și chiar democratismul savantului cu privire la evrei se regăsesc în nuce în chiar mărturisirile din articol, formulate la capătul unor profunde frământări.

În privința elaborării acestui articol și a semnificațiilor lui literare, a se vedea notele lui Stancu Ilin la vol. *O nevastă româncă...*, din ediția critică B. P. Hasdeu, *Scrieri*, vol. II, Editura Minerva, București, 1996, pp. 475–480.

Cuprins

160. București, 15/27 aprilie 1870 . . . . . 7(395)
161. București, 19 aprilie/1 [mai] 1870 . . . . . 9(395)
162. București, 22 aprilie/4 [mai] 1870 . . . . . 11(395)
163. București, 29 aprilie/11 [mai] 1870 . . . . . 13(396)
164. București, 3/15 mai 1870 . . . . . 17(396)
165. București, 6/18 mai 1870 . . . . . 19(397)
166. București, 10/22 mai 1870 . . . . . 22(398)
167. București, 13/25 mai 1870 . . . . . 25(398)
168. București, [17/29] mai 1870 . . . . . 28(399)
169. București, 24 mai/5 [iunie] 1870 . . . . . 32(399)
170. București, 27 mai/8 [iunie] 1870 . . . . . 34(399)
171. București, 3/15 iunie 1870 . . . . . 37(400)
172. București, 7/19 iunie 1870 . . . . . 40(401)
173. București, 10/22 iunie 1870 . . . . . 43(401)
174. București, 14/26 iunie 1870 . . . . . 45(402)
175. București, 18/30 iunie 1870 . . . . . 47(402)
176. Camera Deputaților. Ședința din 15 iunie 1870 . 49(402)
177. București, 22 iunie/4 [iulie] 1870 . . . . . 51(403)
178. Cestiunea Davila . . . . . 52(403)
179. București, 26 iunie/8 [iulie] 1870 . . . . . 55(404)
180. Adunarea Deputaților. Ședința din 24 iunie . . 57(404)
181. București, 30 iunie/12 [iulie] 1870 . . . . . 59(404)
182. Adunarea Deputaților. Ședința din 25 iunie . . 61(405)
183. București, 4/16 iulie 1870 . . . . . 65(405)
184. D[omnul] N. Ionescu și D[omnul] Iepureanu . . 67(405)
185. București, 8/20 iulie 1870 . . . . . 70(406)
186. [*O dare de seamă...*] . . . . . 73(406)
187. București, 11/23 iulie 1870 . . . . . 75(406)
188. Societatea *Românismul* . . . . . 77(407)
189. București, 15/27 iulie 1870 . . . . . 78(407)
190. D[omnu]lui Simeon Mihălescu . . . . . 79(408)
191. București, 18/30 iulie 1870 . . . . . 80(409)
192. Cestiunea Mihălescu . . . . . 83(409)

193. București, 22 iulie/3 [august] 1870 . . . . . 86(416)
194. București, 29 iulie/10 [august] 1870 . . . . . 88(416)
195. București, 29 iulie/10 [august] 1870 . . . . . 90(417)
196. București, 19/30 august 1870 . . . . . 91(418)
197. [La 8 august, dimineața...] . . . . . 93(419)
198. București, 19/30 august 1870 . . . . . 94(419)
199. [Ciudata legătură bastardă între Rin și Dunăre] 95(419)
200. București, 26 august/7 [septembrie] 1870 . . . . 96(420)
201. [*Monitorul Oficial* dezminte...] . . . . . 97(420)
202. București, 1/[12] septembrie 1870 . . . . . 99(420)
203. [Afară de problema cea mare...] . . . . . 101(420)
204. București, 6/18 septembrie 1870 . . . . . 102(421)
205. [Ministeriul actual a reușit...] . . . . . 104(421)
206. București, 10/22 septembrie 1870 . . . . . 105(421)
207. [La ordinea zilei...] . . . . . 107(422)
208. [În lipsă de orice altă actualitate...] . . . . . 109(422)
209. București, 17/29 septembrie 1870 . . . . . 110(422)
210. [De o bucată de timp...] . . . . . 112(422)
211. [S-a răspândit în Capitală un zgomot...] . . . . 114(423)
212. București, 25 septembrie/7 [octombrie] 1870 . . 116(423)
213. [Despre invaziunea muscălească...] . . . . . 118(423)
214. [La ordinea zilei...] . . . . . 120(424)
215. Cosmopolitism și naționalism. *Discursul președințial de redeschiderea ședințelor Societății „**Românismul**“,. ținut în 26 septembrie 1870, de d[omnul] **B. P. Hăsdeu*** . . . 121(424)
216. București, 4/[16] octombrie 1870 . . . . . 123(424)
217. [A ieșit la lumină...] . . . . . 124(425)
218. [Puține noutăți în întru...] . . . . . 125(425)
219. Suveniri din actualitate . . . . . 127(425)
220. [Alegerile municipale] . . . . . 130(425)
221. [Azilul Elena și d[omnul] Davila] . . . . . 133(426)
222. [D[omnul] Boerescu și ceva bun!] . . . . . 135(426)
223. [Parlamentul] . . . . . 138(427)
224. Armarea națională . . . . . 140(427)
225. [O ecuațiune: Ion Ghica–Costaforu] . . . . . 145(427)
226. [Despre Senat...] . . . . . 148(428)
227. Revista Militară . . . . . 151(428)
228. [Declarațiunea d[omni]lor. Hasdeu și Missail] . 151(428)
229. [Regatul Boierescu–Wechsler] . . . . . 151(430)
230. Adunarea Deputaților. Ședința din 30 noiembrie 153(430)
231. [D[omnii] Veissa și Deșliu] . . . . . 156(430)

232. Bucureşti, 1870 decembrie 20 . . . . . 159(430)
233. [Şcoala–Bărnuţiu şi Şcoala–Andrassy reconciliate de către Ieremia Pârcălabul] . . . . . 161(431)
234. [Ce voim noi de la Vodă?] . . . . . 163(431)
235. Prima epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu . . . . . 164(431)
236. A doua epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu . . . . . 168(432)
237. A treia epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu . . . . . 171(432)
238. A patra epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu . . . . . 175(432)
239. A cincea epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu . . . . . 178(433)
240. A şasea epistolă deschisă către d[omnul] Nicolau Ionescu . . . . . 181(433)
241. D[omnul] Ion Ghica ca intim cu Andrassy...] . . 186(433)
242. Trei deocamdată . . . . . 188(434)
243. Colegiul III din Bucureşti . . . . . 189(434)
244. [Strussberg–Ambron şi Măria Sa Vodă] . . . . 194(434)
245. [Strussberg–Ambron doarme] . . . . . 196(435)
246. [Cele zise!] . . . . . 198(435)
247. Cauzele şi rezultatele cosmopolitismului . . . . . 200(435)
248. [Misterele afacerii Strussberg–Ambron] . . . . . 203(435)
249. Un aviz . . . . . 207(436)
250. [Ministerul de Finanţe şi un elev colegial] . . . 207(436)
251. D[omnul] Epaminondas Perides . . . . . 210(436)
252. [Strussberg] . . . . . 210(437)
253. [Săptămâna s–a început...] . . . . . 213(437)
254. [O profeţie realizată] . . . . . 215(438)
255. [Primul–ministru antifebruarist] . . . . . 219(438)
256. [Foaia Societăţii „Românismul"] . . . . . 221(438)
257. [Manifestul eunuc] . . . . . 222(438)
258. Domnului Alexandru Papiu Ilarian . . . . . 225(441)
259. [D[omnul] Cpstaforu şi dreptul ginţilor] . . . . 227(441)
260. Către alegători . . . . . 231(442)
261. [Ce a făcut Guvernul?] . . . . . 232(443)
262. [Un portret politic] . . . . . 236(443)
263. Reacţiunea călugărească . . . . . 241(444)
264. [Despre alegeri vom mai vorbi...] . . . . . 242(445)
265. [Coaliţiunea şi ministeriul puse faţă–n faţă] . . . 245(445)

266. [Cuza și colegiul IV] . . . . . 247(445)
267. [Patru beizadele] . . . . . 249(446)
268. [Naționalismul și seriozitatea Camerei] . . . . . 252(446)
269. Discursul de deschidere al d[omnu]lui B. P. Hasdeu, președintele societății „Românismul", la serbarea pe câmpia Cotroceni în memoria lui Tudor Vladimirescu . . . . . 255(447)
270. [Cuza și 11 Februarie] . . . . . 257(447)
271. Un nou proiect de lege pentru organizarea bisericii române . . . . . 260(448)
272. [Poticneala d[omnu]lui Cretzulescu] . . . . . 261(448)
273. [Dă-mi 19 milioane] . . . . . 264(448)
274. Pater Familias . . . . . 267(449)
275. [Ziarul *Românul* se deșteaptă] . . . . . 269(449)
276. Simion Bărnuțiu . . . . . 273(450)
277. [Soluțiunea *Columnei lui Traian...*] . . . . . 273(450)
278. [Cestiunea Strussberg și frigurile. Măriei Sale] . 277(451)
279. [Strussberg s-a pus la cale] . . . . . 282(451)
280. Din drum. Lângă Calafat . . . . . 285(451)
281. [Manifestul israelit] . . . . . 288(451)
282. Un comitet . . . . . 292(452)
283. Congres . . . . . 292(452)
284. [Evreii și Unirea] . . . . . 293(453)
285. [Iarăși Strussberg și d[omnul] Iepureanu] . . . 294(453)
286. [Congresul] . . . . . 298(454)
287. Ceva în treacăt despre colonizarea germană . . 301(454)
288. [De la Strussberg la evrei] . . . . . 303(455)
289. [Protestăm contra omogenității,. dar o dorim] . 305(455)
290. [Situațiunea] . . . . . 309(456)
291. [Francheța *Presei*] . . . . . 313(456)
292. Congresul Presei Române. vineri, 1 octombrie 1871 . . . . . 315(456)
293. [Congresul Presei] . . . . . 316(457)
294. Asachi–Barițiu–Eliade . . . . . 318(457)
295. [Cestiunea parlamentară și cestiunea ministerială] . . . . . 320(457)
296. Nihil sine Urechia . . . . . 322(458)
297. [Cestiunea Strussberg] . . . . . 323(459)
298. [Secret în Parlament] . . . . . 327(459)
299. Congresul Presei Române . . . . . 330(459)
300. Congresul Pressei Române. Programa minorității . . . . . 335(460)

301. [Strussberg–Bleichröder] . . . . . 340(464)
302. [Patru și patru] . . . . . 342(464)
303. [Parlamentul este el sincer, sau voiește numai a se vinde mai scump?] . . . . . 345(465)
304. În loc de buletin interior . . . . . 347(465)
305. Discursul d[omnu]lui. B. P. Hasdeu . . . . . 348(465)
306. [Epopeea nebuno–polițienească] . . . . . 356(466)
307. *Columna lui Traian*. Revistă științifică, literară și industrială . . . . . 358(466)
308. Legea de instrucțiune publică a D. s. min. Tit. Maiorescu . . . . . 360(467)
309. O gratitudine . . . . . 361(467)
310. Raportul Consiliului Permanent de Instrucțiune. 1882 . . . . . 363(468)
311. Louis Leger și slavii . . . . . 364(468)
312. Memento . . . . . 366(468)
313. Prieteni cu voie sau fără voie. Conferința d[omnu]lui B. P. Hasdeu . . . . . 366(469)
314. Un cuvânt înainte . . . . . 369(469)
315. Centenarul lui Eliade . . . . . 369(471)
316. Mitropolitul Partenie și Basarabia . . . . . 375(471)
317. Carliștii . . . . . 378(472)
318. Școala Carp–Maiorescu . . . . . 382(472)
318. Ce fel de anti–semiți sunt românii? (Scrisoare deschisă către d[omnul]. I. G. Bibicescu) . . . . . 387(473)

fed print sa
O societate Bosan Grup
Telefon: 335.93.18; 335.97.47
Fax: 337.33.77; E-mail: fed@promo.ro

CĂRȚILE NOASTRE – LA DISPOZIȚIA D-VOASTRĂ

Editurile **SAECULUM I.O.** și **VESTALA** (*Str. Ciucea, nr. 5, bl. L 19, ap. 216, cod 74696, București – 72*), oferă cititorilor interesați cărțile publicate sub egida lor cu reducere de preț, în cazul în care le achiziționează direct de la depozitul editurilor (*Str. Teodosie Rudeanu, nr. 29, sect. 1*) cu plata în numerar, sau le comandă în scris (cu plata ramburs).

Toate cărțile beneficiază de gratuitatea expedierii prin poștă.

Reducerile sunt proporționale cu valoarea cărților comandate. Peste **100.000 lei – 10%**; peste **400.000 lei – 15%**; peste **1.000.000** lei **– 20%**.

Relații suplimentare la telefoanele **01/222.85.97, 222.86.45, 223.10.40** (depozit), între orele **9–17** (fax: **01/222.85.97, 01/3452827**).

OFERTĂ SPECIALĂ

Cititorii care achiziționează cărți direct de la depozit beneficiază de reducerea de 10% chiar și atunci când suma cumpărăturilor nu se ridică la 100.000 lei.

Vizitați pagina noastră de internet:

www.saeculum.ro

TITLURI DISPONIBILE

- *Lucian Predescu*, **Enciclopedia României**, format 29 x 21 cm, 976 p.;
- *Marc Aureliu*, **Către sine însuși**, 160 p.;
- *M. Eminescu*, **Statul. 1. Funcțiile și misiunea sa**, 320 p.;
- *M. Eminescu*, **Statul. 2. Personalitatea statului și organele puterii**, 304 p.;
- *Baltasar Gracian*, **Oracolul. Manual al înțelepciunii în viață**, 128 p.;
- *C. Manolache*, **Scânteietoarea viață a Iuliei Hasdeu**, 320 p.;
- *Clayton – Price*, **Cele 7 minuni ale lumii antice**, 192 p.;
- *Antonia Rados*, **Complotul securității. Revoluția trădată din România**, 160 p.;
- *Apostol Stan*, **Revoluția de la 1848. Boieri și țărani**, 304 p.;
- *B. P. Hasdeu*, **Protocoalele ședințelor de spiritism**, 320 p.;
- *C. Dumitrescu. R. Perciun*, **Diabetul zaharat**, 192 p.;
- *Dan Grigorescu*, **Pietrele de la Stonehenge tac**, 304 p.;
- *Dan Grigorescu*, **Romanul american al secolului XX**, 352 p.;
- *Elisabeta Șoșa*, **Ortografia fără taine**, cu desene color de Done Stan, 256 p.;
- *Florentin Popescu*, **Detențiunea și sfârșitul lui V. Voiculescu**, 160 p.;
- *Emil Ludwig*, **Fiul omului**, 192 p.;
- *Florin Marcu*, **Dicționar uzual de neologisme**, 432 p.;
- *G. Bacovia*, **Versuri**, 192 p.;
- *G. Călinescu*, **Oglinda constelată**, 196 p.;
- *H. Frisch*, **Sursele germane ale creației eminesciene**, I–II, 416 + 416 p.;
- *Horia Matei*, **Cucerirea Westului sălbatic**, 224 p.;
- *Horia Matei*, **Enigmele Terrei**, I+II, 368 + 368 p.;
- *Felix R. Paturi*, **Marile enigme ale lumii**, format 27 x 21 cm, interior policromic, legat, celofanat, 304 p.;
- *Iordan Datcu*, **Dicționarul etnologilor români**, vol. I–II, 320 + 328 p.;
- *Mihai Gheorghe Andrieș*, **Ultimul oraș al Atlantidei**, 320 p.;
- *Neagu Rădulescu*, **Turnul Babel**, 192 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria culturii și civilizației**, vol. I–III, 464 + 384 + 416 p.; vol. IV–V, 560 + 448 p.; vol. VI–VIII, 400 + 368 + 352 p.; vol. IX–X, 416 + 416 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria literaturii universale**, I–II, 352 + 448 p.;
- *Ovidiu Drimba*, **Istoria teatrului universal**, 352 p.;
- *P. Clifford*, **Scurtă istorie a sfârșitului lumii**, 224 p.;
- *Paul Liekens*, **Efectul de piramidă**, 176 p.;
- *Max Toth. Greg Nielsen*, **Energia secretă a piramidei**, 208 p.;
- *Manfred Dimde*, **Puterea vindecătoare a piramidelor**, 224 p.;
- *Paul Ștefănescu*, **Asasinatele politice în istoria României**, 240 p.;
- *Richard Reschika*, **Introducere în opera lui Mircea Eliade**, 160 p.;
- *Somadeva*, **Oceanul poveștilor**, 288 p.;
- *Pr. Vasile Sorescu*, **Religia ortodoxă, călăuză pentru credincioși**, 192 p.;
- **Dicționar de cuvinte, expresii, citate celebre**, 384 p.;
- **Panciatantra (Cele cinci cărți ale înțelepciunii)**, 228 p.;
- *Apostol Stan*, **Ion Mihalache. Destinul unei vieți**, 304 p.;
- *Platon*, **Gorgias**, traducere de Th. Simensky, 128 p.